

ปีที่ 21 ฉบับที่ 1

มกราคม - มิถุนายน 2567

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

UMT-POLY JOURNAL

ISSN: 2673-0618

Vol.21(1)

January - June 2024

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

Vol. 21(1) January – June 2024

ISSN 2673-0618

www.umat.ac.th

สารบัญ

ชื่อบทความ	หน้า
• ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก <i>ภภาพพล เต็มธีรกิจ</i>	1-12
• การสำรวจภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ <i>สุภาภรณ์ สังข์ทอง, อารยา ประเสริฐชัย และ อนุญา ประดิษฐ์ปรีชา</i>	13-26
• การสำรวจการตลาดการเมืองและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองเพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของกลุ่มคน เจนเนอเรชั่น X, Y, Z <i>ธีระยุทธ ต้องสู้ และพรเทพ โฆษิตวรวิ</i>	27-39
• การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ <i>ชนัญพัทธ์ โพธิ์มูล, สิริจันทร์นิชา ปัญจจริยะกุล และศศิพินต์ สุขบุญพันธ์</i>	40-53
• สมรรถนะดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาและความร่วมมือทางเครือข่ายทางการศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน <i>พันทิพา ศรีวิชา, ภาณุมาศ จินารัตน์ และเปรมยุดา ลุสมบัติ</i>	54-65
• หนังสือแบบเรียน “NEW PRACTICAL CHINESE READER” ในมุมมองการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศและ ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ <i>นิธิเมธ เมธากวีวัชร</i>	66-85
• ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง <i>ธนีสสรณ์ ถวัลย์ดำรงวิทย์ และจุฑาทิพ คล้ายทับทิม</i>	86-100
• ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน <i>พิสัย กลางจักร และพรเทพ โฆษิตวรวิ</i>	101-114
• รูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา โคกหนองนา โมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <i>ภูพิทักษ์ ภูประกิจ</i>	115-134
• อิทธิพลของคุณภาพบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการเข้าร่วมและความพึงพอใจของประชาชน <i>ธรรมบุญ แสนสนาม และพรเทพ โฆษิตวรวิ</i>	135-148
• ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่มีต่อความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>ภาณุพงศ์ กรเอก, เพ็ญพนา พ่วงแพ และชัยรัตน์ ไตคิล</i>	149-163
• ปัจจัยอิทธิพลที่มีผลต่อสมรรถนะครูและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ <i>นวลนภา พระพรหม, ภาณุมาศ จินารัตน์ และสมศักดิ์ แทนคำ</i>	164-180
• การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนทักษะการเขียนโดยวิธี Brookes และ Withrow และวิธีการสอนเขียนแบบภาษา เพื่อการสื่อสาร: กรณีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวรนาธิเฉลิม จังหวัดสงขลา <i>เนติมา วรพันธุ์, สุวรรีย์ ยอดนิม และสุพัฒน์ สุขมุลลันต์</i>	181-193

สารบัญ

ชื่อบทความ	หน้า
- อิทธิพลพยากรณ์ของภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและความสามารถของผู้จัดการทีมที่มีผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง <i>มนต์ เทศทอง, ภาณุมาศ จินารัตน์ และสุทธินี รัตนศรี</i> - การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ <i>เจียรไน กาญจนะโกมล*, สุดใจ พันธุ์ศรี, กาญจนา อุปสาร และธนภณ พันธุ์ศรี</i> - อิทธิพลสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 <i>ทรงศักดิ์ พลศักดิ์*, ภาณุมาศ จินารัตน์ และดวงเดือน ศิริโท</i> - แนวทางการจัดการของเสียจากงานอีเวนต์เพื่อความยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ <i>สุพรรณิ ศรีธัมมา</i> - พฤติกรรมการตั้งใจใช้ของครูในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนในรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร <i>พนิดา สุวรรณวงศ์, กิจชัย สุภาพ, และวิสุทธ์ เวียงสมุทร</i> - การสำรวจศักยภาพในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่สถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมืองกรณีศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต <i>พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม และภควดี วรรณพฤษ</i> - สมรรถนะผู้ประกอบการ และความสามารถการตลาดดิจิทัลที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง <i>อมฤทัย จันทนลาซ, พจน์ ยงสกุลโรจน์ และวีระศักดิ์ จินารัตน์</i> - การปรับตัวของชาวนาเกลือในพื้นที่สองบุรีศรีมหาสมุทร : ความท้าทายเพื่อความอยู่รอดของชาวนาเกลือในยุค AI-Robotics <i>เทพพิสุทธิ ประจิตร, สุรศักดิ์ สุขมาก, กรรณิกา ปัญญาวงศ์ และชมพูนุท แยมสรวล</i> - วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจ <i>วีรเชียร เขียนมีสุข วีระศักดิ์ จินารัตน์ และวีระกิตติ เอกอัครวิจิตร</i> - ความพึงพอใจของกลุ่มผู้โดยสารชาวไทยที่เดินทางอยู่เป็นประจำในการใช้บริการมื้ออาหารบนเครื่องบินโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม <i>ธรรมบุญ วิศิษฐ์ศักดิ์ และสุทธินี มงคล</i> - การเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในสังคมจีนปัจจุบันและมุมมองการเปลี่ยนแปลงของชาวจีน <i>สุชนา หลงเจริญ และเบญจวรรณ รักเงิน</i> - The Impact of the European Green Deal on Thailand's Exports to the EU <i>Suthinee Mongkol and Tammanoon Wisitsak</i>	194-211 212-222 223-237 238-249 250-261 262-278 279-292 293-303 304-317 318-327 328-338 339-352

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น (เดิมชื่อ วารสารโพลีเทคนิค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เป็นวารสารวิชาการระดับชาติที่อยู่พื้นฐานข้อมูล TCI2 จัดทำขึ้นปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและแลกเปลี่ยนความรู้ของนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกประเทศ หลากหลายสาขาวิชา และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและนักวิชาการได้มีโอกาสเสนอผลงาน วิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วารสารวิชาการฯ ได้ดำเนินการตีพิมพ์บทความตามสาขาวิชา ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการ และเพื่อเผยแพร่ผลงานอันเป็นประโยชน์ในการ สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ และการพัฒนานโยบายสำคัญของสังคม ชุมชน และประเทศชาติ ซึ่งวารสารปีที่ 21 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน 2567 ได้รวบรวมบทความที่ทันสมัยจากสาขาวิชาต่างๆ ไว้ อย่างหลากหลายจากนักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับปริญญาเอกและปริญญาโทจาก สถาบันการศึกษาชั้นนำต่างๆ โดยมีบทความเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนา ประเทศ เช่น อิทธิพลของคุณภาพบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการเข้าร่วมและความพึงพอใจของ ประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ทางกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความจากวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในทาง วิชาการและวิชาชีพ และหากผู้เขียนหรือผู้อ่านต้องการส่งบทความที่เป็นประโยชน์หรือมีข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ต่อวารสารฉบับนี้สามารถส่งข้อเสนอแนะมาที่เบอร์โทรศัพท์ 098-1138268 หรืออีเมล umtpoly.journal@umt.ac.th เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวารสารฯ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

“Imagine Beyond Knowledge”

“จินตนาการนำความรู้”

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ จินารัตน์

บรรณาธิการ

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น มีประวัติอันยาวนานในการทุ่มเทให้กับงานบริการด้านการศึกษาแก่ประชาชนและชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเริ่มมาจากโรงเรียนเทคนิคสิทธิธรรมและในปี พ.ศ. 2526 เริ่มก่อตั้งโรงเรียนโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อดำเนินรอยตามในการบริการด้านการศึกษาแก่ประชาชน ตราบจนทุกวันนี้โรงเรียนโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ยังคงไว้ซึ่งอุดมการณ์เดิม และก่อตั้งวิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาเอกชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี

ด้วยวิสัยทัศน์ที่จะเป็นสถาบันชั้นนำในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 สภามหาวิทยาลัยดำเนินการเสนอเอกสารและหลักฐานแสดงความพร้อมด้านต่างๆ ต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อขอเปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยได้รับใบอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อสถานอุดมศึกษาเอกชนเป็น “มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น” เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2552 และในปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรระยะสั้น 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรกัญชาศาสตร์ และหลักสูตรโหราศาสตร์และการพยากรณ์ ระดับปริญญาตรี 9 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาการจัดการ สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ สาขาบัญชี สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตมี 1 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาชีพครู ระดับปริญญาโทมี 5 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สาขารัฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการระบบสุขภาพปฐมนุญ และสาขาหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนการสอน และระดับปริญญาเอกมี 3 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ และสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในตัวเมืองจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและการกีฬาบริการแก่นักศึกษา และมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์นได้ขยายการบริการด้านการศึกษาให้กับชุมชนออกไปด้วยการก่อตั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษา โปลีเทคอำนาจเจริญ ณ จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าถึงการศึกษาอย่างแท้จริง

ที่ตั้ง มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์นมีที่ตั้งอยู่พื้นที่สองส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นพื้นที่ตั้งตามคำขออนุญาตจัดตั้งมหาวิทยาลัย อยู่เลขที่ 749/1 ถนนชยางกูร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่ส่วนที่หนึ่งของมหาวิทยาลัยอยู่ติดกับถนน 4 ช่องจราจร ซึ่งเป็นเส้นทางจากจังหวัดอุบลราชธานีไปจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดนครพนม ทิศเหนือติดกับโรงเรียนโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศตะวันตกติดกับชุมชนวัดหนองบัว ตั้งอยู่ห่างจากสถานีขนส่งจังหวัดอุบลราชธานี 2 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากท่าอากาศยานอุบลราชธานี 5 กิโลเมตร ส่วนที่สองเป็นพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยจัดซื้อเพิ่มเติมอยู่ในเขตตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ห่างจากพื้นที่ส่วนที่หนึ่ง 5.5 กิโลเมตร โทรศัพท์ 045-283772 เว็บไซต์ www.umat.ac.th

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองคุณภาพบทความวิจัยและบทความวิชาการ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยนันท์ โชติวณิช

รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา ผาติเสนาะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนสุวิทย์ ทับทิมรักษ์

รองศาสตราจารย์เอกกรินทร์ วาญญูเลิศสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณาธิศ เนียมหอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิป เกตุศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติวัช บุญทวี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี พิภูลทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัส บุญเกียรติทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตชิน จิตติสุขพงษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี วีระวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ภูสิงห์

ดร. ไทศิต เครือโสม

ศาสตราจารย์ ดร.ธรรมรัตน์ คุณตะเทพ

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ ประเสริฐศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รองศาสตราจารย์ ตรีนตร สารพะพงษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรอุมา เนียมหอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัติ รัตนธิรกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนา ดุสิตากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา วรรัตน์ไชย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ชำนาญรบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย บุตรแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตยกุล ชานิสพงศ์

ดร.ดิเรก พรสีมา

ดร.สายรุ้ง ดินโคกสูง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ระดับนานาชาติ (International Peer Review)

Professor Andris Stelbovics, Ph.D. (Curtin University)

Professor Kevin Fynn, Ph.D. (Curtin University)

Professor Jim Mieniczakowski, Ph.D. (Curtin University, Malaysia)

Professor Beena Giridharan, Ph.D. (Curtin University, Malaysia)

Professor ClemKuek, Ph.D. (Curtin University, Malaysia)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน (Peer Review)

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ จินารัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจน์ ยงสกุลโรจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ จินารัตน์

ดร.พนมพร ช่างชิง

ดร.เปรมยุดา ลุสมบัติ

ดร.วิสุทธิ เวียงสมุทร

ดร. เข็มทอง แก้วประทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพร แสนทวีสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมานจิต ภิรมย์รัตน์

ดร.ชฎาสิริ อภินันท์เดชา

ดร.รพีพร ธงทอง

ดร.วิชาญ ไทยแท้

ดร.สัมฤทธิ์ ทองทับ

บทความวิจัย

ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อ
กับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก

ปภพพล เดิมธีรกิจ*

อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

อีเมล : Pope2555@yahoo.com

บทคัดย่อ

ออนไลน์แอปพลิเคชันมีการใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งทางสื่อสังคม การติดต่อทางธุรกิจ และทางภาครัฐ การวัดประสิทธิผลของการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันมีอยู่จำกัด วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครนายก 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตาม เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอายุ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน โดยการคำนวณจากตารางสำเร็จรูป (Yamane, 1973) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตจังหวัดนครนายก เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.873 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และใช้สถิติ One-way ANOVA

ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศหญิงร้อยละ 56.6 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 38.1 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 36.3 และมีอายุระหว่าง 36-50 ปี ร้อยละ 35.8 สำหรับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและองค์ประกอบกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม ระดับการประเมิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 (SD. 0.484) ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านความพึงพอใจของคุณภาพการให้บริการมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.72 (SD. 0.677) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ตามด้วยด้านประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 (SD. 0.611) ลำดับที่สามคือด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.64 (SD. 0.614) ลำดับสุดท้ายคือด้านการปรับตัวของผู้ติดต่อสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.58 (SD. 0.681) ผลการทดสอบ t-test ของตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม นั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .335 ซึ่งสูงกว่าระดับ .05 การทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้เทคนิคการทดสอบแบบ One - Way ANOVA ตัวแปรต้น ด้านสถานภาพ ด้านระดับการศึกษา ด้านอายุ ส่วนตัวแปรตามนั้นคือด้านความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่พบความแตกต่างของแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ : ออนไลน์แอปพลิเคชัน, องค์การบริหารส่วนตำบล

Received: February 24, 2024, Revised: April 18, 2024, Accepted: April 26, 2024

* Corresponding author

**PERCEPTIONS OF RESIDENTS ON THE EFFECTIVENESS
OF ONLINE APPLICATIONS FOR COMMUNICATING WITH
THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NAKHON NAYOK PROVINCE**

*Papopepon Termtrirakij**

Faculty Staff Doctor of Philosophy

Public and Business Administration Jurisprudence, Sripatum University

E-mail : Pope2555@yahoo.com

Abstract

Online applications have been extensively used in social media, in businesses as well as in the public sector. However, the studies of their effectiveness are limited. The purpose of the study is to 1) study the level of perceptions of residents on the effectiveness of online applications for communicating with the Local Administrative Organization, Nakhon Nayok Province and 2) to compare the perceptions of residents on the effectiveness of online applications for communicating with the Local Administrative Organization, of different characteristics, namely, gender, marital status, education level and age groups. A sample of 399 respondents, based on Yamane, 1973 tabulation, living in Nakhon Nayok province were purposely selected to answer the questionnaire. The reliability test of the questionnaire yielded the Cronbach's Alpha coefficient of 0.873. The quantitative study used the frequency, the percentage, the arithmetic mean, the standard deviation for analysis, t-test and One-way ANOVA statistics for hypothesis testing.

The survey revealed that the majority of respondents 56.6%, were female, of whom 38.1% married. Some 36 percent of respondents attained baccalaureate degrees. The age group of 36-50 years accounted for 35.8%. The overall residents' perception of effectiveness of online applications was at high level, the mean score was 3.66 (SD 0.484). Of the evaluation effective attributes, service satisfaction received the highest mean score 3.72 (SD 0.677) followed by communication efficacy 3.70 (SD 0.611). The third high ranking score 3.64 (SD 0.614) went to efficient use of resources in technology and the last ranking score 3.58 (SD 0.681) was employee engagement. On testing the hypothesis of perception from different genders, the test result .335 which was insignificant higher than the .05 level. The One-Way ANOVA statistical test, having independent variables, namely marital status, education level, age group regress on dependent variables that is effectiveness of using online applications, the statistical tests were insignificant at the level of 0.05.

Keywords: online applications, Local Administrative Organization

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นความท้าทายขององค์กรที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม และทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามาแทนในการทำงาน ทางด้านองค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน ทั้งในด้านการรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว การที่จะนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2556)

แนวคิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนโดยคำนึงถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ความต้องการของประเทศคือให้ประชาชนในทุกชุมชนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและรายได้ของตนเอง และเนื่องจากแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์เป็นสื่อกลางโต้ตอบที่สำคัญระหว่างองค์กรกับผู้เข้าใช้เว็บไซต์ (ศศิพันธ์ นิตยะประภา, 2558) ความก้าวหน้าเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญมากในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน องค์กรส่วนใหญ่เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีและจะต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีที่กำลังก้าวหน้าในปัจจุบัน องค์กรธุรกิจหลายแห่งได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานมากขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

การเปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัตและรวดเร็วนับว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ต้องเพิ่มศักยภาพและความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของระบบที่เปลี่ยนแปลงไป (บุญเกียรติ กา ระเวกพันธุ์ และคณะ, 2560) การปฏิวัติทางการสื่อสารในรูปแบบใหม่ๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร และเป็นกุญแจนำมาสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันและการดำเนินการ เทคโนโลยีการสื่อสารสนเทศ หรือ IT ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ภายในหน่วยงานมากมายภายในองค์กร ส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน IT ยังเป็นแหล่งผลิตข้อมูลมากมาย ซึ่งใช้เป็นฐานข้อมูล และที่กักเก็บความรู้ต่าง ๆ (Michel *et al.*, 2019)

นอกจากเพิ่มความสะดวกในการติดต่อสื่อสารแล้วยังเป็นบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารบนสื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้น สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทกับประชาชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สำหรับภาครัฐเองการให้บริการประชาชนถือเป็นนโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ภาครัฐจึงเล็งเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์มาปรับประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยประชาชนสามารถใช้บริการได้ทุกที่ทุกเวลาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (ชนิษฐา กลีบยี่สุน, 2561)

ภาครัฐได้นำนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกรอบแนวในการดำเนินงานทำให้องค์กรต่าง ๆ ของภาครัฐเริ่มเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานมากขึ้น ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เริ่มนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการทำงานมีให้เห็นในรูปแบบของระบบการทำงานต่าง ๆ เช่น การให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สำนักงานมีอัตราการใช้งาน 97.4% การทำงานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E-LAAS) มีอัตราการใช้งาน 92.1% การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Line) และ (Facebook) มีอัตราการใช้งาน 86.8% และระบบฐานข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอัตราการใช้งาน 76.3% (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2564)

องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีอำนาจหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งมีงบประมาณในการบริหารจัดการจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ สามารถตอบสนองความต้องการต่อคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง (วรานิษฐ์ ลำไย, 2557)การนำเทคโนโลยีมาเข้ามาใช้ในองค์กร คือระดับ

ความทันสมัย องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำระบบการให้บริการแบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มระดับความมีประสิทธิภาพ เช่นเทคโนโลยีที่องค์การบริหารส่วนตำบลนำมาใช้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และเชื่อถือได้ และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำเทคโนโลยีมาผ่านแอปพลิเคชันใช้ในการทำให้ระบบข้อมูลมีการปรับปรุงและแก้ไขอย่างเป็นปัจจุบัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและบริหารงาน รวมทั้งการกระจายข่าวสารข้อมูลไปสู่ประชาชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามภารกิจ เกิดการบูรณาการ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานให้แก่ประชาชนและเป็นการสนับสนุนการพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปรับองค์กรอย่างไรให้เหมาะสมกับยุคใหม่ที่ให้เกิดการทำงานแบบใหม่ที่เรียกว่า (Digital Workplace) คือ การทำงานรูปแบบใหม่ ที่ทุกขั้นตอนในการทำงานจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางดิจิทัลเข้ามาใช้งานเพื่อให้การทำงานในองค์กรสะดวกและมีประสิทธิภาพ ทุกทีม ทุกแผนกในองค์กรสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา สามารถเห็นกระบวนการทำงานของแต่ละทีมได้ พร้อมทั้งแบ่งปันข้อมูลการทำงานได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ซึ่งทำให้ประหยัดเวลาในการทำงานและมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ไว้

ประสิทธิผลของการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันสามารถประเมินได้จากการวัดผลกระทบของการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันในการติดต่อกับองค์กร หรือวัดการลดลงของผลกระทบทางลบต่อบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและความสำเร็จของการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันในการติดต่อสื่อสารถึงกันซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) การปรับตัวของผู้ติดต่อสื่อสาร 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางเทคโนโลยี 3) ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร และ 4) ความพึงพอใจของคุณภาพการให้บริการ ปัจจัยหรือมุมมองด้านต่างๆ ที่ต้องนำมาพิจารณาซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการในการส่งเสริมและการพัฒนาประสิทธิผลในการติดต่อสื่อสารทางออนไลน์แอปพลิเคชันกับองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งนำมาพัฒนาปรับปรุงและต่อยอดวิธีการทำงานขององค์กรทางด้านแอปพลิเคชันในการติดต่อกับประชาชนผ่านทางออนไลน์แอปพลิเคชันให้มีประสิทธิภาพด้านการติดต่อสื่อสารถึงกันมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการสร้างคุณภาพการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนโดยให้ประชาชนได้มีทางเลือกในการใช้บริการสาธารณะ

คำถามการวิจัย

- 1) ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก อยู่ระดับใด
- 2) ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีความแตกต่างกันหรือไม่ จำแนกตาม เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอายุ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective of the Research)

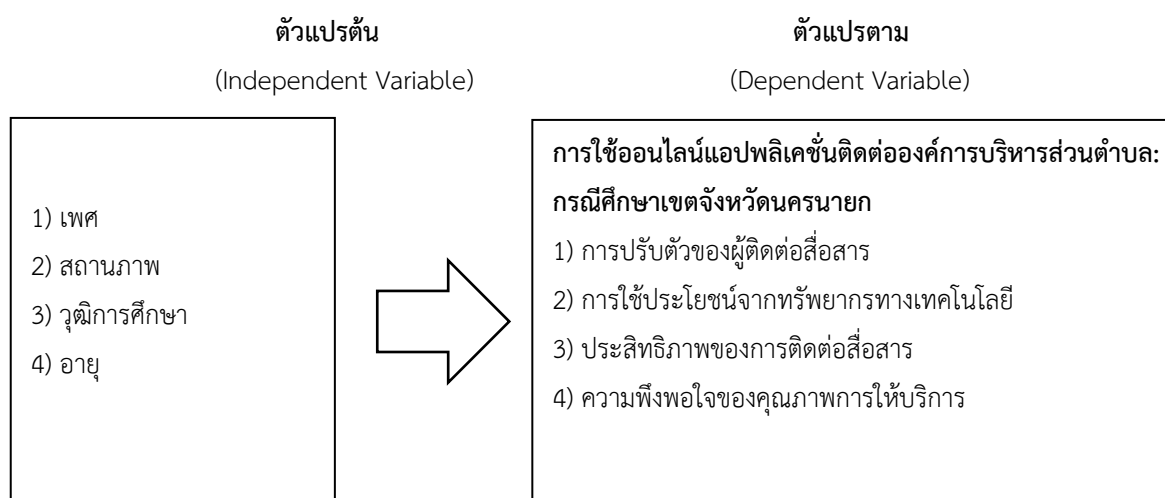
- 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตาม เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอายุ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการในการส่งเสริมและการพัฒนาประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารทางออนไลน์แอปพลิเคชันกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งนำมาพัฒนาปรับปรุงและต่อยอดวิธีการทำงานขององค์กรทางด้านแอปพลิเคชันในการติดต่อกับประชาชนให้มีประสิทธิภาพด้านการติดต่อสื่อสารถึงกันมากยิ่งขึ้น
- 3) เพื่อเป็นการสร้างคุณภาพการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนสมกับภาษีที่รัฐจัดเก็บ

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้โดยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัย (Research scope)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ภายในจังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเลือกจากประชากร โดยการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งจะเลือกจากประชาชนผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้และที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายก และใช้จำนวน 399 คน ซึ่งจำนวนนี้ได้จากตารางสำเร็จรูปของ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) เชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการ ส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก โดยมีจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) การปรับตัวของผู้ติดต่อสื่อสาร 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางเทคโนโลยี 3) ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร 4) ความพึงพอใจของคุณภาพการให้บริการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 399 ชุด

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ให้ไว้ จัดระบบข้อมูลตรวจสอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสังคมศาสตร์และแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการ ส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก โดยใช้เกณฑ์ตามสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมทางสังคมศาสตร์มีลำดับขั้นตอน

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรงผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบความตรงเชิงวัตถุประสงค์โดยขอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และคุณสมบัติสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดวิจัยเพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามรูปแบบของแบบสอบถามตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8-1.0 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ได้ดัชนีมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.873 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการวิจัยจริงได้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายกของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายกกับข้อมูลทั่วไป ด้านเพศ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้านสถานภาพ วุฒิ การศึกษา และอายุ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F - test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

กลุ่มตัวอย่างจากเชิงสำรวจ (Survey Research) จำนวน 399 คน สรุปผลดังนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิงร้อยละ (56.6 %) มีสถานภาพสมรสร้อยละ (38.1 %) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ (36.3 %) และมีอายุระหว่าง 36-50 ปี ร้อยละ (35.8 %)

ตารางค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการบริหารส่วนตำบล (n = 399)

ตัวแปร (Variable)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ (Opinion level)
1) ด้านการปรับตัวของผู้ติดต่อสื่อสาร	3.58	.681	มาก
2) ด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางเทคโนโลยี	3.64	.614	มาก
3) ด้านประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร	3.70	.611	มาก
4) ด้านความพึงพอใจของคุณภาพการให้บริการ	3.72	.677	มาก
ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการบริหารส่วนตำบล	3.66	.484	มาก

ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและองค์ประกอบกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 (SD. 0.484) ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านความพึงพอใจของคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.72 (SD. 0.677) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ตามมาด้วยด้านประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 (SD. 0.611) ลำดับรองลงมาตามมาด้วยด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางเทคโนโลยี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.64 (SD. 0.614) สุดท้ายคือด้านการปรับตัวของผู้ติดต่อสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.58 (SD. 0.681) ตามลำดับ

ผลทดสอบ t-test การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน

ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก เพศต่างกันไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทดสอบนัยสำคัญมากกว่าเกณฑ์ .05 โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .335 และมีค่าทดสอบ $t = .965$

การทดสอบ One - Way ANOVA

สำหรับการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปด้วยเทคนิคการทดสอบแบบ One - Way ANOVA สำหรับงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับตัวแปรต้น ด้านสถานภาพ ด้านวุฒิการศึกษา และด้านอายุ ตัวแปรตามคือด้านความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก โดยผลการทดสอบตัวแปรตาม ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างจากเชิงสำรวจ จำนวน 399 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ (56.6 %) มีสถานภาพสมรสร้อยละ (38.1 %) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ (36.3 %) และมีอายุระหว่าง 36-50 ปี ร้อยละ (35.8 %) ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและองค์ประกอบโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างมีการประเมินอยู่ในระดับมากโดยมีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 (SD. 0.484) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านความพึงพอใจของคุณภาพการให้บริการ มีค่าประเมินเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.72 (SD. 0.677) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ตามด้วยด้านประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 (SD. 0.611) ลำดับรองลงมา ตามมาด้วยด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางเทคโนโลยี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.64 (SD. 0.614) ส่วนด้านสุดท้ายคือด้านการปรับตัวของผู้ติดต่อสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.58 (SD. 0.681) ตามลำดับ

งานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อบริการส่วนตำบล ในจังหวัดนครนายก พบว่ากลุ่มตัวอย่างเชิงสำรวจส่วนมากมีความพอใจกับการทำงานกับด้านองค์ประกอบความพึงพอใจของคุณภาพการให้บริการ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.72 (SD. 0.677) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเชิงสำรวจมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมากในการติดต่อกับพนักงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลทางออนไลน์แอปพลิเคชัน รวมทั้งถือได้ว่าประสิทธิผลในการนำแอปพลิเคชันผ่านทางด้านเทคโนโลยี ที่นำมาใช้ภายในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมากในการติดต่อสื่อสารถึงกัน และรวมทั้งองค์ประกอบทุกด้านมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูง ถือได้ว่าการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันผ่านทางเทคโนโลยี ที่องค์กรนำมาใช้ที่ให้บริการกับประชาชนมีความเหมาะสมกับการใช้งานภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านทางออนไลน์แอปพลิเคชันนั้นประชาชนเข้าถึงได้ง่ายใช้งานได้ง่าย ประสิทธิภาพของการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันในการติดต่อถึงผู้รับบริการ ทำให้ได้รับความสะดวกสบาย การติดต่อผ่านทาง

ออนไลน์แอปพลิเคชันถือได้ว่าเป็นการบริหารจัดการที่ดี การบริการประชาชนในการให้บริการสาธารณะด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ผ่านทางออนไลน์แอปพลิเคชัน เป็นการบริหารจัดการข้อมูลการสื่อสารระหว่างประชาชนผู้ที่ใช้การบริการสาธารณะกับพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงสร้างความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการให้กับประชาชนได้ดี สำหรับการสื่อสารผ่านออนไลน์แอปพลิเคชันของประชาชนกับพนักงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความง่ายและรวดเร็วมากขึ้น และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นอีกหนึ่งทางเลือกหนึ่งในการติดต่อสื่อสารที่ดีในการติดต่อสื่อสาร และองค์ประกอบในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากร เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ กับการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครนายก ที่ใช้เป็นการสื่อสารในการให้บริการสาธารณะสำหรับการให้บริการประชาชนในการติดต่อสื่อสารผ่านทางออนไลน์แอปพลิเคชันนั้น ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันเป็นพฤติกรรมทางการสื่อสารผ่านทางแอปพลิเคชันที่ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการรับบริการจากภาครัฐซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ ซึ่งการทดสอบวิจัยในครั้งนี้พบว่าความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรที่กล่าวมานั้นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการติดต่อสื่อสารถึงกันแอปพลิเคชันผ่านทางเทคโนโลยีในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างมากในชีวิตประจำวันของผู้คน เพราะการติดต่อสื่อสารผ่านออนไลน์แอปพลิเคชันเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้คนนิยมใช้งานในการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากการติดต่อถึงกันผ่านทางออนไลน์แอปพลิเคชันไม่ว่าจะเป็นแอปที่ใช้สำหรับแชทหาญาติหรือการโทรหาเพื่อน หรือเป็นการแชทเป็นกลุ่มโดยการใช้งานออนไลน์แอปพลิเคชันในการสนทนาหรือการส่งข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ผ่านทางแอปพลิเคชันไม่ว่าจะเป็นการประชุมรายงาน การติดต่อเกี่ยวกับงานด้านต่างๆ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนถือได้ว่าประชาชนทุกเพศทุกวัยที่ใช้แอปพลิเคชันนั้นไม่มีแนวคิดที่แตกต่างกันเพราะแอปพลิเคชันนั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมากสำหรับการใช้งานในปัจจุบัน ดังนั้นความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติวรรณ กัลยาณมิตร (2559) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยประชาชนมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า (1) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี มีการเลือกใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา สภาพบ้านที่อยู่อาศัย และสถานภาพการเป็นสมาชิกเครือข่ายคัดแยกขยะต่างกัน มีประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่าง ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของกชพรรณ สินธุฉาย และวลัยพร ชินศรี (2566) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริการสาธารณะ กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยี

สารสนเทศมาใช้ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัจจัยในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ- ผลกับประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ และ 4) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ผลการศึกษา พบว่า 1) ประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ต่างกัน 3) ปัจจัยในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ด้านการรับรู้ และด้านทัศนคติ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ- ผลกับประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านการบริหารจัดการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ พบว่าควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการลดขั้นตอนต่างๆ ใช้ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารหรือการให้บริการต่างๆ และฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง แล้วก็ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุภาภรณ์ สีสุพรรณ และ อจิศรา เพียรขุนทด (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปรับตัวเพื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยที่ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพยายามในการปรับตัวเพื่อไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล โดยสามารถอธิบายตามกรอบแนวคิดการวิจัยของปัจจัยที่มีผลในการนำพาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัลได้ ดังนี้ 1) การใช้งบประมาณตามลำดับความสำคัญภายใต้งบประมาณที่มีอย่างจำกัด 2) การปรับกระบวนการปฏิบัติงานที่แตกต่างตามลักษณะของงานแต่ละประเภท 3) การปรับตัวตามระเบียบกฎหมายที่แตกต่างตามลักษณะงานที่มีและไม่มีความหมายรองรับ 4) การปรับตามความจำเป็นขององค์กรที่มีขนาดต่างกัน 5) การเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากร และ 6) การปรับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลขององค์กรให้เพียงพอต่อการใช้งานเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับตัวไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ได้แก่ 1) ปัญหาด้านทักษะความรู้ของบุคลากร 2) ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไข การปรับตัวไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลก็ยากที่จะเกิดขึ้นได้ และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมพร กาญจนคลอด และคณะ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลในการจัดการนวัตกรรมการของเทศบาลในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิผลในการจัดการนวัตกรรมการของเทศบาลในประเทศไทย 2) ผลของการดำเนินงานของเทศบาลไทยที่เกิดจากการจัดการนวัตกรรมการ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการนวัตกรรมการของเทศบาลในประเทศไทย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารของเทศบาลซึ่งประกอบด้วย ระดับผู้บริหารฝ่ายการเมือง จำนวน 4 คน และระดับผู้บริหารฝ่ายข้าราชการประจำ จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 8 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิผลในการจัดการนวัตกรรมการของเทศบาลในประเทศไทยเป็นรูปแบบวิถีในการจัดการองค์กร การดำเนินงานและการให้บริการที่มาจากการพัฒนาการริเริ่มสร้างสรรค์การประยุกต์องค์ความรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) การจัดการนวัตกรรมการส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรซึ่งจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามตัวชี้วัดและมาตรฐานที่กำหนดไว้ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการนวัตกรรมการ พบว่า ปัจจัยด้านการจัดสรรทรัพยากรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพการทำงานที่มีระบบและการพัฒนาการดำเนินงานที่ได้มาตรฐาน และปัจจัยด้านการจัดการความรู้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการพบว่าองค์กร มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการความรู้ที่เป็นระบบและมีการใช้ช่องทางสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐสามารถนำแนวคิดประสิทธิผลในการจัดการนวัตกรรมการไปใช้ในองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรภายในองค์กรได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันในการให้บริการสาธารณะ ทุกคนควรได้เข้ารับการฝึกอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันด้านต่างๆ ที่ใช้ในการให้บริการสาธารณะและการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถนำไปประยุกต์และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการให้บริการสาธารณะให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรปรับให้การติดต่อใช้ออนไลน์แอปพลิเคชัน มีการใช้งานที่ง่ายไม่มีความซับซ้อนของแอปพลิเคชัน ควรพร้อมใช้ได้ตลอดเวลาเพื่อสะดวกต่อการใช้งานของประชาชนผู้รับบริการ
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการให้บริการสาธารณะด้านแอปพลิเคชันด้านต่างๆ ภายในองค์กรเพิ่มเติมให้ครอบคลุมทุกด้านในการใช้งานโดยผ่านแอปพลิเคชันทั่วไป และการใช้งานด้านอื่นๆ การใช้งานผ่านแอปพลิเคชันทั่วไป เป็นต้นว่าการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันในการให้บริการประชาชนด้านการชำระค่าธรรมเนียมด้านอื่นๆ รวมถึงการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานโดยที่เจ้าหน้าที่มีความชำนาญในการใช้งานทางแอปพลิเคชันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 4) ด้านการรับประโยชน์การใช้งานการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันที่มีประสิทธิภาพหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องพัฒนาแอปพลิเคชันขององค์กรให้ได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็วในการให้บริการประชาชนและมีความหลากหลายทางเลือกในการให้บริการประชาชน

ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันขององค์กรให้ได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็วในการให้บริการประชาชนและมีความหลากหลายทางเลือกในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนเพื่อครอบคลุมในทุกด้าน
- 2) ควรมีการสำรวจทัศนคติความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันอย่างสม่ำเสมอ
- 3) ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้ออนไลน์แอปพลิเคชันในการให้บริการประชาชนในจังหวัดอื่นเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กขพรรณ สีนธนาย และวลัยพร ชินศรี. (2566). แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการสาธารณะ กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัตรจอมมณี*, 6(4).
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2556). *ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วันที่ค้นข้อมูล 27 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/>
- กิตติวรรณ กัลยาณมิตร. (2559). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยประชาชนมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 6(2).

- ชนิษฐา กลีบยี่สุน. (2561). พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลด้านภัยธรรมชาติของประชาชน นโยบายและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนวัตกรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นันทะ บุตรน้อย กาญจนา คูมา และ สุธีรา ทิพย์วิวัฒน์พจน. (2563). เรื่อง ผลกระทบของการปรับเปลี่ยนสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลต่อการพัฒนาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2564. จาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/col_kujournals/article/view/246201/168826.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. (2560). เรื่อง การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2564. จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). เรื่อง การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรณิษฐ์ ลำไย. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพัฒนาชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิพันธ์ นิตยะประภา. (2558). การใช้งานได้ของเว็บไซต์: Web Usability. วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ, 11(2), 70-87.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). ร้อยละของสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการใช้ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2563. จาก https://data.go.th/dataset/nso-ict481?id=a216580f-c79b-41b6-995a34366aa7ab27&is_fullscreen=1.
- สุภาภรณ์ สีสุพรรณ และอจิรภาส เพียรขุนทด. (2565). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(8).
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (2564). แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของ ประเทศไทยพ.ศ. 2563-2565. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.dga.or.th/policystandard/policy-regulation/dga-019/dga-024/dga-029/>.
- อุมาพร กาญจนตลอด วิจารณ์ เจษฎาลักษณ์ และ จันทนา แสนสุข. (2559). ประสิทธิภาพในการจัดการนวัตกรรมของเทศบาลในประเทศไทย. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 9(2).
- Michel, J. W., Tews, M. J., & Allen, D. G. (2019). Fun in the workplace: A review and expanded theoretical perspective. *Human Resource Management Review*, 29(1), 98–110. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd. New York: Harper and. Row Publication.

บทความวิจัย

การสำรวจภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

สุภาภรณ์ สังข์ทอง, อารยา ประเสริฐชัย และ อนัญญา ประดิษฐ์ปรีชา

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อีเมล: nammako_bs@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวกับปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน และ 2) ประเมินปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษา คือ เด็กวัยเรียนที่มีอายุ 6 ถึง 12 ปี ชั้นประถมศึกษาที่เข้าระบบการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 318 คน ศึกษาทุกหน่วยประชากร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว และแบบทดสอบปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียนมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานโดยสถิติไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า 1) เด็กวัยเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.6 มีจำนวนพี่น้องสองคน ร้อยละ 44.1 เป็นบุตรคนแรก ร้อยละ 45.3 มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.00-4.00 ครอบครัวของเด็กวัยเรียนมีรายได้ส่วนมากไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน ผู้ปกครองเด็กจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง บิดา-มารดา อาศัยอยู่ร่วมกัน และสมาชิกในครอบครัวให้ความสนใจ ไว้วางใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกันในระดับดี เด็กวัยเรียนไม่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตหรือมีภาวะสุขภาพจิตในระดับน้อย ร้อยละ 94.3 โดยพบว่า เด็กวัยเรียนมีปัญหาด้านการเรียน ร้อยละ 5.7 มีปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก ร้อยละ 1.4 และ 2) อายุ ระดับการศึกษาผลการเรียน เพศ และอาชีพผู้ปกครองของเด็กวัยเรียน มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ดูแลเด็กวัยเรียน ควรมีการประเมินคัดกรองเด็กวัยเรียนอย่างน้อยน้อยเดือนละ 1-2 ครั้ง จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อเป็นการค้นหาปัญหาและเฝ้าระวังปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน

คำสำคัญ: เด็กวัยเรียน, สุขภาพจิตเด็กวัยเรียน, ครอบครัว

Received: 3 April, 2024, **Revised:** 2 May, 2024, **Accepted:** 8 May, 2024

* Corresponding author

The Survey of Mental Health Conditions among School-age Children at kindergarten Bang Muang Municipality, Samut Prakan Province

Supaporn Sungthong, Araya Prasertchai, and Anunya Pradidthaprecha

School of Health Science Sukhothai Thammathirat Open University

Email : nammako_bs@hotmail.com

Abstract

This research study was to 1) study the relationship between factors in school-age children Family aspect and mental health problems and 2) evaluate factors in school-age children, family factors, and mental health problems in school-age children in school-age children of Bang Mueang Municipality Kindergarten Samut Prakan Province. This descriptive research the study population is school-age children aged 6 to 12 years in primary school who attend the education system in Bang Mueang Municipal Kindergarten. Samut Prakan Province, 318 people, studied every population unit. Data were collected using a questionnaire on school-age children's personal factors, family factors, and a test for mental health problems in school-age children. The reliability of the instrument was 0.78. Data were analyzed using descriptive statistics, including number, percentage, mean, standard deviation. and inferential statistics using the chi-square statistic.

The results of the research found that 1) Most school-age children are female, 50.6 percent have two siblings, 44.1 percent are the first child, 45.3 percent have a grade point average between 3.00-4.00. Families of school-age children have Most of the income does not exceed 15,000 baht per month. The children's parents have completed their education. primary school Working as a hired laborer, father and mother live together. and family members pay attention, trust, and care for each other at a good level. School-age children had no mental health problems or had mental health problems at a low level, 94.3 percent. It was found that 5.7 percent of school-age children had academic problems, 1.4 percent had child behavior problems, and 2) age, educational level, results Education, gender, and parental occupation of school-aged children. It is significantly related to mental health problems at the 0.05 level. Therefore, parents, teachers, or caregivers of school-age children There should be a re-evaluation and screening of school-age children at least 1-2 times per month. Create an atmosphere in the classroom that is conducive to promoting the mental health of school-age children. and local government organizations Relevant public health agencies provide mental health promotion in order to Finding problems and monitoring mental health problems in school-age children.

Keywords: School-age Children, Mental health of school-age children, Family

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

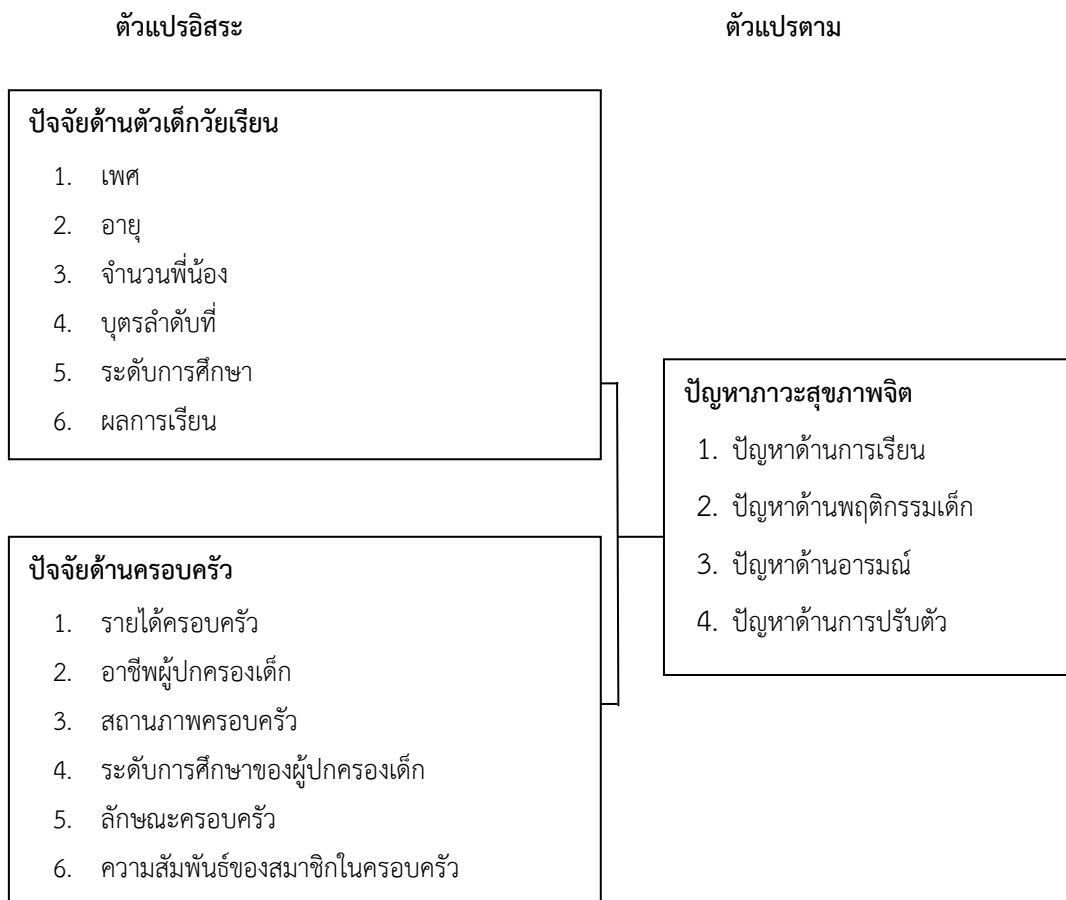
ปัญหาภาวะสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน เป็นปัญหาภาวะทางจิตใจของบุคคล ซึ่งโดยธรรมชาติภาวะทางจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของบุคคล ปัญหาภาวะสุขภาพจิตส่วนใหญ่เกิดจากหลายกลุ่มปัญหาและมีความชุกของปัญหาในระดับสูง จึงไม่สามารถคัดกรองได้ทุกกลุ่มปัญหาในเด็กวัยเรียนทุกคนภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ปัญหาภาวะสุขภาพจิตส่วนใหญ่ไม่สามารถหายเองได้ หากไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม เด็กวัยเรียนที่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตและมีความต้องการพิเศษ มีอยู่ในทุกโรงเรียนและทุกชุมชน มีความแตกต่างกันมาตั้งแต่เกิดคนละแบบตามหนทางชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต้องเรียนรู้และปรับตัว จัดการกับปัญหาตามแนวทางและปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านตัวเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียนรู้ เป็นต้น และปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ของครอบครัว อาชีพผู้ปกครองเด็ก สถานภาพครอบครัว และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น เพื่ออยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างมีความสุข ในสหรัฐอเมริกา ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค ได้รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเฝ้าระวังปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-17 ปี ในช่วงปี ค.ศ. 2005-2011 พบว่า เด็กประมาณร้อยละ 20 หรือคิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 5 มีปัญหาสุขภาพ จิตที่พบได้บ่อยที่สุด คือ สมาธิสั้น ร้อยละ 6.80 รองลง มาคือ ปัญหาพฤติกรรมเกรี้ยวกราดร้อยละ 3.5 วิตกกังวล ร้อยละ 3.0 ซึมเศร้า ร้อยละ 2.1 และออทิสซึม ร้อยละ 1.1 (Centers for Disease Control and Prevention, 2013) และด้วยสถานการณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2565 มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เด็กวัยเรียนเป็นกลุ่มที่มีการติดเชื้อเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลจากศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบหลายด้านทั่วโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต โดยเฉพาะด้านการศึกษาในเด็กวัยเรียน จากรายงานการสอบสวนโรคเชิงลึกเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2564 พบว่า ในการระบาดระลอกแรก มีเด็กวัยเรียนติดเชื้อ ร้อยละ 1.0 และในการระบาดระลอกใหม่ พบเด็กวัยเรียนมีแนวโน้มติดเชื้อเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 6.0 (Health Center 9, Nakhon Ratchasima, 2021) ทำให้โรงเรียนต้องหยุดเรียนและมีการจัดการเรียน การสอนแบบออนไลน์ นอกจากนี้ ความไม่แน่นอนของกำหนดการเปิดเรียน ทำให้เงื่อนไขการใช้ชีวิตของเด็กวัยเรียนต้องเผชิญกับความกดดันที่มากกว่าปกติ ต้องอยู่บ้าน ไม่สามารถเดินทางไปเรียนหรือเล่นหรือใช้เวลาว่างเพื่อทำกิจกรรมกับคนอื่น ๆ ได้ และองค์การยูนิเซฟร่วมกับกรมสุขภาพจิต เผยผลการประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทย โดยเก็บข้อมูลจากเด็กและวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 183,974 คน ประเมินตนเองผ่านแอปพลิเคชัน Mental Health Check-in ของกรมสุขภาพจิต ในช่วง 18 เดือน ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2564 พบว่าร้อยละ 28.0 ของเด็กและวัยรุ่น มีภาวะเครียดสูงร้อยละ 32.0 และมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า (UNICEF Institute for Population and Social Research Burnet Institute, 2022) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นโรงเรียนในสังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เปิดทำการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 431 คน จากการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียนด้านอื่น ๆ พบว่า โรงเรียนมีความต้องการ การช่วยเหลือในด้านผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มขึ้น มีจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ได้แก่ เด็กวัยเรียนกลุ่มที่มีความต้องการความช่วยเหลือปัญหาด้านการเรียนรู้ ปัญหาด้านพฤติกรรม ปัญหาด้านอารมณ์ และปัญหา ด้านการปรับตัว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 (Bang Mueang Municipality Kindergarten, 2021) และจากข้อมูลของศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลตำบลบางเมือง และงานส่งเสริมสุขภาพ ฝ่ายส่งเสริมสาธารณสุข สำนักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบางเมือง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ไม่มีข้อมูลและแผนการให้ความช่วยเหลือในด้านผู้เรียน ที่มีความต้องการพิเศษ และด้านปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน รวมถึงการกำหนดแนวทางการให้บริการเชิงรุกหรือการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ การที่ไม่ได้มีแผนการให้ความช่วยเหลือและการกำหนดแนวทางการให้บริการเชิงรุกหรือการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสมตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข อาจส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นของปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน และกรณีเด็กที่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตแล้ว

แต่ยังไม่ได้รับการวินิจฉัยยืนยันโรคจากแพทย์และไม่ได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม อาจค่อย ๆ สังเกตกลายเป็นปัญหาเรื้อรังและรุนแรงในที่สุด เช่น เด็กวัยเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตาย เด็กที่มีสมาธิสั้นอาจนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าวหรืออาจก่ออาชญากรรมได้ในที่สุด นอกจากนี้อาจยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำลง ฯลฯ (Thaweesak Siriratrekha, 2017)

ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวางแผนการเฝ้าระวัง ป้องกัน และการให้ความช่วยเหลือเด็กวัยเรียน การสำรวจและค้นหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน ตั้งแต่เริ่มแรก จึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวกับปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน และประเมินปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน เพราะจะเป็นการค้นหาปัจจัยเสี่ยงลักษณะพฤติกรรม หรืออาการในระยะเริ่มต้น ซึ่งจะเป็นตัวทำนายความผิดปกติของจิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรม กรณีเด็กวัยเรียนที่สงสัยหรือมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิต หรือมีปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิต ให้ได้รับคำแนะนำในการลดปัจจัยเสี่ยงและได้เข้ารับการรักษามาก่อนที่อาการจะรุนแรงขึ้นจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ให้เด็กวัยเรียนได้มีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา พร้อมเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีสภาพจิตใจที่ดี เติบโตอย่างมีคุณภาพ อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และนำไปสู่การวางแผน การกำหนดแนวทางการให้บริการเชิงรุกหรือการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน และลดปัจจัยเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตได้อย่างเหมาะสม ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ด้านครอบครัว กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อประเมินปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีวิจัย (Research Methodology)

ประชากร คือ เด็กวัยเรียน อายุ 6 ถึง 12 ปี หรือนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่เข้าระบบการศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 318 คน ศึกษาทุกหน่วยประชากร มีประชากรยินยอมเข้าร่วมวิจัยและให้ข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน จำนวน 247 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้แก่

1. เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีอายุ 6 ถึง 12 ปี
2. เป็นนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาชั้นประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

3. ไม่เป็นผู้มีภาวะความบกพร่องทางร่างกาย เช่น หูหนวก ตาบอด สามารถฟัง
4. สื่อสารภาษาไทยได้
5. เป็นผู้ได้รับการวินิจฉัยและไม่ได้รับการวินิจฉัย ว่ามีปัญหาทางสุขภาพจิต
6. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ในส่วนของเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยออกจากโครงการวิจัย ได้แก่

1. ผู้เข้าร่วมวิจัย (เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีอายุ 6 ถึง 12 ปี ในโรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ)
2. ตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบไม่สมบูรณ์ครบถ้วน
3. ในระหว่างการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ มีภาวะเครียดหรือแสดงออกซึ่งความวิตกกังวลใจ
4. มีความประสงค์ไม่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบ ทดสอบปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.78 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ แบบสอบถามปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว และแบบทดสอบปัญหาภาวะสุขภาพจิต ซึ่งมีโครงสร้าง ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนพี่น้อง บุตรลำดับที่ ระดับการศึกษา และผลการเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ ครอบครัว อาชีพผู้ปกครอง สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเด็ก ลักษณะครอบครัว และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ตอนที่ 3 แบบทดสอบปัญหาภาวะสุขภาพจิต แบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบทดสอบปัญหาภาวะสุขภาพจิต หรือแบบประเมินความสุขของเด็กไทย ระดับประถมศึกษา คัดลอกและปรับปรุงจากแบบประเมินความสุขของเด็กประถมศึกษา Elementary Child Happiness: ECH-Thai 9 สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว (สำนัก 4) (Office of Child, Youth and Family Health Support (Bureau 4), 2020) แบบทดสอบมีคะแนน 0 - 45 คะแนน วิเคราะห์ปัญหาภาวะสุขภาพจิต 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของแบบประเมิน ได้แก่ 0 - 26 คะแนน หมายถึง มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตในระดับมาก 27 - 36 คะแนน หมายถึง มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตในระดับปานกลาง และ 37 - 45 คะแนน หมายถึง ไม่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิต หรือมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตในระดับน้อย ส่วนที่ 2 แบบทดสอบปัญหาด้านการเรียน คัดลอกและปรับปรุงจากสถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต เนื้อหาในการคัดกรองประกอบด้วย เด็กที่มีปัญหาภาวะเรียนรู้ช้า ปัญหาภาวะแอลดี ปัญหาภาวะสมาธิสั้น และปัญหาภาวะออทิสติก ส่วนที่ 3 แบบทดสอบปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก แบบสอบถามพฤติกรรม Pediatric Symptom Checklist คัดลอกและปรับปรุงจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2546 แปลจากต้นฉบับแบบ สอบถาม Pediatric Symptom Checklist (Jellinek and Murphy, 1988) จำนวน 10 ข้อ เนื้อหาในการคัดกรองเด็กประกอบด้วยพฤติกรรมเกรี้ยว พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ส่วนที่ 4 แบบ ทดสอบปัญหาด้านอารมณ์ คัดลอกและปรับปรุงจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ฉบับปรับปรุง ปีพ.ศ. 2546 แปลจากต้นฉบับแบบทดสอบ Strengths and Difficulties Questionnaire (Goodman, 2003) และแบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน SDQ (The Strengths and Difficulties Questionnaire) และส่วนที่ 5 แบบทดสอบปัญหาด้านการปรับตัว คัดลอกและปรับปรุงจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2546 แปลจากต้นฉบับแบบทดสอบ Strengths and Difficulties Questionnaire (Goodman, 2003) และแบบ ประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน SDQ (The Strengths and Difficulties Questionnaire) มีเกณฑ์การแปลผลคะแนนจุดตัด (Cut point) ของปัญหาภาวะสุขภาพจิต ในส่วนที่ 4 และ 5 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลผลคะแนนจุดตัด (Cut point) ของปัญหาภาวะสุขภาพจิต

รายการประเมิน	คะแนนรวม	จุดตัด (Cut point)	
		ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
คะแนนรวมปัญหาการเรียน	12	0-7	8-12
คะแนนภาวะเรียนรู้ช้า	3	0-1	2-3
คะแนนภาวะแอลดี	3	0-1	2-3
คะแนนภาวะสมาธิสั้น	3	0-1	2-3
คะแนนภาวะออทิสติก	3	0-1	2-3
คะแนนปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก	20	0-11	12-20
คะแนนพฤติกรรมเกร	10	0-4	6-10
คะแนนพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง	10	0-4	6-10
คะแนนปัญหาด้านอารมณ์	5	0-2	3-5
คะแนนปัญหาด้านการปรับตัว	5	0-2	3-5

ที่มา: คัดลอกและปรับปรุงจากศูนย์สุขภาพจิตที่ 13 กรมสุขภาพจิต, (2560)

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยโครงการวิจัย เลขที่ 004.66

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามและแบบทดสอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์ นำมาลงรหัสและบันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยด้านตัวเด็ก ปัจจัยด้านครอบครัว และปัญหาภาวะสุขภาพจิต อ้างอิงตามการแปลผลคะแนนการแปลผลคะแนนจุดตัด (Cut point) ของแบบทดสอบปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก ปัญหาด้านอารมณ์ และปัญหาด้านการปรับตัว ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยสถิติไคสแควร์ (Chi-square test) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน เด็กวัยเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.6 และเพศชาย ร้อยละ 49.4 อายุระหว่าง 6-9 ปี ร้อยละ 56.7 และอายุระหว่าง 10-12 ปี ร้อยละ 43.3 ส่วนใหญ่มีจำนวนพี่น้อง 2 คน ร้อยละ 44.1 ลำดับรองลงมา มีจำนวนพี่น้อง 3 คน ขึ้นไป และไม่มีพี่น้อง ร้อยละ 30.0 และ 25.9 ตามลำดับ เป็นบุตรลำดับที่ 1-6 ร้อยละ 45.3 37.7 11.3 3.6 1.2 และ 0.8 ตามลำดับ กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 15.4 15.4 21.9 15.0 17.8 และ 14.6 คน ตามลำดับ มีผลการเรียนมากที่สุดอยู่ระหว่าง 3.00-4.00 ร้อยละ 51.4 อยู่ระหว่าง 2.00-2.99 ร้อยละ 43.3 และอยู่ระหว่าง 0.00-1.99 ร้อยละ 5.3

ปัจจัยด้านครอบครัว ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดต่อเดือนที่ 9,000-15,000 บาท ร้อยละ 81.0 ลำดับรองลงมา ครอบครัวมีรายได้ 15,001-20,000 บาท 20,001-30,000 บาท และมากกว่าหรือเท่ากับ 30,001 บาท ร้อยละ 81.0 9.7 5.3 และ 4.0 ตามลำดับ อาชีพผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่ คือ รับจ้าง ร้อยละ 86.6 ลำดับรองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 9.3 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 3.2 และอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 0.8 มีสถานภาพ ครอบครัวบิดา-มารดา อาศัยอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 95.5 บิดา-มารดา หย่าร้าง ร้อยละ 3.2 บิดาหรือมารดา คนใดคนหนึ่ง เสียชีวิต ร้อยละ 1.2 ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 38.9 ลำดับรองลงมาจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี และไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 38.5 10.5 10.5 และ 1.6 ตามลำดับ มีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 81.0 และครอบครัวขยาย ร้อยละ 19.0 นอกจากนั้นยังพบว่า ครอบครัวของเด็กวัยเรียนส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวให้ความสนใจ ใฝ่ใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกันในระดับดี ร้อยละ 85.4 ให้ความสนใจ ใฝ่ใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกันบ้างบางเวลา ร้อยละ 11.7 และให้ความสนใจ ใฝ่ใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน น้อย ร้อยละ 2.8

ปัญหาภาวะสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน ในโรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เด็กวัยเรียน มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาภาวะสุขภาพจิต เท่ากับ 39.57 (SD=39.57, คะแนนต่ำสุด = 30 คะแนน, คะแนนสูงสุด = 45 คะแนน) โดยพบว่า เด็กวัยเรียนไม่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิต หรือมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตในระดับน้อย ร้อยละ 94.3 และพบเด็กวัยเรียนมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตในระดับปานกลางถึงระดับมาก ร้อยละ 5.7 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เด็กวัยเรียนมีปัญหาด้านการเรียน ร้อยละ 5.7 ไม่มีปัญหาการเรียน ร้อยละ 94.3 ลำดับรองลงมา คือ มีปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก ร้อยละ 1.4 และไม่มีปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก ร้อยละ 98.8 และไม่พบปัญหาด้านอารมณ์และปัญหาด้านการปรับตัวในเด็กวัยเรียน ร้อยละ 100 ดังแสดงในตารางที่ 2

และพิจารณาเป็นรายข้อตามแบบประเมินความสุขของเด็กประถมศึกษา Elementary Child Happiness: ECH-Thai 9 พบเด็กวัยเรียนมีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ รู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยเวลาอยู่ที่บ้าน/โรงเรียน ร้อยละ 78.9 มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ร้อยละ 74.5 มีความสุขเวลาที่ได้ทำกิจกรรมกับคนในครอบครัวและมีเพื่อนเล่น “เป็นกลุ่ม” เวลาที่อยู่บ้าน/โรงเรียน ร้อยละ 72.9 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ยังมีเด็กวัยเรียนจำนวนหนึ่งรู้สึกในด้านลบ โดยตอบว่าน้อยที่สุด ร้อยละ 7.7 ในเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องมีความสุขเวลาที่ได้รับคำชมจากผู้ใหญ่ นอกจากนั้น ยังมีเด็กวัยเรียน ร้อยละ 6.5 ตอบน้อยที่สุดในเรื่องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ร้อยละ 6.1 ตอบน้อยที่สุดในเรื่องรู้จักและสนิทสนมกับเพื่อนบ้าน/คุณครูที่โรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ปัญหาภาวะสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ (n=247)

ปัญหาภาวะสุขภาพจิต	มีปัญหา n (%)	ไม่มีปัญหา n (%)
ปัญหาภาวะสุขภาพจิต	14 (5.7)	233 (94.3)
ปัญหาด้านการเรียน	14 (5.7)	233 (94.3)
ปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก	3 (1.2)	244 (98.8)
ปัญหาด้านอารมณ์	0 (0.0)	247 (100.0)
ปัญหาด้านการปรับตัว	0 (0.0)	247 (100.0)

ตารางที่ 3 ปัญหาภาวะสุขภาพจิต จำแนกรายข้อ (n=247)

ภาวะสุขภาพจิต	เกณฑ์การประเมินภาวะสุขภาพจิต				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ฉันมีความสุขเวลาที่ได้ทำกิจกรรมกับคนในครอบครัว	180 (72.9)	26 (10.5)	18 (7.3)	14 (5.7)	9 (3.6)
2. ฉันมีเพื่อนเล่น “เป็นกลุ่ม” เวลาที่อยู่บ้าน/โรงเรียน	180 (72.9)	33 (13.4)	17 (6.9)	8 (3.2)	9 (3.6)
3. ฉันมีความสุขเวลาที่ได้รับความรักจากผู้ใหญ่	166 (67.2)	25 (10.1)	21 (8.5)	16 (6.5)	19 (7.7)
4. ฉันมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง	184 (74.5)	30 (12.1)	8 (3.2)	9 (3.6)	16 (6.5)
5. เวลารู้สึกโกรธ ไม่สบายใจ ฉันมีวิธีที่ทำให้ฉันรู้สึกดีขึ้น	18 (74.1)	23 (9.3)	17 (6.9)	14 (5.7)	10 (4.0)
6. ฉันรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยเวลาอยู่ที่บ้าน/โรงเรียน	195 (78.9)	19 (7.7)	15 (6.1)	9 (3.6)	9 (3.6)
7. ฉันรู้จักและสนิทสนมกับเพื่อนบ้าน/คุณครูที่โรงเรียน	157 (63.6)	35 (14.2)	23 (9.3)	17 (6.9)	15 (6.1)
8. ฉันจัดการตัวเองได้เวลาที่มีความทุกข์	166 (67.2)	33 (13.4)	17 (6.9)	17 (6.9)	14 (5.7)
9. ฉันชอบสนุกอยู่กับเพื่อน ๆ	175 (70.9)	38 (15.4)	17 (6.9)	11 (4.5)	6 (2.4)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ด้านครอบครัว กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตัวเด็ก ปัจจัยด้านครอบครัว กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตจำแนกปัญหาภาวะสุขภาพจิต โดยแบ่งปัญหาภาวะสุขภาพจิต ออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัญหาการเรียน 2) ปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก 3) ปัญหาด้านอารมณ์ และ 4) ปัญหาด้านการปรับตัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ปรากฏดังนี้

ปัญหาการเรียน พบว่า ผลการเรียนซึ่งเป็นปัจจัยด้านตัวเด็ก มีความสัมพันธ์กับปัญหาการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.000$) สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (Kamkaew Bosakaranat, 2017) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีปัญหาสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาวิจัยสุขภาพจิตของนักเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน มีสุขภาพจิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป มีสุขภาพจิตสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 3.00 (Narasinee Lueangthongkam and Kamol Phothiyen, 2017) และปัจจัยด้านตัวเด็กอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนพี่น้อง บุตรลำดับที่ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการเรียน และในส่วนของปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ ครอบครัว อาชีพผู้ปกครองเด็ก สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะครอบครัว และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการเรียน

ปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก พบว่า เพศ ซึ่งเป็นปัจจัยด้านตัวเด็ก มีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.041$) สอดคล้องกับการวิจัยสุขภาพจิตของนักเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง จันทนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพที่แตกต่างกันมีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง มีสุขภาพจิตต่ำกว่าอาชีพอื่น ๆ (Narasinee Lueangthongkam and Kamol Phothiyen, 2017) และปัจจัยด้านครอบครัวอื่น ๆ ได้แก่ รายได้ครอบครัว สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะครอบครัว และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก

ปัญหาด้านอารมณ์และปัญหาด้านการปรับตัว พบว่า ปัจจัยด้านตัวเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนพี่น้อง บุตรลำดับที่ ระดับการศึกษา และผลการเรียน รวมถึงปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ครอบครัว อาชีพผู้ปกครองเด็ก สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะครอบครัว และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านอารมณ์และปัญหาด้านการปรับตัว

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวครอบครัว ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน
โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ (n=247)

ปัจจัยด้านตัวเด็กวัยเรียน/ปัจจัยด้านครอบครัว	ปัญหา		χ^2	P-value
	ไม่มีปัญหา n (%)	มีปัญหา n (%)		
ปัญหาด้านการเรียน				
ผลการเรียน			18.827	0.000*
0.00-1.99	9 (69.2)	4 (30.8)		
2.00-2.99	101 (94.4)	6 (5.6)		
3.00-4.00	123 (96.9)	4 (3.1)		
ปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก				
เพศ			4.166	0.041*
ชาย	118 (96.7)	4 (3.3)		
หญิง	125 (100.0)	0 (0.0)		
อาชีพผู้ปกครองเด็ก				
รับจ้าง	212 (99.1)	2 (0.9)	8.023	0.046*
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	21 (91.3)	2 (8.7)		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	8 (100.0)	0 (0.0)		
อื่น ๆ ได้แก่ ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2 (100.0)	0 (0.0)		

* $p<0.05$

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงการนำนโยบายไปปฏิบัติใช้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษานี้ไปเป็นฐานข้อมูลในการประเมินคัดกรองหรือค้นหาปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียนได้ และควรมีการประเมินคัดกรองอย่างน้อยเดือนละ 1-2 ครั้ง หรือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อเป็นค้นหา และเฝ้าระวังปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการส่งเสริม ตอบสนองต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้เด็กวัยเรียนมีปัญหา อารมณ์ดี และมีความสุข อยู่ในสังคมอย่างทรงคุณค่า เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันปัญหาสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียน ครูผู้ดูแลเด็ก ควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยเรียนทั้งในด้านการเรียน พฤติกรรม อารมณ์ และการมีส่วนร่วมในการปรับตัว
2. ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ดูแลเด็กวัยเรียน ควรมีการประเมินคัดกรองเด็กวัยเรียนอย่างน้อยเดือนละ 1-2 ครั้ง เมื่อพบว่าเด็กวัยเรียนมีพฤติกรรมหรืออาการแสดงที่สงสัยต่อการเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิต และมีการกำตติตามการดูแลรักษา พยาบาล และประเมินหรือคัดกรองซ้ำ กรณีเด็กวัยเรียนที่พบปัญหาภาวะสุขภาพจิต หรือมีความเสี่ยง (risk screening) หรือสงสัยว่ามีโรคและมีโอกาสเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิตหรือปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิต มีการกำหนดแนวทางการส่งต่อ การดูแล รักษาพยาบาล ให้ได้รับคำแนะนำและได้เข้ารับการรักษาตามกระบวนการที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงนั้นต่อไป หรือควรมีการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือในระดับครอบครัว โรงเรียน และระบบสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยโปรแกรมพัฒนาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน รวมถึงโปรแกรมการกระตุ้นพัฒนาการเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตเฉพาะด้านปัญหา เช่น ปัญหาภาวะเรียนรู้ช้า ปัญหาภาวะแอลดี ปัญหาภาวะสมาธิสั้น ปัญหาภาวะออทิสติก ปัญหาพฤติกรรมเกรี้ยวกราด อยู่ไม่นิ่ง เป็นต้น เพื่อลดอัตราการเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิตเด็กวัยเรียนในอนาคต
2. ควรศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคม เช่น บริบทสังคมสภาพแวดล้อม ด้านสื่อเทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ เทคโนโลยีกับภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน หรือปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เนื่องจากเด็กวัยเรียนแต่ละคนมีบริบท สังคม สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ รวมถึงโอกาสในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ เทคโนโลยี ที่แตกต่างกัน
3. ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างเด็กวัยเรียนในกลุ่มเฉพาะมาศึกษาให้มีความเหมาะสมกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิต เช่น เด็กวัยเรียนที่มีผลการเรียนที่แตกต่างกัน การศึกษากับผู้ปกครอง ครู หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับเด็กวัยเรียนไม่น้อยกว่า 2 เดือน เพื่อให้สามารถเลือกการประเมิน คัดกรองที่เหมาะสม กับเด็กวัยเรียนกลุ่มนั้นได้มากยิ่งขึ้น
4. เพื่อให้การประเมิน คัดกรองปัญหาภาวะสุขภาพจิตเด็กวัยเรียนครอบคลุมถึงการประเมินระดับความสามารถของสมองและจิตใจในมิติต่าง ๆ การพิจารณาเครื่องมือคัดกรองปัญหาภาวะสุขภาพจิต ควรเป็นไปตามเกณฑ์ข้อคำถาม การคิดคะแนน และการแปลผลของของกรมสุขภาพจิต

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

การสำรวจภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในครั้งนี้ช่วยเพิ่มจุดแข็งและโอกาสในการค้นหาปัญหาภาวะสุขภาพจิตในเด็กวัยเรียน เป็นการเพิ่มโอกาส และเริ่มต้นการเฝ้าระวัง ช่วยเหลือเด็กวัยเรียนที่รวดเร็วและครอบคลุมมากที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงตามมา และจะเห็นได้ว่า การทดสอบภาวะสุขภาพจิตเด็กวัยเรียนไม่สามารถสรุปได้ว่าเด็กเป็นโรคอะไร หรือมีปัญหาทางสุขภาพจิตแน่นอน และไม่ใช้การวินิจฉัยโรคในทางการแพทย์ ต้องมีการส่งตรวจประเมินจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เฉพาะทางจิตเวชเด็กต่อไป จึงจะสามารถสรุปได้ว่าเด็กมีโรค หรือมีปัญหาทางสุขภาพจิตหรือไม่ การสำรวจ ประเมิน และคัดกรองปัญหาภาวะสุขภาพจิตเด็กวัยเรียนจึงมีความจำเป็น และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ยังสามารถช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญ แพทย์ สามารถวางแผนในการป้องกัน การดูแลเบื้องต้น เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาพยาบาลที่เหมาะสมต่อไป และยังช่วยให้ผู้ปกครองเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กในโรงเรียนสามารถให้คำปรึกษา ดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นในด้านผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มขึ้น ได้แก่ เด็กวัยเรียนกลุ่มที่มีความต้องการความช่วยเหลือปัญหาการเรียน ปัญหาด้านพฤติกรรม ปัญหาด้านอารมณ์ และปัญหาด้านการปรับตัว อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ต่อไป

และนอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัย ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลเด็กวัยเรียน ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ และมีความเข้าใจมากขึ้นเมื่อพบเด็กวัยเรียนที่มีความเสี่ยงปัญหาภาวะสุขภาพจิต มีองค์ความรู้ในการเตรียมการรับมือต่อสถานการณ์การเกิดโรค เข้าใจพฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมเด็ก อารมณ์ และการปรับตัว และยังได้ร่วมกันป้องกันและส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน โดยต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก ให้มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งเด็กได้รับอิทธิพลจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เริ่มต้นจากพ่อแม่ พี่น้องญาติใกล้ชิด เพื่อน เพื่อนบ้าน เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนก็ได้รับอิทธิพลจากครู และเพื่อนนักเรียน รุ่นพี่รุ่นน้อง และจากสังคมสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการเด็กจึงต้องการความร่วมมือกันของหลายฝ่าย เริ่มต้นจากที่บ้านสานต่อที่โรงเรียน และสังคมรอบ ๆ ตัวเด็กนั่นเอง ทุกคนควรมีส่วนร่วมกันเสมอในการช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี ตัวอย่างของการช่วยกันส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กที่ดี คือช่วยกันสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อเด็ก มีความปลอดภัย เมื่อเห็นเหตุการณ์ที่เด็กมีความลำบากเดือดร้อน ควรหาทางช่วยเหลือ แก้ไข ช่วยกันปกป้องเด็ก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- Bang Mueang Municipality Kindergarten. (2021). School Self-Assessment Report (SAR) Academic Year 2021. Documents for preparing the fiscal year 2021 report to the Department of Local Administration. Ministry of Interior, 221.
- Beck A. T. (1972). *Depression: Causes and Treatment*. Philadelphia: University of Pennsylvania. Press. ISBN 0-8122-1032-8.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2013). *Mental health surveillance among children-United States, 2005-2011*. MMWR. 62(Suppl 2): 1-35.
- Department of Economic and Social Affairs, United Nations. (2015). *Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses Revision 2*. United Nations: New York.

- Department of Mental Health. (2002). *What is mental health? Referenced in the research report reviewing knowledge about mental health*. Retrieved from <https://dmh.go.th/faq/mentalhealth.asp>.
- Goodman, R. (2003). *Psychometric properties of the strengths and difficulties questionnaires*. J Am Acad Child Psy. 40: 1337-1345.
- Health Center 9, Nakhon Ratchasima, Department of Health. (2021). *Preventive measures for coronavirus disease 2019 (COVID-19) for school-age children, teenagers, and children at risk*.
- Jellinek and Murphy, Massachusetts General Hospital. (1988). *Pediatric Symptom Checklist: screening school-age children for psychosocial dysfunction*. 112(2): 201-9.
- Kamkaew Bosakaranat. (2017). Mental Health Problem in Grade 4-6 Students a different academic achievement school mentalhealth project of Bangkok Metropolitan area. *Journal of Educational Research Faculty of Education Srinakharinwirot University*. 12(1), 46-58.
- Ministry of Public Health. (2022). *Mental health service system Ministry of Public Health for fiscal year 2022 in the standard reporting program*. HDC-Dashboard. Retrieved from https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/formatg.hp&cat_id=ea11bc4bbf333b78e6f53a26f7ab6c89&id=c5f8b2386a76aadbd0d2e9828b4b73d5.
- Ministry of Public Health. (2022). *Mental health service system Ministry of Public Health for fiscal year 2022 in the standard reporting program*. HDC-Dashboard. Retrieved from https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=formatted/formatg.hp&cat_id=ea11bc4bbf333b78e6f53a26f7ab6c89&id=c5f8b2386a76aadbd0d2e9828b4b73d5. (Search date)
- Narasinee Lueangthongkam and Kamol Phothiyen. (2017). Mental health of adolescent students in schools located in Mueang Nakhon Pathom district, Nakhon Pathom province. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 13(2), 91-110.
- Thaweesak Siriratrekha. (2017). *Mental health screening for school-age children*. Bangkok: Beyond Publishing.
- Office of Child, Youth and Family Health Support (Bureau 4). (2020). *Manual for the happiness assessment of Thai children*. Primary level. [Website]. Retrieved from <https://happychild.thaihealth.or.th/wp-content>.

UNICEF Institute for Population and Social Research Burnet Institute. (2022). *Strengthening the system and Psychological and psychosocial support services for children and adolescents in East Asia and the Pacific*: Thailand. UNICEF Bangkok.

บทความวิจัย

การสำรวจการตลาดการเมืองและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมือง
เพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น X, Y, Z

ธีระยุทธ ต້องสู้* และพรเทพ โฆษิตวรวิ

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อีเมล: teerayut@umt.ac.th

บทคัดย่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดทางการเมืองและความไว้วางใจสะท้อนภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ประชาชนจะลงคะแนนเสียงเลือกได้อย่างชัดเจน และมีวัตถุประสงค์วิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองและภาพลักษณ์ส่วนตัวของนักการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบ และด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบสอบถามสำหรับนำไปรวบรวมความเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และยโสธร จำนวน 400 คนแล้วนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการตลาดการเมืองในด้านราคามีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองและภาพลักษณ์ส่วนตัวของนักการเมืองที่ค่า R^2 เท่ากับ 29 และ 31 ตามลำดับ นอกจากนี้ องค์ประกอบของการตลาดการเมืองด้านการสนับสนุนมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ค่า R^2 เท่ากับ 24 และ 42 ตามลำดับ ดังนั้น การตลาดการเมืองมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ทั้งความไว้วางใจทางการเมืองและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมือง ความไว้วางใจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการทำนายภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองเช่นกันที่ ค่า R^2 เท่ากับ 65

คำสำคัญ การตลาดทางการเมือง, ภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมือง, ความไว้วางใจทางการเมือง

Received: March 22, 2024, **Revised:** June, 18, 2024, **Accepted:** June, 20, 2024

* Corresponding author

EXPLORING POLITICAL MARKETING AND POLITICIAN PERSONAL IMAGE TO ENHANCE POLITICAL TRUST OF GENERATION X, Y, Z

Teerayut Tongsoo and Pornthep Kositworawut*

The Eastern University of Management and Technology

Email : teerayut@umt.ac.th

Abstract

The relationship between political marketing and trust reflect politician personal image for voter, is the worthiness for people's support. The objective is to study factors that influence the prediction of political trust and the personal image of politicians that citizens admire. Consequently, the researcher developed a questionnaire to collect 400 respondents of the voters in 2023, who live in Khon Kaen, Chaiyaphum, Udon Thani and Nong Bua Lamphu. Stepwise multi-regression analysis was used to analyze the data.

The findings found that the components political marketing in terms of price influenced and predicted significantly to political trust and politician personal image at $R^2 = .29$ and $.31$ respectively. Moreover, the components of political marketing such as promotion also influenced significantly to political trust and politician personal image at $R^2 = .24$ and $.42$, respectively. Hence, the components of political marketing influenced and predicted to political trust and politician personal image. The political trust also influenced and predicted significantly to politician personal image at $R^2 = .65$.

Keywords: Political Marketing, Politician Personal Image, Political Trust

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การตลาดการเมือง (Political Marketing) เป็นหัวข้อที่นิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มนักวิจัยทั่วโลก เพราะทุกประเทศได้มีการนำการตลาดการเมืองมาปฏิบัติเป็นเวลานานเนื่องจากเป็นเครื่องมือการตลาดที่ต้องใช้ในบริบททางการเมือง (Edward-Lees Marshment, 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมืองและผู้สมัครเลือกตั้งใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงภาพลักษณ์ในการเลือกตั้ง ดังนั้น การตลาดการเมืองจึงเป็นปรากฏการณ์ของโลกที่สร้างความสัมพันธ์ของตำแหน่งของพรรคการเมืองในตลาดเลือกตั้ง (Voting Market) (Harrop, 1990) ทั้งนี้ แนวคิดและกระบวนการการตลาดการเมืองโดยพรรคการเมืองได้รับการพัฒนาในประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อใช้ในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidate) และสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยการปฏิสัมพันธ์โดยตรงเพื่อสร้างความประทับใจ อีกทั้งทำให้นักการเมืองเข้าใจในความต้องการผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Wei & Mokhtar, 2022)

ขณะที่ Antoniades (2021) ได้อธิบายการตลาดการเมือง (Political Marketing) เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบของตนเองเพื่อแสดงรูปแบบการกระทำให้มีอิทธิพลทางการเมือง ดังนั้นการใช้มุมมองของพื้นฐานทรัพยากร (Resource-Based View: RBV) จึงสามารถอธิบายได้ว่า การตลาดการเมืองเป็นกรอบของการจัดการ (Managerial framework) เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรให้มีศักยภาพเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานเช่นความสามารถทางการเมือง (Political Capabilities) โดยการนำเสนอสิทธิประโยชน์ต่อสังคม การนำเสนอความสามารถต่ออุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม Antoniades & Haom (2019) ได้สรุปไว้ว่าการตลาดทางการเมืองของนักการเมืองเพื่อผลทางการเมือง (Political Performance) นั้นคือระดับความพึงพอใจของประชาชน (Citizen satisfaction) ความจงรักภักดีของประชาชน (Citizen Loyalty) และชื่อเสียงของนักการเมือง (Politician Reputation)

Newman (2012) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายต่างประเทศเป็นจุดเด่นของผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งรวมทั้งมีผลต่อความตั้งใจออกเสียงเลือกตั้ง (Voting Intention) ทั้งนี้ Elinder et al (2015) ได้ชี้แจงว่า ผลงานที่แตกต่างกันของพรรคการเมืองระหว่างการหาเสียงเลือกตั้งสามารถอธิบายได้โดยการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเนื้อหาของผลงานทางการเมือง เนื่องจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเชื่อถือเกี่ยวกับเนื้อหาทางสังคม เศรษฐกิจ ที่นำเสนอโดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการตลาดการเมือง (Political Marketing) เนื้อหาทางการเมืองที่นำเสนอมีผลต่อความตั้งใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในการเลือกพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากการตลาดการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voters' Behavior) ทั่วโลก นอกจากนี้ มีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการตลาดการเมือง เช่น รูปแบบการพยากรณ์ การตลาดหลังเลือกตั้ง การออกแบบภาพลักษณ์ การกำหนดการหาเสียงเลือกตั้ง ส่วนกระบวนการทำการตลาดเพื่อการเมืองนั้นเหมือนกับกระบวนการตลาด แต่การตลาดเพื่อการเมืองนั้นเปลี่ยนศูนย์กลางจากผู้บริโภคมาเป็นประชาชนพลเมืองหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งแทน และผสมผสานการสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองหลักหรืออุดมการณ์ทางการเมืองเข้าไปในการสื่อสารด้วย สำหรับราคาในการตลาดเพื่อการเมืองนั้นจะเป็นการยื่นคุณค่า (Value) ให้กับประชาชนพลเมือง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อขอการสนับสนุนทางด้านการลงคะแนนเสียง การเงิน การเป็นอาสาสมัคร หรือแม้แต่การให้ความร่วมมือที่ดีในการตอบแบบสอบถามในการทำโพลล์ก็ได้ และการทำการตลาดเพื่อการเมืองนั้น ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคจากหลายๆ สาขาวิชาชีพ เช่น

นักวิจัย นักทำโพลล์นักกลยุทธ์ด้านสื่อมวลชน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการส่งจดหมายทางตรง และที่ปรึกษาทางด้านการเมือง เพื่อที่จะช่วยกันทำให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

ส่วนการเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อเทียบกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประเภทอื่นแล้วในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกตั้งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญอันหนึ่งว่าในช่วงเวลาหนึ่งว่า คณะบุคคลใดได้ทำหน้าที่บริหารประเทศไปในทิศทางใด โดยคณะบุคคลนั้นได้รับความเห็นชอบจากประชาชนผู้ไปเลือกตั้งในจำนวนที่มากน้อยเพียงใด การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มีการปฏิบัติในระบบการเมืองระบบการเลือกตั้งภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงเน้นในเรื่องการปฏิรูปการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการเพื่อการแก้ไขปัญหาการเมืองทั้งระบบขจัดกาทุจริต สร้างเสถียรภาพทางการเมืองสร้าง และส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรทางการเมืองและสร้างองค์กรตรวจสอบและด้านตุลาการใช้อำนาจของรัฐบาลการเลือกตั้งระบบใหม่ย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจของประชาชนต่อระบบการเลือกตั้งรัฐบาล (วริศรา ศิริขานนท์, 2562) ที่ผ่านมา พรรคการเมืองไม่สามารถหาเสียงเลือกตั้งทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ได้ (Ilaw, 2562) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนของประชาชน ซึ่งจากการศึกษาของ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง

ดังนั้น การตลาดเพื่อการเมือง (Political Marketing) มีบทบาทสำคัญในการทำให้ประชาชนมีข้อมูลข่าวสารสำหรับการตัดสินใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง และเกิดการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในการณรงค์เพื่อหาเสียงเลือกตั้งแต่เดิมนั้น พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้วิธีเดินไปพบปะประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พูดในที่สาธารณะและใช้สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา ประกาศ แผ่นพับ แผ่นพิมพ์ ต่อมาเมื่อมีสื่อมวลชน (Mass Media) อย่างเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์เกิดขึ้น สื่อมวลชนต่างๆ เหล่านี้ได้กลายมาเป็นเครื่องมือการโฆษณาทางการเมือง (Political Advertising) มีบทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมากขึ้นทุกทีในฐานะที่เป็นตัวกลางเป็นผู้นำนโยบายแนวความคิดข่าวสารความรู้ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทราบ เป็นข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจ (ปฐมพร เนตินันท์, 2552) และสำหรับบทความนี้ Ormrod et al (2013) ให้คำนิยามไว้ว่าการตลาดทางการเมือง (Political Marketing) เป็นมุมมองจากการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ใน สภาวะแวดล้อมทางการเมือง และการใช้แนวทางที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนคุณค่าทางการเมืองผ่าน การมีปฏิสัมพันธ์ในสนามการเลือกตั้ง รวมทั้งในรัฐสภา และรัฐบาล เพื่อจะจัดการความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ต่างๆ ขณะที่ Lees-Marshment (2019) นิยามว่า “การตลาดทางการเมือง” คือ การที่องค์กรทางการเมือง ซึ่งหมายถึงพรรคการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ ได้นำเทคนิคและแนวคิดทางการตลาดที่ใช้กับองค์กรธุรกิจมาประยุกต์ใช้กับการเมือง โดยเปรียบเทียบตลาดการเมืองเป็นตลาดธุรกิจที่มีระบบการ แลกเปลี่ยนซื้อขาย โดยเปรียบผู้ขายเป็นพรรคการเมือง หรือนักการเมือง ที่เสนอสินค้าเป็นนโยบาย และ/หรือความเป็นตัวแทนให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ซึ่งหมายถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในทาง การเมือง เพื่อให้ได้รับสิ่งตอบแทนเป็นเสียงสนับสนุน โดยในทางการตลาดการเมืองนี้จะใช้ความเป็น ตัวแทนและนโยบายที่ใช้หาเสียงมาแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง แต่สำหรับ ปฐมพร เนตินันท์ (2552) ให้ความหมายไว้ว่า การตลาดทางการเมืองเป็นการนำ เครื่องมือแนวคิด กลยุทธ์ รวมทั้งกระบวนการทางการตลาด เพื่อใช้ในการรณรงค์ทางการเมือง ผสมผสานกับการสร้างภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองและผู้นำพรรคการเมือง (Party and leader image) โดยการเปลี่ยนอุดมการณ์ทางการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง พรรคการเมือง เป็นสินค้า สำหรับการเมือง (Political product) เปลี่ยนจากการทำการตลาดสำหรับผู้บริโภค เป็นการตลาด สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (Voter) และยึดผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นจุด

ศูนย์กลาง ส่วนสินค้าสำหรับการเมือง นั้นจำเป็นต้องได้ยาก ความเป็นรูปธรรมจะต่างจากสินค้าในทางการตลาด รวมทั้งเป้าหมาย เพราะการทำ การตลาดเพื่อการเมืองไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อสร้างผลกำไรสูงสุดให้องค์กร แต่เพื่อให้ได้รับการ สนับสนุนในด้านต่างๆ จากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น คะแนนเสียง เงินบริจาค เป็นต้น

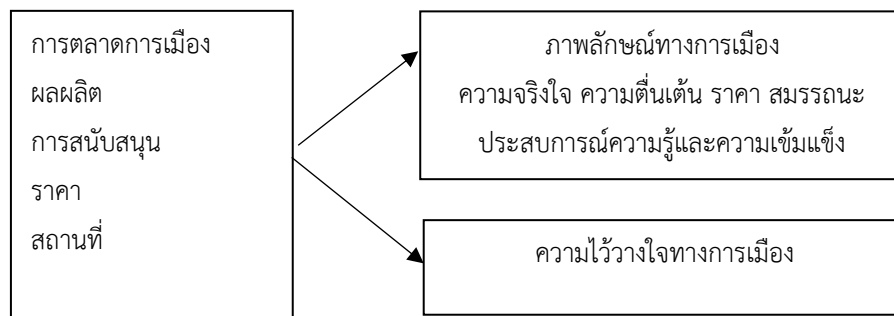
เพราะฉะนั้น สรุปได้ว่า การตลาดทางการเมือง หมายถึง การนำเครื่องมือทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ ในทางการเมืองโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งในทางการเมืองก็คือ ผู้บริโภคในทางการตลาด โดยที่ผู้ขายในทางการเมืองก็คือนักการเมือง หรือพรรคการเมืองเสนอขายความเป็น ตัวแทน หรือนโยบาย ซึ่งคือผลิตภัณฑ์ในทางการเมืองตลาด แต่ผลตอบแทนที่การทำตลาดทางการเมืองจะได้รับไม่ใช่ ผลกำไรสูงสุด แต่เป็นสิ่งที่ตอบแทนทางการเมือง เช่น คะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม อธิติเดช สุพงษ์ (2553) อธิบายว่าภาพลักษณ์คือ ข้อเท็จจริง (Objective fact) ผสมกับการ ประเมินส่วนตัว (Personal judgment) จนกลายมาเป็น ภาพฝังใจที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเป็นระยะเวลา ยาวนานยากที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจมี ความต่างจากสภาพความเป็นจริงก็ได้ เนื่องจากภาพลักษณ์เป็นเรื่องของ การรับรู้ (Perception) ที่ มนุษย์เอาความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปผสมกับข้อเท็จจริงด้วย ภาพลักษณ์จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง เพียงอย่าง เดียว แต่เป็นเรื่องของการรับรู้หรือการคิดคำนึงมากกว่าข้อเท็จจริง รวมถึง อธิติเดช สุพงษ์ (2553) ได้ให้ ความหมายของภาพลักษณ์ไว้ว่า เป็นความคิด หรือภาพที่มีต่อวัตถุ บุคคล องค์กร หรือสถาบัน โดยกำเนิดจากการ รับรู้ข้อเท็จจริงด้วยประสบการณ์ และการตีความของตนเอง อันเป็นภาพในจิตใจซึ่งมีความประทับใจเพียงพอ และ จะฝังอยู่ในจิตใจยาวนาน ยากต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหากจะมีการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยระยะเวลา ไม่สามารถทำ ได้ภายใน ระยะเวลาอันสั้น รวมทั้งต้องผ่านกระบวนการในการดำเนินการ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าภาพลักษณ์หมายถึง ความรู้สึกและความรู้ของเราต่อสิ่งต่างๆ ที่ประสบอยู่ ซึ่งเป็นได้ทั้ง ประสบการณ์ทางตรง และประสบการณ์ทางอ้อมที่ผ่านการประเมิน หรือตีความของตนเอง ผสมผสานกับข้อเท็จจริง กลายมาเป็นภาพที่ประทับใจในจิตใจด้วยระยะเวลาที่ยาวนานยากต่อการเปลี่ยนแปลง และหากต้องการให้มีการ เปลี่ยนแปลงก็ต้องผ่านกระบวนการ และไม่สามารถทำได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

Rousseau และ Tijoriwala (1998) อธิบายความหมายของความไว้วางใจ (Trust) เพื่อเป็นทักษะทาง จิตวิทยา (Psychology Stale) ของความตั้งใจในการรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับความปรารถนาในความคาดหวังเชิงบวกหรือ รูปแบบอื่น ดังนั้นความไว้วางใจของบุคคลจึงเป็นผลของการตัดสินใจที่มีต่อผู้อื่นในทางที่ดีซึ่งความไว้วางใจจึงเป็น บทบาทสำคัญของความสัมพันธ์กับผู้บริโภคที่มีต่อแพลตฟอร์มสินค้า (Production Platform) ความไว้วางใจจึงเป็น ระดับของผู้บริโภคในเชิงจิตวิทยาที่เชื่อ (Belief) ในโซเซียลแพลตฟอร์มที่สามารถเติมเต็ม (Fulfillment) ความสัมพันธ์ต่อกัน และ Wang et al (2019) จึงได้อธิบายความไว้วางใจ (Trust) ว่าเป็นการสะท้อนของทัศนคติ ของผู้บริโภคและพฤติกรรมเช่นการซื้อหรือการตั้งใจซื้อ (Purchase Intention), การพูดปากต่อปาก (Word of Month) อาจสรุปได้ว่าความไว้วางใจเป็นระดับของความเชื่อของผู้บริโภคในแพลตฟอร์มเพราะแพลตฟอร์มได้แสดง (Presence) การเติมเต็มให้แก่ผู้บริโภคซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจ (Willingness) ในการจ่ายผ่านสื่อสังคม กับ Hoftman et al (1995) ได้เคยอธิบายเกี่ยวกับความไว้วางใจ (Trust) ของผู้บริโภค (Consumer) ในการซื้อ สินค้าออนไลน์ (Online Purchasing) ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการค้าขายสินค้าออนไลน์ เพราะผู้ซื้อไม่สามารถเห็น สินค้า ไม่มีการสัมผัสซึ่งหน้า (Face-to-Face Interaction) ผู้บริโภคจึงเกิดความรู้สึกถึงความเสี่ยง (Risk) ในการ ตัดสินใจซื้อ (Purchasing Decision) ดังนั้น ความไว้วางใจ (Trust) จึงเป็นความเชื่อ (Belief) หรือคาดหวัง (Expectation) ที่ลูกค้าได้รับคำบอกกล่าวจากผู้ขายและหวังว่าจะไม่เสียหาย คุณค่าความไว้วางใจ

(Trustworthiness) ที่เกิดจากการ 1) ลักษณะสินค้าที่แสดงเช่น ความสามารถ ความสมบูรณ์แบบและความรู้สึกดี (Benevolent) 2) สมรรถนะของสินค้า ความน่าเชื่อถือ และ 3) การบอกกล่าวจากบุคคลที่ 3 ว่าปลอดภัยและมีประโยชน์ (Lee, 2009) แต่ Yang และ Holzer (2016) อธิบายว่า ความไว้วางใจ มีองค์ประกอบทั้งด้านการรับรู้ (Cognition) อารมณ์ความรู้สึก (Emotion) และพฤติกรรม (Behavior) จึงสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้ ความไว้วางใจแบบมีเหตุผล (Rational trust) และความไว้วางใจจากอารมณ์ ความรู้สึก (Emotional trust) ความไว้วางใจแบบมีเหตุผล (Rational trust) และความไว้วางใจทางความสัมพันธ์ (Relational trust) ความไว้วางใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic trust) และความไว้วางใจเชิงคุณธรรม (Moralistic trust) ความไว้วางใจเฉพาะ (Particularized or thick trust) และความไว้วางใจทั่วไป (Generalized or thin trust) ความไว้วางใจ มีองค์ประกอบทั้งด้านการรับรู้ (Cognition) อารมณ์ความรู้สึก (Emotion) และพฤติกรรม (Behavior) จึงสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้ ความไว้วางใจแบบมีเหตุผล (Rational trust) และความไว้วางใจจากอารมณ์ ความรู้สึก (Emotional trust) ความไว้วางใจแบบมีเหตุผล (Rational trust) และความไว้วางใจทางความสัมพันธ์ (Relational trust) ความไว้วางใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic trust) และความไว้วางใจเชิงคุณธรรม (Moralistic trust) ความไว้วางใจเฉพาะ (Particularized or thick trust) และความไว้วางใจทั่วไป (Generalized or thin trust)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์วิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองและภาพลักษณ์ส่วนตัวของนักการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร (Population) หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และยโสธรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 4,173,168 คน (The standard, 2023)

2) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) เนื่องจากประชากรของทั้งสี่จังหวัดมีขนาดใหญ่ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจังหวัดละ 100 คน รวมขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน

3) วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เริ่มต้นจากการจับสลากอำเภอตัวอย่างของทั้ง 4 จังหวัดๆละ 1 อำเภอแล้วจับสลากรายชื่อตำบลตัวอย่างของแต่ละอำเภอมารวมกัน 2 ตำบล แล้วประชาสัมพันธ์กับเปิดรับสมัครผู้ให้ข้อมูลของตำบลตัวอย่างตำบลละ 50 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

เป็นประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในเขตตำบลตัวอย่างจริง
สมัครใจในการให้ข้อมูล และสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้เมื่อร้องขอ

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม และนำเอาคำสำคัญที่วิเคราะห์ได้ไปร่างข้อคำถามแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุด โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถามต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอาสาระสำคัญไปพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดวิจัย องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้พฤติกรรม

2) ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น ผู้วิจัยนำเอาผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำกลับมาแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปร่างเป็นข้อคำถาม

3) ขั้นตอนการร่างข้อคำถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาผลที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนที่ 2 มาร่างเป็นข้อคำถามแล้วนำไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย และนำกลับมาพัฒนาใหม่อีกครั้งตามคำแนะนำ

3) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างข้อคำถามแต่ละข้อที่พัฒนาขึ้นมาได้จากขั้นตอนที่ 2 มาจัดให้เป็นหมวดหมู่โดยมีลักษณะของแบบสอบถามต่อไปนี้

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราวัดหลายระดับกับแบ่งออกเป็น 3 ตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 2 แบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนที่ 1 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการตลาดการเมืองจำนวน 27 ข้อ และส่วนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองจำนวน 8 ข้อ โดยที่ทั้งสองส่วนเป็นแบบมาตรวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 กับมีความหมายแบบสอบถามการตลาดการเมือง มีค่า KMO ที่ .91 ค่า Extraction ระหว่าง .61-.79 และค่า Variance ร้อยละ 68.82 กับมีค่า Alpha ที่ .95 ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .51-.71 ตอนที่ 3 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ส่วนบุคคล จำนวน 37 ข้อ และเป็นแบบมาตรวัด 7 ระดับตามตัวเลข 1-7 กับมีความหมายกำกับว่า ไม่ชอบมากที่สุด ไม่ชอบ ไม่ชอบเล็กน้อย ชอบเล็กน้อย ชอบ ชอบมาก และชอบมากที่สุด

4) ขั้นตอนนำไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่นอกเขตพื้นที่ประชากร และนำกลับมาทดสอบความตรงกับความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ต่อไปนี้

เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยทดสอบตามค่า KMO ตั้งแต่ .80 ค่า Extraction ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปกับค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ทดสอบแต่ละตัวแปร

เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Alpha มากกว่า .80 และความเที่ยงตรงรายข้อตั้งแต่ .40 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ทดสอบ

ผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม ต่อไปนี้

1) แบบสอบถามการตลาดการเมือง มีค่า KMO ที่ .91 ค่า Extraction ระหว่าง .61-.79 และค่า Variance ร้อยละ 68.82 กับมีค่า Alpha ที่ .95 ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .51-.71

2) แบบสอบถามภาพความไว้วางใจทางการเมือง มีค่า KMO ที่ .87 ค่า Extraction ระหว่าง .46-.73 และค่า Variance ร้อยละ 61.36 กับมีค่า Alpha ที่ .90 ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .56-.79

3) แบบสอบถามภาพลักษณ์ส่วนบุคคล มีค่า KMO ที่ .95 ค่า Extraction ระหว่าง .63-.91 และค่า Variance ร้อยละ 76.34 กับมีค่า Alpha ที่ .95 ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .66-.85

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครผู้ให้ข้อมูลไปยังตำบลตัวอย่าง พร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยในแต่ละตำบลตัวอย่างอย่างน้อย 2-3 คน

2) จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยพร้อมทั้งตอบข้อสงสัยจนกว่าทุกคนจะเข้าใจตรงกัน

3) แจกแบบสอบถามและแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถามเบื้องต้น กับนัดหมายวันเวลาในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

4) ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยได้ประสานงานไปยังผู้ช่วยวิจัยในแต่ละตำบล พร้อมแก้ไขปัญหาทันทีเมื่อพบว่าแบบสอบถามไม่ได้รับกลับคืน

5) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และคัดแยกเอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบการตลาดทางการเมืองมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันต่อความไว้วางใจทางการเมืองที่ค่า R^2 .77 โดยมีความคลาดเคลื่อนสะสมร้อยละ 36 กับมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ที่ค่า $F = 334.05$ (Sig. 000) รวมถึงมีผลทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุตามค่า Durbin-Watson 1.76 ไม่เกิน 2.50 ตลอดจนมีค่า Collinearity ไม่เกิน .90 มีค่า VIF ต่ำกว่า 10 คือมีค่าระหว่าง 2.75-5.49 ทำให้องค์ประกอบราคามีสัมประสิทธิ์พหุคูณที่ .29 การสนับสนุน .24 ผลผลิต .17 และสถานที่ .23 ยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าอย่างน้อย พรรคการเมืองใช้ทุนในกิจกรรมหาเสียงเลือกตั้ง ใช้ต้นทุนในการดำเนินงานกับชุมชนและกิจกรรมอื่นๆจำนวนมาก หรือพรรคการเมืองมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการประชาสัมพันธ์การหาเสียงเลือกตั้งสูง หรือ ผู้สมัครมีความสัมพันธ์และเครือข่ายกับชุมชนอย่างกว้างขวาง และผู้สมัครมีภาพลักษณ์และบุคลิกภาพที่ดีในสายตาของสังคมแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการทำนายผลของความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามตารางแสดงประกอบ ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลองค์ประกอบการตลาดทางการเมืองต่อความไว้วางใจทางการเมือง

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	4.52	.000	Tolerance .18-.36
ราคา	.29	5.24	.000	VIF 2.75-5.49
การสนับสนุน	.24	4.40	.000	Collinearity .00-.83
ผลผลิต	.17	4.37	.000	Durbin-Watson 1.76
สถานที่	.23	4.33	.000	

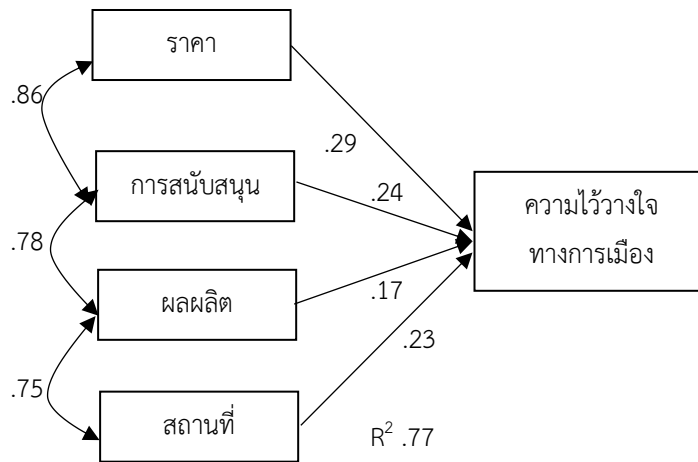
R^2 .77, Std error .36 F 334.05 Sig. 000

เมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้รูปของสมการ ต่อไปนี้

ความไว้วางใจทางการเมือง = .29 ราคา + .24 การสนับสนุน + .17 ผลผลิต + .23 สถานที่

หมายความว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนขึ้นอยู่กับทุกองค์ประกอบของการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านราคา มีอิทธิพลสูงถึงร้อยละ 29 ถัดมาเป็นอิทธิพลของการสนับสนุนร้อยละ 24 สถานที่ร้อยละ 23 และผลผลิตร้อยละ 17 อันเป็นเรื่องปกติของการเมืองแบบใหม่ที่ประชาชนต้องการเห็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปของแต่ละพรรคการเมืองตั้งแต่การให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สมัครรับการเลือกตั้ง หรือการกำหนดนโยบายพรรคการเมืองที่มีทุกคนอยู่ในแผนซึ่งต่างไปจากการประชาสัมพันธ์หาเสียงของพรรคการเมืองเดิม ที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนมากกว่าการนำเอาความคาดหวัง ความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นที่ตั้งอันเป็นเหตุให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสร้างความไว้วางใจทางการเมืองแบบใหม่แก่พรรคการเมืองและนักการเมือง โดยเฉพาะการปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนในระหว่างการแข่งขันหาเสียง ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติตามสัญญาได้เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของนักการเมืองและพรรคการเมืองแบบใหม่ที่ประชาชนต้องการ นอกจากนี้แล้ว อิทธิพลของผลผลิตที่แม้จะมีน้อยกว่าองค์ประกอบอื่น หากแต่ยังคงมีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในหมู่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะ 1) ผู้สมัครและพรรคการเมืองจะปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ระหว่างการแข่งขันหาเสียงเลือกตั้ง 2) พรรคการเมืองแสดงคำสำคัญที่บ่งบอกแนวคิดที่มีคุณค่าต่อสังคม 3) พรรคการเมืองมีแผนงานในการปฏิบัติที่ชัดเจน ถูกต้องตามความต้องการของประชาชน 4) ผู้สมัครมีลักษณะความเป็นเพื่อนและง่ายต่อการติดต่อ ซึ่งเป็นเรื่องปกติของประชาชนที่ประสบกับปัญหาและความยุ่งยากในการดำรงชีวิต ต้องการติดต่อกับตัวแทนของตนเองเพื่อประโยชน์ต่อการรับฟังเรื่องราวร้องเรียน หรือปัญหาความเดือดร้อนที่กำลังเผชิญอยู่นั้น ต่างไปจากค่านิยมและวัฒนธรรมการเมืองเดิม ที่มักพบผู้แทนราษฎรยากกับไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ ส่วนที่สำคัญคือ ประชาชนเลือกที่จะไว้วางใจในความตรงไปตรงมาของพรรคการเมืองและนักการเมือง

ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลคือทำนายผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ส่งผลให้แต่ละพรรคการเมืองกำหนดสัดส่วนการตลาดทางการเมืองได้เหมาะสม โดยเฉพาะส่วนผสมการตลาดทางการเมืองแบบใหม่ที่ประชาชนให้ความไว้วางใจ

ภาพประกอบที่ 2 อิทธิพลขององค์ประกอบการตลาดทางการเมือง

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบทั้งสี่ด้านการตลาดทางการเมืองให้ผลกระทบต่อความไว้วางใจทางการเมืองต่างกัน โดยเรียงลำดับจากอิทธิพลด้านราคา การสนับสนุน สถานที่และผลผลิต ซึ่งเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่าแนวทางสำหรับการพัฒนาการตลาดทางการเมืองให้ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยแนวทางพัฒนาผ่านทั้ง 4 องค์ประกอบรวมไปถึงแนวปฏิบัติที่ได้ผลในแต่ละด้านแต่อย่างไรก็ตามการตลาดทางการเมืองอาจแสดงผลต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบได้ โดยเฉพาะอิทธิพลขององค์ประกอบด้านราคาและการสนับสนุนมีผลต่อการทำนายภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบ เช่นอิทธิพลของการสนับสนุนร้อยละ 42 อันประกอบด้วย 1) ผู้สมัครมีการติดต่อเพื่อพบปะชุมชนโดยตรง เช่น มีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมกับชุมชน 2) ผู้สมัครเดินพบปะผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งถึงที่บ้าน 3) ผู้สมัครแสดงการทำงานบริการทางสังคมร่วมกับชุมชน 4) ผู้สมัครได้แสดงวิสัยทัศน์ การกิจและแผนงานผ่านสื่อสังคมทั้งออฟไลน์และออนไลน์ 5) ผู้สมัครใช้อาสาสมัครแจกเอกสารประชาสัมพันธ์แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยตรง 6) ผู้สมัครใช้อาสาสมัครแบ่งปันข้อมูลการประชาสัมพันธ์ (Campaign) ของพรรคไปตามช่องทางสื่อสังคม 7) พรรคการเมืองและผู้สมัครได้ใช้ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มคนเป็นผู้ประสานงานการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเรื่องปกติของการเมืองแบบใหม่ตามทัศนคติและความเชื่อของประชาชนว่า ตัวแทนหรือผู้สมัครรับการเลือกตั้งเป็นคนของประชาชน และสามารถนำเอาปัญหาหรือความเดือดร้อนของประชาชนที่ร้องทุกข์ไปเป็นปากเป็นเสียงแทนได้ จึงสมควรได้ชื่อว่าผู้แทนราษฎร และด้วยเหตุนี้ทำให้ทั้งการสนับสนุนและราคาของพรรคการเมืองกับนักการเมืองเป็นภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ประชาชนจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้

ดังนั้นการสนับสนุนและราคามีอิทธิพลทั้งต่อความไว้วางใจทางการเมืองกับภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองผู้ที่จะเป็นผู้แทนราษฎรของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

จากข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับพรรคการเมืองและนักการเมืองนำไปปรับใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาการตลาดทางการเมืองให้ส่งผลต่อความไว้วางใจและการพัฒนาภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบ ดังแนวทางต่อไปนี้

- 1) แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบด้านราคา ประกอบด้วยข้อพึงปฏิบัติต่อไปนี้
 - 1.1) พรรคการเมืองมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการประชาสัมพันธ์การหาเสียงเลือกตั้งสูง
 - 1.2) ผู้สมัครมีคุณสมบัติที่ดีกว่าคู่แข่ง
 - 1.3) ภาพลักษณ์ของผู้สมัครทำให้ข้าพเจ้าภูมิใจ
 - 1.4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีต้นทุนทางสังคมสูง
 - 1.5) ผู้สมัครมีความสัมพันธ์และเครือข่ายกับชุมชนอย่างกว้างขวาง
 - 1.6) ผู้สมัครมีภาพลักษณ์และบุคลิกภาพที่ดีในสายตาของสังคม
 - 1.7) พรรคการเมืองใช้ทุนในกิจกรรมหาเสียงเลือกตั้ง ใช้ต้นทุนในการดำเนินงานกับชุมชนและกิจกรรมอื่นๆ จำนวนมาก

อื่นๆ จำนวนมาก

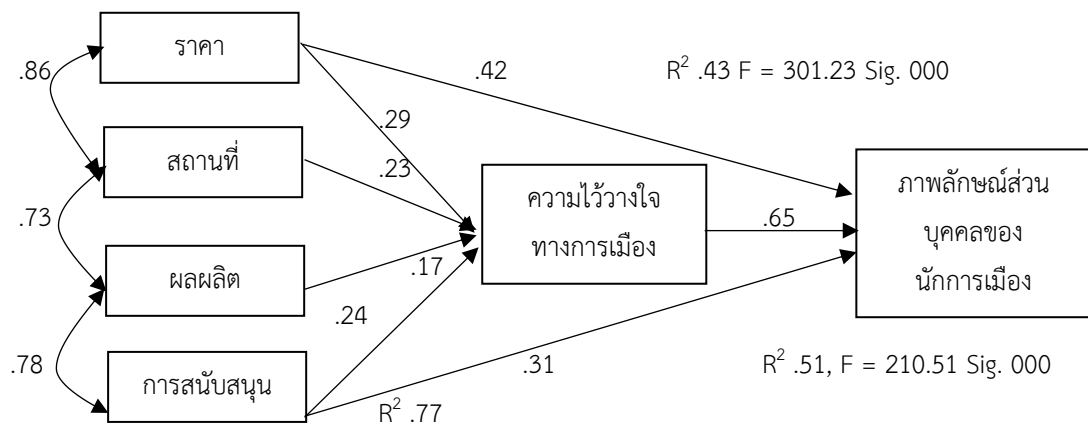
- 2) แนวทางการพัฒนาการสนับสนุน ประกอบด้วยวิธีปฏิบัติต่อไปนี้
 - 2.1) ผู้สมัครมีการติดต่อเพื่อพบปะชุมชนโดยตรง เช่น มีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมกับชุมชน
 - 2.2) ผู้สมัครเดินพบปะผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งถึงที่บ้าน
 - 2.3) ผู้สมัครแสดงการทำงานบริการทางสังคมร่วมกับชุมชน
 - 2.4) ผู้สมัครได้แสดงวิสัยทัศน์ ภารกิจและแผนงานผ่านสื่อสังคมทั้งออฟไลน์และออนไลน์
 - 2.5) ผู้สมัครใช้อาสาสมัครแจกเอกสารประชาสัมพันธ์แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยตรง
 - 2.6) ผู้สมัครใช้อาสาสมัครแบ่งปันข้อมูลการประชาสัมพันธ์ (Campaign) ของพรรคไปตามช่องทางสื่อ

สังคม

- 2.7) พรรคการเมืองและผู้สมัครได้ใช้ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มคนเป็นผู้ประสานงานการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้แล้วยังสามารถนำไปพัฒนางานวิจัยอื่นได้เพิ่มเติมทั้งที่เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงคุณภาพหรืองานวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยมุ่งทำความเข้าใจถึงการพัฒนาผลผลิตและสถานที่ให้มีผลต่อการพยากรณ์ภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองแบบใหม่

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 3 อิทธิพลพยากรณ์ขององค์ประกอบการตลาดทางการเมือง

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนมีอิทธิพลต่อการทำนายภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ประชาชนจะไปลงคะแนนเสียงให้ นั่นมีผลร้อยละ 65 กับมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันของตัวแปรทั้งสองที่ค่า R^2 43 รวมไปถึงมีความสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ที่ค่า F 301.23 ($Sig. .000$) หากแต่มีความคลาดเคลื่อนสะสมสูงถึงร้อยละ 65 กับมีค่า Collinearity สูงถึง .99

เอกสารอ้างอิง (References)

- ปฐมาพร เนตินันท์. (2552). กระบวนการสื่อสารตราสินค้าของพรรคการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต น.ศ.ม. สื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิทธิเดช สุพงษ์. (2553). การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Antoniades, N. (2021). Political Competitive Advantage in the USA: An RBV Approach. Accepted for Publication in Journal of Marketing Communications.
- Elinder, M., Jordahl, H., & Poutvaara, P. (2015). Promises, policies and pocketbook voting. *European Economic Review*, 75, 177-194.
- Lee, K.M. (2009). *Nation Branding and Sustainable Competitiveness of Nations*. Dissertation. University of Twente. The Netherlands.
- Newman, B. I. (2012). The role of marketing in politics: Ten years later. *Journal of Political Marketing*, 11(1-2), 1-3.
- Ormrod, Robert P., Henneberg, Stephanc C., & Nicholas J. O'Shaughnessy. (2013). *Political marketing theory and concepts*. Washington DC.: SAFE Publications Inc.

- Wang, X. W., Cao, Y. M., & Park, C. (2019). The relationships among community experience, community commitment, brand attitude, and purchase intention in social media. *International Journal of Information Management*, 49, 475-488.

บทความวิจัย

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับนักศึกษา
ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

ชนัญพัทธ์ โพธามูล*, ลีรินทร์นิชา ปัญจจริยะกุล และศศิพินต์ สุขบุญพันธ์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อีเมล: e60741319@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ 2) พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ 3) ประเมินระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ คือ ผู้บริหาร 5 คน ครูที่สอนนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 20 คน นักศึกษาพิการเรียนร่วมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 9 คน และผู้ปกครองนักศึกษาพิการเรียนร่วมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 9 คน รวม 43 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน และได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและประเด็นในการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูและบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านเครื่องมือ และ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการ ส่วนที่ 4 ผลผลิต ได้แก่ ผู้เรียนฉลาดรู้ ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข ผู้เรียนมีความสามารถ ผู้เรียนใส่ใจสังคม การยืนหยัดสิทธิตนเอง และการตัดสินใจด้วยตนเอง ส่วนที่ 5 ผลย้อนกลับ (Feedback) และ ส่วนที่ 6 สภาพแวดล้อม 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด

คำสำคัญ: บริหารจัดการศึกษา, นักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

Received: 21 March, 2024 , Revised: 3 MAY, 2024 , Accepted: 7 May, 2024

* Corresponding author

**THE DEVELOP OF GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT
OF MANAGEMENT SYSTEMS FOR STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS
IN ORDER TO ACHIEVE EXCELLENCE AT CHIANG MAI VOCATIONAL COLLEGE**

Chananpat Potamoon, Sirinnicha Punchaariyakun and Sasipin Sukbunpant*
Educational Administration, Faculty of Education,
Chiang Mai Rajabhat University
Email : e60741319@gmail.com

Abstract

This research aims to: 1) study the current state of the education management system for students with special needs at Chiang Mai Vocational College. 2) Develop the education management system for students with special needs at Chiang Mai Vocational College. 3) Evaluate the education management system for students with special needs. The population used is 5 administrators, 20 teachers who teach students with special needs, and 9 students with disabilities studying at Chiang Mai Vocational College, totaling 43 and 9 qualified persons, and was obtained through purposive selection. The tools used to collect data were questionnaires and focus group discussions. Statistics used in data analysis are percentage, mean, and standard deviation. and content analysis.

The results of the research found that: 1) The current state of the overall education management system for students with special needs is at its highest level. 2) The education management system for students with special needs consists of Part 1, Principles, Section Second, input factors include the organization of teaching and learning activities. Teachers and personnel Participation Tools and Learner Support Systems, Part 3 Process, Part 4 Output, including Smart Learners Students live happily. Learners have the ability Learners care about society. Insistence on one's own rights and self-determination, Part 5, Feedback, and Part 6, Environment 3) The results of the evaluation of the feasibility and usefulness of the education management system for students with special needs are at the highest level.

Keywords: *management systems, students with special needs*

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพด้านการ ศึกษา ในมาตรา 54 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, น.15) รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 10 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษา สำหรับกลุ่มคนที่มีความต้องการพิเศษ โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เคยผ่านมาทำให้การจัดการศึกษาเอื้อประโยชน์ต่อเด็กที่มีความด้อยสมรรถภาพ ทั้งทางด้านการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสื่อสาร การเข้าถึงอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้กำหนดไว้เช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไป โดยรัฐต้องพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในรูปแบบและวิธีการอันเหมาะสมกับสภาพความต้องการพิเศษทางการศึกษาเป็นรายบุคคล และเป็นการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคอันเนื่องมาจากสภาพความบกพร่อง หรือความต้องการพิเศษโดยจัดให้ เข้าเรียนตามสภาพความบกพร่องในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งโดยทั่วไป หมายถึง การจัดให้เข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติร่วมกับนักเรียนทั่วไป

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเนื่องด้วยการขาดความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา ประเภทของความต้องการพิเศษมีความหลากหลายและอาจแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งมีผลให้พฤติกรรมของเด็กมีความแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องลักษณะบางประการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะช่วยทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าเด็กที่ได้พบเห็นนั้นน่าจะเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใด ซึ่งจะสามารถจัดบริการทางการศึกษา และให้การช่วยเหลือเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของเด็กได้ โดยการให้ความเท่าเทียมและโอกาสทางการศึกษา คือ เครื่องมือที่สำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประเทศไทยเปิดโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษบุคคลกลุ่มนี้จะได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี หลังจากนั้นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาทั้งนี้ สำนังานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการหรือนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 9 ประเภทได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย การเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้ำซ้อน (สุจิตรา อัมรักเลิศ, 2566)

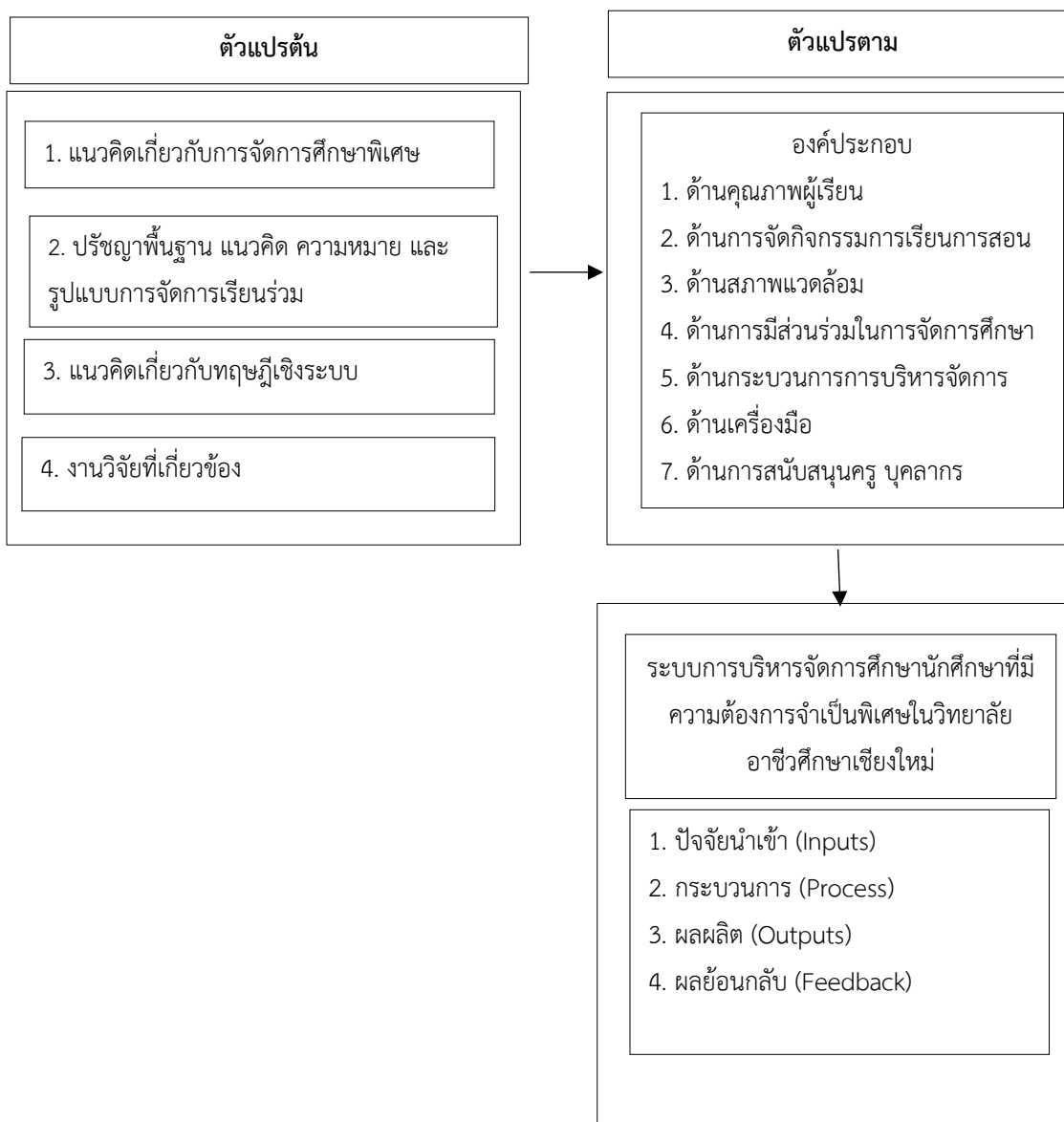
การจัดโครงการการเรียนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ ในวัยเรียน ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในระบบโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการพิเศษทางการศึกษา และเพื่อการพัฒนาศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคล โดยมีครูประจำ ชั้นและครูการศึกษาพิเศษให้ความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน ในการดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในโรงเรียนที่ดำเนินการจัดการเรียนร่วมและในปี 2559 การจัดการศึกษาที่เหมาะสมทั้งในวิทยาลัยและห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ที่ยึดหลักปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน เน้นให้มีการ

บริการ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ มาจัดกระบวนการเรียนการสอนสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2563)

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ เป็นวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไปในแผนก ที่กำหนดตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีเทคโนโลยีบัณฑิต (วท.บ) ได้มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กพิการ ซึ่งในการศึกษา 2566 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ มีนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษทั้งสิ้น จำนวน 9 คน ประกอบด้วย นักศึกษาที่มีความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน 1 คน นักศึกษาที่มีความพิการทางสติปัญญา จำนวน 6 คน และนักศึกษาที่มีความพิการทางการเรียนรู้ จำนวน 2 คน วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ทำหน้าที่จัดบริการรองรับทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การบริการและการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่นักศึกษา ทั้งนี้การให้การศึกษและพัฒนา นักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษในสถาบันอาชีวศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัย อย่างไรก็ตามการศึกษารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ พบว่า มีปัญหา มากมายเกี่ยวกับการวางระบบการบริหารจัดการในด้านของความสะดวก สื่อบริการและการช่วยเหลือทางการศึกษาแก่นักศึกษา อีกทั้งยังรวมถึงการสร้างความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในวิทยาลัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา มีจำนวนนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษไม่มาก ทางวิทยาลัยจึงยังไม่ได้มีการจัดวางระบบที่ชัดเจน จึงทำให้ทางวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ไม่ได้มีการจัดวางระบบและแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน (วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่, 2565) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ จึงควรมีระบบการบริหารจัดการนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาอย่างเต็มประสิทธิภาพมีการจัดการการเรียนการสอนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมเพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพโดยการสนับสนุนการเข้าถึงสารสนเทศอย่างเท่าเทียมสำหรับนักศึกษาทุกกลุ่ม รวมทั้งนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษ และ เป้าหมายที่ 10 การลดการเหลื่อมล้ำ (Department of Economic and Social Affairs. United Nations, 2022)

จากความเป็นมาและความสำคัญ ดังกล่าว และในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบงานบริหารและการบริการสนับสนุนนักเรียน นักศึกษาพิการ ของ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมดังที่กล่าวมาควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจสามารถนำไป บริหารจัดการศึกษาได้อีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
3. ประเมินระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

วิธีวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมทั้งแบบปริมาณและคุณภาพดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และ การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 20 คน นักศึกษาพิการเรียนร่วมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 9 คน และผู้ปกครองของนักศึกษาพิการเรียนร่วม จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 38 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินกลับมาจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ขึ้นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

แหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ร่างระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสนทนากลุ่มใน ผ่านระบบ Zoom Meeting วันพฤหัสบดี ที่ 7 มีนาคม 256 เวลา 17.00 น. – 18.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดย นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทมติ (Consensus) และปรับปรุง แก้ไข ร่างระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ของ ระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้บริหารและครูที่จัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 คน ครู 20 รวมทั้งสิ้น 25 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามการประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินกลับมาจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

1. ผลการศึกษาการสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

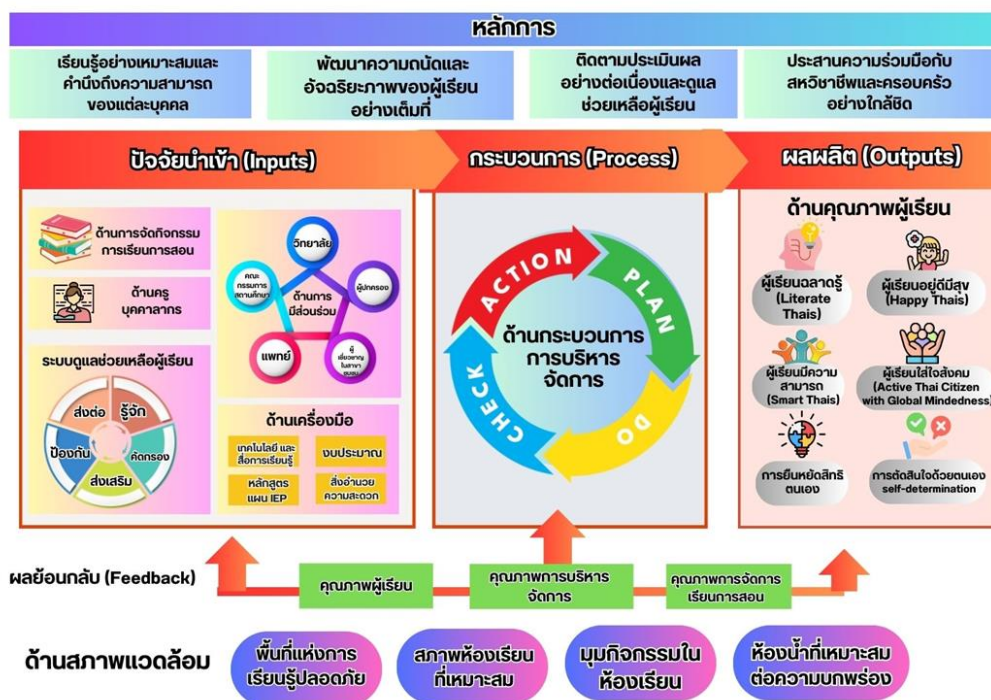
ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ในภาพรวม

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านผู้เรียน	4.41	0.12	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.91	0.11	มากที่สุด
3. ด้านสภาพแวดล้อม	4.70	0.16	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.70	0.25	มากที่สุด
5. ด้านกระบวนการการบริหารจัดการ	4.87	0.10	มากที่สุด
6. ด้านเครื่องมือ	4.73	0.13	มากที่สุด
7. ด้านการสนับสนุนครู บุคลากร	4.78	0.21	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.73	0.07	มากที่สุด

จากตาราง 4.2 ผลการวิเคราะห์พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.11) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการการบริหารจัดการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.10) ถัดมาคือ ด้านการสนับสนุนครู บุคลากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.61) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.12)

2. ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

ระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Outputs) องค์ประกอบที่ 5 ผลย้อนกลับ (Feedback) และ องค์ประกอบที่ 6 สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดวัย 2) สภาพห้องเรียนที่เหมาะสม 3) มุมกิจกรรมในห้องเรียน 4) ห้องน้ำที่เหมาะสมต่อความบกพร่อง ดังภาพ

ภาพประกอบที่ 2 ระบบการบริหารจัดการศึกษานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

ภาพประกอบที่ 2 ระบบการบริหารจัดการศึกษานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

หลักการของการบริหารจัดการศึกษานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 หลักการดังนี้ 1) เรียนรู้ที่เหมาะสมและคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล 2) พัฒนาความถนัดและอัจฉริยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ 3) ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 4) ประสานความร่วมมือกับสหวิชาชีพและครอบครัวอย่างใกล้ชิด

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้าในการบริหารจัดการศึกษานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านครูและบุคลากร 3) ด้านการมีส่วนร่วม 4) ด้านเครื่องมือ และ 5) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยมีแนวทางในปฏิบัติดังนี้

1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ เปิดทำการเรียนการสอน 4 ประเภท 20 สาขาวิชา ประกอบไปด้วย 1) พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ จำนวน 8 สาขาวิชา 2) ศิลปกรรม จำนวน 5 สาขาวิชา 3) คหกรรม จำนวน 5 สาขาวิชา 4) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว จำนวน 2 สาขาวิชา มีการจัดการเรียนการสอนเน้นความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ หากเด็กมีความสามารถในการเรียน เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาที่เหมาะสม หากเด็กไม่มีความพร้อม ควรให้เด็กเรียนในด้าน

อาชีพ และฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อเตรียมเด็กให้สามารถ วิชาชีพในสังคมได้ ควรฝึกให้เด็กมีทักษะในด้านทักษะ ด้านการงานและอาชีพ การครองเรือน นันทนาการ การดูแลสุขภาพ การดำรงชีพในชุมชน

2) ด้านครูและบุคลากร ครู มีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP.) เน้นทักษะ กระบวนการตามความบกพร่อง ของนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อให้มีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น

3) ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาในการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ ประกอบด้วย (1) วิทยาลัย (2) คณะกรรมการสถานศึกษา (3) ผู้ปกครอง (4) แพทย์ (5) ผู้เชี่ยวชาญในสาขาชุมชน

4) ด้านเครื่องมือ ด้านเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ประกอบด้วย (1) หลักสูตร (2) เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ (3) งบประมาณ (5) สิ่งอำนวยความสะดวก

5) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักศึกษาเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักศึกษา 3) การ ส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 5) การส่งต่อ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ

การบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุงการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต

ในการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะชีวิต การดูแลตนเอง มา ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ หรือในสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้ ด้าน ผู้เรียน ประกอบด้วย (1) ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) (2) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) (3) ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) (4) ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness) (5) การยืนหยัดสิทธิตนเอง และ (6) การตัดสินใจด้วยตนเอง self-determination

องค์ประกอบที่ 5 ผลย้อนกลับ

ผลการดำเนินการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา บริหารจัดการให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษาและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วย 1) คุณภาพ ผู้เรียน 2) คุณภาพการบริหารจัดการ 3) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 6 สภาพแวดล้อม

คือ สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ประกอบด้วย 1) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ปลอดภัย 2) สภาพห้องเรียนที่เหมาะสม 3) มุมกิจกรรมในห้องเรียน 4) ห้องน้ำที่เหมาะสมต่อความบกพร่อง

3. ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงใหม่

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของระบบการจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ (n = 25)

ระบบการจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 หลักการ	4.61	0.59	มากที่สุด	4.63	0.51	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	4.51	0.58	มากที่สุด	4.63	0.55	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process)	4.51	0.56	มากที่สุด	4.55	0.52	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Outputs)	4.46	0.63	มาก	4.55	0.55	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 ผลย้อนกลับ (Feedback)	4.56	0.57	มากที่สุด	4.60	0.56	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 6 สภาพแวดล้อม	4.56	0.57	มากที่สุด	4.56	0.57	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.52	0.58	มากที่สุด	4.62	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 40 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของระบบการจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ภาพรวม มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.58) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.53) ผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 1 หลักการ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.59) มีความเป็นประโยชน์ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.51) องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) มีความเป็นไปได้ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.58) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.55) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.56) มีความเป็นประโยชน์ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.52) องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.63) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.55) องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.57) องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.58) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.44)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้มีประเด็นสำคัญมาอภิปรายดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนครูบุคลากร ด้านเครื่องมือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและด้านผู้เรียน เนื่องจาก วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่มีการจัดการศึกษานักเรียนพิเศษที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างความร่วมมือกับชุมชน และทุกภาคส่วน รวมไปถึงสถานประกอบการ แพทย์และครูผู้ดูแลนักศึกษา อีกทั้งยังมีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและการสร้างหลักสูตร IEP ในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาอย่างเฉพาะด้านและตรงตามความสามารถของนักศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้รวมถึงความปลอดภัยให้แก่ นักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการใช้กระบวนการทฤษฎีระบบในการบริหาร

จัดการแบบองค์รวมจึงทำให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับ รัฐนิรุช นามแก้ว (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวมและการเรียนรู้ทางสังคม-อารมณ์ สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตาม แนวคิด การศึกษาแบบเรียนรวมและการเรียนรู้ทางสังคม -อารมณ์สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในภาพรวมและราย ด้านทุก ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้วย ดังนี้ PNImodified ได้เป็น 1) การเตรียมความพร้อม นักเรียน 2) การจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม 3) การดำเนินการด้านเครื่องมือในการสนับสนุน 4) การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนและสอดคล้องกับ ปกรณ์ กิตติ ม่วงประสิทธิ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมสังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษโดยใช้โครงสร้างชี้พบว่ากระบวนการบริหาร โรงเรียน ด้านนักเรียน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูโดยสถานศึกษามีกระบวนการในการบริหารโรงเรียนภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$) และสอดคล้องกับ พงษ์ธร วชิระปรการพงษ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ดังนี้ 1) ด้านนักเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนและมีความ ต้องการในการค้นหาเด็กนักเรียนที่มีลักษณะเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ 2) ด้าน สภาพแวดล้อม โรงเรียนมีการปรับปรุงอาคาร สถานที่ในการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียน มีความต้องการจัด สภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมกับสภาพความพิการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีการปรับหลักสูตร เกณฑ์การวัดประเมินผลและลดภาระงานในการเรียนการสอนและ มีความต้องการการสนับสนุน และประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านเครื่องมือ โรงเรียนมีการจัดหาสื่อให้กับ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามสิทธิ์และครูทำสื่อการเรียนการสอนอีกด้วยและมีความต้องการนำสื่อเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์มาใช้และ5) ด้านครูโรงเรียนมีการทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการพัฒนาครูในเรื่องการจัดการ เรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและมีความต้องการให้ครูการศึกษาพิเศษช่วยเหลือแนะนำแก่ครูในโรงเรียน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัย อาชีวศึกษาเชียงใหม่ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านครูและบุคลากร 3) ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) วิทยาลัย (2) คณะกรรมการสถานศึกษา (3) ผู้ปกครอง (4) แพทย์ (5) ผู้เชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะ 4) ด้านเครื่องมือ ได้แก่ (1) เทคโนโลยีและ สื่อการเรียนรู้ (2) หลักสูตร (3) แผน IEP (4) งบประมาณ (5) สิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การ ตรวจสอบ 4) การปรับปรุงการดำเนินการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนฉลาดรู้ 2) ผู้เรียน อยู่ดีมีสุข 3) ผู้เรียนมีความสามารถ 4) ผู้เรียนใส่ใจสังคม 5) การยืนหยัดสิทธิตนเอง 6) การตัดสินใจด้วยตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ผลย้อนกลับ ประกอบด้วย 1) คุณภาพผู้เรียน 2) คุณภาพการบริหารจัดการ 3)คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และ องค์ประกอบที่ 6 สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ปลอดภัย 2) สภาพห้องเรียนที่เหมาะสม 3) มุมกิจกรรม ในห้องเรียน 4) ห้องน้ำที่เหมาะสมต่อความบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สมฤดี พละวุฒิไธทย (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหาร จัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดนโยบายควรให้ผู้บริหารทุกระดับมีความรู้ เข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษ โรงเรียนทุกแห่งบริการอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค มีส่วนงานเฉพาะการศึกษาพิเศษและกรอบอัตรากำลังครูเพียงพอ ส่งเสริมอาชีพ และจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษของกลุ่มเขต 2) ด้านการวางแผนของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร มีการวางแผนกลยุทธ์ ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว นักวิชาชีพ และเครือข่ายทุกภาคส่วน 3) ด้านการบริหารงานวิชาการมีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดกิจกรรมตามความต้องการจำเป็นพิเศษ ครูทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการสอนเฉพาะบุคคล นำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ สนับสนุนการวิจัย ประเมินผลความก้าวหน้าเป็นรายบุคคล 4) ด้านการบริหารงานบุคคลสรรหาและคัดเลือกครูโดยร่วมมือกับสถาบันผลิตครู จัดสรรทุน และทำข้อตกลงบรรจุ การศึกษาและพัฒนา ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ สร้างขวัญกำลังใจ และเน้นที่ผลการพัฒนาเด็กเป็นสำคัญ 5) ด้านการบริหารงานทั่วไปปรับปรุงสภาพแวดล้อม พัฒนาฐานข้อมูล ประชาสัมพันธ์ และจัดตั้งกองทุน 6) ด้านการบริหารงบประมาณ จัดสรรตามความจำเป็น และปฏิบัติแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นสำคัญ และ 7) ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษายึดหลักทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ และสอดคล้องกับ ญัตติฯ นพเก้า (2564) ได้ทำ บทความวิชาการเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมกล่าวว่า การบริหารจัดการ การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทั่วไปจึง จำเป็นต้องจัดให้ผู้ที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการตลอดจนมีสิทธิเลือกบริการทางการศึกษาสถานศึกษา ระบบและรูปแบบ การศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถความสนใจความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้นซึ่ง

การจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทยใช้การบริหารจัดการศึกษาในบริบทของการ เรียนรวม โดยนำหลักการการจัดสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment: LRE) และการ ออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design: UD) มาใช้กับบริบทของประเทศไทยโดยใช้ชื่อว่า “โครงสร้าง ซี ท” (SEAT framework) มี องค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) นักเรียน (Student) 2) สภาพแวดล้อม (Environment) 3) กิจกรรม การ เรียน การ สอน (Activities) 4) เครื่องมือ (Tools) ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงมี ความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาเด็กพิเศษให้มีศักยภาพได้รับบริการทางการศึกษาตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะ บุคคลและสามารถ ดำรงชีวิตได้อย่างอิสระในทุกบริบทของสังคม และสอดคล้องกับ พงษ์ธร วชิระปราการพงษ์ (2562) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ดังนี้ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านกิจกรรม การเรียนการสอน 4) ด้านเครื่องมือ 5) ด้านครู โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านนักเรียนโรงเรียนควรมีนโยบายที่ชัดเจน ในการสนับสนุนการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินศักยภาพนักเรียน เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การทำความเข้าใจ ให้ความรู้แก่นักเรียนทั่วไปและผู้ปกครองและการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อ ดำเนินการส่งต่อ 2) ด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียนควรจัดให้มีห้องการศึกษาพิเศษขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการส่งเสริม พัฒนาการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรมีหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นการเฉพาะและเกณฑ์ การวัดผลควรเป็นไปตามศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 4) ด้านเครื่องมือหน่วยงานต้นสังกัดและที่เกี่ยวข้องควร จัดทำสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับช่วงวัยโรงเรียนควรจัดหาสื่อเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการ

เรียนการสอนและ 5) ด้านครูโรงเรียนควรสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ครูและโรงเรียนและมีการกำหนดเปิดตำแหน่งครูการศึกษาพิเศษเป็นครูประจำการของโรงเรียน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ภาพรวม มีความเป็นไปได้มากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ทั้ง 6 องค์ประกอบ มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและมีความเป็นประโยชน์มากที่สุดในการนำระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ไปใช้

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ แผน IEP ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตรงกับเอกลักษณ์ของผู้เรียน
2. สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาและสถานประกอบการ ในด้านการวางแผนจัดการศึกษานิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. เน้นแนวทางในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในการจัดโครงการหรือหาพื้นที่ ในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ ร่วมกันระหว่างนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละวิทยาลัยในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสังกัดอาชีวศึกษา
2. ควรศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระหว่างรูปแบบโรงเรียนเฉพาะทางและรูปแบบการเรียนรวม

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หน่วยงานต้นสังกัดที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมไปถึงผู้ที่กำลังสนใจ ศึกษาข้อมูลในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการวางทิศทางการจัดการศึกษา การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของของการบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมและพัฒนา การบริหารจัดการศึกษานักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านครูและบุคลากร 3) ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) วิทยาลัย (2) คณะกรรมการสถานศึกษา (3) ผู้ปกครอง (4) แพทย์

(5) ผู้เชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะ 4) ด้านเครื่องมือ ได้แก่ (1) เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ (2) หลักสูตร (3) แผน IEP (4) งบประมาณ (5) สิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุงการดำเนินการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนฉลาดรู้ 2) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข 3) ผู้เรียนมีความสามารถ 4) ผู้เรียนใส่ใจสังคม 5) การยืนหยัดสิทธิตนเอง 6) การตัดสินใจด้วยตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ผลย้อนกลับ ประกอบด้วย 1) คุณภาพผู้เรียน 2) คุณภาพการบริหารจัดการ 3) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และ องค์ประกอบที่ 6 สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ปลอดภัย 2) สภาพห้องเรียนที่เหมาะสม 3) มุมกิจกรรมในห้องเรียน 4) ห้องน้ำที่เหมาะสมต่อความบกพร่อง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พงษ์ธร วชิระปราการพงษ์, (2562). การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. *วารสารนักบริหาร*, 32(2), 216-222.
- ปรกรณ์ กิตติ ม่วงประสิทธิ์. (2563). กระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมสังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษโดยใช้โครงสร้างซีท. *วารสารบัณฑิตวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 9 (1), 93-113.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่, (2565). *แผนพัฒนาการจัดการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ พ.ศ. 2565-2569*. งานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 15
- รัฐนิรันด นามแก้ว. (2565). การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวมและการเรียนรู้ทางสังคม-อารมณ์ สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(2), 162-171.
- สมฤดี พลละวุฒิชัย, (2566). การบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(4), 34-47.
- สุจิรา อัมรักเลิศ, (2566). การบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ*, 6(1), 91-92.

บทความวิจัย

สมรรถนะดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาและความร่วมมือทางเครือข่ายทางการศึกษา
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน

พันทิพา ศรีวิชา*, ภาณุมาศ จินารัตน์ และเปรมยุดา ลุสมบัติ
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
อีเมล: supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนอาจนำไปดำเนินการผ่านปัจจัยอื่นจำนวนมาก สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและความร่วมมือเครือข่ายทางการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นที่ต้องนำเสนอ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูจำนวน 413 คน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีผลทดสอบค่า t เท่ากับ 5.97 (Sig.000) นอกจากนี้ องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัล เช่น ทักษะดิจิทัล การดัดแปลงและยืดหยุ่น และความเท่ากันมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ที่ R^2 เท่ากับ .29, t เท่ากับ 5.72 (Sig. 000), R^2 เท่ากับ .25, t เท่ากับ 4.89 (Sig. 000) และ R^2 เท่ากับ .23, t เท่ากับ 9.09 (Sig. 000) ตามลำดับ

คำสำคัญ สมรรถนะดิจิทัล ความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษาและผลสัมฤทธิ์นักเรียน

Received: June 5, 2024, Revised: June 20, 2024, Accepted: June 25, 2024

* Corresponding author

EDUCATIONAL ADMINISTRATOR'S DIGITAL COMPETENCY AND EDUCATIONAL COLLABORATION NETWORK ON STUDENT ACHIEVEMENT

Pantipa Sriwicha, Panumat Jinarat and Premyuda Lusombat
The Eastern University of Management and Technology
E-mail: supapornth2366@gmail.com*

Abstract

In order to develop the student achievement might be operated through several factors, educational administrator's digital competency and educational collaboration network is necessary to carry out. Consequently, the researcher collected 413 respondents administrators and teachers before analyzed by multi regression analysis.

The findings reveal that digital competency influenced and predicted significantly to student achievement at $t = 5.97$ (Sig .000). The components of digital competency in terms of digital skill, flexibility and adaptation, and equality influenced and predicted significantly to student achievement at $R^2 = .29$, $t = 5.27$ (Sig .000), $R^2 = .25$, $t = 4.89$ (Sig .000) and $R^2 = .40$, $t = 9.09$ (Sig .000), respectively.

Keywords: Educational Administrator's Digital Competency, Educational Collaboration Network, Student Achievement

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การเจริญเติบโตของสิ่งแวดล้อมอินเทอร์เน็ตได้พัฒนาอย่างรวดเร็วกลายเป็นโซเชียลเน็ตเวิร์คกิ้ง (Social Networking) ที่ให้บุคคลเพื่อไปเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม (Social structure) เพื่อประโยชน์ต่างๆ โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา โซเชียลเน็ตเวิร์คกิ้งจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสถานการศึกษา (Quality of Education) การรักษาความยั่งยืน (Maintain Sustainability) ระดับความสนใจและการเข้าร่วมในวิชาหรือหลักสูตรหรือความต้องการของผู้เรียนโดยการบูรณาการโซเชียลเน็ตเวิร์คกิ้งไซด์เข้าสู่ห้องเรียนและวัฒนธรรมนอกห้องเรียน โซเชียลเน็ตเวิร์คกิ้ง (Social Networking Service: SNS) จึงเป็นแบบหลักของการเรียนรู้สมัยใหม่ (Celebi, 2018) เพื่อประสบการณ์ใหม่ SNS ที่มีการใช้มากมาย

Bagus & Arjaya (2023) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การเรียนรู้ (Learning Paradigm) จากแบบดั้งเดิม (Traditional) มาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Models) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ เทคโนโลยีเจริญเติบโตและมีอิทธิพลต่อมุมมองหลายทัศนะ โดยเฉพาะในโลกของการศึกษา แสดงเทคโนโลยีกลายเป็นเครื่องมือจำเป็นในทางการศึกษา โดยเฉพาะในกิจกรรมการเรียนการสอน (Lukitasari et al., 2022) จึงเป็นความต้องการทักษะ (Skill) ในศตวรรษที่ 21 ในการใช้เทคโนโลยีและสื่อข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษา และสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่กลุ่มคนในเจนเนอเรชั่น Y และ Z, Past-Millennials, I Generation, Digital native และ New Generation ผู้คนในกลุ่มดังกล่าวเกิดมาท่ามกลางเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยี วิธีคิดและการได้มาของข้อมูลที่แตกต่างจากกลุ่มคนในเจนเนอเรชั่นก่อนหน้านี้พวกเขาต้องการความสำเร็จ การทำงานเป็นทีมและการตอบสนองความร่วมมือ ความท้าทายผ่านการบูรณาการทางเทคโนโลยีในมุมมองของชีวิต (Pletka, 2007) รวมถึง ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องมี เช่น การสื่อสาร (Communication) การสร้างสรรค์ (Creative) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) และความร่วมมือ (Cooperation) (Prensky, 2006) ผู้เรียนในยุคดิจิทัล (New digital learners) ต้องการเข้าถึงความรู้ที่รวดเร็วและความสามารถในการเรียนรู้ในระดับที่แตกต่างกันทั้งหมด (Blair, 2012) และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนเป็นเป้าหมายทางของการจัดการศึกษาทุกระบบในสังคมรวมไปถึงการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่นำเอากิจกรรมการเรียนรู้แบบเครือข่ายมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมการศึกษา (สุภัทรชัย รินสาย, 2560) ทั้งนี้เพราะความรู้เป็นสินทรัพย์ทางปัญญาของมนุษย์ที่มีทั้งมูลค่าและสามารถนำไปสร้างรายได้สำหรับนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เป็นเจ้าของความรู้สูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่องรวมถึงเป็นพลังอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มและชุมชนที่อาศัยอยู่ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Johnson et al, 2003)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสนใจในกรอบแนวคิดของสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นการผสมผสานความเป็นมืออาชีพ (Professional) ด้านการสอน (Pedagogical) และขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของสถานศึกษา และความร่วมมือทางเครือข่ายที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

และสำหรับบทความนี้ Ferrari (2012) ได้อธิบายสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competence) ว่าเป็นชุดของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) รวมทั้งความสามารถ กลยุทธ์ คุณค่าและความตระหนักเมื่อใช้ ICT และสื่อดิจิทัลในการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหา การสื่อสาร การจัดการข้อมูล ความร่วมมือ การสร้างสรรค์และการแบ่งปันเนื้อหา รวมทั้ง การสร้างความรู้ย่อมมีประสิทธิภาพเหมาะสม อย่างไรก็ตาม Vuorikari et al (2022) ได้นำเสนอสมรรถนะดิจิทัล ดังนี้ ทักษะการความรู้ด้านข้อมูลและสารสนเทศ (Information and Data Literacy) เช่น การค้นหารูปแบบไม่เฉพาะเจาะจง (Browsing) การค้นหา (Search) การกรอง (Filtering) และเนื้อหาดิจิทัล (Digital Content) การประเมินข้อมูล การจัดการข้อมูล การสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ผ่านกระบวนการดิจิทัล การแบ่งปันข้อมูลและ

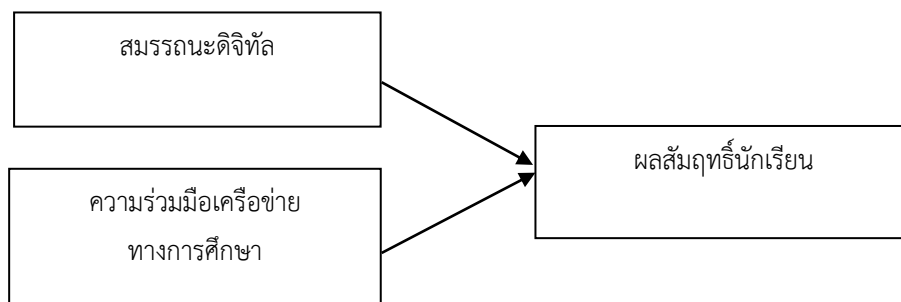
เนื้อหาความรู้ การเข้าร่วมโดยใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี ความร่วมมือและการจัดการโดยใช้เทคโนโลยี การสร้างสรรค์เนื้อหาดิจิทัล (Digital Content Creative) หมายถึง การพัฒนาเนื้อหาดิจิทัล การบูรณาการและการคัดเลือกเนื้อหาดิจิทัล สิทธิประโยชน์และลิขสิทธิ์ การประมวลผล ความปลอดภัย (Safety) ได้แก่ การป้องกันอุปกรณ์ การป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว การป้องกันสุขภาพและความเป็นอยู่ดี การป้องกันสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหา (Problem-Solving) เช่น การแก้ไขปัญหาด้านเทคนิค การกำหนดความต้องการและทรัพยากรเทคโนโลยี การสร้างสรรค์การใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี การกำหนดช่องว่างสมรรถนะดิจิทัล ขณะที่ Muammar et al (2022) ได้แสดงสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competence) ของนักบริหารการศึกษา ประกอบด้วย การเข้าร่วมแบบมืออาชีพ (Professional Engagement) ได้แก่ การสื่อสารภายในองค์กร (Organization Communication) ความร่วมมือแบบมืออาชีพ (Professional Collaboration) การสะท้อนการคิด (Reflective Practice) ทรัพยากรดิจิทัล (Digital Resource) เช่น การเลือก การสร้างสรรค์และดัดแปลง การจัดการและการป้องกัน การแบ่งปัน การเรียนการสอน (Teaching and Learning) ได้แก่ การสอน การแนะนำ ความร่วมมือการเรียนรู้ การประเมิน (Assessment) เช่น กลยุทธ์การประเมิน การวิเคราะห์หลักฐาน การย้อนกลับและการวางแผน การเสริมพลังให้ชกับผู้เรียน (Empowering Learners) ได้แก่ การเข้าถึงและการเรียนรู้รวม ความแตกต่างและความเป็นส่วนตัว การเข้าร่วมของผู้เรียน การประสานสมรรถนะดิจิทัลผู้เรียน (Facilitating Learner's Digital Competence) ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ข้อมูลและสื่อ การสื่อสาร การสร้างสรรค์เนื้อหา ความรับผิดชอบในการใช้และการแก้ไขปัญหา

ส่วน แนวคิดการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ปรับปรุงระบบบริหารจัดการและการนำเอาหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) มาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน (จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, 2555) และด้วยเหตุผลนี้ทำให้การจัดการศึกษาของเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้มีส่วนร่วมประกอบสำคัญที่ประกอบด้วย 1) กลุ่มบุคคลและบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปกครองนักเรียน และตัวแทนจากชุมชน 2) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งที่เกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา การพัฒนาระบบบริหารจัดการไปจนถึงกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาต่าง 3) ตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารงานแบบเครือข่าย (พิสิฐ เทพไกรวัล, 2554) นอกจากนี้แล้วการบริหารศูนย์การเรียนรู้แบบเครือข่ายยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบรรลุผลในการปฏิบัติงานร่วมกันทั้งในมิติของการให้ความร่วมมือ การประสานการทำงานไปจนถึงการแสดงบทบาทที่เหมาะสมของแต่ละกลุ่มบุคคลที่ได้เข้ามาปฏิบัติงานในเครือข่ายเดียวกันซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานแบบเครือข่ายจำเป็นต้องระบุอย่างชัดเจนทั้งนี้เพื่อให้การบริหารศูนย์การเรียนรู้แบบเครือข่ายมีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน (สุบิน ผลอนุรักษ์วงศ์, 2565) ขณะเดียวกันที่ ศุภโชค สาระบุตร (2564) ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลและองค์กรจำนวนมากที่เข้ามาทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจและเต็มใจในการให้ความช่วยเหลือระบบบริหารจัดการศึกษาหลักของโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาโรงเรียน (สุภัทรชัย รินสาย, 2560) อันเป็นผลให้การพิจารณาส่วนประกอบสำคัญของศูนย์การเรียนรู้แบบเครือข่ายนั้นให้ความสำคัญกับ 1) ความสมัครใจในการเข้ามาทำงาน (Volunteer) 2) สถานภาพและบทบาทที่เท่าเทียมกัน (Equation) 3) กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) 4) ตัวชี้วัดความสำเร็จของเครือข่าย (Successful indicators) ทั้งนี้เพราะการบริหารศูนย์การเรียนรู้แบบเครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งที่ถูกกำหนดขึ้นตามกฎระเบียบของหน่วยงานในการเข้ามสนับสนุนการจัดการศึกษาหลักของโรงเรียน หากแต่เน้นการบรรลุผลสำเร็จของการบริหารจัดการเครือข่าย (พิสิฐ เทพไกรวัล, 2554)

เพราะฉะนั้น การบริหารศูนย์การเรียนรู้แบบเครือข่าย (School network organization) เป็นการรวมตัวกันของหลายบุคคลหรือหลายหน่วยงานในการเข้ามาช่วยจัดการศึกษาหลักของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามพันธ

กิจเฉพาะด้าน (พิสิฐ เทพไกรวัล, 2554; ศุภโชค สาระบุตร, 2564) รวมไปถึงส่งเสริม สนับสนุนและร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา (อ่อนจันทร์ นุชบุรณ์, 2559) โดยมีองค์ประกอบควรแก่การพิจารณาประกอบด้วย 1) ความสมัครใจในการเข้าร่วมปฏิบัติงาน (Volunteer) 2) ความเท่าเทียมกันของผู้ปฏิบัติงาน (Equation)

ขณะเดียวกันที่ ผลสัมฤทธิ์นักเรียน (Student Achievement) เป็นความสามารถในเชิงวิชาการของนักเรียนแต่ละคน ที่ได้รับการเรียนรู้ตามความคาดหวังของหลักสูตร และสังคม ประกอบด้วย 1) ความสามารถด้านภาษา (Language Ability) รู้คำศัพท์ สื่อสารได้เข้าใจ ตอบได้ตรงคำถาม และสรุปความหมายได้กระชับชัดเจน 2) ความสามารถด้านการคำนวณ (Math Ability) รู้จักจำนวน บวกจำนวนได้ถูกต้อง รู้วิธีคำนวณ จำแนกความแตกต่างของวิธีคำนวณ และการปรับใช้ 3) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาตามกระบวนการวิทยาศาสตร์ (Problem-Solve Ability) รู้จักตั้งคำถาม เข้าใจวิธีแสวงหาข้อมูล สืบค้นความรู้ สรุปทางเลือก ผึกทดลองใช้ประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม 4) ความสามารถด้านสังคม (Social Ability) ตระหนักถึงคุณค่าของตน ยอมรับผู้อื่นร่วมกับผู้อื่นสร้างสรรค์ประโยชน์ และเสียสละตนเองได้ 5) ความสามารถด้านผสมผสาน (Integrating Ability) นำความรู้หลายศาสตร์มาผสมกันได้ และการนำไปปรับใช้ได้เหมาะสม 6) ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม (Habits & Behavior) อดทน ขยัน พึ่งพาตนเองได้ พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นโดยปราศจากผลประโยชน์ต่อรอง 7) ความสามารถด้านศิลปะและการแสดง (Art Ability) กล้าแสดงออก ยอมรับความพ่ายแพ้ และรู้จักซาบซึ้งในศิลปะหรือการแสดง

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลองค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลและความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการทำนายผลสัมฤทธิ์นักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระวิชา และครูผู้สอนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และอุบลราชธานี จำนวน 92 โรงเรียน (RSPG, 2023)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อน .05

วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากการจับสลากรายชื่อโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 20 โรงเรียนแล้วประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยไปยังโรงเรียนตัวอย่างที่จับสลากรายชื่อได้เพื่อรับสมัครผู้ให้ข้อมูลไปจนกว่าจะได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่ต้องการ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยในแต่ละโรงเรียนในการให้ความช่วยเหลือ ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและชี้แจงข้อสงสัยแก่ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนได้รู้และเข้าใจตรงกันอันจะส่งผลให้เกิดปัญหาความผิดพลาดในการเก็บข้อมูลลดลงโดยเฉพาะการทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสับสนและรู้สึกปลอดภัยในการให้ข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติม เมื่อพบว่าการเก็บข้อมูลในบางพื้นที่มีปัญหาหรือข้ออุปสรรคขัดขวางใดใดตั้งแต่ปัญหาระยะทาง หรือความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสำหรับสะท้อนความถูกต้องของงานวิจัยนี้ (Pranpa & Theerawitthaylert, 2022)

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้งานก่อนนำไปเก็บข้อมูลซึ่งช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการและสังคม (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำเอาผลการวิเคราะห์สาระสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำมาร่างเป็นข้อคำถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย มีข้อความที่กระชับชัดเจนและมีอำนาจในการสื่อสารความเข้าใจได้ตรงกันของผู้ให้ข้อมูลเพื่อช่วยให้ได้คำตอบที่นำไปอธิบายผลวิจัยได้อย่างน่าเชื่อถือ หากแต่ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็นสองขั้นตอนย่อยประกอบด้วย

1.1) ขั้นตอนการร่างข้อคำถาม (Questionnaire draft) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาตัวบ่งชี้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมของแต่ละตัวแปรมาร่างเป็นข้อคำถามและนำไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา รูปประโยคและความหมายที่กระชับชัดเจนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำทั้งนี้หลักสำคัญอยู่ที่แต่ละข้อคำถามมีความปรนัยในตัวรวมไปถึงเป็นข้อความที่ไม่มีลักษณะชี้นำ ทั้งนี้เพราะการได้คำตอบที่ดีช่วยให้การอธิบายผลมีความผิดพลาดน้อยและอาจนำไปสู่การได้คำตอบที่ไม่ถูกต้องชัดเจนพอ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น (Validity test) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้จากข้อที่ 1.1 ไปขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำโดยเฉพาะความสามารถในการตอบคำถามได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยอันเป็นหลักสำคัญของการทดสอบเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเชื่อถือ ทั้งนี้เพราะการตอบคำถามได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยเป็นหัวใจสำคัญของการทำวิจัยทุกแบบ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2559) และนำมารวบรวมกันเข้าเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะต่อไปนี้

แบบสอบถามชนิดมาตราวัด 5 ระดับ มีตัวเลขกำกับตั้งแต่เลข 1 ถึง 5 โดยแต่ละตัวเลขมีความหมายกำกับไว้ว่า น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด รวมถึงแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะด้านดิจิทัล (Digital Competence) จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษา (Educational Cooperation and Network) จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (Student Achievement) จำนวน 25 ข้อ

2) ขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire development) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาแบบสอบถามที่ร่างขึ้นมาได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์สำหรับการทดสอบต่อไปนี้

2.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 กับทดสอบตามค่า KMO ตั้งแต่ .80 ขึ้นไปกับค่า Extraction ไม่ต่ำกว่า .50 รวมถึงค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ทดสอบความตรง (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Alpha ไม่ต่ำกว่า .80 และความเที่ยงตรงรายข้อมากกว่า .40 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์สำหรับการทดสอบแบบสอบถามนี้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

และมีผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามนี้มีค่า KMO ที่ .88, .87 และ .94

ค่า Extraction ระหว่าง .54-.80, .53-.76 กับระหว่าง .54-.83

ค่า Variance ร้อยละ 68.19, 64.90 และร้อยละ 68.96

ค่า Alpha ที่ .93, .90 และ .97

ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .37-.71, .49-.80 กับระหว่าง .65-.82

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและประกาศรับสมัครอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลไปยังหน่วยประชากรที่ต้องการเก็บข้อมูล โดยเฉพาะรับสมัครเครือข่ายที่สมัครใจในการให้ความช่วยเหลือและติดต่อประสานงานกับผู้วิจัยได้อย่างสะดวกของแต่ละโรงเรียนตัวอย่างสำหรับคอยประสานงานและให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล รวมถึงสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่สะดวกในการให้ข้อมูลงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมในมนุษย์ที่เน้นการให้ความเคารพและดำรงไว้ซึ่งประโยชน์ของผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคน

2) จัดทำบัญชีรายชื่ออาสาสมัครผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยและตอบข้อสงสัยให้ทุกคนได้เข้าใจตรงกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โทรศัพท์สนทนาและการตอบคำถามผ่าน Line และ Application อื่นที่ได้ตกลงไว้แล้วกับผู้ให้ข้อมูล

3) จัดสลากรายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลพร้อมจัดส่งแบบสอบถามไปให้ รวมถึงแนะนำวิธีการตอบคำถามผ่านเครือข่ายในแต่ละโรงเรียน ตลอดจนนัดหมายวันเวลาในการรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย

4) ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยผ่านเครือข่ายในแต่ละโรงเรียน สอบถามปัญหาและดำเนินการแก้ไขทันทีเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนครบตามจำนวนที่ต้องการ

5) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน โดยคัดแยกเอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

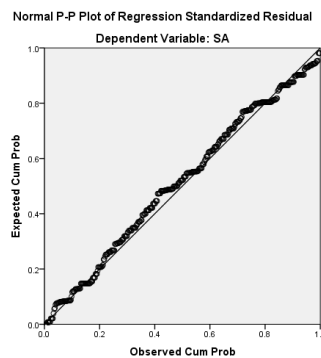
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่า สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ที่นักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีผลทดสอบ $t = 5.97$ (Sig. 0.000) และมีคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบทักษะดิจิทัลที่ .29 ผลทดสอบ $t = 5.72$ (Sig. 0.000) และคะแนนมาตรฐานการดัดแปลงและยืดหยุ่นที่ .25 ผลทดสอบ $t = 4.89$ (Sig. 0.000) กับมีสัมประสิทธิ์ถดถอย R^2 .23 ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลองค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัล

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	5.97	.000	Tolerance .70 VIF 1.42
ทักษะดิจิทัล DS	.29	5.72***	.000	Collinearity .00-1.00
การดัดแปลงและยืดหยุ่น Ad	.25	4.89***	.000	Durbin-Watson 2.01

R^2 .23 Std error .53 F 62.10 Sig. 0.000

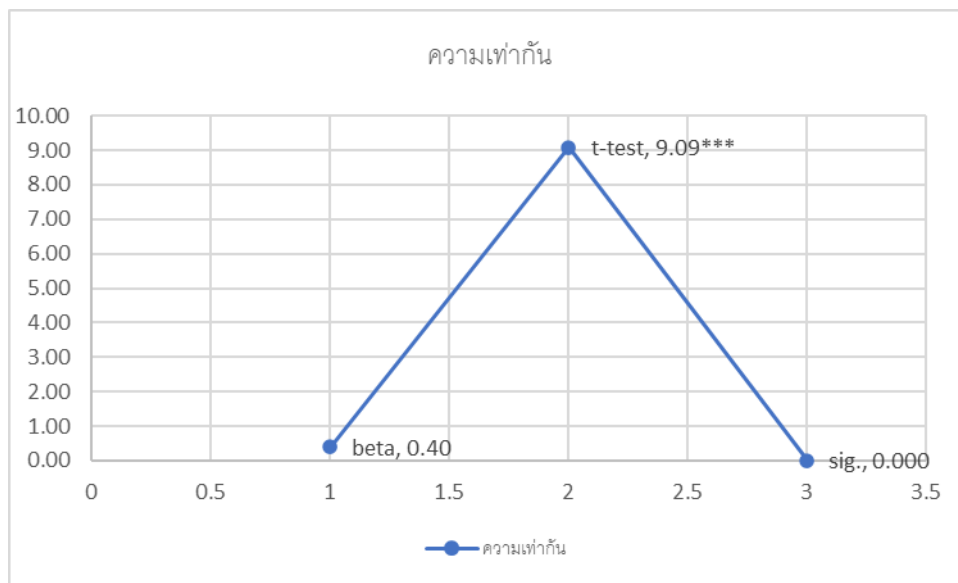

จากตารางผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะดิจิทัลมีอำนาจพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ที่นักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีคะแนนมาตรฐานที่ .29 และมีผลทดสอบ $T = 5.72$ (Sig. 0.000) ร่วมกับอิทธิพลขององค์ประกอบการดัดแปลงและยืดหยุ่นที่คะแนนมาตรฐานเท่ากับ .25 กับมีความแปรปรวนร่วมกันที่ค่า $F = 62.10$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (ภาคผนวก ค7) และเมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานไปสร้างเป็นสมการแบบจำลองแนวทางการพัฒนาจะได้รูปของสมการต่อไปนี้

$$SA = .29DS + .25Ad$$

จากสมการพยากรณ์ได้แนวทางการพัฒนาสองแนวทางประกอบด้วย 1) แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัล และ 2) แนวทางการพัฒนาการดัดแปลงและยืดหยุ่น โดยที่ทั้งสองแนวทางมีผลกระทบโดยตรงต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียน

นอกจากนั้นแล้วผลวิจัยยังพบว่า องค์ประกอบความเท่ากันมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ที่นักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีผลทดสอบ $t = 9.09$ (Sig. 0.000) กับมีคะแนนมาตรฐานที่ .40 ค่า R^2 .16 และมีผลทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุที่ค่า Durbin-Watson = 2.05 ตามภาพประกอบต่อไปนี้

***P value .00

ภาพประกอบที่ 2 อิทธิพลองค์ประกอบความเท่ากัน

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า ความเท่ากันเป็นองค์ประกอบเดียวของความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษาที่มีผลต่อการทำนายผลสัมฤทธิ์นักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะอิทธิพลเกี่ยวกับสมาชิกกลุ่มเครือข่ายมีแนวปฏิบัติงานตามกฎระเบียบเดียวกัน การปรับพื้นฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายได้อย่างเท่าเทียมกัน และการแบ่งปันผลประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกันของสมาชิกกลุ่มเครือข่าย

ดังนั้นสรุปผลวิจัยได้ว่า สมรรถนะดิจิทัลและความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษามีอิทธิพลพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนได้โดยผ่านองค์ประกอบทักษะดิจิทัล การดัดแปลงและยืดหยุ่นและความเท่ากัน

จากผลวิจัยที่สรุปได้นอกจากยืนยันได้ว่าตัวแปรหลักทั้งสามมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกแล้ว ผลสัมฤทธิ์นักเรียนยังได้รับอิทธิพลโดยตรงจากการพัฒนาทักษะดิจิทัลกับการดัดแปลงและยืดหยุ่นของผู้บริหารสถานศึกษารวมกันเข้ากับความเสมอภาคจากความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนเป็นเป้าหมายทางของการจัดการศึกษาทุกระบบในสังคมรวมไปถึงการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่นำเอากิจกรรมการเรียนรู้แบบเครือข่ายมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมการศึกษา (สุภัทรชัยรินสาย, 2560) ทั้งนี้เพราะความรู้เป็นสินทรัพย์ทางปัญญาของมนุษย์ที่มีทั้งมูลค่าและสามารถนำไปสร้างรายได้สำหรับนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เป็นเจ้าของความรู้สูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่องรวมถึงเป็นพลังอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มและชุมชนที่อาศัยอยู่ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Johnson et al, 2003) ขณะที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562) อธิบายว่าการสร้างนวัตกรรมความรู้เป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นไปตามความสามารถของผู้เรียนที่ต้องมีทั้งความรู้ (Knowledge) จินตนาการ (Imagination) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และความร่วมมือในการทำงาน (Collaborative) แล้วนำมาผสมผสานกันเข้าเพื่อสร้างชิ้นงาน ผลิตภัณฑ์และสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสำหรับนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขอีกทั้งยังนำไปใช้เป็นฐานในการผลิตปัญญาประดิษฐ์อื่นในภายหลังแต่ที่สำคัญคือสิ่งประดิษฐ์แต่ละชิ้นของผู้เรียนจะสามารถสะท้อนถึง 1) ลักษณะนิสัยของผู้เรียน (Habit) 2) ทักษะความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้น (Skills & Competence) 3) ความรู้ความเข้าใจ (Deep-understanding) 4) จริยธรรม (Ethical) อันเป็นความสมบูรณ์ครบทุกมิติของผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องแม่นยำมาก่อนแล้ว (Jinarat, 2022) นอกจากนั้นแล้ว Wungoeeen (2023) ได้อธิบายถึงความสามารถของผู้เรียนในการประดิษฐ์

คิดค้นชิ้นงาน ผลงานและสิ่งประดิษฐ์จากการนำเอาความรู้และทักษะที่สะสมมาได้ไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน นำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวันไปจนถึงการนำไปปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปโดยไม่สูญเสียความเป็นตนเองอันเป็นเหตุให้ได้ออกสังเกตถึงผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนด้านการสร้างนวัตกรรมความรู้นั้นเกี่ยวข้องกับ 1) ผู้เรียนมีความสามารถประดิษฐ์เครื่องมือใช้ในชีวิตประจำวันได้เอง 2) ผู้เรียนมีความสามารถสร้างรายได้จากนวัตกรรมความรู้ตนเอง 3) ผู้เรียนผลิตชิ้นงานหรือผลงานตรงตามลักษณะนิสัยตนเอง ทั้งนี้เพราะผลสัมฤทธิ์ด้านการประดิษฐ์คิดค้นเป็นความสามารถที่ดีที่สุดของผู้เรียนแต่ละคนและยังนำไปสะท้อนผลของการจัดการศึกษากับการจัดการเรียนการสอนของแต่ละศูนย์การเรียนรู้แบบเครือข่ายได้อย่างแม่นยำตรง (นฤมล จันทร์สุข และคณะ, 2560) แต่อย่างไรก็ตามความสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการประดิษฐ์คิดค้นของผู้เรียนส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) อีกทั้งยังเป็นรากฐานสำคัญสำหรับนำไปใช้สร้างความเจริญรุ่งเรืองของสังคมร่วมกันของสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันได้เป็นอย่างดีทั้งนี้เพราะการวัดผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนด้านความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้นช่วยให้สังคมมีศักยภาพในการแข่งขันและการปรับตัวเข้ากับกระแสความเจริญของโลกได้ทัดเทียมกันกับนานาชาติ (Jinarat, 2022)

ดังนั้น สมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นการผสมผสานความเป็นมืออาชีพ (Professional) ด้านการสอน (Pedagogical) และขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของสถานศึกษา และความร่วมมือทางเครือข่ายที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษาให้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนตามแนวทางต่อไปนี้

1.1) แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัล ประกอบด้วย ผู้บริหารสามารถดัดแปลงดิจิทัลเทคโนโลยีในการปฏิบัติการเรียนการสอน ผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลขนาดใหญ่ทางดิจิทัล ผู้บริหารมีทักษะเทคนิคของดิจิทัลเทคโนโลยี ผู้บริหารรู้จักวิธีใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี และผู้บริหารเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

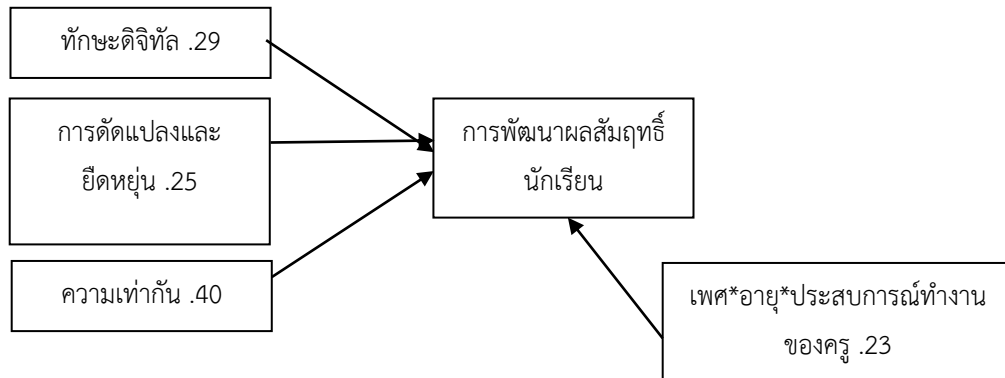
1.2) แนวทางการพัฒนาการดัดแปลงและยืดหยุ่น ประกอบด้วย ผู้บริหารมีการดัดแปลงการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีในโรงเรียน ผู้บริหารขับเคลื่อนการแข่งขันการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีภายในองค์กร ผู้บริหารมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงการใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานในทุกด้าน ผู้บริหารสร้างความตระหนักในตนเองของคนในองค์กรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี และผู้บริหารสร้างสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนที่มีที่ด้านเทคโนโลยี

1.3) แนวทางการพัฒนาความเท่ากัน ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มเครือข่ายมีแนวปฏิบัติงานตามกฎระเบียบเดียวกัน การปรับพื้นฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายได้อย่างเท่าเทียมกัน และการแบ่งปันผลประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกันของสมาชิกกลุ่มเครือข่าย

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะดิจิทัลและความเท่ากันในเครือข่ายทางการศึกษา กับนำผลวิจัยนี้ไปทดลองใช้งานเพื่อหาคำตอบอื่นเพิ่มเติม

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 3 แบบจำลองแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาบวกเข้ากับความสามารถในการดัดแปลงและยืดหยุ่นดิจิทัลมีผลโดยตรงต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียน รวมไปถึงการนำเอาหลักความเท่ากันไปใช้ในการร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษาและการตระหนักถึงเพศ อายุและประสบการณ์ทำงานของครูที่ล้วนเป็นปัจจัยที่แสดงผลโดยตรงต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนา. (2555). การบริหารระบบภาคีเครือข่ายสถานศึกษา, สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/344755>
- นฤมล จันทร์สุข จีระภา นະແສ สิริมาส วงศ์ใหญ่ และชวนันท์ จันทร์สุข. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบตกลูกทางปัญญา, วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี, 25(3), 327-333.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ, วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 27(1), 144-163.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก, คุษณินพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุฒ พัฒนา. (2562). การพัฒนาทักษะและสร้างสรค์นวัตกรรม, ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, สืบค้นจาก <http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books>
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.
- ศุภโชค สารบุตร. (2564). การบริหารจัดการกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา, วารสารการบริหารการศึกษาบวบัณฑิต, 59-66.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแบบสอบถามและการวัดทางจิตวิทยา, วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาลังคมและชุมชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(1), 35-48.
- สุภัทรชัย รินสาย. (2560). การบริหารภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอป่า จังหวัดน่าน, วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

- สุบิน ผลอนุรักษ์วงศ์. (2565). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของภาคีเครือข่ายของศูนย์
การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดลพบุรี, *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(1), 234-247.
- อ่อนจันทร์ นุชบุรณ์. (2559). รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*, มจร.,
4(2), 104-119.
- Bagus, I., & Arjaya, A. (2023). Metacognitive Contribution to Biology Pre-service Teacher's Digital
Literacy and Self-Regulated Learning during Online Learning. 16(1), 455-468.
- Blair, N. (2012). *Technology integration for the new 21st century learner*. Principal, 91(3), 8-11.
- Celebi M. (2018). "To Use or Not to Use-That Is the Question!" Using Facebook as an
Educational Tool in Recreational Leadership Course. *Journal of Education and Training
Studies*. 6(7).
- Ferrari, A., (2012). Digital Competence in practice: An analysis of frameworks. Sevilla: Institute for
Prospective Technological Studies. FERRARI, A., 2013. DIGCOMP: A Framework for
Developing and Understanding Digital Competence in Europe. *Luxembourg: Publications
Office of the European Union*.
- Johnson, L.D., Neave, E.H., & Pazderke, B. (2003). Knowledge, innovation and share value,
Retrieved from
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-2370.00080>
- Lukitasari, M., Murtafiah, W., Ramdiah, S., Hasan, R., & Sukri, A. (2022). Constructing Digital Literacy
Instrument and its Effect on College Students' Learning Outcomes. *International Journal
of Instruction*, 15(2), 171-188.
- Muammar S. Hashim K. F. B. and Panthakkan A. (2023). *Evaluation of digital competence level
among educators in UAE Higher Education Institutions using Digital Competence of
Educators (DigComEdu) framework*. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11296-x>.
- Pletka, B. (2007). *Educating the net generation*. Santa Monica, CA. Santa Monica Press LLC.
- Pranpa, M., & Theerawitthaylert, P. (2022). Eliminating discrepancies for increasing the validity of
social science research, *Education Journal*, 5(2), 1-7.
- Prensky, M. (2006). Listen to the natives. *Educational Leadership*. 63(4), 8-13.
- Wungoen, N. (2022). The development model to the administration of vocational innovation
and invention research to enhance student's quality and social service of Thasae
industrial and community educational college, *CSNP Journal*, 7(1), 118-124.

บทความวิจัย

หนังสือแบบเรียน “NEW PRACTICAL CHINESE READER” ในมุมมองการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศและความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ

นิธิเมธ เมธาภิวัชร*

สาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

อีเมล: nithimet.methaphiwat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีเพื่อ 1) วิเคราะห์การใช้หนังสือเรียน “NEW PRACTICAL CHINESE READER” ในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ รวมถึงปัจจัยที่ทำให้หนังสือเรียนนี้มีความโดดเด่น 2) ศึกษาความพึงพอใจและความต้องการของนักศึกษาในการใช้หนังสือเรียนดังกล่าวและเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกหนังสือแบบเรียนภาษาจีน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง 23 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิเคราะห์ผลด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสือเรียน “NEW PRACTICAL CHINESE READER” มีโครงสร้างและเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ เนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่พื้นฐานถึงระดับสูง มีการจัดเรียงไวยากรณ์และคำศัพท์อย่างเป็นระบบ ทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ 2) ปัจจัยที่ทำให้หนังสือเรียนนี้โดดเด่น ได้แก่ ความหลากหลายของหัวเรื่อง การนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และการสอดแทรกวัฒนธรรมจีนในบทเรียนการประเมินความพึงพอใจพบว่า 1) นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมในระดับสูงที่สุด โดยเฉพาะในด้านหัวเรื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.04) 2) ด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย = 3.98) 3) ด้านคำศัพท์ (ค่าเฉลี่ย = 3.89) 4) ด้านไวยากรณ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.84) และ 5) ด้านการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย = 3.83) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหนังสือเรียน “NEW PRACTICAL CHINESE READER” ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้ดีเยี่ยมในทุกด้าน ทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การสอนภาษาจีน, หนังสือแบบเรียน “NEW PRACTICAL CHINESE READER”, ความพึงพอใจของนักศึกษา, อุตสาหกรรมบริการ

Received: May 2, 2024, Revised: June 19, 2024, Accepted: June 22, 2024

* Corresponding author

A STUDY OF THE 'NEW PRACTICAL CHINESE READER' TEXTBOOK: PERSPECTIVES ON TEACHING CHINESE AS A FOREIGN LANGUAGE AND STUDENT SATISFACTION IN THE CHINESE LANGUAGE FOR SERVICE INDUSTRY MAJORS"

*Nithimet methaphiwat**

*Department of Chinese Language for Service Industries, Faculty of Arts, Rajamangala University
of Technology Tawan-ok*

Email : nithimet.methaphiwat@gmail.com

Abstract

This research aims to: 1) analyze the use of the "NEW PRACTICAL CHINESE READER" textbook in teaching Chinese as a foreign language, including the factors that make this textbook outstanding; and 2) study the satisfaction and needs of students using this textbook and provide guidance for selecting Chinese language textbooks that align with learners' needs. Data was collected from a sample population of 23 individuals using purposive sampling and analyzed using mean and standard deviation.

The research findings indicate that the "NEW PRACTICAL CHINESE READER" textbook has a suitable structure and content for teaching Chinese as a foreign language, covering basic to advanced levels with a systematic organization of grammar and vocabulary, making it easy to learn. The factors that make this textbook stand out include the variety of topics, the clear presentation of content, and the integration of Chinese culture into the lessons. The satisfaction assessment revealed that, overall, students were highly satisfied, particularly with the topics (average = 4.04), content (average = 3.98), vocabulary (average = 3.89), grammar (average = 3.84), and communication (average = 3.83). The results show that the "NEW PRACTICAL CHINESE READER" textbook meets the needs of students excellently in all aspects, making them highly satisfied and enabling them to apply the knowledge gained in their daily lives and communication effectively.

Keywords: Teaching Chinese language, "NEW PRACTICAL CHINESE READER" textbooks, Student satisfaction, service industry

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

ภาษาจีนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมบริการ ธุรกิจที่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้จะสามารถเข้าถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ และวัฒนธรรมจีน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนจนถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและยกระดับคุณภาพการบริการ ไม่เว้นแม้แต่การสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศนั้นเต็มไปด้วยความท้าทาย แต่ก็เป็นโอกาสที่ดีในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจีน ครูผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการสอนที่หลากหลาย และใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ เนื้อหาครอบคลุม กิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการสื่อสาร วัฒนธรรมจีน และการออกแบบที่ดึงดูดใจ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากงานวิจัยของนริศ (2016: 264) พบว่าหนังสือแบบเรียนภาษาจีนที่ใช้ในระดับอุดมศึกษาที่นิยมมากที่สุดคือหนังสือแบบเรียน 《汉语教程》 "HANYU JIAOCHENG" อันดับรองลงมาคือหนังสือแบบเรียนชุด 《实用汉语》 "NEW PRACTICAL CHINESE READER" และสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งนิยมใช้หนังสือแบบเรียนที่ผู้สอนได้เรียบเรียงขึ้นเอง

ปัจจุบัน สาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ได้เลือกศึกษาและวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในบริบทการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการและเป็นตัวช่วยสำคัญในการเลือกใช้หนังสือแบบเรียนภาษาจีนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ และสามารถนำทักษะความรู้ทางภาษาจีนไปบูรณาการกับการประกอบวิชาชีพและการแข่งขันในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

การสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในระดับสูง เนื้อหาของหลักสูตรที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการใช้วิธีการสอนที่ยังคงเน้นการแปลและการท่องจำมากกว่าการพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Chen, 2006)

วิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางยังคงพบได้ในหลายสถาบัน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกทักษะการสื่อสารจริง (Wang, 2012) นอกจากนี้ การขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสอนและการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยยังเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (Liu, 2013)

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงการศึกษาของประเทศไทยควรมุ่งเน้นไปที่การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพิ่มการใช้เทคโนโลยีในการสอน และส่งเสริมการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย นอกจากนี้ การเลือกใช้หนังสือแบบเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนยังเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การศึกษาและการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นหนึ่งในแนวทางการศึกษาที่มีความสำคัญในยุคปัจจุบัน ภาษาจีนกำลังเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีการเรียนรู้และใช้งานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการขยายตัวของตลาดและอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วในประเทศไทยและประเทศจีน การเรียนภาษาจีนไม่เพียงแต่เป็นการเรียนรู้ภาษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และการสื่อสารที่มีความหลากหลายของประชาคมจีนอันกว้างขวาง

การสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลายในแนวทางการสอน นอกจากการสอนภาษาเดียวกัน ยังต้องการการเข้าใจในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และปรัชญาของชุมชนที่ใช้ภาษานั้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและการยอมรับ (ทรรศนีย์ โมรา, 2019)

ทฤษฎีหลักการและวิธีการสอนภาษาต่างประเทศสามารถจำแนกออกได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การสอนเชิงเนื้อหา การสอนเชิงสื่อสาร และการสอนเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังรวมถึงวิธีการสอนในลักษณะเชิงการแปล การฟังพูด การสื่อสาร และการสอนโดยภาระงาน (Zhou, 2009: 245) Zhao (2010) ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสอนภาษาที่ดีและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีทฤษฎีการสอนหรือวิธีการสอนที่หลากหลายมารองรับจึงจะส่งผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

Chen (2006) กล่าวถึงในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในไทยยังคงเน้นวิธีการสอนในรูปแบบเชิงการแปลเป็นหลัก โดยผู้สอนเป็นจุดศูนย์กลางมากกว่าเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูผู้สอนมุ่งเน้นการบรรยายในชั้นเรียนเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่ผู้เรียนอ่านออกเสียงตามครูอาจารย์ และการฝึกฝนเน้นฝึกจากแบบเรียนตำราเป็นหลักเพียงอย่างเดียว

ในทางเดียวกัน Wang (2012) มีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาของไทยหลายแห่งยังคงใช้รูปแบบวิธีการสอนแบบดั้งเดิม โดยที่ครูผู้สอนเน้นวิธีการสอนเชิงการแปลเพียงวิธีการเดียวในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งทำให้ละเลยการสร้างองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน แม้ในปัจจุบันครูผู้สอนภาษาจีนในประเทศไทยจะเริ่มหันมาให้ความสำคัญที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยหลายแห่งมุ่งเน้นวิธีการสอนเชิงสื่อสารในห้องเรียน แต่การสำรวจยังพบว่าประสิทธิภาพการสอนภาษาจีนของครูผู้สอนในประเทศไทยยังคงต้องได้รับการปรับเปลี่ยนและพัฒนาเพิ่มขึ้น (Liu, 2013)

แนวคิดการสอนภาษาต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพและที่สำคัญขาดไม่ได้ นั่นคือหนังสือแบบเรียนถือได้ว่าเป็นเครื่องมือและองค์ประกอบส่วนที่สำคัญหลักต่อการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนภาษาให้มีประสิทธิภาพที่สุด การออกแบบหนังสือแบบเรียนสำหรับชาวต่างชาติ สิ่งสำคัญคือจะต้องมีการจัดโครงสร้างเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นระบบ และเป็นเหตุเป็นผลและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Pan, 2021) หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" เป็นชุดหนังสือแบบเรียนที่มีระดับความสอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละระดับจากง่ายไปหาระดับยาก หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" เล่มนี้ยังทำให้เห็นถึงจุดเด่นเทคนิควิธีการสอนอีกด้วย ผู้เขียนจะขอวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะเด่นของหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER"

จากบทนำดังกล่าว เป็นที่ชัดเจนว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนด้านภาษาในประเทศไทยยังต้องการการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อการพัฒนาศักยภาพของการจัดการเรียนการสอนทางภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การหันมาให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนในการนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนนั้นถือเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่ง

การทบทวนวรรณกรรม

หนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ได้รับการยอมรับว่าเป็นทรัพยากรที่ครอบคลุมสำหรับการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งรวมทักษะภาษาที่สำคัญกับองค์ประกอบทางวัฒนธรรม การทบทวนวรรณกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจงานวิจัยและกรอบทฤษฎีที่สนับสนุนประสิทธิภาพของหนังสือเรียนนี้ในบริบทของการศึกษาภาษาต่างประเทศ

1. กรอบทฤษฎีในการศึกษาภาษาต่างประเทศ

หนึ่งในทฤษฎีพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาคือทฤษฎี Input Hypothesis ของ Krashen ซึ่งเป็นที่รู้จักในชื่อทฤษฎี $i+1$ Krashen (1982) กล่าวว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อได้รับข้อมูลที่สูงกว่าระดับความสามารถปัจจุบันเล็กน้อย หนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" สอดคล้องกับทฤษฎีนี้โดยการจัดโครงสร้างเนื้อหาจากพื้นฐานไปสู่ระดับสูง ทำให้ผู้เรียนได้รับความท้าทายและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎี Sociocultural Theory ของ Vygotsky (1978) ยังมีบทบาทสำคัญในการเข้าใจการเรียนรู้ภาษา ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและบริบททางวัฒนธรรมในการพัฒนาฟังก์ชันการรับรู้ หนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนและเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสาร

2. เนื้อหาและโครงสร้างของหนังสือเรียนภาษา

งานวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียนภาษาที่มีประสิทธิภาพเน้นความสำคัญของการจัดเนื้อหาอย่างเป็นระบบและการครอบคลุมทักษะทางภาษาทั้งหมด Richards (2001) กล่าวว่า หนังสือเรียนภาษาที่มีประสิทธิภาพควรมีการสมดุลระหว่าง ไวยากรณ์ คำศัพท์ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน หนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ยึดหลักการเหล่านี้โดยการนำเสนอบทเรียนที่มีการบูรณาการทักษะเหล่านี้ ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้แบบองค์รวม

Nation และ Macalister (2010) เน้นความสำคัญของการเรียนรู้คำศัพท์ในกระบวนการเรียนรู้ภาษา หนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ตอบสนองสิ่งนี้โดยการแนะนำคำศัพท์ในบริบทอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและการใช้คำศัพท์ได้อย่างธรรมชาติ วิธีการนี้สอดคล้องกับแนวคิด Lexical Approach ของ Lewis (1993) ที่สนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มคำและวลีแทนที่จะเป็นคำเดี่ยว

3. บทบาทของการบูรณาการวัฒนธรรมในการเรียนรู้ภาษา

การบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมในการศึกษาภาษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม Byram (1997) กล่าวว่า การเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมของภาษาช่วยเพิ่มความสามารถของผู้เรียนในการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ หนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี บรรทัดฐานทางสังคม และบริบททางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน

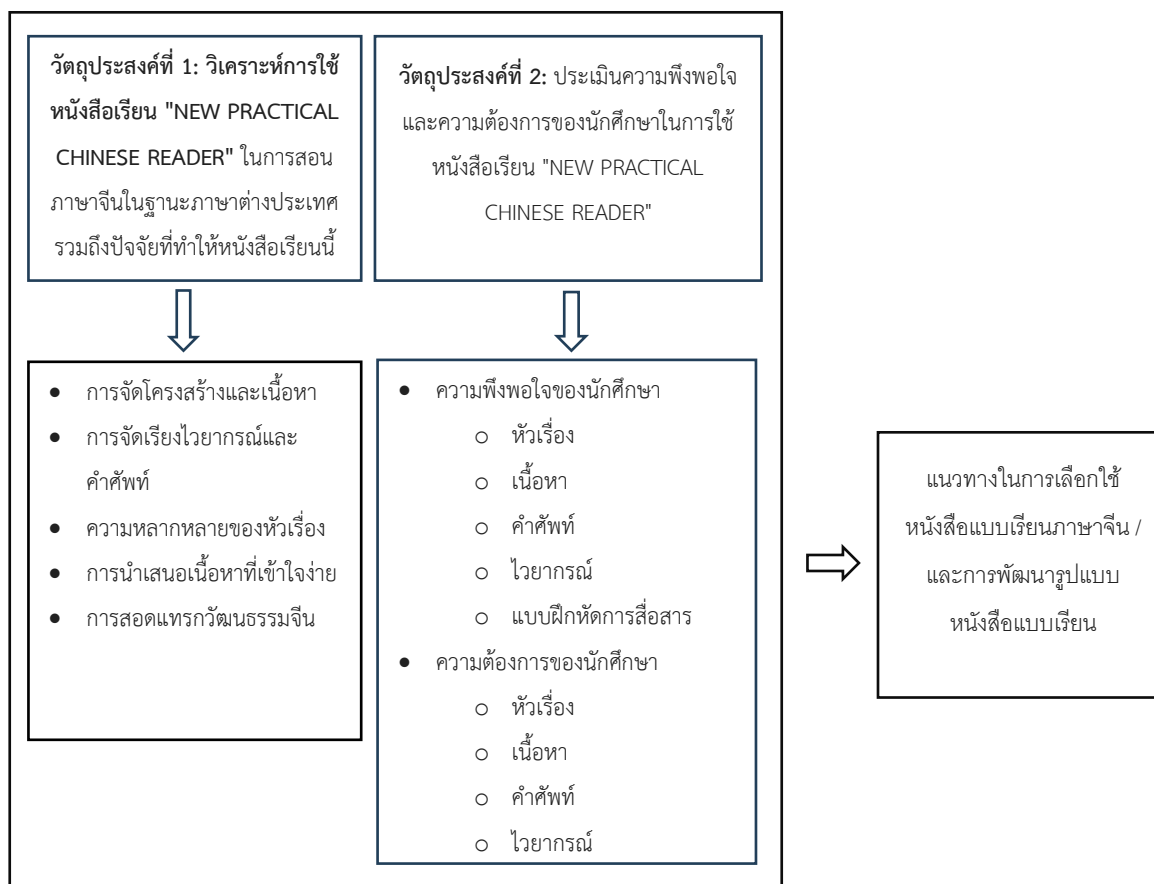
การบูรณาการวัฒนธรรมไม่เพียงช่วยในการเข้าใจภาษา แต่ยังส่งเสริมความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจทางวัฒนธรรม Kramsch (1993) เสนอว่าการมีความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมในการเรียนรู้ภาษาช่วยให้การสื่อสารมีความหมายมากขึ้นและลดโอกาสในการเกิดความเข้าใจผิดทางวัฒนธรรม การเน้นเนื้อหาทางวัฒนธรรมของหนังสือเรียนช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำทางในการโต้ตอบข้ามวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ความพึงพอใจของนักศึกษาและผลการเรียนรู้

ความพึงพอใจของนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษาใด ๆ การวิจัยของ Dornyei (2001) ระบุว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจมีแนวโน้มที่จะบรรลุระดับความสามารถที่สูงขึ้น การสำรวจความพึงพอใจที่ดำเนินการในงานวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนชื่นชมโครงสร้างที่เป็นระบบ เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และการบูรณาการวัฒนธรรมของหนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" อย่างสูง

ประสิทธิผลของหนังสือเรียนภาษามักวัดจากความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง Ellis (2003) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้ทักษะภาษาในทางปฏิบัติเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการเรียนรู้ภาษาที่ประสบความสำเร็จ หนังสือเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" รวมการฝึกปฏิบัติและสถานการณ์จริงที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนและประยุกต์ใช้ทักษะของพวกเขา ทำให้ความสามารถในการสื่อสารเพิ่มขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Research)

- เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในมุมมองการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศและปัจจัยลักษณะเด่นของหนังสือแบบเรียน
- เพื่อศึกษาประเมินความพึงพอใจและความต้องการของนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือแบบเรียน และเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกหนังสือแบบเรียนภาษาจีน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนของหลักสูตรภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ

วิธีวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยนี้ประกอบไปด้วย 2 ส่วนดังนี้:

ส่วนที่ 1: การวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะเด่นของหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER"

การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่:

1. ด้านการจัดรูปแบบและเนื้อหาในแบบเรียนแต่ละบท
2. ด้านพัฒนาทักษะการสื่อสาร
3. ด้านการก้าวข้ามวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมจีน

ส่วนที่ 2: การประเมินความพึงพอใจและความต้องการของนักศึกษา

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การเลือกประชากรตัวอย่างในการวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 23 คน ประกอบด้วย:

- 1.1 นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 12 คน
- 1.2 นักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ชั้นปีที่ 1 จำนวน 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ชุด เพื่อสำรวจกลุ่มประชากรเดียวกันในการตอบแบบสอบถามนี้:

2.1 ชุดที่ 1: สำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาในการใช้หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER"

และกระบวนการสอน 5 ด้าน ได้แก่:

- ด้านที่ 1 : หัวเรื่อง
- ด้านที่ 2 : เนื้อหา
- ด้านที่ 3 : ด้านคำศัพท์
- ด้านที่ 4 : ไวยากรณ์
- ด้านที่ 5 : การสื่อสาร

2.2 ชุดที่ 2: สำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในบริบททั่วไป ที่สัมพันธ์กับกระบวนการสอน 5 ด้าน ได้แก่:

- ด้านที่ 1 : หัวเรื่อง
- ด้านที่ 2 : เนื้อหา
- ด้านที่ 3 : ด้านคำศัพท์
- ด้านที่ 4 : ไวยากรณ์
- ด้านที่ 5 : การสื่อสาร

โดยการวิจัยใช้วิธีการสำรวจแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (1961) ซึ่งมีเกณฑ์การตัดสินระดับความต้องการดังนี้:

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเทียบเกณฑ์คะแนนดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553: 196):

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

การแปลผลความหมายค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความพึงพอใจของผู้เรียนที่ตอบแบบสอบถามใช้เกณฑ์การวัดระดับค่าเฉลี่ยคะแนนที่มีค่าจาก 3.50 ขึ้นไป หมายถึงค่าความพึงพอใจในระดับมากและจนถึงความพึงพอใจระดับมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากการทำแบบสอบถามในครั้ง

3.2 ผู้วิจัยนัดวันเวลาในการทำแบบสอบถามกับนักศึกษาผ่านช่องทางการติดต่อแอปพลิเคชันไลน์ และใช้ google form เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามในครั้งนี้

3.3 ผู้วิจัยได้สอบถามประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาการใช้ภาษาจีนในการพูดสื่อสารจากนักศึกษาเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาแปลผล ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

1. วิเคราะห์หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" และการใช้งานในการสอนฐานะภาษาต่างประเทศและปัจจัยลักษณะเด่นของหนังสือแบบเรียน

1.1. การจัดรูปแบบและเนื้อหาในแบบเรียนแต่ละบท

1) การวางรูปแบบการเขียนหนังสือแบบเรียนมีการลำดับจากเริ่มต้นพื้นฐานการออกเสียงสำหรับผู้เริ่มต้นเรียนภาษาจีนหรือผู้ที่ยังไม่เคยมีพื้นฐานทางภาษาจีนมาก่อนกำหนดจากง่ายไปหายากตามทฤษฎี $i+1$ ของ Krashen

2) ก่อนการดำเนินเนื้อหาการปูพื้นเนื้อเรื่องไว้เพื่ออำนวยความสะดวกทำความเข้าใจ รวมถึงการเรียนรู้ขนบประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมและปัจจุบันของจีน

3) การวางคำศัพท์จากง่ายไปยากมีจำนวนคำศัพท์ที่เหมาะสม ความยากง่ายและจำนวนของคำศัพท์ที่ปรากฏในแบบเรียนมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการวัดระดับความรู้ภาษาจีน HSK

4) การวางเนื้อหาในแต่ละบทแบ่งออกเป็นสองช่วงเพื่ออำนวยความสะดวกเข้าใจ เช่น การกล่าวทักทาย การถามสารทุกข์สุกดิบเบื้องต้น การฝึกออกเสียงสัทศาสตร์ Pinyin ภาษาจีน การฝึกผันเสียงวรรณยุกต์ การอธิบายเขียนอักษรจีนตามลำดับขีด เป็นต้น

5) การจัดเรียงไวยากรณ์เริ่มจากง่ายไปหายาก เช่น ประโยคคำกริยา ประโยคคำคุณศัพท์ ประโยคคำคุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นกริยา การใช้คำถามเชิงสอบถาม การใช้คำถามเชิงเลือก การใช้คำเสริม เป็นต้น

1.2. การพัฒนาทักษะการสื่อสาร

1) การออกแบบเนื้อหาหลักสูตรการสอนภาษาจีนให้กับนักศึกษาต่างชาติสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการสอนเชิงสื่อสารใน 5 ด้านหลัก เช่น การสื่อสารเชิงสังคม การสื่อสารตามสถานการณ์สภาพแวดล้อม การสื่อสารเชิงทัศนคติ การสื่อสารทางอารมณ์ การสื่อสารเชิงคำสั่ง

2) แบบฝึกหัดท้ายบทมุ่งเน้นการฝึกฝนที่เริ่มจากทักษะการสื่อสารเป็นหลัก เช่น การตั้งคำถามและได้ตอบ การฝึกหัดการถามตอบโดยการดูรูปภาพประกอบแล้วตอบคำถาม การฝึกการโต้ตอบแบบแบ่งกลุ่มอภิปรายและรายบุคคลโดยกำหนดบทบาทสมมติ

3) การวางหัวเรื่อง Topic เนื้อหาหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" และส่วนแบบฝึกหัดทบทวนสอดคล้องกับระดับผู้เรียน ประกอบกับมีเนื้อหาที่ตอบโต้เกี่ยวกับการสื่อสารได้จริง

1.3. ด้านการก้าวข้ามวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมจีน

1) หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" มีการออกแบบเนื้อหาที่สามารถเข้าถึงและเข้าใจง่ายต่อเนื้อหาที่สอดแทรกในเรื่องการสื่อสารทางวัฒนธรรม เช่น ศิลปะการแสดง จั๊วปักกิ่ง วรรณกรรมจีน ประเพณีการกินและการเฉลิมฉลองในโอกาสสำคัญ วิถีชีวิตสังคมจีน

2) การเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของจีนผ่านบทประพันธ์และคีตศิลป์ของจีน เช่น การแพทย์แผนจีนและการรักษาเบื้องต้น การทำอาหารจีน สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในประเทศจีน

3) การปลูกฝังการยอมรับและเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความพึงพอใจและความต้องการของนักศึกษาในการใช้หนังสือแบบเรียน"NEW PRACTICAL CHINESE READER" เกี่ยวกับการใช้หนังสือแบบเรียน

2.1. ความพึงพอใจของนักศึกษาในการใช้หนังสือแบบเรียน"NEW PRACTICAL CHINESE READER" เกี่ยวกับการใช้หนังสือแบบเรียน

จากการวิเคราะห์ลักษณะหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ก่อนหน้าไปแล้วนั้นว่าเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนเล่มนี้ได้ออกแบบให้สอดคล้องต่อแนวคิดการเรียนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเพื่อต้องการทราบว่าหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" นั้นสามารถตอบโต้กับผู้ที่ใช้แบบเรียนหรือไม่ เช่นไรผู้เขียนจึงดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้ใช้หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" และกระบวนการสอน 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านหัวเรื่อง 2.ด้านเนื้อหา 3.ด้านคำศัพท์ 4.ด้านไวยากรณ์ 5.ด้านการสื่อสาร โดยแบ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 12 คน และนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ชั้นปีที่ 1 จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 23 คนและใช้วิธีการสำรวจแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยได้ทำการออกแบบเครื่องมือในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าน้ำหนักความพึงพอใจของผู้เรียนแบบ 5 ระดับ (Rating Scale) (Likert, 1961) และเกณฑ์การตัดสินระดับความพึงพอใจ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปผลความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER"

	ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
TOPIC	ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าหัวเรื่องในหนังสือแบบเรียนแต่ละบทมีความน่าสนใจ	4.04	0.80	มากที่สุด
เนื้อหา	เนื้อหาและแบบฝึกหัดท้ายบทในหนังสือแบบเรียนเล่มนี้เข้าใจง่าย และสามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้เป็นอย่างดี	3.98	0.80	มาก
คำศัพท์	คำศัพท์และวลีที่อยู่ในหนังสือแบบเรียนเล่มนี้ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	3.89	0.80	มาก
ไวยากรณ์	จัดเรียงลำดับไวยากรณ์และโครงสร้างภาษาจีนที่ลำดับจากระดับง่ายไปยากได้เหมาะสม	3.84	0.79	มาก
การสื่อสาร	มีแบบฝึกหัดสนทนาที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารและการสนทนาโต้ตอบได้แบบอิสระ	3.83	0.80	มาก

2.1.1. ความพึงพอใจด้านหัวเรื่อง TOPIC

จากการสำรวจพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในส่วนหัวเรื่องในหนังสือแบบเรียนเล่มนี้และให้ความคิดเห็นต่อ TOPIC หัวเรื่องในหนังสือแบบเรียนแต่ละบทของ "NEW PRACTICAL CHINESE READER" มีความน่าสนใจโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.12$ S.D.= 0.79) รองลงมาผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า TOPIC หัวเรื่องมีส่วนสำคัญอันดับแรกก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาต่างๆภายในบทเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.06$, S.D.= 0.81) และนอกจากนี้ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า TOPIC ของหนังสือแบบเรียนมีความทันสมัยปัจจุบันโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.95$, S.D.= 0.81) โดยมีผลรวมเฉลี่ยต่อคะแนนความพึงพอใจด้านหัวเรื่อง TOPIC ต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" อยู่ที่ ($\bar{x} = 4.04$, S.D.= 0.80) ซึ่งส่งผลให้ความพึงพอใจด้านหัวเรื่อง TOPIC อยู่ในระดับความพึงพอใจที่มากที่สุด

2.1.2. ความพึงพอใจด้านเนื้อหา

ในส่วนการสำรวจความคิดเห็นต่อด้านเนื้อหาของหนังสือ "NEW PRACTICAL CHINESE READER" พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในส่วนเนื้อหาและแบบฝึกหัดท้ายบทในหนังสือแบบเรียนเล่มนี้เข้าใจง่ายโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.01$, S.D.= 0.78) ถัดคือสามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้เป็นอย่างดีโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.98$, S.D.= 0.79) และมีเนื้อหาเข้าใจได้ง่ายไม่สลับซับซ้อนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.95$, S.D.= 0.81) โดยมีผลรวมเฉลี่ยต่อคะแนนความพึงพอใจด้านเนื้อหาอยู่ที่ ($\bar{x} = 3.98$, S.D.= 0.80) ซึ่งส่งผลให้ความพึงพอใจด้านเนื้อหาอยู่ในระดับความพึงพอใจที่มาก

2.1.3. ความพึงพอใจด้านคำศัพท์และวลี

ส่วนการสำรวจความคิดเห็นต่อด้านคำศัพท์และวลีของหนังสือ "NEW PRACTICAL CHINESE READER" พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในส่วนคำศัพท์และวลีที่ปรากฏภายในหนังสือแบบเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.95$, S.D.= 0.79) รองลงมาเกี่ยวกับและสอดคล้องกับการใช้งานในชีวิตประจำวันที่คำศัพท์มีความเป็นปัจจุบันทันยุคสมัยโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.90$, S.D.= 0.80) และมีคำศัพท์ที่สามารถพบบ่อยได้จากใช้ในการ

สอบวัดระดับภาษาจีนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.82$, S.D.= 0.81) ซึ่งผลรวมเฉลี่ยต่อคะแนนความพึงพอใจด้านคำศัพท์และวลีอยู่ที่ ($\bar{x} = 3.89$, S.D.= 0.80) ซึ่งส่งผลให้ความพึงพอใจด้านเนื้อหาอยู่ในระดับความพึงพอใจที่มาก

2.1.4. ความพึงพอใจด้านไวยากรณ์

ผลสำรวจความคิดเห็นต่อด้านไวยากรณ์ของหนังสือ "NEW PRACTICAL CHINESE READER" พบว่าหนังสือเล่มนี้มีส่วนในการช่วยพัฒนาและยกระดับความรู้ความเข้าใจไวยากรณ์ของผู้เรียนได้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.86$, S.D.= 0.79) และผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดเรียงลำดับไวยากรณ์และโครงสร้างภาษาจีนภายในหนังสือนี้มีการจัดลำดับจากระดับง่ายไปยากได้อย่างเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.86$, S.D.= 0.78) อีกทั้งไวยากรณ์ที่พบในหนังสือเล่มนี้มีความเหมาะสมเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและธรรมชาติของการเรียนภาษา โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.82$, S.D.= 0.79) ผลรวมเฉลี่ยต่อคะแนนความพึงพอใจด้านไวยากรณ์อยู่ที่ ($\bar{x} = 3.84$, S.D.= 0.79) ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับความพึงพอใจที่มาก

2.1.5 ความพึงพอใจด้านการสื่อสาร

ในส่วนผลสำรวจความคิดเห็นต่อการสื่อสารหนังสือเล่มนี้พบว่าแบบฝึกหัดสามารถให้ผู้เรียนจะตอบคำถามและสนทนาได้ตอบได้อย่างอิสระโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.81$, S.D.= 0.77) ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าหนังสือเล่มนี้จะสามารถช่วยยกระดับและมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาจีนได้อย่างมีนัยสำคัญโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.78$, S.D.= 0.81) ผลรวมเฉลี่ยต่อคะแนนความพึงพอใจด้านการสื่อสารอยู่ที่ ($\bar{x} = 3.83$, S.D.= 0.80) ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับความพึงพอใจที่มาก

จากผลการสำรวจข้างต้นจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นด้านหัวเรื่อง TOPIC ด้านเนื้อหา คำศัพท์และวลี ไวยากรณ์และในส่วนของการฝึกทักษะการสื่อสารของหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ผู้เรียนสาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการและกลุ่มวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมต่างมีความพึงพอใจในการใช้หนังสือแบบเรียนเล่มชุดนี้อยู่ในระดับที่มากถึงมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" สามารถตอบโจทย์ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2.2.. ความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" เกี่ยวกับการใช้หนังสือแบบเรียนและในบริบททั่วไป

หนังสือแบบเรียนนับว่าเป็นเครื่องมือชั้นปฐมภูมิที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ทรศณีย์ โมรา (2562) กล่าวว่าหนังสือแบบเรียนไม่เพียงแต่จะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการนำพาแนวทางและวิธีการสอนให้กับผู้สอนเท่านั้น แต่ยังมีส่วนในการสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพของการสอนอีกด้วย ดังนั้นการใช้หนังสือแบบเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนจึงเป็นองค์ประกอบหลักที่จะสามารถยกระดับและพัฒนาคุณภาพการสอนของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี (Zhou, 2009) การปลูกฝังทักษะความรู้ความสามารถในการสื่อสารและส่งเสริมกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ จึงต้องให้ความสำคัญต่อคัดสรรเลือกพื้นที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาไทยเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะและความรู้ทางภาษาจีนและยกระดับการสื่อสารของผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการและมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด เพื่อให้ภาพที่ชัดเจนผู้เขียนจึงได้ดำเนินการสำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในบริบททั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของผู้เรียนที่มีต่อหนังสือแบบเรียนที่ใช้อยู่ปัจจุบันในด้านต่างๆ และสิ่ง

ที่ต้องการเพิ่มเติมหลังจากได้ใช้หนังสือแบบเรียนนี้ ผู้เขียนได้ทำการสำรวจความต้องการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 12 คน และนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ชั้นปีที่ 1 – 2 จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน และใช้วิธีการสำรวจแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยได้ทำการออกแบบเครื่องมือในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าให้นักเรียนความต้องการของผู้เรียนแบบ 5 ระดับ (Rating Scale) (Likert, 1961) และเกณฑ์การตัดสินระดับความต้องการ แสดงดังรายละเอียดในตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 ความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในบริบททั่วไป

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ต้องการให้หัวข้อ TOPIC ในแบบเรียนมีความใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน	4.53	0.67	มากที่สุด
ต้องการให้เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จริง	4.50	0.68	มากที่สุด
ต้องการให้แบบเรียนมีประโยชน์และส่งเสริมสำหรับการทำงานในอนาคต ของผู้เรียน	4.32	0.74	มากที่สุด
ต้องการให้หนังสือสอดแทรกเนื้อหาที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและ วิถีชีวิตในสังคมจีนเพื่อการเรียนรู้เข้าใจ	4.28	0.70	มากที่สุด

จากการดำเนินการสำรวจพบว่าผู้เรียนให้ความสำคัญในส่วนหัวข้อความต้องการให้หัวข้อ TOPIC ในแบบเรียนมีความใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันมาเป็นลำดับแรกโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.67) ลำดับที่สองพบว่าผู้เรียนมีความต้องการให้เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในในชีวิตประจำวันได้จริงโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.68) ในลำดับที่สามพบว่าผู้เรียนมีความต้องการให้เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนมีความเป็นปัจจุบันทันต่อยุคสมัยโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.74) และต้องการให้แบบเรียนมีประโยชน์และส่งเสริมสำหรับการทำงานในอนาคตของผู้เรียนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.70) สุดท้ายต้องการให้หนังสือสอดแทรกเนื้อหาที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในสังคมจีนเพื่อการเรียนรู้เข้าใจมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.75) จากผลการสำรวจข้างต้นจะพบได้ว่าผู้เรียนต้องการให้แบบเรียนมีหัวข้อ TOPIC ในแบบเรียนมีความใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันซึ่งเป็นปัจจัยแรกที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด และรวมถึงเนื้อหาภายในหนังสือแบบเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในในชีวิตประจำวันได้จริงที่มีความสำคัญเป็นลำดับถัดมา ฉะนั้นแล้วผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องควรพิจารณาใช้หนังสือแบบเรียนที่มีหัวข้อ TOPIC และเนื้อหาที่มีความใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนให้มากที่สุดอันจะส่งผลเชิงบวกและตอบเจตย์ต่อได้มากที่สุด จากผลการสำรวจของผู้เรียนที่มีต่อหนังสือที่ใช้ในปัจจุบันในบริบททั่วไปแล้วนั้นเพื่อเป็นการขยายภาพให้เห็นชัดเจน ผู้เขียนจึงได้ดำเนินการสำรวจรายละเอียดความต้องการเพิ่มเติมในส่วนต่างๆ เช่น เนื้อหา คำศัพท์ และไวยากรณ์ ซึ่งสามารถสรุปผลจากตารางข้างล่างได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 ความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในบริบททั่วไป 3 ด้าน

	ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
เนื้อหา	ต้องการให้เนื้อหาในบทเรียนเพิ่มเติมความรู้เรื่องวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสังคมจีน	4.15	0.75	มากที่สุด
คำศัพท์	ต้องการให้มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้าขาย ธุรกิจการบริการ	3.90	0.80	มาก
ไวยากรณ์	ต้องการให้มีคำอธิบายหลักไวยากรณ์ที่กระชับและเข้าใจง่าย	3.77	0.96	มาก

จากผลการสำรวจความต้องการของผู้เรียนมีต่อหนังสือแบบเรียนภาษาจีนนี้ในสามด้านพบว่าผู้เรียนมีความต้องการให้เนื้อหาในบทเรียนมีส่วนเพิ่มเติมความรู้เรื่องวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสังคมจีนมากที่สุด ลำดับถัดมาคือในด้านคำศัพท์ที่ต้องการให้มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้าขาย ธุรกิจการบริการ และท้ายสุดคือต้องการให้มีคำอธิบายหลักไวยากรณ์ที่กระชับและเข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้ในส่วนของด้านเนื้อหาของหนังสือแบบเรียนนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าเนื้อหาในแบบเรียนที่ต้นนั้นจะต้องมีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดขบวนการเรียนรู้ในทักษะและสิ่งใหม่ๆ ในบริบทเดิมหรือสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเดิมนั้นไม่มี นอกจากนี้ที่กล่าวมานี้ในบริบทของการสอนภาษาจีนในฐานะต่างประเทศที่ต้นนั้นสิ่งสำคัญคือเนื้อหาในบทเรียนต้องมีความเป็นปัจจุบันและทันต่อยุคสมัยตลอดจนถึงสามารถนำเนื้อหาและทักษะความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์จริงได้ (Zhou, 2012)

ผลสำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในส่วนรายละเอียดของเนื้อหาในแบบเรียนพบว่า (1) ผู้เรียนต้องการให้เนื้อหาในบทเรียนเพิ่มเติมความรู้ในส่วนเรื่องวัฒนธรรมจีนและวิถีชีวิตสังคมจีน อาทิเช่น อาหารจีนประจำแต่ละภาคพื้นที่ เครื่องแต่งกายประจำภาคของแต่ละชนเผ่าในจีน ลักษณะของบ้านที่อยู่อาศัยของแต่ละชนเผ่าในจีน ความรู้เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณีสำคัญและความเชื่อของจีนต่างๆ ที่มารวมถึงเรื่องเล่ามุขปาฐะโดยสังเขปมาเป็นลำดับแรก เช่น 春节 เทศกาลตรุษจีน 重阳节 เทศกาลงหยาง 端午节 เทศกาลตวันอุ และ 元宵节 เทศกาลหยวนเจียวหรือเทศกาลโคมไฟ 清明 เทศกาลชิงเหม้ง 中秋节 เทศกาลไหว้พระจันทร์ ฯลฯ สถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจีนเช่น 丹霞地貌 เขาสายรุ้งต้นเซีย มณฑลกานซู 故宫 พระราชวังต้องห้าม ปักกิ่ง 慕田峪長城 กำแพงเมืองจีน 秦始皇帝陵博物院 สุสานจีนซีอองเต้ 苏州古典园林 สวนโบราณแห่งซูโจว 九寨沟国家公园 อุทยานแห่งชาติจิวจ้ายโกว 峨眉山 เขาง้อไบ๊ 武当山 เขาบู๊ตึง 天生三橋 อุทยานแห่งชาติหลุมฟ้า 3 สะพานสวรรค์ 张家界国家森林公园 อุทยานแห่งชาติจางเจียเจี้ย 凤凰县 เฟิ่งหวง สถาปัตยกรรมแบบ เตี้ยวเจียวโหล 红河哈尼梯田 นาขั้นบันไดหงเหอฮานี้ ฯลฯ ประวัติศาสตร์ของจีนมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.23$, S.D.= 0.71) ถัดมาลำดับ (2) ผู้เรียนต้องการเนื้อหาที่มีสื่อประกอบ เช่น รูปภาพ คลิปวิดีโอเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.20$, S.D.= 0.70) ในส่วนลำดับ (3) ผู้เรียนต้องการให้สอดแทรกเนื้อหาในส่วนของวิถีชีวิตสังคมจีนเช่น ค่านิยม แนวคิด อุดมคติ ครอบครัวชาวจีน การทำงาน การติดต่อทางธุรกิจและการเจรจาค้าขาย ตลอดจนจนถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีค่าเฉลี่ย

รวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.15$, S.D.= 0.73) และลำดับ (4) ผู้เรียนต้องการให้มีการสอดแทรกเนื้อหาเชิงการเปรียบเทียบระหว่างประเพณีวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศจีนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.03$, S.D.= 0.75)

เป็นที่สังเกตได้ว่าผู้เรียนต้องการให้เนื้อหาในบทเรียนมีการเพิ่มเติมความรู้เรื่องวัฒนธรรมจีนและวิถีชีวิตสังคมจีน เช่น อาหารจีน เครื่องแต่งกายประจำภาคของแต่ละชนเผ่าในจีน ลักษณะของบ้านที่อยู่อาศัยของแต่ละชนเผ่า ความรู้เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณีสำคัญและความเชื่อคติชนของชนชาวจีนต่างๆ รวมถึงที่มาเรื่องเล่ามุขปาฐะพอสังเขป ซึ่งถือได้ว่าความต้องการของผู้เรียนที่กล่าวมานี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ก้าวข้ามวัฒนธรรม อัครวรรณ์ แสงวิภาค (2014) ทฤษฎีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเริ่มจากการเตรียมความพร้อมที่จะพบเจอวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งเป็นส่วนที่ควรให้ความสำคัญยิ่งในบริบทของการเรียนรู้ภาษา การเรียนรู้และเข้าใจลักษณะเด่นและความแตกต่างของวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาให้พัฒนาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Zhu, 2015)

นอกจากนี้สิ่งที่เรียนผู้เรียนต้องการให้หนังสือแบบเรียนที่ใช้ในปัจจุบันให้ความสำคัญเป็นลำดับถัดมาอีกส่วนคือในด้านคำศัพท์ที่ผู้เรียนต้องการให้เพิ่มเติมศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้าขาย ธุรกิจการบริการ การเรียนรู้คำศัพท์ในภาษาจีนไม่เพียงแต่ช่วยในการสื่อสารและการเรียนรู้ภาษาเท่านั้น แต่ยังมีส่วนต่อการเข้าใจวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพในสถานการณ์ที่ต่างๆ คำศัพท์ถือว่าเป็นส่วนสำคัญหลักของการเรียนทุกภาษาในโลกไม่เว้นแม้แต่ภาษาจีน ทรศนีย์ โมรา (2562) คำศัพท์เกิดขึ้นจากความคิดทัศนคติมุมมองของมนุษย์ต่อสิ่งต่างๆรอบตัวเป็นการสื่อความหมายต่อสิ่งรอบตัวทั้งที่เป็นเชิงรูปธรรมและเชิงนามธรรมที่แตกต่างกันออก ดังนั้นขั้นตอนออกแบบหนังสือแบบเรียนภาษาจีนที่ดีกระบวนการจัดวางคำศัพท์จึงมีส่วนสำคัญมากที่สุด “การเรียนรู้ภาษาจำเป็นต้องมีกำหนดกรอบระดับความรู้ ทำการแบ่งระดับขั้นของคำศัพท์ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในระดับขั้นของคำศัพท์ในภาษาจีน ตัวอย่างเช่น ในแบบเรียนภาษาจีนระดับพื้นฐานหรือระดับต้น ซึ่งในหนังสือแบบเรียนภาษาจีนบางเล่มอาจจะมีการจัดวางคำศัพท์ของภาษาจีนในระดับกลางแทรกอยู่ในระดับพื้นฐานหรือระดับต้น ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่พึงระวังในการออกแบบคำศัพท์ในบทเรียน การจำแนกระดับขั้นของคำศัพท์ ความลึกซึ้งของคำศัพท์ และความยากง่ายของคำศัพท์ภาษาจีนจึงเป็นสิ่งที่จำต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังเป็นอย่างมาก ” (Zhou, 2007)

จากผลสำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในส่วนรายละเอียดด้านคำศัพท์ภาษาจีนต่อแบบเรียนพบว่า (1) ผู้เรียนมีความต้องการให้เพิ่มเติมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้าขาย ธุรกิจการบริการในหนังสือแบบเรียนภาษาจีนโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 4.09$, S.D.= 0.72) ลำดับถัดมา (2) ผู้เรียนมีความต้องการให้เพิ่มเติมในส่วน 近义词 คำใกล้เคียง 反义词 คำตรงกันข้าม 多音词 คำพ้องรูปไม่พ้องเสียงและ 多义词 คำที่มีหลายความหมายโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.92$, S.D.= 0.84) และลำดับที่ (3) ผู้เรียนมีความต้องการให้มีการอธิบายรวมถึงวิธีการใช้คำประเภทต่างๆ ได้แก่ 实词 คำแท้ 虚词 คำไม่แท้ 连词 คำเชื่อม 介词 คำบุพบท 象声词 คำเลียนเสียง 助词 คำเสริมเป็นต้นโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.82$, S.D.= 0.83) ในท้ายสุด (4) ผู้เรียนมีความต้องการให้หนังสือแบบเรียนมีคำอธิบายประเภท ชนิดของคำศัพท์กำกับเป็นภาษาไทยด้วยเสมอโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.80$, S.D.= 0.84) นอกเหนือจากปัจจัยด้านเนื้อหาและคำศัพท์ที่ผู้เรียนมีความต้องการต่อหนังสือแบบเรียนข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น ความสำคัญด้านไวยากรณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักโครงสร้างและการทำงานของภาษา เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งใน การพูด การฟัง การอ่านและการเขียน มีส่วนช่วยทำให้การสื่อสารได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้การใช้ภาษาในการพูดได้อย่างถูกต้อง หากจะกล่าวถึงการถ่ายทอดไวยากรณ์ในภาษาจีนสิ่งที่ควรพิจารณาให้

ความสำคัญคือ (1) ต้องจัดเรียงลำดับความยากง่ายของไวยากรณ์ที่อยู่ในหนังสือแบบเรียนให้กับผู้เรียนและ (2) พิจารณาความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของไวยากรณ์จีนและออกแบบแบบฝึกหัดไวยากรณ์ให้ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไปแก่ผู้เรียนแค่เพียงเท่านั้นก็สามารถส่งเสริมพัฒนาทักษะทางการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Liu, 2013)

จากผลสำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" นี้ในส่วนรายละเอียดด้านไวยากรณ์พบว่า (1) ผู้เรียนมีความต้องการให้หนังสือแบบเรียนที่ใช้ในปัจจุบันมีส่วนคำอธิบายหลักภาษาและการใช้ไวยากรณ์ที่มีความกระชับและเข้าใจได้ง่ายโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.98$, S.D.= 0.85) (2) ผู้เรียนมีความต้องการให้หนังสือแบบเรียนที่ใช้ในปัจจุบันเอาแบบการจัดเรียงลำดับไวยากรณ์จากง่ายไปยากโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.80$, S.D.= 0.91) และลำดับที่ (3) ผู้เรียนมีความต้องการให้หนังสือแบบเรียนที่ใช้แสดงคำอธิบายไวยากรณ์เป็นภาษาไทยกำกับพ่วงคำอธิบายต้นฉบับเดิมโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.68$, S.D.= 0.95) และส่วนสุดท้าย (4) ผู้เรียนมีความต้องการให้หนังสือแบบเรียน นี้แสดงการเปรียบเทียบโครงสร้างไวยากรณ์ระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.63$, S.D.= 0.93) ผลจากการสำรวจนี้พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ต่างมีความเห็นต่อหนังสือแบบเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำอธิบายหลักภาษาและการใช้ไวยากรณ์ที่ดีนั้นจะต้องมีการอธิบายที่กระชับและเข้าใจได้ง่าย ตัวอย่างการอธิบายไวยากรณ์ ดังนี้

คำว่า “要” และ “想” เป็นคำกริยาทั้งสองคำหมายถึง “ต้องการ” หากจะอธิบายถึงความแตกต่างให้กระชับโดยง่ายโดยการยกตัวอย่างรูปประโยคเปรียบเทียบ

เช่น 我要去洗手间 ฉันต้องการจะไปห้องน้ำ (แสดงความต้องการแบบเร่งด่วน มุ่งมั่นด้วยน้ำเสียงที่จริงจัง)

我想去洗手间 ฉันอยากไปห้องน้ำ (มักใช้สื่อสารด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยนกว่า)

รูปประโยคปฏิเสธ 想 ในรูปปฏิเสธ ใช้ 不想 แปลว่า “ไม่ยาก” ขณะที่ 要 ในรูปปฏิเสธใช้ 不想 แปลว่า “ไม่ต้องการ” หากใช้ 不要 ก็หมายถึง 别 ที่แปลว่า “อย่า, ไม่ให้ทำ”

เช่น 不要抽烟，对身体不好。 อย่าสูบบุหรี่ ไม่ดีต่อสุขภาพ

现在我还不想吃饭。 ตอนนี้ฉันยังไม่ยากกินข้าว

การใช้ 要 และ 想 ในความหมายอื่นๆ “要” ใช้บอกความต้องการ ความมุ่งมั่นหรือความจำเป็น และใช้ในความหมายว่า “ต้อง, เอา, จะ” “想” ใช้บอกความต้องการ ความคิดหรือความหวัง และใช้ในความหมายว่า “คิด, ลึลึ”

เช่น 1) “要” ในความหมาย “ต้อง” 这笔钱借了必须要还。 เงินก้อนนี้ยืมแล้วจำเป็นต้องคืนนะ

“เอา” 我要一瓶啤酒

ฉันเอาเบียร์หนึ่งขวด

“จะ” 爸爸要回来了。

พ่อจะกลับมาแล้ว

2) “想” ในความหมาย “คิด” 我想他一定不知道。

ฉันคิดว่าเขาคงไม่รู้เรื่องแน่ๆ

“คิด, คิดถึง” 我很想你。

ฉันคิดถึงคุณมาก

แต่จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนเคยได้ใช้และศึกษาหนังสือแบบเรียนมาพบว่ามีส่วนน้อยหรือไม่ค่อยพบได้บ่อยที่หนังสือแบบเรียนจะแสดงคำอธิบายไวยากรณ์เป็นภาษาไทยกำกับพ่วงคำอธิบาย และมีการแสดงการเปรียบเทียบโครงสร้างไวยากรณ์ระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งสิ่งนี้เป็นจุดสังเกตให้ที่ผู้สอน ผู้เขียนหรือผู้พัฒนาหนังสือแบบเรียนสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาเพิ่มเติมด้านการเรียนการสอนหลักภาษาและไวยากรณ์จีนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น ในการสำรวจของกลุ่มประชากรตัวอย่างจาก นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการชั้นปีที่ 1 และสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม จำนวน 23 คน ซึ่งผู้สำรวจได้สำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ในบริบททั่วไป 3 ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาด้านคำศัพท์และด้านไวยากรณ์ทำให้เรายังทราบถึงความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนและการเลือกหนังสือแบบเรียนภาษาจีน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" และการใช้งานในการสอนฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 – 2 รวมถึงการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาและความต้องการต่อหนังสือแบบเรียนในบริบทต่างๆ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาทักษะความรู้ทางภาษาจีน แบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" และการใช้งานในการสอนฐานะภาษาต่างประเทศและปัจจัยลักษณะเด่นของหนังสือแบบเรียน

จากการศึกษาพบว่า หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" มีการจัดรูปแบบและเนื้อหาที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการฝึกทักษะการสื่อสาร การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์อย่างเป็นระบบ มีการสอดแทรกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมจีน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ภาษาที่สอง

การประเมินความพึงพอใจและความต้องการของนักศึกษาในการใช้หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารและการเรียนรู้วัฒนธรรม นอกจากนี้ นักศึกษายังมีความต้องการให้หนังสือแบบเรียนมีเนื้อหาที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น

2. ความพึงพอใจและความต้องการของนักศึกษาในการใช้หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" เกี่ยวกับการใช้หนังสือแบบเรียน

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ทั้ง 5 ด้าน พบว่าไม่ว่าจะเป็นด้านหัวเรื่อง TOPIC ด้านเนื้อหา คำศัพท์และวลี ไวยากรณ์และในส่วนของการฝึกทักษะการสื่อสาร

ของหนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการใช้หนังสือแบบเรียนเล่มชุดนี้อยู่ในระดับที่มากถึงมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญ

นักศึกษามีความต้องการให้เนื้อหาในบทเรียนมีส่วนเพิ่มเติมความรู้เรื่องวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสังคมจีนมากที่สุด ลำดับถัดมาคือในด้านคำศัพท์ที่ต้องการให้มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้าขาย ธุรกิจบริการ และท้ายสุดคือต้องการให้มีคำอธิบายหลักไวยากรณ์ที่กระชับและเข้าใจได้ง่าย ทำให้เรายิ่งทราบถึงความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยหวังว่าผลการสรุปการศึกษาวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณา และเป็นแนวทางในการเลือกใช้หนังสือแบบเรียน รวมถึงการพัฒนารูปแบบหนังสือแบบเรียนภาษาจีนและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนของหลักสูตรภาษาจีนเพื่ออุตสาหกรรมบริการ และหลักสูตรภาษาจีนอื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจ และความต้องการต่อหนังสือแบบเรียนที่ใช้ จะส่งผลเชิงบวกและเกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นไปอีกนั้น จำต้องอาศัยครูอาจารย์ผู้สอนที่จะได้นำเอาแนวทางการสอนตามหนังสือแบบเรียนนี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิควิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมให้สอดคล้องกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. จากการศึกษาความต้องการของนักศึกษา พบว่า อาจารย์ผู้สอนจึงควรออกแบบตำราและสื่อการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาจีนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

3. จากการศึกษาความต้องการของนักศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านการสื่อสาร พบว่า เนื้อหาความต้องการของผู้เรียนคือการมุ่งเน้นทักษะพื้นฐานการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความชำนาญในภาษาจีนและสามารถไปบูรณาการกับสาขาวิชาชีพอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัย ในบทเรียนอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ศึกษาและพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการพูดภาษาจีนให้กับนักศึกษา และนำไปทดลองใช้เพื่อขยายผลต่อไป
3. ศึกษาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่สามารถช่วยในออกเสียงภาษาจีนที่ถูกต้อง เพื่อช่วยในการเสริมสร้างความสามารถทางการสนทนาภาษาจีนมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ (New Body of Knowledge)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้ (Potential New Body of Knowledge)

ในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ หนังสือแบบเรียน "NEW PRACTICAL CHINESE READER" ได้แสดงให้เห็นถึงการออกแบบและโครงสร้างที่ตอบสนองต่อแนวคิดการเรียนการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นไปได้จากการวิจัยนี้ คือ:

1. การจัดรูปแบบและเนื้อหาอย่างเป็นระบบ (Systematic Structuring and Content Organization)

1.1. หนังสือเรียนที่มีการจัดเรียงเนื้อหาจากง่ายไปยาก ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง

1.2 การเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐาน เช่น การออกเสียงและไวยากรณ์ที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความชำนาญในภาษาจีน

2. การพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Enhancement of Communication Skills)

2.1 การออกแบบเนื้อหาที่มุ่งเน้นการฝึกฝนทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จริง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันทีในชีวิตประจำวันและในบริบทการทำงาน

2.2 การใช้บทสนทนาแบบสมมติและการฝึกฝนการถามตอบ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและโต้ตอบอย่างมั่นใจ

3. การเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมจีน (Cultural and Social Understanding)

3.1 การบูรณาการวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมจีนเข้าในบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและปรับตัวเข้ากับบริบทวัฒนธรรมจีนได้ดียิ่งขึ้น

3.2 การเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม ช่วยลดช่องว่างและอุปสรรคในการสื่อสาร และส่งเสริมการยอมรับและความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4. การตอบสนองความต้องการของผู้เรียน (Meeting Learner's Needs)

4.1 การออกแบบหนังสือเรียนที่มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น

4.2 การเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ทางธุรกิจ การค้าขาย และการบริการ ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ

5. การประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย (Application of Diverse Teaching Techniques)

5.1 ครูผู้สอนควรนำเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการสอน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและการสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่นี้สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ และการออกแบบหนังสือเรียนภาษาจีนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนในอนาคต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ทรศณีย์ โมรา และนิธิเมธ เมธาภิวัชร. (2562). หนังสือแบบเรียน“BOYA CHINESE”ในมุมมองการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศและความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสือแบบเรียนเล่มนี้. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University* (Humanities, Social Sciences and arts).
- Byram, M. (1997). *การสอนและการประเมินความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม*. สำนักพิมพ์ Multilingual Matters.
- Chen, J. (2006). *The Status Quo of Chinese Teaching in Thailand*. World of Chinese Teaching journal.
- Dornyei, Z. (2001). *กลยุทธ์ในการกระตุ้นในท้องเรียนภาษา*. สำนักพิมพ์ Cambridge University Press.
- Ellis, R. (2003). *การเรียนรู้และการสอนภาษาผ่านการทำงานเป็นฐาน*. สำนักพิมพ์ Oxford University Press. Kramsch, C. (1993). *บริบทและวัฒนธรรมในการสอนภาษา*. สำนักพิมพ์ Oxford University Press.
- Krashen, S. D. (1982). *หลักการและการปฏิบัติในการเรียนรู้ภาษาที่สอง*. สำนักพิมพ์ Pergamon Press. Lewis, M. (1993). *แนวทางเชิงคำศัพท์: สถานะของการสอนภาษาอังกฤษและทางไปข้างหน้า*. สำนักพิมพ์ Language Teaching Publications.
- Liu, B. (2013). *The Combined with task learning of Chinese minor in Thai university*. Master's Thesis. Shandong University.
- Liu, X. (2010). *New practical Chinese reader*. Beijing Language and Culture University Press.
- Nation, I. S. P., & Macalister, J. (2010). *การออกแบบหลักสูตรภาษา*. สำนักพิมพ์ Routledge.
- Pan, J. (2021). Analysis of the Use of "NEW PRACTICAL CHINESE READER" in Teaching Chinese as a Foreign Language. *Journal of Language Teaching and Research*, 2, 1-15.
- Richards, J. C. (2001). *การพัฒนาหลักสูตรในการสอนภาษา*. สำนักพิมพ์ Cambridge University Press. Vygotsky, L. S. (1978). *จิตในสังคม: การพัฒนากระบวนการทางจิตวิทยาในระดับสูง*. สำนักพิมพ์ Harvard University Press.
- Supidchaya, A. (2021) *A STUDY OF VERB-OBJECT PAIRS IN A CHINESE TEXTBOOK FOR FOREIGNERS: A CASE STUDY OF NEW PRACTICAL CHINESE READER TEXTBOOK*, International Chinese Language Teaching Journal: Krirk University.
- Wang, Y. (2012). *Based on the scaffolding method, the teaching design of Chinese minor in Thai University*. Master's thesis. Shandong University.
- Wu, Z. (2014). *Chinese Teaching as Chinese as a second Language-----Chinese Teaching Skill*. Foreign Language and research Press published: Beijing, China.
- Wu, W. (2023). *THE USE OF MULTIPLE ATTRIBUTIVES IN MODERN CHINESE IN CHINESE TEXTBOOKS FOR TEACHING CHINESE AS A FOREIGN LANGUAGE—TAKING “HAN YU JIAO CHENG” AND “NEW PRACTICAL CHINESE READER” AS SAMPLES*, Chinese Journal of Social Science and Management, China.
- Xu, H. (2012). *Investigation and Teaching Enlightenment of Thai Students' Chinese Learning Strategies School of Literature*, Southwest University.

-
- Yan, G. (2013). *Characteristics of Functional Law in Teaching Chinese as a Foreign Language*. Language Application Research journal.
- Yan, H. (2013). Communication-oriented Language Teaching: Theory and Practice. *Language Teaching Journal*, 36, 25-45.
- Zhang, N. (2011). *A Comparative Study between New Practical Chinese Reader and Boya Chinese*. Master's Thesis. Central China Normal University.
- Zhao, J. (2014). *Review and Re-recognition of Teaching Chinese as a Foreign Language*. Center for Teaching Chinese as a Foreign Language, Beijing Language and Culture University: World of Chinese Teaching journal.
- Zhou, X. (2009). *Introduction to Teaching Chinese as a foreign language*. Commercial Press published:Guangzhou, China.
- Zhou, X. (2009). *Cross-Cultural Communication and Language Learning*. Beijing: Peking University Press.
- Zhu, Y. (2015). *Cultural Adaptation and Communication in Language Learning*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.

บทความวิจัย

ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง

ธนิตสรณ์ ถวัลย์ดำรงวิทย^{1*} และจุฑาทิพ คล้ายทับทิม²

ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อีเมล: thanitson.t@ku.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรังและปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือประชาชนในจังหวัดตรัง จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังมีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ไม่แตกต่างกัน สำหรับที่ประชาชนในจังหวัดตรังมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง และความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ต่างกันมีความคิดเห็น ต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง, การรับรู้, ความคิดเห็น

Received: May 2, 2024, **Revised:** June 24, 2024, **Accepted:** June 25, 2024

* Corresponding author

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

OPINION OF TRANG PEOPLE TOWARD THE SMART CITY PROJECT

*Thanitson Thawandamrongwit*¹ and Juthatip Klaitabtim²*

Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Email: thanitson.t@ku.th

Abstract

The objectives of this research were to study the opinion level of Trang people toward the Smart City Project and to study opinion of Trang people according to personal factors, information receiving about the smart city project in Trang province and knowledge factor regarding the smart city project in Trang Province. Sample were 400 people in Trang. Data were collected by questionnaire. The Statistic used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and one-way ANOVA. The statistical significance was set at the .05.

The results of the study indicated that people in Trang province have opinion toward the Smart City Project at high level. The hypothesis testing results found that people in Trang province who have differences in gender, age, educational level, monthly income, occupation had no difference in people opinions toward the Smart City Project. But people in Trang province who have differences knowledge and information receiving about the Smart City Project caused difference in opinions toward the Smart City Project with statistically significant at the .05.

Keywords: Trang Smart city, perception, Opinion

* Corresponding author

บทนำ (introduction)

ในปี พ.ศ.2564 อาเซียนมีจำนวนประชากรประมาณ 661.5 ล้านคน ประชากรส่วนใหญ่ในหลายประเทศในอาเซียนนั้นได้มีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทั้งยังคาดการณ์เอาไว้ว่าจะมีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 2 ใน 3 ภายในปี พ.ศ.2568 โดยจะมีประชากรมากกว่า 5 ล้านคนย้ายเข้าสู่เมืองใหญ่ เช่น จาการ์ตา (Jakarta) กรุงเทพมหานคร (Bangkok) และมนิลา (Manila) เป็นต้น (ลัทธิกา เนตรทัศน์) การขยายตัวของประชากรเข้ามาในเมืองที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นนั้น แม้จะเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของแต่ละประเทศนั้นพัฒนาขึ้น แต่ขณะเดียวกันการเคลื่อนย้ายของจำนวนประชากรที่เข้ามาสู่เมืองหลวงเพิ่มมากขึ้นนั้น ยังส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายประการตามมาอีกด้วย เช่น ปัญหาด้านความแออัดของประชากร ปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานและเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนได้เผชิญปัญหาเดียวกัน ทำให้มีเสนอแนวคิดต่าง ๆ เพื่อใช้แก้ไขปัญหานี้

ในกรณีของประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ให้เติบโตขึ้น ทำให้การพัฒนาเมืองอัจฉริยะครั้งนี้เป็นงานที่สำคัญกับรัฐบาลในปัจจุบัน จึงมีการจัดตั้งชุดคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในประเทศไทย รวมทั้งได้ก่อตั้งสำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทยขึ้น เพื่อทำหน้าที่เสนอเขตพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะและบูรณาการโครงการของทางภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการดำเนินการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของประเทศและแผนการดำเนินการโครงการเมืองอัจฉริยะ

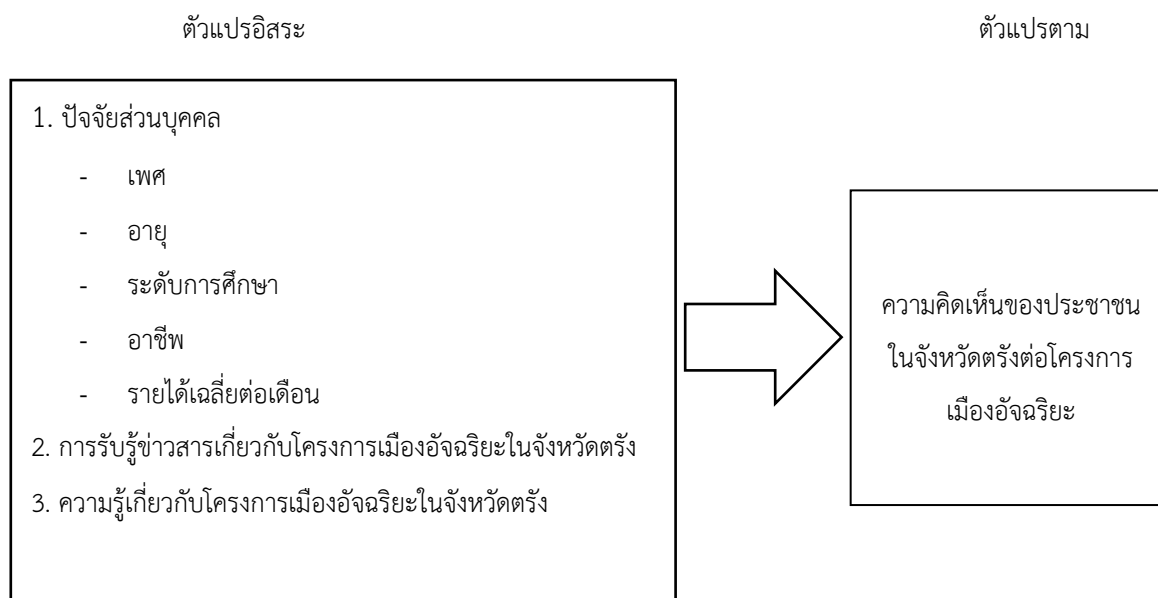
โครงการเมืองอัจฉริยะนั้นได้มีการเปิดตัว 5 เมืองอัจฉริยะนำร่อง อันได้แก่ ภูเก็ต ขอนแก่น แม่เมาะ สามย่าน และวังจันทร์วัลเลย์ ดร.ณัฐพล นิมนานพัชรินทร์ ผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล หรือดีป้า กล่าวว่า “โครงการนี้ภายใต้การดูแลและกำกับดำเนินงานของสำนักงานเมืองอัจฉริยะแห่งประเทศไทย ต้องการกระจายความเจริญอย่างเท่าเทียมในทุกภูมิภาคภายใต้ลักษณะเมืองอัจฉริยะ 7 Smarts นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการเพิ่มเติมในอีก 3 เมืองต้นแบบ (Thailand Smart City Index) ซึ่งประกอบด้วย ยะลา ตรังและฉะเชิงเทรา

ตรังเป็นจังหวัดที่ได้เปรียบเชิงพื้นที่ และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ มีความหนาแน่นของประชาชนที่ไม่สูง มีโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ทางด้านสาธารณสุข และทางการศึกษา ทำให้ทางหน่วยงานรัฐได้นำแนวคิด “เมืองอัจฉริยะ” (Smart City) เข้ามาปรับใช้ในพื้นที่จังหวัดตรัง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่ โดยการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาขับเคลื่อนเศรษฐกิจในจังหวัดตรัง ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทำให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในจังหวัดตรังนั้นให้ดียิ่งขึ้น โดยจังหวัดตรังได้ดำเนินการโครงการเมืองอัจฉริยะภายใต้ชื่อโครงการเมืองศรีตรัง (Sri-Trang City) โครงการครั้งนี้ได้อยู่ภายใต้วิสัยทัศน์ “เมืองสะอาด สงบ ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” สำหรับ

แผนการดำเนินโครงการได้มีการเสนอใน 3 ด้าน 14 โครงการ ซึ่งประกอบด้วย 1. ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) จำนวน 3 โครงการ 2. ด้านเศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) จำนวน 3 โครงการ 3. ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) จำนวน 8 โครงการ โดยพื้นที่นำร่องของโครงการนั้นประกอบไปด้วย 3 พื้นที่คือ เขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง เทศบาลเมืองกันตัง และเทศบาลตำบลโคกหล่อ (บ้านเมือง, 2564)

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะ งานวิจัยชิ้นนี้เลือกศึกษาในจังหวัดตรังเนื่องจากจังหวัดตรังเมืองแห่งการท่องเที่ยว โดยการเข้ามาของโครงการเมืองอัจฉริยะนั้น อาจจะส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดนั้นแตกต่างออกไป และอาจนำไปสู่การรับรู้ข้อมูลที่สะท้อนความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง โดยผลการวิจัยที่ได้นั้น สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอัจฉริยะเพื่อนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดตรัง

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective of the Research)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรังและปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง

วิธีวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะ” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนประกอบด้วย ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. **ระเบียบวิธีวิจัย** ที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดตรัง

2. **กลุ่มตัวอย่าง** ที่ใช้ในการศึกษานี้ ประชาชนซึ่งอาศัยในจังหวัดตรัง ในปี 2566 จำนวน 637,017คน ข้อมูล เดือน ธันวาคม 2566 (สำนักงานทะเบียนราษฎร. 2566) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1973 : 125) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 400 คน และผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อแจกแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรัง จำนวน 400 คน 2) วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็น สัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) นำความหนาแน่นของประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตรัง จำนวน 10อำเภอ (สำนักงานทะเบียนราษฎร. 2566) นำมากำหนดสัดส่วน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดตรัง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ โดยใช้ร้อยละและความถี่วิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในพื้นที่จังหวัดตรัง เป็นลักษณะคำถามแบบ Rating Scale ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ โดยพิจารณาระดับ การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ เป็นประจำ บางครั้ง ไม่เคย ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยมีการคำนวณขอบเขตของค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับ ตามสูตรดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{2-0}{3} = 0.66$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 0.00 – 0.66 หมายถึง ประชากรในจังหวัดตรังรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในพื้นที่จังหวัดตรัง ระดับน้อย

คะแนนระหว่าง 0.67 – 1.33 หมายถึง ประชากรในจังหวัดตรังรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในพื้นที่จังหวัดตรัง ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 1.34-2.00 หมายถึง ประชากรในจังหวัดตรังรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในพื้นที่จังหวัดตรัง ระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ “ใช่” และ “ไม่ใช่” ซึ่งมีคำตอบทั้ง “ใช่” และ “ไม่ใช่” โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จากนั้นผู้วิจัยทำการรวบรวมคะแนนที่ได้ทั้งหมด เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการแปลข้อมูลในภาพรวม และรายชื่อใช้ในการอิงเกณฑ์ ซึ่งแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 2 ระดับ คือ มาก และ น้อยโดยใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้น

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{1-0}{2} = 0.50$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถแปลความหมายของความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.50 หมายถึง ประชาชนในจังหวัดตรังมีความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 0.51 – 1.00 หมายถึง ประชาชนในจังหวัดตรังมีความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังระดับมาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert's Scale) โดยพิจารณาระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด เกณฑ์ในการจัดกลุ่มความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะในพื้นที่จังหวัดตรัง โดยใช้ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 หมายถึง ประชาชนเห็นด้วยน้อยต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง

คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.66 หมายถึง ประชาชนเห็นด้วยปานกลางต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง

คะแนนระหว่าง 3.67 – 5.00 หมายถึง ประชาชนเห็นด้วยมากต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามแบบออนไลน์ และ การเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่ จำนวน 400 ชุด หลังจากได้รับแบบสอบถามครบทุกชุด ผู้วิจัยจะตรวจสอบความ ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคล

5.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์และอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง

5.3 สถิติทดสอบ t – test ใช้วิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง และวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One -Way ANOVA) เป็นวิธีการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มีค่าอยู่มากกว่า 2 ค่าขึ้นไป โดยทดสอบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยด้วย F-test หากพบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีค่าแตกต่างกันจะเลือกวิธีการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's) โดยคำนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย (Research Conclusions)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ประชาชนในจังหวัดตรังส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 อยู่ในช่วงอายุ 25 – 40 ปี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 รวมถึงประกอบอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย/เกษตรกร จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง ของประชาชนในจังหวัดตรัง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะ ในจังหวัดตรัง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
ด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร			
1. อินเทอร์เน็ต	1.54	0.61	มาก
2. โทรศัพท์	1.38	0.61	มาก
3. วิทยุ	0.93	0.70	ปานกลาง
4. วารสาร นิตยสาร แผ่นพับ ใบปลิว	0.80	0.68	ปานกลาง
5. ป้ายประชาสัมพันธ์	0.88	0.65	ปานกลาง
6. เพื่อน	1.13	0.60	ปานกลาง
7. บุคคลในครอบครัว	1.18	0.62	ปานกลาง
8. หน่วยงานจากภาครัฐ	.95	0.65	ปานกลาง
9. สถานศึกษา	.88	0.66	ปานกลาง
10. อื่น ๆ	0.04	0.23	น้อย
ค่าเฉลี่ยด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร	0.97	0.60	ปานกลาง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง ของประชาชนในจังหวัดตรัง (ต่อ)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
ด้านประเภทข่าวสาร			
11.ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง	1.21	0.57	ปานกลาง
12.รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง	1.18	0.61	ปานกลาง
13.รูปแบบการพัฒนาโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง	1.17	0.61	ปานกลาง
14.ความเคลื่อนไหวด้านการพัฒนาโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง	1.18	0.65	ปานกลาง
15.การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพในการดำรงชีวิตภายหลังจากที่มีการดำเนินโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง	1.17	0.62	ปานกลาง
16.อื่น ๆ	0.08	0.31	น้อย
เฉลี่ยด้านประเภทข่าวสาร	1	0.56	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	0.98	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง ของประชาชนในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 0.98 โดยสามารถอธิบายรายปัจจัยได้ดังนี้ ด้านแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ประชาชนในจังหวัดตรังได้รับข่าวสารโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง จากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.54 รองลงมา รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.38 และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.18 ส่วนด้านประเภทข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ประชาชนในจังหวัดตรังได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 โดยข้อที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.21 รองลงมา คือ รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังและความเคลื่อนไหวด้านการพัฒนาโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 1.18

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง
ตารางที่ 2 ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง

ความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะ ในจังหวัดตรัง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้
1. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังคือการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในพัฒนาจังหวัดตรัง	0.95	0.21	มาก
2. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังได้กำหนดพื้นที่นำร่อง 2 พื้นที่ คือ เทศบาลนครตรังและเทศบาลตำบลโคกหล่อ	0.25	0.43	น้อย
3. แผนการดำเนินการของโครงการจประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ด้านเศรษฐกิจอัจฉริยะ ด้านดำรงชีวิตอัจฉริยะ	0.80	0.40	มาก
4. โครงการจัดระเบียบและการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง	0.82	0.39	มาก
5. โครงการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทางทะเลด้วยระบบติดตามตำแหน่งอัจฉริยะ	0.71	0.46	มาก
6. โครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด CCTV มีเฉพาะในเขตเทศบาลนครตรัง	0.43	0.50	น้อย
7. โครงการติดตั้งระบบเครือข่ายการสื่อสาร Wi-fi มีเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลโคกหล่อ	0.56	0.50	มาก
8. โครงการ Smart Help call center เป็นหนึ่งที่อยู่ภายใต้โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง	0.71	0.46	มาก
9. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริเวณหอนาฬิกาจังหวัดตรัง	0.80	0.40	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	0.67	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังมีความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.67 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังมีความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังในประเด็น การนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในพัฒนาจังหวัดตรังมากที่สุด(ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.95 รองลงมา มีความรู้เกี่ยวกับโครงการจัดระเบียบและการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง (ข้อ 2) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.82 โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

บริเวณหอนาฬิกาจังหวัดตรัง (ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.80 และแผนการดำเนินการของโครงการจะประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ด้านเศรษฐกิจอัจฉริยะ ด้านดำรงชีวิตอัจฉริยะ (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.80

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง
ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง

ความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ	3.98	0.64	มาก
1. การปรับปรุงพื้นที่บริเวณหอนาฬิกาเมืองตรังช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง	4.21	0.67	มาก
2. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ช่วยแก้ปัญหาน้ำเสียในจังหวัดตรัง	3.87	0.89	มาก
3. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ทำให้การตรวจวัดคุณภาพอากาศในจังหวัดตรังเป็นระบบมากยิ่งขึ้น	3.86	0.89	มาก
ด้านเศรษฐกิจอัจฉริยะ	3.90	0.64	มาก
4. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ช่วยพัฒนาแพลตฟอร์มเรื่องการท่องเที่ยวจังหวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	3.94	0.78	มาก
5. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ช่วยพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับระบบเกษตรจังหวัดตรังให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	3.81	0.77	มาก
6. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ช่วยพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง	3.95	0.78	มาก
ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ	3.89	0.70	มาก
7. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ทำให้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกของประชาชน	4.01	0.84	มาก
8. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังช่วยพัฒนาระบบวิเคราะห์อาชญากรรมอย่างเป็นระบบ	3.81	0.91	มาก
9. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังช่วยพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยทางทะเล ด้วยระบบ ติดตามตำแหน่งอัจฉริยะอย่างมีประสิทธิภาพ	3.88	0.94	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

10. ประชาชนมีคุณภาพที่ดีขึ้นจากโครงการเมืองอัจฉริยะในระบบการจัดการด้านระบบการสาธารณสุข บันทึกข้อมูลสุขภาพ การรับบริการต่างๆอย่างเป็นระบบ	3.83	0.84	มาก
11. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังยกระดับความมั่นคงปลอดภัยเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้วยระบบกล้อง CCTV ในพื้นที่เทศบาลนครตรังและพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ	3.86	0.91	มาก
12. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ทำให้ระบบการสื่อสาร Wi-fi มีประสิทธิภาพมากขึ้น	3.95	0.85	มาก
ความรู้สึกที่มีต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง	3.97	0.64	มาก
13. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังช่วยเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น	4.07	0.76	มาก
14. ท่านได้รับประโยชน์จากโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังมากขึ้น	3.84	0.79	มาก
15. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังควรได้รับการปรับปรุง	3.96	0.81	มาก
16. โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานครอบคลุมทุกพื้นที่ในอนาคต	4.00	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม	3.93	0.57	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังมีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่าประชาชนในจังหวัดตรังมีความเห็นด้วยกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.98 โดยประเด็นที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดคือ (ข้อ1) การปรับปรุงพื้นที่บริเวณหอนาฬิกาเมืองตรังช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมาคือ (ข้อ2) โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ช่วยแก้ปัญหาหนี้เสียในจังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ย 3.87 ด้านที่ประชาชนในจังหวัดตรังเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ด้านการ

ดำรงชีวิตอัจฉริยะ มีค่าเฉลี่ย 3.89 ประเด็นที่ประชาชนในจังหวัดตรังเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ คือ (ข้อ 8) โครงการเมืองอัจฉริยะ จังหวัดตรังช่วยพัฒนาระบบวิเคราะห์อาชญากรรมอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย 3.81 และคือ (ข้อ 10) ประชาชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น จากโครงการเมืองอัจฉริยะในระบบการจัดการด้านระบบการสาธารณสุข บันทึกข้อมูลสุขภาพ การรับบริการต่างๆอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังมีความเห็นด้วยต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าประชาชนในจังหวัดตรังเห็นด้วยต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 โดยประเด็นที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุด ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ คือ (ข้อ 1) การปรับปรุงพื้นที่บริเวณหอนาฬิกาเมืองตรังช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ย 4.21 เนื่องจากหอนาฬิกาประจำจังหวัดตรังเป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดตรัง และมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เดิมทีหอนาฬิกาจังหวัดตรังได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งกระจายเสียงวิทยุให้ชาวบ้านเพื่อกระจายข่าวสารในทุกตอนเช้าและช่วงเย็น และในเวลาต่อมาหอนาฬิกาจังหวัดตรังก็ไม่ได้ใช้เพื่อเป็นแหล่งกระจายเสียงอีก ทางจังหวัดตรังจึงได้มีการปรับปรุงพื้นที่บริเวณหอนาฬิกาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่งของจังหวัดตรัง เนื่องจากหอนาฬิกาจังหวัดตรังได้ตั้งอยู่ในบริเวณใจกลางศูนย์ราชการจังหวัดตรัง โรงแรม ร้านค้าและสถานีรถไฟตรังทำให้พื้นที่บริเวณหอนาฬิกาจังหวัดตรังจึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่ทุกคนที่มาเที่ยวจังหวัดตรังต้องไม่พลาด และการปรับปรุงพื้นที่บริเวณหอนาฬิกาครั้งนี้ที่อยู่ภายใต้โครงการเมืองอัจฉริยะนั้นจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการเติบโตของการท่องเที่ยวในจังหวัดก็ทำให้เศรษฐกิจในจังหวัดตรังก็เติบโตขึ้น รองลงมาคือ (ข้อ 2) โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ช่วยแก้ปัญหาน้ำเสียในจังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ย 3.87 เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดตรังมีแหล่งน้ำหลายแห่งที่ได้รับผลกระทบจากน้ำเสีย เพราะเวลาฝนตกหนักจะมีขยะจำนวนมากลอยมาในลำคลองด้วย ทั้งขวดพลาสติก กระเบื้อง โฟม และยังมีน้ำเสียสีดำไหลลงมาจำนวนมาก ไม่เพียงแต่ส่งกลิ่นเท่านั้นแต่ยังส่งผลกระทบต่อสัตว์ในแหล่งน้ำ ส่งผลให้คนที่ไม่มีอาชีพหาสัตว์น้ำต้องสูญเสียรายได้ลดน้อยลง ทางหน่วยงานของจังหวัดตรังได้เข้ามาแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ โดยการขุดลอกคลองกว้างและลึกขึ้น ทำให้น้ำไหลได้อย่างสะดวก และได้นำเทคโนโลยีเข้ามาทดสอบคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำอีกครั้ง

ด้านที่ประชาชนเห็นด้วยรองลงมา คือ โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังช่วยส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น มีเนื่องจากทางจังหวัดตรังได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถหาข้อมูลการท่องเที่ยวภายในจังหวัดตรังได้อย่างสะดวก รวมไปถึงระบบโปรโมชั่นต่างๆจากผู้ประกอบการ อาทิเช่น ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว สินค้าพื้นเมือง ร้านอาหารและกิจกรรมนำเที่ยวในพื้นที่ผ่านรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังได้มีพื้นที่นำร่องเพียงแค่ 3 แห่ง คือ พื้นที่เทศบาลนครตรัง เทศบาลโคกหล่อและเทศบาลกันตัง ถ้าในอนาคตสามารถเพิ่มประสิทธิภาพคลองคลุมทุกพื้นที่ได้จริง ระบบการจัดการ การติดต่อสื่อสาร ความแม่นยำได้ข้อมูลจะมีประสิทธิภาพและลดระยะเวลาในการทำงาน

นอกจากนั้น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังช่วยพัฒนาระบบวิเคราะห์อาชญากรรมอย่างเป็นระบบ เนื่องจากมีคดีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมจำนวนมาก ส่งผลให้ระบบดังกล่าวยังไม่สามารถลดการเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมได้ และโครงการเมืองอัจฉริยะในการจัดการด้านระบบการสาธารณสุข บันทึกข้อมูลสุขภาพ การรับบริการต่างๆอย่างเป็นระบบ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้สูงอายุซึ่งขาดทักษะการรับรู้ระบบทันสมัยในยุคปัจจุบัน ทำให้โครงการนี้ไม่ค่อยส่งผลประโยชน์เท่าที่ควร

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดตรังต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาลักษณะพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามที่สุ่มตามสัดส่วนจำนวนประชาชนในจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.75 ส่วนเพศชายร้อยละ 44.25 ส่วนด้านอายุสำหรับผลของการศึกษาประชาชนในจังหวัดตรังที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ไม่ต่างกัน โดยเฉพาะประชาชนที่อายุ ระหว่าง 25-40 ปี มีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง มากที่สุด เพราะประชาชนที่อายุ ระหว่าง 25 - 40 ปี อยู่ในวัยที่พบในกลุ่มทำงานเป็นส่วนใหญ่ คนกลุ่มนี้เกิดมาในช่วงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ทำให้มีความพร้อมที่จะปรับตัวและตอบสนองต่อการพัฒนาให้เข้ากับยุคแห่งเทคโนโลยีปัจจุบันสมัยได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานของพัชร ชมพุดำ และณัฐธิดา จักรภักดิ์ศิริสุข (2563) ที่กล่าวไว้ว่า Generation Y เป็นกลุ่มที่มีความคิดของตนเองสูง มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและความสามารถทางด้านการปรับตัวสูงทำให้มีความความพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ส่วนกลุ่ม Generation Z เป็นกลุ่มที่เติบโตมาพร้อมกับอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีจึงทำให้เรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลต่างๆได้ตลอดเวลา ดังนั้น กลุ่มที่มีอายุ 25-40 ปีมีความสนใจข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังมากกว่ากลุ่มอื่น สำหรับผลของการศึกษาประชาชนในจังหวัดตรังส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยม/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 49.75 และรองลงมาคือกลุ่มที่อยู่ในระดับการศึกษาปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 27.25 แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การศึกษาของในประเทศไทยว่ายังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอีกมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานของ รัชติ แสงมะหมัด (2560) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การศึกษาในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาพบว่าประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปมีอัตราการการศึกษาต่อเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณารายภาคยังพบว่า ส่วนใหญ่คนในกรุงเทพฯมีอัตราการศึกษามากที่สุด

ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง

ผลการศึกษาปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรัง จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรังพบว่า ประชาชนในจังหวัดตรังที่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง แตกต่างกัน ซึ่งประชาชนในจังหวัดตรังที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะในจังหวัดตรังจากอินเทอร์เน็ตและสื่อโทรทัศน์มากที่สุดตามลำดับ เนื่องจากการเข้าถึงข่าวสารต่างๆในยุคปัจจุบันที่สะดวกและรวดเร็วมากที่สุด คงหนีไม่พ้นอินเทอร์เน็ตและสื่อโทรทัศน์ เพราะคนส่วนใหญ่ในสังคมจังหวัดตรัง ใช้อินเทอร์เน็ตจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงข่าวสารได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งช่วยในเรื่องของการทำงาน เพราะสามารถเข้าถึงการสื่อสารกับ

บุคคลอื่นได้ครวญหลาย ๆ คนภายในเวลาเดียวกัน ทำให้ปฏิเสธไม่ได้ว่าอินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนในจังหวัดตรังเป็นส่วนใหญ่

ความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง พบว่าประชาชนในจังหวัดตรังที่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังแตกต่างกัน พบว่าประชาชนในจังหวัดตรังมีความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าประชาชนในจังหวัดตรังมีความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ โดยความรู้เกี่ยวกับโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง คือการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในพัฒนาจังหวัดตรังมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง เป็นโครงการที่นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้เพื่อพัฒนาจังหวัดตรังให้ดีขึ้น ทั้งในด้านการดำรงชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยประชาชนส่วนใหญ่นั้นได้มีความคิดเห็นต่อโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังในระดับมาก เช่น การปรับปรุงพื้นที่บริเวณหอนาฬิกาเมืองตรังช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง และโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรัง ช่วยพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง เป็นต้น แต่ยังมีบางโครงการที่ประชาชนนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มีสองประเด็นที่ควรนำมาแก้ไขปรับปรุงคือ โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดตรังช่วยพัฒนาระบบวิเคราะห์ อาชญากรรมอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้เสนอแนวทางแก้ไขคือ เนื่องจากระบบวิเคราะห์อาชญากรรมไม่สามารถช่วยลดปริมาณคดีอาชญากรรมของจังหวัดตรังได้ตามเป้าหมาย จึงอยากให้ทางหน่วยงานเทศบาลนครตรังเพิ่มจำนวนกล้อง CCTV เพิ่มขึ้น เช่น ตามซอยต่างๆ และแหล่งชุมชนแออัดเพื่อบันทึกภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะช่วยลดจำนวนคดีอาชญากรรมให้น้อยลง และโครงการเมืองอัจฉริยะในระบบการจัดการด้านระบบการสาธารณสุข บันทึกข้อมูลสุขภาพ การรับบริการต่างๆอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางแก้ไข คือ กลุ่มเป้าหมายของโครงการนี้คือผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงระบบได้ จึงอยากให้หน่วยงานของเทศบาลตำบลโคกหล่อเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการ โดยเทศบาลตำบลโคกหล่อจะส่งจดหมายไปแต่ละบ้าน เพื่อเชิญบุตรหลานเข้าร่วมการอบรมในทุกๆ 3 เดือนพร้อมกับทดลองปฏิบัติจริง เพื่อให้ทราบถึงความเข้าใจที่บุตรหลานมีต่อการฝึกอบรม ทั้งยังสามารถปฏิบัติจริงได้แทนตัวผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง (References)

- บ้านเมือง. (2564). ผู้ว่าฯ ตรัง เข้ารับมอบตราสัญลักษณ์เมืองอัจฉริยะประเทศไทย โครงการเมืองศรีตรัง. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2567, จาก <https://www.banmuang.co.th/news/region/263742>
- ลัฐภา เนตรทัศน์. (2561). เมืองอัจฉริยะอาเซียน (ASEAN Smart City). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2567, จาก [https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/Article_2_ASEANSmartcities\(edited\).pdf](https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/Article_2_ASEANSmartcities(edited).pdf)
- สำนักงานทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย. (2566). จำนวนประชากร. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2567, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

พิสัย กาละจักร* และพรเทพ โฆษิตวรวิ
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
อีเมล: phisai@umt.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชนบทจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหากแต่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมความเห็นของหัวหน้าครัวเรือนในเขตจังหวัดยโสธรจำนวน 391 คนมาศึกษาอิทธิพลพยากรณ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณทั้งแบบ Stepwise และแบบ Enter

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยอิทธิพลในด้านปัจจัยกายภาพ การเข้าถึงตลาดและการสนับสนุนจากรัฐบาลมีอิทธิพลพยากรณ์ร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R^2 .58 ความคลาดเคลื่อนสะสม .36 และความสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันที่ $F = 135.65$ (Sig. 000) ผลวิจัยยังพบเพิ่มเติมอีกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพยากรณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตามค่า $R^2 = .67$ ความคลาดเคลื่อนสะสม .31 ความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรอิสระ 146.47 (Sig. 000)

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

Received: March 22, 2024, Revised: June, 18, 2024, Accepted: June, 20, 2024

* Corresponding author

THE AFFECTING FACTORS OF PEOPLE PARTICIPATION ON AGRI-TOURISM SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Pisai Kalajak and Pornthep Kositworawut*

The Eastern University of Management and Technology

Email : phisai@umt.ac.th

Abstract

The sustainable development of agri-tourism in rural community, necessarily, depend on people participation process and government support. Consequently, the researcher used a questionnaire for collecting 391 respondents of the households' opinion to study the predicted influence factors affecting public participation and the development of sustainable agricultural tourism. Stepwise and Enter multi-regression analysis was used to analyze the data.

The research results revealed that affecting factors in terms of physical factors, market access and government support, influenced and predicted simultaneously and significantly to people participation at $R^2 = .58$, accumulation error .36, $F = 135.65$ (Sig .000). Additionally, the research results also contributed that people participation predicted significantly to agri-tourism sustainable development at $R^2 = .67$, accumulation error .31, $F = 146.47$ (Sig .000).

Keywords: People Participation, Agri-Tourism Sustainable Development

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม รัฐบาลและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องสร้างผลประโยชน์สูงสุดจากการท่องเที่ยวโดยการลดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบดังกล่าว (Venugopalan & Singh, 2021) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาทั้งหมดของสังคมเศรษฐกิจเกษตรโดยการเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างชิ้น การปรับปรุงคุณภาพชีวิต การลดความยากจน การพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภค กระตุ้นการลงทุนในท้องถิ่น การบำรุงรักษาทรัพยากร วัฒนธรรม (Muresan et al., 2016) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดปัญหาด้านการครองชีพที่สูงขึ้น เงินเฟ้อเนื่องจากสินค้าและการบริการราคาสูงขึ้น ภาษีเพิ่มขึ้น ต้นทุนของที่ดินสูงขึ้นและการว่างงานตามฤดูกาล (Venugopalan, 2018)

ขณะที่การพัฒนาท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) ได้รับการสนใจและการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาชนบท (Rural Development) มาตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agri Tourism) ได้รับการสนใจจากองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ของการท่องเที่ยวชนบท Huang et al (2023) ดังนั้นนโยบายเกี่ยวกับท่องเที่ยวชนบทของทุกประเทศดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่เน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ (Economy) สังคม (Society) วัฒนธรรม (Culture) และสิ่งแวดล้อม (Environment) Torres – Delgado (2021) เนื่องจากมีการศึกษามากมายที่แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชน โดยมีโครงสร้างของการเกษตร (Agriculture Structure) รูปแบบการผลิตเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว นอกจากนี้ เกษตรกรและผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความสามารถในการมีส่วนร่วม (Participation) ในการท่องเที่ยวและเป็นการพัฒนาอัตราการจ้างงาน (Employment Rate) ระดับรายได้ (Income Level) ในพื้นที่ชนบท (Erik, 2011) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agri-Tourism) ในภาคชนบทเป็นการพัฒนาการและการปฏิบัติการ (Operation) ของการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) ที่มีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ได้แก่ รัฐบาล (Government) บริษัทท่องเที่ยว (Tourism Enterprises) ผู้พักอาศัยในชนบท (Local Residents) และเกษตรกร (Farmer) (Wang & Yanng, 2019) นักวิชาการหลายคนจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Involvement) ความรอบรู้ในตนเองของชุมชนท้องถิ่น (Self-knowledge of the local Community) การสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรและนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Muresan, 2016) และ Autsun (2020) นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความหลากหลายของระบบการทำเกษตร ที่ไม่ได้ประกอบด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น และต้องมีการทำเกษตรร่วมกันในทางธุรกิจเพื่อสร้างประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น การจ้างงานในชนบท การสร้างกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก การพัฒนาชีวิตและสภาพแวดล้อมเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวด้วย

การเกิดขึ้นของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agricultural Tourism) ทำให้เกิดอุตสาหกรรมการทำงานในภาคเกษตรกรรม หรือสร้างประสบการณ์ของการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมการใช้พื้นที่ทางเกษตรของประเทศ ในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวและมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศด้วย (Adom et al., 2021) ดังนั้นรัฐบาลส่วนใหญ่จึงได้พยายามสร้างความแข็งแกร่งให้แก่การเกษตรกรรมโดยการกำหนดนโยบายสร้างความเจริญเติบโตโดยใช้เทคโนโลยีก้าวหน้า เพื่อขยายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Countries) ได้ฝึกฝนเกษตรกรในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยที่มีการตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนเสริมของอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวโดยใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกษตรกรยอมรับการประชาสัมพันธ์ผลผลิตผลการเกษตร ทำให้การศึกษาการท่องเที่ยวเกษตรกรรมในประเทศสมัยใหม่ในการสร้างผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ดังเช่นในประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (Nugroho & Numata, 2022)

Wan และ Bi (2022) ได้อธิบายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่เป็นไปตามต้องการปัจจุบัน ได้มีข้อตกลงกับกลุ่มคนในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดของความต้องการ (Needs) โดยเฉพาะความต้องการยั่งยืนของประชากรทั่วโลก และแนวคิดของข้อจำกัด (Limitations) ที่ประกอบด้วยเทคโนโลยีและองค์การทางสังคมที่ต้องมีความคิดบวกทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการในอนาคต ทั้งนี้การพัฒนาอย่างยั่งยืนในการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) เป็นการพัฒนาที่มีโครงสร้างตรงข้ามกันในด้านแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) ที่แสวงหากำไร ส่วนอีกด้านคือการป้องกันการทำลายระบบนิเวศของท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวชนบทต้องเลือกวางแผนเพื่อลดต้นทุนของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เมื่อนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาในพื้นที่ท่องเที่ยวในชนบท

การท่องเที่ยวมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการผ่อนคลายความเครียดแล้ว ยังได้รับความรู้จากแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยววันนี้ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยแสวงหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อตอบสนองความต้องการและทดแทนการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์นิยมเดิมรวมไปถึงปัญหาการณรงคให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาไว้ซึ่งทุนทางสังคมที่สมาชิกในชุมชนครอบครองอยู่เพื่อนำมาใช้พัฒนาเศรษฐกิจตนให้เจริญรุ่งเรืองได้ทัดเทียมกับต่างชาติ และด้วยเหตุนี้ปัญหาสำคัญสำหรับงานวิจัยนี้คือการรักษาทุนทางสังคมของคนในชุมชน

สำหรับบทความนี้ จินตนา สุจนานนท์ (2559) แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางแผนนโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลโครงการ และการมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง (Non-genuine Participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิก หรือการร่วมเสียสละแรงงาน ขณะที่ Cohen และ Uphoff (1977) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ (Decision Making) จะประกอบด้วย 3 ขั้น คือ ขั้นเริ่มตัดสินใจ ขั้นดำเนินการตัดสินใจ และขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (2) การมีส่วนร่วมในระดับการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานงานขอความร่วมมือ (3) การมีส่วนร่วมในระดับผลประโยชน์ (Benefit) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน หรือทางด้านวัตถุ และ (4) การมีส่วนร่วมในระดับการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติการ และการตัดสินใจ ส่วน นรินทร์ จงวุฒิเวศน์ (2557) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวทางกว้างไว้ 3 ประการ คือ ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม และประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม ส่วน อนุภาพ ธีรลาภ (2558) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 4 ประการ คือ 1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถ

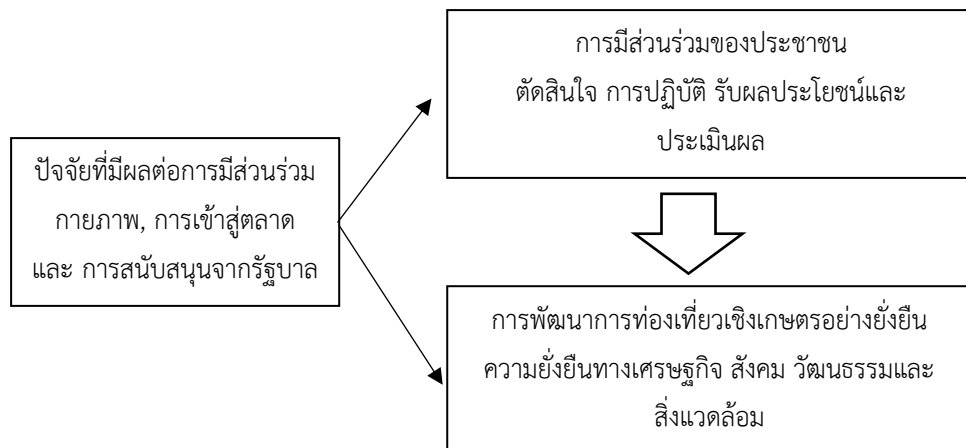
ในการค้นหาความต้องการวางแผนจัดการ ตลอดจนบริหารองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด 2) ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม 3) ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในขั้นหนึ่งใด 4) ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสดังกล่าวที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนจะต้องมีโอกาส และความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองในระบบพื้นฐานทางการเมืองเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เทิดชาย ช่วยบำรุง (2563) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร “ถือเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนรูปแบบใหม่ของประเทศไทยและนานาประเทศ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการสัมผัสกับธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ ทำให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้กลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”

กรมการท่องเที่ยว (2557) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน

นิออน ศรีสมยง (2562) ได้อธิบายองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามีส่วนที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตผลผลิตทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น หรือการจัดการโดยมนุษย์ เช่น เครื่องมือทางการเกษตรต่างๆ เทคโนโลยีทางการเกษตร เป็นต้น 2) ตลาดการท่องเที่ยว เนื่องจากตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ (Niche Market) จึงทำให้การจัดการด้านการตลาดมีลักษณะที่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม โดยต้องเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจกิจกรรมทางการเกษตร ต้องการที่จะเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นจริงๆ 3) บริการการท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว จะต้องเกี่ยวกับการเกษตรชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจน คือ ที่พักตามบ้าน (Homestay) และที่พักตามสวนเกษตรต่างๆ (Farm stay) ขณะเดียวกันที่ ชาตรี แก้วมา (2559) กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการวางแผนการพัฒนา และดำเนินการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนเพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ และรักษามาตรฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีตลอดจนสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ยาวนานที่สุด” และ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2557) สรุปความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนว่า หมายถึง “การพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด”

ดังนั้นปัจจัยหลายประการมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของภาครัฐจากกลุ่มประชาชนและมักเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของแต่ละชุมชนที่ต่างกัน

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์วิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) หมายถึงครัวเรือนเกษตรกรในเขตจังหวัดยโสธรจำนวน 17,017 ครัวเรือน และมีหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครัวเรือนที่ได้รับมอบหมายให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร, 2565)

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 391 คน (กัญญสิริ จันทร์เจริญ, 2554)

3. วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เริ่มต้นจากการจับสลากตำบลตัวอย่างในสัดส่วน 1:3 จากจำนวนตำบลทั้งหมด 18 ตำบลในเขตจังหวัดยโสธรได้ตำบลตัวอย่างจำนวน 6 ตำบลแล้วประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้ให้ข้อมูลจากตำบลตัวอย่างที่จับสลากได้สำหรับนำมาจัดบัญชีรายชื่อตัวอย่างให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติให้ผู้ให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้ประกอบด้วย

เป็นหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรหรือผู้ได้รับมอบหมายให้ตอบข้อมูลแทน และมีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดยโสธร กับการมีความสนใจในการให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้โดยปราศจากเงื่อนไขหรือประโยชน์ตอบแทน อีกทั้งยังสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้วิจัยได้เมื่อร้องขอ

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และนำเอาคำสำคัญที่วิเคราะห์ได้ไปร่างข้อคำถามแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุด โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถาม ต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอาสาระสำคัญไปพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดวิจัย องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้พฤติกรรม

2. ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น ผู้วิจัยนำเอาผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำกลับมาแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปร่างเป็นข้อคำถาม

3. ขั้นตอนการร่างข้อคำถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาผลที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนที่ 2 มาร่างเป็นข้อคำถามแล้วนำไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย และนำกลับมาพัฒนาใหม่อีกครั้งตามคำแนะนำ

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างข้อคำถามแต่ละข้อที่พัฒนาขึ้นมาได้จากขั้นตอนที่ 2 มาจัดไว้เป็นหมวดหมู่โดยมีลักษณะของแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามชนิดมาตราวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3 4 และ 5 กับมีความหมายกำกับตัวเลขแต่ละตัวว่า น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจ จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 5 ความเห็นอื่นเพิ่มเติม

ขั้นการนำไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่นอกเขตพื้นที่ประชากร และนำกลับมาทดสอบความตรงกับความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ต่อไปนี้

เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยความตรงตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 และทดสอบตามค่า KMO ตั้งแต่ .80 ค่า Extraction ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปกับค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ทดสอบแต่ละตัวแปร (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Alpha มากกว่า .80 และความเที่ยงตรงรายข้อตั้งแต่ .40 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ทดสอบ (ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

ผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม ต่อไปนี้

1. ผลทดสอบความตรงพบว่ามีเพียงตัวแปรการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจเท่านั้นที่มีค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 และมีค่า KMO มากกว่า .80 เฉพาะตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจ ขณะที่ทั้งสามตัวแปรมีบางข้อคำถามที่ค่า Extraction ต่ำกว่า .50 แต่มีค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 โดยมีค่าเท่ากับร้อยละ 58.68 ร้อยละ 51.58 และร้อยละ 51.19 ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ 3 และ 12 ของกรอบแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมกับแก้ไขข้อคำถามที่ 4, 5, 10, 15, 16, 17, 19, 20 และ 21 สำหรับคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. ผลการทดสอบความเชื่อมั่นพบว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า Alpha ที่ .84, .89 และ .92 กับมีความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .28-.62, .42-.60 และระหว่าง .39-.66 ทำให้ผู้วิจัยต้องปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามเป็นบางข้อแล้วนำไปทดลองใหม่ก่อนนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครผู้ให้ข้อมูลไปยังตำบลตัวอย่าง พร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยในแต่ละตำบลตัวอย่างอย่างน้อย 2-3 คน

2. จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยพร้อมทั้งตอบข้อสงสัยจนกว่าทุกคนจะเข้าใจตรงกัน

3. แจกแบบสอบถามและแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถามเบื้องต้น กับนัดหมายวันเวลาในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

4. ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยได้ประสานงานไปยังผู้ช่วยวิจัยในแต่ละตำบล พร้อมแก้ไขปัญหาค้างที่เมื่อพบว่าแบบสอบถามไม่ได้รับกลับคืน

5. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และคัดแยกเอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise และแบบ Enter คัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการพยากรณ์

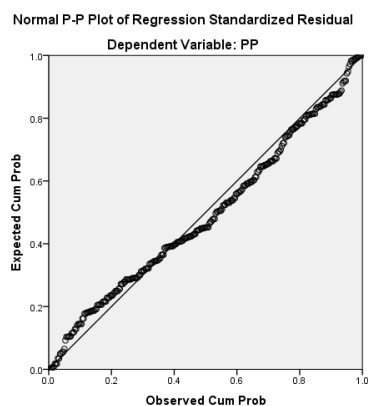
สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่าปัจจัยกายภาพ การเข้าถึงตลาดและการสนับสนุนจากรัฐบาลมีอิทธิพลพยากรณ์ร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R^2 .58 ความคลาดเคลื่อนสะสม .36 และความสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันที่ $F = 135.65$ (Sig. 000) ทั้งนี้ปัจจัยด้านกายภาพมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ .15 การเข้าถึงตลาดที่ .37 เท่ากันกับสัมประสิทธิ์การสนับสนุนจากรัฐบาล .37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ตามตารางประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลพยากรณ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	6.18	.000	Tolerance .59-.63
ปัจจัยด้านกายภาพ	.15	3.24**	.001	VIF 1.57-1.68
การเข้าถึงตลาด	.37	7.56***	.000	Collinear .00-.84
การสนับสนุนจากรัฐบาล	.37	7.93***	.000	Durbin-Watson 1.50

R^2 .58 Std error .36 $F = 135.65$ Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งสามองค์ประกอบมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีระดับการพยากรณ์ค่อนข้างสูงกล่าวคือมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนร้อยละ 58 ตามค่า R^2 รวมถึงมีผลทดสอบสภาวะเชิงพหุของตัวแปรอิสระตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีค่า Durbin-Watson ที่ 1.50 ตลอดจนมีค่า tolerance และ VIF ไม่เกินมาตรฐานกำหนด นอกจากนั้นแล้วเมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์จะได้รูปสมการต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชน = .15 ปัจจัยด้านกายภาพ +.37 การเข้าถึงตลาด +.37 การสนับสนุนจากรัฐบาล

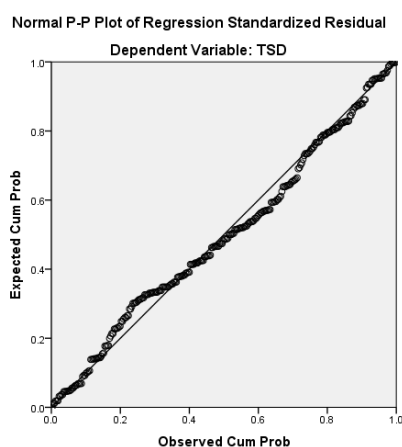
แต่อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยพบเพิ่มเติมอีกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพยากรณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตามค่า R^2 .67 ความคลาดเคลื่อนสะสม .31 ความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรอิสระ 146.47 (Sig. 000) กับมีสัมประสิทธิ์ตัวแปรอิสระที่ .29 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ .36 การมีส่วนร่วมประเมินผล .18 การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน และ .10 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (ภาคผนวก ค5) กับนำไปสร้างสมการพยากรณ์ได้ต่อไปนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน = .29 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ = .36 ประเมินผล + .18 มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน + .10 มีส่วนร่วมตัดสินใจ

ตารางที่ 2 อิทธิพลพยากรณ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-		.000	Tolerance .35-.47
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์				VIF 1.91-2.83
มีส่วนร่วมประเมินผล				Collinear .00-.90
มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน				Durbin-Watson 2.01
มีส่วนร่วมตัดสินใจ				

R^2 .67 Std error .31 F = 146.47 Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า ตัวแปรเหตุมีความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันตามค่า Durbin-Watson 2.01 และทำให้ผลการพยากรณ์อิทธิพลของตัวแปรเหตุทั้ง 4 ตัวแสดงผลต่อตัวแปรผลคือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนได้อย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ

ส่วนประเด็นสำคัญที่ค้นพบคือ อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านกายภาพ การส่งเสริมคนในพื้นที่ให้มีรายได้และการประกอบอาชีพที่มั่นคงไปจนถึงการเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีกินดีของประชาชนในพื้นที่เป็นหัวใจสำคัญสำหรับการนำเอาค่าว่าความร่วมมือมาใช้เป็นฐานการพัฒนาทุกกิจการในสังคมไทย ทั้งนี้เพราะในระดับสากล นโยบายท่องเที่ยวที่ชัดเจนมีอยู่แล้วคือ นโยบายท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทั้งในด้านผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่งจะ นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กล่าว คือ เกิดผลทางเศรษฐกิจอย่างมีส่วนร่วมและมีอันสืบสวนหน้าและสามารถใช้และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เบียดเบียน คนรุ่นหลัง ซึ่งในระดับปฏิบัติการจะมีหลักการที่เรียกว่า ESG ซึ่งย่อมาจาก Environment, Social Equity and Corporate Governance เป็นระบบที่วัดพฤติ กรรมขององค์กรว่าเป็นไปในทิศทางที่นำไปสู่การ พัฒนาอย่างยั่งยืนหรือไม่ ที่จริงนโยบายรัฐบาลไทยได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนมานานแล้ว และยังได้มีการ ขับเคลื่อน เศรษฐกิจแบบ BCG และในปัจจุบัน ภาคเอกชนได้นำหน้ารัฐบาลไปมากแล้วในเรื่อง ของ ESG และ BCG ทั้งนี้เพราะ แรงกดดันจาก นานาชาติ ซึ่งในปีหน้าสหภาพยุโรปก็จะเริ่มออก กฎหมายกีดกันสินค้าที่ไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ในขณะที่รัฐบาลของเรายังได้แต่กำหนดเป้าหมายนี้ ไว้ในแผน แต่ในภาคท่องเที่ยวยังไม่มีกรอบปฏิบัติ ที่จริงจังและที่เป็น รูปธรรม และไม่แสวงหาโอกาส ที่ปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับเป้าหมายใหม่ สำหรับการท่องเที่ยวแล้ว นโยบายที่จะนำไปสู่ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องประกอบด้วย นโยบาย ที่กระจายอำนาจ นโยบายที่สนับสนุนการตลาด ความ สูญเสียด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ต่ำ ที่สุด และนโยบายที่ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวรักษา ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนอุดหนุน หรือลดภาษีธุรกิจท่องเที่ยวก็ต้องเป็นในลักษณะ ต่างตอบแทน โดยธุรกิจท่องเที่ยวจะต้อง เปลี่ยน พฤติกรรมของตนเองให้เป็นองค์กรที่มี ESG นโยบายสาธารณะที่ปรับโครงสร้างมักจะเห็นผลระยะยาว และเป็นนโยบายที่ต้องเปลี่ยน พฤติกรรม ซึ่งมีต้นทุนไม่ใช่นโยบายลดแลก แจกแถมที่ทำให้ได้หน้าได้เสียง พรรคการเมือง ที่ไม่สนใจปัญหาใหญ่ เช่น ปัญหาฝุ่นพิษไม่ใช่ พรรคการเมืองที่จะเหมาะที่จะนำคนไทยและ ประเทศไทย ไปสู่ออนาคตที่ยั่งยืน

ส่วนข้อสรุปของผลการค้นพบของงานวิจัยนี้ที่สรุปว่า รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนนั้นเป็นผลเกิดจากการพัฒนาทั้งปัจจัยที่มีผลและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับเยาวชนมากขึ้นกว่าเดิมโดยมี เหตุผลเชื่อมโยงอยู่กับ 1) การพัฒนารายได้ของประชาชนในพื้นที่ 2) การขยายตัวทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจของ ชุมชนทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนเป็นของประชาชนโดยมีหน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นคอยให้การสนับสนุนแนวทางการพัฒนาเท่านั้น อันเนื่องจากการที่อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวมีการขยายตัว และสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ตามมาคือผลกระทบ ที่เกิดจากการ ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้าน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม ดังนั้น รัฐบาลก็เล็งเห็นและได้ให้ความสำคัญในการจัดการ การท่องเที่ยว เห็นได้จากแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2566-2570) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การ ท่องเที่ยว ไว้ว่า “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโต อย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม (Rebuilding High Value Tourism Industry with Resilience, Sustainability and Inclusive Growth)” โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การท่องเที่ยวไทยต้องมีความเข้มแข็งและสมดุล ยกระดับการ เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง และการ บริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป้าหมายรอง คือ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง

ทุกกลุ่ม ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลส่งเสริมภาคการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการรับมือและจัดการความเสี่ยงทุกรูปแบบเสมอ โดยในยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ตัวอย่างการดำเนินการตามกลยุทธ์ เช่น ส่งเสริมความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอดทรัพยากรสินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการนักท่องเที่ยว (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

จากการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ปัญหาด้านการเข้าถึงชุมชน ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกปัญหา ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน (วรวิทย์ ภัคดิบุรุษ, 2563) และจากการศึกษาของ จิรนนท์ เข็มขันธุ์ (2561) พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 ประการ คือ (1) เกษตรกรหรือชาวบ้านชุมชนให้ความสนใจด้านการท่องเที่ยวไม่มากนักและขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว (2) ปัญหาด้านแรงงานและผู้สืบทอด เนื่องจากปัจจุบันปัญหาแรงงานด้านการเกษตรมีน้อยแรงงานส่วนหนึ่งเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมทำงานในโรงงาน (3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ตามการหมุนเวียนที่ได้รับมอบหมายจากต้นสังกัดทำให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือจัดทำโครงการต่างๆ ใหม่ ทำให้โครงการขาดความต่อเนื่อง อาจเกิดการชะลอการดำเนินงานหรือยุติโครงการไป และ (4) งบประมาณดำเนินงานขาดการต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางในการจัดการทรัพยากรเกษตรภายใต้แนวคิดการเกษตรที่ยั่งยืนอยู่ภายใต้หลักการที่สำคัญคือ การจัดการรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอ การรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไม่เสื่อมหายและเป็นธุรกิจบริการที่มีผลกำไร (ปัญญาดา นาดี, 2561; วิไลลักษณ์ รักบำรุง, ทวีป พรหมอยู่ และ ศุภัสยา จันดา, 2565)

ดังนั้น การวางแผนการจัดบริการทางวิชาการได้ตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและเพื่อการส่งเสริมศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเป็นผลจากการศึกษาและนำไปใช้ปรับปรุง แก้ไข และวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นความชัดเจนทั้งต่อแนวคิด ทศนคติและความเชื่อในการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐทุกสังกัด

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีรูปแบบสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยเสนอแนะให้ผู้บริหารองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนนำเอาผลวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ

1.1) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ประกอบด้วย ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตอันเกิดจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชาชนได้รับการสนับสนุนทางด้านการศึกษาทางการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว การเข้าร่วมกับสมาคมเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตร การเข้าร่วมกับเครือข่ายสหกรณ์อื่นๆ การเข้าร่วมกับสมาคมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ การเข้าร่วมกับตัวแทนการเดินทางท่องเที่ยว

1.2) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมประเมิณผล ประกอบด้วย ประชาชนมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับปัญหาของชุมชนก่อนการดำเนินการจัดการ/แก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชาชนมี

ส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมในโครงการของหน่วยงานการท่องเที่ยวก่อนการดำเนินงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลระหว่างการเดินทางของหน่วยงานการท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงานการท่องเที่ยว หลังจากเสร็จสิ้นการเดินทาง และประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเอาผลการประเมินโครงการมาสร้างเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปีต่อไปของหน่วยงานการท่องเที่ยว

1.3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ประชาชนมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเตรียมการปฏิบัติการตามโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการต่างๆของ ชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการให้คำปรึกษาต่างๆในด้านการบริหารงานการท่องเที่ยวต่อหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการต่างๆของ อบต. และประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเชิงเกษตร

1.4) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ประกอบด้วย ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาของชุมชนต่อหน่วยงานการท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาสาเหตุของปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา เพื่อการดำเนินการไขปัญหาต่อไป ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการต่างๆเพื่อการท่องเที่ยว และประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมตัดสินใจในโครงการทุกโครงการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

และนั่นมีความหมายชัดเจนแล้วว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นต้องพัฒนาให้มากขึ้นกว่าเดิมทั้ง 4 องค์ประกอบและเน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงติดกับรายได้ของประชาชนเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งยังจำเป็นต้องขยายการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมลงไปให้ถึงระดับเยาวชน ทั้งนี้เพราะคนในพื้นที่หรือคนในชุมชนเป็นกุญแจดอกสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปทำวิจัยครั้งต่อไปนี้ เนื่องจากผลวิจัยนี้มีผลค่อนข้างชัดเจนหากแต่พบว่ามีปัญหาข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติในบางตัวแปร โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 4 องค์ประกอบและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องนำไปพัฒนาวิธีการเก็บข้อมูลให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดและนำไปพัฒนาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยแบบมีส่วนร่วมและงานวิจัยภาคสนามอื่นที่ทำวิจัยได้

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 แบบจำลองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

จากภาพประกอบผลวิจัยพบแบบจำลองการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนนั้นเกี่ยวข้องกับมาตั้งแต่ปัจจัยด้านกายภาพ การเข้าถึงตลาดและการ

สนับสนุนจากรัฐบาลซึ่งทั้งสามปัจจัยส่งผลให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กระทบโดยตรงต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จินตนา สุขเจ้านันท์. (2559). *การศึกษาลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- จิรนนท์ เข็มขันธุ์. (2561). มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*. 36 (2) : 162-167.
- ชาติรี แก้วมา. (2559). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2563). *การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่ฐานฐาน: การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- นิออน ศรีสมมย. (2562). *การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชนบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัยเชิงปริมาณ, *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 27(1), 144-163.
- ปัญญาดา นาคี. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่ความยั่งยืน. *วารสารมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 8(2), 113-124.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2557). *การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปี 2557 วันที่ 25 พฤษภาคม 2557 ณ โรงแรมสองพันบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. (อัดสำเนา) พัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) สภาวิจัยแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร.
- วรฤทธิ ภัคดิบุรุษ. (2563). *ปัญหาและศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยสูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วิไลลักษณ์ รักบำรุง, ทวีป พรหมอยู่ และ ศุภสิยา จันดา. (2565). อิทธิพลของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*. 6(1), 91-109.
- วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. (2561). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เขตสายไหม. *วารสารร่วมพฤษภา มหาวิทยาลัยเกริก*, 36(3), 11-44.
- วีระศักดิ์ จินรัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.
- วีระศักดิ์ จินรัตน์. (2564). *มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.

- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร. (2565). ข้อมูลด้านการเกษตรจังหวัดยโสธร ปี 2565, สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/yasothon-dwl-files-442791791122>
- อนุภาพ ธีรลาภ. (2558). กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- Adom, D., Alimov, A., & Gouthami, V. (2021). Agritourism as a preferred travelling trend in boosting rural economies in the post-COVID-19 period: *Nexus between agriculture, tourism, art and culture*. *Journal of Migration, Culture and Society*. 7(1).
- Erik, H.P. (2011). Rural tourism and the development of small town. *Tour. Trib.* 2011, 12, 5-7
- Huang, J.C., Wang, J., Nong, Q., & Xu, J.F. (2023). Using a Modified DANP-mV Model to Explore the Improvement Strategy for Sustainable Development of Rural Tourism. *Sustainability*, 15, 2371. <https://doi.org/10.3390/su15032371>
- Muresan, L.C., Oroian, C.F, Harun, R., Arion, F., Porutiu, A., Chiciudean, G.O., Todea, A., & Lile, R. (2016). Local residents' attitude towa sustainable rural tourism development. *Sustainability*, 8, 100.
- Nugroho, P., & Numata, S. (2022). Influence of Sociodemographic Characteristics on the Support of an Emerging Community-based Tourism Destination in Gunung Ciremai National Park, Indonesia. *Journal of Sustainable Forestry*, 41(1), 51-76.
- Wan,B.,& Bi,C.(2022).Research on the new trend of sustainable development of rural tourism in Xi'an in the post pandemic period,*Technium Social Sciences Journal*. 37, 359-368,
- Wang, Q.Y, L, M. & Yang, Y.L. (2019). Study on the issues of rural tourism eco-environment and governance strategy. *Fresen. Environ. Bi*, 2019, 28, 10083-10088

บทความวิจัย

รูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา โคกหนองนา โมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภูพิทักษ์ ภูประกิจ*

นักศึกษาระดับปริญญาเอก บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อีเมล: Phupitak.num@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่องรูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา โคกหนองนาโมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 แนวทางร่วมกัน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ ครอบครัวที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจำนวน 1,364,970 ครอบครัว (กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า 1) คุณลักษณะความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม พบว่าเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความสามารถในการควบคุมเหตุการณ์แก้ปัญหาด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้แล้วยังมีความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ในวิชาชีพแสวงหาโอกาสสร้างเครือข่ายมีทักษะการจัดการอื่น ๆ รวมทั้งการจัดการเชิงกลยุทธ์ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม พบว่ามีปัจจัยดังนี้ ด้านธุรกิจเกษตรผู้ประกอบการเกษตรต้องมีสถานที่ขายสินค้า สามารถผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรได้ มีความรู้ในการผลิตการขายและเทคโนโลยี ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรต้องสามารถวัดผลยอดขาย ต้นทุน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องได้ สามารถสร้างความแตกต่างเกี่ยวกับชื่อสินค้า และสามารถวางแผนและปฏิบัติการทางการตลาดได้ และ 3) แนวทางพัฒนาความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม พบว่าเกษตรกรต้องมีความรู้ในการบริหารจัดการการผลิตการขายและเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการลดต้นทุนและทำให้มีกำไรเพิ่มมากขึ้นสามารถผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรได้และมีสถานที่ขายสินค้าเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร ต้องมีความรู้ในเรื่องธุรกิจการผลิตสินค้าเกษตรสามารถแปรรูปผลผลิต

คำสำคัญ: การเกษตร, ธุรกิจเกษตร, เกษตรมูลค่าเพิ่ม, โคกหนองนา โมเดล

Received: March 16, 2024, Revised: June 2, 2024, Accepted: June 20, 2024

* Corresponding author

**MODEL FOR SUCCESS IN VALUE-ADDED AGRICULTURAL BUSINESS
CASE STUDY : KHOK NONG NA MODEL, NORTHEASTERN REGION**

Phupitak Phuprakit

Doctoral student, DBA Business Administration

Suan Sunandha Rajabhat University

Email: Phupitak.num@gmail.com

Abstract

Research article on success models for value-added agricultural businesses, a case study of Khok Nong Na model, northeastern region. The objectives are: 1) To study the success characteristics of value-added agricultural businesses. 2) To study factors influencing the success of value-added agricultural businesses. 3) To propose guidelines for developing the success of value-added agricultural businesses. There are two methods of conducting research together. Including quantitative research and qualitative research. The sample population is There are 1,364,970 registered agricultural households (Department of Agricultural Extension Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2022) Sample group of 400 people.

The results of this research found that: 1) characteristics of success in value-added agricultural businesses It was found that successful farmers must have confidence in their own abilities. Have the ability to control events and solve problems with creative thinking. In addition, they are consistent and eager to learn professionally, seek opportunities to build networks, and have other management skills including strategic management. 2) Factors influencing the success of value-added agricultural businesses It was found that there were the following factors: In terms of agricultural business, agricultural entrepreneurs must have a place to sell their products. Able to produce and process agricultural products. Knowledgeable in production, sales and technology. In terms of adding value to agricultural products, results, sales, costs, and related expenses must be measurable. Can make a difference regarding the product name and can plan and carry out marketing operations Khok Nong Na side. 3) Guidelines for developing success in value-added agricultural businesses It was found that farmers must have knowledge in managing production, sales, and technology to help reduce costs and increase profits, be able to produce and process agricultural products, and have a place to sell products in order to become a farmer. Carrying out agricultural business Must have knowledge in the business of producing agricultural products and be able to process products.

Keywords: Agriculture means, Agribusiness, Value-added agriculture, Khok Nong Na Model

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

หลักการสำคัญของของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ต้องการให้ทุกประเทศได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นนับว่าเป็นภารกิจที่ทุกประเทศนำหลักการดังกล่าวสร้างแผนพัฒนาคุณภาพของประชาชนตัวเอง จนกระทั่งเดือนมกราคม 2565 สหประชาชาติประจำประเทศไทยได้ลงนามในกรอบความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน วาระปี พ.ศ. 2565-2569 (United Nations Sustainable Development Cooperation Framework – UNSDCF 2022-2026) กับรัฐบาลไทยสนับสนุนการพัฒนาตามแนวทางสหประชาชาติเพื่อบรรลุความมุ่งหมายอันสูงส่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใน ค.ศ. 2030 และหวังให้ประเทศไทยได้ก้าวขึ้นเป็นประเทศรายได้สูง มีการพัฒนาที่ครอบคลุม ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันต่อวิกฤต กรอบความร่วมมือฯ ได้รับการออกแบบโดยอิงหลักการของสหประชาชาติที่จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทั้งหลักสิทธิมนุษยชน หลักความเสมอภาคทางเพศ หลักความยั่งยืน และหลักภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตเน้นความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ (SDG localization) สู่ชุมชนท้องถิ่นให้บรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย ดังนี้ (1) ความยากจนต้องหมดไป (2) ความอดอยากต้องหมดไป (3) สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (4) การศึกษาที่มีคุณภาพ (5) ความเท่าเทียมทางเพศ (6) น้ำสะอาดและสุขอนามัย (7) พลังงานสะอาดราคาถูก (8) งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต (9) อุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน (10) ลดความเหลื่อมล้ำ (11) เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (12) บริโภคและผลิตอย่างมีความรับผิดชอบ (13) แก้ปัญหาโลกร้อน (14) ชีวิตในน้ำ (15) ชีวิตบนบก (16) สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง และ (17) ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีความสอดคล้องในระดับสูงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

จากแนวคิดดังกล่าว สหประชาชาติ ประเทศไทย ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งกำหนดให้เรื่องการขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ (End poverty in all its forms everywhere) เป็นเป้าหมายที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการลดความยากจนทั้งทางเศรษฐกิจ และความยากจนในมิติอื่นๆ ด้วยครอบคลุมคนทุกกลุ่ม ทั้งชาย หญิง เด็ก คนยากจน และกลุ่มคนเปราะบาง เป้าประสงค์ของเป้าหมายนี้ครอบคลุมประเด็นการยกระดับรายได้ของผู้คนให้สูงกว่า \$1.25 ต่อวัน (1.1) และลดสัดส่วนของความยากจนในมิติต่างๆ ของคนทุกกลุ่มให้เหลือครึ่งหนึ่งภายในปี 2573 (1.2) เน้นการใช้ระบบและมาตรการคุ้มครองทางสังคม (1.3) และการสร้างหลักประกันในเรื่องสิทธิของการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ บริการพื้นฐาน รวมถึง กรรมสิทธิ์เหนือที่ดินและทรัพย์สิน (1.4) นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนยากจนและเปราะบางจากภัยพิบัติต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศด้วยในทางนโยบายเป้าหมายนี้จะเน้นให้มีการช่วยเหลือกันระหว่างประเทศ โดยการระดมทรัพยากรที่หลากหลายไปช่วยประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า เพื่อลงทุนในโครงการที่ขจัดความยากจน

ทั้งหมดที่กล่าวมาได้เป็นแนวทางให้ประเทศไทยได้วางกรอบประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีพัฒนามิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่ยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะยังคงมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อมที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นสำคัญ สำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมีมิติของการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพนอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลงและประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบก้าว

กระโดด ความท้าทายใหม่ๆ ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนจากการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคและการเปิดเสรีด้านต่างๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โคกหนองนา โมเดล จำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ที่ครอบคลุมและครอบคลุมเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยในงานวิจัยฉบับนี้ มุ่งเน้นประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ข้อ 4.1 การเกษตรสร้างมูลค่าเพิ่ม ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษารายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ธุรกิจเกษตร (Agribusiness) หมายถึง การประกอบกิจกรรมทางธุรกิจทั้งหลาย นับตั้งแต่การผลิตและจำหน่ายปัจจัยการผลิต การผลิตสินค้าเกษตรในระดับฟาร์ม การเก็บรักษา การแปรรูปสินค้าเกษตร และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและผลิตผลพลอยได้ ดังนั้น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทุกประเภทถือว่าเป็นธุรกิจการเกษตรทั้งสิ้น (อัมพน ห่อนาค, 2545 และสมคิด ธีรศาสนวัต, 2553 อ้างโดยอรรถศาสตร์ วิเศียรศาสตร์, 2557)

บทบาทของธุรกิจเกษตร มีบทบาทที่สำคัญคือ 1. บทบาทในการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ธุรกิจเกษตรมีบทบาทเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ 2. บทบาทในการช่วยแก้ปัญหาการว่างงานและการกระจายแรงงาน ธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรในภูมิภาค ช่วยลดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปสู่ภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมอื่น เช่น การเกิดโรงงานน้ำตาล ทำให้เกษตรกรมีรายได้และคนในพื้นที่มีงานทำ 3. บทบาทในการทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการต่างๆ ทั้งในด้านปัจจัยการผลิต การแปรรูป และการส่งออก 4. บทบาทให้รัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีอากร รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีอากรจากธุรกิจอุตสาหกรรม การเกษตร ธุรกิจการนำเข้า และส่งออกสินค้าเกษตร 5. บทบาทในการก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า เช่น การจัดสรรทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ไม้ และทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 6. บทบาทในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

แม้ว่ารัฐบาลได้ทุ่มเทการพัฒนาการเกษตรและเกษตรกรมาตลอด แต่ยังคงพบว่า อาชีพเกษตรกรของเกษตรกรประเทศไทยยังประสบปัญหาความยากจนมาตลอด โดยเฉพาะเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือเป็นอาชีพที่เผชิญกับความเสี่ยงและปัญหาในหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ เกิดภาวะแล้งซ้ำซาก ระบบการผลิต กลไกราคา ในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภายนอกเป็นส่วนมาก อาทิ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ที่ดิน แรงงาน เป็นต้น ส่งผลให้การลงทุนทำการเกษตรมีค่าใช้จ่ายที่สูงมากยิ่งขึ้น อีก

ทั้งเกษตรกรยังไม่สามารถกำหนดราคาขายของสินค้าเกษตรได้ด้วยตนเองและขาดอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ จึงมักเป็นฝ่ายเสียเปรียบในตลาดอยู่เสมอจากความเสียเปรียบของเกษตรกรในกลไกตลาดสู่ปัญหานี้สินที่ยากจะแก้ไขการดำรงชีวิตของเกษตรกรรายย่อยเป็นไปได้ไปอย่างลำบากมากยิ่งขึ้นในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเนื่องจากในสภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำค่าครองชีพกลับสูงขึ้นส่งผลให้เกษตรกรไทยยังคงจมอยู่กับปัญหาเดิม ๆ

จากการศึกษาถึงสภาพพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะพบว่าจังหวัดกลุ่มอีสานใต้เป็นพื้นที่แหล่งทำการเกษตรที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปลูกข้าวหอมมะลิและอื่นๆ ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี มีครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจำนวน 1,364,970 ครัวครัว (กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) แม้ว่าผลผลิตข้าวหอมมะลิที่ผลิตจากพื้นที่นี้เป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงแต่ยังพบว่าพื้นที่ดังกล่าวยังขาดแคลนแหล่งน้ำ ระบบชลประทาน สภาพดินแห้งแล้ง ขาดความอุดมสมบูรณ์ ต้นทุนการผลิตสูง ค่าแรงงานแพง ไม่มีที่ดินทำกิน ถือครองที่น้อยและเนื่องจากอยู่ไกลแหล่งน้ำ ชลประทาน ประกอบ กับสภาพดินฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะ ฝนแล้ง ภัยธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัย ฉัตรภูมิ วิรัตน์จันทร์ (2550) ได้ทำงานวิจัยพื้นที่ดังกล่าวระบุว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่ามีพื้นที่แล้งซ้ำซากมากที่สุดดังตัวเลขข้างล่าง

ตารางแสดงเนื้อที่แล้งซ้ำซาก

ระดับความแห้งแล้งซ้ำซาก	เนื้อที่(ไร่)					รวมเนื้อที่ทั้งหมดเนื้อที่(ไร่)
	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก	ภาคกลาง	ภาคใต้	
1-3ปี/ครั้ง	10,519,595	26,572,673	1,460,142	4,755,300	-	43,307,710
4-5ปี/ครั้ง	77,994	8,385,481	760,930	69,652	718	9,294,775
6-10ปี/ครั้ง	31,188	5,708,256	1,433,361	84,565	66,556	7,323,926
รวม	10,628,777	40,666,410	3,654,433	4,909,517	67,274	59,926,411

ตารางที่ 1.1 แสดงพื้นที่ที่ประสบภัยแล้ง (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

จากตัวเลขข้างบนจะพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบภัยแล้งตลอดเวลาทำให้รัฐบาลได้หาหนทางแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่นี้โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในรูปแบบ โมเดล โคกหนองนา เป็นหลักการแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่ดังกล่าวพร้อมกับพัฒนาคนเพื่อนำแนวทางการดำเนินงานไปพัฒนาพื้นที่ต้นแบบทั้งการการออกแบบพื้นที่เพื่อทำการเกษตรอย่างยั่งยืน เน้นมีแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร เพื่อให้เกิดสมดุลของระบบนิเวศตลอดจนการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรบัณฑิตจบใหม่เป็นหลักประกันในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง โดยเฉพาะในช่วงการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก่อปัญหาต่างๆให้กับประเทศไทยทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะการจ้างงานของภาคประชาชน รัฐบาลได้ดำเนินการต่อยอดโครงการโคกหนองนา รองรับกลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเฉพาะพื้นที่นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี มีครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจำนวน 1,364,970 ครัวครัว

ซึ่งที่ผ่านมา วิสาหกิจชุมชนเกษตรและกลุ่มเกษตรกรได้ดำเนินการตามแนวทางพัฒนาความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม โครงการ โคกหนองนา จนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับจากรัฐบาลจำนวน 5 แห่งดังนี้ ต้นแบบแรกคือโครงการ “โคกหนองนา โมเดล” ของนาวิ ไชยมี (2564) บ้านโนนลาว หมู่ 6 ตำบลลำคองหงส์ อำเภอนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้สร้างศูนย์เรียนรู้ให้บริการคนในชุมชนประสบความสำเร็จทำให้ครัวเรือนของหมู่บ้าน สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ซึ่งสามารถที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน ให้เกิดอย่างยั่งยืนในอนาคต และ

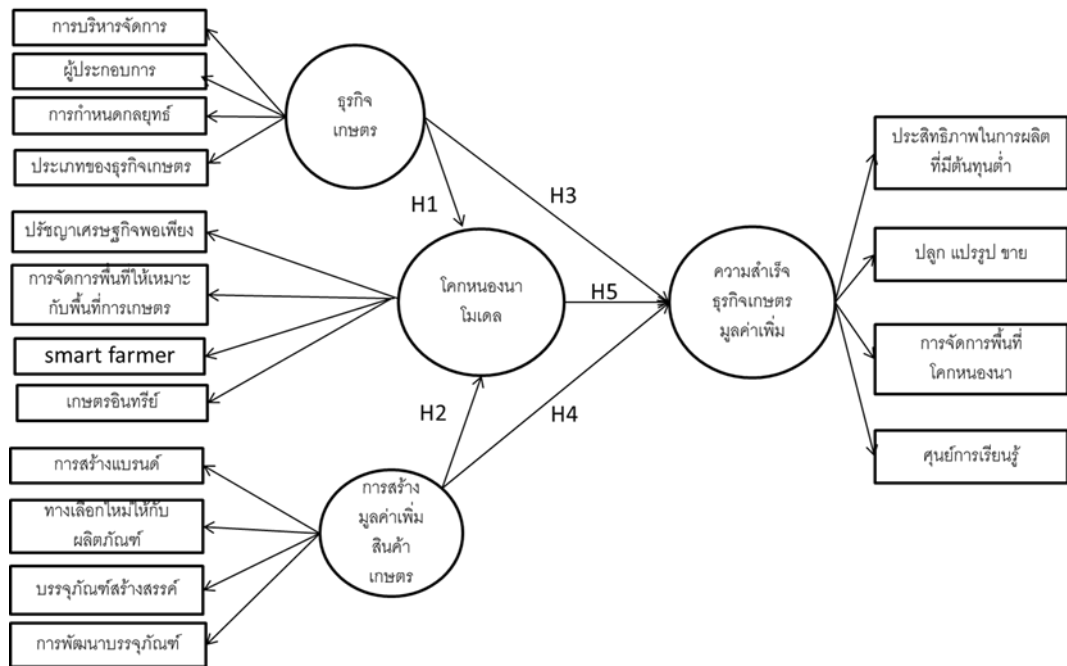
สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้นแบบที่สองคือครัวเรือนต้นแบบของผู้นำหมู่บ้าน อำเภอนโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้นำมนานาชาตร์พระราชาเกษตรทฤษฎีใหม่ใช้บริหารจัดการพื้นที่แปลงเกษตรจากทำนาปลูกข้าวอย่างเดียว โดยดำเนินการปรับเปลี่ยนปลูกพืชผสมผสานทั้งนาข้าว พืชอายุสั้น ไม้ยืนต้น ขุดบ่อเลี้ยงปลา กบ และทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองครบวงจรให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ต้นแบบที่สามโครงการ “โคกหนองนา โมเดล” ของสุนทร สังข์ทอง (2564) หมู่ที่ 2 ตำบลคำผง อำเภอนโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ได้ยกระดับพื้นที่น้อมนำหลักทฤษฎีใหม่มาประยุกต์สู่ “โคกหนองนา โมเดล” จนประสบความสำเร็จเป็นต้นแบบขยายแนวร่วมให้กับกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน ต้นแบบที่สี่คือโครงการ “โคกหนองนา โมเดล” ของทองเลื่อน อินทา บ้านหนองคูใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลเปือ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประสบผลสำเร็จของการทำโคกหนองนาของครัวเรือนอันเป็นต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์ของจังหวัดศรีสะเกษและเป็นต้นแบบการสร้างความสุขในครัวเรือนโดย ลดรายจ่าย สร้างรายได้ ผลผลิตทางเกษตรได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคในจังหวัดและสุดท้าย คือ โครงการ “โคกหนองนาโมเดล” ของ ศุภวัน วงศ์คำ (2564) อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานีได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้โครงการ “โคกหนองนาโมเดล” โดยริเริ่มนำนวัตกรรมโซลาร์เซลล์ใช้ควบคุมระบบน้ำในแปลง การประมงเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำในคลองไส้ไก่ เลี้ยงหอยและแพนดงในบ่อ, การเลี้ยงแพะ, การเพาะเห็ดโคน, การทำน้ำหมักสเปรี้ยว, การปลูกกล้วย สับปะรด บัวแดง และปลูกผักสวนครัว เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร นอกจากนี้ ยังสร้างศูนย์ดังกล่าวเป็นแหล่งการเรียนรู้แสดงถึงรูปแบบการดำเนินการให้กับวิสาหกิจและเกษตรกรรายอื่นๆ

โคกหนองนา โมเดล เป็นการนำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการน้ำและพื้นที่การเกษตร ผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้านได้อย่างสอดคล้องกันโดยแบ่งพื้นที่ เป็นสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 10 คือ 30 % สำหรับแหล่งน้ำ โดยการขุดบ่อทำหนองและคลองไส้ไก่ 30 % สำหรับทำนา ปลูกข้าว 30 % สำหรับทำโคกหรือป่า ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือปลูกไม้ใช้สอย ไม้กินได้และไม้เศรษฐกิจ เพื่อให้ได้ประโยชน์ คือ ไม้กิน คือ มีผัก มีอาหารไว้กิน มีอยู่ คือ สามารถตัดไม้ไปสร้างบ้าน ทำที่อยู่ได้ มีใช้ คือ มีไว้ใช้สอยในครัวเรือน ใช้เป็นยาและสมุนไพร ใช้เป็นฟืน เป็นเครื่องมือใช้สอยในบ้าน มีความสมบูรณ์ และความร่มเย็น 10 % สำหรับที่อยู่อาศัย และเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ ปลา วัว และควาย เป็นต้น ทุกอย่างทั้งหมดนี้อยู่ร่วมกันบูรณาการเป็นธรรมชาติ ทางมูลนิธิฯ ได้อธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจแนวคิดนี้อย่างง่ายๆ โดยเรียกว่า “โคกหนองนา” (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2560)

จากที่กล่าวมาแล้วนี้ว่าต้นแบบการทำธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม โคกหนองนา โมเดล เป็นต้นแบบที่ดีเหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับวิสาหกิจทางการเกษตรและเกษตรกรให้หลุดพ้นความยากจนและสร้างอาชีพยกระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวและยังเป็นต้นแบบเกษตรที่ผลิตผลผลิตเกษตรปลอดภัยตรงกับตลาดเกษตรและประชาชนที่รักสุขภาพโดยเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กลุ่มอีสานใต้ที่มีพื้นที่ยากจน

จากความสำเร็จดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา โคกหนองนา โมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแนวทางการสร้างความสำเร็จของการทำธุรกิจเกษตรอันจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม

วิธีวิจัย (Research Methodology)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประชากร คือจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในอีสานใต้ 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ปี 2565 จำนวน 1,364,970 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 1,364,970 ครัวเรือน (กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) โดยการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane,1993 อ้างถึงใน กัลยา วาณิชยปัญญา, 2554) กำหนดให้ยอมรับ ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 5 ภายในความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน โดยแบ่งเก็บข้อมูลแต่ละจังหวัด จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน ดังนี้

ขั้นที่ 1 คำนวณจำนวนของขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการคำนวณตามเน่ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$n = \frac{1,364,970}{1 + Ne^2}$$

$$\begin{aligned}
 \text{โดย } N &= \text{จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา} \\
 e &= \text{ระดับค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)} \\
 n &= \text{จำนวนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง} \\
 \text{ดังนั้น } n &= \frac{1,364,970}{1 + 1,364,970 (0.052)} \\
 n &= 400.04 \\
 n &= 400
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 400 คน

ขั้นที่ 2 จัดแบ่งจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละจังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการศึกษาทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับตัวแปรที่ศึกษาโดยมีรายละเอียดของเครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะของเครื่องมือในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเชิงปริมาณและแบบสอบถามเชิงคุณภาพ ที่สร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากตัวแปรในงานวิจัย ทั้งตัวแปรด้านการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) กับด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Management Efficiency) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) กับด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Management Efficiency) และด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) กับด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Management Efficiency) ซึ่งข้อความที่ใช้ในการวัดผลตัวแปรต้นแต่ละตัวแปร และตัวแปรตามในงานวิจัยนี้ได้จากการค้นคว้า ศึกษาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบบสอบถามเชิงปริมาณแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของเกษตรกรที่ทำ โคกหนองนา โมเดล จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2) สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม 3) จำนวนที่ดินที่ใช้ทำโคกหนองนา 4) เลี้ยงสัตว์อะไรบ้าง 5) ขุดบ่อกี่บ่อและเลี้ยงปลาอะไรบ้าง 6) ปลูกข้าวอะไร 7) รายได้ต่อปีโดยประมาณ ซึ่งเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม 4 ด้าน ดังนี้ ตัวแปรด้านการบริหาร จัดการ ด้านผู้ประกอบการ ด้านการกำหนดกลยุทธ์และด้านประเภทของธุรกิจเกษตร จำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (ธานินทร์, 2557)

ส่วนที่ 3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม 12 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการ กำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (ธานินทร์, 2557:77)

ส่วนที่ 4 โคกหนองนา โมเดล จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 5 ความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม จำนวน 12 ข้อ และผู้วิจัยกำหนดคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

ระดับความคิดเห็นค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ

ระดับน้อยที่สุด กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับน้อย กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับปานกลาง กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับมาก กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับมากที่สุด กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

โดยมีเกณฑ์การแปลผล แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าคะแนนระดับการยอมรับแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (เอมอร พิวเหลือง, 2554) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แปลความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แปลความว่า เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แปลความว่า เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แปลความว่า เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แปลความว่า เห็นด้วยมากที่สุด

ส่วนที่ 6 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ เป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา จำนวน 4 ตัว ได้แก่ ตัวแปรด้านการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม(TQM) กับด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Management Efficiency) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) กับด้านประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ (Management Efficiency) และด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) และด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Management Efficiency) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามของแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างโดยพิจารณาออกแบบภายใต้กรอบแนวคิดของ การวิจัยที่มีความสอดคล้องตรงตามประเด็นของหัวข้องานวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยและ นิยามศัพท์เฉพาะโดยรายละเอียดของตัวแปรและแหล่งข้อมูลการพัฒนาข้อคำถาม

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อความสะดวกและถูกต้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในอีสานใต้ 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 1,364,970 ครัวเรือน โดยผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) และด้านประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการ (Management Efficiency) เพื่อนำมากำหนดแนวคิดในการศึกษาตามสถานการณ์ปัจจุบันและสร้างเป็นแบบสอบถามแต่ละข้อ

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างข้อคำถามแนะนำกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อร่วมปรับปรุงแก้ไขรวมถึงตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเบื้องต้นในด้านความเที่ยงตรงตามโครงสร้างความเที่ยงตรงตามเนื้อหา รูปแบบและความเหมาะสมด้านภาษา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำข้อคำถามจำนวน 55 ข้อ ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องของประเด็นเนื้อหาและภาษาตามเทคนิคการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 -1.00 จะคัดเลือกไว้ใช้งานส่วนที่มีค่าต่ำกว่า 0.50 จะพิจารณาปรับปรุงหรือตัดออก (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ค่าที่ได้ อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ .91 ทั้งนี้ ก่อนดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินและผลสรุปค่าการประเมิน IOC ของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งก่อนนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ต่อไป

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นก่อนนำเข้าสู่ใช้งานจริง โดยการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งนี้ ค่าที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.80 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) ข้อคำถามจึงจะพิจารณานำไปใช้ในการศึกษาได้ ค่าที่คำนวณได้เท่ากับ .871

3. นำผลการทดสอบความเชื่อมั่นไปนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาก่อนนำแบบสอบถามไปตรวจสอบด้วยวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นสมควรได้แก่ ด้านการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) และด้านประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ (Management Efficiency) โดยให้ผู้ปฏิบัติงานกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประเมินลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัย ได้กำหนดระดับคำตอบของแต่ละข้อ ออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด แทนค่า 1 น้อยแทนค่า 2 ปานกลางแทนค่า 3 มาก แทนค่า 4 และ มากที่สุด แทนค่า 5 ตามลำดับ

สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดโดยการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและความ สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนัก และบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลมาแปลความหมายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจำนวน 5 ท่าน โดยแบ่งเป็นจังหวัดนครราชสีมา 1 ท่าน จังหวัดบุรีรัมย์ 1 ท่าน จังหวัดสุรินทร์ 1 ท่าน จังหวัดศรีสะเกษ 1 ท่าน และจังหวัดอุบลราชธานี 1 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง โดยข้อคำถามอ้างอิงตามกรอบแนวคิดการวิจัยและผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ทำก่อนหน้า สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบตามตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้มั่นใจก่อนว่ามีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุดทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การนัดหมายเวลาเพื่อขอสัมภาษณ์โดยการส่งข้อมูลข้อคำถามให้ผู้รับการสัมภาษณ์ได้ศึกษาก่อน พร้อมทั้งการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และขออนุญาตบันทึกเสียง เพื่อเก็บข้อมูลให้ได้ครบถ้วนตามที่วางแผนไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้วยการนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นต่างๆ ที่มีความสอดคล้องตามประเด็นที่กำหนดไว้ของการสัมภาษณ์การทำวิจัยในครั้งนี้และครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย (Research Conclusions)

การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถนำเสนอได้หลากหลายรูปแบบ แต่สิ่งสำคัญที่ต้องนำเสนอในการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ คือ อิทธิพลทางตรงอิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จธุรกิจเกษตรกรมูลค่าเพิ่ม โคกหนองนา โมเดล

ตัวแปรเหตุ	AGR			CTS			CNN		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
CNN	0.21**	-	0.21**	0.64**	-	0.64**	-	-	-
SUC	0.36**	0.19**	0.17**	0.50	0.57	0.07	0.90**	0.90**	-

ค่าสถิติ: ไคว์-สแควร์ = 63.51 df = 45 P = 0.036 GFI = 0.97 AGFI = 0.96 RMR = 0.02

ตัวแปร	MAN	ENT	STR	BUS	BRA	PRO
ความเที่ยง	0.20	1.00	0.25	1.00	0.78	0.68
น้ำหนักองค์ประกอบ	0.44	1.00	0.50	1.00	0.88	0.83
ตัวแปร	SUF	ARE	SMA	ORG	LOW	PLA
ความเที่ยง	0.23	0.32	0.62	0.43	0.39	0.45

น้ำหนักองค์ประกอบ	0.48	0.56	0.79	0.66	0.63	0.67
สมการโครงสร้างของตัวแปร	CNN	SUC				
R-SQUARE	0.59	0.90				

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปรแฝง	CNN	SUC	AGR	CTS
CNN	1.00			
SUC	0.94	1.00		
AGR	0.55	0.63	1.00	
CTS	0.75	0.69	0.53	1.00

หมายเหตุ *p < .05, t value (1.96 - 2.58) **P < .01, t value > 2.58

จากตารางที่ 4.1 การทดลองความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา โคกหนองนา โมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) ตามสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ค่าไคว์-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 63.51 องศาอิสระเท่ากับ 45 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.036 นั่นคือ ค่าไคว์-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่ายอมรับสมมุติฐานหลักที่ว่า โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา โคกหนองนา โมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.02 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปร สังเกตได้พบว่าตัวแปรสังเกตได้มีความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.62 โดยตัวแปรที่มีความเที่ยงสูงสุด คือ Smart Farmer (SMA) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.62 รองลงมาคือ ปลูกรูปแบบ (PLA) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.45 ส่วนตัวแปรที่มีความเที่ยงต่ำสุด คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SUF) สำหรับค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

(R2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝง พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.90 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการแข่งขันได้ร้อยละ 90

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม (SUC) พบว่าตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากธุรกิจเกษตร (AGR) และโคกหนองนา โมเดล (CNN) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.55 และ 0.90 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม (SUC) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร (CTS) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.19 และ 0.57 ตามลำดับซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อรูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม (SUC) ยังมีตัวแปรอื่นๆที่ได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมคือ ตัวแปรโคกหนองนา โมเดล (CNN) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากธุรกิจ

เกษตร (AGR) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.21 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม (SUC) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากธุรกิจเกษตร (AGR) และการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร (CTS) โดยมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.17 และ 0.07 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม (SUC) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร (CTS) ผ่านโคกหนองนา โมเดล (CNN) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.19 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.53 – 1.0 โดยตัวแปรทุกคู่ เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน คือ มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.94 คือ โคกหนองนา โมเดล (CNN) และการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร(CTS)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำโคกหนองนา จำนวน 5 กลุ่ม โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อ “รูปแบบความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา โคกหนองนา โมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี)” มีผลสรุป ดังตารางที่ 4.31 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 SWOT Analysis กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โคกหนองนา โมเดล

ลำดับที่	ชื่อศูนย์เรียนรู้	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
1.	โคก หนอง นา R+โมเดล จังหวัดบุรีรัมย์	เกษตรกรสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวเอง ตั้งแต่ ต้นน้ำ (ผู้ผลิต) กลางน้ำ (ผู้ประกอบการ) จนถึงปลายน้ำ (ผู้บริโภค) โดยใช้กิจกรรมทางด้านธุรกิจที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งส่งผลต่อการทำโคกหนองนาโดยตรง เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรที่ได้จากโคกหนองน่านำมาแปรรูปและส่งขายยังท้องตลาดได้ด้วยตัวของเกษตรกรเอง สามารถลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ทำให้เกิดเป็นธุรกิจสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนอย่างยั่งยืน	เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุค่อนข้างมาก ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้บางอย่างเข้าไปบ้าง เช่น การตลาดออนไลน์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเกษตร	ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 หลายปีที่ผ่านมาทำให้คนตกงานรัฐบาลจึงหันมาสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยหน่วยงานพัฒนาชุมชนแต่ละจังหวัดดูแลโครงการโคกหนองนาโมเดล ทำให้เกษตรกรมีรายได้หมุนเวียนตลอดปีสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน	จากสถานการณ์ความแห้งแล้งทางภาคอีสาน ทำให้ปริมาณน้ำในบางพื้นที่ไม่พอใช้ตลอดปี แม้จะมีการขุดเจาะน้ำบาดาล แต่เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการขุดเจาะน้ำบาดาลค่อนข้างสูงเกษตรกรบางคนจึงอาศัยเก็บกักน้ำไว้ในบ่อน้ำฝน ส่งผลให้บางปีน้ำไม่เพียงพอ
2.	สวนเกษตรคักดี ผู้ใหญ่ทวี จังหวัด นครราชสีมา	เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตโดยใช้ต้นทุนที่น้อย กว่า เช่น ทำปุ๋ยหมักเอง ทำอาหารสัตว์เอง ทำยา กำจัดศัตรูพืชเอง ทำให้สามารถลดต้นทุนในการ	กลุ่มเกษตรกรในชุมชนยังมีพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าพืชผลทางการเกษตรน้อย เนื่องจากจะเปิดตลาดขายสินค้าเวลาที่มีประชุมเกษตรกร	เกษตรกรมีรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปีจาก1. รายได้รายวัน จากการขายไข่เป็ด ไข่ไก่2.รายได้รายสัปดาห์ จากการแปรรูปสินค้าเกษตรต่างๆ	ผลกระทบ จากปัญหาโควิด 19 ที่ผ่านมามีทำให้ไม่สามารถเปิดศูนย์จำหน่ายสินค้าได้ ต้องขายออนไลน์ทำให้เกษตรกรที่ไม่เก่งเรื่อง

		ผลิตและเพิ่มรายได้ อย่าง ยั่งยืน	หรือได้รับเชิญไปออกงาน ตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ	เช่น มะขามแช่อิ่ม กลัวย ฉาบ มะม่วงแก้ว ไข่เค็ม ไข่เค็มสมุนไพร เป็นต้น 3.รายได้รายเดือน จาก การขายหมูทั้งตัว โดย ระยะเวลาเลี้ยงหมูจะอยู่ ที่3-4เดือน4. รายได้ราย ปี จากการขายวัว จาก ที่มาของรายได้ทั้งหมดนี้ ทำให้เกษตรกรสามารถ พึ่งพาตนเองได้มีรายได้ หมุนเวียนตลอดทั้งปี สร้างความยั่งยืนให้กับ ครอบครัวของเกษตรกร	ออนไลน์ บางท่าน ปรับตัวกับสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นไม่ทัน
3.	โคกหนองนา พุทธเกษตร จังหวัดสุรินทร์	ปัจจัยภายในที่ทำให้ เกษตรกรมีความได้เปรียบ คือเกษตรกรมีความรู้ใน การผลิตโดยใช้ต้นทุนที่ น้อยกว่าเกษตรกรมี การศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมทั้งจากหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน จนมี ความรู้ทางด้านการตลาด ออนไลน์และเทคโนโลยี ใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในแปลง เกษตร จนสามารถมีรายได้ ต่อเดือนอย่างยั่งยืนและ สามารถถ่ายทอดให้กับ เกษตรกรที่สนใจได้	เกษตรกรมีความสามารถ และความถนัดที่แตกต่าง กัน ทำให้บางคนเก่งเรื่อง ออนไลน์แต่ไม่เก่งเรื่อง ปฏิบัติทำให้การเพาะปลูก ได้ผลผลิตไม่ได้ตาม เป้าหมาย	เกษตรกรต้นแบบมี ความสามารถด้าน ออนไลน์และเทคโนโลยี และสามารถถ่ายทอด ให้กับกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนที่มาศึกษาดูงาน ทำให้เกษตรกรสามารถ เพิ่มรายได้จากการขาย ผลผลิตทางการเกษตรได้ เพิ่มมากขึ้น	ผลกระทบที่เกิด จากปัจจัยภายนอก สถานการณ์การแข่งขัน ทางออนไลน์ในปัจจุบัน มีหลายรูปแบบ เช่น Facebook Line Tik Tok Youtube เพจ เว็บไซต์ มีการแข่งขัน สูงถ้าเกษตรกรไม่ เรียนรู้เพิ่มเติมจะทำให้ เสียโอกาสทางธุรกิจ
4.	ศูนย์เรียนรู้โคก หนองนา พัฒนาชุมชน จังหวัด ศรีสะเกษ	เกษตรกรมีความได้เปรียบ คือเกษตรกรมีความรู้ใน กระบวนการผลิตแปรรูป และขายได้ด้วยตัวเองผ่าน ช่องทาง On Line และ Off Lineและสามารถลด ต้นทุนโดยการผลิตอาหาร สัตว์ ผลิตปุ๋ย ผลิตยา กำจัดศัตรูพืช ได้ด้วย ตัวเอง และสามารถ ถ่ายทอดความรู้ให้ เกษตรกรหรือบุคคลทั่วไป ที่สนใจได้	ปัญหาที่ดินเสื่อมโทรมทำ ให้ต้องใช้เวลาในการ แก้ปัญหาที่ดินให้กับมาอยู่ ในสภาวะที่พร้อมในการ เพาะปลูกและอีกด้านหนึ่ง ก็แก้ปัญหาด้วยการปลูก ผักลอยฟ้า ผักอเนกนิส ที่ไม่ต้องใช้ดินในการ เพาะปลูก	เกษตรกรต้นแบบถูกเชิญ ไปเป็นวิทยากรทั้งใน หน่วยงานภาครัฐและ เอกชนทำให้ได้โอกาสใน การฟรีเซนต์ผลผลิตของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ มียอดการจองและสั่งซื้อ เข้ามาตลอด ทำให้เกิด รายได้หมุนเวียนให้กับ ครอบครัวเกษตรกรและ ชุมชน	ผลกระทบที่เกษตรกร ต้องพบเจอคือผลผลิต บางอย่างไม่สามารถ ผลิตได้ทันตามที่ถูกค่า ต้องการ เช่น ผักอเนก นิส เนื่องจากเกษตรกร ส่วนใหญ่จะเน้นความ พอเพียง ปลูกจำนวน ไม่มากนักขายได้ทุก วัน แม้จะมีการร่วม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็ ยังไม่สามารถผลิตให้ เพียงพอต่อการส่ง ห้างสรรพสินค้าได้

5.	โครงการแปลงต้นแบบโคกหนอง นา CLM 15 ไร่ ระดับตำบล วัดป่าศรีแสงธรรม จังหวัดอุบลราชธานี	1.เป็น การ ประ ยุ กต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ แบบชาวบ้าน ปันโคก ขุดหนอง และทำนา เพื่อเป็นการสร้างต้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ขนาดเล็ก และสามารถดำเนินการได้ในทุกเงื่อนไขของพื้นที่โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพื้นฐานแนวความคิด ฝึกวินัย ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาจริงในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เกิดผลในมิติต่างๆ ทางด้านการพึ่งพาตนเองมีความกตัญญู พัฒนาจิตใจ ปัญญา รวมทั้งสามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน	เป็นพื้นที่แห่งแสงทางไกล ความเจริญ ทำให้การเพาะปลูกผลผลิตทางการเกษตรต้องพึ่งพา นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆมาช่วยและการเดินทางไม่ค่อยสะดวกมากนัก	1.ทางวัดได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์อบรมประชาชนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่โคก หนอง นา โมเดล ของกรมการพัฒนาชุมชน	พื้นที่ด้านล่างบางจุดเป็นหินไม่สามารถขุดลงลึกได้ ทำให้มีอุปสรรคในการเพาะปลูก และการขุดบ่อน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร
		2.เป็น ศูนย์ อบรมประชาชนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่โคก หนองนา โมเดล ของกรมการพัฒนาชุมชน		2. สอนการติดตั้งโซลาร์เซลล์ให้กับช่าง เพื่อเดินสายไปติดตั้งตามโรงพยาบาลต่างๆ หรือรับจ้างตามโรงงานโดยมีศิษย์เก่าที่จบวิศวะไฟฟ้ากลับมาช่วยงานที่โรงเรียนเป็นทีมงานออกติดตั้งโซลาร์เซลล์	
		3. เป็นแหล่งอาหารให้กับครูและนักเรียน 200 กว่าคนในแต่ละวันในโรงเรียนศรีแสงธรรม และเผื่อแผ่ไปตามวัดวาอารามต่างๆ เพื่อให้ความอนุเคราะห์เกื้อกูลญาติโยมที่มาสัมผัสสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือกลุ่มผู้ยากไร้ ผู้ประสบภัยต่างๆ			

สรุปได้ว่าการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะก้าวสู่ความเป็นผู้ประกอบการทางการเกษตรและสามารถบริหารกิจการของตนจนประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้ประกอบการทางการเกษตรจะมีลักษณะโดดเด่นแตกต่างจากบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะลักษณะทางพฤติกรรมที่ผู้ประกอบการทางการเกษตรได้ปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ทักษะคติ และค่านิยมของผู้ประกอบการทางการเกษตร และยังพบว่ามีลักษณะของบุคลิกภาพที่มุ่งมั่น ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ เชื่อมั่นในความสามารถและการตัดสินใจของตนเอง กล้าเสี่ยง มองว่าการ

เปลี่ยนแปลงคือโอกาส มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จในธุรกิจการเกษตรอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า 1. คุณลักษณะความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม พบว่าเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตัวเอง มีความสามารถในการควบคุมเหตุการณ์แก้ปัญหาด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้แล้วยังมีความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ในวิชาชีพแสวงหาโอกาสสร้างเครือข่ายมีทักษะการจัดการอื่น ๆ รวมทั้งการจัดการเชิงกลยุทธ์ 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม พบว่ามีปัจจัยดังนี้ ด้านธุรกิจเกษตรผู้ประกอบการเกษตรต้องมีสถานที่ขายสินค้า สามารถผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรได้ มีความรู้ในการผลิตการขายและเทคโนโลยี ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรต้องสามารถวัดผลยอดขาย ต้นทุน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องได้ สามารถสร้างความแตกต่างเกี่ยวกับชื่อสินค้า และสามารถวางแผนและปฏิบัติการทางการตลาดได้ ด้านโคกหนองนา โมเดลมีความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีรายได้หมุนเวียนตลอดปีและมีความสามารถในการวางแผนการผลิต เลี้ยงสัตว์ และเพาะปลูก ด้านความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่มมีประสิทธิภาพในการผลิตที่มีต้นทุนต่ำ สามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ สามารถผลิตยากำจัดศัตรูพืชได้ และสามารถผลิตอาหารสัตว์ได้ 3. แนวทางพัฒนาความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม พบว่าเกษตรกรต้องมีความรู้ในการบริหารจัดการการผลิตการขายและเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการลดต้นทุนและทำให้มีกำไรเพิ่มมากขึ้นสามารถผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรได้และมีสถานที่ขายสินค้าเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร ต้องมีความรู้ในเรื่องธุรกิจการผลิตสินค้าเกษตรสามารถแปรรูปผลผลิต เช่น กล้วยตาก ปลาแดดเดียว และมีการส่งขายสินค้าเกษตรภายในประเทศ ต้องมีความรู้เรื่องการสร้างแบรนด์สามารถสร้างความแตกต่างเกี่ยวกับชื่อสินค้า สามารถวางแผนและปฏิบัติการทางการตลาด สามารถวัดผล ยอดขาย ต้นทุน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องได้ ต้องสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์มีรูปลักษณ์สวยงาม สามารถทำให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะแตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ในท้องตลาดและสามารถผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพสูงและมีราคาต่ำ ต้องมีความสามารถในการวางแผนการผลิต เลี้ยงสัตว์ และเพาะปลูก มีความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเกษตร ต้องมีความสามารถในการทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่ดี สินค้าเกษตรเป็นอาหารปลอดภัย สารพิษ สินค้าเกษตรมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูก ต้องสามารถผลิตอาหารสัตว์ สามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สามารถผลิตยากำจัดศัตรูพืชได้ ต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม มีการแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เช่น อย. มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และมีการวางแผนการขายได้

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

สรุปได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร คือ เกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการและมีคุณลักษณะมีทัศนคติและความรู้ความสามารถที่เหนือกว่าเกษตรกรทั่วไป กล่าวคือ เกษตรกร คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร มีรายได้จากการขายวัตถุดิบทางการเกษตรแต่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรคือบุคคลที่จัดการธุรกิจการเกษตรที่มีความตั้งใจในการขยายธุรกิจและการที่มีความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรคือต้องทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนตัวเองพัฒนาสู่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร

สำหรับประเทศไทยนั้น “ธุรกิจเกษตร” “ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร” ได้ถูกเน้นย้ำอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ได้กล่าวถึง

ว่าอนาคตภาพด้านการเกษตรในอีก 20 ปีข้างหน้า ว่าประเทศไทยจะต้องเป็นฐานการผลิตอาหารที่มั่นคงปลอดภัย เป็นฐานการผลิตที่มีผลิภาพการผลิตสูงมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 2 เน้นความสามารถในการแข่งขัน เน้นในเรื่องของการพัฒนาภาคการผลิตและบริการพัฒนาสังคมผู้ประกอบการและเพื่อสร้างผู้ประกอบการทางธุรกิจ ผู้ประกอบการไทยจะต้องผลิตเองได้ขายเองเป็นมีความสามารถที่จะรู้และเข้าใจแนวโน้มตลาดเพื่อสร้างคุณค่าของ สินค้าและบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการผู้บริโภค ก้าวสู่การเป็นผู้นำในตลาดสินค้าและบริการที่สำคัญของภูมิภาค และของโลก ซึ่งประเด็นสำคัญในการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ คือ การยกระดับสู่เกษตรสมัยใหม่ โดยการ พัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพ (smart farmer) และก้าวไปสู่เกษตรกรผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร (smart entrepreneur farmer) ที่มีพร้อมทั้งองค์ความรู้ ด้านการผลิต การตลาด การนำเทคโนโลยี ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้ ผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ที่เหมาะสม ทั้งเรื่องการตลาดออนไลน์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร โดยคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณความต้องการของตลาด รวมถึง ความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม แม้ว่าในสถานการณ์ปัจจุบันเกษตรกรจะประสบปัญหาหลายอย่าง และ ได้รับผลกระทบโดยตรงจากผลผลิตที่มีราคาตกต่ำ ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับนายทุน แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มี แนวโน้มที่จะเลิกอาชีพนี้ เนื่องจากมีความถนัดในการทำเกษตรมากกว่าอาชีพอื่น แม้จะมีปัจจัยหลายด้านที่ ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนด้านอาชีพ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นควรให้มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันผลักดันสู่ธุรกิจ เกษตรในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

วิธีการเรียนรู้การพัฒนาเกษตรกรที่จะทำให้ประสบความสำเร็จเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรจาก ผลการวิจัยพบว่าประกอบด้วยการเรียนรู้ด้วยการขึ้นนำตนเองการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้จากการ แก้ไขปัญหาที่พบ ดังที่ Knowles (1975) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลมีความคิด ริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้การวางแผนการเรียนการแสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้และการ ประเมินผลการเรียนโดยจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตามการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นลักษณะ ทางบุคลิกภาพของบุคคลที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาได้สูงสุดเมื่อผู้เรียนได้อยู่ในสภาพ การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้และทักษะที่ได้จาก การเรียนจากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ศรีนิยา คำพิลา (2546, อ้างถึงใน พรหมภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข, 2559) ที่ได้ถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

หน่วยงานพัฒนาชุมชนในแต่ละจังหวัดหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำ ผลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของเกษตรกรในพื้นที่โดย

1. ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการผลิตให้เหมาะสมกับแรงงานในครัวเรือนและพัฒนา ตนเองให้พร้อมที่จะเรียนรู้การเกษตรสมัยใหม่และก้าวสู่ธุรกิจเกษตรในอนาคต
2. ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดการวางแผนในการทำธุรกิจเกษตรและจัดให้มีการ ฝึกอบรมเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติตามได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในพื้นที่ภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ อีกทั้ง ควรเพิ่มผู้เชี่ยวชาญให้มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อความเหมาะสมและครอบคลุมในทุกประเด็น

ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้

1. เพื่อทราบสภาพระดับความสำเร็จของโคกหนองนาโมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) ในปัจจุบันแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาให้ได้ผล

2. เพื่อทราบโมเดลความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่มโคกหนองนา โมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหา และนำไปพัฒนาความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

3. เพื่อทราบโมเดลความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม โคกหนองนาโมเดล พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) ที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านธุรกิจเกษตร ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร ด้านโคกหนองนาโมเดลและด้านความสำเร็จธุรกิจเกษตรมูลค่าเพิ่ม ที่มีความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างสูงสุด สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและการแข่งขันในธุรกิจการเกษตรในระดับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้

4. ผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางให้องค์การภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบาย ออกกฎ และระเบียบ รวมทั้งการวางแผนในการพัฒนาสนับสนุนได้อย่างถูกต้องตรงกับประเด็นตามความต้องการของเกษตรกร ให้สามารถสร้างโอกาสในการแข่งขันได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ในการแข่งขันในตลาดการเกษตรระดับโลก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในเชิงวิชาการ

1. ผลของการวิจัย สามารถยืนยันทฤษฎีองค์ความรู้ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเกษตรกรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่อีสานใต้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้ทราบว่าความแตกต่างกันขององค์ประกอบต่างๆ จะส่งผลต่อการดำเนินงานที่แตกต่างกันได้

2. ผลการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ให้กับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่อีสานใต้ เพื่อที่ผู้สนใจจะได้นำไปศึกษาต่อยอด รวมทั้ง การนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาในลักษณะที่คล้ายกันที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับเกษตรกรในจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทยที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ต่อไป

3. ผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางและข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

เทคโนโลยีการเกษตร คือ การใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและผลกำไรในภาคเกษตรกรรมต่างๆ ฟาร์มที่ทันสมัยและการทำเกษตรกรรมในปัจจุบันนั้นแตกต่างจากในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งเรื่องของการใช้ระบบเซ็นเซอร์ในอุปกรณ์เครื่องจักรเครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ด้วย เกษตรกรรมในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน เช่น หุ่นยนต์เซ็นเซอร์

อุณหภูมิและความชื้น การถ่ายภาพทางอากาศและเทคโนโลยี GPS อุปกรณ์เหล่านี้ และการทำเกษตรแม่นยำช่วยให้เกษตรกรสามารถทำได้มากขึ้น กระบวนการทำการเกษตรมีประสิทธิภาพ ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

เทคโนโลยีเกษตรกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการทำการเกษตรผ่านการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศ ศัตรูพืช อุณหภูมิดินและอากาศ เทคโนโลยีเกษตรยังหมายถึงการใช้ระบบอัตโนมัติต่างๆ เช่น การควบคุมเครื่องทำความร้อนและการชลประทาน และใช้การควบคุมศัตรูพืชผ่านการแพร่กระจายทางอากาศ เป็นต้น

การตลาดออนไลน์ ช่องทางการขายสินค้าของเกษตรกร ในรูปแบบออนไลน์ สามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้กับเกษตรกรได้อย่างยั่งยืนและหัวใจสำคัญคือเกษตรกรต้องก้าวไปสู่การยกระดับจากผู้ผลิตวัตถุดิบอย่างเดียวไปสู่เกษตรกรผู้ประกอบการ ยกระดับสินค้าเกษตรพื้นฐานสู่สินค้าแปรรูปและสินค้านวัตกรรม พัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และผู้บริโภคสร้างช่องทางการตลาดให้หลากหลาย กระจายความเสี่ยง รวมถึงมีการปรับตัวได้เท่าทันสถานการณ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองอย่างต่อเนื่องนั่นคือเคล็ดลับความสำเร็จของเกษตรกรที่จะอยู่รอดได้อย่างมั่นคงในสังคมวิถีใหม่

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). *ครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2564. จาก <https://farmer.doae.go.th/>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฉัตรภูมิ วิรัตน์จันทร์. (2550). *สระเก็บน้ำด้านท้ายแล้งนวัตกรรมการสนับสนุนทฤษฎีใหม่ในพื้นที่แล้ง*. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพมหานคร: วีอินเตอร์พรีนทร์ กรุงเทพมหานคร.
- นาวี ไชยมี. (2564). *โครงการโคกหนองนาโมเดล*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2564. จาก <https://district.cdd.go.th/nongsung>
- พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข. (2559). *การพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงทางอาหารในชุมชนเกษตร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรินยา คำพิลา. (2546). *การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเองและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. ใน ฉันทนา บรรพศิริโชติ. ผู้ใหญ่วิบูลย์กับการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. ฉะเชิงเทรา: ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ่านตะวันออก (วนเกษตร).
- ศุภาวัน วงศ์คำ. (2564). *โครงการโคกหนองนาโมเดล*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/579427>
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2560). *การบริหารจัดการน้ำด้วยโคกหนองนาโมเดล*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.nectec.or.th/news/news-pr-news/khoknongna.html>
- สุนทร สังข์ทอง. (2564). *โครงการโคกหนองนาโมเดล*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2564. จาก

<https://district.cdd.go.th/nonnarai/2021>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566, จาก <https://thailand.un.org/th/sdgs>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *กรอบความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน วาระปี พ.ศ. 2565-2569*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2564. จาก <https://thailand.un.org/th>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2564. จาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651

Knowles, M.S. (1975). *Self- Directed Learning: A Guide for Learner and Teacher*. New York : Association Pres

Taro Yamane. (1993). *Statistics: An Introductory Analysis. (3rd)*. New York: Harper and Row Publications.

บทความวิจัย

อิทธิพลของคุณภาพบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการเข้าร่วมและความพึงพอใจของประชาชน

ธรรมณูญ แสนสนาม* และพรเทพ โฆษิตวรวิ
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
อีเมล: thammanoon@umt.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านการศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือการใช้เว็บไซต์จัดให้มีบริการแก่ประชาชนจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่ต่างกันเพื่อให้ส่งผลกระทบต่อ การเข้าร่วมและความพึงพอใจของประชาชนได้จริง ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามไปรวบรวมความเห็นของประชาชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และยโสธร จำนวน 450 คนมาเพื่อศึกษาอิทธิพลพยากรณ์ของคุณภาพบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการเข้าร่วมและความพึงพอใจของประชาชน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์สมการพยากรณ์

ผลวิจัยพบว่า คุณภาพบริการ คุณภาพข้อมูลและความปลอดภัยเป็นองค์ประกอบของคุณภาพบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลพยากรณ์ต่อการเข้าร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ค่า R^2 .53 ความคลาดเคลื่อนสะสม .52 ความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนร่วมกันที่ 171.92 (Sig. 000) ทั้งนี้มีอิทธิพลของคุณภาพบริการร้อยละ 32 คุณภาพข้อมูลร้อยละ 32 และความปลอดภัยอีกร้อยละ 15 กับผลวิจัยพบว่า คุณภาพบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของประชาชนร้อยละ 23 คุณภาพข้อมูลร้อยละ 21 ความเป็นส่วนตัวร้อยละ 14 และคุณภาพบริการร้อยละ 13 โดยทั้ง 4 องค์ประกอบมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ R^2 = .43 ความคลาดเคลื่อนสะสม .91 ความแปรปรวนร่วมกันที่ F = 84.23 (Sig. 000)

คำสำคัญ คุณภาพรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, การเข้าร่วมของประชาชน, ความพึงพอใจ

Received: March 22, 2024, Revised: June, 18, 2024, Accepted: June, 20, 2024

* Corresponding author

THE INFLUENCE OF GOVERNMENT ELECTRONIC SERVICE QUALITY ON CITIZEN ENGAGEMENT AND SATISFACTION

Thammanoon Sansanarm and Pornthep Kositworawut*

The Eastern University of Management and Technology

Email : thammanoon@umt.ac.th

Abstract

This study aims to explore the influence of government electronic service quality on citizen engagement and satisfaction. The researcher used a questionnaire for collecting 450 respondents of people's opinion in Ubon Ratchathani, Amnat Charoen, Srisaket and Yasotorn province to study the predicted influence of government electronic services quality that affect citizens' participation and satisfaction. Multi-regression analysis was used analyze the data.

The finding indicate that the components of government electronic service quality such as service quality, information quality and security predicted simultaneously and significantly to citizen engagement at $R^2 = .53$, accumulation error .52, $F = 171.92$ (Sig .000). The research results also contribute that the components of government electronic service quality such as security, information quality, privacy and service quality influenced significantly to citizen satisfaction at 13%, 14% and 23%, $F = 84.23$ (Sig .000).

Keywords: Government Electronic Service Quality, Citizen Engagement, Satisfaction

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การบริการดิจิทัลถูกนำมาใช้ในการบริการของรัฐบาลที่เป็นที่รู้จักในนามของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ได้เพิ่มสูงขึ้นเพื่อขยายขีดความสามารถของการบริการนโยบายสาธารณะและการปฏิบัติการของรัฐบาล (Chen et al., 2018) อีกทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 เป็นเหตุให้รัฐบาลต้องเพิ่มการบริการดิจิทัลสูงขึ้นและใช้เครื่องมือดิจิทัลในการบริการและการปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในหลายประเทศ คุณภาพการให้บริการและรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลในด้านบริการ การยอมรับของประชาชน (Alsarraf et al., 2023) นอกจากนี้ ความสนใจคุณภาพบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นมากมายในด้านอิทธิพลที่มีต่อทัศนคติของประชาชนกับรัฐบาลโดยเฉพาะในด้านความไว้วางใจ (Trust) ที่มีต่อรัฐบาลเนื่องจากในเรื่องระยะเวลา 2-3 ศตวรรษที่ผ่านมาความไว้วางใจในรัฐบาลลดลงเพราะปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (Garcia & Arino, 2015) การพัฒนาการบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการยอมรับของประชาชนกับผลการปฏิบัติงานของรัฐบาล รวมทั้งความไว้วางใจในรัฐบาล (Tolbat & Mossbuga, 2006)

ขณะที่ James (2007) ได้แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจของประชาชน (Citizen satisfaction) ที่มีต่อรัฐบาลเป็นสิ่งสำคัญและอยู่ในความตระหนักของการบริการสาธารณะ (Public Administration) เนื่องจากความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลลดลงในช่วงเวลาหลายปีทำให้รัฐบาลและเจ้าหน้าที่จึงให้ความสนใจในหัวข้อดังกล่าว (Alawneh et al., 2013) ทั้งนี้ ความพึงพอใจของประชาชนลดลงเพราะสูญเสียความไว้วางใจ (Trust) และความเชื่อมั่นที่มีต่อรัฐบาล (Welch et al., 2005) ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ รัฐบาลทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาจึงได้เพิ่มการลงทุนเกี่ยวกับข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) เพื่อการปรับปรุงรูปแบบการบริการที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen Centric) รวมถึง Chen et al (2016) ได้สรุปผลวิจัยว่า ความพึงพอใจของประชาชนเป็นตัวแปรตามที่เหมาะสมในการใช้วิชาความสำเร็จในการใช้ ICT ของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายคนได้สรุปว่า เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเป็นตัวขับเคลื่อนที่โดดเด่นที่ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อรัฐบาลในรูปแบบของการบริการเช่นการใช้เว็บไซต์ รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ทั้งนี้ Wang et al (2021) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมประสพการณ์ และคุณค่าในการใช้รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชน (Citizen satisfaction) ของการนวัตกรรมที่ผู้ใช้ได้รับจากการบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในความสม่ำเสมอของคุณค่า ตอบสนองความต้องการและประสพการณ์ของผู้ใช้ เนื่องจากความเข้ากันได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนความตั้งใจใช้ (Use Intention) ในรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึง Hooda et al (2019) ได้แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ของรัฐบาลทั่วโลกที่เป็นเครื่องมือทรงพลังในการนำเสนอบริการสาธารณะ (Public Service) และการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและสาธารณะ การนำธุรกรรมในการบริการสาธารณะโดยใช้รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านชุดแพลตฟอร์มด้วยการใช้อัตลักษณ์ส่วนบุคคลทำให้รัฐบาลใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric) ได้เร็วขึ้นและเป็นไปตามความต้องการของประชาชน (Nulhusua et al., 2017) นอกจากนี้ การบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ยังทำให้เกิดสมรรถนะ ประสิทธิภาพอัจฉริยะและการตรวจสอบการบริการของรัฐบาลได้ (Hooda et al., 2019) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้กลายมาเป็นหัวข้อที่น่าสนใจของนักวิชาการและนักปฏิบัติในการศึกษาการบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ และความสำเร็จของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริการสาธารณะ สังคม เศรษฐกิจ และการเข้าร่วมสาธารณะให้คงใช้บริการรัฐบาล (Rana et al., 2015)

ดังนั้น รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เป็นนวัตกรรมการจัดการสมัยใหม่ และเป็นที่รู้จักในฐานะส่วนหนึ่งการปฏิรูประบบราชการ การพัฒนาระบบบริหารงานและการบริการจากภาครัฐแบบดั้งเดิมสู่การบริหารงาน และการบริการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ปรากฏขึ้นทั่วโลก ซึ่งเทคโนโลยีได้สร้างการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานภาครัฐ จวบจนปัจจุบัน (Rabaiah & Vandijck, 2009)

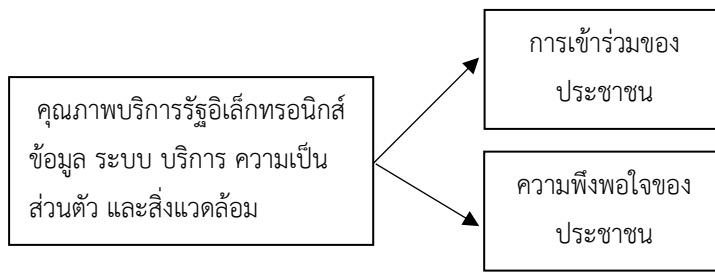
นอกจากนี้แล้ว การที่ภาครัฐนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาหน่วยงานของภาครัฐ โดยการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน หรือที่เรียกว่าเป็นการให้บริการของภาครัฐด้วยระบบออนไลน์ผ่านระบบเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตนั้นเอง สื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงบริการภาครัฐความสำเร็จของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จึงต้องเกิดจากความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและประชาชน (พิรุวรรณ กิตติคุณ, 2558) ส่วนปัญหาสำคัญสำหรับงานวิจัยนี้อยู่ที่การหาแนวทางพัฒนากลไกของรัฐด้านสื่อให้เป็นที่ยอมรับกับสามารถสร้างไว้วางใจจากประชาชนกลับมาคืนได้อันเป็นผลต่อเนื่องไปยังการพัฒนาการเมืองและระบบให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ดังนั้น ปัญหาสำคัญของงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความไว้วางใจจากประชาชน

สำหรับบทความนี้ Heck (2006) ให้ความหมายของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ว่าเป็นการใช้ข้อมูลการสื่อสารเทคโนโลยี (Information and Communication Technology: ICT) เช่น อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ สื่อสังคม และรูปแบบ Application โดยรัฐบาลเพื่อการส่งข้อมูลและบริการสาธารณะไปยังประชาชน รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เป็นการบูรณาการการนวัตกรรมในการนำส่งบริการ การเข้าร่วมของประชาชนและธรรมาภิบาลผ่านกระบวนการดิจิทัล (Digitalization) เพื่อความสัมพันธ์ภายในและภายนอก (Jeffrey, 2008) นอกจากนี้ Vassilakis et al (2007) ได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการใช้รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการนำส่งบริการสาธารณะ (Providing Public Service) การปรับปรุงการจัดการให้มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนประชาธิปไตย (Supporting democracy) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายคนได้ใช้มุมมองและทฤษฎีเช่น ทฤษฎีการกระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovative Theory) รูปแบบการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) ทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior) และทฤษฎีความเป็นหนึ่งของการยอมรับและใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) เพื่อกำหนดปัจจัยที่มีผลต่อการดัดแปลงการใช้ของประชาชนกับรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ความไว้วางใจของประชาชน (Citizen's Trust) การได้รับความเสี่ยง (Perceived Risk) การได้รับพฤติกรรมควบคุม (Perceived Behavioral Control) การได้รับประโยชน์ (Perceived Usefulness) ความง่ายในการใช้ (Ease of Use) ความเชื่อมั่น (Confidence) คุณภาพบริการ (Service Quality) เป็นต้น ทั้งนี้ Amor (2021) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริการของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วย 1) ระดับการครอบคลุมความต้องการของผู้ใช้และการบริการส่วนบุคคล (Coverage Level of Users' Need Personalized Service) เช่น การนำเสนอบริการที่หลากหลาย การบูรณาการบริการที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน 2) ความง่ายในการใช้ (Ease of Use) เป็นการนำเสนอการทำธุรกรรมที่ง่าย ฟังก์ชันที่ใช้ง่าย มีกระบวนการใช้ที่ชัดเจน ง่ายในการใช้โดยปราศจากผล 3) ความปลอดภัยและเป็นส่วนตัว (Security of Privacy) มีการป้องกันข้อมูลส่วนตัวและปลอดภัย 4) คุณภาพบริการ (Service Quality) กระบวนการใช้รวดเร็วมีการให้บริการความช่วยเหลือตามเวลา 5) คุณภาพข้อมูล (Information Quality) ข้อมูลที่ชัดเจน น่าเชื่อถือ 6) การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา Application หรือ portal ง่ายในการเข้าถึง 7) คุณภาพระบบ (System Quality) ระบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพโดยการใช้เทคโนโลยีก้าวหน้า 8) ฐานข้อมูลมีความเป็นเพื่อนต่อผู้ใช้ (User Friendly Platform) การออกแบบแพลตฟอร์มที่มีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันง่ายต่อการใช้ 9) การสนับสนุนทางเทคนิค (Technical support) มีการ

สนับสนุนโดยวิดีโอหรือรูปภาพ 10) ฐานรากที่มีการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Platform) เป็นแบบฟอร์มเสมือนจริงที่มีการปฏิสัมพันธ์อย่างรวดเร็ว 11) การประมวลผลบริการโปร่งใส (Service Processing Technology)

ขณะเดียวกันที่ การเข้าร่วมของประชาชน (Citizen Engagement) หรือการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงการเพิ่มขึ้นของโอกาสในการเข้าร่วมกับการกำหนดนโยบาย (Policy Making) และการนำเสนอรัฐบาลเกี่ยวกับประโยชน์ของประชาชน (Wang et al., 2021) การเข้าร่วมของประชาชนในการบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เกิดจากประสบการณ์ของประชาชนในการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเจ้าหน้าที่ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆเพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Wang et al., 2021) นอกจากนี้ สื่อสังคม (Social Media) มีบทบาทที่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ (Public Administration) ทำให้เพิ่มการมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ทั้งนี้ นักวิชาการหลายคนได้ยืนยันว่า การใช้บริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Usage) มีความสัมพันธ์เชิงบวกและเพิ่มการเข้าร่วมสาธารณะ (Public engagement) (Mat-Dami et al., 2021 และ Andonicranu & Georgescer, 2022) ส่วน Creighton (2005) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมหรือการเข้าร่วมของประชาชนว่า เป็นกิจกรรมของประชาชนที่ไปร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making) ของหน่วยงานของรัฐว่าเป็นการกระทำอะไร ใครเป็นคนทำ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ มีการติดตามและประเมินผลการกระทำ ซึ่งการที่จะเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีกระบวนการต่อเนื่องได้แก่ การบอกกล่าวแก่ประชาชน (Inform the Public) การรับฟังประชาชน (Public Hearing) การเข้าร่วมแก้ปัญหา (Problem Engaging) และการพัฒนาข้อตกลง (Agreement Development) จึงจะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมไปถึง พรพิมล คงนิม (2554) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น แต่กับสุวิมล คำอ้อย (2555) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลซึ่งแสดงออกในด้านบวกหรือลบที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการ ซึ่งความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้รับหรือบรรลุจุดหมายในสิ่งที่ต้องการในระดับหนึ่งและรู้สึกดังกล่าวกจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ตลอดจน เพ็ญภา จรัสพันธ์ (2557) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งที่เป็นไปตามความต้องการ ความพึงพอใจจึงเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ อาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่ถ้าเมื่อใดสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดหมายได้ ก็จะเกิดความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวังไม่บรรลุจุดหมาย ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

ดังนั้น อมรา อินทวงศ์ (2557) สรุปความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรม เกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกด้านบวกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเกิดขึ้นจากความคาดหวัง หรือเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถ ตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลได้ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามค่านิยมและประสบการณ์ของตัวบุคคล

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพบริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมและความพึงพอใจของประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และยโสธรที่มีประวัติการใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานรัฐใดรัฐหนึ่งรวมไปถึงสมัครใจในการให้ข้อมูลแต่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน อันเนื่องจากปัญหาการเข้าถึงแหล่งข้อมูลกับช่องทางในการใช้งานมีผลต่อความสะดวกในการเข้าใช้บริการของประชาชนจากหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะการเข้าใช้เพื่อการร้องเรียนหรือตรวจสอบข้อมูลตามความสนใจของประชาชน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนในการเข้าใช้บริการ Electronic ของหน่วยงานรัฐทำให้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างเก็บข้อมูลไม่เกินร้อยละ 5 กับได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนและเก็บข้อมูลเพิ่มอีก 50 คนรวมจำนวนข้อมูลทั้งสิ้น 450 คน (กัญญสิริ จันทรเจริญ, 2554)

วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากการนำเอารายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจในการให้ข้อมูลมาจับสลากรายชื่อแล้ว ผู้วิจัยยังได้ขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างที่จับสลากให้แนะนำเพื่อนสนิทที่มีประวัติในการเข้าใช้บริการรัฐ Electronic อีก 1 คนในการให้ข้อมูล แต่อย่างไรก็ตามการพิจารณาคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลเป็นข้อน่าสังเกตและสำคัญมากสำหรับการเก็บข้อมูลที่มุ่งคำตอบสำหรับนำไปอธิบายปรากฏการณ์วิจัยได้อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะการได้คำตอบตรงตามเงื่อนไขกับวัตถุประสงค์วิจัย (ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559) และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลต่อไปนี้

เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และยโสธร

มีความสมัครใจในการให้ข้อมูลโดยปราศจากเงื่อนไขหรือประโยชน์ใดใดต่อรอง

สามารถให้ข้อมูลอื่นเพิ่มเมื่อผู้วิจัยร้องขอ

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยสำหรับนำไปรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาคุณภาพแบบสอบถามอย่างชัดเจนดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires construct)

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยรวบรวมเอาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศกับจากต่างประเทศมาวิเคราะห์และสกัดเอาสาระสำคัญไปใช้นิยามความหมาย องค์ประกอบกับตัวบ่งชี้สำหรับนำไปสร้างเป็นข้อคำถาม โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษากับการใช้ภาษาที่สามารถสื่อความเข้าใจได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัย (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยแบ่งขั้นตอนนี้ออกไปอีกสองขั้นตอนย่อยประกอบด้วย

1.1) ขั้นตอนการร่างข้อคำถาม (Questionnaire draft) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาคำสำคัญที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมไปร่างเป็นข้อคำถามและนำไปตรวจสอบความตรงเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษากับนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำทั้งนี้เพื่อประโยชน์สำหรับการนำเอาคำตอบที่สามารถนำไปอธิบายผลวิจัยได้อย่างน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการ

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาแล้วตามขั้นตอนที่ 1.1 ไปขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างกระชับชัดเจนกับมีความแม่นยำตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยอันเป็นจุดมุ่งหมายสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณและแบบอื่นทั้งนี้เพราะหลักสำคัญของการทำวิจัยทุกชนิดนั้นมุ่งค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์วิจัยเท่านั้น (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2) ขั้นตอนการทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม (Questionnaire quality)

การทดสอบคุณภาพแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขมาแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อาศัยอยู่นอกพื้นที่ประชากร แล้วนำกลับมาทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นต่อไปนี้

2.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง (Validity criteria) ผู้วิจัยกำหนดตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 ทดสอบความตรงกันระหว่างข้อสรุปเชิงทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมกลับคืนมาได้ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) รวมถึงทดสอบตามค่า KMO ไม่น้อยกว่า .80 ค่า Extraction มากกว่า .50 ขึ้นไปและความแปรปรวนสะสมตามค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ทดสอบความตรงแบบสอบถาม และมีผลการทดสอบตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลทดสอบความตรงแบบสอบถาม

Variables	Service quality	Engagement	Satisfaction
Goodness of fit	Chi-Square 547.31 Df 298 Sig. .000	Chi-Square 78.47 Df 27 Sig. .000	Chi-Square 145.83 Df 20 Sig. .000
KMO	.96	.94	.89
Extraction	.73-.91	.71-.80	.81-.91
Variance	67.68%	70.29%	76.72%
Factors number	2	1	1

จากตารางผลทดสอบความตรงแบบสอบถามพบว่า แบบสอบถามนี้มีความตรงตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น โดยทั้งสามตัวแปรผลทดสอบตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญที่ .000 แสดงว่าข้อสรุปเชิงทฤษฎีมีความสอดคล้องพอดิกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมกลับคืนมาได้ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) นอกจากนี้แล้วยังพบว่ามีค่า KMO มากกว่า .80 โดยมีค่า KMO ที่ .96, .94 และ .89 รวมถึงมีผลทดสอบน้ำหนักของแต่ละตัวบ่งชี้ตามค่า Extraction สูงกว่า .50 โดยมีค่าระหว่าง .71-.91 ตลอดจนองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรสามารถ

อธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 67.68 ร้อยละ 70.29 และร้อยละ 76.72 ที่นำไปสู่การทํานายอำนาจการทดสอบระหว่างตัวแปรไปจนถึงอำนาจการทดสอบความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ห้ข้อสรุปมาแล้วเป็นอย่างดีของงานวิจัย (สันติ พรประเสริฐมานิต, 2559) โดยเฉพาะการทดสอบอำนาจการแปรผันที่ต่างกันของค่าเฉลี่ยแต่ละกลุ่มกับความเป็นอิสระของข้อมูลตัวแปรเหตุต่อตัวแปรผลในภายหลังเมื่อนำไปวิเคราะห์ห้ข้อสรุปพยากรณ์

2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability criteria) ผู้วิจัยทดสอบความเชื่อมั่นตามค่า Alpha ตั้งแต่ .80 กับความเที่ยงรายข้อมากกว่า .40 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์สำหรับการทดสอบความเชื่อมั่น (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) โดยมีผลทดสอบตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลทดสอบความเชื่อมั่น

Variables	Alpha	Corrected items
คุณภาพบริการรัฐ electronic	.97	.66-.83
การเข้าร่วมของประชาชน	.95	.77-.83
ความพึงพอใจ	.96	.80-.89

จากตารางพบผลทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามงานวิจัยนี้มีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นโดยมีค่า Alpha ที่ .97, .95 และ .96 รวมถึงมีความเที่ยงตรงรายข้อมากกว่า .40 คือมีค่าระหว่าง .66-.89 สรุปได้ว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์กำหนด

การเก็บข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและลดข้อผิดพลาดอันเกิดจากการเก็บข้อมูลอันเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลนี้ด้วยตนเอง (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลต่อไปนี้

- 1) ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและเปิดรับสมัครเครือข่ายในเขตจังหวัดกลุ่มตัวอย่างให้ได้น้อยจังหวัดละ 5-10 เครือข่าย
- 2) จัดประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยให้ทุกเครือข่ายได้เข้าใจตรงกัน พร้อมทั้งแนะนำให้แก่แต่ละเครือข่ายประชาสัมพันธ์และเปิดรับสมัครผู้ให้ข้อมูลในเขตจังหวัดของตนเอง
- 3) จัดทำบัญชีรายชื่อพร้อมทั้งติดต่อประสานงานเครือข่ายเจ้าของพื้นที่เพื่อดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล
- 4) แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล พร้อมทั้งขอคำแนะนำเพื่อนสนิทที่มีคุณสมบัติในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเพิ่มเติม รวมไปถึงนัดหมายการรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัยกับเครือข่ายในแต่ละจังหวัด
- 5) ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย โดยผู้วิจัยประสานงานไปยังเครือข่ายในแต่ละจังหวัด รับทราบปัญหาและแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อมูลกลับคืนมาครบตามจำนวนที่ต้องการ
- 6) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา พร้อมทั้งคัดแยกเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับการวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Step wise คัดเอาตัวแปรอิสระไปวิเคราะห์ผลกับสร้างสมการพยากรณ์ตามค่าสัมประสิทธิ์แต่ละตัวแปร

สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

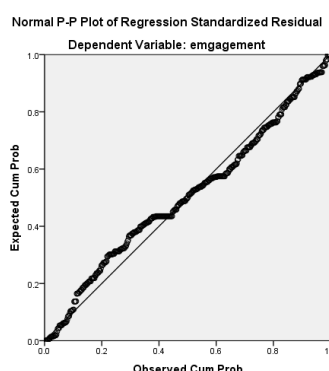
ผลวิจัยพบว่า คุณภาพบริการ คุณภาพข้อมูลและความปลอดภัยเป็นองค์ประกอบของคุณภาพบริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลพยากรณ์ต่อการเข้าร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ค่า R^2 .53 ความคลาดเคลื่อนสะสม .52 ความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนร่วมกันที่ 171.92 (Sig. 000) ทั้งนี้มีอิทธิพลของคุณภาพบริการร้อยละ 32 คุณภาพข้อมูลร้อยละ 32 และความปลอดภัยร้อยละ 15 โดยนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้ต่อไปนี้

$$\text{การเข้าร่วมของประชาชน} = .32 \text{ คุณภาพบริการ} + .32 \text{ คุณภาพข้อมูล} + .15 \text{ ความปลอดภัย}$$

ตารางที่ 3 อิทธิพลองค์ประกอบคุณภาพบริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการเข้าร่วมของประชาชน

Dependent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	5.23	.000	Tolerance .34-.37
คุณภาพบริการ	.32	5.92***	.000	VIF 2.66-2.87
คุณภาพข้อมูล	.32	6.05***	.000	Collinearity .00-.94
ความปลอดภัย	.15	2.91**	.004	Durbin-Watson 2.04

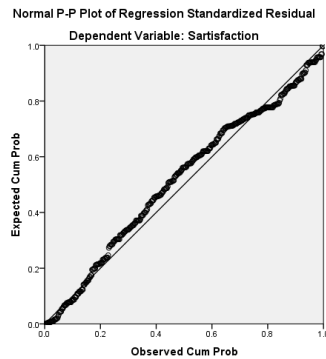
R^2 .53 std error .52 F = 171.92 Sig. 000

ตารางที่ 4 อิทธิพลองค์ประกอบคุณภาพบริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชน

Dependent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	3.66	.000	Tolerance .29-.36
ความปลอดภัย	.23	3.53***	.000	VIF 2.76-3.37
คุณภาพข้อมูล	.21	3.63***	.000	Collinearity .01-.65
ความเป็นส่วนตัว	.14	2.25*	.025	Durbin-Watson 1.47
คุณภาพบริการ	.13	2.06*	.040	

R^2 .43 Std error .91 F = 184.23 Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า คุณภาพบริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของประชาชนร้อยละ 23 และอีกร้อยละ 21 คุณภาพข้อมูล ร้อยละ 14 ความเป็นส่วนตัว และคุณภาพบริการร้อยละ 13 โดยทั้ง 4 องค์ประกอบมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ R^2 .43 ความคลาดเคลื่อนสะสม .91 ความแปรปรวนรวมกันที่ $F = 84.23$ (Sig. 000) และนำมาสร้างสมการพยากรณ์ได้ต่อไปนี้

$$\text{ความพึงพอใจของประชาชน} = .23 \text{ ความปลอดภัย} + .21 \text{ คุณภาพข้อมูล} + .14 \text{ ความเป็นส่วนตัว} + .13 \text{ คุณภาพบริการ}$$

จากผลวิจัยที่สรุปได้ปรากฏชัดว่าการพัฒนาคุณภาพบริการควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาคุณภาพข้อมูล และการสร้างปลอดภัยให้กับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งนี้เพราะด้านแนวคิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเป็นการสร้างสรรค์ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงระบบการบริหาร และบริการภาครัฐจำนวนมาก ให้สามารถบริการแบบออนไลน์ทางระบบอินเทอร์เน็ต และสามารถให้บริการได้แบบ 24 x 7 คือ ตลอด 24 ชั่วโมงโดยไม่เว้นหยุด การดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐจะต้องเน้นที่ระบบสารสนเทศมากกว่าการเน้นที่เทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งในการประยุกต์ระบบสารสนเทศเข้าไปในเนื้อหาของภาครัฐนั้น จะต้องมีการปรับปรุงองค์การให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อที่จะได้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดแก่ประชาชนมิใช่เพียงแค่นำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในองค์กรเดิมเท่านั้น การจะบรรลุสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้นั้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นกระบวนการ เนื่องจากการปรับองค์กรภาครัฐเข้าสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีการกระจายข้อมูลข่าวสาร วิธีการให้บริการต่อประชาชน ตลอดจนความรับผิดชอบที่ข้าราชการพึงมีต่อประชาชน และหน่วยงานของตนเอง ดังนั้นการปฏิบัติการเพื่อให้เกิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไปจนในที่สุดผู้ปฏิบัติการข้าราชการ และประชาชนมีความเข้าใจในเรื่องนี้ร่วมกัน (สมชัย อักษรารักษ์ และอศินา พรพดิน, 2557)

นอกจากนี้แล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นกระบวนการของประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) แสดงออกทางสาธารณะ แสดงความคิดเห็นเพื่อผลักดันนโยบายและตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปด้วยความสมัครใจในการกำหนดทิศทางและความต้องการของชุมชน (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2559) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องประกอบด้วย การวางแผน การตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การตรวจสอบและประเมินผลของกิจกรรมนั้นๆ (Anne, 2013)

ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการบริหารจัดการในรูปแบบความร่วมมือ เพื่อช่วยให้ภาครัฐสามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ดี และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ผ่านระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ ประกอบด้วย (1) ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) การสร้างระบบนิเวศดิจิทัล (3) ทักษะ ความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐ และ (4) วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาภาครัฐแบบดิจิทัล (Key Takeaways, 2564)

จากผลวิจัยที่สรุปได้มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นอีกว่า การพัฒนาคุณภาพบริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนควรได้รับการพัฒนาความเป็นส่วนตัวเพิ่มเติม ด้วยเหตุผลเพราะ ญัฐพันธ์ เซรนนันท์ (2551) ได้ศึกษาการวัดความพอใจจากการตีความคำพูดของคนที่เราต้องการวัดนั้นพบว่า คนอาจเปิดเผยสิ่งที่เขาคิดเพียงบางส่วน โดยส่วนใหญ่จะถูกเก็บเป็นความลับส่วนตัว หรือแม้ผู้นั้นเต็มใจที่จะเปิดเผยแต่ด้วยเหตุที่ทัศนคติเป็นเรื่องสลับซับซ้อน จึงยากที่จะถ่ายทอดมาได้ถูกต้องตรงตามที่ต้องการ ดังนั้น การที่จะวัดทัศนคติจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เพราะทัศนคติเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นรูปธรรมได้ หรือแม้จะสามารถสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมก็ตาม ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อนักสังคมศาสตร์ ทำให้เกิดความพยายามที่จะสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีความเที่ยงตรงแม่นยำสูง และมีความน่าเชื่อถือ โดยเครื่องมือดังกล่าวมีทั้งที่อยู่ในลักษณะแบบสอบถาม (Questionnaires) การใช้กรณีเหตุการณ์สำคัญ (Critical incidents) และการสัมภาษณ์ (Interview) กับ Amor (2021) สํารวจปัจจัยแรงจูงใจของประชาชนที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ในประเทศซาอุดีอาระเบียและได้สรุปว่า ความสำเร็จของการบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้ใช้และการยอมรับในลักษณะของพอร์ทัล (Portal features) และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของประชาชนได้แก่ 1) การบริการที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้และความเป็นส่วนตัว 2) ความง่ายในการใช้พอร์ทัล 3) ความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวและระดับของคุณภาพบริการ 4) คุณภาพข้อมูลที่นำเสนอและ 5) การเข้าถึง จึงอาจสรุปได้ว่า ความต้องการของผู้ใช้และลักษณะของพอร์ทัล เป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จของการบริการโดยรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้แล้ว การศึกษาวิจัยของ Hujran et al (2023) เพื่อสำรวจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและผลลัพธ์ของการใช้รัฐบาลอัจฉริยะ (Smart Government Usage) โดยใช้ทฤษฎีการรวม การยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology: UTAUT) แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังในผลงานมีผลกระทบอย่างสูงต่อการใช้รัฐบาลอัจฉริยะ ความเป็นส่วนตัวไม่มีผลต่อการใช้รัฐบาลอัจฉริยะ

ดังนั้น การใช้บริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อของผู้ใช้ (User's Belief) เพราะข้อมูลที่โปร่งใส (Information transparency) นอกจากนี้ ความพึงพอใจของประชาชน (Citizen satisfaction) การใช้รัฐบาลอัจฉริยะ (Smart Government usage) และความโปร่งใสของข้อมูลสามารถพยากรณ์โดยตรงต่อการเข้าร่วมของประชาชน (Citizen engagement)

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้ประโยชน์

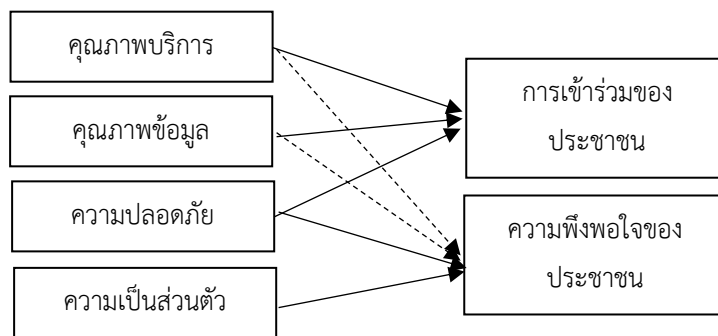
จากข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยแนวทางสำหรับการนำไปพัฒนาคุณภาพบริการรัฐอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมและความพึงพอใจของประชาชนประกอบด้วย 4 แนวทางสำหรับการพัฒนา คือ การพัฒนาคุณภาพบริการ คุณภาพข้อมูล ความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะการพัฒนาความเป็นส่วนตัวขอข้อมูลประชาชนที่เข้ามาติดต่อกับหน่วยรัฐที่เจ้าหน้าที่รัฐบาลและผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน หรือเว็บไซต์ที่ประชาชนเข้าไปใช้บริการต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับการพัฒนาการปกป้องการรั่วไหลของข้อมูลส่วนตัวประชาชน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรนำเนื้อหาสาระสำคัญของงานวิจัยนี้ไปวิจัยภาคสนาม การทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมและงานวิจัยเชิงคุณภาพหรืองานวิจัยอื่นที่สามารถสะท้อนผลวิจัยได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยเฉพาะการทำวิจัยกับกลุ่มคนแต่ละรุ่นแล้วนำเอาผลวิจัยมาเปรียบเทียบเพื่อนำไปพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับการยกระดับรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของทุกคน

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

จากผลการวิเคราะห์สมการพหุการถดถอยนำมากำหนดแบบจำลองแนวทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมและความพึงพอใจของประชาชนได้ตามภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 2 แบบจำลองรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า แบบจำลองรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์มี 3 ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมของประชาชนคือ การพัฒนาคุณภาพบริการ คุณภาพข้อมูลและความปลอดภัย ขณะที่มียอดประกอบ 4 ส่วนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพบริการ คุณภาพข้อมูล ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว ซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้ความเป็นส่วนตัวเป็นปัจจัยที่ผู้บริหารงานฝ่ายรัฐบาล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปจนถึงผู้มีอำนาจสั่งการให้รัฐบาลดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้ต้องให้ความสำคัญองค์ประกอบทั้ง 4 ควบคู่ไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพราะเป็นปัจจัยส่งผลต่อการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญ์สิริ จันทรเจริญ. (2554). บทที่ 5 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, สืบค้นจาก https://www.ict.up.ac.th/surinthis/ResearchMethodology_2554....PDF
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การคัดเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยคุณภาพ, วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 29(2), 31-48.
- ปาริฉัตร ถนอมวงษ์. (2561). ความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค 3). วิทยานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการเงินและธนาคาร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.

- พรพิมล คงนิม. (2554). *การศึกษาความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่ได้รับบริการจากบริษัท เอ็ม. เอช. อี ดีแมก (ที) จำกัด*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิรุณวรรณ กิตติคุณ. (2558). *การจัดการภาครัฐ: รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เพ็ญญา จรัสพันธ์. (2557). *ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้าจีเนท โมบาย เซอร์วิส เซ็นเตอร์ จันทบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.
- สมชัย อักษรารักษ์ และ อศินา พรวสิน. (2557). *โฉมหน้าบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐเพื่อคนไทย*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุวิมล คำย่อย. (2555). *ความพึงพอใจของผู้มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยก อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุบลราชธานี*. อุดรธานี: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยก.
- อมรา อินทรวงศ์. (2557). *พฤติกรรมความพึงพอใจต่อการใช้บริการประกันสุขภาพถ้วนหน้า งานทันตกรรมของโรงพยาบาลสารภี จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Alawneh, A., Al-Refai, H. and Batiha, K. (2013), "Measuring user satisfaction from e-government services: Lessons from Jordan", *Government Information Quarterly*, 30(3), 277-288.
- Amor, N. E. B. (2021). Exploring Citizens' Motives influencing the satisfaction with and adoption of E-Government Services in the Kingdom of Saudi Arabia. *FWU Journal of Social Sciences*, Winter 2021, 15(4), 77-91.
- Androniceanu, A., & Georgescu, 1. (2022). E-participation in Europe: a comparative perspective. *Public Administration Issues*, 5(1), 7-29.
- Chen, Z.J., Vogel, D. and Wang, Z.H. (2016), "How to satisfy citizens? Using mobile government to reengineer fair government processes", *Decision Support Systems*, 82(2), 47-57.
- Huijan, O., Al-debei, M.M., Al-Adwan, A. S., & Alarabiat, A. (2023). Examining the antecedents and outcomes of smart government usage: An integrated model, *Government Information Quarterly*, 40.
- James, O. (2007). Evaluating the expectations disconfirmation and expectations anchoring approaches to citizen satisfaction with local public services. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 19(1), 107-123.
- Jeffrey, R. (2008). Service, Security, Transparency and Trust: Government Online or Governance Renewal in Canada?. In D. Norris (Eds.). *E-Government Research: Policy and Management*. 314-335.
- Mat Dawi, N., Namazi, H., Hwang, H. J., Ismail, S., Maresova, P., & Krejcar, O. (2021). Attitude toward

-
- protective behavior engagement during COVID-19 pandemic in Malaysia: the role of e-government and social media. *Frontiers in public health*, 9, 113.
- Nulhusna, R., Sandhyaduhita, P., Hidayanto, A. and Phusavat, K. (2017), The relation of e-government quality on public trust and its impact on public participation, *Transforming Government: People, Process and Policy*, 11(3), 393-418.
- Rana, N.P., Dwivedi, Y.K., Williams, M.D. and Weerakkody, V. (2015), *Investigating success of an e-government initiative: validation of an integrated is success model*", *Information Systems Frontiers*, 17(1), 127-142.
- Vassilakis, C., Lepouras, G. & Halatsis, C. (2007). A knowledge-based approach for developing multi-channel e-government services. *Electronic Commerce Research and Applications*. 6, 113-124.
- Wang, C., Teo, , T.S.H., Dwivedi, Y., & Jassen, M. (2021). Mobile services use and citizen satisfaction in government: integrating social benefits and uses and gratifications theory. *Information Technology & People*, 34(4), 1313-1337.
- Welch, E.W., Hinnant, C.C. and Moon, M.J. (2005), "Linking citizen satisfaction with e-government and trust in government", *Journal of Public Administration Research and Theory*, 15(3), 371-391.

บทความวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่มีต่อ
ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภานุพงศ์ กรเกิด*, เพ็ญพณ พ่วงแพ และชัยรัตน์ โตศิลา

หลักสูตรและวิธีสอน, การสอนสังคมศึกษา, ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: konket_p@silpakorn.edu

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 2) เพื่อศึกษาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งสิ้น 15 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมและแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน และ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม หลังการใช้การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 17.4$, S.D. = 1.96) สูงกว่า ก่อนการใช้การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 9.2$, S.D. = 1.86) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถนำความรู้ ทักษะสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมไปใช้ได้เหมาะสมกับช่วงวัยของตนเอง โดยสามารถตั้งคำถามทางสิ่งแวดล้อม จากประเด็นปัญหาที่เป็นทั้งสถานการณ์ตัวอย่าง และสถานการณ์จากชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ ที่สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพ และระบบนิเวศ สังคมวัฒนธรรม มีสมรรถนะในด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยสามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม และสามารถสืบค้นข้อมูลหาหลักฐานจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือ และสามารถนำเอาความรู้และสมรรถนะเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ และ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.02)

คำสำคัญ: สะเต็มศึกษา, ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม, มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

Received: May 29, 2024, Revised: June, 11, 2024, Accepted: June, 13, 2024

* Corresponding author

EFFECTS OF USING STEM EDUCATION ON HUMAN AND SURROUNDING ENVIRONMENT ON ENVIRONMENTAL LITERACY OF SIXTH GRADE STUDENT

Panupong Konket, Phenphanor Phuangphae and Chairat Tosila*

^{1,2,3}*Teaching Social Studies, Education faculty, Silpakorn University*

Email : konket_p@silpakorn.edu

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the environmental literacy of Grade 6 students who received learning according to the STEM education concept before learning and after learning according to the concept. STEM education 2) To study the environmental literacy of Grade 6 students who received learning management according to STEM education concepts. 3) To study the opinions of Grade 6 students regarding learning management. According to the concept of STEM education. The target group used in this research was 6th grade students totaling 15 people, obtained by purposive selection method. The tools used in the research: A lesson plan based on STEM education concepts., Environmental literacy test, Behavioral observation recording form and student learning log, and Opinion questionnaire Grade 6 students towards learning according to STEM concepts Statistical values used in data analysis include percentage, mean, standard deviation. and compare pre and post scores Using independent t-test statistics.

The results of the research found that 1) students' environmental literacy. After using concept-based learning management STEM education. ($\bar{x} = 17.4$, S.D. = 1.96) was higher than before using learning management according to STEM education concepts ($\bar{x} = 9.2$, S.D. = 1.86) with statistical significance at the .05 level. 2) The environment literacy It was found that most students were able to use knowledge. Use important environmental skills appropriate to your own age. By being able to ask environmental questions from issues that are both example situations and situations from the community in which they live that are consistent with their physical characteristics and ecological, social and cultural characteristics. Has good environmental performance. By being able to analyze environmental problems and can search for information and evidence from reliable sources and these knowledge and competencies can be applied in planning solutions to environmental problems that occur in daily life. And 3) opinions of Grade 6 students regarding learning management. According to the overall STEM education concept, it is at a high level. ($\bar{x} = 2.36$, S.D. = 0.02).

Keywords: STEM Education, Environmental literacy, Human and Environment

*** Corresponding author**

บทนำ (Introduction)

ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น และการขยายตัวของเขตเมืองและอุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม มากขึ้นโดยเฉพาะปัญหาโลกร้อนและสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์ (United Nations Environment Program; UNEP, 2012) ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาอย่างยิ่ง ปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้ส่วนมากเกิดจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งอาจเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรืออาจเจตนาทำเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยขาดความตระหนัก ขาดคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นการให้ความรู้ด้านการศึกษาแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำและควรทำอย่างมีระบบแบบแผน (ลัดดาวัลย์ กัณหาสุวรรณ, 2561 ; 8-9)

ทักษะสำคัญที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงเรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการใช้ความสามารถในการจัดการปัญหาและประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม มีพฤติกรรมในการตัดสินใจอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และเกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงทางสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเกิดเข้าใจถึงการกระทำของมนุษย์ในตัดสินใจของบุคคลหรือชุมชนที่จะกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมยังเป็นทักษะที่ทำให้เกิดความตระหนักในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการเรียนรู้ ความเข้าใจในบริบทและรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติ กายภาพ สังคม สามารถวิเคราะห์แปลความ ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีทักษะทางปัญญาและจิตใจที่ดีที่จะใช้ทักษะเหล่านั้นในการมีส่วนร่วมทำงานด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (Maryland Association for Environmental and Outdoor Education (MAEOE): ออนไลน์) ซึ่งมีหลากหลายหน่วยงานและองค์กรได้พยายามผลักดันให้มีการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและปกป้องสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความรู้และทักษะด้านสิ่งแวดล้อมของบุคคล ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (NAAEE, 2010 : 1) โดยมีแนวคิดเรื่องความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่พัฒนาบุคคลให้มีความรู้และมีแนวโน้มจิตินัยที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมที่จะพัฒนาให้เกิดเป็นสมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อมในการระบุ วิเคราะห์ ประเมินและนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยอุปนิสัยด้านสิ่งแวดล้อม และยังส่งผลโดยตรงต่อการเกิดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของมนุษย์อีกด้วย (Hollweg et al., 2011: 12-24)

ประเทศไทยเริ่มมีการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2533 พบการบรรจุเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับประถม (จิระวรรณ เกษสิงห์, 2561 : 1-4) ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้มีการส่งเสริมให้มีการศึกษา และแก้ปัญหาประเด็นทางสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นเพิ่มขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530 : 133-144) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่ได้มีการวางกรอบเป้าหมายการพัฒนาคนให้เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ที่มีทักษะความรู้ พฤติกรรมและบรรทัดฐานให้มีสอดคล้องกับตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังมีการผลักดันและส่งเสริมการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคมยุคใหม่ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการผลักดันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สะเต็มศึกษาเป็นแนวคิดการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะทางกระบวนการวิทยาศาสตร์ และการออกแบบนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียน นำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือนวัตกรรมใหม่ที่สามารถใช้ในการดำเนินชีวิตจริง และสามารถประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และ ทักษะที่หลากหลายจากศาสตร์วิชาที่เกี่ยวข้องกับสะเต็มศึกษา โดยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ ความเข้าใจ และ ใช้ทักษะด้านสาขาวิชาของสะเต็มศึกษาทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี และใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มาออกแบบวิธีการหรือกระบวนการเพื่อให้ได้นวัตกรรม ซึ่งใช้ในการแก้ปัญหาหรือเพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนิน ชีวิต (National Research Council, 2012 : 4-5) และการจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ หรือสถานการณ์ที่ใช้ใน กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน หรือการประกอบอาชีพในอนาคต (ศูนย์สะเต็มศึกษา, 2558: 1)

จากความสำเร็จและปัญหาผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญถึงการจัดสภาพการเรียนรู้ในปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ทำให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้ จนนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติที่ต้อง คำนึงถึงความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งถือว่าเป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิต โดยครูจะต้องเปลี่ยนจากเน้น สอนหรือสั่งสอน ไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้โดยใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นใกล้ตัวของนักเรียนมาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียน ค้นหาคำตอบและแนวทางแก้ปัญหาไปสู่การลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้เป็นทีมร่วมกับเพื่อน เน้นให้เกิดความฉลาดรู้ทาง สิ่งแวดล้อม และกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความ ฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

1. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
2. เพื่อศึกษาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

วิธีวิจัย (Research Methodology)

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเกาะแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 รวมนักเรียนทั้งหมด 15 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

2.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยใช้เนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในเนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สาระภูมิศาสตร์ จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง มีรายละเอียดดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

1) ธรรมชาติกับสังคมไทย

2) สิ่งแวดล้อมในชุมชนของเรา

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จำนวน 2 แผน รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

5.2 แบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 1. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 2. ด้านการสร้างอุปนิสัยเพื่อไปสู่สิ่งแวดล้อม 3. สมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนด้านละ 10 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5.3 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมและแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วยแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเป็นการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้โดยครูใน 4 ประเด็นประกอบด้วย 1) การสังเกตการลงมือปฏิบัติงานของผู้เรียน 2) การปฏิบัติตามสื่อนทางสิ่งแวดล้อม 3) ออกแบบเพื่อชิ้นผลงานที่ตอบสนองต่อประเด็นทางสิ่งแวดล้อมและ 4) ปัญหาที่พบในการดำเนินการ และแบบบันทึกการเรียนรู้เป็นแบบบันทึกแบบอรรถนัยประกอบด้วยคำถาม 1) วันนี้ได้เรียนรู้อะไรบ้าง 2) การเรียนรู้วันนี้มีประโยชน์อย่างไร และนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใดได้บ้าง 3) การเรียนรู้วันนี้ทำให้คิดถึงสิ่งใดบ้าง และ 4) ความรู้สึกต่อกิจกรรมในวันนี้เป็นอย่างไร

5.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยใช้มาตราส่วนมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จำนวน 2 แผน รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ที่ผ่านการประเมินตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ซึ่งมีค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6.2 แบบทดสอบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน (Pretest – Posttest) ประกอบด้วยเนื้อหา 2 เรื่อง 1) ธรรมชาติกับสังคมไทย 2) สิ่งแวดล้อมในชุมชนของเรา มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม 2) การสร้างอุปนิสัยเพื่อไปสู่สิ่งแวดล้อม และ 3) สมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภูมิศาสตร์ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความถูกต้องของแบบทดสอบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปหาความยากง่ายของแบบทดสอบ

6.3 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมและแบบบันทึกการเรียนรู้ เป็นการบันทึกการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยจะรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมในการทำกิจกรรมและประเมินการทำกิจกรรมของผู้เรียนโดยผู้สอน และแบบบันทึกการเรียนรู้เป็นแบบบันทึกแบบอรรถนัย เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดหลังการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรมในแต่ละชั่วโมง ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องของแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ 2) ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดช่วงความคิดเห็นออกเป็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง และเห็นด้วยน้อย และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความคิดเห็น จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

7. การดำเนินการทดลอง

7.1 ขั้นเตรียมก่อนการทดลอง

1) ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว แบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนเรียน (Pre-test) และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

2) จัดเตรียมภาพ ข้าว และวีดิทัศน์เกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเกาะแก้ว

7.2 ขั้นดำเนินการทดลอง

1) ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบวัดผลความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนเรียน เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ก่อนเรียน และแบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและเก็บผลการทดสอบเปรียบเทียบกับผลการเรียนรู้หลังเรียน

2) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาตามแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ ที่ได้สร้างขึ้นไว้ทั้ง 3 แผน และเริ่มทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

3) ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว หลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

7.3 ขั้นหลังการทดลอง

หลังจากผู้วิจัยดำเนินการสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลมาเปรียบเทียบผลการทดสอบ เพื่อตรวจสอบว่า หลังการจัดการเรียนรู้นักเรียนมีความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นหรือไม่ และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาอยู่ในระดับใด จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามในการวิจัยข้อที่ 1 และสมมติฐานการวิจัยความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้

การทดสอบ	จำนวนผู้เรียน (n)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	T	Sig. (1-tailed)
ก่อนเรียน	15	9.2	1.86	12.43	.00
หลังเรียน	15	17.47	1.96		

$P \leq .05$

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมาย ก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ $\bar{X} = 9.2$, S.D. = 1.86 และหลังการจัดการเรียนรู้เท่ากับ $\bar{X} = 17.47$, S.D. = 1.96 เมื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า หลังการใช้ปฏิบัติการกิจกรรมตามกระบวนการสะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนการปฏิบัติการกิจกรรมตามกระบวนการสะเต็มศึกษาสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ผลจากการศึกษาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

ผลการศึกษาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับกระบวนการตามกิจกรรมสะเต็มศึกษา ผู้วิจัยนำผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ผลการตรวจแบบทดสอบ และการตอบคำถามในชั้นเรียนบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการปฏิบัติการสอนรวมทั้งปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในขณะดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแบบบันทึกของครู เพื่อหาข้อสรุปและประเมินคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของกระบวนการสะเต็มศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหา สืบค้นข้อมูล ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ทดลองปฏิบัติจริง สรุปการดำเนินงาน และนำเสนอข้อมูลจากการดำเนินงาน สรุปภาพรวมจากการศึกษาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาจะเห็นได้ว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของสะเต็มศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม และสามารถนำไปใช้ได้ไปในแนวทางที่ดีและเหมาะสมกับช่วงวัยของตนเอง กล่าวคือ นักเรียนสามารถตั้งประเด็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อม จากประเด็นปัญหาที่เป็นทั้งสถานการณ์ตัวอย่าง และสถานการณ์จากชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ ที่สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพ และระบบนิเวศ สังคมวัฒนธรรม รวมไปถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีสมรรถนะในด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยสามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม และสามารถสืบค้นข้อมูลหาหลักฐาน หรือคำอธิบายจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือ และสามารถนำเอาความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ และยังสามารถนำเอาความรู้และการสมรรถนะไปประยุกต์กับการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือตอบสนองต่อความต้องการทางสิ่งแวดล้อมได้

1.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ หลังการจัดการเรียนรู้

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ คิดเห็น	อันดับที่
รวมเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.35	0.09	มาก	3
รวมเฉลี่ยด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	2.36	0.16	มาก	2
รวมเฉลี่ยด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้	2.39	0.09	มาก	1

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายหลังการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 2.36, S.D. = 0.02) เพื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับ มาก ในทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 2.39, S.D. = 0.09) 2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 2.36, S.D. = 0.16) และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 2.35, S.D. = 0.09) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อกระบวนการกิจกรรมสะเต็มศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนเสนอแนะให้ผู้สอนเพิ่มเวลาในขั้นที่ 4 วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 2) นักเรียนเสนอแนะให้มีการทดลองให้มากขึ้น และ 3) นักเรียนเสนอให้ผู้เพิ่มความหลากหลายของสื่อให้มากขึ้น

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลที่สรุปการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมาย หลังกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจากหลักการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยได้ส่งเสริมองค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมได้ กล่าวคือ หลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่นักเรียนต้องเป็นนักแก้ปัญหาโดยจะต้องเป็นผู้ที่สามารถตั้งคำถาม ระบุปัญหา ออกแบบแนวทางการรวบรวม ประยุกต์ใช้ความรู้ และต้องสามารถใช้กระบวนการทางวิศวกรรมศาสตร์มาออกแบบสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยต้องมีความรู้ถึงความต้องการของสังคมมาเป็นพื้นฐานในการเพื่อใช้ในการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง และบูรณาการร่วมกับวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์และศาสตร์ต่าง ๆ โดยกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มโดยให้ผู้เรียนสังเกตและระบุปัญหาจากบริบทสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของผู้เรียน หรือชุมชนที่นักเรียนต้องพบในชีวิตประจำวัน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เฝ้าดูปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ประสพการณ์โดยตรงของผู้เรียน ได้เป็นผู้สืบค้นข้อมูล ออกแบบแนวทางการแก้ปัญหา หรือสร้าง

นวัตกรรมขึ้นผลงาน และลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เป็นการอิงบริบทสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวหรือการจัดการเรียนการสอนที่อิงสถานที่ (Placed-Based Education) (ธีรดา หลงศิริ, 2561) เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริบท ชุมชนของตนเองและมีความตระหนักถึงผลเสียของสิ่งแวดล้อมดังกล่าวต่อชุมชน บริบทรอบตัวเอง เป็นจุดเน้นและนำไปสู่การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context Based learning) เพื่อพัฒนาเจตคติและจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (พัชรินทร์ ศรีคำ, 2559) โดยรวมแล้วการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา สามารถพัฒนาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้สูงขึ้นได้ด้วยเหตุผลคือสามารถพัฒนาการตั้งประเด็นปัญหาที่สนใจ สืบค้นข้อมูลในการแก้ปัญหา มีการวางแผนการปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และมีการสรุปผลการปฏิบัติ ก่อนนำข้อมูลที่ได้ไปนำเสนอต่อไป โดยสะท้อนจากผลการทดสอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมหลังเรียนที่มีค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบสูงกว่าก่อนเรียน

นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา พบว่าความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่สามารถนำความรู้ ทักษะสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมไปใช้ได้ในแนวทางที่ดีและเหมาะสมกับช่วงวัยของตนเอง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมตามกรอบแนวคิดที่ได้เสนอไว้ โดย Hollweg et al. (2011) ที่กล่าวว่าบริบทในท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาให้เกิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมได้ ถึงแม้ว่านักเรียนจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ต่างกันมีความแตกต่างที่หลากหลายของบริบท ระดับท้องถิ่น แต่ทุกคนสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเหมือนกัน โดยในวิจัยนี้มีการกำหนดในบริบทของชุมชน และประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของมนุษย์ และสภาพปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการวิถีชีวิตของมนุษย์ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันของลักษณะภูมิประเทศและความเป็นอยู่ในชุมชนกลาย มาเป็นปัญหาที่กระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียนที่ต้องเผชิญ ความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว นั้นจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของตนเอง นำไปสู่การอยากมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาและยังส่งเสริมพฤติกรรมกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สอดคล้องกับ Simmons et al. (2019) ที่ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่าความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับการเป็นส่วนหนึ่งของการประยุกต์ทักษะและความรู้ในการทำให้คุณภาพของสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ดีขึ้น โดยเริ่มต้นจากความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวของนักเรียน โดยสอดคล้องกับการกรอบแนวคิดองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่สมาคมสิ่งแวดล้อมแห่งอเมริกาเหนือ (NAAEE) ที่ได้เสนอไว้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างอุปนิสัยเพื่อไปสู่สิ่งแวดล้อม และสมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อม โดยนักเรียนสามารถตั้งประเด็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อม

จากประเด็นปัญหาที่เป็นทั้งสถานการณ์ตัวอย่าง และสถานการณ์จากชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ที่สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพ และระบบนิเวศ สังคมวัฒนธรรม รวมไปถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีสมรรถนะในด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยสามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม และสามารถสืบค้นข้อมูลหาหลักฐาน หรือคำอธิบายจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และสามารถนำเอาความรู้เหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ และยังสามารถนำเอาความรู้และการสมรรถนะไปปรับประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตนเอง หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อมได้ จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่เน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการกลุ่มผ่านกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการส่งเสริมให้เกิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนที่นำกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมมาใช้นั้นมีขั้นที่ส่งเสริมตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ของแต่ละองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมทำให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ด้วยตัวนักเรียนเอง ใน

ขั้นตอนของกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษานี้มีขั้นตอนหลายขั้นที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหา นักเรียนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นการทำความเข้าใจในสิ่งที่ปัญหาที่เป็นความรู้ทางสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน และจำเป็นต้องหาวิธีการหรือสร้างสิ่งประดิษฐ์เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเป็นการให้นักเรียนต้องพิจารณาปัญหาโดยใช้ความรู้ ความเข้าใจในระบบกายภาพ ระบบนิเวศ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และสมรรถนะในด้านการระบุปัญหาสิ่งแวดล้อมและการตั้งประเด็นคำถามด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อจำแนกบ่งชี้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนขอบเขต และผลกระทบที่เกิดขึ้นในมุมมองที่หลากหลาย ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้สืบค้นแนวคิด จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมผ่านการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ ความเหมาะสมกับเงื่อนไขของปัญหา ในการพิจารณาปัญหาทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุทางประวัติศาสตร์ ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ในขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนการดำเนินการ โดยกำหนดขั้นตอนในการทำงานอย่างชัดเจน และออกแบบต้นแบบของนวัตกรรมผลผลิตเพื่อใช้ในการทดสอบแนวคิด หรือใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งจะเป็นการสรุป ตัดสินใจในการใช้ข้อมูล หลักฐานที่ได้สืบค้นมาในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 4 วางแผนและดำเนินการทดลอง ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้พัฒนา หรือลงมือปฏิบัติ นวัตกรรมผลผลิตที่จะใช้ในการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม เป็นการส่งเสริมการแสดงออกทางความคิดของนักเรียนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้ทักษะทางสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ชิ้นผลงานการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมบรรลุเป้าหมาย ขั้นที่ 5 ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน เป็นขั้นตอนทดสอบนวัตกรรมหรือแนวคิดที่นักเรียนได้สร้างสรรค์ขึ้นจากการสืบค้นและได้ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้มีการนำผลการทดลองมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้ชิ้นนวัตกรรมหรือแนวคิดในการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น และขั้นที่ 6 นำเสนอวิธีการวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้จากการทดลองนวัตกรรมหรือแนวคิดในการแก้ปัญหา โดยออกแบบวิธีการที่นำเสนอข้อมูลให้เข้าใจง่าย และน่าสนใจ โดยได้จัดทำให้รูปแบบของโปสเตอร์ความรู้ และนำเสนอหน้าชั้นเรียน

พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาจะช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรทิพย์ ศิริภทราชัย (2556: 50) ที่ได้กล่าวว่าสะเต็มศึกษาเป็นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะและการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ส่วนเทคโนโลยีเป็นการใช้กระบวนการในการคิดปรับปรุงและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ วิศวกรรมศาสตร์เป็นการคิดสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ และคณิตศาสตร์เป็นการคิดคำนวณ การจำแนกจัดกลุ่ม การจัดแบบรูปและการบอกรูปร่างและคุณสมบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Megan Alece Heitkamp (2016) และธนา เครือวงศ์ (2558) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยจากงานวิจัยได้ว่า นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีสมรรถนะการรู้สิ่งแวดล้อมและ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และมีคะแนนความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ เดชโยธิน และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้การสอนแบบโครงการที่เน้นการคิดแก้ปัญหา พบว่า หลังจากเรียนด้วยการสอนแบบโครงการนักเรียนเกิดผล การเรียนรู้หลังเรียนที่สูงขึ้น และนักเรียนเกิดความตระหนักสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ และ Febriasari and Supriatna (2017) ได้ศึกษาการเพิ่มพูนความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานเพื่อปรับปรุงนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อมในบังคุง ประเทศอินโดนีเซียซึ่งพบว่าความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียน ในห้องเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ต้องใช้ การวางแผนการเรียนรู้ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้การเรียนรู้ตามปัญหา เพื่อให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและได้ผลลัพธ์สูงสุด

2.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่าความคิดเห็นของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายหลังการจัดกระบวนการตามกิจกรรมสะเต็มศึกษาในทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มากที่สุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และ กระบวนการที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เกิดความสามัคคี ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่ม สามารถ นำกระบวนการเรียนรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสิ่งแวดล้อม และสามารถเชื่อมโยง กับเนื้อหาในรายวิชาอื่น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ National Research Council (2012) ที่กล่าวว่าสะเต็มศึกษาเป็น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเพื่อ ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน โดยจุดเด่นที่ชัดเจนข้อหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษาคือ การบูรณาการแนวคิดในการออกแบบเชิงวิศวกรรมร่วมกับการกระบวนการเรียนรู้และความรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยในขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และฝึกทักษะในศาสตร์ ต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตั้งประเด็นที่สนใจหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และ Honey และคณะ (2014) ที่ กล่าวถึงเป้าหมายของสะเต็มศึกษาไว้ว่า ผู้เรียนควรมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ทักษะกระบวนการแนวความคิดจากวิชา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์เพื่อการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือในการทำงานต่าง ๆ ได้ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณธนะ ปัดชา (2559) และ อับดุลยามิน หะยีชาเดร์ (2560) ที่ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยจากงานวิจัย ดังกล่าวพบว่า ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นและระดับความพึงพอใจของนักเรียนในกลุ่มทดลองมีระดับความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งคาดว่าจะเป็นมาจากการที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติจริงและมีการแก้ปัญหาด้วย ตนเอง

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ที่ผ่าน กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสามารถเกิดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีกระบวนการและ กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนสนใจด้วยตนเอง จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สะเต็มศึกษาอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน ทั้งได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม สามารถนำผลการวิจัยและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน และการวิจัยนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางหรือกระบวนการในการเสริมสร้างองค์ความรู้และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ตรงตามสภาพจริงของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนช่วยยกระดับการศึกษาในประเทศไทยให้มีคุณภาพ และพัฒนาไปสู่ทางที่ดียิ่งขึ้น โดยอาจมีการให้การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป เช่น วิดีทัศน์ภาพเหตุการณ์ปัญหาจริง เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาที่ต้องแก้ปัญหา และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนต้องแก้ไข ต้องใช้กระบวนการคิด การออกแบบชิ้นงานและสร้างขึ้นมาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนต้องคิดชิ้นงานใหม่จนได้เป็นนวัตกรรมที่น่าสนใจ การที่นักเรียนคิดหาคำตอบของปัญหาจาก สถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย แปลกใหม่ พิจารณาวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลบนเงื่อนไขและทรัพยากรที่มีอยู่ไปสู่การพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. (2559). *ผลประชุมคณะกรรมการนโยบาย "สะเต็มศึกษา" กระทรวงศึกษาธิการ*. เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564. เข้าถึงได้จาก ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/websm/2016/may/218.html>
- จิระวรรณ เกษสิงห์. (2561). *สิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: วิสต้า อินเตอร์พรีนซ์.
- ธนา เครือวงศ์. (2561). *การพัฒนาการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้แนวคิดกรีนสะเต็มศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีรดา หลงศิริ. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรสถานที่เป็นฐาน เรื่อง วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการรู้สิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาสถานที่จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นัสรินทร์ ปือชา. (2558). *ผลการจัดการเรียนรูตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิติกร อ่อนโยน และคณะ. (2561). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 14(2), 20 – 41.
- พรทิพย์ ศิริภัทราชัย. (2558). *STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21*. เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564. เข้าถึงได้จาก วารสารนักบริหาร https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_13/pdf/aw07.pdf
- พิรุณ ศิริศักดิ์. (2554). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เพื่อส่งเสริมสัมพันธสถานและการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ กันหสุวรรณ. (2561). *40 กิจกรรมกับสิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.
- ลินดา การภักดี. (2561). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมนำรู้เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ. (2558). *คู่มือเครือข่ายสะเต็มศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ. (2558). *คู่มือหลักสูตรอบรมครูสะเต็มศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.stemedthailand.org/wp-content/uploads/2015/03/newIntro-to-STEM.pdf.pdf>.
- สมชาย อุ่นแก้ว. (2561). *วิธีการสอนแบบสะเต็มศึกษา (STEM Education)*. เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564. เข้าถึงได้จาก http://www.kids.ru.ac.th/community_km.asp
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564. เข้าถึงได้จาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. เข้าถึงได้จาก <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 – 2570*. เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *Academic Focus สะเต็มศึกษา*. เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564. เข้าถึงได้จาก <http://dl.parliament.go.th/handle/lirt/493008>
- สิริเรศ อำไพ. (2558). *การพัฒนาแบบวัดการรู้สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ เดชโยธิน. (2560). *การพัฒนาการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การ สอนแบบโครงการที่เน้น การคิดแก้ปัญหา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อับดุลยามีน หะยีซาเดร์. (2560). *ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- C.H. Swanepoel, C.P. Loubser and C.P.C. Chacko. (2002). Measuring the environmental literacy of teachers. *South African Journal of Education*. 22(4), 282 – 285.
- Campaign for Environmental Literacy. (2007). *Why Is Environmental Education Important?*. Accessed June 30. Available from <http://www.fundee.org/campaigns/nclb/whyee.htm>.
- Chepesiuk, C. (2007). *Environmental Literacy: Knowledge for a Healthier Public*. *Environ Health Perspect*. 115(10): A494–A499.
- Disinger, J. F., & Roth, C. E. (1992). *Environmental Literacy*. Accessed August 27. Available from. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED351201.pdf>
- Heitkamp, M.A. (2016). *The Impacts of Classroom Stem Themed Environmental Investigations On Middle School Environmental Literacy*. School of Education Student Capstone Theses and Dissertations.

-
- Hollweg, K. S., Taylor, J. R., Bybee, R. W., Marcinkowski, T. J., McBeth, W. C., & Zoido, P. (2011). *Developing a framework for assessing environmental literacy*. from Washington, DC: North American Association for Environmental Education.
- Honey, M.A. & Pearson, G. & Schweingruber, H.. (2014). *STEM integration in K-12 education: status, prospects, and an agenda for research*. National Academies Press.
- International Technology and Engineering Educators Association. (2007). *Standard for Technology literacy: Content for the Study of Technology third Edition*. Accessed August 27. Available from. <https://www.iteea.org/File.aspx?id=67767>.
- Irene Cheng, N & Mui So, W. (2014). *Teachers' environmental literacy and teaching - Stories of three Hong Kong primary school teachers*. International Research in Geographical and Environmental Education 24(1).
- Loubser, CP. (2001). *Concept formulation for environmental literacy. Concept formulation for environmental literacy*. South African Journal of Education 21(4), 317-323.
- National Science Teachers Association. (2003). *NSTA Position Statement on Environmental Education*. August 28. Available from. https://static.nsta.org/pdfs/PositionStatement_EnvironmentalEd.pdf
- National Research Council (NRC). (2012). *A Framework for K-12 Science Education: Practices, Crosscutting Concepts, and Core Ideas*. Accessed May 30. Available from. http://www.nap.edu/catalog.php?record_id=13165.
- North American Association for Environmental Education (NAAEE). (2011). *Developing a Framework for Assessing Environmental Literacy: Executive Summary*. Accessed May 30. Available from. <https://naaee.org/sites/default/files/inline-files/envliteracyexesummary.pdf>.
- Rhode Island Environmental Education Association. (2019). *Assessment of Environmental Literacy Project*. June 28. Available from. <http://riea.org/wp-content/uploads/2019/07/Assessing-Environmental-Literacy-Project-Final-Report-2019.07.29.pdf>
- Simmons, D. (1995). *The NAAEE Standards Project: Papers on the Development of Environmental Education Standards*. August 15. Available from. <https://eric.ed.gov/?id=ED406177>.

บทความวิจัย

ปัจจัยอิทธิพลที่มีผลต่อสมรรถนะครูและภาวะการเรียนรู้ถดถอยในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ

นวนลภา พระพรหม*, ภาณุมาศ จินารัตน์ และสมลัตย์ แทนคำ

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อีเมล: supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

ภาวะการเรียนรู้ถดถอยในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอาจพัฒนาได้ผ่านปัจจัยอิทธิพลและการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอน ซึ่งด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอุบลราชธานี และอำนาจเจริญ จำนวน 399 คน มาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า มีแต่เฉพาะปัจจัยอิทธิพลด้านความพร้อมของผู้เรียนมีผลต่อการทำนายภาวะการเรียนรู้ถดถอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีคะแนนมาตรฐานที่ .79 ผลทดสอบ $t = 25.83$ (Sig. 000) รวมถึงมีสัมประสิทธิ์ถดถอย $R^2 .62$ ความคลาดเคลื่อนสะสม .29 และความแปรปรวน $F = 667.44$ (Sig. 000) ตลอดจนความเป็นอิสระของตัวแปรพยากรณ์ที่ค่า Durbin-Watson ที่ 1.90 นอกจากนี้ สมรรถนะครูมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ภาวะการเรียนรู้ถดถอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทดสอบ $t = 2.47$ (Sig. 014) กับมีคะแนนมาตรฐานของการสะท้อนผลการเรียนรู้ที่ .86 ค่า $t = 24.45$ (Sig. 000) อย่างไรก็ตาม ความพร้อมของผู้เรียน การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติ สามารถอธิบายอิทธิพลพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อแนวทางการพัฒนาภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่สัมประสิทธิ์ $R^2 .79, .86$ และ $-.15$ (Sig. .000) ตามลำดับ

คำสำคัญ ปัจจัยอิทธิพล, สมรรถนะครู, ภาวะการเรียนรู้ถดถอย

Received: June 5, 2024, Revised: June 20, 2024, Accepted: June 25, 2024

* Corresponding author

INFLUENCING FACTORS ON TEACHER COMPETENCY AND THE DETERIORATED LEARNING SITUATION IN UBON RATCHATHANI AND AMNATCHAROEN OF SECONDARY SCHOOLS IN

Nuannapa Praprom, Panumat Jinarat and Somsat Tankham*
The Eastern University of Management and Technology
E-mail: supapornth2366@gmail.com

Abstract

The deteriorated learning situation of the secondary students may be developed through influencing factors and teacher competency development. Consequently, the researcher developed 399 respondents of the administrators and teachers in Ubon Ratchathani and Amnatcharoen secondary schools.

The research results found that only influencing factors in terms of students readiness could predict significantly deteriorated learning situation at Beta .97, $t = 25.83$ (Sig. .000), $R^2 = .62$, accumulated error = .29, $F = 667.44$ (Sig. .000) and Durbin-Watson = 1.90. Besides, teacher competency could influence and predict significantly to deteriorated learning situation at Beta .86, $t = 2.47$ (Sig. .014). Moreover, research results can be conclude that the student readiness, learning reflection and practicing could influence and predict significantly to the development of deteriorated learning situation approach at $R^2 = .79$, .86 and -.15, respectively.

Keywords: Influencing Factors, Teacher Competency, Deteriorated Learning Situation

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การแพร่ระบาดของโรค ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารไปจนถึงผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองส่งผลให้ผู้เรียนทุกระดับขาดความรู้ ทักษะความสามารถตลอดจนลักษณะนิสัยที่ไม่สามารถนำไปใช้เป็นรากฐานการเจริญเติบโตของชีวิตได้ตามปรัชญาและอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาได้ (Yanavatee, 2020) รวมไปถึงความไม่พร้อมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของทั้งผู้บริหารกับครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนได้ทุกคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) อันเป็นทั้งเหตุและปัจจัยที่กระทบต่อการสูญเสียโอกาสและช่วงเวลาที่ดีที่สุดของผู้เรียนในการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมในการดำเนินชีวิตไปพร้อมกับกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (วสศ, 2564) และด้วยเหตุผลนี้ทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องหันกลับมาทบทวนบทบาทในการจัดการศึกษาใหม่อีกครั้งเพื่อฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยของผู้เรียนในสังกัด (สกศ, 2565)

การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะความสามารถและลักษณะนิสัยที่ดีเพื่อนำไปประกอบอาชีพได้ทุกคน (สกศ, 2565) และเรื่องนี้ กรุงเทพมหานคร (2565) รายงานความเสียหายจากภาวะการเรียนรู้ถดถอยในนักเรียนโดยเฉพาะที่เกิดกับเด็กประถมศึกษาที่สูญเสียโอกาสในการพัฒนาตนเองผ่านการคำนวณตัวเลขประมาณ 217,000-864,000 บาท หรือประมาณ 560 ล้านบาททั่วโลก (Sanook, 2565) หากแต่เป็นการคิดวิเคราะห์ผ่านความรู้ ทักษะและความสามารถสำหรับคนงานคนหนึ่งที่ต้องนำไปใช้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพในการเลี้ยงดูตนเอง (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565) แต่สำหรับนักเรียนทั่วไปทั้งในระดับประถมศึกษา (Primary) และระดับมัธยมศึกษา (Secondary) ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา (Higher education) เป็นแต่เพียงการสูญเสียช่วงเวลาในการพัฒนาตนเองทั้งที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะวิชาการ ความฉลาดทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมจากการยอมรับและให้ความเคารพนับถือกันไปจนถึง (Jinarat, 2023) ผู้เรียนมีจิตใจที่ดงงามจากความรู้สึกร่วมในธรรมชาติและความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมโลกในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤติแพร่ระบาดของโรค (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 แล้วนำไปสู่ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจกับความขัดแย้งทางการเมืองตลอดจนเกิดปัญหาการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (Technology & Environment) อันนำไปสู่ปัญหาการดำรงชีวิตที่ลำบากของทั้งเด็กและครอบครัว (วสศ, 2022) นอกจากนี้แล้ว โรจน์ ผลพันธ์ และคณะ (2565) อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าภาวะการเรียนรู้ถดถอยเป็นผลเกิดจากผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะความสามารถเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้โดยสุจริตอันเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนต้องเป็นคนมีระเบียบวินัยและรู้จักรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข อันเนื่องจากประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนลดลง (Learning efficiency reduce) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ทั้งนี้ เพราะ 1) ผู้เรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ 2) ความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยครูและผู้ปกครองมากเกินไป 3) ขาดทัศนคติที่ดีต่อการดำรงชีวิตในแต่ละวัน โดยเฉพาะการปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์และการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (ภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์, 2565) อันเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss) ที่เป็นแต่เพียงการขาดโอกาสในการเรียนรู้ที่มุ่งผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียน รวมไปถึงมีระดับความรู้ ทักษะความสามารถไม่เพียงพอเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตตามปกติของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยเท่านั้น (Jinarat, 2022) และด้วยเหตุผลนี้ทำให้แนวทางสำหรับการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของผู้เรียนอาจเป็นไปได้ในสองกรณีคือ การเรียนรู้ตามปกติในชั้นเรียนผสมผสานกับการเรียนรู้ในชีวิตจริงของผู้เรียนแต่ละคนที่ต่างกัน (ภัทรธิดา ไทยอุสุธา, 2022) ขณะเดียวกันที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) นำเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนว่าสามารถดำเนินการได้โดย 1) เพิ่มการเรียนรู้จากสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน 2) จัด

ประสบการณ์ในการนำไปลงมือปฏิบัติมากขึ้น 3) ลดการสนับสนุนจากครูที่ต้องคอยเป็นพี่เลี้ยงอยู่เสมอ 4) จัดสาระสำคัญร่วมสมัยสำหรับผู้เรียนได้รู้จักฝึกการปรับตัวและเป็นผู้มีความสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นอิสระ และด้วยเหตุนี้การพัฒนาแนวทางสำหรับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss refresh) มักถูกนำมาใช้ควบคู่กันอยู่เสมอ

ทั้งนี้ เนื่องการปล่อยให้เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอยเรื้อรังส่งผลเสียต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (ศิริโรจน์ ผลพันธ์อิน และคณะ, 2565) ดังเช่นที่ ภูมิพัฒน์ ศรีวรชิตพัฒน์ (2565) เคยได้อธิบายไว้ถึงความสัมพันธ์ของภาวะการเรียนรู้ถดถอยกับความเรื้อรังของปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมว่า ภาวะการเรียนรู้ถดถอยส่งผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตั้งแต่ปัญหาความเครียดและเกิดอาการซึมเศร้าของนักเรียน (วสศ, 2022) ไปจนถึงปัญหาขาดทักษะที่จำเป็นสำหรับนำไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้สำหรับเลี้ยงดูตนเองตลอดจนถึงยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวอันเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนร่วมของผู้เรียนระดับมัธยมกับระดับอื่นที่สูงขึ้น ซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้การขาดทักษะชีวิตของผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของการสังเกตภาวะการเรียนรู้ถดถอยเรื้อรัง (Learning loss chronic) 1) ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้หรือพัฒนาตนเอง 2) ขาดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมเศรษฐกิจ 3) ขาดการตื่นรู้ในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ (Jinarat, 2022) ทั้งนี้เพราะภาวะการเรียนรู้ถดถอยส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมผ่านปัญหาการขาดทักษะประกอบอาชีพ รวมไปถึงปัญหาขาดความตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบของตนในฐานะพลเมืองของประเทศที่มีต่อการยกระดับเศรษฐกิจสังคมในระดับชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะการเรียนรู้ถดถอยกับแนวทางในการฟื้นฟูจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการทำความเข้าใจ ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้เป็นที่กลยุทธ์ในการส่งเสริมไปจนถึงสร้างเป็นมาตรการสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะการเรียนรู้ถดถอยมิให้เกิดขึ้นได้อีกในแวดวงการศึกษาไทยและสำหรับบทความนี้ ภาวะการเรียนรู้ถดถอยอาจมิได้เป็นปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมอื่นทั่วโลกทั้งนี้เพราะเกี่ยวข้องกับสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่เกี่ยวกับทักษะพื้นฐาน ทักษะวิชาการไปจนถึงทักษะชีวิตและทักษะสังคม (Jinarat, 2016) และเรื่องนี้ นรธรพร จันทรเฉลี่ย เสรีบุตร (2564) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่าเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของทั้งผู้บริหารสถานศึกษากับครูที่ยังไม่ปรับตัวให้สอดคล้องไปกับทิศทางเดียวของการเปลี่ยนแปลงกระแสโลก ทั้งที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรค ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารไปจนถึงการตื่นรู้ของประชาชน (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) หากแต่สถานศึกษายังคงยึดติดอยู่กับค่านิยมการเรียนรู้แบบเดิม โดยเฉพาะครูเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษา และด้วยเหตุนี้ช่วยให้มองเห็นได้ชัดว่า ภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss) เป็นผลพวงเกิดจากการไม่ปรับตัวของมนุษย์ในสังคมตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล (Individual) ไปจนถึงระดับสังคม (Social) (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565) โดยที่ 1) วิธีการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ยังคงมุ่งตอบสนองค่านิยมกับวัฒนธรรมเดิมของสังคม 2) ส่งผลให้เกิดประโยชน์จากการเรียนรู้ได้น้อยถึงนำไปใช้ไม่ได้เลยในชีวิตประจำวันของผู้เรียน 3) ครูเน้นบทบาทการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบท่องจำมากกว่าการนำไปปรับใช้ 4) ขาดการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ทั้งจากผู้บริหารและชุมชน (Sanook, 2565) ซึ่งทั้งหมดนี้นำไปสู่แนวทางในการพัฒนาภาวะการเรียนรู้ถดถอยให้ดีขึ้นได้โดย 1) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยเฉพาะที่ส่งเสริมอิสรภาพและความปลอดภัยของผู้เรียน 2) จัดวางระบบการจัดการศึกษาใหม่ที่มีสภาพยืดหยุ่นมากกว่าเดิม 3) เชื่อมโยงกับการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน 4) สนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคลด้วยงบประมาณที่เพียงพอ 5) จัดให้มีการสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผลผลิต (Product) หรือชิ้นงานของผู้เรียน (Innovation) 6) ยุติการต่อรองผู้เรียนจากผลการเรียนรู้ 7) ส่งเสริมการใช้คุณธรรมและจริยธรรมนำหน้าการจัดการศึกษากับการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางชัดเจน (Sobkroo, 2564) และด้วยเหตุนี้ทำให้ภาวะการเรียนรู้ถดถอยในเด็ก

มัธยมศึกษา เป็นแต่เพียงความพยายามของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองรวมไปถึงผู้มีอำนาจในสังคมในการปรับปรุงแก้ไข หรือฟื้นฟู (Refresh) ความสามารถในการเรียนรู้ตั้งแต่ทักษะวิชาการ ทักษะชีวิตและทักษะสังคมตลอดจนทักษะใหม่สำหรับนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติ (Jinarat, 2016)

นอกจากนั้นแล้ว กรุงเทพมหานคร (2565) รายงานความเสียหายจากภาวะการเรียนรู้ถดถอยในนักเรียนโดยเฉพาะที่เกิดกับเด็กประถมศึกษาที่สูญเสียโอกาสในการพัฒนาตนเองผ่านการคำนวณตัวเลขประมาณ 217,000-864,000 บาท หรือประมาณ 560 ล้านล้านบาททั่วโลก (Sanook, 2565) หากแต่เป็นการคิดวิเคราะห์ผ่านความรู้ทักษะและความสามารถสำหรับคนงานคนหนึ่งที่ต้องนำไปใช้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพในการเลี้ยงดูตนเอง (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565) แต่สำหรับนักเรียนทั่วไปทั้งในระดับประถมศึกษา (Primary) และระดับมัธยมศึกษา (Secondary) ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา (Higher education) เป็นแต่เพียงการสูญเสียช่วงเวลาในการพัฒนาตนเองทั้งที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะวิชาการ ความฉลาดทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมจากการยอมรับและให้ความเคารพนับถือกันไปจนถึง (Jinarat, 2016) ผู้เรียนมีจิตใจที่ตงมาจากความรู้สึกชื่นชมในธรรมชาติและความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมโลกในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤติแพร่ระบาดของโรค (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) แล้วนำไปสู่ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจกับความขัดแย้งทางการเมืองตลอดจนเกิดปัญหาการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (Technology & Environment) อันนำไปสู่ปัญหาการดำรงชีวิตที่ลำบากของทั้งเด็กและครอบครัว (วสศ, 2022)

เพราะฉะนั้น ภาวะการเรียนรู้ถดถอยในเด็กมัธยมศึกษาและระดับอื่นมีสภาพที่ไม่แตกต่างกันกล่าวคือ เป็นการสูญเสียช่วงเวลาที่ดีที่สุดของเด็กในแต่ละวัยในการพัฒนาตนเอง (วสศ, 2022; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ทั้งที่เกี่ยวกับพัฒนาการด้านวิชาการ สติปัญญา อารมณ์ไปจนถึงสังคมและจิตใจอันเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565; กรุงเทพมหานคร, 2565) หากแต่มองเห็นได้ชัดมากช่วงเกิดวิกฤติแพร่ระบาดของโรค Covid-19 แล้วทำให้เด็กจำเป็นต้องเรียนออนไลน์โดยปราศจากทักษะความสามารถในการควบคุมตนเองเมื่อจำเป็นต้องฝึกฝนและพัฒนาความรู้ทักษะด้วยตนเอง (ศิริรัตน์ ผลพันธ์ และคณะ, 2565; Jinarat, 2022)

ดังนั้น ภาวะการเรียนรู้ถดถอยสำหรับเด็กมัธยมศึกษา (Secondary in Learning loss) เป็นการสูญเสียทักษะความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) รวมไปถึงนักเรียนขาดทักษะในการสร้างองค์ความรู้ตลอดจนทักษะใหม่ ทักษะวิชาการ ทักษะชีวิตและทักษะสังคมสำหรับนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันร่วมกันกับผู้อื่นไปจนถึงนำไปใช้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับชุมชนและประชาคมโลก (ภูมิพัฒน์ ศรีวรชิตพัฒน์, 2565; Jinarat, 2016) อันมีองค์ประกอบสำคัญควรแก่การสังเกตประกอบด้วย 1) การขาดความรู้และทักษะวิชาการ (Academic skills) อันได้แก่ทักษะการคิดคำนวณ หรือการใช้เหตุผลทั้งในเชิงวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ไปจนถึงทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นกระบวนการ 2) การขาดทักษะชีวิต (Life skills) โดยเฉพาะความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง การพึ่งตนเอง (Self-independent) ไปจนถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependent) 3) ขาดทักษะสังคม (Social skills) ปัญหาการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทั้งที่เกี่ยวกับการมีเหตุผล การรับฟังเหตุผลของคนอื่น ยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของเพื่อนมนุษย์ ไปจนถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมโดยปราศจากการใช้กำลังหรือความรุนแรงแต่อย่างใด 4) การขาดคุณธรรมและจริยธรรมนำชีวิต (Ethical Illness) โดยเฉพาะปัญหาการขาดความอดทน การหลีกเลี่ยงการกระทำผิด และรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

ขณะที่ แนวทางการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยเป็นการมองย้อนกลับไปดูสภาพปัญหาที่ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความพร้อมในการเรียนรู้หรือพัฒนาตนเองมาตั้งแต่สิ่งแวดล้อมผู้เรียนไปจนถึงการสนับสนุนของครอบครัวและ

ความต่อเนื่องในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน (นรรพพร จันทรเจสีย เสรีบุตร, 2565) ขณะที่ ศิโรจน์ ผลพันธิน และคณะ (2565) นำเสนอแนวทางฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่เน้นการเรียนรู้แบบผสมผสานและปรับกฎระเบียบให้เข้มงวดน้อยลง โดยแนะนำให้ 1) ลดเวลาในการขึ้นเรียนตามปกติลง 2) เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้เรียนแต่ละคน 3) สรุปบทเรียนที่ได้จากผลการลงมือปฏิบัติและนำไปพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าจะนำไปใช้ประโยชน์แก่การดำรงชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปที่มีนำเอาวิชาความรู้และทักษะความสามารถไปปฏิบัติงานหรือผลิตชิ้นงานและผลงานที่สะท้อนถึงคุณสมบัติตนเองได้ ทั้งนี้โดยมีครูและผู้บริหารทำหน้าที่คอยความสะดวกและจัดหาสื่ออุปกรณ์และผู้เรียนอย่างเพียงพอ (Facility and Providing) ทั้งนี้เพราะบทบาทผู้บริหารและครูเปลี่ยนไป (Jinarat, 2022) แต่อย่างไรก็ตาม กสศ. (2564) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองจากเดิมที่เคยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มาเน้นบทบาทอำนวยความสะดวก (Directing) ตั้งแต่การจัดสรรสื่ออุปกรณ์ไปจนถึงการปรับเทคนิคการวัดประเมินผลที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียนทดแทนระบบอุปถัมภ์ ตลอดจน 1) ลดช่องว่างทางการศึกษาตั้งแต่การปรับลดกฎระเบียบ หรือข้อบังคับของโรงเรียนที่ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคเกิดขึ้นในหมู่ของผู้เรียน 2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (พระครูปริยัติคุณรังสี, 2559) คือผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกกิจกรรมและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ และนั่นหมายความว่า ผู้บริหารได้สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนแล้ว (Safe zone) 3) สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ปรากฏชัดขึ้นในสถานศึกษาบนพื้นฐานความสามารถ (Capability) มากกว่าการใช้ระบบอุปถัมภ์ในโรงเรียน (Sponsor) 4) ปรับบทบาทครูและผู้บริหารจากเดิมที่เป็นศูนย์กลางเรียนรู้มาเป็นรับผิดชอบต่อความคาดหวังกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน เริ่มต้นจากการสร้างแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Individual planning) ไปจนถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผลงาน (Product-based assessment) รายบุคคล (Worawanitcha, 2022)

เพราะฉะนั้น แนวทางฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss refresh) เป็นการปรับตัวของผู้บริหาร ครูและสถานศึกษาให้สอดคล้องไปกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยเฉพาะเกิดภาวะถดถอยของผู้เรียน (ศิโรจน์ ผลพันธิน และคณะ, 2565; Worawanitcha, 2022) โดยเน้น 1) เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ 2) ลดเวลาในชั้นเรียนลง 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปตามสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน 4) นำผลของการลงมือปฏิบัติไปพัฒนาต่อยอด 5) ลดช่องว่างทางการศึกษา ตั้งแต่การปรับลดกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการเรียนรู้ขึ้นในโรงเรียน ออกแบบและจัดกิจกรรมตามความคาดหวังกับความต้องการของผู้เรียน (Worawanitcha, 2022)

ดังนั้น แนวทางฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss refresh) เป็นกระบวนการปรับลดบทบาทของผู้บริหารและครูไปสู่ตัวผู้เรียนมากขึ้น ตั้งแต่การค้นหาศักยภาพของตนเอง (Self-discovery) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Activity & Design) ลงมือปฏิบัติ (Doing) และการสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-monitoring & reflection) กับอาจเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะครู (Teachers' competence) ความสามารถของครูในการนำเอาความรู้ผสมผสานกับทักษะการสอนและทักษะอื่นที่สะสมมาได้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ถูกต้องสอดคล้องกับค่านิยมของตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2565)

รวมไปถึงภาวะการเรียนรู้ถดถอยเป็นการเสียโอกาสหรือช่วงเวลาในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) โดยเฉพาะการสูญเสียความสามารถในการเรียนความรู้และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในระดับขั้นพื้นฐาน (วสศ, 2022) อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านการศึกษาทั้งที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ความบกพร่องในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ความไม่พร้อมด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนไปจนถึงปัญหาการขาดความรับผิดชอบของผู้เรียนด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(Jinarat, 2022) และด้วยเหตุนี้ทำให้ภาวะการเรียนรู้ถดถอยมีปัจจัยเหตุที่ส่งผลให้เกิดได้อย่างหลากหลายและจำเป็นต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยอันเป็นเหตุอันเชื่อมโยงไปยังแนวโน้มสำหรับการพัฒนาภาวะการเรียนรู้ได้ตามปกติของผู้เรียน (สทศ, 2565)

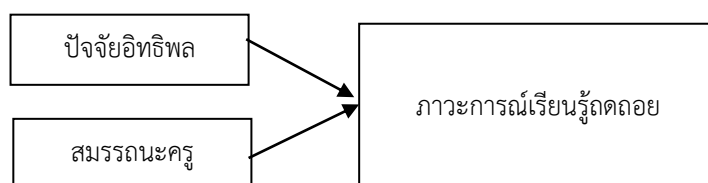
1) ปัจจัยด้านความไม่พร้อมของสถานศึกษา (School unreadiness) นับตั้งแต่การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ถึงปัจจุบันสังคมไทยยังคงพบว่านักเรียนระดับชั้นพื้นฐานออกนอกกระบบอย่างต่อเนื่อง และมีเหตุผลเกี่ยวข้องกับความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบได้อย่างสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะ 1) ความไม่พร้อมด้านสื่อและอุปกรณ์การศึกษา 2) ความไม่พร้อมในการลดข้อจำกัดของผู้เรียน การผ่อนปรนกฎระเบียบ และการสร้างพื้นที่อิสระในการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ความไม่พร้อมด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ที่สามารถสนองตอบต่อผู้เรียนได้อย่างหลากหลายแตกต่างกัน ซึ่งด้วยเหตุนี้ความไม่พร้อมของสถานศึกษาเป็นความเกี่ยวข้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาให้นักเรียนได้อย่างเท่าเทียมกัน (Thinsandee & Khunaprom, 2021) อันเป็นเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของภาวะการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนยุคปัจจุบัน (สทศ, 2564)

2) ความไม่พร้อมด้านการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน (Teachers development unreadiness) ภายใต้สถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การแพร่ระบาดของโรคและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สมดุลส่งผลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะความสามารถของผู้เรียน (วสศ, 2022) อันเป็นเหตุผลสำคัญที่ครูจำเป็นต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทั้งในแบบผสมและในแบบของผู้เรียนแต่ละคนทั้งนี้เพื่อยังคงรักษาระดับคุณภาพของผู้เรียนได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่สังคมกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) แต่อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญอยู่ที่ความไม่พร้อมของครูต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการสอบไปจนถึงการพัฒนาตนเองทั้งในด้านทักษะการสอนไปจนถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนทั้งในและนอกชั้นเรียน (Jinarat, 2022) ขณะที่ Jeenawathana (2016) อธิบายความสำคัญของการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบอาชีพครูว่าเกี่ยวข้องกับแรงกระตุ้นและแรงบันดาลใจต่อการแสวงหาความรู้ใหม่สำหรับนำมาใช้ในการปรับตัวเข้ากับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลประกอบด้วย 1) ทศคติและความเชื่อที่มีต่อการพัฒนาตนเอง 2) เส้นทางความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ 3) รายได้และการสนับสนุนจากคนในครอบครัว และ 4) สภาพโครงสร้าง ระบบและภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน ทั้งนี้เพราะการพัฒนาตนเองของครูเป็นการปฏิบัติหน้าที่หนึ่งของผู้ประกอบวิชาชีพครูเพื่อให้ความรอบรู้ (Literacy) สำหรับนำไปใช้อบรมสั่งสอนศิษย์ตนให้เป็นบุคคลที่รู้เท่าทันต่อโลก (Plook teacher, 2561) และด้วยเหตุดังกล่าวนี้ทำให้การวัดความไม่พร้อมด้านการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนนั้น สามารถวัดผลได้ชัดจากทศคติและความเชื่อที่มีต่อการพัฒนาตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ครูมีอาชีพ ทั้งนี้เพราะ 1) ครูเป็นกลไกสำคัญสำหรับการปฏิรูปการศึกษา 2) การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนและ 3) การกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนเป็นผู้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก (ภานุมาศ จินารัตน์ และพนมพร ช่างชิง, 2565)

3) ปัจจัยความไม่พร้อมของครอบครัว (Family unreadiness) ประเด็นสำคัญที่มีความต่อเนื่องของปัญหาภาวะการเรียนรู้ถดถอย หรือปัญหานักเรียนขาดความรู้ ทักษะความสามารถกับคุณลักษณะที่ขัดแย้งกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกอยู่ที่การสนับสนุนของคนในครอบครัว (Family support) และมีอีกสามสิ่งที่สำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มคนใน Gen Y และ Z คือการทำงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันระหว่างครอบครัว สถานที่ทำงานและสถาบันการศึกษาทั้งนี้เพราะกลุ่มคนใน Gen Y และ Z มิได้หมายถึงแต่เฉพาะนักเรียนเพียงเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงครูที่ยังมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันกับคือมีอายุอยู่ระหว่าง 28-45 ปีเป็นกลุ่มคนใน Gen Y ส่วนกลุ่มครูหรือนักเรียนใน Gen Z จะมีอายุไม่เกิน 27 ปี (Nicholas, 2020)

ขณะเดียวกันที่ ภาณุมาศ จินารัตน์ (2565) อธิบายถึงตัววัดการสนับสนุนจากคนในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นประกอบด้วย 1) การสนับสนุนด้านค่าใช้จ่าย 2) การให้คำปรึกษาหารือ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะความเชื่อมั่นว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือเดียวของมนุษย์ที่ช่วยให้ชีวิตพ้นจากความลำบากได้ (Jinarat, 2022) ดังนั้นการสนับสนุนจากคนในครอบครัวมีผลกระทบต่อภาวะการเรียนรู้ถดถอยทั้งทางตรงและทางอ้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

4) ความไม่พร้อมของนักเรียน (Students unreadiness) ปัญหาเด็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกนอกระบบอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นนั้นมีส่วนเกิดขึ้นจากอิทธิพลความมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งที่เกี่ยวกับ 1) ขาดวิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ขาดทักษะการเรียนรู้ 3) ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อันเป็นเหตุให้นักเรียนมีสภาวะอยากรู้อยากเรียนไม่เพียงพอกับการศึกษาสมัยใหม่ที่ทุกคนต้องหันมาพึ่งตนเองเพิ่มมากขึ้น (Jinarat, 2022) ส่วนปัญหาสำคัญที่กระทบต่อภาวะการเรียนรู้ถดถอยสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นมีความเกี่ยวข้องกับ ปัญหาการขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน (Self-learning skill) ซึ่งเรื่องนี้ PlookExplorer (2566) กล่าวไว้ชัดเจนเกี่ยวกับ 1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 2) การตั้งคำถาม 3) การให้ความหมาย 4) การสรุปความรู้ที่ได้ตามความเข้าใจ ขณะที่ เรวดี จันทรรัศมีโชติ และคณะ (2558) ให้ความสำคัญกับการนำเสนอความรู้ที่ได้ให้คนอื่นเข้าใจตรงกัน (Jinarat, 2022) ดังนั้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นแนวทางหลักสำหรับนำไปฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยของผู้เรียนได้จริง (วสศ, 2564)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลพยากรณ์ของปัจจัยอิทธิพลและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการทำนายภาวะการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึงโรงเรียนมัธยม ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี และอำนาจเจริญจำนวน 202 โรงเรียน โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ข้าราชการครูและพนักงานราชการครูจำนวน 3,767 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล (สพม. อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ, 2565)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และเก็บได้ตัวอย่างจำนวน 362 คนและเก็บเพิ่มอีก 38 คนเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างการเก็บข้อมูลได้ขนาดตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน (กัญญสิริ จันทรเจริญ, 2554) และสุ่มเก็บตัวอย่างทุกโรงเรียนเท่ากันโรงเรียนละ 20 คนแบ่งเป็นผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน ข้าราชการครู 15 คนและพนักงานราชการ 3 คน ทั้งนี้ตามหลักความน่าจะเป็นที่เท่ากันรวมไปถึงลดปัญหาความมี

อคติในการเก็บข้อมูลและปัญหาขาดความน่าเชื่อถือของข้อมูลวิจัยนี้ (Writer, 2022) ตามตารางแสดงสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สัดส่วนตัวอย่าง

โรงเรียน ตัวอย่าง	ผู้อำนวยการ	รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ	ข้าราชการ ครู	พนักงาน ราชการ	รวม
20	20	20	300	60	400

วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากการจับสลากรายชื่อโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 20 โรงเรียนจาก 202 โรงเรียนแล้วประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยไปยังโรงเรียนตัวอย่างที่จับสลากรายชื่อได้เพื่อรับสมัครผู้ให้ข้อมูลไปจนกว่าจะได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่ต้องการ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยในแต่ละโรงเรียนในการให้ความช่วยเหลือ ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและชี้แจงข้อสงสัยแก่ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนได้รู้และเข้าใจตรงกันอันจะส่งผลให้เกิดปัญหาความผิดพลาดในการเก็บข้อมูลลดลงโดยเฉพาะการทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสับสนและรู้สึกปลอดภัยในการให้ข้อมูลผ่านสื่อ electronic เพิ่มเติมเมื่อพบว่าการเก็บข้อมูลในบางพื้นที่มีปัญหาหรือข้ออุปสรรคขัดขวางใดๆ ตั้งแต่ปัญหาระยะทาง หรือความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสำหรับสะท้อนความถูกต้องของงานวิจัยนี้ (Pranpa & Theerawitthaylert, 2022)

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้งานก่อนนำไปเก็บข้อมูลซึ่งช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการและสังคม (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำเอาผลการวิเคราะห์สาระสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำมาร่างเป็นข้อคำถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย มีข้อความที่กระชับชัดเจนและมีอำนาจในการสื่อสารความเข้าใจได้ตรงกันของผู้ให้ข้อมูลเพื่อช่วยให้ได้คำตอบที่นำไปอธิบายผลวิจัยได้อย่างน่าเชื่อถือ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2559) หากแต่ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็นสองขั้นตอนย่อยประกอบด้วย

1.1) ขั้นตอนการร่างข้อคำถาม (Questionnaire draft) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาตัวบ่งชี้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมของแต่ละตัวแปรมาร่างเป็นข้อคำถามและนำไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา รูปประโยคและความหมายที่กระชับชัดเจนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำทั้งนี้หลักสำคัญอยู่ที่แต่ละข้อคำถามมีความปรนัยในตัวรวมไปถึงเป็นข้อความที่ไม่มีลักษณะชี้นำ ทั้งนี้เพราะการได้คำตอบที่ดีช่วยให้การอธิบายผลมีความผิดพลาดน้อยและอาจนำไปสู่การได้คำตอบที่ไม่ถูกต้องชัดเจนพอ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น (Validity test) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้จากข้อที่ 1.1 ไปขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำโดยเฉพาะความสามารถในการตอบคำถามได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยอันเป็นหลักสำคัญของการทดสอบเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเชื่อถือ ทั้งนี้เพราะการตอบคำถามได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยเป็นหัวใจสำคัญของการทำวิจัยทุกแบบ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2559) และนำมารวบรวมกันเข้าเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะต่อไปนี้

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัด 5 ระดับมีตัวเลขกำกับตั้งแต่เลข 1 ถึง 5 โดยแต่ละตัวเลขมีความหมายกำกับไว้ว่า น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด รวมถึงแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยอิทธิพลจำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะครู จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับภาวะการเรียนรู้ถดถอยจำนวน 20 ข้อ

2) ขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire development) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาแบบสอบถามที่ร่างขึ้นมาได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์สำหรับการทดสอบต่อไปนี้

2.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 กับทดสอบตามค่า KMO ตั้งแต่ .80 ขึ้นไปกับค่า Extraction ไม่ต่ำกว่า .50 รวมถึงค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ทดสอบความตรง (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Alpha ไม่ต่ำกว่า .80 และความเที่ยงตรงรายข้อมากกว่า .40 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์สำหรับการทดสอบแบบสอบถามนี้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

และได้ผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามนี้มีค่า KMO ที่ .66

มีค่า Extraction ระหว่าง .60-.95, .59-.99 และระหว่าง .82-.99

ค่า Variance ร้อยละ 86.07, 90.95 และร้อยละ 92.56

ค่า Alpha ที่ .72, .96 และ .92

ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง -.27-.74, .27-.94 และระหว่าง .27-.96

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและประกาศรับสมัครอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลไปยังหน่วยประชากรที่ต้องการเก็บข้อมูล โดยเฉพาะรับสมัครเครือข่ายที่สมัครใจในการให้ความช่วยเหลือและติดต่อประสานงานกับผู้วิจัยได้อย่างสะดวกของแต่ละโรงเรียนตัวอย่างสำหรับคอยประสานงานและให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล รวมถึงสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่สะดวกใจในการให้ข้อมูลงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมในมนุษย์ที่เน้นการให้ความเคารพและดำรงไว้ซึ่งประโยชน์ของผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคน (เจนวิทย์ นวลแสง, 2021)

2) จัดทำบัญชีรายชื่ออาสาสมัครผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยและตอบข้อสงสัยให้ทุกคนได้เข้าใจตรงกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โทรศัพท์สนทนาและการตอบคำถามผ่าน Line และ Application อื่นที่ได้ตกลงไว้แล้วกับผู้ให้ข้อมูล

3) จัดสลากรายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลพร้อมจัดส่งแบบสอบถามไปให้ รวมถึงแนะนำวิธีการตอบคำถามผ่านเครือข่ายในแต่ละโรงเรียน ตลอดจนนัดหมายวันเวลาในการรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย

4) ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยผ่านเครือข่ายในแต่ละโรงเรียน สอบถามปัญหาและดำเนินการแก้ไขทันทีเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนครบตามจำนวนที่ต้องการ

5) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน โดยคัดแยกเอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

โดยผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลกลับคืนมาได้ร้อยละ 99.75 จากจำนวนข้อมูลทั้งหมดที่ต้องการนำมาวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise คัดตัวแปรอิสระเข้าสมการพยากรณ์

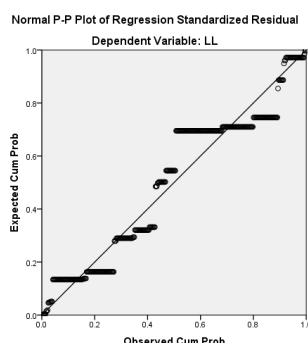
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

จากผลการวิเคราะห์ได้จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลวิจัยพบว่า มีแต่เฉพาะปัจจัยอิทธิพลด้านความพร้อมของผู้เรียนมีผลต่อการทำนายภาวะการเรียนรู้ถดถอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีคะแนนมาตรฐานที่ .79 ผลทดสอบ $t = 25.83$ (Sig. 000) รวมถึงมีสัมประสิทธิ์ถดถอย $R^2 .62$ ความคลาดเคลื่อนสะสม .29 และความแปรปรวน $F = 667.44$ (Sig. 000) ตลอดจนความเป็นอิสระของตัวแปรพยากรณ์ที่ค่า Durbin-Watson ที่ 1.90 ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 2 อิทธิพลพยากรณ์ของความพร้อมนักเรียน

Independent	Beta	t-test	Sig	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	17.25	.000	Durbin-Watson 1.90
ความพร้อมของผู้เรียน LF	.79	25.83	.000	

$R^2 .62$ Std error .29 F 667.44 Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า ความพร้อมของผู้เรียนมีผลต่อการทำนายอัตราภาวะการเรียนรู้ถดถอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 หรือมีความเชื่อมั่นได้ร้อยละ 100 ว่าความพร้อมผู้เรียนมีอิทธิพลทำนายระดับภาวะการเรียนรู้ถดถอยได้ร้อยละ 79 กับมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ค่า $R^2 .62$ ทำให้มีผลกระทบจากปัจจัยอื่นเช่น ความพร้อมของครู ผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนมีอิทธิพลรวมกันไม่เกินร้อยละ 38

$$LL = .79LF$$

จากสมการแบบจำลองได้แนวทางสำหรับการพัฒนาอย่างได้ผลจำนวน 1 แนวคิดคือการพัฒนาความพร้อมของผู้เรียนโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ได้ ความสามารถในการตั้งคำถามได้เอง ความสามารถบอกความหมายสิ่งที่ค้นหาได้ด้วยตนเอง และการพัฒนาความสามารถอธิบายความหมายให้คนอื่นฟังเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้เพราะเป็นความสูญเสียโอกาสในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณเป็น และการแสวงหาเหตุผลเชิงระบบของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) อัน

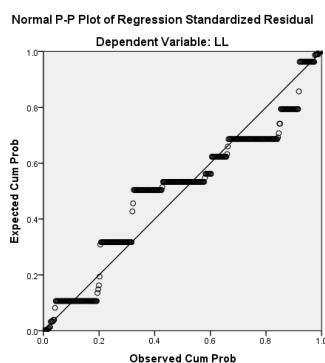
นำไปสู่การขาดรากฐานสำหรับการเรียนรู้อื่นที่ช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในแต่ละวัน (Jinarat, 2022) กับส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองโดยเฉพาะในช่วงที่ต้องเผชิญหน้ากับทุกวิกฤติที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ (Jinarat, 2016) และเรื่องนี้ ศิโรจน์ ผลพันธิน และคณะ (2565) อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าภาวะการเรียนรู้ถดถอยเป็นผลเกิดจากผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะความสามารถสำหรับนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้โดยสุจริตอันเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนต้องเป็นคนมีระเบียบวินัยและรู้จักรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข อันเนื่องจากประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนลดลง (Learning efficiency reduce) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

นอกจากนี้แล้วผลวิจัยยังพบว่า สมรรถนะครูมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ภาวะการเรียนรู้ถดถอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทดสอบ $t = 2.47$ (Sig. .014) กับมีคะแนนมาตรฐานของการสะท้อนผลการเรียนรู้ที่ .86 ค่า $t = 24.45$ (Sig. .000) รวมถึงคะแนนมาตรฐานของการลงมือปฏิบัติที่ -.15 ผลทดสอบ $t = -4.43$ (Sig. .000) กับมีสัมประสิทธิ์ถดถอยต่อการพยากรณ์ $R^2 .73$ ความคลาดเคลื่อนสะสม .29 กับความแปรปรวน $F = 343.91$ (Sig. .000) ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 3 อิทธิพลพยากรณ์ของสมรรถนะครู

Independent	Beta	t-test	Sig	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	2.47	.014	Tolerance .73 VIF 1.36
การสะท้อนผลการเรียนรู้ Re	.86	24.45	.000	Collinearity .00-1.00
การลงมือปฏิบัติ Do	-.15	-4.43	.000	Durbin-Watson 2.15

$R^2 .63$ Std error .29 $F 343.91$ Sig. .000

จากตารางผลวิจัยพบว่า สมรรถนะครูมีผลต่อการทำนายภาวะการเรียนรู้ถดถอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่านอิทธิพลของการสะท้อนผลการเรียนและการลงมือปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีอิทธิพลทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบที่สัมประสิทธิ์ถดถอย $R^2 .63$ ความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรอิสระที่ค่า $F 343.91$ (Sig. .000) กับนำเอาคะแนนมาตรฐานไปสร้างสมการแบบจำลองการพัฒนาได้ต่อไปนี้

$$LL = .86Re + (-.15Do)$$

จากสมการแบบจำลองได้แนวทางการพัฒนา 2 แนวทางประกอบด้วย 1) แนวทางการพัฒนาการสะท้อนผลการเรียนรู้ และ 2) แนวทางการพัฒนาการลงมือปฏิบัติ โดยทั้งสองแนวทางมีอิทธิพลต่อภาวะการเรียนรู้ถดถอยทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

ดังนั้น สรุปผลวิจัยได้ว่า ทั้งปัจจัยอิทธิพลและสมรรถนะครูมีผลต่อการพยากรณ์ภาวะการเรียนรู้ถดถอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาได้ประกอบด้วย การพัฒนาความพร้อมของผู้เรียนร่วมกับการพัฒนาการสะท้อนผลการเรียนรู้และการพัฒนาการลงมือปฏิบัติ

จากผลวิจัยที่สรุปได้ระดับนี้ได้ค่อนข้างชัดเจนว่า 1) สามารถพัฒนาภาวะการเรียนรู้ถดถอยให้มีสภาพที่ดีขึ้นได้ 2) โดยการพัฒนาในเชิงบวกด้านความพร้อมของผู้เรียนและการสะท้อนผลการเรียน 3) พัฒนาในเชิงลบเกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติของครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะภาวะการเรียนรู้ถดถอยขึ้นอยู่กับผู้เรียนเป็นสำคัญจึงจำเป็นต้องพัฒนาที่ตัวผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ไปจนถึงการพัฒนาความสามารถในการสะท้อนผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยมีครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน เหตุผลเพราะ แนวทางฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss refresh) เป็นกระบวนการปรับลดบทบาทของผู้บริหารและครูไปสู่ตัวผู้เรียนมากขึ้น ตั้งแต่การค้นหาศักยภาพของตนเอง (Self-discovery) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Activity & Design) ลงมือปฏิบัติ (Doing) และการสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-monitoring & reflection) กับอาจเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะครู (Teachers' competence) ความสามารถของครูในการนำเอาความรู้ผสมผสานกับทักษะการสอนและทักษะอื่นที่สะสมมาได้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ถูกต้องสอดคล้องกับค่านิยมของตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2565) นอกจากนี้แล้ว การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของผู้เรียนมีทั้งความหมายและคุณค่าสำคัญต่อผู้เรียนผ่านองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นมาได้เองทั้งที่อยู่ในรูปของการรับรู้ถึงส่วนประกอบของความรู้ (Knowledge construct) ไปจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรู้ (Factor correlation) และที่สำคัญคือการนำเอาความรู้ไปปรับใช้ประโยชน์ได้ตามสภาพจริงของผู้เรียน (Poomaka, 2019) และเรื่องนี้ Singkhornart (2021) อธิบายไว้ชัดแล้วว่าป็นองค์ความรู้ที่มีทั้งข้อสรุป ส่วนประกอบและโครงสร้างอันสะท้อนถึงทั้งความวิริยะอุตสาหะของผู้เรียนในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมาเพื่อให้ได้ความรู้ในเชิงลึกนั้น โดยครูได้พัฒนาบทบาทของตนเองในการสนับสนุนผู้เรียนตั้งแต่ 1) การเป็นต้นแบบที่ดีในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ 2) ให้ความสำคัญของการวิพากษ์ความรู้มากกว่าการวิจารณ์ความรู้ 3) อุปมาอุปไมยให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางที่ชัดเจนมากขึ้น 4) สนับสนุนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ละเอียดลึกซึ้งขึ้น (Jinarat, 2022)

ขณะเดียวกัน วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562) เพิ่มเติมอีกต่อไปว่าความรู้เชิงลึกนั้นมีความเป็นความรู้ที่นำไปเชื่อมต่อกับความรู้อื่นได้ รวมไปถึงการนำไปต่อยอดแนวคิด (Idea) ตลอดจนการนำความรู้ไปใช้เป็นฐานในการสร้างนวัตกรรมได้อย่างสร้างสรรค์ (Knowledge-based innovation) และด้วยเหตุนี้ครูจำเป็นต้อง 1) สังเกตการเชื่อมต่อกับความรู้ และ 2) การสัมผัสความรู้ที่นำไปใช้ในทางปฏิบัติ (Practiced Sensible) ทั้งนี้เพราะการสะท้อนความรู้ในเชิงลึกได้ของผู้เรียนบ่งชี้ถึงการเรียนรู้อย่างจริงจังตั้งใจของผู้เรียน (Jinarat, 2016) ส่วนความซาบซึ้งที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนนั้น Jongrakvit (2019) อธิบายไว้ว่าเป็นความรู้ลึกของผู้เรียนที่มีต่อคุณค่า ความงดงามกับความเป็นธรรมชาติของการเรียนรู้ที่ตนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองเพื่อให้ได้ความรู้ขึ้นมา และการอาจหมายถึงการรับรู้ถึงคุณค่าของการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองของผู้เรียนโดยปราศจากการครอบงำ (Dominate) และชี้นำ (Guide) ของครูกับผู้บริหารสถานศึกษา (Singkhornart, 2021) ขณะที่ Nainuay & Nillapun (2021) กลับให้คุณค่าของความรู้ลึกขึ้นชอบ ประทับใจและพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอันเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้กับความภาคภูมิใจในตนเองของผู้เรียน (Poomka, 2019)

แต่อย่างไรก็ตาม อโศก ไทยจันทร์รักษ์ (2019) อธิบายว่าเป็นการรับรู้ถึงความงดงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มนุษย์เข้าไปสัมผัสแล้วสะท้อนความรู้สึกนั้นออกมาเป็นการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งแต่การพูด แสดงกิริยาท่าทางไปจนถึงการนำเอาความรู้สึกนั้นไปใช้ในการผลิตชิ้นงาน และเช่นเดียวกันกับการสะท้อนความรู้สึกที่ซาบซึ้งต่อความงดงามที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความเกี่ยวข้องกับ 1) ความรู้สึกที่ดึงดูดต่อการเรียนรู้ 2) การมีทัศนคติที่ดีและการแสดงออกได้อย่างถูกต้อง 3) การนำเอาความรู้ที่ได้มาจากการเรียนรู้ไปผลิตเป็นชิ้นงาน ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวนี้ในฐานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูหรือเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสามารถที่จะเข้าไปวัดความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อความงดงามที่ได้รับจากการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองประกอบด้วย 1) การสังเกตความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ 2) สังเกตการแสดงออกที่มีผู้เรียนมีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) สังเกตความงดงาม ความละเอียดรอบคอบจากการนำเอาความรู้ที่สร้างขึ้นได้ไปผลิตเป็นชิ้นงาน (Nainuay & Nillapun, 2021)

ดังนั้น การสะท้อนผลการเรียนรู้ (Learning outcomes reflecting) เป็นการสังเกตความสามารถของนักเรียนในการนำเอาความรู้และทักษะความสามารถที่ได้รับมาจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองไปผลิตเป็นชิ้นงานหรือผลงานใดๆ (อโศก ไทยจันทร์รักษ์, 2019) เพื่อนำไปอธิบายหรือบอกระดับการฟื้นฟูความรู้และทักษะที่หายไปของผู้เรียน (Jongrakvit, 2019) ทั้งนี้จากการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับ 1) ครูสังเกตการอธิบายความหมายได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง 2) ครูสังเกตส่วนประกอบความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนาหรือสร้างขึ้นมาได้ 3) ครูสังเกตความสัมพันธ์ของส่วนประกอบความรู้เชิงระบบ 4) ครูสังเกตการพูดหรือการแสดงออกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) ครูสังเกตความรู้สึกภาคภูมิใจของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่สำคัญของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ต้องการพัฒนาปัจจัยอิทธิพลและสมรรถนะครูให้ส่งผลในเชิงบวกต่อภาวะการเรียนรู้ถดถอยตามแนวทางต่อไปนี้

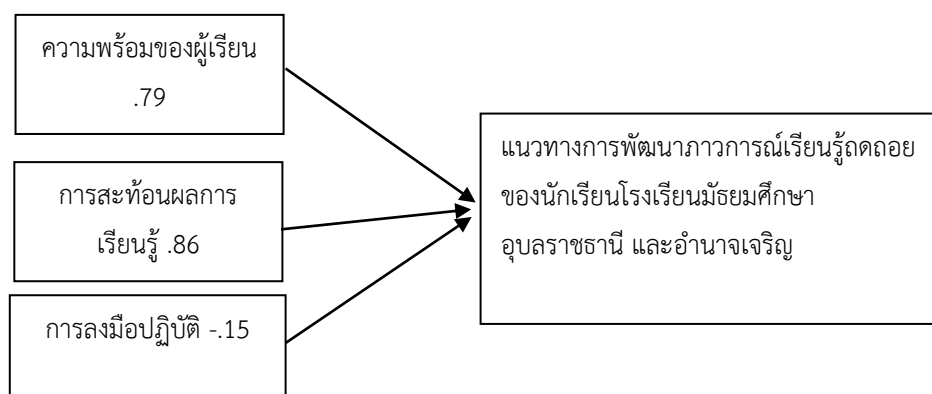
1.1) แนวทางการพัฒนาความพร้อมของผู้เรียนประกอบด้วย การพัฒนาความสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ได้ ความสามารถในการตั้งคำถามได้เอง ความสามารถบอกความหมายสิ่งที่ค้นหาได้ด้วยตนเองและการพัฒนาความสามารถอธิบายความหมายให้คนอื่นฟังเข้าใจตรงกัน

1.2) แนวทางการพัฒนาการสะท้อนผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ครูสังเกตการอธิบายความหมายได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ครูสังเกตส่วนประกอบความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนาหรือสร้างขึ้นมาได้ ครูสังเกตความสัมพันธ์ของส่วนประกอบความรู้เชิงระบบ ครูสังเกตการพูดหรือการแสดงออกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และครูสังเกตความรู้สึกภาคภูมิใจของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3) แนวทางการพัฒนาการลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย ครูสนใจในความรอบรู้ของตนเองอยู่เสมอ ครูยอมรับในความแตกต่างของผู้เรียน ครูใช้ประสบการณ์ของตนเองในการแนะนำผู้เรียน ครูร่วมสนทนาเพื่อสรุปความรู้กับนักเรียน และครูใช้สถานการณ์ที่เป็นปัญหามากระตุ้นผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านความพร้อมของสถานศึกษากับความพร้อมของผู้ปกครองนักเรียนที่ส่งผลต่อการสะท้อนผลการเรียนรู้ในด้วยตนเองของผู้เรียน รวมถึงการนำเอาผลวิจัยนี้ไปทดลองใช้

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การพัฒนาความพร้อมของผู้เรียนผ่านการสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการลงมือปฏิบัติอย่างมีจุดมุ่งหมายย่อมมีผลให้ภาวะการเรียนรู้ถดถอยของผู้เรียนลดลงได้โดยตรง หากแต่การพัฒนาจำเป็นต้องนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติที่สอดคล้องไปตามบริบทของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการสะท้อนผลการเรียนรู้และความพร้อมในการศึกษาของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). เมื่อได้ยุคโควิดเผชิญภาวะการเรียนรู้ถดถอย รัฐต้องแก้ไขอย่างไร, สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/1007890>
- กสศ. (2564). 5 มาตรการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยทั้งระบบ โรงเรียนเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเทอมอย่างไร?, สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/article-tsqp-5-measures-to-restore-system-wide-regression-learning/>
- กัญญ์ สิริ จันทรเจริญ. (2554). บทที่ 5 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, สืบค้นจาก https://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResearchMethodology_2554....PDF
- จิราเจต วิเศษดอนหวาย. (2565). Learning loss คือวิกฤติที่รอผู้ใหญ่มองทุกคนพลิกให้เป็นโอกาส, สืบค้นจาก <https://educathai.com/knowledge/articles/617>
- เจนวิทย์ นวลแสง. (2021). จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์กับการวิจัยทางสังคมศาสตร์, วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(2), 131-155.
- นรรธพร จันทรเฉลี่ย เสรีบุตร. (2564). ภาวะความรู้ถดถอยที่ต้องเร่งแก้ไขในมุมมองของ CEO Starfish Education, สืบค้นจาก <https://www.starfishlabz.com/blog/>
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัยเชิงปริมาณ, วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 27(1), 144-163.

- พระครูปริยัติคุณรังสี. (2559). การพัฒนาศักยภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21, *วารสารวิชาการ มจร. บุรีรัมย์*, 1(2), 115-129.
- ภัทรธิดา ไทยอุสาค. (2022). *ก้าวต่ออย่างไรเมื่อเด็กไทยเรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนช่วงโควิด ?*, สืบค้นจาก <https://www.the101.world/kid-for-kids-learning-loss/>
- ภูมิพัฒน์ ศรีวัชรพัฒน์. (2565). กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยจากการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19, *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 9(1), 71-86.
- ภานุมาศ จินารัตน์. (2565). *วิธีการจัดการความกดดันตามปกติใหม่ของประชาชนในเขตภาคอีสานตอนล่าง*
- เรวดี จันทรรักษ์มีโชติ สมโภชน์ อเนกสุข และพงษ์เทพ จิระโร. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มสู่การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย, *วารสารศึกษาศาสตร์*, 26(3), 14-27.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การเรียนรู้อย่างจริงจังตั้งใจ, ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม หลักสูตรและการเรียนรู้*, สืบค้นจาก http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/Active%20learning_1568555076.pdf
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- วสศ. (2023). *สตาร์ทออฟฝรั่งเศส Beyond education* ชวนรู้จักทักษะเพื่อยุ่รอดในศตวรรษที่ 21, สืบค้นจาก <https://research.eef.or.th/beyond-education/>
- ศิโรจน์ ผลพันธิน สุขุม เฉลยทรัพย์ จิระ จิตสุตา และวิณัฐ สกุลหอม. (2565). การเรียนรู้แบบผสมผสานและยืดหยุ่น: การจัดการเรียนแบบพลวัตในภาวะถดถอยทางการศึกษา, *ครูสภาวิทยาทารย. Journal of Teacher Professional Development*, 3(2), 18-29.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแบบสอบถามและการวัดทางจิตวิทยา, *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(1), 35-48.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการฟื้นตัวทางการศึกษาจากสถานการณ์ Covid-19 ที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค*, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สกศ. (2564). *รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19*, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สกศ. (2565). *มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยการเรียนรู้*, กระทรวงศึกษาธิการ.
- Jinarat, P. (2022). *Relationship between educational quality and learner success*, Institute research UMT.
- Jinarat, P. (2023). *Guidelines for developing educational management and learning management using cultivate and block that affects the students' reflection on values and meanings*, UMT Research.
- Jongrakvit, S. (2019). Organizing field trip model cooperated with discipline-based art education on aesthetic support of primary school students, *Journal of Education Studies*, 47(1), 415-433.
- Nainuay, P., & Nillapun, M. (2021). The expansion of learning management model for Thai

- literature based on active learning to enhance creative problem-solving skill and literacy appreciation of high school students, *Academic MCU Burirum Journal*, 6(2), 128-143.
- Nicholas, A.J. (2020). Preferred learning methods of generation z, *Faculty and Staff-Articles & Paper*, 74.
- Plook Explorer. (2566). ทักษะความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง, สืบค้นจาก <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/93422>
- Plook teacher. (2561). แนวทางการพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ, สืบค้นจาก <https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/68689>
- Pranpa, M., & Theerawitthaylert, P. (2022). Eliminating discrepancies for increasing the validity of social science research, *Education Journal*, 5(2), 1-7.
- Sanook. (2656). ภาวะการเรียนรู้ถดถอย ภัยเงียบที่กำลังกัดเซาะสังคม, สืบค้นจาก <https://www.sanook.com/news/8614190/>
- Singkhornart, T. (2021). *Deep learning video subtitle detection and recognition*, thesis of Mahasarakham University.
- Sobkoo. (2564). Learning loss ภาวะการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนยุคโควิด-19, สืบค้นจาก <https://www.sobkroo.com/articledetail.asp?id=4264>
- Thinsandee, T., & Khunaprom, T. (2021). Educational disparities epidemic situations of infletious diseases, Covid-19, *Ratanabuth Journal*, 3(2), 63-68.
- Worawanitcha, K. (2022). The development and adaptive learning management strategy in crisis situation to reduce the loss of knowledge and skills of students in Bangchoad Anusorn school under the office of Pathum Thani primary educational service area 1, *Journal of Modern Learning Development*, 7(6), 367-379.
- Writer. (2022). การสุ่มตัวอย่าง Sampling แนะนำรูปแบบการสุ่มตัวอย่างในงานวิจัย, สืบค้นจาก https://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=6055&pageid=8&read=true&count=true
- Yanavetee, P.W. (2020). Philosophy of education and the university's educational management model in Thai society, *Journal of MCU Philosophy Review*, 3(2), 1-17.

บทความวิจัย

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนทักษะการเขียนโดยวิธีBrookesและWithrow
และวิธีการสอนเขียนแบบภาษาเพื่อการสื่อสาร:กรณีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวรนาธิเฉลิม จังหวัดสงขลา

เนติมา วรพันธุ์, สุวีย์ ยอดฉิม* และสุพัฒน์ สุขมลสันต์

สาขาวิชาภาษาศาสตร์/บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อีเมล: ajnetima.1410@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของบรู๊คส์และวิทโธร์ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบภาษาเพื่อการสื่อสาร 3) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของบรู๊คส์และวิทโธร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวรนาธิเฉลิม จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 2 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของบรู๊คส์และวิทโธร์ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนเขียนภาษาเพื่อการสื่อสาร แบบทดสอบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการโดยใช้การสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของบรู๊คส์และวิทโธร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน และแบบเป็นอิสระจากกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ กลุ่มที่ได้รับการจัดการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของบรู๊คส์และวิทโธร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าขนาดของผลอยู่ที่ 3.73 2) ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ กลุ่มที่ได้รับการจัดการสอนเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าขนาดของผลอยู่ที่ 0.29 3) ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของบรู๊คส์และวิทโธร์ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการสอนเขียนแบบภาษาเพื่อการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าขนาดของผลอยู่ที่ 2.09 และ 4) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของบรู๊คส์และวิทโธร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ, กระบวนการเขียนของบรู๊คส์และวิทโธร์, กลวิธีการสอนเขียน

Received: June 5, 2024, Revised: June 21, 2024, Accepted: June 25, 2024

* Corresponding author

**THE COMPARISON WRITING SKILL ACHIEVEMENT BETWEEN BROOKES AND WITHROW'S
WRITING INSTRUCTION AND A COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING'S WRITING
INSTRUCTION: A CASE STUDY OF GRADE 8 STUDENTS, WORANARI CHALERM SCHOOL,
SONGKHLA PROVINCE.**

Woraphan Netima, Yordchim Suwaree and Sukamolson Suphat*
Linguistics Major/Faculty of Graduate School Suansunandha Rajabhat University
Email: ajnetima.1410@gmail.com.

Abstract

This research aims to: 1) To compare the English writing proficiency between before and after using writing skill teaching instruction based on Brookes and Withrow's writing instruction. 2) To compare the English writing proficiency between before and after using writing skill teaching instruction based on English for communicative language teaching (CLT). 3) To compare the English writing proficiency. 4) Investigate the satisfaction with the learning by using Brookes and Withrow's English writing instruction. The sample consisted of Grade 8 students from Woranari Chalerm School, Songkhla Province, during the first semester of the academic year 2023. The sample included two classrooms selected through purposive sampling. The research instruments included lesson plans based on Brooks and Whitrow's English writing methods, lesson plans for teaching communicative language teaching's writing, an English writing proficiency test, and a satisfaction survey regarding the management of English writing instruction based on Brooks and Whitrow's approach. The statistical methods used for data analysis were mean, standard deviation, paired t-tests, and independent t-tests.

The research findings revealed that: 1) The English writing proficiency of students taught using the Brooks and Withrow approach significantly improved post-instruction compared to pre-instruction, with a statistical significance level of .05 and an effect size of 3.73. 2) The English writing proficiency of students taught using the communicative language teaching's writing approach also significantly improved post-instruction compared to pre-instruction, with a statistical significance level of .05. and an effect size of 0.29. 3) The English writing proficiency of students taught using the Brooks and Whitrow approach was significantly higher than that of students taught using the communicative language teaching's writing approach, with a statistical significance level of .05 and an effect size of 2.09. 4) The students' satisfaction with the English writing instruction based on the Brooks and Whitrow approach was at the highest level.

Keywords: *English writing skill development, Brookes and Withrow's English writing instruction, Teaching strategy of writing skill*

* Corresponding author

Introduction

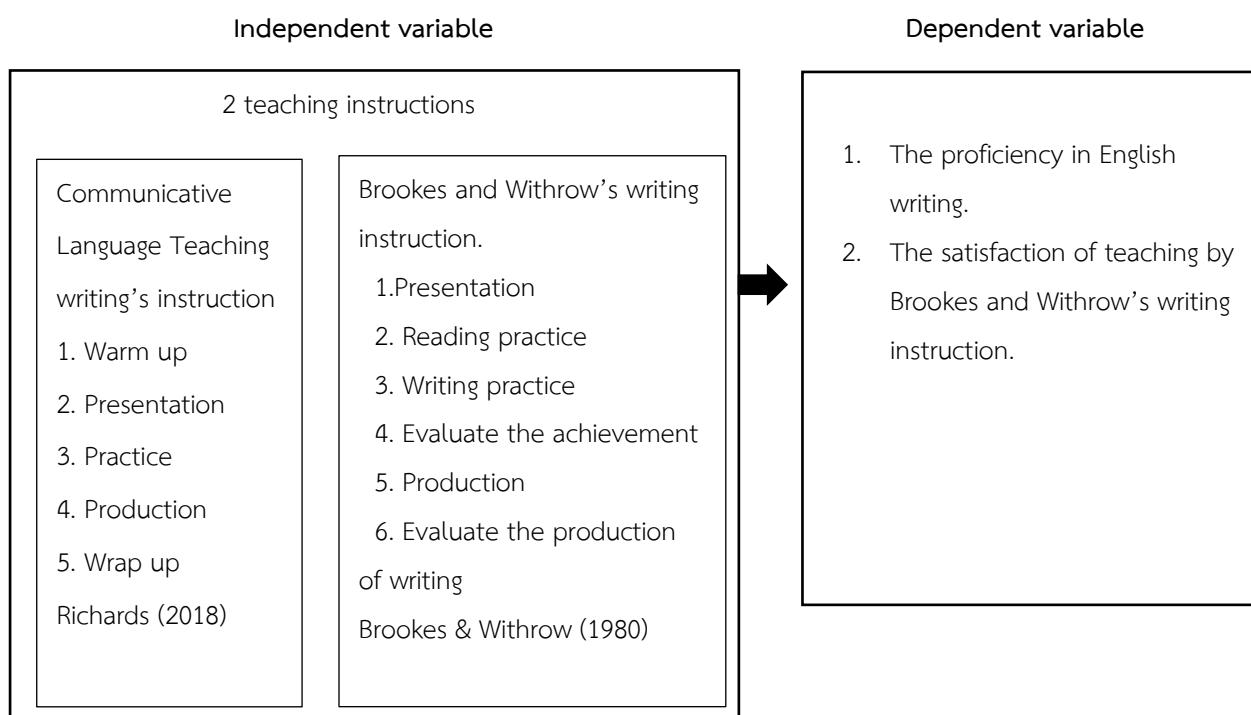
In the English curriculum of Thai schools, there are four main skills that the students will learn such as listening comprehension, speaking, reading comprehension, and writing. Especially writing skill is important because the writers are able to show their thoughts, senses, and feelings to the readers to understand what the communications would like to inform. However, writing is a difficult skill to teach so many teachers to postpone this skill to teach others skills before. The important problem that is the weak point of the student's writing skill comes from the lacking of vocabulary knowledge writing strategy and activeness in practicing. Moreover, the students do not have the motivation in writing. Nowadays, teaching English as a foreign language in Thailand showed that writing ability is the weak point of Thai students. Furthermore, there are several problems with writing skills. The first priority of the problem is writing English by using the Thai language format. But actually, the Thai format and English format are different. For this reason, it will become a misunderstanding in communication. The detail above it showed that the mother tongue language can influence to use of a second language. Additionally, the study addresses issues related to the techniques and methods employed by teachers in their instruction. The focus is on how these approaches can effectively engage students, enhance their understanding, and contribute to the development of their writing skills. The study from several research relates to a writing teaching strategy. There are two researchers such as Brookes and Withrow who designed a writing teaching strategy that is efficient for teaching writing skills and understanding it simply. In addition, the instruction media and material that were used in teaching are very important. It can persuade and build a positive attitude among students studying. Moreover, it should be modern and appropriate for the student's age.

The survey of the problem in English teaching of grade 8 students in Woranari Chalerm school, Songkhla province, showed that there are many students who cannot write English sentences correctly. Ungrammatical sentences were found in the students' essays. It revealed that; the students lack accuracy in grammatical knowledge and the correct of English writing process. Moreover, it is the important problem that can bring the students to communicate unclearly. Moreover, the researcher surveyed the students' score from CEFR (Common European Framework of Reference for Language) test that the students had done since last semester. It showed that the most students have the weak point in the writing skill. At Woranaree Chalerm School, we have showed the level of score that the students got it: The most student in Grade 7-9 (Mathayom 1-3) got in level A1 in four skills such as listening, speaking, reading and writing. It is lower than the standard score. Actually, the Thai Ministry of Education has set the following targets for Thai students: Primary 4-6 students (Prathom 4-6) should reach A1 proficiency, Grade 7-9 students (Mathayom1-3) should reach A2 proficiency and Grade 10-12 students (Mathayom4-6) should reach B1 proficiency.

Source: <https://www.english-room.com/cefr-thailand/>

For this reason, the researcher would like to find a writing strategy and design a teaching strategy to improve the English writing skill of the students. This research employs the writing skill instruction methods of Brooks and Withrow in the teaching and learning process for grade 8 students at Woranari Chalerm School in Songkhla Province. The study compares this instructional approach with the communicative language teaching method that has been used for a long time. The objective is to determine which teaching method more effectively enhances students' writing skills.

Conceptual Framework

Picture No.1

From picture No.1, In this research, the independent variables include two teaching methods: the Communicative Language Teaching approach, which will be used to instruct the control group, and the Brookes and Withrow writing instruction method, which will be used to instruct the experimental group. Additionally, the dependent variables in this study are: (1) the proficiency in English writing, and (2) the satisfaction with the teaching method based on Brookes and Withrow's writing instruction.

Objective of the Research

1. To study the English writing proficiency between before and after using writing skill teaching instruction based on Brookes and Withrow's writing instruction.
2. To study the English writing proficiency between before and after using writing skill teaching instruction based on English for communication approach.
3. To compare the English writing proficiency between Brookes and Withrow's writing instruction and English for a communicative approach writing instruction and their effect size.
4. To survey the students' satisfaction with Brookes and Withrow's writing instruction and English for a communicative approach writing instruction.

Research Hypotheses

1. On average, the students' mean score in English writing skills in the experimental group is higher than that of the control group after being taught by Brookes and Withrow's writing strategy when $p = 0.05$.
2. On average, the students in the experimental group have positive satisfaction at a high level after being taught by Brookes and Withrow's writing strategy when $p = 0.05$.

Research Methodology

Population and sample

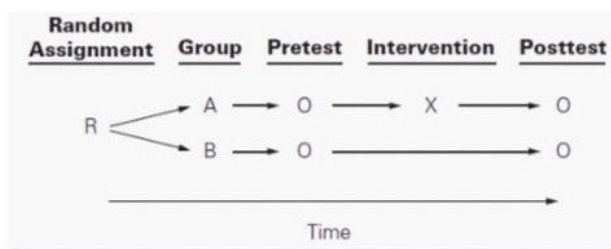
The population in this study was 611 students who are studying in grade 8 in the first semester of the year 2023, Songkhla province. Moreover, sample in the research is 84 students who are studying in grade 8 in the first semester of the year of 2023, Woranari Chalerm school, Songkhla province. The sample size in the research consists of 84 students. This sample size is considered reliable and appropriate because it falls within the range of the mean of sample numbers, ranging from 30 (minimum) to 400 (maximum). The research separated the sample students into two groups: the experimental and controlled groups. For this work, a simple random sampling method was used, facilitated by a computer program. The result showed that the experimental group came from students in grade 8 class 6. The number of students is 42 students and the controlled group came from students in grade 8 class 9. The number of students is 42 students.

From the information above, the sample size that calculated by using formula for testing two independent (two-tailed test) from G*Power. The sample size is 36 participants per group. Calculated drop out = 20%, the sample size is 42 participants per group. The total number of participants was 84. Moreover, the sample students were selected the average of the student's English scores in the class. The sample

groups are the class that has the average score and the number of students similarly. The researcher will spend about 20 periods to collect the data. The contents that were taught come from Basic English subject for grade 8.

Research design

Quasi-experimental study pretest-posttest.

Picture No.2

From **Picture No.2**: Group A is Grade 8/6 experimental group. Group B is Grade 8/9 controlled group. Intervention is teaching by using writing skill teaching instruction based on Brookes and Withrow's writing instruction.

Research instruments

1. Pretest and posttest of the writing proficiency to students in grade 8, Woranari Chalerm school. The test contained 30 items were selected, with difficulty indices (p) ranging from 0.2 to 0.8 and discrimination indices (r) of 0.2 or higher. The reliability of these items was then analyzed using the Kuder-Richardson Formula 20 (KR-20), resulting in a reliability coefficient of 0.90.
2. The lesson plan by using Brookes and Withrow's writing instruction in Basic English subjects for grade 8 students in the first semester of the year 2023, Woranari Chalerm school, Songkhla province.
3. The lesson plan by using Communicative Language Teaching's writing instruction in Basic English subjects for grade 8 students in the first semester of the year 2023, Woranari Chalerm school, Songkhla province.
4. The questionnaire about the satisfaction of teaching by Brookes and Withrow's writing instruction in Basic English subject for grade 8 students, in the first semester of the year of 2023. The questionnaire contained 20 items were analyzed, and the results indicated that the questionnaire has high reliability ($\alpha = 0.79$) as well as high content validity and criterion-related validity.

Data Collection

1. Separate the students into 2 groups such as experimental group and controlled group.
2. Check and record the score from pre-test that used for test the students in experimental group and controlled group moreover, analyze the writing error that found in the student's pre-test.
3. Design the teaching strategy and the lesson plan by using Brookes and Withrow's writing instruction. The researcher will spend 20 periods to teach.
4. Teach the students in a controlled group by using the lesson plan which was designed for a Communicative Language Teaching writing instruction.
5. Teach the students in the experimental group by using the lesson plan which was designed from Brookes and Withrow's writing instruction.
6. Use posttest to test the students in the controlled group and the experimental group.
7. Check and record the score from posttest that used for test the students in the experimental group and the controlled group moreover, analyze the writing error was found in the student posttest.
8. Compare the student's score between the pretest and posttest.

Data analyses and statistical treatment

Data Analyses

- Compare the students score between pretest and posttest of the students in experimental group after teaching by Brookes and Withrow's writing instruction. The researcher uses this statistic (t-test for Dependent Samples) to test it.
- Compare the achievement and the students score between pretest and posttest of the students in controlled group after teaching by English for the Communicative Language Teaching's writing instruction. The researcher uses this statistic (t-test for Dependent Samples) to test it.
- Compare the achievement and the student's score between the pretest and posttest of the students in the experimental group and the controlled group after teaching by Brookes and Withrow's writing instruction and Communicative Language Teaching's writing instruction and to find the students group that has the higher score. The researcher uses this statistic (t-test for Dependent Samples) to test it.

The method to analyze the statistic

Find P value to test and compare the achievement of the students on both the pretest and posttest. Moreover, the researcher wants to compare the achievement of the student's writing skill in both the experimental group and the controlled group.

Statistical treatment

The statistic was used in this research such as

1. The basic statistic is Calculating Percentage and Average (Mean or $\bar{X}$) and (Standard Deviation or S.D.)

2. The statistic for testing of the hypothesis.

2.1 Testing of the hypothesis1 by Calculating Effectiveness Index: E.I. (Srisaard, B, 2008, page 102) such as

$$(\text{Effect size}) = \frac{\text{Posttest score} - \text{Pretest score}}{\text{Total score of Posttest} - \text{Average score of Pretest}}$$

2.2 Testing of the hypothesis1 by comparing student's Writing proficiency in Pretest and Posttest by using (t-test for Dependent Samples). The formula of it, such as (Srisaard, B, 2010, page 83)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{(n-1)}}}$$

$$df = n-1$$

t = The t-statistic (t-test) for a paired sample t-test

D = Difference between two paired samples

n = The sample size

3. Research instruments for evaluating the satisfaction in teaching by Brookes and Withrow's writing instruction collaborated with Essay More Fun app consisted of questionnaires. The questionnaires of Thai opinions toward grade 8 students, the Essay More Fun app on the smartphone application were created using a 5-point Likert rating scale (Likert, 1932):

5	means	strongly agree
4	means	agree
3	means	neutral
2	means	disagree
1	means	strongly disagree

The interpretations of the agreement are as follows (Likert, R.1932):

The average between 4.50 – 5.00 means the highest level of agreement

The average between 3.50 – 4.49 means the high level of agreement

The average between 2.50 – 3.49 means the neutral level of agreement

The average between 1.50 – 2.49 means the low level of agreement

The average between 1.00 – 1.49 means the lowest level of agreement

The questionnaires were proven for the Item Content Validity Index (I-CVI) by 5 experts: Assoc. Prof. Dr. Suphat Sukamonson from International College, Maejo University; Assoc. Prof. Dr. Suwaree Yodchim from Linguistics Program, Suan Sunandha Rajabhat University, Mrs. Suphalak Ninrat, Mrs. Duangta Musikachana, and Mrs. Orathai Chantharangsri, Senior Professional Level Teachers (K3 Teachers) from Woranaree Chalerm School, Songkhla province. The Item Content Validity Index was found to have the value of I-CVI = 1.

The formula of I-CVI

$$I-CVI = N_c / N$$

In this formula, N_c = the number of experts who agreed that
the item is relevant

N = the number of experts

Waltz & Bausell (1981)

The contents of the questionnaires were based on the structural basis which consisted of media characteristics, design standards, and technical standards (Intira Robroo, 2017). The questionnaires were divided into 5 parts:

1. The design of the teaching by Brookes and Withrow's writing instruction collaborated with Essay More Fun application.
2. The accessibility of the teaching by Brookes and Withrow's writing instruction collaborated with Essay More Fun application.
3. The content of the teaching by Brookes and Withrow's writing instruction collaborated with Essay More Fun application.
4. The use of the teaching by Brookes and Withrow's writing instruction collaborated with Essay More Fun application.
5. The advantages of the teaching by Brookes and Withrow's writing instruction collaborated with Essay More Fun application.

Research Conclusions and Discussion

The Result of Data analysis.

Section 1: Analysis Pre and Post-teaching English writing proficiency using Brookes and Withrow's writing strategy. In this chapter, we present the results of the comparative analysis of English writing proficiency before and after teaching by using Brookes and Withrow's writing strategy.

Table 1 Comparative Analysis Results of English Language Writing Ability Before and After Instruction for the Experimental Group Under Instructional Management Utilizing the Process Writing Approach Based on Brooks and Withrow's Concept

Experimental Group	N	Full score	$\bar{X}$	S.D.	D	t	p
Pre-test	42	35	13.48	2.87	3.73	30.67*	.00
Post-test	42	35	24.38	2.98			

*replaced the critical value of t at the .05 level, is 1.68 (one-tailed)

From **Table1**, the results of the comparison of average scores of English writing proficiency overall show that the difference in scores between after learning and before learning $\bar{X}$ is 10.90, with a t-statistic value of 30.67, which is greater than the critical value of t (1.68) as specified in this study. Additionally, the effect size (d) is 3.73, indicating that after learning using the teaching approach of Brooks and Withrow, students have significantly higher average scores in English writing proficiency compared to before learning, with statistical significance at the .05 level, representing a very large effect size.

Section 2: Comparative analysis of English writing proficiency using the English for a communicative approach writing strategy. In this section, we provide a comparative analysis of English writing proficiency when employing the English for a communicative approach writing strategy.

Table 2 Comparative Analysis Results of English Language Writing Ability Before and After for the Control Group

Control Group	N	Full score	$\bar{X}$	S.D.	D	t	p
Pre-test	42	35	14.55	4.55	0.29	4.35*	.00
Post-test	42	35	15.91	4.89			

*replaced the critical value of t at the .05 level, is 1.68 (one-tailed).

From **Table 2**, the results of the comparison of average scores of English writing ability overall reveal that the difference in scores between after learning and before learning $\bar{X}$ is 1.36, with a t-statistic value of 4.35, which is greater than the critical value of t (1.68) as specified in this study. Additionally, the effect size (d) is 0.29, indicating that after learning using language-based communication-focused teaching

methods, students have significantly higher average scores in English writing ability compared to before learning, with statistical significance at the .05 level, representing a small effect size.

Section 3: Comparative analysis of English writing proficiency between the controlled group and the experimental group. This part outlines the comparative analysis of English writing proficiency between the controlled group and the experimental group.

Table 3: Comparative Analysis Results of English Language Proficiency Between the Group Under Instructional Management Utilizing the Process Writing Approach Based on Brooks and Withrow's Concept and the Group Under Instructional Management Utilizing Communicative Language Teaching writing's Concept.

Experimentation	N	Full score	$\bar{X}$	S.D.	D	t	p
Experimental Group	42	35	24.38	2.98	2.09	9.59*	.00
Control Group	42	35	15.91	4.89			

*replaced the critical value of t at the .05 level, is 1.68 (one-tailed).

From Table 3, it is shown that the experimental group, which received learning management through teaching writing in English according to the principles of Brooks and Withrow, has an average English writing proficiency score of 24.38 points, with a standard deviation of 2.98. On the other hand, the control group, which received learning management through teaching writing by using communicative language teaching concept, has an average English writing proficiency score of 15.90 points, with a standard deviation of 4.89, out of a maximum score of 35 points. The t-statistic value is 9.35, which is greater than the critical value of t (1.68) as specified in this study. Additionally, the effect size (d) is 2.09, indicating that after learning using the teaching approach of Brooks and Withrow's writing instruction, students have significantly higher average scores in English writing proficiency compared to learning management through communicative language teaching methods, with statistical significance at the .05 level, representing a very large effect size.

Section 4: Analysis of satisfaction with English writing teaching based on Brookes and Withrow's writing instruction. In this final section, we present the analysis of satisfaction with English writing teaching according to the Brookes and Withrow's writing instruction.

Table 4 Analysis Results of Satisfaction Assessment towards Instructional Management in English Writing based on Brooks and Withrow's Concept

No.	List of satisfaction analysis	Median	Rating scale
The term of content			
1.	The content covers the learning objectives of the lesson.	4.00	high
2.	The subject matter is sequenced from easy to difficult.	4.00	high
3.	The content aligns with the students' needs	4.00	high
4.	The teacher possesses knowledge and expertise in the subject matter.	4.00	high
5.	Students can apply the subject matter in their daily lives.	4.00	high
The term of teaching and learning process.			
6.	The teaching and learning process is engaging.	4.00	high
7.	The teaching and learning process emphasizes student participation in activities.	4.00	high
8.	Students have the opportunity to showcase their knowledge and abilities.	4.00	high
9.	Students are happy and enjoy the teaching and learning process.	4.00	high
10.	The teaching and learning process is diverse and allows students to use the English language.	4.00	high
The term of instructional media.			
11.	Instructional media stimulate interest.	4.00	high
12.	Instructional media are adequate for the number of students.	5.00	highest
13.	Instructional media align with the lesson.	4.50	highest
14.	Instructional media enhance students' understanding of the lesson.	5.00	highest
15.	Instructional media are clear and align with the objectives.	5.00	highest
The term of assessment and evaluation.			
16.	Teachers inform about assessments on every occasion.	4.00	high
17.	Students receive fair and impartial assessments.	4.00	high
18.	Subtests align with objectives and correspond to lesson activities.	4.00	high
19.	Students receive beneficial feedback from the learning management.	4.00	high
20.	Students use assessment results for self-improvement.	4.00	high

From Table 4.1, it is shown that the satisfaction with the learning management using English writing instruction based on the concepts of Brooks and Whitlow is at the highest level, with a median value of 5.00. When considering individual aspects, the aspect with the highest average is instructional media, with an average of 4.70, which is at the highest level. When considering individual items, the items with the highest median values are: the instructional media are sufficient for the number of students, the instructional media can help students understand the lesson better, and the instructional media are clear and aligned with the objectives.

New body of Knowledge

The research findings indicate an improvement in writing skills among grade 8 students, who were the target group of this study. The study provided recommendations and guidelines for suitable teaching and learning activities to enhance students' writing abilities. The results of this research and the knowledge gained can be further utilized to maximize benefits for students in various contexts. Moreover, this research contributes to the advancement of education in Thailand, aiming to enhance its quality and development towards a better future.

References

- Brookes ,G , and Withrow.J. 1980. 10 Steps Controlled Composition for Beginning and Intermediate Language Development. 2nd ed.Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). (n.d.). Retrieved June 11, 2024, from <https://www.english-room.com/cefr-thailand/>
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitude. Archives of Psychology, 22 140, 55.
- Richards, J.C. (2018). Communicative Language Teaching Today. New York: Cambridge University Press.
- Robroo, I. (2017). Instructional Design. Suan Sunandha Rajabhat University.
- Waltz, C. F., and Bausell, R. B. (1981). Nursing Research: Design, Statistics, and Computer Analysis. F.A. Davis Company.

บทความวิจัย

อิทธิพลพยากรณ์ของภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและความสามารถ
ของผู้จัดการทีมที่มีผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง

มนัด เทศทอง*, ภาณุมาศ จินารัตน์ และสุทธินิ รัตนศรี

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อีเมล: supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

ความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงทุกระดับอายุที่ดำเนินการอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศจำเป็นต้องอาศัยหลายปัจจัยในการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้บรรลุผลความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนและนักฟุตบอลหญิงจำนวน 378 คนแล้วนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทดสอบ $t = 6.31$ (Sig. 000) และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย $R^2 = .41$ มีความคลาดเคลื่อนสะสม .40 กับความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรอิสระที่ค่า $F = 135.24$ (Sig. 000) รวมถึงมีผลทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุตามค่า Durbin-Watson ที่ 1.64 องค์ประกอบของภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ มีอำนาจพยากรณ์ต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีผลทดสอบ $t = 7.60$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานที่ .45 และมีผลทดสอบ $t = 3.92$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานที่ .23 ตามลำดับ นอกจากนั้นแล้วผลวิจัยยังพบว่าความสามารถของผู้จัดการทีมมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีผลทดสอบ $t = 7.54$ (Sig. 000) และมีสัมประสิทธิ์ถดถอย $R^2 = .57$ ความคลาดเคลื่อนสะสม .34 กับมีความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรพยากรณ์ที่ค่า $F = 166.06$ (Sig. 000)

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, ความสามารถของผู้จัดการทีม, ความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง

Received: June 5, 2024, Revised: June 24, 2024, Accepted: June 25, 2024

* Corresponding author

THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL ADMINISTRATOR'S IMAGE AND TEAM MANAGER CAPABILITY ON WOMEN FOOTBALL SUCCESS

Manad Tedthong, Panumat Jinarat and Sutinee Rattanasri*

The Eastern University of Management and Technology

E-mail: supapornth2366@gmail.com

Abstract

All women football success in secondary schools around the country depend on the support and promotion factors to enhance the goals. Consequently, the researcher collected 378 respondents of the administrators, team managers, coaches and women football players before analyzed by multi-regression analysis.

The research results show that educational administrator's image influenced and predicted significantly to women football success at $t = 6.31$, $R^2 = .41$, $Beta = .40$, $F = 135.24$ (Sig .000) and Durbin-Watson = 1.64. The components of educational administrator's image in terms of leadership and vision predicted significantly to women football success at $t = 7.60$, $Beta = .45$, $t = 3.92$, $Beta = .23$ (Sig .000), respectively. Moreover, the research results conclude that team manager capability also influenced and predicted significantly to women football success at $t = 7.54$, $R^2 = .57$, accumulated error .34 , $F = 166.06$ (Sig .000).

Keywords: Educational Administrator's Image, Team Manager Capability, Women Football Success

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การแข่งขันฟุตบอลส่งผลให้นักฟุตบอลชายอาชีพมาเป็นระยะเวลายาวนานแล้วในสังคมโลก หากแต่การเป็นนักฟุตบอลหญิงอาชีพที่ประสบความสำเร็จมาเมื่อไม่นานมานี้เนื่องจากหลายเหตุผลทั้งที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคกันของมนุษย์ที่เป็นได้แต่เพียงภาพลวงตาหาได้มีอยู่จริงในสังคม (Jinarat, 2016) ทรายานมีหลายประเทศเริ่มต้นยอมรับในศักยภาพที่ต่างกันของมนุษย์แล้วนำมาใช้เป็นจุดเด่นในการพัฒนาทรัพยากรของประเทศสำหรับนำไปใช้ในการแข่งขันระดับสากล (เคย์ ลังกาวซ์ และคณะ, 2020) ซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับสังคมไทยคือการก้าวไปสู่ความเป็นนักฟุตบอลหญิงอาชีพได้ของคนไทย (Riyapan, 2012)

การแข่งขันฟุตบอลหญิงไทยแลนด์ลีกนอกจากมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาและพัฒนาศักยภาพนักฟุตบอลหญิงทั้งในระดับอายุ 12 ปีไปจนถึง 18 ปี สำหรับเตรียมไปเป็นตัวแทนของทีมชาติอันเป็นความใฝ่ฝันและทะเยอทะยาน อาจมีในตัวของผู้หญิงแต่ละคนที่แตกต่างกัน หากแต่สำหรับนักฟุตบอลหญิงที่ประสบความสำเร็จจากการติดทีมชาติมาตั้งแต่อายุ 17 ปีอย่าง จิตาธิ์ วิวาสุข นั้นเกี่ยวข้องกับการได้รับโอกาสที่ดีในการเป็นนักฟุตบอลหญิงไปจนถึงการส่งมอบโอกาสที่ดีที่ตนได้รับต่อไปยังเยาวชนภายในชุมชนของตนเอง (King Power Thai Power, 2021) รวมไปถึงการได้สัมผัสกับสมาชิกในครอบครัวคนใดคนหนึ่งกับการเล่นฟุตบอลกับความกล้าหาญในการเข้าไปคัดเลือกเป็นนักฟุตบอลกับทีมที่มีชื่อเสียง (อนุสร รุ่งเรือง และจุฑา ดิงศักดิ์, 2562) ตลอดจนถึงการมีโอกาสได้ร่วมแข่งขันอีกหลายรายการล้วนแต่ส่งผลให้นักฟุตบอลหญิงประสบความสำเร็จได้จากการทำกิจกรรมของตนเอง (Riyapan, 2012) ซึ่งนอกจากได้สะสมประสบการณ์ในการแข่งขันฟุตบอลแล้ว เรายังคงต้องมีจิตใจที่มุ่งมั่นและเด็ดเดี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเดินบนเส้นทางของนักฟุตบอลหญิงพร้อมกันไปด้วย (Work Point today, 2560) ความใฝ่ฝันและทะเยอทะยานเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของนักฟุตบอลหญิงที่มีผลต่อโอกาสในการประสบความสำเร็จจากการเป็นนักฟุตบอลหญิงทั้งที่เกี่ยวกับ 1) การติดทีมชาติ 2) การได้เข้าร่วมแข่งขันในหลายรายการ โดยเฉพาะรายการระดับโลก (MRG online, 2565) ซึ่งด้วยเหตุผลนี้อาจมีความเป็นไปได้มากกว่า การได้สวมใส่ชุดนักฟุตบอลหญิงทีมชาติอาจเป็นความใฝ่ฝันของนักฟุตบอลหญิงอีกหลายคน (Live coaching community, 2018) ขณะที่คุณภาพชีวิตกับฐานะทางเศรษฐกิจและรายได้ของครอบครัวอาจเป็นอุปสรรคขัดขวางความใฝ่ฝันและทะเยอทะยานของนักฟุตบอลหญิงได้เช่นเดียวกัน (BBC News, 2023) และด้วยเหตุนี้ทำให้การพิจารณาความใฝ่ฝันและทะเยอทะยานของนักฟุตบอลหญิงมีความเป็นไปได้ไปจนถึงเป็นปัจจัยอุปสรรคได้ในขณะเดียวกัน (เคย์ ลังกาวซ์ และคณะ, 2020) แต่อย่างไรก็ตามความใฝ่ฝันและทะเยอทะยานในการติดหนึ่งในทีมชาติกลายเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้นักฟุตบอลหญิงประสบความสำเร็จได้ (อนุสร รุ่งเรือง และจุฑา ดิงศักดิ์, 2562) ทั้งนี้เพราะนอกจากเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้นักฟุตบอลหญิงก้าวข้ามทั้งปัญหากับอุปสรรคที่เข้ามาในการดำรงชีวิตประจำวันของเธอและครอบครัวแล้ว ความใฝ่ฝันและทะเยอทะยานอาจเป็นทางรอดเดียวของนักฟุตบอลหญิงที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ รายได้น้อยกับขาดโอกาสอื่นที่จะเลือกเพื่อให้คุณภาพชีวิตของตนกับคนในครอบครัวดีขึ้นไปจากเดิม (Riyapan, 2012) และด้วยเหตุนี้ทำให้ได้ข้อสังเกตสำคัญของการวัดระดับความใฝ่ฝันและทะเยอทะยานของนักฟุตบอลหญิงนั้นเกี่ยวกับ 1) การมีโอกาสได้ติดทีมชาติ 2) ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว 3) ทางเลือกสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและสมาชิกอื่นในครอบครัว นอกจากนี้แล้ว ความใฝ่ฝันและทะเยอทะยานของนักกีฬายังเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้นักกีฬาทุกประเภทประสบความสำเร็จได้จากการแข่งขันกีฬาที่ชื่นชอบ รวมไปถึงส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจต่อตนเองตลอดจนนำไปสู่การมีอนาคตที่ดีจากการเป็นนักกีฬาของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีนักฟุตบอลหญิงในสังกัดอยู่คือการก้าวไปข้างหน้าของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งทั้งการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนควบคู่ไปพร้อม

กับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงในสังกัดของตน ภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยที่ต่างกัน และสำหรับบทความนี้ การพัฒนาความสามารถในการเล่นฟุตบอลสำคัญมากสำหรับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้จัดการทีมรวมไปถึงความฉลาดรอบรู้ของผู้ฝึกสอนกับทีมงาน (Woody, 2559) ทั้งนี้เพราะความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงนั้นนอกจากได้เข้าสู่วงการนักฟุตบอลอาชีพได้แล้ว ยังรวมถึงการได้เข้าร่วมในรายการแข่งขันระดับโลกอีกด้วย (กิตติทัช ศรีสุข, 2022) ขณะที่ Stadium (2563) กล่าวถึงเพื่อนร่วมทีมที่ดีกับความมีชื่อเสียงของทีมฟุตบอลบวกกับการมีนิสัยทะเยอทะยานส่งผลให้นักฟุตบอลหญิงประสบความสำเร็จจากการแข่งขันฟุตบอลหญิงได้ (อนุสรฯ รุ่งเรือง และจุฬา ดิงศกัทธิย์, 2562) ตลอดจนถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อกีฬาฟุตบอลรวมถึงการมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งในรอบครัวเกี่ยวข้องกับการเล่นกีฬา ล้วนมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงทั้งนั้น รวมไปถึงการใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองเล่นฟุตบอลอย่างสร้างสรรค์ (Creative player) ส่งผลให้นักฟุตบอลหญิงประสบความสำเร็จได้จากการแข่งขันฟุตบอลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (MGR online, 2565) ส่วน Woody (2559) กล่าวถึงความสามารถของผู้จัดการทีมกับความสนิสนิยมของนักฟุตบอลหญิงเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ส่งผลผลักดันให้นักฟุตบอลหญิงประสบความสำเร็จได้ (Maneewong, 2019) ทั้งนี้เพราะผู้จัดการทีมมีทั้งความกล้าหาญและฉลาดในการทำทีม คือสามารถนำทีมเข้าสู่งการแข่งขันที่ต่างไปจากเดิม อีกทั้ง ผู้จัดการทีมยังมีความรู้ในการทำให้ทีมฟุตบอลหญิงให้ประสบความสำเร็จระดับโลก (Work Point today, 2560) แต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงส่วนใหญ่เป็นผลจากความมีนิสัยทะเยอทะยานและใฝ่ฝันถึงความสำเร็จของตนเอง (Self-ambitious) ในการขับเคลื่อนขีดความสามารถสูงสุดที่มีอยู่ไปกับการเล่นกีฬาฟุตบอลตามความถนัดและสนใจในสิ่งที่มนุษย์คนหนึ่งทำได้ดีที่สุดเพื่อรักษาโอกาสในการประสบความสำเร็จได้ในชีวิต อันเป็นเรื่องปกติทั่วไปของมนุษย์ทุกคน (Jinarat, 2016) ที่ล้วนแต่ต้องการผลตอบแทนที่ดีที่สุดของนักฟุตบอลหญิงควรได้รับ (Voathai, 2022)

แต่อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาในการทำทีมฟุตบอลหญิงมาไม่น้อยกว่า 10 ปีมีผลให้ทั้งประธานสโมสร ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนนักฟุตบอลและทีมสามารถผลิตนักฟุตบอลหญิงไปสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพและได้ร่วมการแข่งขันระดับชาติ (เคย์ ลังกาวซ์ และคณะ, 2020) ทั้งนี้เพราะมีผู้บริหารทีมฟุตบอลมีทักษะในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงการให้ความเคารพซึ่งกันและกันอันเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงได้ (บอลหญิง พลัทธิง, 2020) ซึ่งด้วยเหตุนี้อย่างน้อยมีอยู่ 4 ปัจจัยที่อาจแสดงผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงได้คือ 1) ปัจจัยส่วนตัวของนักฟุตบอลหญิงแต่ละคน (Personal factors) โดยเฉพาะความทะเยอทะยานและใฝ่ฝันถึงความสำเร็จของการเป็นนักฟุตบอลหญิงอาชีพ (Professional female soccer player) ซึ่งต้องอาศัยทั้งความกล้าหาญ อดทน ขยันกับความมีวินัยในการฝึกซ้อมของตนเอง 2) ปัจจัยด้านความฉลาดรอบรู้ และทักษะของผู้จัดการทีม (Team-manager skills & Wisdom) โดยเฉพาะความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของผู้จัดการทีม 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนของครอบครัวและสังคม (Family & Social support) เพื่อช่วยให้ผู้เล่นแต่ละคนได้ค้นหาตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ 4) ปัจจัยเพื่อนร่วมทีมที่ดี (Good team) ที่คอยช่วยเหลือและส่งเสริมให้นักฟุตบอลหญิงแต่ละคนเดินไปบนเส้นทางของตนเองสู่ความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม (อนุสรฯ รุ่งเรือง และจุฬา ดิงศกัทธิย์, 2562)

เพราะฉะนั้น ความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง (Achievements of female soccer players) คือการได้เป็นนักฟุตบอลอาชีพและมีโอกาสได้เข้าร่วมการแข่งขันระดับชาติและนานาชาติ (Riyapan, 2012) อันประกอบด้วย 4 ปัจจัยเป็นอย่างน้อยประกอบด้วย 1) ความทะเยอทะยานส่วนตัว (Self-ambitious) 2) ทักษะผู้บริหารหรือผู้จัดการทีม (Team-Manager skills) 3) การสนับสนุนของครอบครัวและสังคม (Family & Social support) 4) เพื่อนร่วมทีมที่ดี (Good friends)

ขณะที่ นवलพรรณ ลำซำกับการเป็นผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิงประสบความสำเร็จจากการนำทีมไปคว้าแชมป์อาเซียนเป็นสมัยที่ 6 (MGR online, 2565) ขณะเดียวกันที่มีการแต่งตั้งหัวหน้าผู้ฝึกสอนให้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลนักฟุตบอลหญิงอย่างชัดเจนไปจนถึงการตอบรับนโยบายสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ และการคั่นหานักฟุตบอลหญิงที่มีความสามารถหลากหลายกับพร้อมสำหรับทุกเกมการแข่งขันฟุตบอล ซึ่งผู้จัดการทีมจำเป็นต้องจัดเตรียมแผนในการคัดเลือกผู้เล่นที่มากความสามารถไว้ทีม (MGR online, 2557) ตลอดจนการจัดเตรียมทีมสำรองไว้เสริมกำลังอย่างต่อเนื่องตลอดจนการจัดทัวร์นาเมนต์ไว้สำหรับการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ของนักฟุตบอล (Work point today, 2560) แต่อย่างไรก็ตามการวางแผนคั่นหานักฟุตบอลมากความสามารถกับเรียกตัวเข้าร่วมทีมอาจเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความเป็นผู้จัดการทีมและทักษะความสามารถ ทั้งนี้เพราะความสำเร็จของการคั่นหานักฟุตบอลหญิงมากความสามารถส่งผลให้การบริหารทีมไปสู่ความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างชัดเจน ซึ่งด้วยเหตุผลนี้ทำให้ภาระหลักของผู้จัดการทีมเกี่ยวข้องกับ 1) การคั่นหาผู้เล่นเข้าร่วมทีม 2) พัฒนาระบบทีม 3) วางแผนกลยุทธ์ 4) ให้คำแนะนำในสนาม 5) สร้างแรงจูงใจแก่นักฟุตบอล 6) มอบหมายหน้าที่ผู้ฝึกสอนและทีมอย่างชัดเจน (Riyapan, 2012) ส่วนทักษะและความสามารถของผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิงนั้น อนุสรฯ รุ่งเรือง และจุฑา ดิงศภิตย์ (2562) อธิบายถึงผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิงและชายว่าเป็นบุคคลที่สามารถดึงเอาศักยภาพการเล่นฟุตบอลของนักฟุตบอลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับทีมฟุตบอลได้มากที่สุด (ข้างศึก, 2019) อันเป็นเหตุให้ผู้จัดการทีมจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำสูง อีกทั้งยังต้องแสดงความรับผิดชอบต่อผลการแข่งขันทั้งแพ้และชนะของทีม ทั้งนี้เพราะผู้จัดการทีมมีบทบาทที่สำคัญเกี่ยวกับ 1) ดูแลการฝึกซ้อมของทีม 2) เตรียมทีม 3) วางแผนฝึกซ้อมและการแข่งขัน 4) บริหารความสำเร็จของทีม ซึ่งด้วยเหตุผลนี้ทำให้ผู้จัดการทีมจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการบริหารทีมของตนเองด้าน 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะด้านเทคนิค 3) ทักษะมนุษยสัมพันธ์ สำหรับนำไปใช้ในการขับเคลื่อนทีมฟุตบอลหญิงไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยคามอดทน (เคย์ ลังกาวซ์ และคณะ, 2563; Singha corporation, 2018)

ผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิงจำเป็นต้องใช้ทักษะการคิด (Conceptual skill) สำหรับการวางแผน ตัดสินใจนำไปคิดวิเคราะห์และฝึกซ้อมกับใช้ไปกับการแข่งขันฟุตบอลหญิง ขณะที่ทักษะด้านเทคนิค (Technical skill) จำเป็นสำหรับผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิงเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการทีม ควบคุมทีม คัดสรรทีมงานและใช้ไปกับการเจรจาธุรกิจของทีม ส่วนทักษะมนุษยสัมพันธ์ (Human skill) ผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิงนำไปใช้ในฐานะผู้นำทีมใช้ไปกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร กับการทำงานภายในทีมของผู้จัดการเอง (อนุสรฯ รุ่งเรือง และจุฑา ดิงศภิตย์, 2562) แต่อย่างไรก็ตาม เคย์ ลังกาวซ์ และคณะ (2020) อธิบายถึงคุณสมบัติหรือสมรรถนะของผู้ฝึกสอนนักฟุตบอลหญิงไว้ว่าเป็นทั้งตัวขับเคลื่อนความสำเร็จของทีมและยังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการแก้ไขปัญหา (Woody, 2559) โดยเฉพาะการยึดเอาประโยชน์ของทีมสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนบุคคล (Singha corporation, 2018) ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายของการแข่งขันไปจนถึงมาตรฐานการเล่นฟุตบอลของนักฟุตบอลหญิงแต่ละคนกับความสามารถกระตุ้นนักฟุตบอลหญิงแต่ละคนได้ทุ่มเทพลังความสามารถที่มีไปกับการฝึกซ้อมและการแข่งขันให้ประสบความสำเร็จได้ทั้งทีม (BBC news, 2023) รวมไปถึงความไฝฝันทะเยอทะยานของตัวนักฟุตบอลในการแสวงหาความรู้สำหรับนำมาพัฒนาความสามารถของตนเอง ตลอดจนการแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกและนำเข้ามาสสนับสนุนทีมฟุตบอลหญิงของผู้จัดการทีม (ธณพงษ์ วสุธนทรัพย์, 2564; Maneewong, 2019)

เพราะฉะนั้น ทักษะผู้จัดการทีม (Team-manager skills) เป็นปัจจัยที่ใช้ในการขับเคลื่อนความสำเร็จของทีมฟุตบอลหญิง (อนุสรฯ รุ่งเรือง และจุฑา ดิงศภิตย์, 2562; Riyapan, 2012) และยังใช้ไปกับการประสานพลังความสามารถของนักฟุตบอลหญิงแต่ละคนไปจนถึงความสำเร็จตามเป้าหมาย (เคย์ ลังกาวซ์, 2563) ทั้งนี้

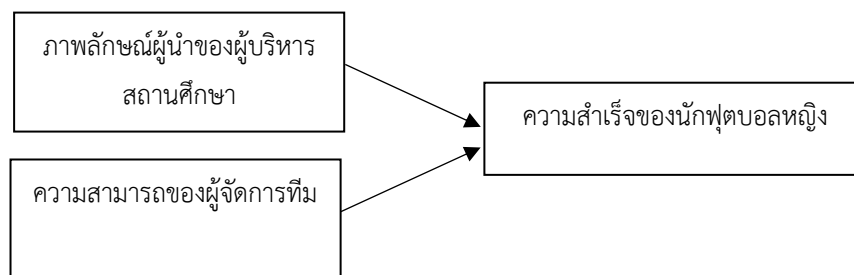
ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการบริหารจัดการทีม (Team-management capability) 2) ทักษะการจัดการทีม (Team-management skills)

ส่วนภาพลักษณ์ผู้นำสัมพันธ์กับบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายในที่ผู้นำได้แสดงออกมาให้ทุกคนเห็นตั้งแต่การแต่งกายไปจนถึงการรักษาคำพูด (ไทยรัฐ, 2562; Namkhaw, 2019) และที่สำคัญคือช่วยให้ผู้ตามรู้จักและจดจำผู้นำได้ดี รวมถึงความเป็นผู้นำที่ผู้ตามอยากเห็นไปจนถึงสิ่งที่ช่วยให้คนรอบข้างรู้สึกถึงความประทับใจตลอดจนถึงเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อผู้นำที่ผู้ตามอยากร่วมเดินทางไปด้วย (Tuxsa Blog, 2023) ซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้ภาพลักษณ์ผู้นำ (Leadership brand) เป็นความหวังของผู้ตามทุกคนที่ช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามความคาดหวังซึ่งนอกจากช่วยให้ทุกคนพ้นไปจากวิกฤติแล้ว ภาพลักษณ์ผู้นำยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อศักยภาพของผู้ตามทุกคนได้โดยตรง (มนัสชนก สุรัชกุลวัฒนา, 2557) และด้วยเหตุนี้ทำให้นักคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างตัวผู้นำของโรงเรียนกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง (Sunugul, 2019; Janpakdee, 2022) โดยเฉพาะครู ผู้ปกครองนักเรียนและตัวนักเรียนทั้งนี้เพราะทุกคนต่างเชื่อมั่นกับไว้วางใจที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาพลักษณ์ผู้นำอันพึงประสงค์ ซึ่งนอกจากทรงคุณค่าแล้ว (Worth) ยังมีความหมายต่อทุกคนในโรงเรียน (Meaning) (Chao-Kasame et al, 2020) ขณะเดียวกันที่ Khuntisit (2015) อธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ผู้นำว่าสัมพันธ์กับความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจกับความสามารถทั้งในการบริหารงานและการสื่อสารกับทุกคนได้อย่างเข้าใจ อันเป็นผลต่อเนื่องจากการเป็นผู้มีบุคลิกภาพดีทั้งภายในและภายนอก (Namkhaw, 2019) ทั้งนี้โดยมีองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย 1) เป็นคนมีคุณธรรม (Virtuous person) ซึ่งส่งผลให้ผู้คนเกิดความเชื่อมั่นต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน 2) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ (Productive) โดยเฉพาะผลงานที่สังคมยอมรับในหลายมิติ 3) ความเป็นผู้นำ (be leadership) ที่ส่งผลให้หลายคนอยากร่วมทำงาน เพราะมีหลักในการบริหารงานดีกับไม่มีนิสัยชอบเอาเปรียบผู้คน 4) มีวิสัยทัศน์ (Visionary) กล่าวคือมองเห็นอนาคตอันไกล และสามารถเตรียมทรัพยากรไว้รองรับอนาคตนั้นเป็นอย่างดี 5) มีจิตอาสา (Voluntary) คือสามารถทำงานเพื่อประโยชน์ต่อสังคมหรือส่วนรวมได้ 6) มีประสบการณ์สำเร็จ (Successful experiences) โดยเฉพาะความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์คือแปลกและแตกต่างไปจากความสำเร็จเดิม (สังคม จันทรวิเศษ, 2555) นอกจากนี้แล้ว ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ (2561) ย้ำชัดว่าภาพลักษณ์ผู้นำมาพร้อมกับความเชื่อมั่นและไม่เชื่อมั่นในความสามารถของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับ 1) การบริหารจัดการวิกฤติหรือที่กำลังเป็นปัญหาของสังคม 2) แนวทางการบริหารความสำเร็จของกลุ่ม สังคมและองค์กร 3) ความสามารถในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม (Sunugul, 2019)

แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการสื่อสารของผู้นำที่มีต่อผู้เกี่ยวข้องก็บ่งชี้การนั้นเป็นกลยุทธ์การตลาดหนึ่งที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาทั้งต่อตัวผู้นำ (Janpakdee, 2022) กับผลการปฏิบัติงาน (Performance) โดยเฉพาะการวัดระดับการยอมรับต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารจัดการ (Yotha et al, 2015) รวมไปถึง 1) การรับฟังความเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผน หรือกำหนดเป็นแนวนโยบาย 3) การนำเสนอได้อย่างน่าเชื่อถือและประทับใจ 4) สามารถกระตุ้นความนิยมยกย่องจากสังคมได้ (ปติวิธดา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา และฐิติวีร์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2564) ทั้งนี้เพราะการยอมรับในตัวผู้นำเป็นแนวคิดสำคัญสำหรับนำมาใช้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาพลักษณ์ผู้นำของทุกองค์กร (มนัสชนก สุรัชกุลวัฒนา, 2557) รวมไปถึงภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มักนำมาใช้เป็นกระจุกสะท้อนถึงความเชื่อมั่นศรัทธาต่อความสามารถของผู้บริหารที่มีต่อการจัดการศึกษาและปัญหาของโรงเรียน (Cho-Kasame et al, 2020) ทั้งนี้เพราะเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลโรงเรียนโดยตรง (สังคม จันทรวิเศษ, 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาพลักษณ์ผู้นำมักใช้ประโยชน์เพื่อการสื่อสารถึงความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะความเชื่อมั่นไว้วางใจในความสามารถแก้ไขปัญหาการบริหารความสำเร็จของโรงเรียน (Janpakdee, 2022) ดังนั้น ภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Administrator Image-leader) เป็นการสร้างความยอมรับนับถือของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียน (Sunugul, 2019) และความเชื่อมั่นไว้วางใจในการบริหารจัดการกับภารกิจของสถานศึกษาทั้งที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหรือวิกฤติที่โรงเรียนกำลังเผชิญไปจนถึงความสามารถจัดการความสำเร็จของโรงเรียน (Namkhaw, 2019; Cho-Kasame et al, 2020) และด้วยเหตุนี้ทำให้องค์ประกอบสำคัญของภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้นประกอบด้วย 1) การรับฟังความเห็นของทุกคนที่เกี่ยวข้อง (Voice listening) 2) การนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนและกำหนดนโยบาย (Policy-based and Planning) 3) นำเสนอได้อย่างน่าสนใจ (Charming presenting) 4) กระตุ้นความเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้นำได้ (Stimulate of trust) 5) เป็นคนมีคุณธรรม (Virtuous person) ซึ่งส่งผลให้ผู้คนเกิดความเชื่อมั่นต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน 6) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ (Productive) โดยเฉพาะผลงานที่สังคมยอมรับในหลายมิติ 7) มีความเป็นผู้นำ (be leadership) ที่ส่งผลให้หลายคนอยากร่วมทำงาน เพราะมีหลักในการบริหารงานดีกับไม่มีนิสัยชอบเอาเปรียบผู้คน 8) มีวิสัยทัศน์ (Visionary) กล่าวคือมองเห็นอนาคตอันไกล และสามารถเตรียมทรัพยากรไว้รองรับอนาคตนั้นเป็นอย่างดี 9) มีจิตอาสา (Voluntary) คือสามารถทำงานเพื่อประโยชน์ต่อสังคมหรือส่วนรวมได้ 10) มีประสบการณ์สำเร็จ (Successful experiences)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและความสามารถของผู้จัดการทีมที่มีผลต่อการทำนายความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนและคณะ นักฟุตบอลหญิง อายุ 12, 14, 16 และ 18 ปีในสังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 18 โรงเรียนทั่วประเทศและได้เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลหญิงไทยแลนด์ลีก (Thai girl school league) ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนเป็นผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากบางโรงเรียนมีความเป็นไปได้ที่ไม่มีทีมฟุตบอลหญิงครบทั้ง 4 ช่วงอายุกับมีความเป็นไปได้มากกว่าทุกโรงเรียนได้เข้า

ร่วมการแข่งขันฟุตบอลหญิงไทยแลนด์ลีกฤดูกาลการแข่งขัน 66/67 (https://infinitywrestling.fandom.com/wiki/Thai_Girl_School_League)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กับระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และเลือกที่จะศึกษาข้อมูลร้อยละ 40 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คนและเก็บเพิ่มอีก 9 คนรวมจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 378 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างจากทุกโรงเรียนเท่ากัน (กัญญสิริ จันทรเจริญ, 2554)

วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบจับสลากรายชื่อจากกลุ่มสมัครใจในการให้ข้อมูลจากโรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียนจำนวนเท่ากันโรงเรียนละ 21 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ผู้จัดการทีม 1 คน ผู้ฝึกสอนและคณะผู้ฝึกสอน 3 คน และนักฟุตบอลหญิงอีกจำนวน 16 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลทีมฟุตบอลหญิง ผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิง ผู้สอนและคณะ กับนักฟุตบอลหญิงรุ่นอายุ 12, 14, 16 และ 18 ปี

สมัครใจในการให้ข้อมูลโดยปราศจากเงื่อนไขหรือประโยชน์ตอบแทน

สามารถให้ข้อมูลอื่นเพิ่มเติมแก่ผู้วิจัยได้เมื่อร้องขอ

ตารางที่ 1 สัดส่วนตัวอย่าง

จำนวนทีมฟุตบอล	ผู้อำนวยการ	ผู้จัดการทีม	ผู้ฝึกสอนและคณะ	นักฟุตบอล	รวม
18	18	18	54	288	378

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยจากการนำเอาผลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำไปร่างเป็นข้อคำถาม นำไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขจนได้คุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดก่อนนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูล (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) และมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนนี้ออกเป็นสองขั้นตอนย่อยประกอบด้วย

1.1) ขั้นตอนการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ แล้วนำมาสรุปเอาสาระสำคัญสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ การสังเกตพฤติกรรมและสร้างเป็นข้อคำถาม (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยเน้นความหมายที่กระชับที่แม่นยำตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยทั้งนี้เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและยอมรับตามมาตรฐานวิชาการ โดยเฉพาะภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้เข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำอธิบายตามความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2559)

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น โดยผู้วิจัยนำเอาร่างข้อคำถามที่พัฒนาได้ตามขั้นตอนที่ 1 ไปขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาก่อนนำเอาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและเน้นความสำคัญของความแม่นยำตรงต่อการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์วิจัย (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2) ขั้นตอนการพัฒนาเป็นแบบสอบถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาผลที่ได้จากข้อที่ 1.2 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับนำไปทดสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) ทั้งนี้มีลักษณะของแบบสอบถามต่อไปนี้

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามชนิดมาตราวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 ซึ่งมีความหมายกำกับตัวเลขแต่ละตัวว่า น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยแบ่งเป็นตอนๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 23 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับความสามารถของผู้จัดการทีม จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง จำนวน 21 ข้อ

ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำเอาร่างแบบสอบถามไปตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปทดลองใช้งาน

3) ขั้นตอนการนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของกลุ่มประชากรวิจัยนี้ และนำเอามาทดสอบความตรงกับความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดต่อไป

3.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และพิจารณาตามค่า KMO มากกว่า .80 ค่า Extraction แสดงน้ำหนักของแต่ละตัวบ่งชี้มากกว่า .50 กับค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปแปลผลได้ว่า แบบสอบถามมีความตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

3.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Alpha มากกว่า .80 กับความเที่ยงตรงรายข้อตามค่า Corrected items ตั้งแต่ .40 ขึ้นไปแปลผลได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์กำหนด (ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

ผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม ต่อไปนี้

แบบสอบถามนี้มีค่า KMO ที่ .93, .94 และ .94

มีความเหมาะสมของจำนวนข้อมูลตามค่า Extraction ระหว่าง .46-.80, .54-.79 และระหว่าง .61-.88

มีความแปรปรวนสะสมตาม ค่า Variance ร้อยละ 61.51, 66.57 และร้อยละ 72.57

มีความเชื่อมั่นตามค่า Alpha ที่ .95, .96 และ .96

ความเที่ยงตรงรายข้อตามค่า Corrected item ระหว่าง .57-.74, .69-.83 และระหว่าง .61-.82

การเก็บข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ออกแบบเอาไว้ ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลนี้ด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการประกาศและประชาสัมพันธ์รับสมัครอาสาสมัครในการให้ข้อมูล โดยส่งหนังสือไปยังโรงเรียนมัธยมที่มีทีมฟุตบอลหญิงไทยแลนด์ลีกเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัย และขออนุญาตรับสมัครผู้ให้ข้อมูล

2) จัดทำบัญชีรายชื่ออาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำไปจับสลากรายชื่อกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูล

3) ติดต่อและประสานงานผู้ช่วยวิจัยในแต่ละโรงเรียนไว้สำหรับคอยให้ความสะดวกและช่วยเหลือเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล

4) จัดส่งแบบสอบถามไปยังอาสาสมัครที่ให้ข้อมูลและโทรศัพท์ติดตามผล หากพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ได้รับแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามใหม่ทันที รวมไปถึงนัดหมายวันเวลาในการนำส่งแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย

5) โทรศัพท์ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย โดยผู้วิจัยใช้โทรศัพท์สอบถามผ่านผู้ช่วยวิจัยแต่ละคน เมื่อพบว่าไม่ได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนมา

6) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน โดยคัดแยกเอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

และผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลสำหรับนำมาวิเคราะห์ผลได้ครบตามจำนวนที่ต้องการคิดเป็นร้อยละ 100 จากจำนวนข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมกลับมาคืนได้

การวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพัฒนาตัวแปรอิสระเข้าสมการแบบจำลอง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทดสอบ $t = 6.31$ (Sig. 000) และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย $R^2 .41$ มีความคลาดเคลื่อนสะสม .40 กับความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรอิสระที่ค่า $F = 135.24$ (Sig. 000) รวมถึงมีผลทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุตามค่า Durbin-Watson ที่ 1.64 ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

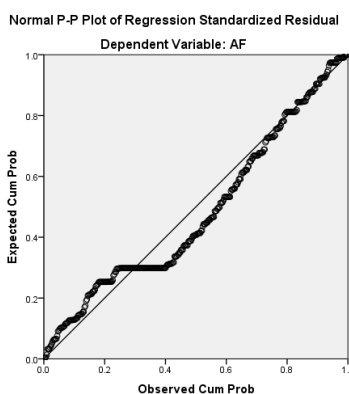
ตารางที่ 2 อิทธิพลพยากรณ์ขององค์ประกอบภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	6.31	.000	Tolerance .43 VIF 2.29
ความเป็นผู้นำ leader	.45	7.60***	.000	Collinear .00-1.00
การมีวิสัยทัศน์ vision	.23	3.92**	.000	Durbin-Watson 1.64

** ระดับนัยสำคัญ .05

*** ระดับนัยสำคัญ .01

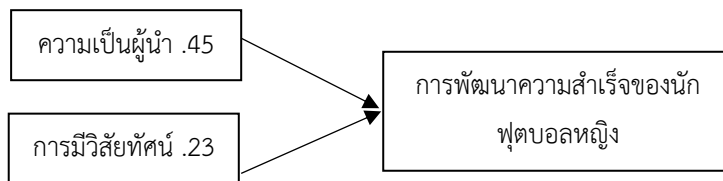
$R^2 .41$ Std error .40 $F = 135.24$ Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบความเป็นผู้นำมีอำนาจพยากรณ์ต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีผลทดสอบ $t = 7.60$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานที่ .45 ขณะที่องค์ประกอบการมีวิสัยทัศน์มีอำนาจพยากรณ์ต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีผลทดสอบ $t = 3.92$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานที่ .23 ทำให้ทั้งสองเป็นตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเข้าสมการถดถอยสำหรับนำไปพัฒนาเป็นแบบจำลองได้ต่อไป

$$AF = .45\text{vision} + .23\text{leader}$$

จากสมการผลวิจัยพบว่า แบบจำลองการพัฒนาภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีผลต่อการยกระดับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือมีความเชื่อมั่นได้ร้อยละ 100 นั้นประกอบด้วย 1) การพัฒนาความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) การพัฒนาการมีวิสัยทัศน์ โดยแต่ละแนวทางมีข้อพึงปฏิบัติกับขนาดการนำไปปฏิบัติมากน้อยไม่เท่ากันหากแต่ทั้งสองแนวทางมีผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง

ภาพประกอบที่ 2 อิทธิพลองค์ประกอบภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การพัฒนาความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงในสังกัดของโรงเรียนนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของตนเองควบคู่ไปพร้อมกันกับการพัฒนาการมีวิสัยทัศน์โดยที่ทั้งสองแนวทางมีผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงเป็นเป้าหมาย รวมไปถึงจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกันตามขนาดและน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบที่ต่างกัน โดยเฉพาะความเป็นผู้นำ (be leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกีฬาฟุตบอลเป็นลักษณะสำคัญนั้น เป็นความรู้ ทักษะความสามารถกับคุณลักษณะพิเศษอื่นที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับฟุตบอลได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพไปจนกว่าจะประสบความสำเร็จตามภาระงานของแต่ละคน (Janpakdee, 2022) อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์กรทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน (ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง, 2560) รวมไปถึงส่งผลให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันฟุตบอล (Jeangiaidee et al, 2021) ทั้งนี้สังเกตได้จากตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ 1) สามารถนำตนเองได้ (Self-leadership) 2) กระตุ้นความเชื่อมั่นศรัทธาของผู้ตามได้ (Trust Stimulate) 3) ปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ (Environment engagement)

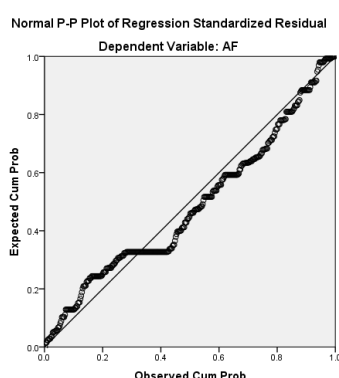
นอกจากนั้นแล้ว ผลวิจัยยังพบว่า ความสามารถของผู้จัดการทีมมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีผลทดสอบ $t = 7.54$ (Sig. 000) และมีสัมประสิทธิ์ถดถอย $R^2 .57$ ความคลาดเคลื่อนสะสม .34 กับมีความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรพยากรณ์ที่ค่า $F = 166.06$ (Sig. 000) รวมถึงมีผลทดสอบค่า Durbin-Watson ที่ 1.75 บ่งชี้ว่าตัวแปรเหตุเป็นอิสระต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 3 อิทธิพลพยากรณ์ขององค์ประกอบความสามารถของผู้จัดการทีม

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	7.54	.000	Tolerance .27-.28
ทักษะมนุษย์ human	.28	4.43***	.000	VIF 3.51-3.66
ทักษะการคิด cognitive	.26	4.24***	.000	Collinear .01-.89
ความสามารถบริหารจัดการทีม TM	.57	3.95***	.000	Durbin-Watson 1.75

** ระดับนัยสำคัญ .05

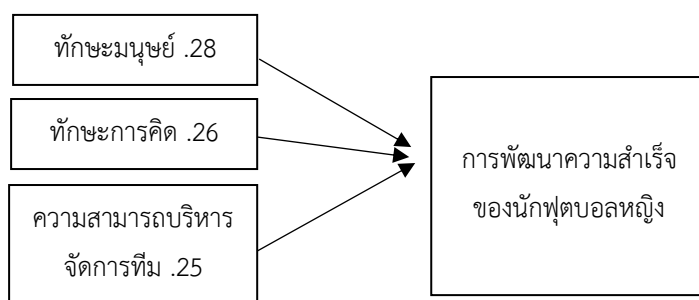
*** ระดับนัยสำคัญ .01

 R^2 .57 Std error .34 F = 166.06 Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะมนุษย์มีอำนาจในการทำนายความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีผลทดสอบ $t = 4.43$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานเป็นค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรที่ .28 ร่วมกันกับองค์ประกอบทักษะการคิดอำนาจในการทำนายความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีผลทดสอบ $t = 4.24$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานเป็นค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรที่ .26 กับองค์ประกอบความสามารถบริหารจัดการทีมมีอำนาจในการทำนายความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีผลทดสอบ $t = 3.95$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานเป็นค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรที่ .25 และเมื่อนำเอาไปใช้ในการพัฒนาเป็นสมการแบบจำลองสำหรับการพัฒนาความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงจะได้รูปของสมการต่อไปนี้

$$AF = .28\text{human} + .26\text{cognitive} + .25\text{TM}$$

จากสมการแบบจำลองผลวิจัยพบว่า มีแนวทางสำหรับการพัฒนาความสามารถของผู้จัดการทีมให้ส่งผลต่อการยกระดับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงประกอบด้วย 1) แนวทางการพัฒนาทักษะมนุษย์ 2) แนวทางการพัฒนาทักษะการคิด และ 3) แนวทางการพัฒนาความสามารถบริหารจัดการทีม โดยทั้งสามแนวทางมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร่วมกันที่ค่า R^2 .57 ทำให้มีผลกระทบจากปัจจัยอื่นร้อยละ 43

ภาพประกอบที่ 3 แนวทางพัฒนาความสามารถของผู้จัดการทีม

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะมนุษย์ ทักษะการคิดและความสามารถบริหารจัดการทีมของผู้จัดการทีมมีผลให้เกิดการพัฒนาความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงได้อย่างน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะมนุษย์มีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่งถัดมาคือความสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดกับความสามารถบริหารจัดการทีม แต่อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัติสำหรับการพัฒนาในแต่ละด้านอาจมีขนาดและความสำคัญต่างกันหากแต่ผู้จัดการทีมจำเป็นต้องนำไปใช้ในการลงมือปฏิบัติควบคู่ไปพร้อมกันทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง

ดังนั้น สรุปผลวิจัยได้ว่าภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและความสามารถของผู้จัดการทีมมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงจึงจำเป็นต้องนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาพร้อมกัน

จากผลวิจัยที่สรุปได้ระบุได้ว่าการพัฒนาความเป็นผู้นำ และการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อระดับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาความสามารถของผู้จัดการทีมด้าน ทักษะมนุษย์ ทักษะการคิดและความสามารถบริหารจัดการทีม ทั้งนี้เพราะภาพลักษณ์ผู้นำของผู้จัดการทีมหรือผู้บริหารสถานศึกษาล้วนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของนักฟุตบอลและทีม โดยเฉพาะความมีตัวตนที่แท้จริงของผู้นำจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กร (Wiwatkunakorn, 2022) ภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทีมฟุตบอลหญิงในสังกัดแล้ว การบริหารจัดการทีมฟุตบอลหญิงให้เป็นที่ยอมรับของสังคมยังจำเป็นต้องอาศัยทักษะของผู้จัดการทีมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนทีมฟุตบอลหญิงให้ประสบความสำเร็จได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทักษะด้านเทคนิค เช่นการเจรจาต่อรองทางธุรกิจสำหรับการระดมทรัพยากรจากภายนอกแล้วนำมาใช้ในการพัฒนาทีมฟุตบอลให้มากความสามารถ หลากหลายและแตกต่างไปจากทีมฟุตบอลหญิงอื่น (MGR online, 2557) และในประเด็นนี้ Makudi (2017) ได้อธิบายไว้ถึงทักษะว่าเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จก้าวหน้าของทั้งนักฟุตบอลหญิงรวมถึงความแตกต่างเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับทีมฟุตบอลอื่น และที่สำคัญคือบ่งชี้ถึงความแตกต่างของผู้นำในทีมทั้งที่เกี่ยวกับการฝึกซ้อมไปจนถึงการแข่งขันฟุตบอล โดยเฉพาะทักษะการคิดสรรหานักฟุตบอลหญิงมากความสามารถเข้าร่วมกับทีมของตนเอง ตลอดจนทักษะการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Riyapan, 2012) ขณะที่ Manewong (2019) อธิบายถึงบทบาทสำคัญของผู้จัดการทีมว่าเป็นบุคคลที่คอยทำหน้าที่ให้คำแนะนำและคอยดูแลนักฟุตบอล ทั้งที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการแข่งขัน ขนส่งนักฟุตบอลไปจนถึงคอยติดต่อประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก เพื่อส่งเสริมให้นักฟุตบอลได้ใช้ความสามารถของแต่ละคนไปกับการแข่งขัน ซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้จัดการทีมจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารกับทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้สำหรับนำไปวางแผนฝึกซ้อมนักฟุตบอลและการแข่งขัน รวมไปถึงพัฒนาเทคนิคการให้คำปรึกษากับทักษะการสร้างขวัญกำลังใจสำหรับนำไปดึงเอาศักยภาพที่มีอยู่ของนักฟุตบอลแต่ละคนไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ทีมฟุตบอล

ทั้งนี้เพราะนอกจากทีมฟุตบอลหญิงต้องได้รับชัยชนะแล้วยังต้องการให้เกิดการยอมรับอย่างกว้างขวางของสังคม (อนุสร รุ่งเรือง และจุฬา ดิงศภักดิ์, 2562) นอกจากนี้แล้ว ธนพงษ์ วสุธนทรัพย์ (2564) กล่าวถึงความเข้มงวดของผู้จัดการทีมที่ต้องเอาใจใส่เกี่ยวกับเครื่องปรุอาหารของนักฟุตบอล เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการสูญเสียพลังงานที่นักฟุตบอลต้องนำไปใช้ในการแข่งขัน และด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้จัดการทีมฟุตบอลนอกจาก 1) วางแผนสำหรับการฝึกซ้อมและการแข่งขันแล้ว 2) คอยดูแลให้นักฟุตบอลแต่ละคนได้รับความสะดวก 3) คิดค้นเทคนิคสำคัญสำหรับนำไปแก้เกมคู่แข่ง 4) ค้นหาผู้เล่นใหม่ที่มีความสามารถหลากหลายและแตกต่างเข้าร่วมทีม อันเป็นเหตุสำคัญทำให้ผู้จัดการทีมฟุตบอลหญิงมีและจำเป็นต้องใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human skill) ทั้งที่เกี่ยวกับการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจสำหรับการแข่งขัน ไปจนถึงการติดต่อสื่อสารกับทุกคนในทีมและนอกทีมเพื่อให้ทีมฟุตบอลหญิงได้รับประโยชน์สูงสุด (Singha corporation, 2018)

ดังนั้น ความสามารถของผู้จัดการทีมยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักกีฬาทั้งที่เกี่ยวข้องกับรายได้ การได้รับสวัสดิการไปจนถึงการดูแลคนในครอบครัวของนักกีฬาให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และด้วยเหตุผลนี้ทำให้ความสามารถของผู้จัดการทีมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักกีฬาทั้งทางตรงและทางอ้อม (อัศวิน จันทรธรรม และกรณิการ์ อินชนะ, 2564)

จากผลวิจัยที่สรุปได้นี้ทำให้การพัฒนาภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักฟุตบอลหญิงในสังกัดของตนเองจำเป็นต้องพัฒนาให้มีผลต่อไปยังความสามารถของผู้จัดการทีมทั้งที่เกี่ยวกับการพัฒนาการมีวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำและการพัฒนาผลงานในเชิงประจักษ์ เหตุผลเพราะ ภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Administrator Image-leader) เป็นการสร้างความยอมรับนับถือของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียน (Sunugul, 2019) และความเชื่อมั่นไว้วางใจในการบริหารจัดการกับภารกิจของสถานศึกษาทั้งที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหรือวิกฤติที่โรงเรียนกำลังเผชิญไปจนถึงความสามารถจัดการความสำเร็จของโรงเรียน (Namkhaw, 2019; Cho-Kasame et al, 2020) ขณะที่ อิทธิพลขององค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ (Visionary) ผลงานชัดเจน (Productive) และภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการแข่งขันของนักฟุตบอลหญิงเป็นอัตตลักษณ์สำคัญของโรงเรียน มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ผู้นำสถานศึกษาค่อนข้างชัดเจน ทั้งนี้เพราะความสำเร็จหรือล้มเหลวของการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (Jeangiaidee et al, 2021) ส่วน มนัส ชนก สุรัชกุลวัฒนา (2557) ศึกษาการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำแล้วพบว่า เป็นปัจจัยที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างตัวของผู้บังคับคนในองค์กรและที่อยู่ภายนอกเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือกับความศรัทธาทั้งต่อองค์กรและตัวของผู้นำเอง โดยมีปัจจัยที่เลือกนำมาใช้ในการสื่อสารประกอบด้วย 1) ข้อมูลด้านการเงินหรืองบประมาณ 2) ข่าวสาร 3) สภาพแวดล้อมองค์กร แต่อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ผู้นำถูกนำไปใช้ในกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับคนในองค์กรและสังคม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมบวกกับความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของแต่ละคนที่มีต่อตัวผู้นำ กับสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขและสถานการณ์ รวมไปถึง ชนารักษ์ ชันติสิทธิ์ (2557) ศึกษาภาพลักษณ์องค์กรและภาพลักษณ์ของผู้นำแล้วพบว่ามอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อหรือเลือกใช้ผลิตภัณฑ์กับบริการขององค์กร โดยอธิบายว่าภาพลักษณ์ผู้นำเป็นการรับรู้ต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้นำขององค์กรบวกกับความรู้สึกนึกคิดต่อตัวผู้นำแล้วส่งผลต่อระดับความน่าเชื่อถือและศรัทธาต่อองค์กร รวมไปถึงผลิตภัณฑ์กับการให้บริการขององค์กร และด้วยเหตุผลนี้ทำให้องค์ประกอบสำคัญของภาพลักษณ์ผู้นำประกอบด้วย 1) ผลงาน 2) การแสดงวิสัยทัศน์ และ 3) ความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการแสดงวิสัยทัศน์จากการคาดหมายถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำและนำไปสู่การพัฒนาองค์กรเพื่อรองรับอนาคตที่จะเกิดขึ้นนั้นอย่างจริง ซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้การพัฒนาภาพลักษณ์ผู้นำของแต่ละองค์กรส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สินค้าและบริการขององค์กร

ดังนั้น ภาพลักษณ์ผู้นำของผู้จัดการทีมหรือผู้บริหารสถานศึกษาล้วนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของนักฟุตบอลและทีม โดยเฉพาะความมีตัวตนที่แท้จริงของผู้นำจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กร (Wiwatkunakorn, 2022)

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยแนะนำผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาภาพลักษณ์ผู้นำของตนเองและความสามารถของผู้จัดการทีมให้ส่งผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงตามแนวทางต่อไปนี้

1.1) แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้นำ และมีแนวทางไปปฏิบัติประกอบด้วย ผู้อำนวยการวางตนได้อย่างน่าเคารพนับถือ ผู้อำนวยการใช้สติพิจารณาทุกเหตุการณ์อย่างรอบคอบ ผู้อำนวยการทำให้ฉันรู้สึกมั่นใจที่จะเดินตาม และฉันรู้สึกชื่นชมในบุคลิกภาพของผู้อำนวยการทั้งภายในและภายนอก

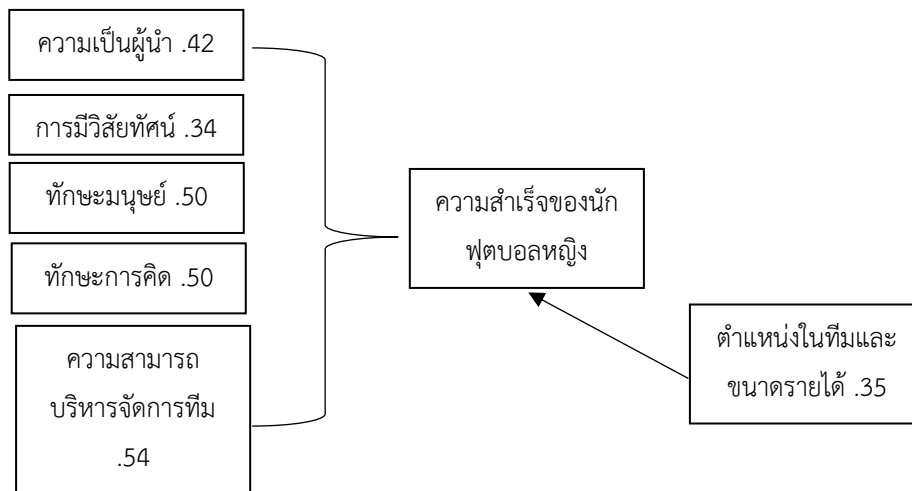
1.2) แนวทางสำหรับการพัฒนาการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ส่งผลต่อความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิง ประกอบด้วยข้อพึงนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับ ผู้อำนวยการสามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับนักฟุตบอลหญิง ผู้อำนวยการอธิบายภาพอนาคตเกี่ยวกับนักฟุตบอลหญิงได้อย่างชัดเจน และผู้อำนวยการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาทีมฟุตบอลหญิงได้อย่างครบถ้วน

1.3) แนวทางการพัฒนาทักษะมนุษย์ ประกอบด้วย การปฏิบัติด้านผู้จัดการทีมเป็นคนมีความเข้าใจผู้อื่น ผู้จัดการที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้จัดการทีมยอมรับในความแตกต่างของแต่ละคน ผู้จัดการทีมให้ความเคารพต่อทุกคนได้เท่ากัน และผู้จัดการทีมสร้างโอกาสแก่นักฟุตบอลหญิงทุกคนเท่ากัน

1.4) แนวทางการพัฒนาทักษะการคิด ประกอบด้วย ข้อปฏิบัติด้าน ผู้จัดการทีมชอบคิดค้นเทคนิคมาแก้เกมคู่แข่ง และผู้จัดการทีมมีวิธีรับมือกับทุกปัญหาที่เกิดขึ้นกับทีมฟุตบอลหญิง

1.5) แนวทางการพัฒนาความสามารถบริหารจัดการ ประกอบด้วย ข้อพึงนำไปปฏิบัติต่อไปนี้ ผู้จัดการทีมพัฒนาระบบทีมเป็นหลัก ผู้จัดการทีมให้คำแนะนำในช่วงการแข่งขัน ผู้จัดการทีมสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักฟุตบอลหญิง และผู้จัดการทีมมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ฝึกสอนอย่างชัดเจน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป นอกจากนำเอาผลวิจัยนี้ไปทดลองใช้ในสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลงานเชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงหรือไม่ อย่างไร

ภาพประกอบที่ 4 องค์ความรู้ที่พัฒนาได้

จากภาพประกอบผลวิจัยสรุปได้ว่า การทำให้เกิดความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงเป็นผลต่อเนื่องจากการให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาพลักษณ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทีมฟุตบอลในสังกัดควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาความสามารถของผู้จัดการทีมที่เกี่ยวข้องกับทักษะมนุษย ทักษะการคิดและการพัฒนาความสามารถบริหารจัดการทีม ทั้งนี้โดยตระหนักถึงตำแหน่งและขนาดของรายได้ของผู้เกี่ยวข้องกับทีมฟุตบอลหญิง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญสิริ จันทรเจริญ. (2554). บทที่ 5 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, สืบค้นจาก https://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResearchMethodology_2554
- กิตติทัช ศรีสุข. (2022). ศิลาวรรณ-ฉนิลตา: สองแข้งสาวไทยที่พิสูจน์ว่า ผู้หญิงประสบความสำเร็จกับฟุตบอลได้, สืบค้นจาก <https://www.goal.com/th>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2560). กลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 10(2). 190-207.
- เคย์ ลังกาวัช พิชะฐ์ เกิดวิชัย ชัยธนต์ถัฏภร ภาวิศิรีย์กฤต และอาชีวสิทธิ์ เจ็งกลั่นจันทร์. (2020). คุณลักษณะหลักของผู้ฝึกสอนฟุตบอลหญิง, *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 10-18.
- ชนารัญษ์ ชันดิสิทธิ์. (2557). ภาพลักษณ์ขององค์กรและภาพลักษณ์ของผู้นำที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงเกณฑ์ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าชาเขียวอิตินัน, การค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ช้างศึก. (2019). บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองที่ดี, สืบค้นจาก https://www.facebook.com/changsuek/photos/a.1214314241966613/2416695275061831/?type=3&locale=th_TH
- ไทยรัฐ. (2562). ฝ่าสุดยอด บุคลิกภาพผู้นำ ภาพลักษณ์สำคัญที่ผู้ตามอยากให้มี, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1604925>

- ธณพงษ์ วสุธนทรัพย์. (2564). 5 ผู้จัดการทีมสุดเฮี้ยมแห่งลีกผู้ดี ลังคัมเข้มโภชนาการแบน ขอสมะเชื้อเทศและมายองเนสบนโต๊ะอาหาร, สืบค้นจาก
<https://www.gqthailand.com/lifestyle/article/jeremy-renner-recovery-after-snowplow-accident>
- บอลหญิง พลังหญิง. (2020). *Power woman soccer*, สืบค้นจาก
https://m.facebook.com/PowerOfWomenfootball/photos/a.103336031590510/203532778237501/?type=3&_rdr
- ปติวิธดา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา และจิตวีร์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2564). การพัฒนาบุคลิกภาพผู้นำนักเทนนิส
 ศาสตร, ว. มร.ม.ม, 15(2), 13-28.
- ประสพชัย พูนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ, *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 27(1), 144-163.
- มนัสชนก สุรชัยกุลวัฒนา. (2557). รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม,
 สืบค้นจาก <http://e-jodit.stou.ac.th>
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุปจำกัด.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์
 อินเตอร์กรุปจำกัด.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแบบสอบถามและแบบวัดทางจิตวิทยา, *วารสารเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน*,
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(1), 35-48.
- สังคม จันทวีพิเศษ. (2555). *การพัฒนาตัวแบบสมรรถนะที่มอิทธิพลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของ
 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปรินญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีนิพนธ์. สาขาความเป็นผู้นำและการบริหาร
 การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- อนุสร รุ่งเรือง และจุฑา ดิงศกัทธิย์. (2562). ทักษะการจัดการที่พึงประสงค์ของผู้จัดการทีมฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก,
วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและสันทนาการ, 45(1).
- อัศวิน จันทรสรสม และกรณิการ์ อินชนะ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬาที่เข้าร่วมการ
 แข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก 2021, *วารสารวิทยาลัยสันตะพล*, 7(2), 74-84.
- BBC News. (2023). หญิงอดีตนักฟุตบอลเยาวชนทีมชาติที่ตอนนี้ต้องทำงานส่งอาหาร, สืบค้นจาก
<https://www.bbc.com/thai/international-64532523>
- Chao-Kasame, S., Wichitputchraporn, W., & Saraswang, S. (2020). *Relationship between digital
 leadership and school effectiveness of under the secondary educational service area
 office 1*, thesis of Kasetsart University.
- Janpakdee, P. (2022). *The super leadership of administrator and school effectiveness under
 Ratchaburi primary educational service area office 2*, thesis of Silpakorn University.
- Jinarat, P. (2016). Idealization of learning management for humanization development, *UMT Poly
 Journal*, 13(1), 142.
- Khuntisit, C. (2015). *Corporate image and corporate leader affecting consumer's choice criteria of
 buying ICHITAN products*, thesis of Bangkok University.
- King Power Thai Power. (2021). *พลังคนไทย*, สืบค้นจาก

- <https://thth.facebook.com/kingpowerthaipower/photos/a.146713665898288/923726104863703/>
- Live coaching community. (2018). *ดวงชะตา ศรีตะลา นักเตะฝีมือดี หนึ่งในฟุตบอลทีมชาติไทย*, สืบค้นจาก <https://www.muangthaiinsurance.com/livecoaching/blog/detail/51>
- Makudi, S. (2017). *Quality of work life and career security of Thai football player*, thesis of NIDA.
- Maneewong, G. (2019). *Situation and problems of football team preparation in Suphanburi*, thesis of Thailand Nation Sports University.
- MGR online. (2557). *มาตามแข้งส่ง ไหม-จอย บู้สวีเดนก่อนบอลโลก*, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/sport/detail/9570000089524>
- MGR online. (2565). *มาตามแข้ง สร้างประวัติศาสตร์ผู้จัดการหญิงคนแรก คว่ำแชมป์อาเซียน*, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/sport/detail/9650000000184>
- Namkhaw, J. (2019). *Formative leadership of administrators and academic affairs administration in school under secondary educational service area office 6*, thesis of Silpakorn University.
- Riyapa, P. (2012). *Characteristics of effective soccer coaches in Thai premier league*, thesis of Srinakharinwirot University.
- Singha corporation. (2018). *สู่เพื่อความฝันสูงเพื่อคนที่ยู่ข้างหลัง และอนาคตที่ดีกว่า...คลินท์ เคมพิซีย์*, สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/SINGHAofficial/photos/a.64>
- Stadium. (2563). *แซม เคอร์ ชะตาสู่ความเป็นนักฟุตบอลหญิงที่ดีที่สุดแห่งยุค*, สืบค้นจาก <https://stadiumth.com/columns/detail?id=19&tab=inter>
- Sunugul, T. (2019). *Creative leadership of school administrators under the secondary educational service area office 2*, thesis of Rajamagala University of Technology Thanyaburi.
- Tuxsa Blog. (2023). *สร้างแบรนด์หัวหน้าแบบที่เหมาะสมกับเรา วิธีสร้าง leadership brand ที่เข้ากับเรา*, สืบค้นจาก <https://tuxsablog.skil lane.com/level-up/authentic-leadership-brand/>
- Voathai. (2022). *นักเตะหญิงทีมชาติสหรัฐอเมริกา ยอมความสามัคคีฟุตบอล รับเงินค่าตัว 24 ล้านดอลลาร์เทียบ นักฟุตบอลชาย*, สืบค้นจาก <https://www.voathai.com/a/american-women-players-settle-suit-against-us-soccer-for-24m-/6454140.html>
- Wiwatkunakorn, W. (2022). Rama's new perspective and political leadership image, *Thai Research and Management Journal*, 3(1), 66-74.
- Woody. (2559). *มาตามแข้งกับความสำเร็จของนักฟุตบอลหญิงของทีมชาติไทย*, สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=MPrhG8nmzhw>
- Work Point today. (2560). *ตามคาด สมาคมฟุตบอลตั้ง โค้ชหนึ่ง คุมทีมหญิงสู่ศึกคัพบอลโลก*, สืบค้นจาก <https://workpointtoday.com>
- Yotha, T., Ekpetch, C., & Chatalearn, V. (2015). Development of instructional leadership model of development heads in secondary schools under the secondary education service area office 11, *Suratthani Rajabhat Journal*, 2(1), 67-86.

บทความวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

เจียรไน กาญจนะโกมล*, สุดใจ พันธุ์ศรี, กาญจนา อุปสาร และชนภณ พันธุ์ศรี
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
อีเมล: supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการในประเทศไทยจึงได้นำเสนอมาตรฐานสมรรถนะผู้เรียนมัธยมในด้านทักษะการสื่อสาร ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง การทำงานเป็นทีมร่วมกันและมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของการเรียนผสมผสานได้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามไปรวบรวมความเห็นครูกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี และอำนาจเจริญจำนวน 395 คน และนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบผสมผสานมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อสมรรถนะผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยเฉพาะอิทธิพลองค์ประกอบการสอนมีคะแนนมาตรฐานมากถึง .29 ถัดมาเป็นอิทธิพลของประสิทธิภาพการเรียน .25 สิ่งแวดล้อม .23 และสื่อให้ความรู้ .15 จึงอาจสรุปได้ว่า ครูผู้สอนต้องใช้ลักษณะของการเรียนแบบผสมผสานทุกองค์ประกอบเพื่อตัดแปลงและพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน, สมรรถนะผู้เรียน

Received: June 5, 2024, Revised: June, 22, 2024, Accepted: June, 25, 2024

* Corresponding author

THE EFFECT OF BLENDED LEARNING MANAGEMENT ON LEARNERS' COMPETENCY IN UBON RATCHATHANI AND AMNAT CHAROEN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

Jiaranai Kanjanakomon, Soodjai Pansri, Kanjana Uppasarn and Thanapon Pansri*
The Eastern University of Management and Technology
E-mail: supapornth2366@gmail.com

Abstract

In order to develop learners' competency, the ministry of education in Thailand provides secondary learners' competency standard in terms of communication skill, advance critical thinking, collaboration teamwork and active citizen. Accordingly, instructors could design learning management such as blended learning. Therefore, the researcher used a questionnaire to collected 395 respondents of the sample opinions from the teachers in Ubon Ratchathani and Amnat Charoen secondary educational service area office. The data was analyzed by Enter model of multi-regression analysis.

The findings show that the structure of blended leaning such as learning effectiveness, instructional components, media to attain knowledge and learning environment, influenced and predicted significantly to learners' competency at $R^2 = .25, .29, .15$ and $.23$ (Sig .000). It can be concluded that the instructors must use all blended learning characteristics to apply and develop learners' competency.

Keywords: Blended Learning Management, Learners' Competency

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การศึกษา (Education) เป็นกระบวนการที่พลวัตของวัฏจักรชีวิตมนุษย์ในการเป็นอยู่ที่ต้องมีความรู้และข้อมูล การศึกษาจึงเป็นสถาปัตยกรรมในการออกแบบและการกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ตลอดชีวิต การศึกษาจึงเป็นระบบเปิด (Open System) ที่ประกอบด้วยการนำเข้า (Input) การเปลี่ยนผ่าน (Process) ผลที่ได้ (Output) และการย้อนกลับ (Feedback) ดังนั้น วัตถุประสงค์ของคุณภาพการศึกษา (Quality Education) จึงเป็นการสร้างและพัฒนาจริยธรรม สติปัญญา เงื่อนไขทางกายภาพ การรับรู้และทักษะของผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ (Output) (Steer et al., 2014)

ขณะที่ Botero (2018) ได้อธิบายว่า การพัฒนาการด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสาร (Communication) การเรียน (Learning) การสร้างสรรค์ข้อมูล (Creative of Information) การทำงาน (Working) และแนวทางการดำรงอยู่ของบุคคล กลุ่มและสังคม ดังนั้น บุคคลจะต้องมีทั้งทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและความรู้ในการใช้รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติได้ กับ Andrei et al (2013) สถานศึกษา เป็นสถานที่พื้นฐานของการพัฒนาในทุกประเทศที่ต้องการความเจริญเติบโต ความเป็นมืออาชีพในการพัฒนาประเทศ ต้องการคนที่มีรูปแบบของสมรรถนะ (Set of Competency) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Abilities) และลักษณะพิเศษ (Special Characteristic) ซึ่งสมรรถนะเป็นลักษณะพิเศษในการสร้างสรรค์ในการพัฒนา ดังนั้น จึงมีความสนใจในการศึกษารูปแบบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านทักษะเทคโนโลยีที่ประกอบด้วย ความรอบรู้ข้อมูล (Information Literacy) การใช้แอปพลิเคชันในการสอน การใช้ข้อมูลและการสื่อสาร รวมถึงความสามารถในการทำงานในสภาพแวดล้อมแบบเสมือนจริง (Virtual Environment) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องเป็นบุคคลที่มีมากกว่าด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สมรรถนะจึงเป็นเครื่องมือพิเศษในการทำงานโดยเฉพาะการวางแผนและการจัดการ

รวมถึง Behnke (2018) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า สมรรถนะ (Competency) คือทักษะของความรู้และความสามารถของบุคคลที่ใช้ในการจัดการ เช่น การวิเคราะห์ (Analyzing) การแก้ไขปัญหา (Problem solving) และการตัดสินใจ (Decision Making) ผู้บริหารการศึกษาจึงต้องมีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาออนไลน์ในด้านการปฏิบัติการ กลยุทธ์ และการบริการ นอกจากนี้ การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสาร (Information and Technology Communication: ICT) ในการเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นเรื่องธรรมดาในภาคการศึกษา สถาบันการศึกษาด้านบูรณาการรูปแบบการเรียนผสมผสานเข้าสู่วิธีการสอนเพื่อขยายการเรียนแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face Learning) โดยมีการทดสอบมากมายจากงานวิจัยต่างๆถึงผลของกิจกรรมออนไลน์ที่ดีต่อกระบวนการเรียนการสอน (Teaching and Learning Process) ทั้งนี้ การเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการผสมผสานระหว่างการสอนออนไลน์และออนไซต์ แนวทางการเรียนการสอน (Pedagogical Process) ของการเรียนแบบผสมผสานจึงเป็นการเรียนแบบซึ่งหน้าและกิจกรรมออนไลน์ ทำให้เกิดความเป็นอิสระและเปิดเผยบทสนทนาระหว่างผู้เรียนและครู การผสมผสานดังกล่าวทำให้แนวทางการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการพัฒนาเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้เรียน ผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับเนื้อหา (Friesun, 2012)

แต่สำหรับบทความนี้ Galvis (2018) ได้อธิบายคำว่า การผสมผสาน (Blended) หมายถึงการผสม (Mixed) เป็นแนวคิดของการรวมองค์ประกอบที่แตกต่างกันและนำเข้ามารวมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆที่ดีกว่าการรวมกันแบบธรรมดา ดังนั้น หากนำมาใช้กับการศึกษา “Blended” จึงเป็นการผสมกันระหว่างการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) หรือการเรียนแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face) โดยมีดิจิทัลเป็นเครื่องมือ นอกจากนี้การเรียนแบบซึ่งหน้าหรือออนไลน์หากมีการบันทึกการเรียนการสอนนั้นไว้เพื่อใช้ต่อก็จะเรียกว่า

Blended Learning เช่นกัน และ Jalongo et al (2004) อธิบายเพิ่มเติมว่า การเรียนแบบ blended Learning จะประสบความสำเร็จได้เมื่อองค์ประกอบของการเรียนออนไลน์และออฟไลน์มีการ บูรณาการและช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงอาจสรุปได้ว่า การเรียนแบบผสมผสานจะต้องมีการสนับสนุนการเรียนทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยใช้อุปกรณ์การเรียนและกิจกรรมร่วมกัน

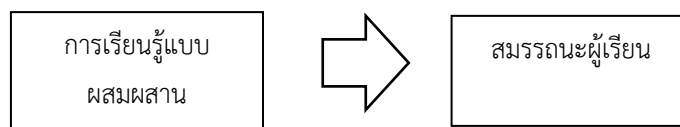
Akbarov et al (2018) อธิบายการเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผสมกัน ระหว่างการสอนซึ่งหน้า (Face-to-Face Teaching) เช่น การเรียนส่วนตัว (Personalized Learning) การ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) การเรียนออนไลน์ (e-Learning) การเรียนมีความยืดหยุ่นกว่าการเรียน แบบดั้งเดิม การเรียนแบบผสมผสานใช้ห้องเรียนและการบูรณาการอุปกรณ์และการเรียนในด้านสิ่งแวดล้อม การ เรียน ผู้เรียนมีความเป็นอิสระ (Autonomous) การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ใช้กลุ่มในการสนทนา การตอบกลับ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการประเมิน นอกจากนี้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นตามเวลาที่ต้องการใช้อุปกรณ์การเรียนที่ง่าย ต่อการเรียนที่ครอบคลุม ผู้เรียนสามารถใช้แอปพลิเคชันเพื่อการสนทนาออนไลน์ แลกเปลี่ยนข้อมูลและการประเมิน อย่างใดก็ตาม Tshabalala et al (2014) อธิบายองค์ประกอบการสอนว่า การเรียนแบบผสมผสานเป็นการใช้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง (Student Centered Learning) การผสมระหว่างการเรียนซึ่งหน้าและใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียน ออนไลน์

นอกจากนี้ การเรียนแบบผสมผสานใช้เทคนิคการสอนระยะไกลหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับกรอบแบบที่ ตอบสนองการศึกษาระหว่างครูและนักเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา จึงอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเรียนแบบ ผสมผสานได้แก่ 1) องค์ประกอบการสอน (Instructional Component) 2) องค์ประกอบสื่อ (Media Component) 3) องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมในการเรียน (Learning environment component)

แต่สำหรับ Jolliff et al (2012) ได้นำเสนอทักษะของผู้เรียน (Learner) ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย สมรรถนะ 5 ด้าน (5 Core Competencies) ที่จำเป็นในสภาพแวดล้อมดิจิทัลได้แก่ 1) การสื่อสาร (Communication) หมายถึงสมรรถนะในการนำเสนอ (Presenting) และการแลกเปลี่ยน (Exchanging) แนวคิด (Ideas) กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ความร่วมมือ (Collaboration) ได้แก่สมรรถนะที่จำเป็นในการทำงานเป็น ทีม (Teamwork) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ 3) การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) เป็นสมรรถนะในการ วิเคราะห์ (Analysis) และการตัดสิน (Judgment) ในการทำความเข้าใจปัญหาและแนวคิดการสรุปผลและการ นำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหา 4) การสร้างสรรค์ (creativity) เป็นสมรรถนะในการทำ (Making) การทำใหม่ (Refining) การสำรวจ (Explore) และการนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา 5) การแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน (Complex Problems Solving) หมายถึงสมรรถนะในการใช้ประโยชน์ของความรู้เต็มพื้นฐานในการแก้ไขปัญหา ตลอดจน สมรรถนะของผู้เรียน (Learner's Competency) เป็นผลลัพธ์ของการเรียน (Learning Outcomes) ที่เป็นลักษณะ ของความรู้ (Knowledge) หรือทักษะ (Skill) ซึ่งสมรรถนะเป็นการแสดงถึงความรู้และความสามารถในการกระทำ และ Gilbert et al (2001) ได้ให้นิยามของสมรรถนะว่าเป็นความสามารถในการผลิตผลลัพธ์ของพฤติกรรมที่ต้อง มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ขณะเดียวกันที่สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง ใช้ ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ ประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้ วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม 2) ความสามารถในการคิด หมายถึง

รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หมายถึง ใช้กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เรียนรู้ด้วยตนเอง ต่อเนื่อง ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสภาพแวดล้อม และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง รู้จักเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงาน การแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลพยากรณ์ขององค์ประกอบการเรียนรู้แบบผสมที่มีผลต่อการทำนายสมรรถนะผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี และอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้อำนวยการ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 4,678 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยเชิงปริมาณนี้ตามตารางของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กับความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยเลือกที่เก็บข้อมูลเพิ่มขึ้นเป็น 400 เพื่อป้องกันปัญหาเกี่ยวกับความผิดพลาดในระหว่างกระบวนการเก็บข้อมูล

วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากการจับสลากไปจนกว่าจะได้ตัวอย่างครบตามจำนวน

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยสรุปเอาสาระสำคัญที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีมาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิดวิจัย และนำมาเอามาใช้เป็นคำหลักสำหรับสร้างเป็นแบบสอบถามจำนวน 42 ข้อจำแนกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ

- 1) การเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) จำนวน 20 ข้อ โดยมีตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.1 ประสิทธิภาพการเรียนรู้ (Learning Effectiveness)
 - 1.2 องค์ประกอบการสอน (Instructional Component)
 - 1.3 สื่อเพื่อให้ได้รับความรู้ (Media to attain knowledge)

1.4 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment)

2) สมรรถนะของผู้เรียน (Learner's Competency) จำนวน 22 ข้อ โดยมีตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill)

2.2 ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (High-Order Thinking Skill)

2.3 การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Collaboration Teamwork)

2.4 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen)

ข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัด 5 ระดับ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำไปขอให้อาจารย์ที่ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญภายนอกได้ตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎี กับความถูกต้องของการใช้ภาษา ต่อจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาปรับปรุงและแก้ไขไปตามคำแนะนำที่ได้รับ ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นนอกเขตพื้นที่ เพื่อทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นต่อไปนี้

1) เกณฑ์ทดสอบความตรง (Validity Criteria) ผู้วิจัยกำหนดไว้ตามค่า KMO ต้องไม่ต่ำกว่า .80 และมีน้ำหนักของแต่ละข้อคำถามตามค่า Extraction ไม่น้อยกว่า .40 เป็นต้นไป แปลผลได้ว่า แบบสอบถามมีความตรง

2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Criteria) ผู้วิจัยกำหนดไว้ตามค่า Alpha ต้องไม่น้อยกว่า .80 กับมีค่าความเที่ยงตรงของแต่ละข้อคำถามไม่ต่ำกว่า .30 แปลผลได้ว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น

และได้ผลการทดสอบความตรงกับความเชื่อมั่นดังต่อไปนี้

แบบสอบถามนี้มีค่า KMO ที่ .92 ทั้งสองตัวแปรแต่มีค่า Extraction ระหว่าง .39-.69 และระหว่าง .45-.74 ทำให้ต้องปรับปรุงบางข้อคำถาม รวมถึงมีค่า Variance ร้อยละ 58.24 กับร้อยละ 57.89 ตลอดจนมีความเชื่อมั่นตามค่า Alpha ที่ .93 ทั้งสองตัวแปรและมีความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .44-.74 กับระหว่าง .47-.67

การเก็บข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีการกระจายตัวแบบปกติมากที่สุดผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง หากแต่ประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่ไว้คอยติดตามรวบรวมข้อมูลส่งกลับคืนแก่ผู้วิจัยตามกำหนดเวลาที่ได้นัดหมายเอาไว้ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้จัดส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการของแต่ละโรงเรียน พร้อมทั้งเดินทางไปชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยให้ทุกคนได้เข้าใจ ก่อนขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนางานวิจัยให้สมบูรณ์มากขึ้น นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ใช้โทรศัพท์ในการติดตามผลกับผู้ช่วยวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล และหากพบว่าในพื้นที่ใดมีปัญหาผู้วิจัยจะเดินทางไปพื้นที่นั้นเพื่อแก้ไขปัญหาทันที แต่อย่างไรก็ตามจำนวนข้อมูลที่เก็บกลับคืนมาได้ต้องมีสภาพที่สมบูรณ์ คือมีคำตอบครบทุกข้อไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จึงถือว่าข้อมูลพอสำหรับการวิเคราะห์ และงานวิจัยนี้มีข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผล จำนวน 395 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.75 จากจำนวนข้อมูลที่เก็บคืนมาได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter คัดตัวแปรอิสระเข้าสมการพยากรณ์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

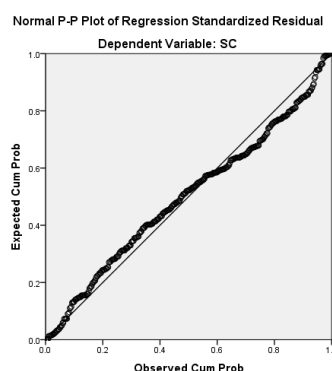
จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter ผลวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสานทุกด้านมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อสมรรถนะผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยองค์ประกอบประสิทธิผลการเรียนมีอิทธิพลทำนายที่ .25 (Sig. 000) องค์ประกอบการสอน .29 (Sig.000) สื่อให้ความรู้ .15 (Sig. 000) และสิ่งแวดล้อม .23 (Sig. 000) ทั้งนี้ทั้ง 4 องค์ประกอบมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ค่า R^2 .61 และมีความคลาดเคลื่อนสะสมที่ .31 กับ

ความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนร่วมกันที่ค่า $F = 156.83$ (Sig. 000) รวมถึงมีความคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุเป็นอิสระต่อกันตามค่า Durbin-Watson ที่ 1.66 ตามตารางประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อธิพลองค์ประกอบการเรียนรู้แบบผสม

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	8.78	.000	Tolerance .29-.61
ประสิทธิผลการเรียน (EL)	.25	5.24***	.000	VIF 1.63-3.41
องค์ประกอบการสอน (IC)	.29	5.00***	.000	Collinearity .00-.90
สื่อให้ความรู้ (MC)	.15	3.73***	.000	Durbin-Watson 1.66
สิ่งแวดล้อม (ENV)	.23	5.45***	.000	

R^2 .61, Std error .31, $F = 156.83$, Sig. =000

จากตารางผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบทุกตัวของการเรียนรู้แบบผสมผสานมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อสมรรถนะผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยเฉพาะอิทธิพลองค์ประกอบการสอนมีคะแนนมาตรฐานมากถึง .29 ถัดมาเป็นอิทธิพลของประสิทธิผลการเรียน .25 สิ่งแวดล้อม .23 และสื่อให้ความรู้ .15 ซึ่งนั่นหมายความว่าครูผู้สอนที่ต้องการนำเอาแนวทางการเรียนรู้แบบผสมไปพัฒนาหรือยกระดับสมรรถนะผู้เรียนได้นั้น จำเป็นต้องนำเอาทุกองค์ประกอบไปใช้ตามขนาดที่ต่างกันโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ

นอกจากนั้นแล้วเมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานมาสร้างสมการพยากรณ์หรือแบบจำลองแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจะได้รูปแบบจำลองต่อไปนี้

$$\text{สมรรถนะผู้เรียน} = .25(EL) + .29(IC) + .15(MC) + .23(ENV)$$

จากสมการแบบจำลองพยากรณ์อำนาจอิทธิพลของการผสมรวมกันเข้าขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านในสัดส่วนต่างหากกล่าวคือ การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาประสิทธิผลการเรียนร้อยละ 25 พัฒนาค่าองค์ประกอบการสอนร้อยละ 29 พัฒนาสื่อให้ความรู้ร้อยละ 15 และพัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ร้อยละ 23 โดยแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 องค์ประกอบจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระต่อกันและสนับสนุนผลการยกระดับสมรรถนะผู้เรียนในทิศทางเดียวกันโดยเฉพาะประสิทธิผลการเรียนและองค์ประกอบการสอนซึ่งมีความสัมพันธ์กันใน

ระดับมาก รวมถึงมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อสมรรถนะผู้เรียนรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 ตลอดจนมีผลกระทบต่อสมการพยากรณ์นี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปรเหตุ

ดังนั้นสรุปผลวิจัยได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ของการเรียนรู้แบบผสมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ระดับปานกลางถึงมาก และมากที่สุดคือความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการสอน และยังมีอิทธิพลต่อการทำนายผลการพัฒนา หรือยกระดับสมรรถนะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดอุบลราชธานี และอำนาจเจริญได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันเป็นผลรวมกันเข้าในสมการพยากรณ์ของประสิทธิผลการเรียน องค์ประกอบการสอน สื่อให้ความรู้และการจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้

จากผลวิจัยที่สรุปได้นี้ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี และอำนาจเจริญนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานให้แสดงผลต่อการยกระดับสมรรถนะผู้เรียนโดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดขั้นสูง การทำงานร่วมกันเป็นทีมและความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งคือผู้เรียนรู้จักรักทั้งตนเองและสังคมควบคู่ไปพร้อมกัน ล้วนแต่เป็นคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี มีความเหมาะสมไปกับบริบทที่ต่างกันของครูกับผู้เรียน และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียนจึงจะพอวัดได้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้แบบใดใด ซึ่งประเด็นนี้ Zhu & Diep (2017) ได้อธิบายคำว่า การผสมผสาน (Blended) หมายถึงการผสม (Mixed) เป็นแนวคิดของการรวมองค์ประกอบที่แตกต่างกันและนำเข้ามารวมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ดีกว่าการรวมกันแบบธรรมดา ดังนั้น หากนำมาใช้กับการศึกษา “Blended” จึงเป็นการผสมกันระหว่างการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) หรือการเรียนแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face) โดยมีดิจิทัลเป็นเครื่องมือ นอกจากนี้การเรียนแบบซึ่งหน้าหรือออนไลน์หากมีการบันทึกการเรียนการสอนนั้นไว้เพื่อใช้ดีก็จะเรียกว่า Blended Learning เช่นกัน และ Soeiro et al (2012) อธิบายเพิ่มเติมว่า การเรียนแบบ blended Learning จะประสบความสำเร็จได้เมื่อองค์ประกอบของการเรียนออนไลน์และออฟไลน์มีการ บูรณาการและช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงอาจสรุปได้ว่า การเรียนแบบผสมผสานจะต้องมีการสนับสนุนการเรียนทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์โดยใช้อุปกรณ์การเรียนและกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้แล้ว Das (2021) อธิบายการเรียนแบบผสมผสานว่าเป็นการผสมผสาน (Blended Learning) ของการใช้เทคโนโลยีและการสอนแบบดั้งเดิม (Traditional Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการนวัตกรรม (Innovative Processing) ที่ช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มขีดความสามารถในด้านความรู้ (Knowledge) แรงจูงใจ (Motivation) และความพึงพอใจ (Satisfaction) ในการเพิ่มการเรียนรู้ให้เร็วขึ้นและมีสภาพแวดล้อมที่ผสมผสานทำให้เกิดความสนุกสนานทั้งผู้สอนและผู้เรียน โดยเฉพาะการใช้การสื่อสารด้วยเสียงผ่านคอมพิวเตอร์ของกลุ่มข้อมูลเสมือนจริงมีความบันเทิงและน่าสนใจมากกว่ากิจกรรมการอ่านเฉพาะในหนังสือ

แต่อย่างไรก็ตาม ตาม การเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ไม่ได้มีข้อจำกัดเฉพาะการเรียนที่เป็นทางการในห้องเรียน เช่น การเรียนแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face) หรือการเรียนในห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) แต่ยักรวมถึงกิจกรรมในพื้นที่การเรียนรู้ที่ใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีในการสร้างสภาพแวดล้อมในเวลา ดังนั้น การเรียนแบบผสมผสานอาจเกิดขึ้นได้ทั้งที่เป็นทางการ เช่น ห้องเรียน ไม่เป็นทางการ เช่น สถานที่ทำงาน การปฏิบัติในชุมชน และที่ไม่เป็นทางการของสภาพแวดล้อม เช่น เรียนผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคม (Galvis, 2018)

ดังนั้น การเรียนแบบผสมผสาน เป็นการผสมผสานของเทคโนโลยี การสอน และการะงาน ตลอดจนการผสมผสานของสิ่งของและการเรียนเพื่อดูดซึมความรู้ใหม่ กับการผสมระหว่างเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ากับการศึกษาที่มีการสอนแบบดั้งเดิมเพื่อประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนแต่ละคนควรได้รับจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปรับใช้งาน ผู้วิจัยเสนอแนะให้ผู้อำนวยการโรงเรียนและข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี และอำนาจเจริญที่ต้องการพัฒนาแนวคิด ปรับนโยบาย และกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ให้ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้แบบผสมผสานตามแนวทางต่อไปนี้

1.1) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียนได้รับความรู้ดีขึ้น ผู้เรียนมีการปรับปรุงความรู้ ผู้เรียนมีการปรับปรุงทักษะ ผู้เรียนมีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ สร้างแรงจูงใจในการเรียน เพิ่มทักษะและความรู้ และการออกแบบ

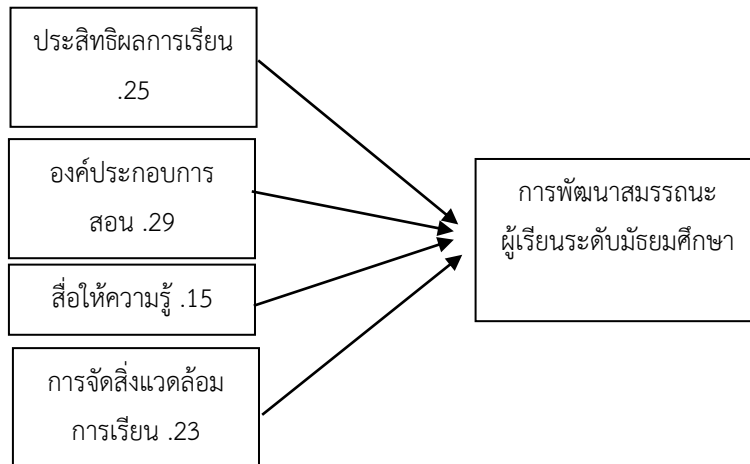
1.2) แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการสอน ประกอบด้วย มีการวิเคราะห์หลักสูตร/จัดทำโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบผสมผสาน ใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาและเชื่อมโยงเนื้อหาให้เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีการใช้เรียนการสอนแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face Teaching) และการเรียนออนไลน์ (e-Learning) มีการสนับสนุนทางวิชาการเช่น การสื่อสาร การตอบกลับ และใช้ครูที่เชี่ยวชาญกับรายวิชาที่สอน เพิ่มผลผลิตในการเรียนการสอน การเข้าถึงความรู้ ความร่วมมือในการทำงานและการพัฒนาส่วนบุคคล

1.3) แนวทางการพัฒนาสื่อให้ความรู้ ประกอบด้วย มีการใช้ใบความรู้/ใบงานประกอบการเรียนรู้และสอนเสริมให้กับผู้เรียน มีการสอดแทรกปรับเนื้อหา กิจกรรม (Active) ให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Google Meet, Zoom การใช้สื่อ Social Media

1.4) แนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียนมีความเป็นอิสระในการเลือกเวลาเรียน ผู้เรียนสามารถติดต่อปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ตลอดเวลา ผู้เรียนจัดกลุ่มสนทนาปรึกษาหารือเกี่ยวกับหัวข้อที่เรียนทางสื่อสังคม ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้โดยใช้แอปพลิเคชัน ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถเลือกใช้แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มได้หลายรูปแบบเพื่อการเรียนแบบผสมผสาน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยแนะนำให้ออกแบบและเชื่อมโยงกับการเก็บข้อมูล การสุ่มตัวอย่างและอาจนำเอาผลวิจัยนี้ไปพัฒนาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงปฏิบัติการกับการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยตระหนักถึงสภาพจริงของผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 แบบจำลองการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การพัฒนาหรือกระบวนการทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีทักษะการสื่อสาร ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง มีทักษะทำงานเป็นทีมและมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งทั้งที่เกี่ยวกับการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น หรือรู้จักรับผิดชอบในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินสาธารณะไปจนถึงแสดงรับผิดชอบในหน้าที่ต่อครอบครัว โรงเรียน และชุมชนได้อย่างชัดเจนนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานอย่างได้ผลครบทั้ง 4 องค์ประกอบในระดับที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- Akbarov, A., Gönen, K. and Aydogan, H., (2018). Students' Attitudes toward Blended Learning in EFL Context. *Acta Didactica Napocensia*, 11(1), 61-68.
- Andrei, O.P., Nicoleta, B. & Andrian, F. (2013). Quality based education and the stakeholder's expectation, *Economy Trans-Disciplinary Cognition*, 16(1), 72-78.
- Behnke, Y. (2018). Textbook effects and efficacy In E. Fuchs (Ed.). *The palgrave handbook of Text book studies*. 383-396. Annkatrin Bock: Palgrave Macmillan US.
- Botero, G.G., Questier, F., Cincinato, S., He, T., & Zhu, C. (2018). Acceptance and usage of mobile assisted language learning by higher education students. *J. Comput. High. Educ.* 2018, 30, 426-451.
- Das, R. (2021). Faculty, Department of Education, Cotton University, das.rumpadas.rumpa02@gmail.com . The Attitude of students and teacher towards blended learning at the elementary level. *Ilkogretim Online-Elementary Education Online*, 20 (5): 245-257.
- Friesun, N. (2012). *Blended learning designates the range of possibilities presented by combining*

- Internet and digital media with established classroom forms that require the physical co-presence of teacher and student.* Report: Defining Blended Learning.
- Galvis, A.H. (2018). Supporting decision-making processes on blended learning in higher education: literature and good practices review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. (2018). 15:25 <https://doi.org/10.1186/s41239-018-0106-1>
- Gilbert, P., Birchwood, M. Gilbert, J., Trower, P., Hay, J., Murray, B., Meaden, A Olsen, K., & miles, J.N.V. (2001). An exploration of evolved mental mechanisms for dominant and subordinate behaviour in relation to auditory hallucinations in schizophrenia and critical thoughts indepression. *Psychological Medicine*, 31, 1117–1127.
- Jalongo, Mary-Renck., Fennimore, B.S., Pattnaik, J., Laverick, D.M., Brewster, J. & Mutuku, M. (2004). Blended perspectives: A global vision for high-quality early childhood education. *Early childhood education journal*, 32(3), 143-155.
- Jolliffe, A., Ritter, J., Stevens, D. (2012). *The Online learning hanbook: developing and using web-based learning*. Routledge, eBook ISBN: 9780203062432
- Steer, L. Ghanem, H. & Jalbout, M. (2014). *Arab youth: Missing Educational Foundations for a productive life*: The center for education at the Brookings institution: Washington, DC, USA, 2014: 16.
- Soeiro, D., Dias de Figueiredo, A. & Ferreira, J.A.G. (2012). Mediating Diversity and Affection in Blended Learning: a Story With a Happy Ending. *Electronic Journal of e-Learning*, 10(3).
- Tshabalala, M., Ndeya-Ndereya, C.N. & van der Merwe, T. (2014). Implementing blended learning at a developing university: Obstacles in the way. *Electronic Journal of e-Learning*, 12(1), 101-110.
- Zhu, C. & Diep, A. N. (2017). The effect of blended learning on student performance at course-level in higher education: A meta-analysis. *Studies in Educational Evaluation*. 53, 17-28.

บทความวิจัย

อิทธิพลสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการนิเทศ ภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียน

ทรงศักดิ์ พลศักดิ์*, ภาณุมาศ จินารัตน์ และดวงเดือน ศิริโท

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อีเมล: thammanoon@umt.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาจะส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียนได้หรือไม่ ผู้วิจัยได้นำไปพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน และนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่ -.02 ทักษะการสอน .09 และคุณลักษณะครู -.01 รวมถึงมีสัมประสิทธิ์ถดถอย R^2 .00 ความคลาดเคลื่อนสะสม .30 กับมีความแปรปรวน $F = .612$ Sig. 608 นอกจากนี้ องค์ประกอบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีอิทธิพลพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์นักเรียนได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย องค์ประกอบการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนมาตรฐานที่ .10 การวางแผนและคัดเลือกแนวทาง -.02 การพัฒนาสื่อและเครื่องมือติดตามผล .08 การดำเนินนิเทศ .05 และการประเมินผลกับรายงานการนิเทศอีก .04 โดยมีสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ .01 ความคลาดเคลื่อนสะสม .30 และความแปรปรวน $F = .658$ (Sig. 656)

คำสำคัญ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา, กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา, ผลสัมฤทธิ์นักเรียน

Received: June 5, 2024, Revised: June, 22, 2024, Accepted: June, 25, 2024

* Corresponding author

THE INFLUENCES OF ADMINISTRATOR'S LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY AND INTERNAL SUPERVISION PROCESS ON STUDENT ACHIEVEMENT

Songsak Palasak, Panumat Jinarat and Duangduen Siritoo*

The Eastern University of Management and Technology

Email : thammanoon@umt.ac.th

Abstract

Whether or not the development of the administrator's learning management competency along with the development of internal supervision process could enhance student achievement or not, must be explored. The researcher developed research tool and collected 364 respondents before analyzed by multi-regression analysis.

The research results reveal that the elements of the administrator's learning management competency influenced and predicted no significant to student achievement, with Beta of the constructions in terms of the understanding on teaching and learning management, teaching skill and teacher characteristic at -.01, .09 and -.01, respectively with $R^2 = .00$, accumulated error = .30 ($F = .612$, Sig. .608). Besides, the elements of internal supervision process also influenced and predicted no significant to student achievement, with Beta of the constructions in terms of condition study and learning and teaching problem, planning and selection direction, media and monitoring tools development, supervision operation and supervision evaluation and report at .10, -.02, .08, .05 and .04, respectively with $R^2 = .01$, accumulated error = .30 and $F = .658$ (Sig. .656).

Keywords: Administrator's Learning Management Competency, Internal Supervision Process, Student Achievement

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

สภาพผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ยังคงตกต่ำอย่างต่อเนื่องตลอดหลายปีการศึกษาที่ผ่านมาของสังคมส่งผลให้องค์กรและหลายหน่วยงานต่างเร่งระดมค้นหาแนวทางสำหรับนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนทั้งที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตและความฉลาดรอบรู้เท่าทันสื่อและสิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีศักยภาพพร้อมสำหรับการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโลกที่เปลี่ยนไป (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2565) แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาให้บรรลุผลยังคงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนพลังความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครูให้ส่งต่อเนื่องไปยังการพัฒนาคุณภาพหรือผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) และด้วยเหตุนี้แม้สภาพการจัดการศึกษายุคปัจจุบันจะยังคงขาดประสิทธิภาพหากแต่ปรากฏร่องรอยความพยายามปฏิรูปการศึกษาอยู่อ้อมกอดมากมาย (Pimpa, 2018)

การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่สังคมกำหนดนั้นจำเป็นต้องอาศัยหลายปัจจัยรวมไปถึงการพึ่งพาความรู้ ทักษะและความชำนาญการด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน (ชรอยวรรณ ประเสริฐผล และคณะ, 2556) โดยที่ครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมี 1) องค์ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) มีการพัฒนาทักษะและความชำนาญการด้านการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้อยู่เสมอ 3) การพัฒนาบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะความเป็นครู 4) มีมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการสอนตั้งแต่การวางแผนการสอน พัฒนาสื่อไปจนถึงการวัดประเมินตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน 5) ความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพครู ทั้งนี้เพราะสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถจัดกิจกรรมสื่อความรู้ไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมไปถึงเป็นความสามารถในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) และโดยธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ เพิ่มขีดความสามารถไปจนถึงการอบรมบ่มเพาะผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่ดีที่นำไปใช้แล้วเกิดประโยชน์ต่อทั้งตนเองกับสังคมนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ดีสำหรับผู้เรียนที่ต่างกัน (Jinarat, 2023) ที่สำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการเสนอแนะ ให้คำแนะนำไปจนถึงปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างเกี่ยวกับการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ (Learning design and planning) การพัฒนาสื่อการสอน (Teaching media) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning activity) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning environment) การวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน (Authentic assessment) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2565) ทั้งนี้เพราะความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เป็นตัววัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสอนของทั้งผู้บริหารและครูของโรงเรียน (ประยูร บุญใช้, 2563)

ดังนั้น การมีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสำคัญและสนใจในวิธีการลดบทบาทครูผู้สอนควบคู่ไปพร้อมกับการเพิ่มบทบาทผู้เรียนจากเดิมเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้จัดการความรู้ได้ด้วยตนเองนั้นทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักพัฒนาความรู้ความเข้าใจในบทบาทการนิเทศและติดตามผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสามารถเสนอแนะกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน รวมไปถึงบอก แนะนำหรืออธิบายวิธีพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล, 2563)

สำหรับบทความนี้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ได้รับการศึกษาและทำความเข้าใจในหลายหลายพื้นที่ที่เพียงเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนต่อการพัฒนามาตรฐานในการปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียนได้อย่างเชี่ยวชาญโดยเฉพาะกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่เชื่อมโยงอยู่กับชีวิตจริงของผู้เรียน (ชรอยวรรณ ประเสริฐผล และคณะ, 2556) ขณะที่ ประยูร บุญใช้ (2563) อธิบายว่าสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนเป็น

แนวคิดสำหรับนำมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบต่อการพัฒนาความสามารถนำเอาความรู้มาผสมกับทักษะการสอนไปใช้ในการออกแบบ วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาสื่อการสอนแล้วส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น (ประยูร บุญใช้, 2563) ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาเป็นเหตุให้ครูและผู้บริหารที่รับผิดชอบต่อการสอนจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น (Jinarat, 2023) และด้วยเหตุนี้ทำให้ส่วนประกอบสำคัญของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารและครูนั้นประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ (Learning design and planning) การพัฒนาสื่อการสอน (Teaching media) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning activity) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning environment) การวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน (Authentic assessment) 2) ทักษะการสอน (Teaching skills) การถ่ายทอดความรู้ทั้งแบบบล็อก แบบบ่มเพาะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) หรือการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจัดกิจกรรมผู้เรียน 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบอาชีพครู โดยเฉพาะความเห็นอกเห็นใจผู้เรียน (Empathy) ไปจนถึงการเคารพในความแตกต่างของผู้เรียน (Respect) ด้วยเหตุผลที่ว่าจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบันส่วนมากจำเป็นต้องพัฒนาเด็กให้รู้จักตนเองและเข้าใจในวิธีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระตามรูปแบบเฉพาะตนของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2565)

ดังนั้น สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (Learning management competence) เป็นความสามารถนำเอาวิชาความรู้และทักษะการสอนไปใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะความสามารถ และลักษณะนิสัยที่นำไปใช้ประโยชน์แก่การดำรงชีวิตปัจจุบัน (ประยูร บุญใช้, 2563; Jinarat, 2023) โดยมีองค์ประกอบสำคัญควรแก่การพิจารณาต่อไปประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้ (Cognitive learning) โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ (Learning design and planning) การพัฒนาสื่อการสอน (Teaching media) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning activity) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning environment) การวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน (Authentic assessment) 2) ทักษะการสอน (Teaching skills) การถ่ายทอดความรู้ทั้งแบบบล็อก แบบบ่มเพาะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) หรือการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจัดกิจกรรมผู้เรียน 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบอาชีพครู (Teacher affective) โดยเฉพาะความเห็นอกเห็นใจผู้เรียน (Empathy) ไปจนถึงการเคารพในความแตกต่างของผู้เรียน (Respect)

ส่วนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา (Internal supervision) เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนต่างมีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับการติดตามผลปฏิบัติงานครู รวมไปถึงการเข้าไปดำเนินการยุติปัญหา แก่ไขสภาพการจัดการศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพไปจนถึงเข้าไปใช้ทุกความพยายามในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนทั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ปฏิรูปการศึกษาและการสร้างมาตรฐานการจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ขณะที่ ภิชาวิทย์ ยางงาม (2564) อธิบายว่ากระบวนการนิเทศเป็นแนวคิดในการช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของทั้งโรงเรียนและระดับประเทศ รวมไปถึงมีหลักในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบมาตั้งแต่ 1) การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานครู 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การพัฒนาสื่อเครื่องมือและวิธีการติดตามผลปฏิบัติงาน 4) การนิเทศติดตามผล 5) การประเมินและรายงานผลการนิเทศ ทั้งนี้กระบวนการนิเทศอาจจำแนกออกไปตามหน่วยงานหรือบุคลากรที่รับผิดชอบปฏิบัติงานด้านการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติสำหรับครูคือกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา (Internal supervision) ที่โดยปกติ

มักเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและฝ่ายบริหาร หรือคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ความชัดเจนชัดเจนต่อการจัดการศึกษาสังคม ส่วนอีกหนึ่งกระบวนการนิเทศนั้นเป็นการติดตามผลจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาตลอดจนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและผู้มีอำนาจหน้าที่ในสังคมแล้วเรียกว่า กระบวนการนิเทศภายนอกสถานศึกษา (External supervision) หากแต่ทั้งสองกระบวนการมีขั้นตอน ระบบปฏิบัติการนิเทศ และวิธีดำเนินการนิเทศไม่ต่างกันทั้งนี้ เพราะจุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศติดตามผลนั้นสัมพันธ์กับ 1) การยกระดับคุณภาพการศึกษา (Education quality enhancing) 2) ขับเคลื่อนการปฏิรูปคุณภาพการจัดการศึกษา (Education quality driving) และ 3) พัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน (Students' competency development) ผ่านการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีมาตรฐานสูงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Jinarat, 2023)

อย่างไรก็ตาม นิธิดา อติภัทรนันท์ และคณะ (2561) อธิบายกระบวนการนิเทศว่าเป็นการช่วยเหลือครูให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ได้ผลโดยเน้นการสังเกตพฤติกรรมการสอน (Teaching behavioral) บันทึกการสอน (Records) วิเคราะห์พฤติกรรมการสอน (Analysis behavioral) และจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ (Conference) ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถช่วยเหลือครูผู้สอนให้มีแนวทางสำหรับการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของครูแต่ละคนให้ได้มาตรฐานมากขึ้น ทั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการสังเกตการสอนตั้งแต่แบบสังเกตการสอน บันทึกการสอน แบบสะท้อนคิดและแบบตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) แล้วนำเข้าสู่กระบวนการสะท้อนความรู้จากกลุ่มผู้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนหลายคนโดยมุ่งหวังผลต่อการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานครูที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับผลผลิตผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน (Students' outcomes & Achievements) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2565)

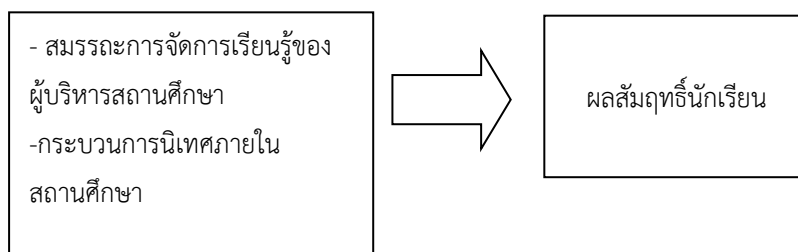
ดังนั้น กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา (Internal supervision) เป็นขั้นตอนการติดตามผลการจัดการเรียนการสอนสำหรับครู และการปฏิบัติงานอื่นของครูผู้สอนตามที่ได้รับมอบหมายมาจากผู้บริหารโรงเรียน (นิธิดา อติภัทรนันท์ และคณะ, 2561) โดยเน้นกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและขั้นตอนเพื่อให้ครูมีผลปฏิบัติงานไปตามเป้าหมายและมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น (ภิชาวิทย์ ยางงาม, 2564) ทั้งนี้มีขั้นตอนการนิเทศที่น่าสนใจประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานครู (Teachers' performance problem & statement) 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก (Planning & choice) 3) การพัฒนาสื่อ เครื่องมือและวิธีการติดตามผลปฏิบัติงาน (Media, instruments & method) 4) ดำเนินการนิเทศติดตามผล (Supervision practicing) 5) การประเมินและรายงานผลการนิเทศ (Evaluation & reports)

และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ (2564) ได้รายงานเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนและความสามารถด้านอื่นของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ว่าต่ำกว่าเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานตามที่สังคมกำหนดโดยเฉพาะผลทดสอบการเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าในกลุ่มความรู้และมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 31.05-43.48 และนั่นสะท้อนชัดว่าปัญหาสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนอยู่ที่ 1) ผู้เรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 2) ผู้เรียนขาดทักษะความสามารถพอสำหรับการยกระดับคุณภาพชีวิตได้ทัดเทียมกับกลุ่มคนรุ่นเดียวกันในสังคม ซึ่งจากเหตุผลนี้มีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนไปจนถึงผู้เกี่ยวข้องอื่นโดยเฉพาะกลุ่มศึกษานิเทศก์ที่มีจำนวนน้อยตลอดจนคุณภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนตามความต้องการของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) นอกจากนี้แล้ว สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ (2565) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบต่อการนิเทศติดตามผลการจัดการศึกษาที่ยังไม่สามารถช่วยให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาสังคม กล่าวคือผู้เรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและยังคงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการนิเทศที่ได้ผลต่อการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาที่เน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่

และมารุต พัฒนา, 2565) และในประเด็นนี้ Pongsut (2022) อธิบายผลสัมฤทธิ์นักเรียนเป็นเกณฑ์การตัดสินเกี่ยวกับระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนและคุณภาพการสอนของครู รวมถึงผลสัมฤทธิ์เป็นผลรวมกันของระดับความรู้ ทักษะความสามารถกับการพัฒนาลักษณะนิสัยของผู้เรียนผ่านการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งมีหลายแนวทางสำหรับนำไปพัฒนาหรือยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้งการจบหลักสูตรและเป็นที่พึงพอใจของทุกคนในสังคม และด้วยเหตุผลนี้ทำให้ผลสัมฤทธิ์นักเรียนเกี่ยวกับ 1) ความรู้พื้นฐาน หรือทักษะพื้นฐาน (Basic skills) ตั้งแต่การอ่านออกเขียนไปจนถึงความสามารถในการใช้ตัวเลข หรือผลที่ได้จากการคิดคำนวณไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทั้งที่เกี่ยวกับการผลิตชิ้นงาน ผลงานหรือผลิตภัณฑ์ผู้เรียน กับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีความสมเหตุสมผล และสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคม 2) ทักษะชีวิต (Life skills) ความฉลาดรอบรู้ในการเผชิญหน้ากับทุกปัญหาโดยไม่สร้างความเดือดร้อนทั้งตนเองและสังคม โดยเฉพาะความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างสุจริตและปราศจากนิสัยชอบเอาเปรียบคนอื่นในสังคม 3) ความฉลาดรอบรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี สื่อดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ อันได้แก่ความสามารถในการประยุกต์หรือดัดแปลงสิ่งประดิษฐ์ด้านเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง สมาชิกอื่นในสังคมและส่วนรวม ทั้งนี้เพราะในกระแสโลกยุคปัจจุบันนอกจากมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็วแล้ว สังคมโลกยังเต็มไปด้วยความขัดแย้ง การแข่งขันที่ไม่ยุติธรรมรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (ศุภณัฐ เต็มชัยอนันต์, 2023)

อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์นักเรียนถูกนำไปใช้วัดขนาดและคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพการสอนของครูไปจนถึงความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอันเป็นทรัพยากรสำคัญสำหรับไปใช้ในการแข่งขันระหว่างประเทศของรัฐบาลรวมถึงนำไปใช้วัดระดับความสำเร็จหนึ่งของผู้เรียนที่ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องร่วมกันพัฒนา (สุริยะ หาญพิชัย, 2563)

ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์นักเรียน (Students' achievement) เป็นผลรวมกันของความรู้ ทักษะความสามารถกับคุณลักษณะนิสัยที่ช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้แล้วเจริญเติบโตมีความก้าวหน้าและอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565; วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2565) มีส่วนประกอบหลากหลายที่สำคัญต่อการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งสำหรับการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐาน (Basic skills) ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณเป็นและแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ 2) ทักษะชีวิต (Life skills) การประกอบอาชีพที่สุจริต และการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองได้ทัดเทียมกับผู้อื่นในสังคม 3) ความฉลาดรอบรู้ (Literacy) ความรอบรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี และการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการประกอบอาชีพกับสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีผลต่อการทำนายนผลสัมฤทธิ์นักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษและยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษและยโสธร จำนวน 56 โรงเรียนโดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระวิชา และข้าราชการครูกับครูอัตราจ้างจำนวน 2,977 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ, 2564)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คนและเก็บเพิ่มอีก 11 คนเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูลได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 364 คน (กัญญสิริ จันทร์เจริญ, 2554) โดยสุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 13 คนประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระวิชาอีก 4 คนและข้าราชการครูอีก 7 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล

วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากการจับสลากรายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในสังกัดร้อยละ 50 ได้โรงเรียนตัวอย่างจำนวน 28 โรงเรียนแล้วประชาสัมพันธ์พร้อมขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จัดทำบัญชีรายชื่ออาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลและจับสลากรายชื่อตัวอย่างให้ข้อมูล

2. เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้งานก่อนนำไปเก็บข้อมูลซึ่งช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการและสังคม (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำเอาผลการวิเคราะห์สาระสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำมาร่างเป็นข้อคำถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย มีข้อความที่กระชับชัดเจนและมีอำนาจในการสื่อสารความเข้าใจได้ตรงกันของผู้ให้ข้อมูลเพื่อช่วยให้ได้คำตอบที่นำไปอธิบายผลวิจัยได้อย่างน่าเชื่อถือ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2559) หากแต่ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็นสองขั้นตอนย่อยประกอบด้วย

1.1) ขั้นตอนการร่างข้อคำถาม (Questionnaire draft) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาตัวบ่งชี้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมของแต่ละตัวแปรมาร่างเป็นข้อคำถามและนำไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา รูปประโยคและความหมายที่กระชับชัดเจนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำทั้งนี้หลักสำคัญอยู่ที่แต่ละข้อคำถามมีความปรนัยในตัวรวมไปถึงเป็นข้อความที่ไม่มีลักษณะชี้นำ ทั้งนี้เพราะการได้คำตอบที่ดีช่วยให้การอธิบายผลมีความผิดพลาดน้อยและอาจนำไปสู่การได้คำตอบที่ไม่ถูกต้องชัดเจนพอ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น (Validity test) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้จากข้อที่ 1.1 ไปขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำโดยเฉพาะความสามารถในการตอบคำถามได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยอันเป็นหลักสำคัญของการทดสอบเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเชื่อถือ ทั้งนี้เพราะการตอบคำถามได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยเป็นหัวใจ

สำคัญของการทำวิจัยทุกแบบ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2559) และนำมารวบรวมกันเข้าเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะต่อไปนี้

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัด 5 ระดับมีตัวเลขกำกับตั้งแต่เลข 1 ถึง 5 โดยแต่ละตัวเลขมีความหมายกำกับไว้ว่า น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด รวมถึงแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารจำนวน 23 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 44 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์นักเรียน จำนวน 19 ข้อ

2) ขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire development) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาแบบสอบถามที่ร่างขึ้นมาได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์สำหรับการทดสอบต่อไปนี้

2.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 กับทดสอบตามค่า KMO ตั้งแต่ .80 ขึ้นไปกับค่า Extraction ไม่ต่ำกว่า .50 รวมถึงค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ทดสอบความตรง (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Alpha ไม่ต่ำกว่า .80 และความเที่ยงตรงรายข้อมากกว่า .40 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์สำหรับการทดสอบแบบสอบถามนี้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

โดยมีผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามนี้มีค่า KMO ที่ .84, .87 และ .64

มีค่า Extraction ระหว่าง .47-.74, .46-.69 และระหว่าง .26-.77

ค่า Variance ร้อยละ 60.77, 59.05 และร้อยละ 58.39

ค่า Alpha ที่ .68, .91 และ .67

ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .11-.50, .26-.58 และระหว่าง .10-.33

3. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและประกาศรับสมัครอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่จับสลากได้ และรับสมัครเครือข่ายที่สมัครใจในการให้ความช่วยเหลือและติดต่อประสานงานกับผู้วิจัยได้อย่างสะดวกของแต่ละโรงเรียนตัวอย่างสำหรับคอยประสานงานและให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล รวมถึงสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่สะดวกใจในการให้ข้อมูลงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมในมนุษย์ที่เน้นการให้ความเคารพและดำรงไว้ซึ่งประโยชน์ของผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคน (เจนวิทย์ นวลแสง, 2564)

2) จัดทำบัญชีรายชื่ออาสาสมัครผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยและตอบข้อสงสัยให้ทุกคนได้เข้าใจตรงกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โทรศัพท์สนทนาและการตอบคำถามผ่าน Line และ Application อื่นที่ได้ตกลงไว้แล้วกับผู้ให้ข้อมูล

3) จับสลากรายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลพร้อมจัดส่งแบบสอบถามไปให้ รวมถึงแนะนำวิธีการตอบคำถามผ่านเครือข่ายในแต่ละโรงเรียน ตลอดจนนัดหมายวันเวลาในการรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย

4) ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยผ่านเครือข่ายในแต่ละโรงเรียน สอบถามปัญหาและดำเนินการแก้ไขทันทีเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนครบตามจำนวนที่ต้องการ

5) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน โดยคัดแยกเอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

และผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลสำหรับนำมาวิเคราะห์ผลได้ร้อยละ 82.42

3.4) การวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

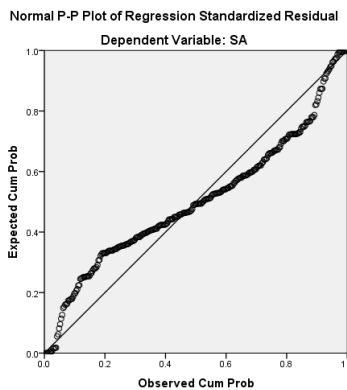
สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่าองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่ -.02 ทักษะการสอน .09 และคุณลักษณะครู -.01 รวมถึงมีสัมประสิทธิ์ถดถอย R^2 .00 ความคลาดเคลื่อนสะสม .30 กับมีความแปรปรวน $F = .612$ Sig. 608 ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	10.86	.000	Tolerance .68-.75
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน cognitive	-.02	-.43	.666	VIF 1.33-1.47
ทักษะการสอน teaching skills	.09	1.31	.190	Collinearity .02-.96
คุณลักษณะครู affective	-.01	-.22	.823	Durbin-Watson 1.12

R^2 .00 Std error .30 $F = .612$ Sig. 608

จากตารางผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ด้านไม่มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์นักเรียน รวมถึงมีคะแนนมาตรฐานในทิศทางตรงข้าม และนำไปสร้างเป็นสมการแบบจำลองการพัฒนาได้ต่อไปนี้

$$SA = -.02\text{Cognitive} + .09\text{teaching skills} + (-.01\text{affective})$$

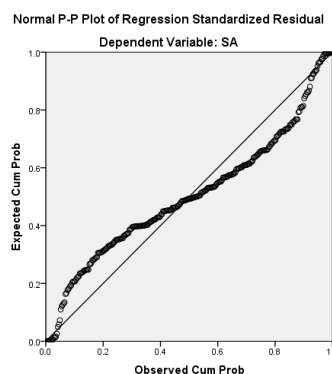
จากผลการผลวิจัยพบว่า มีแนวทางสำหรับนำไปพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียนประกอบด้วย 1) การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาทักษะการสอน 3) การพัฒนาคุณลักษณะครู

นอกจากนี้แล้ว ผลวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีอิทธิพลพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์นักเรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนมาตรฐานที่ .10 การวางแผนและคัดเลือกแนวทาง -.02 การพัฒนาสื่อและเครื่องมือติดตามผล .08 การดำเนินการนิเทศ .05 และการประเมินผลกับรายงานการนิเทศอีก .04 โดยมีสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ .01 ความคลาดเคลื่อนสะสม .30 และความแปรปรวน $F = .658$ (Sig. 656) ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 2 อิทธิพลองค์ประกอบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	9.43	.000	Tolerance .34-.51
การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน TB	.10	.990	.323	VIF 1.95-3.20
การวางแผนและกำหนดทางเลือก PA	-.02	-.212	.533	Collinearity .00-.97
การพัฒนาสื่อและเครื่องมือติดตามผล MD	.08	.766	.444	Durbin-Watson 1.10
ดำเนินการนิเทศ SV	.05	.614	.540	
ประเมินและรายงานการนิเทศ ER	.04	.545	.586	

R^2 .01 Std error .30 $F = .658$ Sig. 656

จากตารางผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบกระบวนการนิเทศมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์นักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ค่า $R^2 = .10$ มีความคลาดเคลื่อนสะสม .30 กับความแปรปรวนที่ $F .568$ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงนำเอาคะแนนมาตรฐานมาพัฒนาเป็นสมการแบบจำลองได้ดังต่อไปนี้

$$SA = .10TB + (-.02PA) + .08MD + .05SV + .04ER$$

จากสมการได้แนวทางสำหรับนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนผ่านกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 4 แนวทางในเชิงบวกประกอบด้วย 1) แนวทางการพัฒนาการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน 2) แนวทางการพัฒนาสื่อและเครื่องมือติดตามผล 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินการนิเทศ 4) แนวทางการพัฒนาการประเมินและรายงานผลการนิเทศ โดยทั้ง 4 แนวทางมีผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียนได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลวิจัย สรุปได้แสดงผลชัดเจนว่า การพัฒนาทักษะการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เดียวที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารแนะนำการปรับใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แก่ครู เหตุผลเพราะ Masae (2018) ศึกษาแบบวัดทักษะรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีของเด็กมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 แล้วพบว่าจำเป็นต้องวัดขนาดทักษะเกี่ยวกับ 1) ทักษะการสืบค้นข้อมูล 2) ทักษะการวิเคราะห์ 3) ทักษะการประเมิน 4) ทักษะการสร้างสรรค์ และ 5) ทักษะการมีส่วนร่วม แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้กล่าวเพิ่มเติมถึงคุณประโยชน์จากการนำเอาสื่อเทคโนโลยีไปใช้งานของเด็กนักเรียน รวมไปถึงประโยชน์ที่ได้รับกับผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากการนำเอาเทคโนโลยีไปใช้งานในชีวิตประจำวันของผู้เรียนในยุคสมัยของสังคมใหม่ที่จำเป็นต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันและแต่ละวันทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของผู้เรียนเป็นเหตุให้ผู้บริหารสถานศึกษากับครูจำเป็นต้องร่วมกันศึกษาและพัฒนาการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้อย่างฉลาดรอบรู้เท่าทันสื่อกับเทคโนโลยี ซึ่งด้วยเหตุนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อการสอน การนำเอาสื่อการสอนไปใช้ประโยชน์ต่อการแนะนำหรือนำไปใช้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับครูที่รับการนิเทศ

ทั้งนี้ เพราะการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานครูส่งผลให้เด็กนักเรียนมีความฉลาดรอบรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมดิจิทัล และทักษะการสอน (Teaching skill) เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมการนำเอาความรู้ความเข้าใจบวกกับคุณสมบัติอื่นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แล้วส่งผลกระทบต่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (ชวนพิศ ศิลาดเดช และมาเรียม นิลพันธุ์, 2560) และเป็นไปได้มากที่จะสังเกตจากพฤติกรรมต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 2) ผู้บริหารสรุปความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จากการผลการทดลองใช้งาน 3) ผู้บริหารสามารถใช้ทักษะการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน 4) ผู้บริหารแนะนำการปรับใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แก่ครู 5) ผู้บริหารจัดฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 6) ผู้บริหารร่วมกับครูในการทดลองใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่ 7) ผู้บริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้แล้วยังเกี่ยวข้องกับ การวางแผนและกำหนดทางเลือก (Planning & Alternative) เป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูด้านศึกษาข้อมูลกับสังเกตพฤติกรรมการสอนที่โดดเด่นกับที่ยังเป็นปัญหาขัดขวางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนแล้วนำไปสู่การการคัดเลือกกิจกรรมใหม่ สื่อการสอนใหม่ไปจนถึงวิธีวัดประเมินผลใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อยกระดับความสามารถผู้เรียนมากขึ้น (Somrit et al, 2021) ทั้งนี้สังเกตได้จาก 1) ผู้บริหารร่วมกับครูวางแผนการนิเทศไปในทิศทางพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน 2) ผู้บริหารร่วมวางแผนนิเทศเพื่อปรับพฤติกรรมการสอนของครู 3) ผู้บริหารร่วมกับครูคัดเลือกแนวคิดทฤษฎีด้านจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 4) ผู้บริหารร่วมกับครูนำเอาปัญญาประดิษฐ์มาใช้พัฒนาสื่อการสอน 5) ผู้บริหารร่วมกับครูทดลองใช้เครื่องมือใหม่ในการวัดประเมินผลตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน 6) ผู้บริหารร่วมวางแผนการนิเทศติดตามการทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูทุกคนในโรงเรียน 7) ผู้บริหารร่วมกับครูคัดเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถผู้เรียน 8) ผู้บริหารร่วมกับครูวางแผนพัฒนาพฤติกรรมสอนไปตามแบบฉบับของครูแต่ละคน 9) การวางแผนการนิเทศส่งผลให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาชัดเจน 10) การเลือกรูปแบบการนิเทศส่งผลการปรับพฤติกรรมการสอนของครู

ดังนั้น การวัดทักษะการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่ต้องการให้การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เป็นรากฐานสำคัญสำหรับนำไปใช้ในการเจริญเติบโตของชีวิตมนุษย์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2565) อันเป็นเหตุผลสำคัญทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการสอนของตนให้ถูกต้องตามแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมไปกับการเปลี่ยนแปลงของความเจริญโลก (Jinarat, 2023)

จากผลวิจัยที่สรุปได้น้อยมี 2 แนวทางสำหรับนำไปพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียน โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู ทั้งนี้เพราะกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและครูซึ่งอาจประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระความรู้และครูที่ได้เข้าร่วมสังเกตการณ์สอน จัดบันทึกพฤติกรรมการสอนไปจนถึงการประเมินผลงานวิชาการเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงสุดของผู้เรียน (อภิชัย ชิมเทพ, 2542) ซึ่งด้วยเหตุดังกล่าวนี้ทำให้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วมสังเกตการณ์สอน 2) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจัดบันทึกพฤติกรรมการสอน 3) คณะนิเทศร่วมกับครูศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้การสอน 4) คณะนิเทศร่วมกับครูวิเคราะห์แนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 5) คณะนิเทศร่วมกันศึกษาแนวทางการวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน 6) คณะนิเทศร่วมกันศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย 7) คณะนิเทศร่วมกันพิจารณาปัญหาการใช้ปัญญาประดิษฐ์มาใช้เป็นฐานการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการสังเกตการสอน การจัดบันทึกสภาพปัญหาและพฤติกรรมการสอนได้อย่างครอบคลุมนำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางสำหรับการยกระดับผลสัมฤทธิ์สูงสุดของผู้เรียน (Jinarat, 2022) ขณะเดียวกันที่ Kangsang (2018) อธิบายว่ากระบวนการนิเทศทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษานั้นต่างมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสังคมให้มากขึ้น ผ่านการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครูที่อาจจำเป็นต้องศึกษาความไม่เข้าใจต่อวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาของครูแต่ละคน รวมไปถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเต็มกำลังความสามารถทั้งนี้เพราะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นผลเกิดจากการยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีความเข้าใจต่อจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์และอุดมการณ์การจัดการศึกษาของสังคม และด้วยเหตุนี้ช่วยให้ได้ข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมศึกษาปัญหาข้อขัดขวางการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน 2) ผู้บริหารร่วมศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มกำลังความสามารถของครูแต่ละคน ด้วยเหตุผลเพราะการนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม ช่วยเหลือและพัฒนาตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของครูไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสังคม (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2564)

ดังนั้น การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู (Teaching problem & statement) เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบของทุกสถานศึกษาเพื่อบ่งชี้หาศักยภาพการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถของครูผู้สอนทุกคน (Kangsang, 2018 โดยสังเกตจากพฤติกรรมต่อไปนี้ เกี่ยวกับ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมศึกษาปัญหาข้อขัดขวางการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน 2) ผู้บริหารร่วมศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มกำลังความสามารถของครูแต่ละคน 3) ผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วมสังเกตการณ์สอน 4) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจัดบันทึกพฤติกรรมการสอน 5) คณะนิเทศร่วมกับครูศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้การสอน 6) คณะนิเทศร่วมกับครูวิเคราะห์แนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 7) คณะนิเทศร่วมกันศึกษาแนวทางการวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน 8) คณะนิเทศร่วมกันศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย 9) คณะนิเทศร่วมกันพิจารณาปัญหาการใช้ปัญญาประดิษฐ์มาใช้เป็นฐานการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนตามแนวทางต่อไปนี้

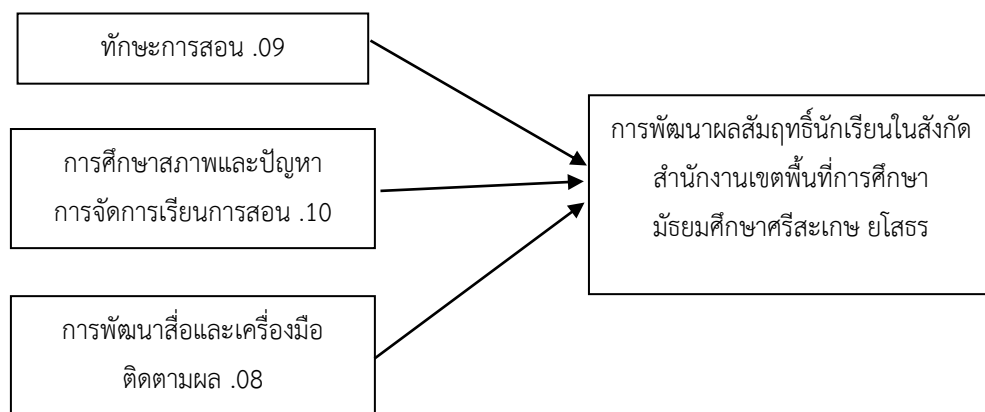
1.1) การพัฒนาทักษะการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารแนะนำการปรับใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แก่ครู ผู้บริหารแนะนำการปรับใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แก่ครู และผู้บริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีอย่างเป็นระบบ

1.2) การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วย ผู้บริหารร่วมศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มกำลังความสามารถของครูแต่ละคน คณะนิเทศร่วมกับครูศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้การสอน คณะนิเทศร่วมกับครูวิเคราะห์แนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และคณะนิเทศร่วมกันศึกษาแนวทางการวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน

1.3) การพัฒนาสื่อและเครื่องมือติดตามผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ครูนำเอาผลการนิเทศไปพัฒนาพฤติกรรมการสอนของตน ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครูจากการนิเทศภายในสถานศึกษา และผู้บริหารแนะนำการพัฒนาผลงานวิชาการที่เหมาะสมกับศักยภาพครูแต่ละคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยแนะนำให้เข้มงวดกับการเก็บข้อมูลและนำไปวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู รวมไปถึงการทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทักษะการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 แบบจำลองการพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียนให้สูงขึ้นได้จากเดิมได้มีอย่างน้อย 3 แนวทางประกอบด้วย 1) การพัฒนาทักษะการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู และ 3) การพัฒนาสื่อและเครื่องมือติดตามผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ทั้งสามแนวทางมีผลกระทบต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนในเชิงบวก

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570)*, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- กัญญสิริ จันทรเจริญ. (2554). การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, สืบค้นจาก https://www.ict.up.ac.th/surinthesis/ResearchMethodology_2554/%
- เจนวิทย์ นวลแสง. (2564). จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์กับการวิจัยทางสังคมศาสตร์, *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 10(2), 131-155.
- ชวนพิศ ศิลเดช และมาเรียม นิลพันธุ์. (2560). การพัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล, *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 6(2), 79-88.
- ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล อนุชา กอนพวง วิทยา จันทรศิลา และฉลอง ชาตบุระชีวิน. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา, *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 15 ฉบับพิเศษ, 43-53.
- นิธิดา อติภรณ์นันทน์ จารวี เพชรแก้ว พิมพ์พธู สุภาพิมพ์ และณัฐนันท์ นิเวศนวรรการ. (2561). *การศึกษารูปแบบการนิเทศ CWS เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูของนักศึกษา สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, รายงานวิจัย
- ประยูร บุญใช้. (2563). สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา, *วารสารเซนต์จอห์น*, 23(33), 240-258.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัยเชิงปริมาณ, *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 27(1), 144-163.
- ภิชาวิทย์ ยางงาม. (2564). *กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใส 3, การค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2565). ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา, ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, สืบค้นจาก <http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books>
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). *การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาศรีวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32, วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- ศุภณัฐ เต็มชัยอนันต์. (2023). AI กับอนาคตการศึกษา ตัวช่วยที่ทำให้เด็กเก่งขึ้น หรือตัวการขัดขวางการเรียนรู้ทำลายอาชีพครู, สืบค้นจาก <https://thepotential.org/knowledge/ai-future-education/>
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแบบสอบถามและการวัดทางจิตวิทยา, *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(1), 35-48.
- สุริยะ หาญพิชัย. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มในรายวิชาสถานการณ์โลกปัจจุบัน, *วารสารฉลวยศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 4(1), 15-25.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ. (2564). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. สืบค้นจาก <https://sskpeo.moe.go.th/download/%>
- อภิชัย ชิมเทพ. (2542). *แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน*, สืบค้นจาก

<https://www.gotoknow.org/posts/200728>

- Jinarat, P. (2023). Guidelines for developing educational management and learning management using cultivate and block that affects the students' reflection on values and meanings. UMT research.
- Kangsang, A. (2018). *The role of supervision of the school administrators as perceived elementary schools in Sabayoi district of Songkha province*, thesis of Hatyai University.
- Masae, P. (2018). *Development of measurement scale on media literacy in the 21st century for lower secondary school students by applying polytowous item response theory*, thesis of Prince of Songkla University.
- Pimpa, P. (2018). Current Thai studies, *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 7(1), 242-249.
- Pongsut, L. (2022). The guidelines to develop academic achievement of students in the low grades, *JAPDEAT*, 4(3), 57-73.
- Somrit, W., Ouppinjai, S., & Wetcha, P. (2021). The guidelines for internat supervision administration of learning management for school under Phayao primary education service area office 2, *Journal of MCU Phetchaburi Review*, 4(1),

บทความวิชาการ

แนวทางการจัดการของเสียจากงานอีเวนต์เพื่อความยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ

สุพรรณ ศรีธัมมา

หน่วยงาน/คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

อีเมล: Supanne.sr@northbkk.ac.th.

บทคัดย่อ

ภาคธุรกิจบริการเริ่มตระหนักดีถึงประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการริเริ่มด้านความยั่งยืนและการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ อาทิ ธุรกิจการจัดงานอีเวนต์ โรงแรม และธุรกิจบริการอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมจากการจัดงานอีเวนต์และเกิดเป็นแนวทางการจัดการของเสียจากงานอีเวนต์อย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการของเสียสำหรับการจัดงานอีเวนต์อย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นในการจัดงานซึ่งก่อให้เกิดของเสียที่มีการจัดการได้ยากตามมาเป็นจำนวนมาก 2) แนวทางการจัดการของเสียสำหรับการจัดงานอีเวนต์ในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน นับว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่จะนำไปสู่กระบวนการ 3 Rs มาใช้ คือ ใช้ในสิ่งที่จำเป็นหรือลดการใช้ (Reduce) การนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำไปแปรรูปใหม่และสามารถก่อให้เกิดมูลค่าได้ (Recycle) เพื่อทำให้เกิดเป็นบริบทสำคัญในแนวทางการจัดการของเสียจากงานอีเวนต์อย่างยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการเพื่อการพัฒนาการจัดงานในการเพิ่มมูลค่าให้เกิดความยั่งยืนและมีเสถียรภาพต่อไป

ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาโดยนำหลักเกณฑ์การจัดงานอย่างยั่งยืน 8 ประการ คือ 1) การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการจัดงาน 2) เพื่อลดการใช้น้ำ พลังงาน วัสดุ และทรัพยากรอื่นๆ ในกระบวนการ 3) กำหนดมาตรการลดปริมาณขยะ รวมถึงการนำขยะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้กลับมาใช้อีกครั้ง 4) คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสังคมที่เกิดจากวัฏจักรชีวิตของสินค้าและบริการนั้นๆ ในกระบวนการจัดซื้อ 5) ดำเนินงานตามหลักการเพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคมตลอดช่วงเวลาการจัดงาน ลดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความมั่นใจว่ามีการให้บริการที่สามารถเข้าถึงได้โดยผู้เข้าร่วมงานทุกประเภท และคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมงานและพนักงาน 6) ดำเนินมาตรการที่จะเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมต่อชุมชน ให้ส่งผลกระทบทางลบน้อยที่สุด 7) เพิ่มการรับรู้ การให้ข้อมูล และการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้อง และ 8) จัดทำรายงานที่จะช่วยในการสื่อสาร การวัดผล และการประเมินผลของการจัดงานที่ยั่งยืนนับตั้งแต่ขั้นตอนการริเริ่มกระบวนการจนถึงขั้นตอนการได้มาซึ่งผลลัพธ์ของการจัดงาน

คำสำคัญ: การจัดการของเสีย, ธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ, แนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน

Received: June 5, 2024, Revised: June 24, 2024, Accepted: June 26, 2024

* Corresponding author

WASTE MANAGEMENT GUIDELINES FOR SUSTAINABILITY OF EVENTS IN HOSPITALITY INDUSTRY

Supanne Sritumma

Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University.

E-mail: Supanne.sr@northbkk.ac.th.

Abstract

The hospitality sector is beginning to realize the benefits associated with implementing sustainability initiatives and increasing operational efficiency. To promote the tourism and service industries, such as event organizing businesses, hotels, and other service businesses. The objective is to study the impacts that occur on the environment from organizing events and create guidelines for sustainable event waste management in the service industry, which can be summarized as follows: 1) event management there are three impacts: of waste management for sustainable environment, economy, and society. This shows the use of resources beyond what is necessary for organizing the event, causing a large amount of waste that is difficult to manage. 2) waste management guidelines for organizing events in the service industry to ensure sustainability. is considered an important part that will lead to the 3 Rs process, which are reduce, reuse, and recycle in order to create an important context in the sustainable management of event waste in the service industry for the development of events in adding value for sustainability and stability in the future.

Therefore, the author conducted a study using 8 principles for organizing sustainable events: 1) reduce greenhouse gas emissions from organizing events 2) reduce the use of water, energy, materials, and other resources in the process 3) set measures to reduce the amount of waste including the reuse of unavoidable waste 4) concern the impact on the environment and society that arises from the life cycle of those goods and services in purchasing process 5) operate according to principles for the environment and society throughout the duration of the event, reduce damage to the environment ensuring that services are accessible to all types of exhibitors and consider the welfare of the participants and employees 6) Carry out measures that will benefit the economy, society, and environment of the community. In order to have as little negative impact as possible. 7) increase awareness, information provision, and participation from the main relevant sectors and 8) reports are created to help communicate, measure, and evaluate sustainable events from initiating a process to reaching the results of the process

Keywords: Waste Management, Service Industry Businesses, Sustainable Practices

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การจัดงานอีเวนต์ในอุตสาหกรรมบริการเป็นธุรกิจบริการที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยอย่างมาก เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาและลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และที่สำคัญการจัดงานในอุตสาหกรรมบริการก่อให้เกิดการส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันอุตสาหกรรมบริการยังคงเติบโตและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกระจายการจัดงานไปทั่วประเทศ การมีเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัยและอาศัยการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้ทันยุคสมัยในการจัดงานจึงทำให้อุตสาหกรรมบริการนั้นเป็นหนึ่งในธุรกิจหลักที่น่าจับตามองทั้งในปัจจุบัน อนาคต รวมถึงในระดับประเทศและนานาชาติ ที่สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศปีละหลายแสนล้านบาท นับตั้งแต่ปี 2525 ซึ่งรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศมาโดยตลอดและแนวคิดเรื่อง "สีเขียว" หรือ "ยั่งยืน" ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบริการ กลายเป็นความท้าทายสำหรับธุรกิจที่พยายามตอบสนองผู้บริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (Wei et al, 2013; Chen et al., 2009) ด้วยความจริงที่ว่าลูกค้าที่ใช้บริการในการจัดงานอีเวนต์และในธุรกิจบริการต่าง ๆ มีความกังวลมากขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมบริการ องค์กรจำนวนมากได้เน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นด้านสิ่งแวดล้อมของตนต่อสาธารณะในฐานะกลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่างจากการแข่งขัน

สำหรับประเทศไทยประสบปัญหาในปี 2566 มีสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมสำคัญเกิดขึ้นหลายครั้ง ซึ่งส่งผลให้ในปีถัดไปอาจต้องเผชิญกับเรื่องเหล่านี้และจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลก World Economic Forum ปี 2022 ได้ประเมินความเสี่ยงที่ร้ายแรงที่สุดของโลกในอีก 10 ปีข้างหน้า ประกอบด้วยความล้มเหลวของการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความแปรปรวนสภาพอากาศแบบสุดขั้วและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนอกจากจะประสบกับปัญหาข้างต้นแล้วยังมีมลพิษสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ยังคงเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อเนื่อง ของเสียจากรายงานประจำปี 2566 ของกองจัดการการของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 9.31 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง 10.17 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 7.47 ล้านตัน จากปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้จัดทำแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ปี พ.ศ. 2560 – 2580 (ฉบับปรับปรุง) เพื่อวางกรอบการดำเนินงานปรับเปลี่ยนสังคมไทยสู่สังคมที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงและสมดุลกับฐานทรัพยากรของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษา เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เนื่องจากปัญหาขยะอาหารเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหย และเป้าหมายที่ 12 ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในเป้าประสงค์ 12.3 ลดขยะเศษอาหาร (Food Waste) ของโลกลงครึ่งหนึ่งในระดับค้าปลีกและผู้บริโภค และลดการสูญเสียอาหารจากกระบวนการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน (Food chain) รวมถึงการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยวภายในปี พ.ศ. 2573 ในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ นักลงทุน และผู้ประกอบการเริ่มให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2563 มีบริษัทจดทะเบียนไทยร้อยละ 20.14 ได้ให้ความร่วมมือในการจัดทำรายงานความยั่งยืนตามความสมัครใจและเปิดเผยข้อมูลในมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) จากที่กล่าวมาข้างต้นปัญหาที่เกิดขึ้นอาจมาจากภาคอุตสาหกรรมต่างๆ รวมถึงภาคอุตสาหกรรมบริการที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขกับสถานการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพ

สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยในส่วนของภาคอุตสาหกรรมบริการ อาทิ ธุรกิจการจัดงานอีเวนต์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) หรือ สสปน. ได้จัดทำ “แนวทางปฏิบัติเบื้องต้นสำหรับการจัดงานอย่างยั่งยืน” เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานอีเวนต์ และอุตสาหกรรมบริการ เนื่องจากได้เห็นความสำคัญถึงการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดการรวมตัวกันของมนุษย์ย่อมก่อให้เกิดขยะ เศษอาหาร จากงานเลี้ยง ไม่ว่าจะเป็นงานอีเวนต์ขนาดใหญ่ (Public Event) เช่น งานประชุมระดับชาติ สัมมนา หรืองานอีเวนต์ส่วนบุคคล (Private Event) เช่น งานวันเกิด งานแต่งงาน ทั้งนี้ งานจัดเลี้ยงในงานอีเวนต์แต่ละประเภทย่อมมีกระบวนการและรูปแบบจัดการที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทงานเลี้ยง จำนวนแขก ผู้ร่วมงาน และสถานที่ให้บริการที่จัดงานเลี้ยง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการการผลิตอาหารอันเป็นต้นทางที่ก่อให้เกิดขยะอาหารโดยตรง ทั้งนี้สถานที่จัดงานมีส่วนโดยตรงในการรับผิดชอบเรื่องการบริหารจัดการงานขยะที่เกิดขึ้น จากการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาไปยังมุมมองของผู้ให้บริการสถานที่จัดงาน เนื่องจากมีโครงสร้างและรูปแบบของธุรกิจที่มีโดดเด่นด้านการบริหารจัดการมีความเหมาะสมที่จะศึกษารูปแบบงานจัดเลี้ยง การผลิตอาหาร การบริหารจัดการของวัสดุ และกระบวนการจัดการของเสีย เช่น อาหารที่ถูกทิ้งเป็นขยะ เป็นต้น ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการของเสีย เพื่อเป็นแนวทางการจัดการให้แก่ธุรกิจอีเวนต์และธุรกิจบริการอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตามหลักการของพัฒนารวมถึงแนวทางการจัดการของเสียจากการจัดงานอีเวนต์เพื่อให้เกิดการจัดงานที่ยั่งยืนในธุรกิจบริการต่าง ๆ ต่อไป (Kim & Han, 2010)

ดังนั้นจึงเป็นแนวทางการสร้างการจัดการของเสียสำหรับธุรกิจอีเวนต์ให้เกิดความยั่งยืน และเกิดรูปแบบการจัดงานเชิงสร้างสรรค์ และให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม ที่คำนึงถึงทรัพยากรของการจัดงานให้เกิดความยั่งยืนมากที่สุด รวมถึงเป็นการต่อยอดให้เกิดเป็นผลที่ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ทราบถึงผลกระทบและช่วยด้านการบริหารจัดการสำหรับของเสียจากรูปแบบต่าง ๆ ของการจัดงานในการลดปริมาณของเสียอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากงานอีเวนต์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการของเสียสำหรับการจัดงานอีเวนต์ในอุตสาหกรรมบริการอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวทางการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากของเสียต่อการจัดงานอีเวนต์ในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ

ในส่วนรูปแบบการจัดงานอีเวนต์ในงานบริการที่เชื่อมโยงต่ออุตสาหกรรมบริการในภาพรวม ในส่วนข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานธุรกิจอุตสาหกรรมบริการแต่ละประเภท เพื่อเป็นการเริ่มตระหนักถึงผลกระทบจากสถานการณ์การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างสิ้นเปลือง การสร้างมลภาวะให้เกิดขึ้น การใช้พลังงานในปริมาณมาก การใช้น้ำสะอาด การสร้างก๊าซเรือนกระจก การสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนหรือสังคม การสร้างผลกระทบด้านสุขภาพและความปลอดภัย การส่งผล การสร้างให้เกิดขยะ และอื่นๆ อีกมากมาย เพื่อเศษวัสดุที่เกิดจากการประดิษฐ์ตกแต่งให้คงเหลือน้อยที่สุดจากการใช้ หรือการสร้างจิตสำนึก ศิริเดช โทณวนิก (2561) ได้กล่าวถึง ปริมาณการผลิตขยะจากอาหารของโรงแรม 5 ดาว ที่มีห้องประชุมหรือบอลรูมขนาดใหญ่ และห้องอาหารอีก 4 - 5 ร้าน ปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 400 -500 กิโลกรัม ต่อวัน ต่อโรงแรม “เนื่องจากไทยเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 35 - 37 ล้านคนต่อปี เมื่อประชากรจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางมาบ้านเราแน่นอนว่าย่อมเกิดการสร้าง Food Waste จำนวนมากในบ้านเราด้วย” ดังนั้น

สิ่งสำคัญที่โรงแรมสามารถทำได้ คือ การกำหนดนโยบายเพื่อให้ผู้บริหารและพนักงานระดับปฏิบัติการนำไปใช้ ตั้งแต่ขั้นตอนการทำงานที่ต้องใส่ใจและลงรายละเอียดว่าอาหารเหลือที่มีอยู่นั้น เราสามารถนำไปทำอะไรต่อได้บ้าง เช่น โรงแรมศิวาเทล กรุงเทพฯ โรงแรมกลางเมืองย่านเพลินจิต ที่ใส่ใจในการรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีจุดยืนในการเป็นโรงแรมแห่งความสุขอย่างสมดุล เน้นในเรื่องคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาปรับใช้ อาทิ เครื่องใช้ในห้องพักเป็นผลิตภัณฑ์จากชุมชนนำมารวมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คัดสรรอาหารออร์แกนิกและปราศจากสารเคมี เพื่อรังสรรค์อาหารรสเลิศ จัดบุธในโรงแรมเพื่อส่งเสริมรายได้ให้ชุมชน การจัดการกับขยะอาหารในโรงแรม นำไปสู่การต่อยอด ใส่ใจความสุขของพนักงาน เพื่อเป็นพลังในการส่งต่อความสุขไปยังลูกค้าผ่านการบริการ หรือนำไปใช้ประโยชน์ในโครงการด้าน CSR ต่อไป “เรื่องความยั่งยืนถือเป็นสิ่งที่เราต้องทำและเอามาใส่ในโปรแกรมการทำงานในทุก ๆ วันของโรงแรม” เพราะนอกจากจะช่วยลดต้นทุนของโรงแรมแล้ว ยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้มาก

ดังนั้น แนวทางการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นการสะท้อนการแก้ไขปัญหาที่ไม่ใช่แค่ในระยะสั้นแต่สามารถนำไปต่อยอดและเพิ่มมูลค่าในระยะยาวให้แก่ธุรกิจได้ และธุรกิจการจัดงานอีเวนต์จะต้องตระหนักถึงขยะจากวัสดุ ขยะจากอาหารที่ต้องทิ้งภายหลังการจัดงานต่าง ๆ ขยะจากสิ่งปฏิกูล คุณภาพอากาศ เสียง และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ด้วยเหตุผลนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องจากการจัดงานต้องบริหารจัดการเพื่อเป็นการลดปริมาณวัตถุดิบและจัดการกับของเสียที่ไม่จำเป็น และแก้ไขปัญหาเหล่านี้ควบคู่ไปกับการรับมือ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบวงกว้างในอนาคต

2. แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดการจัดการที่ประสบความสำเร็จที่ก่อให้เกิดสภาพที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ได้เข้ามามีบทบาทในกระแสการพัฒนาของทั่วโลก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้ลงนาม Agenda 21 ในงานประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือที่เรียกว่า การประชุมเอิร์ธซัมมิต (Earth Summit) ที่เมืองริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เป็นผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างมีพันธะสัญญาในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศให้มุ่งไปสู่ความยั่งยืน สำหรับประเทศไทยนั้น ได้นำแนวคิดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้ในการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างสมดุล ทั้งในด้านคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

Boonlert (2014) ได้กล่าวถึง การพัฒนาที่ยั่งยืนว่าการพัฒนาที่สนับสนุนค่านิยมให้มีมาตรฐานการบริโภคทรัพยากรอย่างไม่ฟุ่มเฟือย อยู่ในขีดความสามารถของระบบนิเวศจะรองรับได้ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการสนองความต้องการในปัจจุบันและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักเพื่อมีทรัพยากรที่ดีสู่รุ่นต่อรุ่น ดังนั้นทิศทางการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนเพื่อสังคมที่เหมาะสมกับบริบทของสถานที่และสังคมไทยให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของคนในสังคมที่ต้องการความเท่าเทียมกัน สิทธิมนุษยชนและผลประโยชน์อื่น ๆ เช่น อาหาร สาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัยและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความเป็นธรรมในสังคมเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภาพให้เกิดความสมส่วนและเท่าเทียม ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 2015 ทางองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาของโลก เพื่อให้ประชาคมโลกได้นำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย พัฒนาจากฐานคิดแห่งความเชื่อมโยงระหว่าง 3 มิติ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของสังคม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนี้ ตามภาพที่ 1 โดยแบ่งได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 : Sustainable Development Goals: SDGs 17 ข้อ (2015)

การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างมั่นคงและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนทั้งสามมิติ คือ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ จากประสบปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน เช่น ภัยพิบัติที่เกิดจากภาวะโลกร้อนและภูมิอากาศที่ผิดปกติอย่างรุนแรง การลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ ความยากจน ความไม่เท่าเทียม และความขัดแย้งต่างๆ หากปัญหาเหล่านี้เพิ่มขึ้นในสังคม ไม่เพียงแต่จะเกิดผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ ยังจะส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของผู้คนอาจเกิดความเสี่ยงที่ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ดังนั้นประเทศทั่วโลกจึงจำเป็นต้องร่วมมือกัน รวมถึงภาคธุรกิจต่างๆ จำเป็นต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยการแก้ไขปัญหาต่างๆ และสร้างสังคมที่ยั่งยืนขึ้น

เป้าหมายที่จะจัดการทั้งหมด 17 ข้อ สะท้อน 3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) คือ มิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม บวกกับอีก 2 มิติคือ มิติสันติภาพและสถาบัน และมิติเรื่องหุ้นส่วนการพัฒนา ที่เป็นตัวเชื่อมทุกมิติของความยั่งยืนไว้ด้วยกัน รวมเป็น 5 มิติ ดังนี้

People (มิติสังคม) ครอบคลุมเป้าหมายที่ 1 2 3 4 และ 5

Prosperity (มิติเศรษฐกิจ) ครอบคลุมเป้าหมายที่ 7 8 9 10 และ 11

Planet (มิติสิ่งแวดล้อม) ครอบคลุมเป้าหมายที่ 6 12 13 14 และ 15

Peace (มิติสันติภาพและสถาบัน) ครอบคลุมเป้าหมายที่ 16

Partnership (มิติหุ้นส่วนการพัฒนา) ครอบคลุมเป้าหมายที่ 17

การขับเคลื่อนของหน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชนทุกต่างเป็นฟันเฟืองสำคัญ ที่จะช่วยกันขับเคลื่อนให้การพัฒนาโลกใบนี้ไปสู่เป้าหมายที่ยั่งยืน โดยเศรษฐกิจจะเจริญเติบโตอย่างมั่นคง ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมดำเนินต่อไปได้อย่างสันติสุข และที่สำคัญคือทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมจะต้องไม่ถูกทำลาย โดยแก่นแท้ของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นคือ การพัฒนาที่จะไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Leave No One Behind)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดงานอีเวนต์

วัชรกร มยุรี และเกติศิริ เจริญวิศาล (2563) ได้กล่าวถึง การจัดงานอีเวนต์ สถานที่จัดงาน คือ องค์ประกอบสำคัญในการจัดงาน เนื่องจากสถานที่ต้องมีความสามารถในการรองรับการจัดงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่งานอีเวนต์ส่วนบุคคล (Private Event) เช่น งานวันเกิด งานแต่งงาน งานเลี้ยง องค์กร รวมถึงงานอีเวนต์ขนาดใหญ่ (Public Event) เช่น งานประชุมระดับชาติ งานแสดงสินค้าต่าง ๆ สถานที่จัดงานจึงแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ศูนย์ประชุม โรงแรมและรีสอร์ท และสถานที่จัดงาน รูปแบบอื่น เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา เป็นต้น

สมาคมผู้จัดประชุมอาชีพนานาชาติ (IAPCO) ได้กล่าวถึง อุตสาหกรรมไมซ์ หมายถึง การจัดประชุม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การจัดประชุมนานาชาติ และการจัดแสดงสินค้านานาชาติ ที่สามารถจำแนกได้หลากหลายแบบแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่เลือกใช้ในการจำแนกซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งขนาดของงาน ผู้จัดงาน เนื้อหาของงาน ความซับซ้อน หรือวัตถุประสงค์ในการจัดงาน ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) **การจัดประชุม M = Meetings** คือ การประชุมสัมมนาระดับองค์กร หรือศึกษาดูงานทั้งระดับกลุ่มบุคคลมาจากองค์กรเดียวกันหรือต่างองค์กร โดยจะเป็นการประชุมเฉพาะกิจหรือมีการวางแผนล่วงหน้า เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสาร ตัวอย่างเช่น การประชุม สามัญประจำปี ประชุมคณะกรรมการ ฯลฯ การจัดงานทางการตลาดประเภทนี้สามารถจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือไม่มีวัตถุประสงค์ทางการค้าก็ได้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้จัดงาน

2) **การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล I = Incentives** คือ การให้รางวัลหรือตอบแทนเป็นรางวัลสำหรับความสำเร็จหรือผลงาน การจัดการเดินทางเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงานหรือบุคคลที่ปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายขององค์กร ถึงแม้กิจกรรมพิเศษนี้เป็นการจัดงานเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของคนเพียงหนึ่งคนหรือเพียงกลุ่มหนึ่ง แต่ขนาดของงานนั้นอาจมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป

3) **การจัดประชุมนานาชาติ C = Conventions** คือ การประชุมสมาคมวิชาชีพของสมาคมวิชาชีพเดียวกันหรือแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดประชุมระดับประเทศ ระดับภูมิภาคไปจนถึงระดับนานาชาติ จัดโดยองค์กรสมาคมระดับชาติหรือรัฐบาล เป็นการประชุมที่ออกแบบมาสำหรับ การอภิปราย หาข้อเท็จจริง การแก้ปัญหา และการให้คำปรึกษา

4) **การจัดแสดงสินค้านานาชาติ E = Exhibitions** คือ การจัดงานแสดงสินค้าเพื่อกลุ่มเป้าหมายแต่ละอุตสาหกรรมและธุรกิจ โดยอาจจะเป็นการแสดงสินค้านี้ระหว่างคนทำธุรกิจด้วยกัน (Business – to - Business (B2B)) หรือเปิดให้คนทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ (Business – to – Consumer (B2C)) โดยมีการจัดงานแสดงสินค้านี้ระหว่างผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และผู้ประกอบการที่ควบคู่ไปกับผู้บริโภคการนำเสนอสินค้าหรือบริการให้กับกลุ่มเป้าหมาย ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการขายหรือการสร้างการรับรู้

4. แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ

อุตสาหกรรมบริการมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ รวมถึงการสร้างรายได้ให้กับองค์กรเป็นอย่างมาก ซึ่งธุรกิจอุตสาหกรรมบริการเป็นการให้บริการเพื่อให้ลูกค้าเกิดความประทับใจในบริการนั้น ๆ เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจอุตสาหกรรมไมซ์ เป็นต้น และธุรกิจอุตสาหกรรมบริการมีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นการกระทำเป็นกระบวนการกิจกรรมจึงไม่มีตัวตน แตกต่างจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีรูปร่าง มีตัวตนชัดเจน และความไม่มีตัวตนของบริการ ทำให้ไม่สามารถสัมผัสและแตะต้องได้ ความแยกจากกันไม่ได้ (Inseparable) กิจกรรมบริการ ดำเนินไปในขณะส่งมอบบริการนั้นแก่ผู้ซื้อหรือผู้ใช้บริการในเวลาเดียวกัน ไม่อาจแยกบริการจากผู้ให้บริการได้ ไม่ว่าผู้ให้บริการนั้นจะเป็นคนหรือเครื่องจักร และต้องให้บริการรายคน จนเสร็จกระบวนการนั้น ทำให้การบริการมีข้อจำกัดเรื่องเวลา แต่การบริการวัดระดับ

ความคุณภาพความพึงพอใจ ดังนั้นธุรกิจอุตสาหกรรมบริการจึงต้องตระหนักถึงผลเสียกับเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เช่น ปริมาณอาหารถูกทิ้งจำนวนมาก ขยะจากการจัดงาน อากาศ เสีย เป็นต้น โดยต้องบูรณาการของเหลือมาแปรรูปให้เกิดเป็นผลประโยชน์ต่อยอดเป็นมูลค่า สร้างรายได้ให้กับองค์กรด้านการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการจัดงานอีเวนต์อย่างยั่งยืน โดยการผลักดันให้มีการลดปริมาณจัดการขยะหรือของที่เหลือใช้จากการจัดงานที่ถูกทิ้งให้มีปริมาณที่น้อยลง โดยการนำหลัก 3Rs มาประยุกต์ใช้ด้วย คือ ลดปริมาณสิ่งที่ไม่จำเป็นในการใช้ ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ และร่วมกันแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยมีแนวทางในการจัดการให้มีประสิทธิภาพ 5 ประการ คือ 1. จัดเก็บอุปกรณ์ ขยะ ให้หมดไม่ให้คงค้าง 2. มีการวางแผน จัดเตรียมสิ่งที่ใช้ในการจัดงาน รวมถึงอาหารและเครื่องดื่มให้เพียงพอจนไม่เหลือมากจนเกินไปกับที่ลูกค้าต้องการ 3. ลดปริมาณสิ่งประดิษฐ์ตกแต่งสถานที่หรือสามารถนำมารีไซเคิล 4. ตรวจสอบปริมาณของเหลือใช้ที่คงค้างอยู่ในสายการผลิตให้มีคุณค่า 5. สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้เหลือเป็นขยะ (กวีนิพนธ์ เรื่องเอี่ยม และคณะ, 2562)

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล (Study Conclusions and Discussion)

1. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากของเสียในการจัดงานในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ

จากการวิเคราะห์ในด้านของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากของเสียในการจัดงานในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดงานอีเวนต์ส่วนบุคคล (Private Event) เช่น งานวันเกิด งานแต่งงาน งานเลี้ยงองค์กร รวมถึงงานอีเวนต์ขนาดใหญ่ (Public Event) เช่น งานประชุมระดับชาติ งานแสดงสินค้าต่าง ๆ ซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบได้ เป็น 4 ด้าน คือ การจัดงานด้านการจัดประชุม M = Meetings การจัดงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล I = Incentives การจัดงานด้านการจัดประชุมนานาชาติ C = Conventions และการจัดงานด้านการจัดแสดงสินค้านานาชาติ E = Exhibitions ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบ 3 ประเด็น คือ ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ ผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านสังคม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ การที่มีของเสียจากการจัดงานอีเวนต์ในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการเป็นจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงการลงทุนหรือใช้วัตถุดิบที่เกินความจำเป็นหรือไร้ประโยชน์ในเชิงคุณค่าทางเศรษฐกิจส่งผลต่อการคำนวณค่า GDP ของประเทศเนื่องจากการใช้สินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการจากชุมชนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ เช่น การซื้อวัตถุดิบจากชุมชนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ การขนส่งและต้นทุนสินค้า และผลิตภัณฑ์ของชุมชนอาจเกิดขยะ เศษอาหาร สิ่งปฏิกูล และวัสดุต่าง ๆ ที่ผลิตนั้นจะถูกนำไปให้มนุษย์หรือลูกค้านำไปใช้บริโภคที่ดีขึ้น กลับถูกนำไปทิ้งอย่างไม่มีค่า ซึ่งถ้าหากทุกคนสามารถลดอัตราของเสียต่าง ๆ ที่ถูกทิ้งลงและอุปกรณ์ให้เหลือน้อยลงจากการที่รายจ่ายเพิ่มมากขึ้นอาจจะเป็นผลทำให้เกิดรายจ่ายที่น้อยลงในด้านของการจัดงานแล้ว จะส่งผลต่อปริมาณอุปกรณ์ วัตถุดิบต่าง ๆ การจัดงานจำนวนที่มากขึ้นไม่ส่งผลต่อการขาดแคลนวัตถุดิบ และทำให้สินค้าในราคาตลาดย่อมมีราคาที่ถูกลง ทั้งนี้จะสามารถให้ผู้บริโภคบางรายที่ไม่มีโอกาสในการจัดงานมีโอกาสในการบริโภคเพิ่มมากขึ้นได้อีกทางหนึ่งด้วย

ประเด็นที่ 2 ผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อม การกำจัดของเสียที่เกิดจากความไม่ต้องการของการจัดงานอีเวนต์จึงเป็นเหตุสำคัญที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากของเสียที่ถูกทิ้งส่วนใหญ่มักจะนำไปฝังกลบ ก่อให้เกิดก๊าซมีเทน ก๊าซเรือนกระจก ที่จะส่งผลให้เกิดสภาวะเรือนกระจกที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อการใช้ทรัพยากรไม่มีความรับผิดชอบ เช่น ไม่ลดการใช้น้ำ ไม่ลดการใช้พลังงาน ไม่ลดปริมาณขยะ การไม่รีไซเคิลขยะ การไม่ป้องกันมลพิษ (น้ำเสีย อากาศเสีย) ผลกระทบด้านเสียง เป็นต้น เป็นผลที่ทำให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติหลายด้าน

ประเด็นที่ 3 ผลกระทบเชิงสังคม การไม่ส่งเสริมความยั่งยืนในการจัดงานร่วมกับห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และชุมชน เช่น การจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และเศรษฐกิจ การไม่ส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ตลอดจนอายุขัยของสินค้าและบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงผู้ประกอบการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานและชุมชน

ดังนั้น ถ้าผลกระทบเหล่านี้มีการจัดการให้มีจำนวนปริมาณที่น้อยลงก็จะส่งผลให้มีพื้นที่สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น และปริมาณการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีประโยชน์ต่อแนวทางการจัดการของเสียต่อการจัดงานในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการอย่างยั่งยืน

2. แนวทางการจัดการของเสียต่อการจัดงานในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการอย่างยั่งยืน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับของเสีย อาทิ พลังงาน ปริมาณขยะ ไร้เชื้อเพลิง มลพิษ (น้ำเสีย อากาศเสีย) เสียมีปริมาณมากทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในด้านของเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยทางภาครัฐและภาคเอกชนต่างมีแนวทางในการจัดการกับของเสียที่ถูกทิ้งจากการจัดงาน โดยแนวโน้มของโลกให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจที่ห่วงใยสังคม สิ่งแวดล้อมและสร้างผลกำไรสูงสุดให้แก่ธุรกิจ ซึ่งอุตสาหกรรมการจัดงานเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมบริการที่ให้ความสนใจต่อแนวโน้มดังกล่าวเป็นอย่างมาก

สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (สสปน.) (2561) เล็งเห็นความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ เกี่ยวกับนโยบายด้านการสร้างความยั่งยืนในการจัดงานสำหรับอุตสาหกรรมบริการ เพื่อรองรับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน โดย สสปน. ได้ดำเนินการยกร่างแผนแม่บทด้านการจัดการอุตสาหกรรมไมซ์ (การจัดงาน) อย่างยั่งยืน ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) โดยมีมุ่งหมายให้ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็นเมืองแห่งอุตสาหกรรมไมซ์ (การจัดงาน) อย่างยั่งยืนชั้นนำของโลกด้วยนโยบายด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งแผนแม่บทนี้ดำเนินการสอดคล้องกับแผนแม่บทอุตสาหกรรมบริการของประเทศไทย ด้วยการกำหนดกลยุทธ์ การพัฒนารูปแบบของแผนการดำเนินงาน และกิจกรรมที่มุ่งการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการกำหนดแผนส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจการจัดงานให้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และแนวทางที่ชัดเจนในการจัดงานอย่างยั่งยืน นำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรของผู้ประกอบการเอง สร้างผลกำไร และรวมทั้งการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยกำหนดนโยบายด้านการจัดการอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ อย่างน้อยด้านละ 1 รายการ โดยมีทางเลือกจาก ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านสิ่งแวดล้อม

- การใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบต่อ เช่น การลดการใช้น้ำ และการลดการใช้พลังงาน เป็นต้น
- การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดปริมาณขยะ การรีไซเคิลขยะ การป้องกันมลพิษ (น้ำเสีย อากาศเสีย) เป็นต้น
- การลดผลกระทบเชิงลบจากการจัดงาน เช่น การลดผลกระทบด้านเสียง การลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดการจราจรติดขัด เป็นต้น
- การลดมลภาวะที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เช่น การลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การลดปริมาณการใช้โฟม เป็นต้น
- การปกป้อง และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้วัสดุจากไม้ การปลูกป่า เป็นต้น

2. ด้านสังคม

- การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ เช่น เปิดสถานประกอบการ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้แก่เยาวชน/นักเรียน/นักศึกษา

- การส่งเสริมอาชีพอนามัยและความปลอดภัยของบุคลากร (Health and Safety) กำหนดให้มีการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความปลอดภัย การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน กำหนดมาตรการดูแล ทางด้านเทคนิคอื่นๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะงาน เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจ เกิดขึ้นจากการทำงาน และไม่ให้เกิดการหยุดชะงักในการทำงาน

- การส่งเสริมความยั่งยืนในการจัดงานร่วมกับห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และชุมชน เช่น การจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้มีการกำกับดูแล กิจกรรมที่ดี ตลอดอายุขัยของสินค้าและบริการ ซึ่งครอบคลุมถึง ผู้ประกอบการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงาน และชุมชน

- การส่งเสริมการดำเนินงานของผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) อย่างมีจริยธรรม เช่น การดำเนินกิจกรรมต่อต้านการทุจริต การส่งเสริมจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ เช่น การไม่ใช้และไม่สนับสนุนสินค้า ละเมิดลิขสิทธิ์ การไม่รับอามิสสินจ้าง การดำเนินธุรกิจแบบมีธรรมาภิบาล

3. ด้านเศรษฐกิจ

- การสร้างงาน เช่น การสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนทั้งผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์ขึ้น หรือการนำมาแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ ได้

- การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green Procurement) เช่น การซื้อสินค้าหรือ บริการที่ได้รับการรับรองว่าเป็นผลิตภัณฑ์สีเขียว หรือบริการสีเขียว

- การใช้สินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการจากชุมชนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ เช่น การซื้อวัตถุดิบจากชุมชนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อเป็นการลดค่าขนส่งและต้นทุนสินค้า และยังเป็นการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชน

- การสร้างคุณค่าให้ชุมชน เช่น การสร้างชื่อ อัตลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่ รู้จักแก่สาธารณะ เพื่อสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการจาก ชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี (2559) โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ปี พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน มีการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารเพื่อผลักดันให้มีการจัดการขยะหรืออาหารที่ถูกทิ้งมีปริมาณที่น้อยลง ซึ่งเป็นการจัดการให้เกิดความร่วมมือ วางแผน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการช่วยลดปริมาณบางส่วน อาทิ อาหารที่เหลือจากการจัดกิจกรรมหรือการจัดงานนำมาแปรรูปโดยไม่ทิ้งขยะ โดยนำหลัก 3 Rs มาประยุกต์ใช้ด้วย คือ ใช้ในสิ่งที่จำเป็นหรือลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ การนำไปแปรรูปใหม่และสามารถก่อให้เกิดมูลค่าได้ แต่อีกกรณีหนึ่ง คือการลดที่ต้นเหตุเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้บริโภค โดยการจัดการขยะจากอาหารในการจัดงานเป็นอีกหนึ่งส่วนที่สำคัญที่สามารถผลักดันให้มีการจัดการ วางแผน เพื่อรองรับปัญหาพร้อมการแก้ไขให้เกิดความยั่งยืน โดยผู้เขียนได้มีแนวทางการจัดการของเสียจากงานอีเวนต์เพื่อความยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการให้มีประสิทธิภาพ 5 ประการ คือ 1. จัดเก็บขยะ ให้หมดไม่ให้เกิดค้าง 2. มีการวางแผน จัดเตรียมสิ่งที่ใช้ในการจัดงาน รวมถึงอาหารและเครื่องดื่มให้เพียงพอจนไม่เหลือมากจนเกินไปกับที่ลูกค้าต้องการ 3. ลดปริมาณสิ่งประดิษฐ์ตกแต่งหรือสามารถนำมาแปรรูป 4. ตรวจสอบปริมาณของเหลือใช้ที่คงค้างอยู่ในสายการผลิตให้มีคุณค่า 5. สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจไม่ให้เกิดเป็นขยะ ด้วยเหตุผลนี้จึงสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations, 2016) ในข้อที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ ส่งเสริม

เกษตรกรรมที่ยั่งยืน โดยเมื่อปริมาณอาหารที่เหลือและเพียงพอโดยไม่มีการทิ้งของเสียหรืออาหารที่ถูกทิ้งมากเกินไป เป็นผลทำให้เกิดหลักประกันที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย และเพียงพอต่อความต้องการได้ ดังนั้นเมื่อกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมบริการจะต้องเน้นย้ำต่อบุคลากรในสายงานที่ปฏิบัติงานที่มีผลต่อภาคการผลิตอาหารให้มีการบูรณาการของที่เหลือนำมาแปรรูป การเก็บ ตลอดจนกระบวนการย่อยเศษอาหาร เพื่อให้เกิดเป็นผลประโยชน์ให้เกิดคุณค่าและต่อยอดเป็นมูลค่าในการสร้างรายได้ให้กับองค์กรต่างๆ ได้อีกทางหนึ่ง ด้วยเหตุผลนี้ปัญหาด้านการจัดการอาหารที่ถูกทิ้งจะได้มีกระบวนการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการแก้ไขและพัฒนาให้ต่อยอดจากการจัดงานกิจกรรมพิเศษทางการตลาดในภาคอุตสาหกรรมบริการอย่างยั่งยืนและมีเสถียรภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

1. ด้วยความพร้อมของการจัดการของเสียจากงานอีเวนต์เพื่อความยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการในปัจจุบัน ยังต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการจัดการให้เกิดภาพลักษณ์ของความยั่งยืนที่เข้ามาจับภาพและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว แต่ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาในระยะยาวควรมีกฎ ระเบียบและนโยบายที่ทำให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติไปในทิศทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเพื่อส่งผลให้ในอนาคตประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีควบคู่กับการมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์และยั่งยืน ผลการวิเคราะห์จากงานชิ้นนี้จะเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เกิดการจัดการจากงานอีเวนต์หรือในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานภาครัฐควรมีกำหนดและมีมาตรการในการรองรับของเสียจากการจัดกิจกรรมกิจกรรมต่างๆ ในภาคอุตสาหกรรมบริการไปใช้ประโยชน์ให้เกิดมูลค่าแก่ประเทศ หรือจัดทำแผนระยะยาวที่เป็นการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นให้เห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อาทิ ขยะอินทรีย์ (ขยะอาหาร) ของเสียอันตรายจากการจัดงาน ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ดำเนินการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการของเสียที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กวีรัตน์ เรืองเอี่ยม, อรทัย ทองนพคุณ และอดิเทพ กำแพงเสรี. (2562). แนวทางการจัดการ อาหารที่ถูกทิ้ง (Food Waste) จากการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อความยั่งยืนของธุรกิจ อุตสาหกรรมบริการ. *Dusit Thani College Journal*, 13(3), 546–557.
- ศิริเดช โทณวนิก (2561). *บันดูลิตครบมิติความยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2561, สืบค้นจาก <https://forbesthailand.com>
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (สสปน.) (2561). *ทิศทางกลยุทธ์ไมซ์ไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. สำนักพิมพ์: สำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานยกรัฐมนตรี (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2559 จาก https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf
- Boonlert, W. (2014). Factors affecting students' intentions to study at universities adopting the "student-as-customer" concept *International Journal of Educational Management*, 28(6), 676-693.

- Chen, C., Chen, Y., & Hou, J. H. (2009). CiteSpace II: Recognition and Visualization of New Trends and New Dynamics in Scientific Literature. *Journal of the China Society for Scientific and Technical Information*, 28, 401-421.
- Kim, Y. & Han, H. (2010) Intention to Pay Conventional-Hotel Prices at a Green Hotel—A Modification of the Theory of Planned Behavior. *Journal of Sustainable Tourism*, 18, 997-1014. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.490300>
- United Nations (2016). *The Sustainable Development Agenda*. Sustainable Development Goals. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda-retired/>
- Wei, Y., Zhang, Y.J., & Cai, Y. (2013). Growth or longevity: the TOR's decision on lifespan regulation. *Biogerontology*, 14(4), 353-63.

บทความวิจัย

**พฤติกรรมความตั้งใจใช้ของครูในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนในรูปแบบของความรู้
ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**

ศรีสะเกษ ยโสธร

พนิดา สุวรรณวงศ์*, กิจชัย สุภาพ และวิสุทธ์ เวียงสมุทร

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อีเมล: supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

วิธีการพัฒนาหมายถึงวิธีการวิเคราะห์การใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนในรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี และผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูจำนวน 394 คนแล้วนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่ามีอิทธิพลขององค์ประกอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสอนในรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยีในด้าน การใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี (AI-TPACK) ความคาดหวังของผลปฏิบัติงาน (Performance UTAUT Expectancy) ความคาดหวังของผล (Effort Expectation) เงื่อนไขการประสานงาน (Facilitating Condition) และอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจใช้อย่างมีนัยสำคัญที่คะแนนมาตรฐานเท่ากับ .23, .21, .16, .09 และ .12 (Sig .000) ตามลำดับ องค์ประกอบทั้ง 5 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ R^2 .34 มีความคลาดเคลื่อนสะสม .28 ความแปรปรวน $F = 40.27$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับมีความคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุเป็นอิสระต่อกัน จึงอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยีสามารถมีผลกระทบต่อพฤติกรรมความตั้งใจใช้ของครูที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ พฤติกรรมตั้งใจใช้ของครู, การใช้ปัญญาประดิษฐ์, รูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวก, วิธีสอนและเทคโนโลยี

Received: June 5, 2024, Revised: June, 22, 2024, Accepted: June, 25, 2024

* Corresponding author

TEACHERS' BEHAVIOR INTENTION ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE USAGE IN
TECHNOLOGY AND PEDAGOGICAL AND CONTENT KNOWLEDGE MODEL, SISAKET
AND YASOTHON SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

Panida Suwannawong, Kitchai Suphap, and Wisut Weangsamut*
The Eastern University of Management and Technology
E-mail: supapornth2366@gmail.com

Abstract

There are various methods to develop on how to analyze artificial intelligence usage in technology and pedagogical and content knowledge model. The researcher collected 394 respondents of the samples before analyzed by multi-regression analysis.

The findings revealed that the components of artificial intelligence usage in technology and pedagogical and content knowledge in terms of AI-TPACK, performance UTAUT expectancy, effort expectation, facilitating condition and social influence, influenced significantly on behavior intention at Beta = .23, .21, .16, .09 and .12 (Sig .000), respectively. These five components explained coefficient correlation at $R^2 = .34$, Std. error = .25, $F = 40.27$ (Sig .05). It can be concluded that the components of artificial intelligence usage in technology and pedagogical and content knowledge could impact differently on teachers' behavior intention.

Keywords: Teachers' Behavior Intention, Artificial Intelligence Usage, Technology and Pedagogical and Content Knowledge Model

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

ปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence: AI) เป็นกระแสเปลี่ยนโลกโดยใช้เครื่องกล (Auto machine) มีปฏิกริยาอัจฉริยะในหลายภาคส่วนอุตสาหกรรม สำหรับภาคการศึกษา AI สามารถเปลี่ยนพื้นฐานความเข้าใจและการปฏิบัติของการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม AI ถูกใช้เป็นเทคนิคของมุมมองเพื่อการพัฒนากระบวนการ การศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับของครู (Teacher Perception) ใช้ AI เพียงจะเริ่มต้นพร้อมการใช้ AI หรือเพิ่มการปฏิรูประบบการสอน การใช้ AI ในการสอนของรายวิชา การออกแบบ AI ในรูปแบบการสอน การศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาตามแนวโน้มของการปฏิบัติ AI และการตั้งใจใช้ AI ในการสอนของครูมัธยมศึกษา เป็นการดัดแปลงทฤษฎี การควบคุม การยอมรับ และการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology: UTAUT) หรือรูปแบบการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจของครู (Teachers' Behavioral Intention to Use AI) รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและเนื้อหาความรู้ (Technological Pedagogical and Content Knowledge: TPACK) เป็นตัวแปรของอิทธิพลการใช้ AI ทั้งนี้เนื่องจาก UTAUT และ TAM ได้ถูกใช้อย่างแพร่หลายเพื่อศึกษาผลของการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อพฤติกรรมความตั้งใจใช้เทคโนโลยี (Vankatesh et al., 2003) นอกจากนี้ TPACK ยังเป็นการประเมินความรู้ของครูในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการสอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของ UTAUT และ TAM เนื่องจาก UTAUT และ TAM เป็นความสามารถในการใช้ (Usability) และประโยชน์จากการใช้ (Usefulness) ในการใช้เทคโนโลยีในทัศนะของผู้ใช้ในขณะที่ TPACK เป็นการจบของความรู้ของครูและการออกแบบในการบูรณาการเทคโนโลยี (An et al., 2023)

Su et al. (2022) อธิบายปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อการสอนในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจาก AI เป็นการขับเคลื่อนชีวิตมนุษย์โดยทั่วไปมากกว่าการใช้ AI ในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในภาคการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ต้องเรียน AI คำว่า AI หมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อแสดงพฤติกรรมอัจฉริยะมนุษย์โดยนวัตกรรมเทคโนโลยีเช่น เครื่องกลการเรียนรู้ กระบวนการภาษาธรรมชาติ เครือข่ายกลาง ทั้งนี้ รัฐบาลและสถานศึกษาทั่วโลกได้เริ่มค้นคว้าและรวบรวมบทความวิจัยเช่น ผู้กำหนดนโยบาย นักพัฒนาซอฟต์แวร์ และครูในการออกแบบหลักสูตร เครื่องมือ การเรียนการสอน ความรู้เนื้อหา และวิธีการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักและความรอบรู้เกี่ยวกับ AI (Ng et al., 2021) โดยที่ในอดีตที่ผ่านมา AI มักจะถูกใช้เฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยหรือเฉพาะนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และวิศวกรรม ด้วยกลุ่มอายุในปัจจุบันทำให้ AI ถูกใช้ในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยเน้นการเรียนการสอน (Pedagogics) ทักษะ (Skill) และเครื่องมือหรือแพลตฟอร์ม ทำให้ต้องเตรียมครูผู้สอนในกลุ่มเจนเนอเรชั่น AI ที่ต้องมีประสบการณ์และการปฏิบัติในหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน (Chiu, 2021) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูมืออาชีพ (Teacher Professional Development) ที่เป็นการพัฒนาทักษะ (Skill) ความรู้ (Knowledge) ความเชี่ยวชาญ (Expert Use) และลักษณะอื่นจากครู โดยครูหลายคนมีความกังวลเกี่ยวกับการสอนด้วย AI เนื่องจากขาดความมั่นใจในความเข้าใจและขาดการศึกษาความสำคัญของเทคโนโลยีการเรียนการสอนและเนื้อหาความรู้ (Technology and Pedagogical and Content Knowledge: TPACK) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาวิธีการสนับสนุนความรู้ที่เป็นปัจจัยเพื่อการใช้ AI ในการสอน (Su et al., 2022) นอกจากนี้ Chiu (2021) ได้นำเสนอเป้าหมายของการศึกษา AI ประกอบด้วย 1) การเตรียมเยาวชนในการใช้ชีวิตกับ AI 2) การพัฒนาพรสวรรค์ AI โดยการสร้างความเข้าใจเชิงลึกของ AI และ 3) การฝึกอบรมแบบมืออาชีพในอนาคตในการบูรณาการ AI เข้ากับการทำงาน ดังนั้น แนวคิด AI และความรู้สามารถนำรายวิชาต่างๆเช่นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคม โดยการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรเพื่อสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์

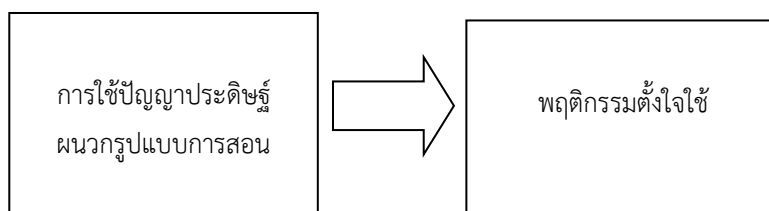
บทความของ Chassignol et al. (2018) อธิบายบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาว่ามีผลต่อกระบวนการเรียนและการพยากรณ์ความเป็นไปได้ในแนวทางต่างๆของสถาบันศึกษา AI มีประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การปรับแต่งแนวทางวิชาการ (Customized Academic) การช่วยแนวทางการสอน (Innovative Teaching Approach) การประเมินโดยเทคโนโลยี (Technology-Improved Evaluation) และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ทั้งนี้ Edwards et al (2018) ได้อธิบายในทัศนะของผู้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการปรับปรุงแฟ้มข้อมูลตนเอง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ส่วนตัวในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนตัวเนื่องจากผู้ใช้ได้รับความง่ายในการใช้ (Perceived Ease of Use) และการได้รับประสิทธิภาพ (Perceived Efficacy) เทคโนโลยีการเรียนการสอนและความรู้เนื้อหา (Technological Pedagogical and Content Knowledge: TPACK) ใช้เพื่ออธิบายความรู้ของครูในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้าสูการสอน เนื้อหาสำคัญของ TPACK เป็นรูปแบบของการออกแบบความรู้ในบริบทของความรู้ลึกเช่น รูปแบบของโครงสร้างความรู้ที่เป็นพลวัตในหัวข้อเฉพาะและนักศึกษา ครูที่มีความโน้มเอียงสูงต่อ TPACK จะสามารถมีความรู้ลึก (Make Senses) ในการรวบรวมเทคโนโลยีและสร้างสรรค์บทเรียนและการปฏิบัติใหม่เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม Koehler et al (2014) อธิบายว่า TPACK ถูกสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานของความรู้ 3 รูปแบบได้แก่ 1) ความรู้เทคโนโลยี (Technological Knowledge: TK) 2) ความรู้การเรียนการสอน (Pedagogical Knowledge: PK) 3) ความรู้เนื้อหา (Content Knowledge: CK)

ขณะที่ จิรายุทธิ์ อ่อนศรี (2562) ได้อธิบายกรอบแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM ตามแนวคิด TPACK Model ดังนี้ 1) ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge) หรือ TK หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้สอน ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้สื่ออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ทั้งในส่วนของ (Software) และฮาร์ดแวร์ (Hardware) ต่างๆ รวมไปถึงอุปกรณ์ต่อพ่วงที่เกี่ยวข้อง (Associated peripherals) เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน เช่น ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีจากเว็บ 2.0 (Web 2.0 tools) ต่างๆ เช่น Wiki อะไรคือ TPACK Blogs, Facebook เป็นต้น 2) ความรู้ด้านวิธีการสอน (Pedagogical Knowledge) หรือ PK หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้สอนที่ นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน หรือที่เกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน รวมไปถึงกลยุทธ์หรือกระบวนการ, การปฏิบัติหรือวิธีการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน ในส่วนนี้ไม่รวมถึงทฤษฎีการศึกษา (Educational theories) และวิธีการประเมิน (Assessment methods) เช่น การเรียนการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem - based Learning: PBL), วิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem - based Learning: PBL), การเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นหลัก (Brain - Based Learning), วิธีสอนแบบ โครงการ (Project Method), การจัดการเรียนรู้แบบ ค้นพบ (Discovery Method), วิธีสอนแบบศึกษาด้วยตนเอง (Self-Study Method) เป็นต้น 3) ความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge) หรือ CK หมายถึง สาร, ข้อมูล, แนวคิด, หลักการที่ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการในหลักสูตรที่ต้องการที่จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียน เช่น คณิตศาสตร์, ภาษาไทย, วิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ

ส่วน Fang et al (2011) อธิบายการตั้งใจ (Intention) เป็นพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ไม่เปลี่ยนแปลง (Unchanged) เช่น เกี่ยวกับการตั้งใจซื้ออีก (Repurchase Intention) จึงหมายถึงความตั้งใจของบุคคล (Individuals Willingness) ในการแสดงพฤติกรรมเฉพาะ (Specific Behavior) ทฤษฎีของการกระทำที่มีเหตุผล เพื่ออธิบายพฤติกรรมเช่นนี้ว่า เป็นการกระทำที่มีเหตุผลซึ่งตามด้วยพฤติกรรมความตั้งใจ (Behavior intention) พฤติกรรมความตั้งใจจึงเป็นรูปแบบของข้อมูล (Information) หรือความเชื่อ (Belief) ของบุคคลที่มีพฤติกรรมภายใต้การพัฒนาของตนเองแล้ว ทั้งนี้ TAM เป็นรูปแบบของการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เป็นการพยากรณ์พฤติกรรมความตั้งใจของผู้ใช้โดยใช้ปัจจัยของการได้รับประโยชน์ (User

Behavioral Intention) และการได้รับความง่ายในการใช้ (Perceived Ease of Use) สามารถพยากรณ์ทัศนคติของผู้ใช้ที่มีต่อเทคโนโลยี ทั้งนี้การได้รับความง่ายในการใช้พยากรณ์พฤติกรรมความตั้งใจของผู้ใช้โดยผ่านการได้รับประโยชน์และพฤติกรรมความตั้งใจสามารถพยากรณ์การใช้โดยปกติ และ Lee et al (2007) อธิบายการได้รับคุณค่า (Receiving Value) เป็นกรอบการยอมรับของผู้บริโภค (Consumer Acceptance) ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน เป็นการเปรียบเทียบด้านต้นทุน (Cost) และผลประโยชน์ (Benefit) ที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยี การได้รับคุณค่าเป็นกุญแจสำคัญในการทำให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมตั้งใจ (Behavior Intention) ดังนั้นเทคโนโลยีที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดคุณค่าต้องมีลักษณะการใช้งาน (Function) ที่แตกต่างกัน ใช้แล้วเพลิดเพลิน (Hadronic) และมีคุณค่าทางสังคม (Social Value) และราคา (Price) ที่ผู้บริโภคต้องการ ถ้าผู้บริโภคได้รับประโยชน์มากกว่าค่าใช้จ่ายที่จ่าย ผู้บริโภคก็จะใช้เทคโนโลยีใหม่ ในขณะเดียวกันถ้าผู้บริโภคประโยชน์น้อยโดยข้อจำกัดของเทคโนโลยี ผู้บริโภคก็จะเปลี่ยนการใช้ อย่างไรก็ตามถ้าเทคโนโลยีใหม่หรือแอปพลิเคชันที่มีลักษณะการใช้งานมากมาย (Sural Function) มีความเพลิดเพลินในการใช้ (Hadronic) คุณค่าทางสังคม (Social Value) ผู้บริโภคจะใช้แอปพลิเคชันนั้น

Neff (2009) อธิบายพฤติกรรมของคน (People's Behavior) ในรูปแบบของการแลกเปลี่ยน (Transaction) ระหว่างการกระทำ (Action) ความเชื่อ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์ผนวกรูปแบบการสอนที่ส่งผลต่อการทำนายพฤติกรรมตั้งใจใช้ปัญญาประดิษฐ์ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีสถานศึกษาทั้งหมด 83 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ บุคลากรทางการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการฝ่าย หัวหน้าฝ่าย ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างชั่วคราวหรือตำแหน่งอื่นๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 83 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5 คน ได้จำนวนตัวอย่าง 415 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากทุกหน่วยประชากร เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกหน่วยได้ตอบคำถามการวิจัยนี้

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ระดับชั้นที่สอนในปัจจุบัน รายวิชาที่เคยเรียนและประสบการณ์สอน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความเชื่อมั่นของความรู้ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะทางการศึกษาของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมจังหวัดอุบลราชธานี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 4 ระดับ จำนวน 3 ข้อ มีทั้งหมด 8 คำถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ 1) ความรู้เนื้อหา 2) ความรู้เนื้อหาและความรู้เทคโนโลยี 3) ความรู้เทคโนโลยีและความรู้การเรียนการสอน

คำถามเกี่ยวกับระดับความมั่นใจในการสอน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะทางการศึกษา จำนวน 4 ข้อ 20 คำถาม ประกอบด้วย 1) ประสบการณ์ในการสอนด้วยปัญญาประดิษฐ์ 2) วิชาที่บูรณาการด้วยปัญญาประดิษฐ์กับหลักสูตร 3) ความถี่ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์สอนต่อเดือน 4) รูปแบบของการเรียนปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้ปฏิบัติในชั้นเรียน

คำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ 21 คำถาม ประกอบด้วย 1) การใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี 2) ความคาดหวังของผลปฏิบัติงาน 3) ความคาดหวังของผล 4) สถานการณ์ประสานงาน 5) อิทธิพลทางสังคม

2. การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับประชากรอื่นที่อยู่นอกเขตจังหวัดอุบลราชธานี แล้วนำกลับมาทดสอบความตรงและความเชื่อมั่น โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์สำหรับการทดสอบต่อไปนี้

2.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยถือเอาค่า KMO ต้องไม่ต่ำกว่า .80 และมีค่า Extraction ตั้งแต่ .40 ขึ้นไป

2.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยใช้ค่า Cronbach's Alpha มากกว่า .80 กับความเที่ยงตรงรายข้อ ต้องไม่น้อยกว่า .30 แปลผลได้ว่า แบบสอบถามมีคุณภาพพอสำหรับนำไปเก็บข้อมูล

และได้ผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามนี้มีค่า KMO = .48, .58, .67 และ .55

มีค่า Extraction ระหว่าง .44-.77, .30-.77, .37-.65 และระหว่าง .47-.77

ค่า Variance ร้อยละ 61.23, 55.09, 52.48 และร้อยละ 62.51

ค่า Alpha .12, .72, .68 และ .38

ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง -.14-.21, .09-.40, .05-.36 และระหว่าง .08-.30

การเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มจากการที่ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากนั้นนำหนังสือไปยังโรงเรียนมัธยมในจังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1) ขั้นตอนเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจัดทำสำเนาแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งติดต่อผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่ให้ประสานความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล
- 2) ขั้นตอนการนำส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยเดินทางไปส่งแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยให้ทุกฝ่ายได้รับทราบตรงกัน และนัดหมายผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่เกี่ยวกับวันเวลาในการรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย
- 3) ขั้นตอนการติดตามผล เป็นช่วงเวลาที่ผู้วิจัยใช้โทรศัพท์ในการติดตามผลการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่ และเมื่อพื้นที่ใดได้รวบรวมเก็บกลับคืนมาแล้วผู้วิจัยได้ประสานขอให้ส่งกลับคืนผู้วิจัยทันที
- 4) ขั้นตอนตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยตรวจสอบแบบสอบถามแต่ละฉบับและคัดแยกเอาแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อเอาไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

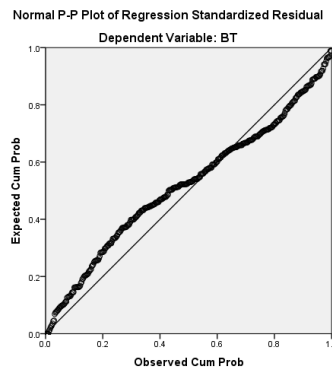
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่ามิติอิทธิพลขององค์ประกอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์มาผนวกวิธีสอนมีสัมประสิทธิ์ที่ .23 องค์ประกอบความคาดหวังผลปฏิบัติ .21 องค์ประกอบความคาดหวังผล .16 องค์ประกอบอิทธิพลสังคม .12 และอิทธิพลองค์ประกอบการประสานงาน .09 โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่า R^2 .34 มีความคลาดเคลื่อนสะสม .28 ความแปรปรวน $F = 40.27$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับมีความคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุเป็นอิสระต่อกันตามค่า Durbin-Watson = 2.16 คือมีค่าไม่มากกว่า 2.50 แปลผลได้ว่าตัวแปรเหตุเป็นอิสระต่อกันในการพยากรณ์นี้ ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลพยากรณ์ขององค์ประกอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของครูมัธยมศึกษา

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	5.17	.000	Tolerance .65-.84
การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Use AI)	.23	4.68***	.000	VIF 1.18-1.51
ความคาดหวังผลปฏิบัติ (Performance)	.21	4.32***	.000	Collinearity .01-.84
				Durbin-Watson 2.16
ความคาดหวังผล (Effort)	.16	3.52***	.000	
อิทธิพลสังคม (Social)	.12	2.78**	.006	
การประสานงาน (Facility)	.09	2.11*	.035	

R^2 .34 Std error .28 $F = 40.27$ Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมตั้งใจใช้ปัญญาประดิษฐ์ ประกอบการสอนของครูมัธยมศึกษาในเขต จังหวัดศรีสะเกษและยโสธรเป็นผลเกิดจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ของครูเองร้อยละ 23 ความคาดหวังในผลการ ปฏิบัติงานร้อยละ 21 ความคาดหวังผลร้อยละ 16 อิทธิพลสังคมร้อยละ 12 และการประสานงานอีกร้อยละ 9 โดย ทั้ง 5 องค์ประกอบมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันที่ค่า R^2 .34 กับมีค่า $F = 40.27$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนำไปสร้างแบบจำลองแนวทางการพัฒนาได้ต่อไปนี้

$$\text{พฤติกรรมตั้งใจใช้} = .23\text{Use AI} + .21\text{Performance} + .16\text{Effort} + .12\text{Social} + .09\text{Facility}$$

จากสมการแบบจำลองมีแนวทางการพัฒนาอยู่ 5 ด้านประกอบด้วย 1) แนวทางหรือวิธีการพัฒนาด้านการ ใช้ปัญญาประดิษฐ์พัฒนาวิธีสอน 2) วิธีพัฒนาความคาดหวังผลปฏิบัติ 3) วิธีพัฒนาความคาดหวังผล 4) วิธีพัฒนา อิทธิพลสังคม และ 5) วิธีพัฒนาการประสานงาน โดยแต่ละวิธีมีพฤติกรรมการพัฒนาและขนาดการพัฒนาที่ต่างกัน หากแต่ผู้บริหารที่จะนำไปใช้จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติไปพร้อมกันทั้งนี้เพื่อให้มีผลกระทบต่อนวัตกรรมตั้งใจใช้

ดังนั้น สรุปผลวิจัยได้ว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบการใช้ปัญญาประดิษฐ์ทั้ง 5 ด้าน ต่อการพัฒนาพฤติกรรมตั้งใจใช้ของครูมัธยมศึกษา หากแต่ละองค์ประกอบมีขนาดของอิทธิพลมากน้อยไม่เท่ากันไป จนถึงมีพฤติกรรมนำไปสู่การตั้งใจใช้ต่างกันซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องนำไปใช้ทุกตัวตาม ขนาดและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบนั้น

จากผลวิจัยที่สรุปได้มองเห็นถึง 1) ความตั้งใจใช้ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงบทบาทและ พฤติการณ์ด้านการสอนของครูจากเดิมไปสู่การนำเอาปัญญาประดิษฐ์ มาใช้เป็นฐานการจัดการเรียนการสอน 2) ความพยายามในการประยุกต์ทั้งแนวคิด รูปแบบ และวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องพอเหมาะกับการ นำเอาปัญญาประดิษฐ์ มาใช้จัดกิจกรรมการสอน 3) ยังคงอยู่ในระยะการปรับตัว พัฒนาตนเอง และใช้ความ พยายามเปลี่ยนแปลงที่เข้มงวดมากขึ้น เหตุผลเพราะ การศึกษาวิจัยของ Afonso et al (2012) ได้สรุปไว้ว่า UTAUT ใช้ศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจใช้เทคโนโลยีใหม่สามารถพยากรณ์ความตั้งใจ ในภาคการศึกษาในระดับสูงเช่น การใช้ Application, Chatbox นอกจากนี้ การศึกษาของ Davis (1989) ยังได้สรุปว่า พฤติกรรมความตั้งใจ (Behavior intention) มีความสัมพันธ์อย่างสูงในการพยากรณ์พฤติกรรมปกติ (Action Behavior) ดังนั้น พฤติกรรมที่ใช้แบบสอบถามในการวัดอาจมีความน่าเชื่อถือน้อย แต่พฤติกรรมความตั้งใจเป็นตัวแปรที่เป็นผล (Results variable) นอกจากนี้ ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงาน (Performance Expectation) ไม่สามารถ พยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมความตั้งใจ (Behavior intention) แต่ความคาดหวังของผล (Effort Expectation) มีผลพยากรณ์ต่อความคาดหวังผลการปฏิบัติงาน

รวมถึงการศึกษาของ An et al (2023) เป็นการศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจใช้ปัญญาประดิษฐ์ของครู (Teachers' Behavioral Intention to use affiliate Intelligence) ได้สรุปว่า TPACK มีผลกระทบต่อพฤติกรรมความตั้งใจโดยมีตัวแปรกลางของ UTAUT เช่น ความคาดหวังในผล (Effort Expected) ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงาน (Performance expectance) สถานการณ์ประสาณงาน (Facilitating condition) และอิทธิพลทางสังคม (Social influence)

ดังนั้น ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทัศนคติเชิงบวกต่อการสอนปัญญาประดิษฐ์และนำไปสู่การตั้งใจดัดแปลงปัญญาประดิษฐ์ ในการสอน

จากผลวิจัยที่สรุปได้แสดงผลชัดเจนว่า พฤติกรรมตั้งใจใช้ปัญญาประดิษฐ์ ไปประกอบการสอนของครูมัธยมศึกษาจำเป็นต้องอาศัยอิทธิพลของทั้ง 5 องค์ประกอบคือการใช้ปัญญาประดิษฐ์ผนวกรูปแบบการสอน ความคาดหวังผลปฏิบัติ ความคาดหวังผล อิทธิพลสังคมและการประสาณงาน เหตุผลเพราะ การใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี (AI-TPACK) ประกอบด้วย 1) การใช้ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะในการสอนรูปแบบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี (AI-TPACK) 2) ความคาดหวังของผลปฏิบัติงาน (Performance UTAUT Expectancy) 3) ความคาดหวังของผล (Effort Expectation) 4) สถานการณ์ประสาณงาน (Facilitating Condition) 5) อิทธิพลทางสังคม (Social Influence) (Kochler et al., 2004; Koehler et al., 2014) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นกระแสเปลี่ยนโลกโดยใช้เครื่องกล (Auto machine) มีปฏิกริยาอัจฉริยะในหลายภาคส่วนอุตสาหกรรม สำหรับภาคการศึกษา AI สามารถเปลี่ยนพื้นฐานความเข้าใจและการปฏิบัติของการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม AI ถูกใช้เป็นเทคนิคของมุมมองเพื่อการพัฒนากระบวนการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับของครู (Teacher Perception) ใช้ AI เพียงจะเริ่มต้นพร้อมการใช้ AI หรือเพิ่มการปฏิรูประบบการสอน การใช้ AI ในการสอนของรายวิชา การออกแบบ AI ในรูปแบบการสอน การศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาตามแนวโน้มของการปฏิบัติ AI และการตั้งใจใช้ AI ในการสอนของครูมัธยมศึกษา เป็นการดัดแปลงทฤษฎี การควบรวมการยอมรับ และการใช้เทคโนโลยี (UTAUT) หรือรูปแบบการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจของครู (Teachers' Behavioral Intention to Use AI) รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและเนื้อหาความรู้ (Technological Pedagogical and Content Knowledge: TPACK) เป็นตัวแปรของอิทธิพลการใช้ AI ทั้งนี้เนื่องจาก UTAUT และ TAM ได้ถูกใช้อย่างแพร่หลายเพื่อศึกษาผลของการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อพฤติกรรมความตั้งใจใช้เทคโนโลยี (Vankatesh et al., 2003) นอกจากนี้ TPACK ยังเป็นการประเมินความรู้ของครูในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการสอน (Zhan et al., 2017) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของ UTAUT และ TAM เนื่องจาก UTAUT และ TAM เป็นความสามารถในการใช้ (Usability) และประโยชน์จากการใช้ (Usefulness) ในการใช้เทคโนโลยีในทัศนะของผู้ใช้ในขณะที่ TPACK เป็นการจัดของความรู้ของครูและการออกแบบในการบูรณาการเทคโนโลยี (An et al., 2023) ดังนั้นปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะ (Artificial Intelligence: AI) หมายถึงเครื่องกล (Machine) ที่แสดงความเป็นอัจฉริยะของมนุษย์ในการทำงานและสามารถทดแทนการทำงานโดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมไว้ Ai Application จึงถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันให้สะดวกมากขึ้นโดยเฉพาะที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของทั้งครูกับนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

- 1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปรับใช้

ผู้วิจัยแนะนำผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาการใช้ปัญญาประดิษฐ์มาผนวกวิธีสอนที่ส่งผลต่อการทำนายพฤติกรรมตั้งใจใช้ AI ของครูมัธยมศึกษาศรีสะเกษและยโสธร ตามแนวทางต่อไปนี้

1.1) วิธีพัฒนาการใช้ปัญญาประดิษฐ์มาผนวกวิธีสอน ประกอบด้วย ข้าพเจ้ารู้วิธีการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการใช้ AI เพื่อช่วยการเรียนรู้ของนักเรียน ข้าพเจ้ารู้กลยุทธ์วิธีการใช้ AI ในการปฏิบัติกิจกรรมในรายวิชาที่ข้าพเจ้าสอน ข้าพเจ้ารู้วิธีใช้ AI เพื่อสร้างความเข้าใจในความแตกต่างของเนื้อหาที่เรียน ข้าพเจ้ารู้วิธีการใช้ AI เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ในเนื้อหาความรู้ที่เรียน และข้าพเจ้ารู้วิธีการใช้ AI ในการเปลี่ยนการสื่อสารการเขียน รูปภาพ เสียง แกะไขได้โดยคอมพิวเตอร์

1.2) วิธีพัฒนาความคาดหวังผลปฏิบัติงานประกอบด้วย AI ช่วยข้าพเจ้าในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอน ข้าพเจ้าเชื่อว่า AI มีประโยชน์มากในงานของข้าพเจ้า และ AI เป็นเครื่องมือที่ช่วยการสอนของข้าพเจ้า

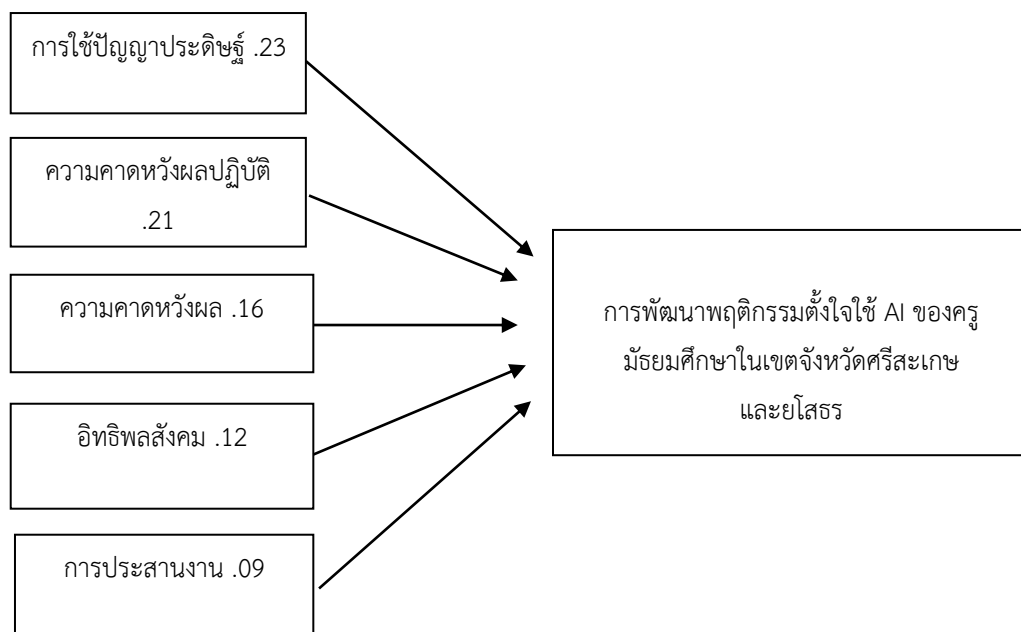
1.3) วิธีการพัฒนาความคาดหวังผลประกอบด้วย ระบบการสอนด้วย AI ง่ายต่อการปฏิบัติ ข้าพเจ้าคิดว่าระบบการสอนด้วย AI เป็นเรื่องง่าย ข้าพเจ้าสามารถมีทักษะที่เพิ่มขึ้นเมื่อใช้ระบบ AI ในการสอน และการปฏิบัติการสอนด้วย AI มีความชัดเจน

1.4) วิธีพัฒนาอิทธิพลสังคมประกอบด้วย ครูที่สามารถใช้ AI ในการสอนได้รับความเคารพนับถือ และเพื่อนครูทุกคนสนับสนุนข้าพเจ้าสอนด้วย AI

1.5) วิธีพัฒนาการประสานงานประกอบด้วย เมื่อข้าพเจ้าต้องการสอนด้วย AI โรงเรียนพร้อมในการช่วยเหลือ ข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือของเพื่อนครูเมื่อข้าพเจ้าประสบอุปสรรคในการสอนด้วย AI และข้าพเจ้ารู้วิธีการสนับสนุนทางเทคนิคเมื่อข้าพเจ้าต้องการสอนด้วย AI

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยแนะนำให้เข้มงวดกับการเก็บข้อมูล และนำเอาผลวิจัยนี้ไปวิจัยเชิงปฏิบัติการกับการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาพฤติกรรมตั้งใจใช้ AI สำหรับครูมัธยมศึกษา

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การพัฒนาพฤติกรรมตั้งใจใช้ AI ไปประกอบการสอนของครูมัธยมศึกษา นั้นประกอบด้วย 1) การใช้ปัญญาประดิษฐ์มาผนวกวิธีสอน 2) พัฒนาความคาดหวังผลปฏิบัติ 3) พัฒนาความคาดหวังผล 4) การพัฒนาอิทธิพลสังคม 5) การพัฒนาการประสานงาน โดยมีบทบาทและพฤติกรรมครูแตกต่างกัน ในแต่ละแนวทางรวมไปถึงจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกันทั้ง 5 แนวทาง

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิรายุทธิ์ อ่อนศรี. (2562). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM ตามแนวคิด TPACK Model*. บทความวิชาการด้านการศึกษา. วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร (2566). *ประวัติความเป็นมา*. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 15 กันยายน 2566. จาก https://www.secondarysskyst.go.th/?page_id=1865
- Afonso, C. M., Roldán Salgueiro, J. L., Sánchez Franco, M. J., & González, M.d.l. O. (2012). The moderator role of gender in the unified theory of acceptance and use of technology (UTAUT): A study on users of electronic document management systems. In *En 7th international conference on partial least squares and related methods, Houston*.
- An Xin, Chai, S. C., Li, Y., Zhou, Y., Shen, Xi., Zheng, C., Chen, M. (2023). Modeling English teachers' behavioral intention to use artificial intelligence in middle schools. *Education and Information Technologies*.28, 5187-5208.
- Chassignol M, Khoroshavin A, Klimova A, Bilyatdinova A (2018) Artificial Intelligence trends in education: a narrative overview. *Procedia Comput Sci* 136:16-24.
- Chiu, T. K. F. (2021). A holistic approach to Artificial Intelligence (AI) curriculum for K- 12 schools. *TechTrends*, 65, 796-807.
- Davis, F. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Edwards, C., Edwards, A., Spence, P. R., & Lin, X. (2018). 1, teacher: Using artificial intelligence (AI) and social robots in communication and instruction. *Communication Education*, 67(4), 473-480.
- Fang, L., Green, S.R., Baek, J.S., Lee, S.H., Ellett, F., Deer, E., Lieschke, G.J., Witztum, J.L., Tsimikas, S., and Miller, Y.I. (2011). In vivo visualization and attenuation of oxidized lipid accumulation in hypercholesterolemic zebrafish. *J. Clin. Invest.* 121(12): 4861.
- Koehler, M. J., Mishra, P., Kereluik, K., Shin, T. S., & Graham, C. R. (2014). *The technological pedagogical content knowledge framework*. In J.M. Spector et al. (eds.), *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*. Springer New York.
- Lee, C.H., Sung, H. G., Eslami, Moosa; Lee, Se Young; Song, Jae Y. ; Lee, Sung Sill; Ha, Jong K., 2007. Effects of Tween 80 pretreatment on dry matter disappearance of rice straw and cellulolytic bacterial adhesion. *Asian-Aust. J. Anim. Sci.*, 20 (9): 1397-1401
- Neff, K.D. (2009). Self-Compassion versus Global Self-Esteem: Two Different Ways of Relating to Oneself. *Journal of Personality*, 77, 23-50.

- Ng, D. T. K., Leung, J. K. L., Chu, S. K. W., & Qiao, M. S. (2021). Conceptualizing AI literacy an exploratory review. *Computers in Education: Artificial Intelligence*, 2, Article 100041. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100041>
- Su, J., Zhong, Y., & Ng, D. T. K. (2022). A meta-review of literature on educational approaches for teaching AI at the K-12 levels in the Asia-Pacific region. *Computers in Education: Artificial Intelligence*, 3, Article 100065. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100065>
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425-478.

บทความวิจัย

การสำรวจศักยภาพในการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่สถานศึกษาขนาดกลาง ในเขตเมือง กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม* และภาควดี วรรณพฤษ

หลักสูตรการท่องเที่ยวและธุรกิจอีเวนต์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

อีเมล: pornthip.boon@dpu.ac.th, pakawadee.van@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจข้อมูลชนิดนันทนาการในพื้นที่สีเขียวของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยการสำรวจและบันทึกข้อมูลชนิดนันทนาการเป็นระยะเวลา 5 เดือน ผ่านการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) อาศัยกล้องส่องทางไกลแบบสองตา (Binoculars) แบบตาเดียว (Spotting scope) และกล้องถ่ายภาพเป็นอุปกรณ์สำรวจและเก็บข้อมูล และใช้หนังสือคู่มือนันทนาการเมืองไทยและแอปพลิเคชัน Merlin Bird ID เป็นเครื่องมือในการจำแนกชนิดนันทนาการ และ 2) เพื่อสำรวจศักยภาพในการจัดกิจกรรมนันทนาการเบื้องต้นของสถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมือง โดยใช้มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างกรอบการประเมินศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยอ้างอิงจากเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งกิจกรรมนันทนาการที่จัดทำโดยกรมการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2564) ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อปรับปรุงกรอบในการประเมินศักยภาพ จากนั้นจึงนำกรอบที่ได้ไปสำรวจ วิเคราะห์ และสรุปผลด้วยวิธีแบบอุปนัย (Analytic Induction)

ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการเรียนรู้เบื้องต้น โดยด้านที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ส่วนในด้านองค์ประกอบทางธรรมชาติ ถือว่าเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยพบว่าภายในมหาวิทยาลัยมีความหลากหลายของชนิดนันทนาการมากถึง 36 ชนิด และมีพื้นที่สีเขียวที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยของนก อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีความจำเป็นต้องพัฒนาในด้านการจัดกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากร โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะของวิทยากรนำนันทนาการ อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรม รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการที่เป็นรูปธรรม เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์ธรรมชาติมากขึ้น เป็นการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสอดคล้องกับนโยบาย Green University ของมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ: นก, กิจกรรมนันทนาการ, ศักยภาพ, พื้นที่สีเขียว, มหาวิทยาลัย, เขตเมือง

Received: May 31, 2024, Revised: June 24, 2024, Accepted: June 25, 2024

* Corresponding author

ACCESSING POTENTIALS FOR EDUCATIONAL BIRDING ACTIVITY IN A MEDIUM-SIZED URBAN UNIVERSITY: THE CASE STUDY OF DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY

Pornthip Boontheingtham and Pakawadee Vanapruk*

Tourism and Event Business Department, Faculty of Hospitality and Tourism, Dhurakij Pundit University

Email : pornthip.boo@dpu.ac.th, pakawadee.van@dpu.ac.th

Abstract

This study employs a qualitative methodology with two primary research objectives: 1) to collect data on bird species in Dhurakij Pundit University (DPU) through field survey using standard birdwatching gears over the period of five months, and 2) to conduct preliminary assessment of DPU, chosen as a case for medium-size urban universities in Thailand, in conducting educational and beginner birdwatching activities. For this study, an assessment framework was developed by referring to the main elements of Thailand's Bird Watching Standards (Department of Tourism, 2021) as a basis. Additional inputs for improving the assessment framework were obtained through content analysis of structured in-depth interviews with a panel of experts in birdwatching activities. All experts were recruited through snowball sampling method.

Results from the preliminary assessment indicate that Dhurakij Pundit University represents a viable site for educational and beginner birdwatching activities, with its notable potential in the area of site accessibility, supporting facilities, as well as site security and safety management. In terms of natural elements, DPU has plenty of well-design green spaces that are suitable for bird habitat. This allow the university to become home to 36 bird species, fulfilling the minimum requirement for educational birdwatching as proposed by the expert panel. On the other hand, the results also underscore the necessity for improvement in the area of activity design and nature interpretation skills of bird leaders. Finally, it is recommended that the university provides supports in forming an organization pertaining to birdwatching and other conservation-related activities as part of the Green University Policy.

Keywords: Bird, Birding activity, Potentials, Green space, University, Urban

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบัน การดูแลเป็นกิจกรรมที่ได้กำลังได้รับความนิยมมากขึ้น มีหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมดูแลที่ไม่ใช่เพื่อความเพลิดเพลินเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือช่วยผลักดันให้ผู้คนที่มีความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเยาวชนให้ได้มีโอกาสฝึกทักษะการสังเกตธรรมชาติรอบตัว และเรียนรู้พฤติกรรมของสัตว์ในระบบนิเวศน์ รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเวลาเดียวกัน (White, Eberstein & Scott, 2018; Wang et al., 2023; Castillo, & Roa, 2021; Winarni et al., 2021) กิจกรรมดูแลยังเป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาคน สังคม และเศรษฐกิจในระดับพื้นที่และระดับประเทศ อย่างเช่นในกรณีของนครเฉิงตู ประเทศจีน ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นเมืองสาธิตด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวและการบริโภค มีการพัฒนาระบบนิเวศน์ของเมืองอย่างต่อเนื่อง (ฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2564) ส่งผลให้ระบบนิเวศน์ของเมืองมีความอุดมสมบูรณ์และพบนกหลากหลายถึง 511 สายพันธุ์ ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมืองแล้ว ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านอาชีพที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นตัวกำหนด เช่น อาชีพผู้นำกิจกรรมดูแล และนักสื่อความหมายธรรมชาติ รวมทั้งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม มีการพักค้างแรมและทำกิจกรรมในเมืองเป็นระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในพื้นที่ เช่นเดียวกับในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการจัดการพื้นที่อุทยานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและส่งเสริมกิจกรรมการดูแลให้เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ต่อเนื่อง อาทิ การทำหนังสือและจำหน่ายอุปกรณ์เพื่อกิจกรรมดูแลและเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (เกษม ตั้งทรงศักดิ์, 2023)

โดยปกติแล้ว การจัดกิจกรรมดูแลยังคงต้องอาศัยพื้นที่สีเขียวที่มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ในระดับหนึ่ง Prihandi, D. R., & Nurvianto, S. (2022) กล่าวถึงการมีพื้นที่สีเขียวแบบเปิดว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในเขตเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่สีเขียวในเมืองที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อความหลากหลายของนกที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การมีอยู่ของนกจึงเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของแหล่งที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ในเขตเมืองแต่ละประเภท ทั้งนี้ “พื้นที่เขตเมือง” ส่วนใหญ่มักหมายถึง พื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการรองรับกิจกรรมของมนุษย์ เช่น พื้นที่สวนสาธารณะ หรือหน่วยงาน องค์กรที่มีพื้นที่สีเขียวอยู่ภายใน ซึ่งจะแตกต่างจากภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ โดยความแตกต่างนี้ส่งผลต่อองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับพื้นที่ภูมิทัศน์ที่เป็นแบบเมือง (Kurnia, I., Arief, H., Mardiasuti, A., & Hermawan, R., 2021) เช่น ความหลายของชนิดนก จำนวน ลักษณะของพืชพันธุ์ที่เป็นแหล่งอาหาร และพฤติกรรม เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมศึกษาธรรมชาติสำหรับบุคคลทั่วไป และสำหรับนักดูแลที่มีนัยเป็นเป้าหมายหลักในการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับในกรณีของนักเรียนและนักศึกษา การมีพื้นที่สีเขียวที่มีศักยภาพภายในสถานศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรียนรู้ เช่นเดียวกับแนวคิดของอุทยานวิจัยพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งมหาวิทยาลัยโอไฮโอ สเตท ซึ่งนอกจากจะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสด้านการวิจัยและการศึกษาในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังเอื้อประโยชน์แก่ชุมชนสาธารณะในด้านการเป็นแหล่งให้ความรู้ แหล่งจัดกิจกรรมสาธิตต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และเป็นจุดหมายปลายทางในการต้อนรับผู้มาเยือนในฐานะนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้และมีส่วนร่วมกับสิ่งแวดล้อม (Ares, A., Filippelli, S., Hallowell, R., & Jones, B., 2014; Newsome, D., & Simpson, G., 2020)

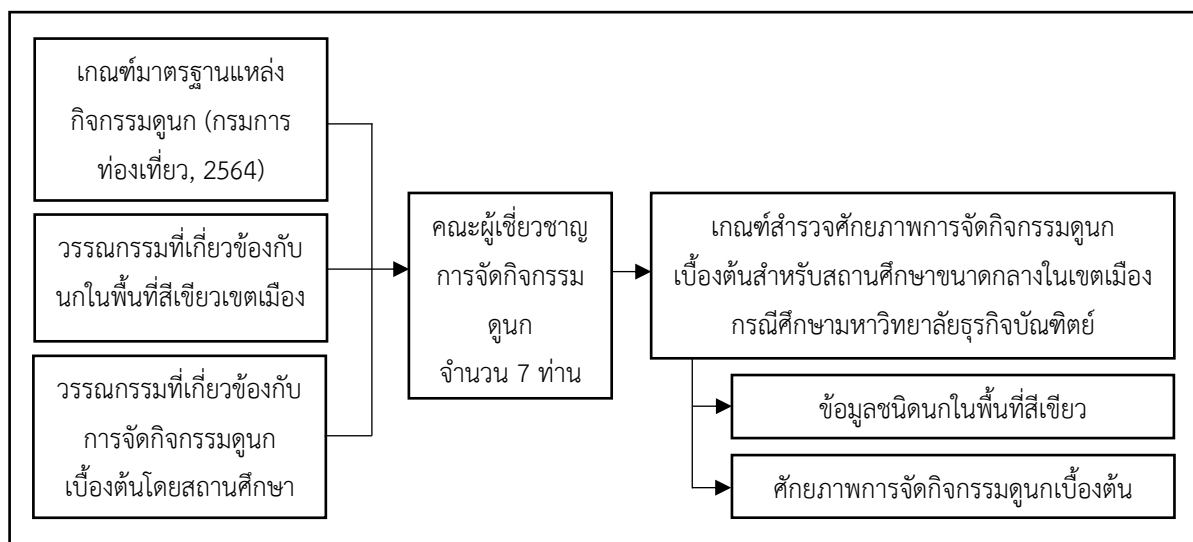
ปัจจุบันนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนได้ถูกนำมาใช้ในหลายสถาบันการศึกษา งานวิจัยบางชิ้นบ่งชี้ว่ามีสถาบันการศึกษาในต่างประเทศหลายแห่งให้ความสำคัญกับการจัดการเกี่ยวกับความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่สีเขียวและสนับสนุนกิจกรรมด้านการศึกษาที่

เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมให้อยู่บนฐานของความยั่งยืน (Geng, Y., Liu, K., Xue, B., & Fujita, T., 2013) เนื่องจากเป็นพื้นที่มีลักษณะคล้ายกับเมืองแต่มีขนาดเล็กกว่า แต่กลับสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีเมืองนิเวศในเชิงกลยุทธ์ได้ง่ายกว่า (Finlay, J. and Massey, J., 2012) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักอยู่ในรูปแบบของการออกแบบอาคารและการจัดสวน การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก และนันทนาการกลางแจ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษาเชิงทดลองของ Peterson et al. (2024) เกี่ยวกับการพัฒนาสภาพจิตให้แก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีความเสี่ยงสูงต่อการประสบปัญหาด้านสุขภาพจิต เผยว่ากิจกรรมการเดินสามารถเชื่อมโยงกับความเป็นอยู่ที่ดีทางจิต (เอมมา แมร์ริส, 2565) ที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษาได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีแก่นักศึกษา โดยส่งเสริมให้นักศึกษาได้สัมผัสและมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ธรรมชาติผ่านกิจกรรมเดินซึ่งเป็นกิจกรรมนันทนาการที่สามารถทำได้ง่ายในรั้วมหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่สีเขียว ดังนั้น กิจกรรมเดินนอกจากจะเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยส่งเสริมความยั่งยืนในเชิงการศึกษาแล้ว ยังสามารถตอบสนองความยั่งยืนในด้านสุขภาพได้ด้วย

สำหรับประเทศไทย พบว่ามีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและความหลากหลายของนกในมหาวิทยาลัยหลายแห่งเพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับการเรียนการสอน แต่การศึกษาส่วนใหญ่เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ประทีป ดัวงแค, 2565) มหาวิทยาลัยบูรพา (สาธิตี ขจรพิสิฐศักดิ์ และ วุฒินันท์ ม่วงมี, 2559) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ปรัชญาพร วันชัย และ เรืองวิทย์ เสนาดี, 2565) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (Naithani, Suwanwaree & Nadolski, 2018) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Sananunsakul et al., 2017) และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (ประภากร, 2555) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวในพื้นที่มหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่ขนาดกลาง และยังไม่มีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการสำรวจศักยภาพในการจัดกิจกรรมเดินเพื่อการเรียนรู้ในพื้นที่สถานศึกษาขนาดกลาง

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจัดว่าเป็นสถานศึกษาขนาดกลางที่มีพื้นที่สีเขียวอันดับที่ 13 ของประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 166 ของภูมิภาคเอเชียตามการจัดอันดับของ UI GreenMetric World University Rankings ในปี 2023 (UI GreenMetric, 2023) โดยมีการวัดผลสำเร็จในด้านการพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายในสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2566) พร้อมกับขับเคลื่อนแนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) และพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน (Sustainable University) โดยมีนำกรอบนโยบายความยั่งยืนกำหนดเป็นกรอบในการจัดทำแผนกลยุทธ์และกำหนดเป้าหมาย SDG ที่สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัย เช่น เชื่อมโยงเข้ากับการเรียนการสอน สนับสนุนการวิจัยด้านความยั่งยืน บริหารจัดการด้านกายภาพ จัดสรรพื้นที่สีเขียวโดยการพัฒนามุมทัศน์ จัดกิจกรรมด้านความยั่งยืน และปลูกฝังจิตสำนึกให้กับอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีตามมาตรฐานระดับโลก (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2565) ซึ่งนำไปสู่แนวคิดหลักในการศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเดินเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้พื้นที่สถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมือง กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาที่มีการริเริ่มนำเสนอผลการสำรวจเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกิจกรรมเดิน เพื่อให้ทราบชนิดของนกที่พบในพื้นที่และศักยภาพของการจัดกิจกรรมเดินในพื้นที่สถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมืองในเบื้องต้น โดยมีเกณฑ์มาตรฐานศักยภาพในการจัดกิจกรรมเดินที่ผ่านกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพที่น่าเชื่อถือ โดยหวังว่าเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะสามารถนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาขนาดกลางแห่งอื่นที่มีบริบทของพื้นที่และมีแนวโน้มในการจัดกิจกรรมเดินในสถาบันการศึกษาเช่นเดียวกันได้ในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

1. เพื่อสำรวจข้อมูลชนิดนกที่พบได้ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. เพื่อสำรวจศักยภาพของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตในการจัดกิจกรรมนกเบื้องต้น

วิธีวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยแบ่งวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้
วัตถุประสงค์ข้อ 1 ใช้วิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชนิดนกและพื้นที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยกำหนดวิธีการสำรวจเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

1.1 การสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้วิจัยทำการสำรวจลักษณะของพื้นที่สีเขียวในมหาวิทยาลัยโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม สำรวจตำแหน่ง สภาพ และเวลาเปิด-ปิดของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องน้ำและสถานปฐมพยาบาล รวมทั้ง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลแนวปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยจากฝ่ายอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัย

1.2 การสำรวจชนิดนกภายในมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัย 2 ท่าน ทำการสำรวจนกเดือนละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นเดือนและปลายเดือน ช่วงเวลาเช้า 07.00-09.00 น. และเย็น 16.00-18.00 น. ในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม 2567 รวมเป็นระยะเวลา 5 เดือน ผ่านการสังเกตด้วยตาเปล่าแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และอุปกรณ์ ได้แก่ กล้องส่องทางไกลแบบสองตา (Binoculars) และกล้องสำหรับดูนกเฉพาะ (Spotting scope) โดยใช้วิธีการจดบันทึกลงแบบฟอร์มสำรวจและบันทึกภาพเพื่อเทียบกับคู่มือดูนกเมืองไทย ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2561 (จารุจินต์ นัฏะภักดิ์ และคณะ, 2561) และแอปพลิเคชัน Merlin Bird ID เพื่อจำแนกชนิดของนกที่พบแล้วจึงจัดเก็บในฐานข้อมูลก่อนนำไปสรุปผลการวิจัย

พื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ถูกใช้เป็นพื้นที่ทำการสำรวจและเก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ จุดที่ 1-7 บริเวณพื้นที่หลักของมหาวิทยาลัย (Main campus) จุดที่ 8 และ 9 บริเวณอาคาร 8 อาคาร 9 และอาคาร 12 (ติดกับชุมชนท่าทราย) และจุดที่ 10 บริเวณวิทยาลัยการพัฒนและฝึกอบรมด้านการบิน (ติดกับถนนประชาชื่น) รวมพื้นที่ทั้งหมด 130 ไร่ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 แสดงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตและจุดสำรวจนกทั้งหมด 10 จุด

จุดที่ 1	ลานอนุสาวรีย์ผู้ก่อตั้ง	จุดที่ 6	พื้นที่โรงยิมและลานกีฬา
จุดที่ 2	สวนหย่อมระหว่างตึก 1 และตึก 2	จุดที่ 7	อุโมงค์ต้นไม้และสวนหย่อมหลังตึก 5
จุดที่ 3	ศาลาธรรมซัชและบ่อเตา	จุดที่ 8	บริเวณอาคาร 8 และลานจอดรถ
จุดที่ 4	สวนหย่อมบริเวณศูนย์วัฒนธรรมและโรงอาหาร	จุดที่ 9	ลานจอดรถข้างโรงละคร
จุดที่ 5	สนามฟุตบอล	จุดที่ 10	วิทยาลัยการพัฒนและฝึกอบรมด้านการบิน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสำรวจศักยภาพในการจัดกิจกรรมนกเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้พื้นที่สถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมือง กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผู้วิจัยทำการทดลองจัดกิจกรรมนกเบื้องต้นภายในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตกับนักศึกษา จำนวน 18 คน ในรายวิชาการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งเปิดสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์นกมาก่อน หลังจากทำกิจกรรมผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมในเบื้องต้น ซึ่งข้อมูลนี้จะถูกนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาที่เกี่ยวกับศักยภาพในการจัดกิจกรรมนกเพื่อการเรียนรู้ต่อไป จากนั้นจึงทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ทราบเกณฑ์มาตรฐานกิจกรรมนก และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ

ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) และเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติให้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับการคุกคาม และ 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมคุกคาม หรือเป็นผู้ประกอบการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างน้อย 3 ปี ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 7 ท่าน จนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานกิจกรรมคุกคามที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเกณฑ์ที่ได้ปรับปรุงแล้วกับผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อยืนยันเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ในการสำรวจศักยภาพการจัดกิจกรรมคุกคามเพื่อการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษานานาชาติกลางในเขตเมือง ผู้วิจัยนำเกณฑ์ที่ได้รับการยืนยันแล้วดำเนินการสำรวจตามรายการ ทำการวิเคราะห์ข้อค้นพบและสรุปผลแบบอุปนัย (Analytic Induction)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อมูลชนิดนกที่พบได้ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ ผู้วิจัยได้สำรวจลักษณะพื้นที่ของจุดที่เหมาะสมสำหรับนก ควบคู่กับการสำรวจชนิดของนกที่อยู่ในพื้นที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยอาศัยกระบวนการเก็บข้อมูลแบบสามเส้า ในด้านผู้สำรวจ พื้นที่ และช่วงเวลา ในการเก็บข้อมูลที่ต่างกัน ผลการสำรวจเป็นดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 แสดงผลสำรวจลักษณะพื้นที่ของจุดคุกคาม 10 จุด ในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จุดที่	ตำแหน่ง	ลักษณะเด่นของพื้นที่	แหล่งน้ำ	ตัวอย่างของนกที่พบ
1	ลานอนุสาวรีย์ผู้ก่อตั้ง	สนามหญ้า แนวต้นไม้ใหญ่	มี	นกเอี้ยงสาริกา นกเขาขาว อีกา นกกระจอกใหญ่ นกกาเหว่า นกพิราบ นกกระต๊อตัวใหญ่ นกกระแตแต้แว๊ด
2	สวนหย่อมระหว่างตึก 1 และตึก 2	สวนธรรมชาติ บึงน้ำนิ่ง	มี	นกกิ้งก่าสีน้ำตาล นกกิ้งก่าเหลือง นกสีชมพูสวน นกนางแอ่นบ้าน นกอีแพรดแถบดำ
3	ศาลาธรรมชัชและบ่อเต่า	สวนธรรมชาติ ลำธาร สระน้ำ	มี	นกบั้งรอก นกกระจัดหัวโลกเหนือ นกเป็ดน้ำคอส้มวง นกปรอดสวน นกนางแอ่นบ้าน
4	สวนหย่อมบริเวณศูนย์วัฒนธรรมและโรงอาหาร	สวนธรรมชาติ คูน้ำ	มี	นกกิ้งก่าเหลือง นกอีแพรดแถบดำ นกพญาไฟเล็ก นกยางเขียว นกกิ้ง
5	สนามฟุตบอล	สนามหญ้า แนวต้นไม้ใหญ่	ไม่มี	นกเขาใหญ่ นกกระแตแต้แว๊ด นกเอี้ยงต่าง นกตีทอง นกกระจอกบ้าน นกแขวงเขวหางปลา
6	พื้นที่โรงยิมและลานกีฬา	อาคารสิ่งก่อสร้าง แนวต้นไม้ใหญ่	มี	นกกระจอกบ้าน นกพิราบ นกเขาใหญ่ นกเขาไฟ นกแอ่นพง
7	อุโมงค์ต้นไม้และสวนหย่อมหลังตึก 5	แนวต้นไม้ใหญ่ สวนไม้ประดับ	มี	นกเขาใหญ่ นกนางแอ่นบ้าน นกกระจอกบ้าน นกเอี้ยงสาริกา นกปรอดสวน
8	บริเวณอาคาร 8	อาคารสิ่งก่อสร้าง	ไม่มี	นกเขาใหญ่ นกนางแอ่นบ้าน นกกระจอกบ้าน นกเอี้ยงสาริกา นกปรอดสวน
9	ลานจอดรถข้างโรงละคร	อาคารสิ่งก่อสร้าง	ไม่มี	นกเขาใหญ่ นกนางแอ่นบ้าน นกกระจอกบ้าน
10	วิทยาลัยการพัฒนาศาสตร์และเทคโนโลยี	อาคารสิ่งก่อสร้าง พื้นที่ไม้ได้ใช้ประโยชน์	ไม่มี	นกเขาใหญ่ นกนางแอ่นบ้าน นกกระจอกบ้าน นกเอี้ยงสาริกา นกปรอดสวน

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อชนิดนกที่พบภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ระหว่างเดือนมกราคม – พฤษภาคม 2567
เรียงลำดับและอ้างอิงข้อมูลสถานะของนกตามหนังสือคู่มือนก “นกเมืองไทย” ฉบับปรับปรุงปีพ.ศ. 2561
R = นกประจำถิ่น (Resident) W = นกอพยพในช่วงฤดูหนาว (Winter visitor)

ลำดับ	ชื่อภาษาไทยและชื่อสามัญ	ชื่อทางวิทยาศาสตร์	สถานะ	บริเวณที่พบได้บ่อย	จำนวนครั้งที่พบ
1	นกตีทอง Coppersmith Barbet	Megalaima haemacephala	R	3, 4, 5	8
2	นกขั้วรอกใหญ่ Green-billed Malkoha	Rhopodytes tristis	R	3	5
3	นกกาเหว่า Asian Koel	Eudynamis scolopaceas	R	1, 3	8
4	นกแอ่นตาล Asian Palm Swift	Cypsiurus balasiensis	R	ทั่วพื้นที่	8
5	นกแอ่นบ้าน House Swift	Apus affinis	R	ทั่วพื้นที่	8
6	นกพิราบป่า Rock Pigeon	Columba livia	R	1, 5, 8, 9, 10	8
7	นกเขาใหญ่ Spotted Dove	Streptopelia chinensis	R	1, 5, 8, 9, 10	8
8	นกเขาไฟ Red Collared Dove	Streptopelia tranquebarica	R	1, 5	8
9	นกเขาขาว Zebra Dove	Geopelia striata	R	1, 5, 8, 9, 10	8
10	นกเป่าคอสีม่วง Pink-necked Green-Pigeon	Treron vernans	R	3	4
11	นกกวัก White-breasted Waterhen	Amauromis phoenicurus	R	4, 5	3
12	นกกระแตแต้แว๊ด Red-wattled Lapwing	Vanellus indicus	R	1, 5	7
13	นกยางเขียว Little Heron	Butorides striata	R/W	4	1
14	อีกา Large-billed Crow	Corvus macrorhynchos	R	1, 5, 8, 9, 10	8
15	นกขมิ้นท้ายทอยดำ Black-naped Oriole	Oriolus chinensis	W	3, 4, 5	4
16	นกพญาไฟเล็ก Small Minivet	Pericrocotus cinnamomeus	R	1, 2, 4	2
17	นกอีแพรดแถบอกดำ Pied Fantail	Rhipidura javanica	R	ทั่วพื้นที่	8
18	นกแซงแซวหางปลา Black Drongo	Dicrurus macrocercus	R	1, 3, 5	6
19	นกจับแมลงจุกดำ Black-naped Monarch	Hypothymis azurea	W	3	1
20	นกกาขเหน็บบ้าน Oriental Magpie Robin	Copsychus saularis	R	ทั่วพื้นที่	8
21	นกเอี้ยงต่าง Asian Pied Starling	Gracupica contra	R	1, 5	8
22	นกกิ้งโครงคอดำ Black-collared Starling	Gracupica nigricollis	R	1, 5	8
23	นกเอี้ยงสาริกา Common Myna	Acridotheres Tristis	R	ทั่วพื้นที่	8
24	นกเอี้ยงหงอน White-vented Myna	Acridotheres grandis	R	ทั่วพื้นที่	8
25	นกแอ่นพง Ashy Woodswallow	Artamus fuscus	R	6	1
26	นกปรอดสวน Streak-eared Bulbul	Pycnonotus blanfordi	R	2, 3, 4, 7	8
27	นกปรอดหน้าขาว Yellow-vented Bulbul	Pycnonotus goiavier	R	3, 4	8
28	นกกระจุบธรรมดา Common Tailorbird	Orthotomus sutorius	R	3, 4	1
29	นกกระจุบหัวโลกเหนือ Arctic Warbler	Phylloscopus borealis	W	3	8
30	นกสีชมพูสวน Scarlet-backed Flowerpecker	Dicaeum cruentatum	R	1, 2, 4, 8	7
31	นกกินปลีคอสีน้ำตาล Brown-throated Sunbird	Anthreptes malacensis	R	1, 2	5
32	นกกินปลีอกเหลือง Olive-backed Sunbird	Cinnyris jugularis	R	ทั่วพื้นที่	8
33	นกกระจอกใหญ่ House Sparrow	Passer domesticus	R	1, 5	6

34	นกกระจอกตาล Plain-backed Sparrow	Passer flaveolus	R	1	3
35	นกกระจอกบ้าน Eurasian Tree Sparrow	Passer montanus	R	ทั่วพื้นที่	8
36	นกกระดี่ขี้หมู Scaly-breasted Munia	Lonchura punctulata	R	1, 10	4

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสำรวจศักยภาพของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตในการจัดกิจกรรมดุนกเบื้องต้น

เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัยหรือเกณฑ์มาตรฐานสำหรับประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมดุนกเบื้องต้นในพื้นที่สถานศึกษาโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานแหล่งกิจกรรมดุนกที่จัดทำโดยกรมการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2564) ใน 5 ประเด็น คือ 1) องค์ประกอบทางธรรมชาติ (พิจารณาเกี่ยวกับชนิดของนกที่พบได้ในพื้นที่) 2) ความสะดวกในการทำกิจกรรม 3) การบริหารและจัดการองค์กร 4) การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวดุนก และ 5) การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยพบว่า เกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวนี้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อใช้สำหรับแหล่งดุนกที่เป็นพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จึงมีรายการตัวชี้วัดย่อยบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาภายในเขตเมือง การวิจัยนี้จึงดำเนินการปรับเกณฑ์ดังกล่าวนี้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยมากขึ้น โดยอาศัยข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 7 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมดุนกจากสถาบันอุดมศึกษา 2 ท่าน หน่วยงาน NGO ด้านการอนุรักษ์นกและธรรมชาติ 3 ท่าน ธุรกิจนำเที่ยวเชิงธรรมชาติ 1 ท่าน และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่มีประสบการณ์การจัดกิจกรรมดุนก 1 ท่าน โดยสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1) ชนิดนกที่พบในพื้นที่จัดกิจกรรม

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าจำนวนชนิดนกที่สามารถพบได้ในพื้นที่ทำกิจกรรม รวมถึงสถานะความหายากของนก ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมดุนกเบื้องต้น แต่จะขึ้นอยู่กับกรอบแบบกิจกรรมและความสามารถของวิทยากรในการสื่อความหมายธรรมชาติให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกเพลิดเพลินได้มากกว่า เช่น

“ในมหาวิทยาลัยไม่ได้มีนกหายาก และนกเราก็ไม่ได้เลอเลิศ แต่ถ้าจัดกิจกรรมดี สื่อความหมายดีมันก็ดี” (สัมภาษณ์ 2)

“คนที่ดูนกใหม่ๆ นกง่าย ๆ อย่างกระแตแต้แว๊ดก็ตื่นใจได้ แต่เราต้องมีการเล่าสื่อความหมายให้สนุก” (สัมภาษณ์ 2)

“คนที่นำกิจกรรมมีความสามารถในการนำกิจกรรมหรือเปล่า จัดกิจกรรมได้น่าสนใจไหม” (สัมภาษณ์ 3)

“ขนาดของพื้นที่หรือการมีนกหายาก จำนวนนกไม่ใช่ปัจจัยสำคัญมากนัก แต่จะจัดกิจกรรมแบบไหน วิทยากรเป็นใคร อันนี้สำคัญกว่า” (สัมภาษณ์ 4)

ซึ่งสอดคล้องกับผลศึกษาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมดุนกในสถานศึกษาของประเทศอังกฤษโดย White, Eberstein & Scott (2018) ที่ประสบความสำเร็จในผลชี้วัดทุกด้านของโครงการ แม้ว่าในพื้นที่ที่จัดกิจกรรมจะพบนกเพียง 21 ชนิด และงานวิจัยของ Kurnia et al. (2021) ที่พบว่าความหลากหลายของนกไม่ใช่แรงจูงใจสำคัญในการเลือกสถานที่ดุนกในเมือง ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นตรงกันว่าความหลากหลายของนกอย่างน้อย 10-15 ชนิดจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น แต่ควรมีนกชนิดที่มีสีสันสวยงาม มีพฤติกรรมชวนน่าสังเกต หรือมีเกร็ดเรื่องเล่าที่น่าสนใจ รวมถึงมีขนาดลำตัวและพฤติกรรมเคลื่อนไหวที่ไม่ทำทลายต่อความสามารถของผู้ฝึกใช้อุปกรณ์มากเกินไป เช่น

“พาเด็กไปดุนก เจอนกแค่ 5 ชนิด นกน้อยแต่ได้นั่งดูพฤติกรรมตอนมันเล่นน้ำ มันดีกว่าเจอเยอะๆ” (สัมภาษณ์ 1)

“ควรมีนกที่สามารถดึงดูดใจ non-birder ได้ เช่น มีสีสันสวยงาม มีพฤติกรรมที่น่าสนใจ” (สัมภาษณ์ 1)

“จำนวนนกที่น่าจะดีในพื้นที่ 10-15 ชนิด ขึ้นอยู่กับเวลาในการทำกิจกรรม” (สัมภาษณ์ 3, 4 และ 5)

“นกที่ควรเป็นตัวดึงดูด ควรเป็นนกที่มีสีสัน มีเรื่องราวและมีเสียงเพราะ” (สัมภาษณ์ 4)

“ชนิดของนก ไม่จำเป็นต้องหายาก นกเบื้องต้น กระจอก พินาก็ได้” (สัมภาษณ์ 6)

“ลักษณะที่น่าจะดึงดูดสำหรับมือใหม่ นกควรมีขนาดใหญ่หน่อย เห็นง่าย 15 cm เป็นต้นไป” (สัมภาษณ์ 6)

2) ความสมบูรณ์ของพื้นที่สีเขียว

พื้นที่สีเขียวภายในสถานศึกษาควรมีลักษณะที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยและหากินของนก ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักระบุคุณลักษณะ 3 อย่างที่สอดคล้องกับผลการศึกษากับนกในสวนสาธารณะเขตเมือง กล่าวคือ พื้นที่สีเขียวควรมีความหลากหลายของพันธุ์ไม้ที่นกสามารถใช้อาศัยทำรังหรือเป็นแหล่งอาหารได้ (Ortega-Álvarez & MacGregor-Fors, 2010; Estevo et al., 2017; Jasmani et al., 2017;) มีลักษณะของแหล่งที่อยู่อาศัย (habitat) หลากหลาย (Donnelly & Marzluff, 2004) และมีแหล่งน้ำที่นกสามารถใช้ประโยชน์ได้ (Chamberlain et al., 2007; Mardiasuti, 2020)

“ต้องดูว่ามีพื้นที่เท่าไร มีต้นไม้ใหญ่กี่ต้น มีต้นไม้ที่เป็นอาหารนกไหม มีแหล่งน้ำไหม” (สัมภาษณ์ 1)

“ควรมีการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวที่เอื้ออำนวยต่อการอาศัยและทำรังของนก” (สัมภาษณ์ 1)

“พื้นที่ไม่ต้องใหญ่ แต่ขอให้กระบวนการว่าคนที่ไม่เคยดูนกจะต้องทำยังไง เริ่มต้นยังไง” (สัมภาษณ์ 2)

“ปัจจัยของพื้นที่เล็ก แต่ Habitat ดีก็ทำให้มีนกที่น่าสนใจ” (สัมภาษณ์ 4)

3) สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและการรักษาความปลอดภัย

ในภาพรวมแล้ว ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นของสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสอดคล้องกับมาตรฐานแหล่งกิจกรรมนกโดยกรมการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในสถานศึกษาที่ใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านขายอาหาร ที่นั่งพักผ่อน และสถานปฐมพยาบาล รวมถึงสถานศึกษาควรมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำอยู่ ในขณะที่มีความเห็นว่าสถานที่พักผ่อนไม่เพียงพอ เพราะกิจกรรมนกเบื้องต้นในเมืองมักจัดภายในระยะเวลาสั้นๆ ไม่เกินหนึ่งวัน

“ห้องน้ำต้องมี ซึ่งก็น่าจะมีอยู่แล้วในมหาวิทยาลัย” (สัมภาษณ์ 1)

“ควรจัดการความปลอดภัย โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีน้ำกับเด็ก และความปลอดภัยของอุปกรณ์” (สัมภาษณ์ 4)

“จุดนั่งพักต้องมีบ้าง แต่ไม่ต้องถึงขั้นต้องมีบังไพร ชุมน้ำดื่ม อาหาร มหาลัยมีอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ 6)

“ต้องดูความปลอดภัยของนกดูน สำหรับมหาวิทยาลัยที่มีถนนและมีรถวิ่งผ่าน” (สัมภาษณ์ 6)

4) ความพร้อมของอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรม

ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมดูนกเบื้องต้นส่วนใหญ่เป็นบุคคลทั่วไปหรือผู้ที่เพิ่งเริ่มฝึกดูนก ส่วนมากจะไม่มีอุปกรณ์ดูนกเป็นของตนเอง ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมควรเตรียมอุปกรณ์สำหรับให้ยืมใช้อย่างเพียงพอ เช่น กล้องสองตา (Binocular) กล้องส่องทางไกลสำหรับดูนก (Spotting scope) และคู่มือดูนก (Bird guide)

“อุปกรณ์ต้องมีเพียงพอ สโคป 1 ตัว ต่อ 5-10 คน Bird guide 1 เล่ม ต่อ 1-3 คน” (สัมภาษณ์ 1)

“ปัญหาอีกเรื่องคืออุปกรณ์ หลายที่อยากทำแต่อุปกรณ์ไม่พร้อม ทำให้รรถรสหายไป” (สัมภาษณ์ 2)

“อุปกรณ์ดูนก เช่น กล้อง Binoc 1 ตัว ต่อ 2 คน และ Bird guide 1 เล่ม ต่อ 3 คน” (สัมภาษณ์ 4)

“ถ้าจะดูนกสิ่งที่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างน้อยๆ ก็ควรมี App ดูนก” (สัมภาษณ์ 5)

“อุปกรณ์ต้องมีเพียงพอ ถ้าไม่พออาจจะต้องเช่า” (สัมภาษณ์ 6)

5) การออกแบบกิจกรรมและการให้ความรู้

ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าประเด็นนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมดูนกเบื้องต้น โดยระบุว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลที่ถูกต้อง วิทยากรนำดูนกประจำสถานศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับนกและจุดที่สามารถพบนกได้และสามารถ

ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง โดยมีทักษะในการสื่อความหมายธรรมชาติที่น่าสนใจ มีกิจกรรมเสริมระหว่างการเรียนรู้ เช่น การสังเกตสภาพนก ถ่ายภาพ ขวนสังเกตสิ่งมีชีวิตอื่นๆ นอกเหนือจากนก หรือเล่นเกมที่เสริมความรู้เกี่ยวกับนกและธรรมชาติ ในประเด็นของการสื่อความหมายธรรมชาติ ผู้ให้ข้อมูลหลักหนึ่งท่านเสนอว่าควรจัดทำป้ายให้ข้อมูลชนิดนกที่พบได้ในมหาวิทยาลัย

“ต้องมีฐานข้อมูล จัดเก็บข้อมูลในทุกฤดูกาลว่ามีนกอะไรให้ดู มีพฤติกรรมต่างๆ อย่างไร จะได้นำองค์ความรู้นี้มาใช้เพื่อสื่อความหมายให้น่าสนใจ” (สัมภาษณ์ 2)

“วิทยากรส่งผลมากในการจัดกิจกรรม ดังนั้นต้องมีความรู้และทักษะในการเป็นผู้สื่อสารธรรมชาติ” (สัมภาษณ์ 3)

“กิจกรรม bird walk เหมาะกับคนที่ไม่มีประสบการณ์เลย” (สัมภาษณ์ 3)

“ควรมีการติดตามและประเมินผลของกิจกรรม” (สัมภาษณ์ 4)

“ควรมีป้ายพันธุ์ไม้ ป้ายให้ความรู้ชนิดนก และมีกิจกรรมอื่นๆ เช่น วาดภาพหรือถ่ายภาพนก” (สัมภาษณ์ 6)

“ใน 1 ปี ต้องเก็บข้อมูล 3 ช่วง ทั้งฤดูหนาว ร้อน และฝน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่ถูกต้อง” (สัมภาษณ์ 7)

6) การมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอว่าในเบื้องต้นควรเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนนักศึกษาและบุคลากรก่อนค่อยขยายผลไปยังชุมชนรอบสถานศึกษาและบุคคลทั่วไป โดยควรมีกิจกรรมนกที่เชื่อมโยงเข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชา และกิจกรรมนอกรายวิชาที่เชิญชวนให้ผู้สนใจสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ และแนะนำเพิ่มเติมว่าควรจัดให้มีกลุ่มหรือชมรมที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมนก

“เพื่อให้กิจกรรมมีศักยภาพ ควรต้องมีชมรมหรือหน่วยงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับนกหรือการอนุรักษ์” (สัมภาษณ์ 1)

“กิจกรรมควรจัดโดยภาควิชาหรือรายวิชา แล้วค่อยเปิดโอกาสให้เด็กนอกหลักสูตรเข้ามามีส่วนร่วม” (สัมภาษณ์ 2)

“ต้องพิจารณาเรื่องความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในมหาวิทยาลัยด้วย” (สัมภาษณ์ 2)

“ในเบื้องต้นเอนักศึกษาก่อน ชุมชนจะเข้าร่วมไหมนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม” (สัมภาษณ์ 3)

“ควรมีการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนกในสถานศึกษาก่อน” (สัมภาษณ์ 4)

ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานแหล่งกิจกรรมนกของกรมการท่องเที่ยว และกำหนดเกณฑ์การสำรวจศักยภาพการจัดกิจกรรมนกเพื่อการเรียนรู้สำหรับพื้นที่สถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมืองขึ้นใหม่ จากนั้นจึงนำไปประเมินผลตามรายการ และสรุปผลสำรวจตามข้อค้นพบ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 บันทึกการสำรวจศักยภาพการจัดกิจกรรมนกเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้พื้นที่สถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมืองกรณีศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

หัวข้อประเมิน	ตัวชี้วัด	บันทึกการสำรวจ
1. องค์ประกอบทางธรรมชาติ	1.1 พื้นที่สีเขียวที่เอื้อต่อการอาศัยและหากินของนก	• มีพันธุ์ไม้หลากหลายที่นกใช้เป็นแหล่งอาหารและที่ทำรัง • มีแหล่งน้ำสำหรับนกมากกว่า 4 แหล่ง • มีแหล่งที่อยู่อาศัย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) สวนธรรมชาติ 2) สนามหญ้า และ 3) อาคารสิ่งก่อสร้าง
	1.2 ชนิดนกที่พบได้ในพื้นที่สถานศึกษา	• พบชนิดนกทั้งหมด 36 ชนิด ในกลุ่มนี้เป็นนกที่พบได้บ่อยมากจำนวน 22 ชนิด

	1.3 ชนิดนกที่สามารถดึงดูดความสนใจของบุคคลทั่วไป (non-birder) ได้ เช่น มีสีสันสวยงาม มีพฤติกรรมชวนสังเกต หรือมีเรื่องเล่าที่น่าสนใจ	เช่น นกตีทอง นกสีชมพูสวน นกอีแพรดแถบอกดำ นกเป็ดน้ำคอสีม่วง นกกินปลาคือสีน้ำตาล และนกพญาไฟเล็ก
	1.4 ชนิดนกที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เริ่มต้นดูนก	เช่น นกเขาใหญ่ นกเอี้ยงสาริกา นกเอี้ยงต่าง นกกางเขน นกบั้งรอกใหญ่ และนกขมิ้นท้ายทอยดำ
2. การจัดกิจกรรมและให้ความรู้	2.1 วิทยากรนำดูนกประจำสถานศึกษา	มีบุคลากรที่เป็นนักดูนกทั้งหมด 3 คน สามารถปฏิบัติงานนำดูนกได้ในระดับความเชี่ยวชาญที่มากน้อยต่างกัน
	2.2 อุปกรณ์ดูนก	กล้องสองตา 4 ตัว กล้องส่องทางไกลสำหรับดูนก 1 ตัว และหนังสือคู่มือดูนก 2 เล่ม
	2.3 การสื่อความหมายธรรมชาติ และการให้ความรู้ก่อนและหลังการทำกิจกรรม	- มีการทดลองจัดกิจกรรมดูนกนาร่องในรายวิชา มีการให้ความรู้ก่อนและหลังกิจกรรมในรูปแบบของการบรรยายเป็นหลัก ผลจากแบบทดสอบหลังกิจกรรมชี้ว่านักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับนกและแนวปฏิบัติในการดูนกมากขึ้น - ระหว่างทำกิจกรรมนาร่อง พบว่ามีโอกาสสื่อความหมายธรรมชาติได้ไม่มากนัก เนื่องจากมีเวลาจำกัดและวิทยากรยังขาดความเชี่ยวชาญในการออกแบบกิจกรรมดูนก - ยังไม่มีการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมและสื่อความหมายธรรมชาติสำหรับกิจกรรมดูนกนาร่องรายวิชา
	2.4 มาตรการดูแลความปลอดภัยระหว่างทำกิจกรรม	ยังไม่มีมาตรการดูแลความปลอดภัยระหว่างทำกิจกรรมที่ชัดเจน
3. การเข้าถึงสถานที่	3.1 ความสะดวกในการเดินทาง	- เดินทางสะดวกด้วยรถยนต์ส่วนตัวและขนส่งสาธารณะ (รถเมล์สาย 66 และ 70 รถไฟฟ้าสถานีทุ่งสองห้อง) - มีลานจอดรถเพียงพอสำหรับบุคลากรและบุคคลภายนอก
	3.2 ความสะดวกในการเข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรม	- เปิดให้บุคคลภายนอกเข้าใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนได้ทุกวัน ระหว่างเวลา 06.00-20.00 น. - หากเป็นกิจกรรมที่จัดโดยบุคลากรของมหาวิทยาลัย ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตใช้พื้นที่ ใช้เครื่องขยายเสียง หรือยืมอุปกรณ์จากมหาวิทยาลัย
4. สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย	4.1 สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านขายอาหาร และที่นั่งพักผ่อน	- ห้องน้ำอยู่ในสภาพดี ตั้งอยู่ใกล้โน้ตมี 2-3 นาที่จากจุดดูนกทุกจุด สะอาดถูกหลักอนามัย และเปิดให้ใช้บริการได้ทุกวัน - ร้านอาหารและร้านค้าส่วนใหญ่เปิดให้บริการวันจันทร์-เสาร์ มีร้านกาแฟ 2 ร้านที่เปิดให้บริการทุกวัน บริการน้ำดื่มฟรี และมีตู้ขายเครื่องดื่มอัตโนมัติ 24 ชั่วโมง รอบมหาวิทยาลัย มีร้านสะดวกซื้อและร้านอาหารให้เลือกหลากหลาย - มหาวิทยาลัยมีความร่มรื่น หาทักหลบแดดได้ง่าย - มีม้านั่งและโต๊ะม้านั่งอยู่ทั่วมหาวิทยาลัย สามารถใช้เป็นสถานที่รวมพล บรรยายให้ความรู้ และจัดกิจกรรมเสริมได้

	4.2 สถานปฐมพยาบาล	• มีห้องพยาบาลที่ดำเนินการโดยเครือข่ายคลินิกเอกชน • ประจําการโดยพยาบาลวิชาชีพ พร้อมด้วยยาและอุปกรณ์ • ปฐมพยาบาลเบื้องต้น เปิดให้บริการทุกวัน
	4.3 การรักษาความปลอดภัยโดยสถานศึกษา	• เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำอยู่ที่ทางเข้า-ออกทุกจุด และเดินตรวจตราอยู่ทั่วมหาวิทยาลัย • มีมาตรการป้องกันไม่ให้สัตว์จรจัดเข้ามาในพื้นที่ • แหล่งน้ำหลายจุดไม่มีที่กั้นกั้นตก
5. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษา	5.1 กิจกรรมดูแลที่บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชา	• มีรายวิชาที่จัดกิจกรรมดูแลเบื้องต้นในมหาวิทยาลัย คือ วิชาการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
	5.2 กิจกรรมดูแลที่เปิดให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมกิจกรรมได้ (ไม่เกี่ยวกับรายวิชา)	• ยังไม่มีการจัดกิจกรรมดูแลนอกกรวยวิชา
	5.3 หน่วยงานดูแลการทำกิจกรรมดูแลในรูปแบบของกลุ่มหรือชมรม	• ยังไม่มีกลุ่มหรือชมรมเกี่ยวกับการดูแล
	5.4 การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดูแล	

จากการรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานที่จัดทำขึ้นใหม่ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบได้ดังนี้

ด้านองค์ประกอบทางธรรมชาติ พบว่า มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตมีศักยภาพทั้งในด้านความสมบูรณ์ของพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายของชนิดนกที่พบ เนื่องจากมีพันธุ์ไม้หลายชนิดที่เป็นแหล่งอาหารของนก เช่น ไทร โพธิ์ มะเดื่อไทย อโศกอินเดีย ขบา แคนฝรั่ง ทองกวาว และพวงแสด และมีพันธุ์ไม้ที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งอาหารทางอ้อมโดยดึงดูดแมลงที่เป็นอาหารของนก เช่น หางนกยูง กระถินณรงค์ มะขาม และไม้ดอกต่างๆ ที่ปลูกหมุนเวียนตามฤดูกาลตลอดปี นอกจากนี้ ยังมีต้นไม้อายุมากกว่า 30 ปี อยู่จำนวนมาก จึงมีความสูงใหญ่และมีกิ่งก้านสาขามากและเหมาะสำหรับการเกาะจับหรือใช้ทำรัง และเป็นที่ยืนสำหรับนกที่อาศัยในรูหรือโพรง (Mardiastuti, 2020) อย่างเช่น นกตีทอง เป็นต้น จากข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า ภายในพื้นที่มีแหล่งน้ำที่นกสามารถใช้ประโยชน์ได้อยู่หลายแห่ง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าพบนกน้ำและนกกินปลาจำนวนน้อยมาก สันนิษฐานว่าอาจเป็นเพราะขาดพันธุ์ปลาที่มีขนาดเหมาะสมต่อการเป็นอาหาร และแหล่งน้ำส่วนใหญ่เป็นบ่อหรือสระที่ไม่มิดถึง จึงสามารถใช้กินน้ำแต่ไม่สามารถลงไปเดินหาอาหารได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาด้วยความหลากหลายของที่อยู่อาศัย (Habitat) ที่ยังมีไม่มากนัก หากมหาวิทยาลัยมีความสนใจในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้สมบูรณ์มากขึ้น อาจปรับภูมิทัศน์บางส่วนของริมสระน้ำให้มีสภาพคล้ายพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดเล็ก โดยการสร้างตลิ่งดินลาดลงไปในน้ำ และปลูกพันธุ์ไม้ริมตลิ่ง เช่น ทุปฤณี พุทธรักษา และต้นกก เพื่อสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่นก

จากการสำรวจชนิดนก พบนกทั้งหมด 36 ชนิด ในจำนวนนี้มี 21 ชนิดที่พบในการสำรวจทุกครั้ง ตามที่แสดงในตารางที่ 2 นับว่ามีจำนวนชนิดมากกว่าขั้นต่ำที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอไว้ นกส่วนใหญ่ที่พบเป็นกลุ่มนกเด่นประจำถิ่น (Common resident birds) สามารถพบได้ตามสวนสาธารณะในเขตเมือง ประกอบด้วย กลุ่มนกเมืองแท้ เช่น นกพิราบ และนกกระจะอกบ้าน และกลุ่มนกถิ่นป่าทุ่งในเมือง เช่น นกกางเขนบ้าน นกบั้งรอกใหญ่ นกตีทอง นกกินปลือกเหลือง นกกิ่งไคร้คอดำ นกสีชมพูสวน นกขมิ้นท้ายทอยดำ และนกพญาไฟเล็ก (สวัสด์ วงศ์ธีรวัฒน์, 2544; สมศักดิ์ บัวทิพย์ และคณะ, 2565) นกเหล่านี้เป็นนกที่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองใหญ่ มีความคุ้นชินกับมนุษย์และสิ่งรบกวนจากกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งหลายชนิดมีรูปลักษณ์ที่สวยงามน่าดึงดูด มีเอกลักษณ์ที่ช่วยให้จำแนกชนิดได้ง่าย และมีขนาดลำตัวที่เหมาะสมกับ

ความสามารถของผู้ฝึกใช้กล้องสองตา สำหรับจุดดูนกที่สำคัญ ได้แก่จุดที่ 1-5 ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นสนามหญ้าและสวนหย่อมธรรมชาติที่มีแหล่งน้ำสำหรับนก การที่จุดดูนกสำคัญอยู่ในบริเวณใกล้กันถือเป็นข้อดี เพราะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมได้โดยไม่ต้องใช้เวลาามาก เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาและเด็กเล็ก

ด้านการจัดกิจกรรมและให้ความรู้ จากการทดลองจัดกิจกรรมดูนกเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาในรายวิชาการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ พบว่ามีประเด็นที่ต้องพัฒนาในด้านของวิทยากร อุปกรณ์ และรูปแบบของการจัดกิจกรรม กล่าวคือกล้องสองตาและหนังสือคู่มือดูนกยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมมากกว่า 5 คน และแม้ว่าวิทยากรดูนกประจำสถานศึกษาจะสามารถจัดกิจกรรมดูนกที่เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาได้ แต่ในกรณีของการจัดกิจกรรมสำหรับนักศึกษาและบุคลากรทั่วไปที่ไม่เน้นด้านวิชาการ จะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างเพลิดเพลิน (Edutainment) มากขึ้น วิทยากรจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะการนำดูนกทั้งในด้านการออกแบบกิจกรรม การสื่อความหมายธรรมชาติ รวมถึงการดูแลความปลอดภัยระหว่างทำกิจกรรม

ด้านการเข้าถึงสถานที่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตสามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วยรถยนต์ส่วนตัวและขนส่งสาธารณะ อีกทั้งเปิดให้นักศึกษา บุคลากร และบุคคลภายนอกใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนและออกกำลังกายได้ทุกวันอยู่แล้ว จึงสะดวกต่อการจัดกิจกรรมดูนกทั้งในวันธรรมดาและวันหยุด อีกทั้งยังมีขั้นตอนการขออนุญาตที่ไม่ซับซ้อนเพื่อจัดกิจกรรม องค์ประกอบด้านนี้จึงถือว่ามีความดี

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย องค์ประกอบด้านนี้เป็นจุดแข็งของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานครบถ้วนและสามารถใช้งานได้ทุกวัน สำหรับด้านความปลอดภัยก็มีความพร้อมทั้งในส่วนของการปฐมพยาบาลและการรักษาความปลอดภัยโดยเจ้าหน้าที่ ประกอบกับมีนโยบายห้ามรถยนต์และรถจักรยานยนต์ภายนอกใช้มหาวิทยาลัยเป็นเส้นทางสัญจร ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุได้

ด้านการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษา ที่ผ่านมามีเพียงการจัดกิจกรรมดูนกในมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการขยายผลโดยการจัดกิจกรรมดูนกที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาและบุคลากรเข้าร่วมได้โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในวิชาใด เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัย ทั้งยังมีผลนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเป็นส่วนสำคัญในขับเคลื่อนนโยบาย Green University ในอนาคตจึงควรมีการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือชมรมเกี่ยวกับการศึกษาธรรมชาติในมหาวิทยาลัย รวมทั้งฝึกฝนนักศึกษาให้มีทักษะสำหรับการเป็นวิทยากรดูนกเยาวชนได้

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้เกิดเกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการสำรวจศักยภาพการจัดกิจกรรมดูนกเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่เป็นสถานศึกษาขนาดกลางในเขตเมือง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากกระบวนการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไปดังนี้

- 1) ควรมีการรวบรวมข้อมูลพันธุ์ไม้ในมหาวิทยาลัยและศึกษาบทบาทที่มีต่อกนก
- 2) ควรทำการสำรวจและเก็บข้อมูลควมมีระยะมากขึ้นอย่างน้อย 1 ปี เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงในแต่ละเดือน
- 3) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเชิงปริมาณในประเด็นประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการและกิจกรรมดูนกเพื่อการศึกษา ทั้งในส่วนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและที่เกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

4) การศึกษาต่อยอดเพื่อหาข้อมูลชนิดพันธุ์เรือธง (Flagship species) จะเป็นประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในอนาคต

5) ควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมดูนกที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์กับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การมีป้ายสื่อความหมาย และป้ายข้อมูลเกี่ยวกับนก ต้นไม้และพันธุ์ไม้ในมหาวิทยาลัย โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือบุคคลที่สนใจรอบมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสเข้าร่วม ทั้งนี้ เพื่อให้กิจกรรมดูนกเอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้แก่สังคมและก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันการศึกษา กับคนในพื้นที่

6) สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืนในเชิงกายภาพ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อกิจกรรมดูนก เช่น การจัดสรรต้นไม้และพันธุ์ไม้ที่เป็นอาหารของนก การจัดพื้นที่ศักยภาพที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมดูนกให้มีความปลอดภัย หรือการงดเว้นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของนก

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว. (2564). *มาตรฐานกิจกรรมดูนก (Bird Watching Standard)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2567, จาก <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-department/4/6>
- เกษม ตั้งทรงศักดิ์. (2566). *Birdwatching Near Me: ตัวอย่างการสร้างรายได้จากกิจกรรมดูนกของจีน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ อเมริกา เพื่อชี้ว่าไทยก็สู้สิ่งนี้เป็น Soft Power ได้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2567, จาก <https://readthecloud.co/birdwatching-in-thailand/>
- จารุจินต์ นฤตะภักดิ์, กานต์ เลขะกุล, วัชร สวงสมบัติ. (2561). *คู่มือศึกษาธรรมชาติหมอบุญส่ง เลขะกุล นกเมืองไทย*. ด่านสุทธาการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- ประทีป ด้วงแค (บรรณาธิการ). (2565). *80 Years 80 Birds Kasetsart University*. ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประภากร ธาราฉาย. (2555). *นกในมหาวิทยาลัยแม่โจ้*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปรัชญาพร วันชัย และ เรืองวิทย์ เสนาดี. (2565). ความหลากหลายของนกในพื้นที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา (JSSE)*, 5(1), 23–38. <https://doi.org/10.14456/jsse.2022.3>
- ฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2564). *นครเฉิงตูด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นักท่องเที่ยวชมนก-ชมไม้ ชมทุ่งห้วย กวาดรายได้ 120 ล้านบาท*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2567, จาก <https://www.stsbeijing.org/contents/20999/>
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2565). *DPU ดีต่อปอด ม.เอกชนสิ่งแวดล้อมดีอันดับ 1 จัดอันดับโดย UI Green Metric World University*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.dpu.ac.th/news/1579>
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2566). *Journey to Sustainability เส้นทางสู่ความยั่งยืน แก้ววิฤตสิ่งแวดล้อม ทุกคนต้องช่วยกัน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.dpu.ac.th/news/1625>
- สาลินี ขจรพิสิฐศักดิ์ และ วุฒินันท์ ม่วงมี. (2559). การสำรวจความหลากหลายของนกในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา*, 21(2), 260-279.
- สมศักดิ์ บัวทิพย์, ธนากร จันทสุพรรณ, พิมลรัตน์ ทองโรย และ เชาวพจน์ ขววงศา. (2565). ความหลากหลายของนกในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี. *วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา*, 27(3), 1889-1910.

- สวัสดี วงศ์ถิรวัฒน์. (2544). *การใช้นกเป็นตัวชี้วัดทางนิเวศวิทยา*. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- เอมมา แมร์ริส. (2565). *วิถีอนุรักษ์ธรรมชาติแบบใหม่ในอเมริกาตอนที่ 3: พื้นที่อนุรักษ์ในเมืองๆ ใหญ่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2567, จาก <https://ngthai.com/environment/44935/a-creek-in-yonkers/>
- Ares, A., Filippelli, S., Hollowell, R., & Jones, B. (2014). *Improving Bird Watching at the Ohio State University Wetlands: Columbus, OH*.
- Castillo-Aguilar, M. A., & Roa-Angulo, V. (2021). Birdwatching Tourism and Environmental Education as Strategies for the Conservation of Wetlands in the City of Bogotá, Colombia. *Indian Journal of Science and Technology*, 14(13), 1036-1043.
- Chamberlain, D. E., Gough, S., Vaughan, H., Vickery, J. A., & Appleton, G. F. (2007). Determinants of bird species richness in public green spaces. *Bird Study*, 54(1), 87–97.
- Donnelly, R. & Marzluff, J. M. (2004). Important of Reserve Size and Landscape Context to Urban Birds Conservation. *Conservation Biology*, 18(3), 733 745.
- Estevo, C. A., Nagy-Reis, M. B., & Silva, W. R. (2017). Urban parks can maintain minimal resilience for Neotropical bird communities. *Urban Forestry & Urban Greening*, 27, 84–89.
- Finlay, J., & Massey, J. (2012). Eco-campus: Applying the ecocity model to develop green university and college campuses. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 13(2), 150-165.
- Geng, Y., Liu, K., Xue, B., & Fujita, T. (2013). Creating a “green university” in China: a case of Shenyang University. *Journal of Cleaner Production*, 61, 13-19.
- Jasmani, Z., Ravn, H. P., & van den Bosch, C. C. K. (2017). The influence of small urban parks characteristics on bird diversity: A case study of Petaling Jaya, Malaysia. *Urban Ecosystems*, 20(1), 227–243.
- Kurnia, I., Arief, H., Mardiasuti, A., & Hermawan, R. (2021). Urban landscape for birdwatching activities. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 8(1), 012005.
- Mardiasuti, A. (2020). Urban Park Design for bird diversity: Theory and application in landscape and site scales. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 501(1).
- Naithani A., Suwanwaree, P. & Nadolski, B. (2018). Bird Community Structure of Suranaree University of Technology Campus, Nakhon Ratchasima Province, Thailand. *Pakistan J. Zool.*, 50. 1257-1265.
- Newsome, D., & Simpson, G. (2020). Green cities as bird watching destinations. In *Routledge handbook of tourism cities* (pp. 262-275). Routledge.
- Ortega-Álvarez, R., & MacGregor-Fors, I. (2010). What matters most? Relative effect of urban habitat traits and hazards on urban park birds. *Ornitologia Neotropical*, 21, 519–533.

-
- Peterson, M. N., Larson, L. R., Hipp, A., Beall, J. M., Leroose, C., Desrochers, H., et al. (2024). Birdwatching linked to increased psychological well-being on college campuses: A pilot-scale experimental study. *Journal of Environmental Psychology*, 96, 102306.
- Prihandi, D. R., & Nurvianto, S. (2022). The role of urban green space design to support bird community in the urban ecosystem. *Biodiversitas Journal of Biological Diversity*, 23(4).
- Sananunsakul, P., Dumrongrojwatthana, P. & Disyatat, N. R. (2017). Species diversity of birds utilizing green roofs in Bangkok. *Proceedings of The 6th Burapha University International Conference 2017*, Thailand, 426-434.
- Wang, B., Livert, D., Feinstein, S., & Kavky, S. (2023). Seeing birds and biodiversity through science and art: An integrated community education program. *Journal of Sustainability Education*, 28.
- White, R. L., Eberstein, K., & Scott, D. M. (2018). Birds in the playground: Evaluating the effectiveness of an urban environmental education project in enhancing school children's awareness, knowledge and attitudes towards local wildlife. *PloS one*, 13(3), e0193993.
- Winarni, N. L., Anugra, B. G., Anisafitri, S., Kaunain, N. N., & Pradana, D. H. (2021). Fieldwork during pandemic: Backyard bird survey and making student's biological field practice works. *Biodiversitas Journal of Biological Diversity*, 22(4).

บทความวิจัย

สมรรถนะผู้ประกอบการ และความสามารถการตลาดดิจิทัลที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานผู้ประกอบการ
ธุรกิจ SMEs ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

อมฤทัย จันทนลาซ*, พจน์ ยงสกุลโรจน์ และวีระศักดิ์ จินรัตน์

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อีเมล: supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

การยกระดับผลปฏิบัติงานขององค์กรธุรกิจทุกขนาดอาจจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับหลายปัจจัยโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้ประกอบการและความสามารถในการตลาดดิจิทัล ซึ่งด้วยเหตุนี้ การวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมความเห็นของผู้จัดการและผู้บริหารภาคอุตสาหกรรมมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการเช่น สมรรถนะปฏิบัติงาน สมรรถนะการเรียนรู้ และสมรรถนะสังคมและบุคคลมีอิทธิพลร่วมกันกับองค์ประกอบสมรรถนะปฏิบัติงานต่อการพยากรณ์ผลปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันที่ร้อยละ 69 ความคลาดเคลื่อนสะสม .69 และความแปรปรวนร่วมกันที่ค่า $F = 228.25$ (Sig. 000) รวมถึงพบว่า ความสามารถในการตลาดดิจิทัลมีอำนาจพยากรณ์ผลปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลร้อยละ 74 ความคลาดเคลื่อนสะสมร้อยละ 35 กับมีความแปรปรวนที่ค่า $F = 571.25$ (Sig. 000) ขณะที่ตัวแปรเหตุมีคุณสมบัติในการพยากรณ์ตามหลักเกณฑ์คือมีค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.99 จึงอาจสรุปได้ว่า ความสามารถในการตลาดดิจิทัลที่เป็นทักษะและความรู้ของบริษัทสามารถทำให้เกิดผลการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้ประกอบการ, ความสามารถในการตลาดดิจิทัล, ผลปฏิบัติงาน

Received: June 9, 2024, Revised: June, 27, 2024, Accepted: June, 28, 2024

* Corresponding author

THE EFFECT OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCY AND DIGITAL MARKETING CAPABILITY ON
OPERATIONAL PERFORMANCE OF SMES ENTREPRENEUR IN THE SOUTH OF NORTH EASTERN PROVINCE

Ammarit Janthanalarat, Phot Yongsakulrote and Veerasak Jinarat*

The Eastern University of Management and Technology

E-mail: supapornth2366@gmail.com

Abstract

Increasing operational performance of an organization, is necessarily depended on the various factor of entrepreneurial competency and digital marketing capability. Accordingly, quantitative research with survey method was implemented through the questionnaires for collecting the opinions of industrial managers and administrators. The data was analysed by using multi-linear regression.

The results show that the element of entrepreneurial competency in terms of functional competence, cognitive competence and social/personal competence, predicted significantly and simultaneously at $R^2 = .69$, Std. error = .69, $F = 151.40$ (Sig .000). Additionally, digital marketing capability can predict significantly to operational performance at $R^2 = .74$, Std. error = .35, $F = 571.25$ (Sig .000), Durbin-Watson = 1.99. It can be concluded that digital marketing capability is the skill and knowledge of the firm which could enhance operational performance.

Keywords: Entrepreneurial Competency, Digital Marketing Capability, Operational Performance

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลมีผลต่อเศรษฐกิจและเป็นพลวัตของเทคโนโลยี ที่ถูกใช้เพื่อการบริการและจำหน่ายสินค้า พฤติกรรมของผู้บริโภคและองค์กรธุรกิจจึงต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการนำเสนอสินค้าหรือบริการ และการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ได้มีบทบาทของการพัฒนาแอปพลิเคชันเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นรูปแบบของการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการโดยการใช้เครื่องมือดิจิทัลด้านอินเทอร์เน็ต (Internet-based) ดังนั้น การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) จึงหมายถึงช่องทางของระบบอินเทอร์เน็ต (Internet-based System) ที่สามารถสร้างสรรค์ สนับสนุนและนำเสนอคุณค่าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค โดยใช้เครือข่ายดิจิทัล (Key, 2017)

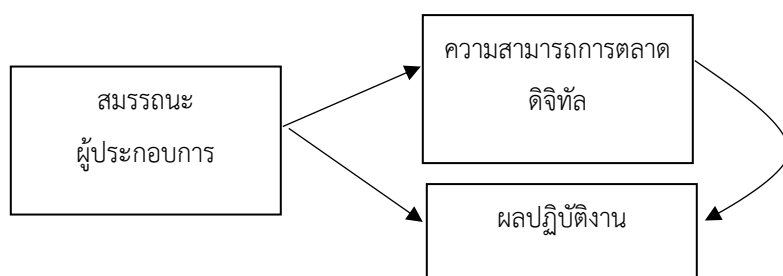
ส่วนวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีทำให้การทำธุรกรรมระหว่างผู้บริโภคและองค์กรธุรกิจเปลี่ยนแปลงทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ (Conglomerate Firms) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (Small and Medium Sized Enterprises: SMEs) ในการนำเสนอสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้ การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) และสื่อสังคม (Social Media) เปิดโอกาสให้ SMEs มีโอกาสติดต่อลูกค้าใหม่หรือลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (Target Audience) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Nuseir, 2020) นอกจากนี้ การใช้เครื่องมือดิจิทัล SMEs ประสบความสำเร็จในผลประกอบการ (Performance) ที่สูงขึ้น รวมถึงความสามารถในการแข่งขันในตลาด การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) จึงเป็นชุดของกลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจในการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า โดยช่องทางดิจิทัล SMEs จึงได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่สนับสนุนโดยระบบอินเทอร์เน็ต (Pineiro-Otero & Martinez-Rolan, 2016) ขณะที่ Tortorella et al (2019) ได้อธิบายว่า องค์กรธุรกิจอุตสาหกรรม (Industrial Firms) ได้ใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม 4.0 และรูปแบบ (Application) เพื่อการขยายผลการปฏิบัติงาน (Operational Performance) เทคโนโลยีต่าง ๆ นี้เป็นรูปแบบสำคัญในการเปลี่ยนผ่านดิจิทัล (Digital Transformation) ในภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ เทคโนโลยีใช้เพื่อการสนับสนุนกระบวนการปฏิบัติการ (Operational Process) การปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Improving Operational Efficiency) และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้บรรลุผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย (Al-Khatib, 2022b) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกของการเปลี่ยนผ่านดิจิทัล (Digital Transformation) โดยการใช้การทฤษฎีพื้นฐานทรัพยากร (Resources-based View Theory) ในการทำความเข้าใจประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร ให้เกิดระดับของผลการปฏิบัติงานสูงสุด โดยใช้ความรู้ (Knowledge) ข้อมูล (Data) และความสามารถในการจัดสรรข้อมูลภายในองค์กรเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) (Al-Rakhami & Al-Mashari, 2022)

ดังนั้น กลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) ได้รับความสนใจจากนักวิชาการและผู้ปฏิบัติ (Practitioners) เนื่องจากมีผลกระทบต่อผลลัพธ์ของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลยุทธ์การตลาดที่มีการดัดแปลง โดยใช้ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีในรูปแบบของการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) การตลาดสื่อสังคม (Social Media Marketing) การตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Marketing) การตลาดอีเมล (e-Mail Marketing) (Al-Khawaldah et al., 2022) รวมไปถึงความสามารถการตลาด (Digital Marketing Capability) มีความหมายที่รวมถึงทักษะ (Skills) และความรู้ (Knowledge) ขององค์กรธุรกิจ (Firms) ในกระบวนการธุรกิจเพื่อการเข้าสู่ตลาด รวมถึงการปรับตัวที่เกี่ยวกับการตลาด (Morgan et al., 2018) ความสามารถการตลาดมีผลในการขับเคลื่อนผลประกอบการธุรกิจ (Firm Performance) นอกจากนี้ ความสามารถการตลาดเป็นเสาหลักของการเปลี่ยนผ่านในการใช้ดิจิทัลเพื่อกิจกรรมการตลาด และเป็นการพัฒนาความสามารถดิจิทัล (Digital Capability) โดยเฉพาะในด้านความสามารถการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing Capability) (Verhoef & Bijmolt, 2019) ทั้งนี้ Homburg & Wielgos

(2022) ได้แสดงให้เห็นว่า ความสามารถการตลาดดิจิทัล เป็นความสามารถขององค์กรธุรกิจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนากระบวนการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ในขณะที่ความสามารถการตลาดแบบดั้งเดิม (Classic Marketing Capability) หมายถึงความสามารถขององค์กรธุรกิจในการใช้การตลาดแบบผสม (Marketing Mix) ให้สัมพันธ์กับกระบวนการจัดการการผลิตและบริการ

สำหรับบทความนี้ Guo et al (2018) อธิบายว่า ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (Small and Medium Enterprise: SME) เป็นตัวจักรสำคัญในการสร้างสรรค์งาน (Job Creation) การเจริญเติบโตในเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Sustainable Economic) Growth) การกระจายรายได้และการกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ดังนั้นความสำเร็จของธุรกิจจึงขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้ประกอบการ จิตวิทยา พฤติกรรม ลักษณะทางภูมิศาสตร์และทักษะเฉพาะ โดยเฉพาะในธุรกิจ SMEs ที่มีการสะท้อนความสำเร็จได้จากทักษะ (Skills) สมรรถนะ (Competency) ความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) และการศึกษาของผู้ประกอบการ สมรรถนะผู้ประกอบการผันแปรตามความแตกต่างของบริบท (Context) จึงจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการในบริบทของวัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) และผลประกอบการธุรกิจ (Firm Performance) ขณะที่ Man, et al (2002) ได้นำเสนอประเภทสมรรถนะผู้ประกอบการ (Categorization of Entrepreneurial Competency) ประกอบด้วย 1) สมรรถนะในการสร้างโอกาสและจดจำ (Opportunity Recognition Competence) เป็นทักษะและความสามารถของผู้ประกอบการในการค้นหา จดจำ และแสวงหาโอกาสทางธุรกิจที่มีอย่างหลากหลายในตลาด และยังรวมถึงความสามารถในการสังเกต ทดลอง การค้นหาเครือข่าย และการรับความเสี่ยง 2) สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ (Relationship Competence) หมายถึงความสามารถของผู้ประกอบการในการพัฒนา (Develop) รักษา (Sustain) และใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มในการปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานความไว้วางใจ (Trust) รวมถึงความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้ผลิต ลูกค้า พนักงาน เจ้าหน้าที่รัฐ และคู่แข่งทางธุรกิจ เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย 3) สมรรถนะด้านการจัดการ (Organizing Competence) ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจขนาดเล็กมีบทบาทในการจัดการธุรกิจในด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน (Finance) มนุษย์ (Human) กายภาพ (Physical) และเทคนิค (Technical) (Man, et al., 2002) ผู้ประกอบการจึงต้องมีความสามารถในการวางแผน นำและมอบหมายในการใช้ทรัพยากรและการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้อง ทรัพยากรในธุรกิจ ได้แก่ คน เทคโนโลยี เครื่องมือ ข้อมูล และเงินเพื่อการผลิต 4) สมรรถนะความผูกพัน (Commitment Competence) เป็นความตั้งใจ (Willingness) ของผู้ประกอบการในการแสดง การผลักดัน และขับเคลื่อนองค์กรด้วยเหตุผลของตนเอง เช่น การเสียสละ (Dedicate) ความผูกพัน (Commitment) การเริ่มต้น (Initiative) และการมีแนวคิดเชิงบวก (Positive Orientation) (Nastasiea & Mironeasa, 2016) ดังนั้น ความผูกพันของผู้ประกอบการจึงเป็นอารมณ์ การวิเคราะห์ และการใช้พลังงานกายภาพ เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ 5) สมรรถนะเชิงกลยุทธ์ (Strategic Competence) หมายถึงความสามารถของผู้ประกอบการในการกำหนดกลยุทธ์ของธุรกิจโดยการเตรียมการ (Preparing) การวางแผน (Planning) การกำหนด (Formulating) และการปฏิบัติ (Implementing) โดยมีการกำหนดมาตรฐานเฉพาะ (Specific Standard) และการปฏิบัติที่สำคัญก่อนหลังทั้งระยะสั้นและระยะยาว การพยากรณ์การเงินที่ต้องการ การแสดงแนวคิดใหม่เพื่อความสำเร็จ 6) สมรรถนะด้านแนวคิด (Conceptual Competence) เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์หรือโน้มน้าวแนวคิดใหม่เพื่อการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ นวัตกรรม และการรับความเสี่ยง รวมถึงการเปลี่ยนความคิดพลาดใหม่ให้เป็นโอกาส

แต่สำหรับ Homburg & Wielgos (2022) ได้อธิบาย ความสามารถการตลาดดิจิทัล ประกอบด้วย 1) พื้นฐานเนื้อหา (Content-based) เป็นการใช้เนื้อหาที่มีการนำเสนอดี ลดต้นทุนการตลาด เพื่อการติดต่อสนทนาเนื้อหาที่มีคุณค่าจะทำให้ลูกค้าเข้าร่วมในธุรกิจและจัดหาเงิน 2) การวัดได้ (Measurability) หมายถึงระดับความสามารถของธุรกิจในการส่งข้อมูลในกิจกรรมการตลาดไปสู่ตลาด ผลงานการตลาดที่วัดจะทำให้เกิดคุณค่าการตลาดที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวิเคราะห์ตลาดช่วยให้เกิดความชัดเจนของลูกค้า ความถูกต้องของเหตุผลของกิจกรรมการตลาด เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ (Bayer et al., 2020) การตลาดดิจิทัลจึงเป็นการใช้ข้อมูลในการขับเคลื่อนการตลาด เช่น สื่อสังคม เพื่อวิเคราะห์การส่งต่อความชอบ (Like) คำแนะนำ (Comment) และแสดงวิธีการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า (Homburg & Wielgos, 2022) 3) การเชื่อมโยงระหว่างกัน (Interconnectivity) หมายถึงระดับความสามารถขององค์กรธุรกิจในการเพิ่มการเชื่อมโยงกับลูกค้าใหม่ในสถานที่ การตลาด (Marketplace) (Liu et al., 2020) เช่น การเข้าถึงตลาดโดยใช้แอปพลิเคชัน โทรศัพท์เคลื่อนที่และสามารถปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับลูกค้า 4) การดัดแปลง (Adaptability) เป็นระดับความสามารถขององค์กรธุรกิจที่มีความรู้สึก (Sense) และตอบสนอง (Respond) ต่อการเปลี่ยนของตลาด (Guo et al., 2018) องค์กรธุรกิจที่สามารถปรับตัวด้านกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการตลาดที่เปลี่ยนแปลง เช่น การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะยังรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าได้ รวมถึง Abdallah et al (2016) อธิบายผลการปฏิบัติงาน (Operational Performance) ว่าเป็นกลยุทธ์ด้านความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ได้แก่ คุณภาพ (Quality) ต้นทุน (Cost) การนำส่ง (Delivery) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความรวดเร็วในการนำส่งผลผลิตใหม่ (Speed of New Product Introductions) โดยเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ กับ Yu et al (2022) ได้ให้ความหมายของผลการปฏิบัติการ (Operational Performance) ขององค์กรธุรกิจ หมายถึง ความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) และการทำให้เกิดขึ้น (Contributions) ในคุณภาพผลิตภัณฑ์ (Production Quality) กระบวนการผลิต (Production Process) ต้นทุน (Cost) และด้านอื่นๆ โดยกระบวนการเปลี่ยนผ่านดิจิทัล (Digital Transformation)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์วิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลพยากรณ์ของสมรรถนะผู้ประกอบการและความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลที่มีผลต่อผลปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เช่น สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ยโสธร และอุบลราชธานี ดังนี้ 1) เป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายการตลาดดิจิทัลขององค์กรธุรกิจ 2) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลและเทคโนโลยีในองค์กรและการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 3) สมัครในการเข้าร่วมกับโครงการวิจัยนี้ และ 4) ยินดีในการให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้โดยปราศจากเงื่อนไขและประโยชน์อื่นใด เพื่อให้เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดจากการเก็บข้อมูล (กัญญ์สิริ จันทรเจริญ, 2554)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่ต้องการศึกษาร้อยละ 50 และมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 รวมถึงมีอัตราการคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 321 โดยแต่ละองค์กรมีผู้ให้ข้อมูลองค์กรละ 2 คนเป็นผู้บริหาร 1 คนและผู้จัดการหรือหัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี (กัญญ์สิริ จันทรเจริญ, 2554)

วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดและจับสลากเลือกรายชื่อองค์กรของแต่ละจังหวัดตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ก่อนลงพื้นที่เพื่อติดต่อและประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยในแต่ละเขตในการรับสมัครอาสาสมัครเข้าร่วมวิจัยตามจำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ในแต่ละพื้นที่

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมและนำไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขและใช้ไปเก็บข้อมูล (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถาม แบ่งออกเป็นขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม ร่างแบบสอบถามและตรวจสอบความตรงเบื้องต้น ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1) ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารและงานวิจัยทุกประเภทมาใช้ในการวิเคราะห์และสรุปผลมาใช้สำหรับร่างเป็นข้อคำถาม โดยเฉพาะคำสำคัญ และพฤติกรรมสังเกตได้ของแต่ละตัวแปรก่อนนำไปตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง โดยเฉพาะลักษณะของข้อคำถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและช่วยให้ได้คำตอบที่ตรงกันกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นในสังคม และด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยต้องนำเอาร่างข้อคำถามไปตรวจสอบความตรงเบื้องต้นก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้จากขั้นตอนที่ 1.1 ไปขอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยกับการใช้ภาษาที่สามารถสื่อสารและทำความเข้าใจได้ง่ายแล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยเฉพาะการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างระหว่างข้อสรุปเชิงทฤษฎีกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นตามข้อมูลที่เก็บมาคั่นได้ของงานวิจัยนี้ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2) ขั้นตอนการร่างแบบสอบถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาข้อคำถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุดแล้วไปรวบรวมเป็นแบบสอบถาม และมีลักษณะของแบบสอบถามต่อไปนี้

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัดหลายระดับแบ่งออกเป็น 3 ตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับตัวแปรวิจัย ต่อไปนี้

สอบถามความเห็นเกี่ยวกับ สมรรถนะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Competencies) จำนวน 18 ข้อและเป็นแบบมาตรวัด 5 ตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 โดยมีความหมายกำกับว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง เห็นด้วยมาก และมากที่สุด

สอบถามความเห็นเกี่ยวกับความสามารถทางการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing Capability) จำนวน 23 ข้อและเป็นแบบมาตรวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 กับมีความหมายกำกับว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง เห็นด้วยมาก และมากที่สุด

สอบถามความเห็นเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน (Operational Performance) จำนวน 11 ข้อแบบมาตรวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 กับมีความหมายกำกับว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง เห็นด้วยมาก และมากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อแนะนำให้แสดงความเห็นอื่นเพิ่มเติมด้วยวิธีการเขียนลงในช่องว่างที่เตรียมไว้ให้

3) ขั้นตอนการนำไปทดลองใช้งาน เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่นอกเขตพื้นที่ประชากรจำนวน 100 คนและนำกลับมาทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นเพื่อตรงตามมาตรฐานของการทำวิจัย (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการทดสอบต่อไปนี้

3.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยใช้ค่า KMO ตั้งแต่ .80 พิสูจน์ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างกลุ่มตัวแปร และค่า Extraction ตั้งแต่ .50 ตรวจสอบน้ำหนักของแต่ละข้อคำถาม กับค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปทดสอบอำนาจความแปรปรวนของทุกกลุ่มตัวแปร (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

3.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยใช้ค่า Alpha ตั้งแต่ .80 กับค่าความเที่ยงตรงรายข้อตามค่า Corrected item มากกว่า .40 ขึ้นไปพิสูจน์ระดับความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปร (ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

และได้ผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้

1) แบบสอบถามนี้มีความตรงตามค่า KMO ที่ .96, .95 และ .94 มีค่า Extraction ระหว่าง .59-.75, .57-.66 และระหว่าง .60-.68 ส่วนค่า Variance มีค่าร้อยละ 67.11, 61.64 และร้อยละ 64.36

2) แบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นตามค่า Alpha ที่ .96, .97 และ .94 ขณะที่ความเที่ยงตรงรายข้อมีค่าระหว่าง .70-.82, .69-.78 และระหว่าง .73.78

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ประกาศและประชาสัมพันธ์ไปยังพื้นที่ที่ได้รับการจับสลากเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลเพื่อเปิดรับสมัครผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่กับอาสาสมัครในการให้ข้อมูล โดยกำหนดคุณสมบัติที่จำเป็นต่อไปนี้

- 1.1) เป็นผู้ปฏิบัติงานธุรกิจ SMEs และอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล
- 1.2) มีความรู้และประสบการณ์ด้านการตลาดดิจิทัลในองค์กร
- 1.3) มีประสบการณ์ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
- 1.4) สนใจและเต็มใจในการให้ข้อมูลแก่งานวิจัยโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

1.5) สามารถให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้โดยไม่ปิดบัง

2) ผู้วิจัยจัดประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัย ตอบข้อสงสัย และแนะนำวิธีการตอบคำถาม รวมไปถึงนัดหมายวันเวลาในการเก็บแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ชี้แจงเงื่อนไขสำคัญเกี่ยวกับการถอนตัวออกจากการมีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลประกอบ และไม่ต้องส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยโดยปราศจากความผิดแต่อย่างใด รวมไปถึงผู้วิจัยได้มอบหมายเลขโทรศัพท์ พร้อมทั้ง e-mail สำหรับการติดต่อกับผู้วิจัยโดยตรง

3) ขั้นตอนการติดตามผลการเก็บแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยใช้โทรศัพท์สอบถามผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่เกี่ยวกับปัญหาและการเก็บแบบสอบถามกลับคืน ซึ่งหากพบว่าในพื้นที่ใดมีปัญหาเกี่ยวกับแบบสอบถามผู้วิจัยได้ลงพื้นที่นั้นแก้ไขปัญหานั้น

4) ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยคัดแยกเอาแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับการวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

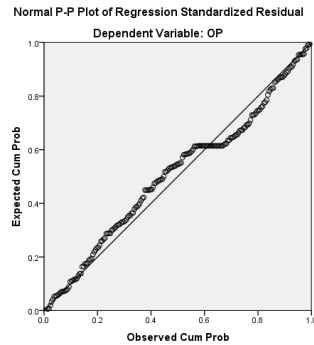
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการเรียนรู้ สังคมและบุคคลมีอิทธิพลร่วมกันกับองค์ประกอบสมรรถนะปฏิบัติงานต่อการพยากรณ์ผลปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันที่ร้อยละ 69 ความคลาดเคลื่อนสะสม .69 และความแปรปรวนร่วมกันที่ค่า $F = 151.40$ (Sig. 000) กับตัวแปรเหตุมีความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันในอำนาจการพยากรณ์ต่อตัวแปรผลที่ค่า Durbin-Watson 1.86 ทั้งนี้มีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ของสมรรถนะการเรียนรู้ .19 สมรรถนะสังคมและบุคคลที่ .17 บวกกับสัมประสิทธิ์สมรรถนะปฏิบัติงานที่ .51 ซึ่งหมายความว่าผลปฏิบัติงานของแต่ละองค์ประกอบขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสมรรถนะทั้งสองด้านรวมกัน ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลองค์ประกอบสมรรถนะผู้ประกอบการ

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity
ค่าคงที่	-	4.22	.000	Tolerance .20-.31
สมรรถนะปฏิบัติการ FC	.51	7.44***	.00	VIF 3.14-4.84
สมรรถนะการเรียนรู้ CC	.19	2.28*	.024	Collinearity .03-.95
สมรรถนะสังคมและบุคคล SC	.17	2.04*	.042	Durbin-Watson 1.86

R^2 .69, Std error .69 $F = 151.40$ Sig. 000

และเมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานมาสร้างสมการพยากรณ์จะได้รูปของสมการต่อไปนี้

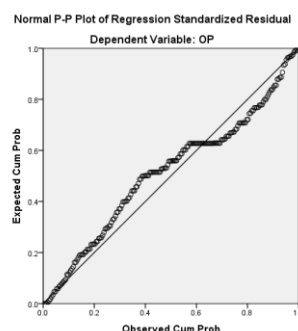
$$\text{ผลปฏิบัติงาน} = .51FC + .19CC + .17SC$$

อย่างไรก็ตามอิทธิพลของสมรรถนะทั้งสองด้านอาจยังจำเป็นต้องอาศัยความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลเข้าไปสนับสนุนเพื่อให้ได้ผลปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับธรรมชาติของตลาดยุคปัจจุบัน และผลวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลมีอำนาจพยากรณ์ผลปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลร้อยละ 74 ความคลาดเคลื่อนสะสมร้อยละ 35 กับมีความแปรปรวนที่ค่า $F = 571.25$ (Sig. 0.00) รวมถึงมีคะแนนมาตรฐานในการพยากรณ์ที่ .86 ขณะที่ตัวแปรเหตุมีคุณสมบัติในการพยากรณ์ตามหลักเกณฑ์คือมีค่า Durbin-Watson ไม่เกิน 2.50 และไม่ต่ำกว่า 1.50 ซึ่งด้วยเหตุนี้ทำให้สามารถนำเอาความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลมาเป็นตัวแปรพยากรณ์ผลปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน ตามตารางแสดงประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 2 อิทธิพลความสามารถด้านการตลาดดิจิทัล

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity
ค่าคงที่	-	2.49	.000	Tolerance 1.0 VIF 1.0
ความสามารถด้านการตลาดดิจิทัล	.86	23.90***	.000	Collinearity .99 Durbin-Watson 1.99

R^2 .74 Std error .35 $F = 571.25$ Sig. 0.00

จากตารางผลวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลมีผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของผลปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงาน บริษัทห้างร้านและอุตสาหกรรมในยุคสมัยแห่งความก้าวหน้าของสื่อดิจิทัลเทคโนโลยี และมีอิทธิพลค่อนข้างสูง โดยมีคะแนนมาตรฐานสูงถึงร้อยละ 86 และนั่นหมายความว่า การเพิ่มขึ้นต่อหน่วยผลปฏิบัติงานได้มาจากปริมาณหรือสัดส่วนความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลเพิ่มขึ้นหรือลดลงร้อยละ 86

ดังนั้น จากผลวิจัยที่สรุปได้นี้แสดงผลพยากรณ์ได้อย่างชัดเจนว่า 1) องค์ประกอบสมรรถนะผู้ประกอบการทั้งสองด้านมีอิทธิพลต่อผลปฏิบัติงานโดยตรง 2) ความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลมีผลกระทบต่องานโดยตรงสูง 3) มีความเป็นไปได้มากที่ผู้ประกอบการ ผู้จัดการและผู้บริหารอุตสาหกรรมทุกประเภทจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทั้งสมรรถนะผู้ประกอบการและความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลควบคู่ไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพราะ วิวัฒนาการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing Culture) ได้แก่ วัฒนธรรมที่สนับสนุนความสามารถขององค์กรในการจัดการข้อมูล (Data) ความรู้ (Knowledge) และความอัจฉริยะ (Intelligence) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม เป็นพื้นฐานการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ รวมทั้งวัฒนธรรมที่มีการพัฒนาความสามารถของตนเองในการค้นหาคำตอบใหม่ แก้ไขปัญหาที่คงอยู่และสนับสนุนกิจกรรมนวัตกรรม นอกจากนี้ภาวะผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) หมายถึง กระบวนการในสร้างสรรค์ (Creative) พัฒนา (Developing) จัดการและเรียบเรียงธุรกิจใหม่ให้น่ามาซึ่งความสำเร็จ (Ahmed et al., 2019) ลักษณะผู้ประกอบการจึงมีการอธิบายในหลายลักษณะ เช่น ความเชื่อมั่นในตัวเอง (Self-Confidence) การรับความเสี่ยง (Risk-Taking) การปรับตัว (Adaptability) ความรู้ (Knowledge) สามารถกำหนดโอกาส (Capable to Identify Opportunity) ภาวะผู้นำทางสังคม (Social Leadership) และวิสัยทัศน์ในอนาคต (Future Vision) และที่สำคัญคือการพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลมีผลต่อเศรษฐกิจและเป็นพลวัตของเทคโนโลยีที่ถูกใช้เพื่อการบริหารและจำหน่ายสินค้า พฤติกรรมของผู้บริโภคและองค์กรธุรกิจจึงต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการนำเสนอสินค้าหรือบริการ และการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ได้มีบทบาทของการพัฒนาแอปพลิเคชันเทคโนโลยีดิจิทัล (Atshaya & Rungta, 2016) ที่เป็นรูปแบบของการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลด้านอินเทอร์เน็ต (Internet-based) การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) จึงหมายถึงช่องทางของระบบอินเทอร์เน็ต (Internet-based System) ที่สามารถสร้างสรรค์ สนับสนุนและนำเสนอคุณค่าจากผู้ผลิตยังผู้บริโภค โดยใช้เครือข่ายดิจิทัล (Key, 2017) ดังนั้นวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีทำให้การทำธุรกรรมระหว่างผู้บริโภคและองค์กรธุรกิจเปลี่ยนแปลงทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ (Conglomerate Firms) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (Small and Medium Sized Enterprises: SMEs) ในการนำเสนอสินค้าหรือบริการ (Bermeo - Giraldo et al., 2022)

จากผลวิจัยที่สรุปได้นี้มีอย่างน้อยสองประเด็นที่ควรให้ความสำคัญคือ 1) ความจำเป็นต่อการยกระดับผลปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความเป็นตลาดดิจิทัลผ่านการพัฒนาทั้งสมรรถนะผู้ประกอบการและความสามารถด้านการตลาดดิจิทัล 2) การพัฒนาทั้งสองปัจจัยให้มีทั้งขนาดและความเข้มข้นของระบบไม่ต่างกันทั้งนี้เพราะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อผลปฏิบัติงานเท่ากัน เหตุผลเพราะความสามารถการตลาด (Digital Marketing Capability) มีความหมายที่รวมถึงทักษะ (Skill) และความรู้ (Knowledge) ขององค์กรธุรกิจ (Firms) ในกระบวนการธุรกิจเพื่อการเข้าสู่ตลาด รวมถึงการปรับตัวที่เกี่ยวกับการตลาด ความสามารถในการตลาดมีผลในการขับเคลื่อนผลประกอบการธุรกิจ (Firm Performance) (Moorman & Day, 2016) นอกจากนี้ ความสามารถในการตลาดเป็นเสาหลักของการเปลี่ยนผ่านในการใช้ดิจิทัลเพื่อกิจกรรมการตลาด และเป็นการพัฒนา

ความสามารถดิจิทัล (Digital Capability) โดยเฉพาะในด้านความสามารถการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing Capability) (Verhoef & Bijmolt, 2019) ทั้งนี้ Homburg & Wielgos (2022) ได้แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการตลาดดิจิทัล เป็นความสามารถขององค์กรธุรกิจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนากระบวนการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ในขณะที่ความสามารถการตลาดแบบดั้งเดิม (Classic Marketing Capability) หมายถึงความสามารถขององค์กรธุรกิจในการใช้การตลาดแบบผสม (Marketing Mix) ให้สัมพันธ์กับกระบวนการจัดการการผลิตและบริการ

รวมไปถึง Tolstoy et al (2022) ไม่พบผลของความสามารถการตลาดดิจิทัลและผลประกอบการ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลในการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความสามารถการตลาดดิจิทัลและผลประกอบการของ SMEs อีกทั้ง Chinakidzwa & Phiri (2020b) ได้อธิบายว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถการตลาดดิจิทัลและผลประกอบการ SMEs ในประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Countries)

ดังนั้น สมรรถนะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Competencies) เป็นสมรรถนะที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันแบบยั่งยืน (Sustainable Competitive Advantage) และความสำเร็จของธุรกิจจึงต้องมีการฝึกความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประกอบการเนื่องจากเป็นจุดสำคัญของการอยู่รอดของธุรกิจและความสำเร็จของผลประกอบการธุรกิจ (Business Performance) ทั้งนี้การสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการจะมีความแตกต่างตามบริบท (Context) การพยากรณ์ (Prediction) และสมมติฐาน (Assumption) (Mitchelmore & Rowley, 2014)

ข้อเสนอแนะ

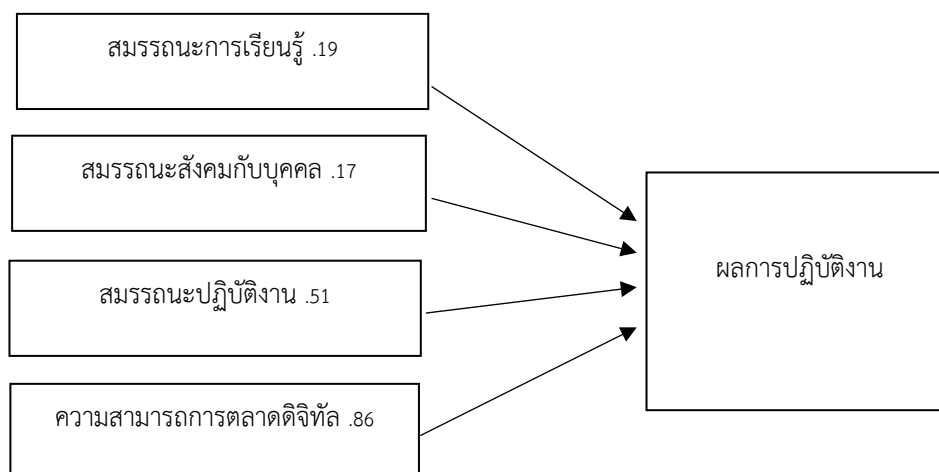
1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยเสนอแนะให้เจ้าของ ผู้ประกอบการ ผู้บริหารทุกระดับของอุตสาหกรรมที่ปรารถนา ในการพัฒนาผลปฏิบัติงานองค์กรของตนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความเป็นไปได้สำหรับการยกระดับผลปฏิบัติงานหน่วยงาน ธุรกิจและองค์กรในภาคอุตสาหกรรมให้เจริญเติบโตได้สอดคล้องกับยุคสมัยแห่งการปรับตัวเข้าสู่สังคมดิจิทัลผ่านกระบวนการและระบบพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการด้านสมรรถนะการเรียนรู้ สังคมและบุคคล พร้อมกับการพัฒนาสมรรถนะปฏิบัติงาน รวมไปถึงการพัฒนาขีดความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลของผู้บริหาร พนักงานและองค์กร เพื่อให้ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของผลปฏิบัติงาน

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเสนอแนะให้ทำวิจัยในเชิงคุณภาพ และการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผลปฏิบัติงานผ่านการพัฒนาทั้งสมรรถนะผู้ประกอบการและความสามารถในการตลาดดิจิทัลกับผู้บริหารและพนักงานต่างอายุและต่างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมแต่ละชนิด ไปจนถึงขนาดในการลงทุนที่ต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 ความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลปฏิบัติงาน

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่ามีความเป็นไปได้สำหรับการยกระดับผลปฏิบัติงานหน่วยงาน ธุรกิจและองค์กรในภาคอุตสาหกรรมให้เจริญเติบโตได้สอดคล้องกับยุคสมัยแห่งการปรับตัวเข้าสู่สังคมดิจิทัลผ่านกระบวนการและระบบพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการด้านสมรรถนะการเรียนรู้ สังคมและบุคคลอย่างน้อยร้อยละ 35 พร้อมไปกับการพัฒนาสมรรถนะปฏิบัติงานอีกร้อยละ 51 รวมไปถึงการพัฒนาขีดความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลของผู้บริหาร พนักงานและองค์กรอีกอย่างน้อยละ 81 เพื่อให้ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของผลปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญสิริ จันทรเจริญ. (2554). *บทที่ 5 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง*, สืบค้นจาก https://www.ict.up.ac.th/surinhips/ResearchMethodology_2554
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). การกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง Krejcie and Morgan (1970) ในการวิจัยเชิงปริมาณ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 7(2), 112 – 120.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- Ahmed, M.U., Kristal, M.M. & Pagell, M. (2019). Impact of operational and marketing capabilities on firm performance: evidence from economic growth and downturns", *International Journal of Production Economics*, Vol. 154, 59-71.
- Bermeo-Giraldo, M.C., Valencia-Arias, A., Ramos de Rosas, J.D., Benjumea-Arias, M., Villanueva Calderón, J.A. (2022). *Factors Influencing the Use of Digital Marketing by Small and Medium-Sized Enterprises during COVID-19*. *Informatics 2022*, 9, 86.
- Aabdallah, AB, Phan, A.C. and Matsui, Y. (2016), "Investigating The Effects of Managerial and Technological Innovations On Operational Performance and Customer Satisfaction of Manufacturing companies. *International Journal of Business Innovation and Research*, 10, 153-183.
- Al-Khatib, A.W. (2022b). Intellectual capital and innovation performance: the moderating role of big data analytics: evidence from the banking sector in Jordan", *EuroMed Journal of Business*, 17(3), 391-423.
- Al-khawaldah, R., Al-zoubi, W., Alshaer, S., Almarshad, M., ALShalabi, F., Altahrawi, M. & Al- Hawary, S. (2022). Green supply chain management and competitive advantage: The mediating role of organizational ambidexterity. *Uncertain Supply Chain Management*, 10(3), 961-972.
- Al-Rakhami, M. & Al-Mashari, M. (2022). Interoperability approaches of blockchain technology for supply chain systems", *Business Process Management Journal*, 28, 1251-1276.
- Atshaya, S., & Rungta, S. (2016). Digital marketing vs. internet marketing: a detailed study. *International Journal of Novel Research in Marketing Management and Economics*, 3(1), 29-33.
- Bayer, E., Srinivasan, S., Riedl, E. J., & Skiera, B. (2020). The impact of online display advertising and paid search advertising relative to offline advertising on firm performance and firm value. *International Journal of Research in Marketing*, 37, 789-804.
- Chinakidzwa, M. & Phiri, M. (2020). Impact of digital marketing capabilities on market performance of small to medium enterprise agro-processors in Harare, Zimbabwe", *Journal of Business Theory and Practice*, 21(2), 746-757.

- Guo, H., Xu, H., Tang, C., Liu-Thompkins, Y., Guo, Z., & Dong, B. (2018). Comparing the impact of different marketing capabilities: Empirical evidence from B2B firms in China. *Journal of Business Research*, 93, 79-89.
- Homburg, C. & Wielgos. D.M. (2022). The value relevance of digital marketing capabilities to firm performance. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 50, 666-688.
- Key, T.M. (2017). Domains of Digital Marketing Channels in the Sharing Economy. *J. Mark Channels* 2017, 24, 27-38.
- Liu, C.L.E, Sinkovics, N., & Sinkovics, R.R. (2020). Achieving relational governance effectiveness: An examination of B2B management practices in Taiwan. *Industrial Marketing Management*, 90, 453-465.
- Man, T.W., Lau, T., & Chan, K.F. (2002). The competitiveness of small and medium enterprises: A conceptualization with a focus on entrepreneurial competencies. *Journal of Business Venturing*, 17(2), 123-142.
- Moorman, C., & Day, G.S. (2016). Organizing for marketing excellence. *Journal of Marketing*, 80(6), 6-35.
- Morgan, N.A., Feng, H., & Whitley, K.A. (2018). Marketing capabilities in international marketing. *Journal of International Marketing*, 26(1), 61-95.
- Mitchelmore, S. & Rowley, J. (2013). Entrepreneurial competencies of women entrepreneurs pursuing business growth. *J. Small Bus. Enterp. Dev.* 2013, 20, 125-142.
- Nastasia, M. & Mironeasa, C. (2016), "Key performance indicators in small and medium sized enterprises", *Total Quality Management*, 1, 2.
- Nuseir, M.T. (2020). Aljumah, A. The role of digital marketing in business performance with the moderating effect of environment factors among SMEs of UAE. *Int. J. Innou. Creat. Chang* 2020, 11, 310-324.
- Piñero-Otero, T. & Martínez-Rolán, X. (2016). Understanding Digital Marketing-Basics and Actions. In *MBA. Management and Industrial Engineering*, Springer: Cham, Switzerland.
- Tolstoy, D., Nordman, E. R., & Vu, U. (2022). The indirect effect of online marketing capabilities on the international performance of e-commerce SMES. *International Business Review*, 31(3).
- Tortorella, G.L., Giglio, R. & van Dun, D.H. (2019). Industry 4.0 adoption as a moderator of the impact of lean production practices on operational performance improvement", *International Journal of Operations and Production Management*, 39, 860-886.
- Verhoef, P. C., & Bijmolt, T. H. A. (2019). Marketing perspectives on digital business models: A framework and overview of the special issue. *International Journal of Research in Marketing*, 36(3), 341-349.
- Yu, J., Wang, J., & Moon, T. (2022). Influence of Digital Transformation Capability on Operational Performance. *Sustainability* 2022, 14, 7909.

บทความวิจัย

การปรับตัวของชาวนาเกลือในพื้นที่สองบุรีศรีมหาสมุทร :
ความท้าทายเพื่อความอยู่รอดของชาวนาเกลือในยุค AI-Robotics

เทพพิสุทธิ ประจิตร์*, สุรศักดิ์ สุขมาก,

กรรณิกา ปัญญาวงศ์ และชมพูนุท แยมสรวล

คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

อีเมล: theppisuthp@life.ac.th, kannikap@life.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาครให้มีความยั่งยืน ดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจยุค AI-Robotics โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จำนวน 17 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่าแนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือให้มีความยั่งยืน ตามกลุ่มของชาวนาเกลือ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มที่มีความคิดก้าวหน้า ควรเปิดโอกาสให้ชาวนาเกลือกลุ่มนี้เป็นผู้นำในการร่วมกำหนดนโยบายในการปรับเปลี่ยนจากชาวนาเกลือสู่การเป็น “ผู้ประกอบการนาเกลือ” 2) กลุ่มที่มีความคิดแบบเดิม ๆ คือ ขยายผลผลิตเกลือให้กับพ่อค้าคนกลาง ภาครัฐควรกำหนดนโยบายในการประกันราคาเกลือ เพื่อสร้างความมั่นใจในอาชีพทำนาเกลือ เมื่อมีรายได้ที่แน่นอน ชาวนาเกลือก็จะยังคงรักษาที่นาและทำอาชีพนาเกลือต่อไป 3) กลุ่มที่ต้องยอมรับข้อจำกัดทางพื้นที่ กลุ่มนี้มีข้อจำกัดทางด้านภูมิศาสตร์ คือ พื้นที่นาเกลือตำบลบางโทรัด ควรมีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชาวนาเกลือกับเรือชนเกลือ ผลการปรับตัวของชาวนาเกลือ พบว่า ชาวนาเกลือมีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการแปรรูปเกลือมากขึ้น เช่น สบู่ ยาสีฟัน โลชั่น เกลือหอมกันยุง แป้งเกลือจิต เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าให้เกลือมีมูลค่าเพิ่มขึ้น และชาวนาเกลือบางส่วนสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่นาเกลือได้ตลอดทั้งปีจากการทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้การทำนาเกลือ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

คำสำคัญ (Keywords) : การปรับตัว, ชาวนาเกลือ, เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

Received: April 29, 2024, Revised: Jun 26, 2024, Accepted: Jun 27, 2024

* Corresponding author

ADAPTATION OF SALT FARMERS IN SONG BURI SI MAHASAMUT AREA: THE SURVIVAL CHALLENGE FACED BY SALT FARMERS IN THE AI-ROBOTIC ERA

Theppisuth Prajit, Surasak Sookmak,*

Kannika Panyavong and Chompoonuch Yamsual

Faculty of Liberal Arts, Learning Institute for Everyone

E-mail: theppisuthp@life.ac.th, kannikap@life.ac.th

Abstract

The main objective of this research is to study guidelines for the sustainable development of salt farmers in Samut Songkhram and Samut Sakhon provinces. The aim is to enable their survival in the AI-Robotic era economy through the utilization of a qualitative research method, which involved conducting interviews with 17 individuals using a structured interview form. The data gathered was analyzed through content analysis.

The research findings indicate that guidelines for developing sustainable salt farming among three distinct groups of salt farmers are as follows: 1) The progressive-minded group: This group should be provided with opportunities to lead in jointly formulating policies aimed at transitioning from salt farming to becoming "salt field entrepreneurs." 2) The group adhering to traditional practices: For this group, which continues to sell salt products to middlemen, the government should establish a policy ensuring stable salt prices. This measure aims to instill confidence in the salt farming profession. With assured income, salt farmers are more likely to maintain their fields and sustain their careers. 3) The group facing spatial constraints: Geographically confined to the Na Kluea area of Bang Torad Subdistrict, this group requires special attention. A dedicated agency should be established to promote tourism centered around salt farming and the transportation of salt via boats. The allure of visiting the salt fields at Bang Torad is tied to the unique experience of witnessing salt transportation by boat. The adaptation of salt farmers has resulted in an increase in the production of value-added salt products such as soap, toothpaste, lotion, mosquito-repellent aromatic salt, and unscented salt powder. This adds value to the salt and increases its market worth. Additionally, some salt farmers have been able to utilize their salt fields year-round by transforming them into educational sites for learning about salt farming and natural tourist attractions.

Key words : Adaptation, Salt farmers, Artificial Intelligence Technology

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การทำนาเกลือเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยพึ่งพาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อาชีพทำนาเกลือสมุทรแสดงให้เห็นภูมิปัญญา และต้องอาศัยประสบการณ์ การสังเกต การพึ่งพาธรรมชาติ หากสภาพลมฟ้าอากาศแปรปรวน ก็อาจจะส่งผลให้การผลิตเกลือได้ผลผลิตไม่มากพอ หรืออาจไม่สามารถผลิตเกลือสมุทรได้ นอกจากนั้นหากน้ำทะเลที่เป็นสารตั้งต้นของการผลิตเกลือสมุทรนั้นมีการปนเปื้อนของสารมลพิษต่าง ๆ ก็อาจจะส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนของสารมลพิษต่าง ๆ ในเกลือที่ผลิตได้ ทำให้คุณภาพของเกลือสมุทรนั้นไม่เหมาะสมต่อการบริโภคของมนุษย์ได้ ประเทศไทยจะมีชายฝั่งทะเลยาวถึง 2,600 กิโลเมตร แต่แหล่งที่เหมาะสมสำหรับการผลิตเกลือทะเลข้างต้นมีจำกัด ทั้งนี้เนื่องจากจะต้องอาศัยน้ำทะเลในการผลิตแล้วยังต้องอาศัยลักษณะภูมิประเทศ สายลม และแสงแดด เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตด้วย กล่าวคือลักษณะภูมิประเทศต้องเป็นที่ราบ ดินต้องเป็นดินเหนียวที่สามารถอุ้มน้ำได้ดี ป้องกันมิให้น้ำเค็มซึมลงไป และมีให้น้ำจืดซึมมาจากใต้ดิน มีสายลมและแสงแดดช่วยในการตกผลึกเกลือ ซึ่งพื้นที่ที่มีการผลิตเกลือมากประมาณร้อยละ 98 ของผลผลิตทั้งประเทศ อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม จังหวัดดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นแหล่งที่มีการผลิตเกลือมาช้านาน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร 2538)

การทำนาเกลือมีต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงาน เช่น งานรื้อ งานหาบ ค่าโบนัสน้ำไฟ ค่าชุดลอกคุคลอง ฯลฯ นอกจากค่าแรงงานแล้วก็มีค่าน้ำมันสำหรับสูบน้ำ ค่าซ่อมยุงฉางและเครื่องมือทำกิน เฉลี่ยแล้วมีต้นทุน 1,200 บาทต่อเกวียน ถ้าเกษตรกรมีเงินทุนหมุนเวียนไม่คล่องตัวก็มักจะหนีบยืมจากพ่อค้าคนกลาง เกลือที่ถูกซื้อแล้วจะถูกเก็บเข้ายังรอขาย ราคาขายเกลือขึ้นอยู่กับฤดูกาล ถ้าปีใดแล้งจัด เกลือมาก ราคาจะตกต่ำเหลือเพียงเกวียนละไม่กี่ร้อยบาท แต่ถ้าปีใดฝนตกชุก เกลือขาดตลาด ก็จะมีราคาสูงกว่าเกวียนละ 2 พันบาท นอกจากนี้เกษตรกรนาเกลือประสบปัญหาไม่มียุงฉางเก็บรักษาเกลือเนื่องจากเป็นเกษตรกรรายย่อยและต้องเช่าที่นา การซื้อขายจึงเป็นไปในลักษณะที่เมื่อตกลงการซื้อขายแล้วผู้รับซื้อก็จะขนเกลือไปเก็บยังยุงฉางของผู้ซื้อ การซื้อขายจะทำการตกลงราคาซื้อขายล่วงหน้า เมื่อผู้ซื้อให้ราคารับซื้อแล้วก็จะฝากเกลือไว้ยังยุงฉางของชาวนาเกลือผู้ขาย หากปีใดเกลือขายไม่ได้ ชาวนาเกลือก็จะประสบปัญหาเกลือเต็มยุง ไม่สามารถระบายออกไปได้

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาชีพการทำนาเกลือลดลงจากแต่ก่อนมาก พื้นที่ที่เคยเป็นแหล่งผลิตเกลือ ได้เปลี่ยนสภาพการใช้ที่ดินไปสู่การผลิตอื่นๆ ที่ได้ผลตอบแทนสูงกว่า เช่น การเลี้ยงกุ้ง การใช้ที่ดินเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย ฯลฯ รวมทั้งชาวนาเกลือประสบปัญหาต่างๆ เช่น ความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตเกิดขึ้นเนื่องจากการผลิตต้องอาศัยธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ปัญหาด้านแรงงานที่หายากและค่าแรงสูง ปัญหาการถือครองที่ดิน การที่เกษตรกรถือครองที่ดินในลักษณะการเช่ามีส่วนทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และทัศนคติที่ว่าการทำงานนาเกลือเป็นงานหนักลูกหลานจึงไม่คิดเจริญรอยตามตามบรรพบุรุษประกอบกับที่ดินราคาสูง จึงมีแนวโน้มว่าในอนาคตเมื่อพื้นที่ทำนาเกลือตกทอดถึงลูกหลาน พื้นที่เหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงไปสู่กิจกรรมอื่นๆ จนต้องเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเป็นเหตุให้พื้นที่การทำนาเกลือลดลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาครเหลือแหล่งทำนาเกลืออยู่เพียงตำบลบ้านบ่อ ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลนาโคก ตำบลกาหลง ตำบลบางโทรัด ตำบลบางกระเจ้า ตำบลพันท้ายนรสิงห์ และตำบลโคกขาม ส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม เหลือแหล่งทำนาเกลืออยู่เพียงตำบลบางแก้วและตำบลลาดใหญ่

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การทำนาเกลือกับพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้านสาขลาจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่าง พ.ศ. 2450-2549 หมู่บ้านสาขลามีพัฒนาการด้านสังคมและเศรษฐกิจมาตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จวบจนมีการเลิกทำนาเกลือประมาณ พ.ศ. 2530 โดยได้แบ่งผลสรุปออกเป็นยุคสมัยได้ 3 ยุค ดังนี้ 1) ยุคสังคมและเศรษฐกิจสมัย

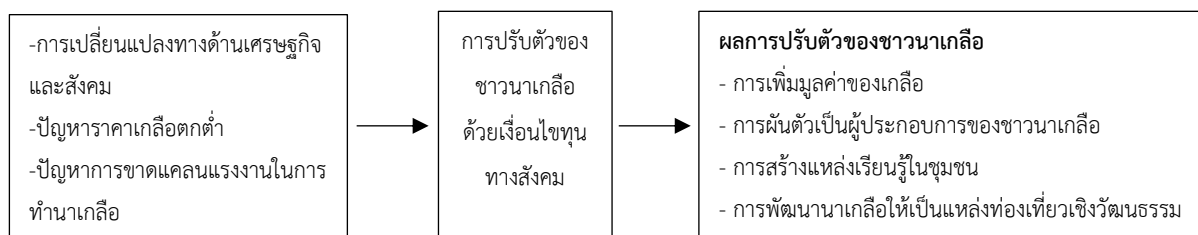
เริ่มแรก กล่าวคือ ยุคเริ่มแรกสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้านสาขาลาซันอยู่กับการผลิตเกลือและข้าว โดยการทำนาเกลือมีปริมาณการผลิตที่มากกว่า 2) ยุคสมัยของเกลือ เนื่องจากเกลือมีราคาสูง ดังนั้น ชาวบ้านจึงผลิตเกลือให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการจำหน่ายเกลือของที่นี่ได้ส่งขายในประเทศและต่างประเทศด้วย สำหรับตลาดต่างประเทศรายใหญ่ที่รับซื้อเกลือคือ ญี่ปุ่น เมื่อการผลิตเกลือมีปริมาณที่มากขึ้นและกลายเป็นเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของคนในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านเริ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) ยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ยุคนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมดั้งเดิมของหมู่บ้าน ในช่วงเวลานี้ชาวบ้านประสบปัญหาาราคาเกลือตกต่ำ ทำให้ไม่สามารถทนรับภาระที่ขาดทุนต่อไปได้ กอปรกับในช่วงนั้นมีอาชีพอื่นที่สามารถให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าเข้ามาแทนที่ คือการทำนาเกลือ ทำให้ชาวบ้านสาขาลาซันหันไปขุดบ่อเลี้ยงกุ้ง โดยปัจจัยและแรงผลักดันหลายประการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้น คือ 3.1 ปัจจัยด้านการตลาด ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ 3.1.1 ตลาดภายในประเทศ ตลาดของเกลือสมุทรเริ่มแคบลงเมื่อได้มีการใส่ไอโอดีนลงในเกลือหินทำให้ประชาชนเริ่มหันไปบริโภคเกลือหินเพิ่มมากขึ้น กอปรกับการออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง "เกลือบริโภค" กำหนดมาตรฐานของเกลือต้องมีปริมาณโซเดียมคลอไรด์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96.00 เกลือสมุทรซึ่งมีปริมาณโซเดียมคลอไรด์ประมาณ 80-90 น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดจึงไม่สามารถบรรจุขายได้ตามกฎหมาย 3.1.2 ตลาดภายนอกประเทศ จากการที่เคยส่งเกลือออกขายยังต่างประเทศได้ แต่ในภายหลังโดยเฉพาะญี่ปุ่นลูกค้ารายใหญ่ปฏิเสธซื้อเกลือสมุทรทำให้เกลือสมุทรไม่สามารถส่งออกขายได้ 3.2 ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกายภาพ (1) ปัญหาการกัดเซาะของชายฝั่งทะเลวันวันยิ่งมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งยังผลทำให้พื้นที่ที่เคยมีความเหมาะสมในการทำนาเกลือ ได้รับความเสียหาย (2) การทำนาเกลือต้องใช้พื้นที่มาก ดังนั้น ครอบครัวขายจึงมีแนวโน้มที่จะใช้พื้นที่เพื่อนำไปประกอบกิจการอื่นๆ ที่มีผลตอบแทนสูงกว่า 3.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านสังคม กล่าวคือ สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อมีการพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางบกให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น ทำให้สังคมของหมู่บ้านเปิดที่รับแนวคิดทางวัฒนธรรมและแนวคิดทางเศรษฐกิจจากภายนอกได้อย่างรวดเร็วขึ้นตามไปด้วย ในช่วงเวลานี้ประชาชนเริ่มมีรายได้เพิ่มมากขึ้น (ปิ่นฉัตร สินธุสอาด, 2549) นอกจากนี้ การผลิตและการตลาดเกลือทะเลของสมาชิกสหกรณ์ในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสหกรณ์ผู้ผลิตเกลือทะเล 2 แห่งในจังหวัดสมุทรสาคร คือ สหกรณ์กรุงเทพ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรนาเกลือสมุทรสาคร จำกัด พิจารณาข้อมูลแล้วพบว่า สมาชิกสหกรณ์ทั้งสองแห่งมีประสบการณ์ในการทำนาเกลือประมาณ 30 ปี มีพื้นที่ทำนาเกลือเฉลี่ยครอบครัวละ 37.22 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 4.77 ไร่ สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เฉลี่ย 6.27 ครั้งต่อปี ผลผลิตเฉลี่ยครั้งละ 9.55 เกวียน (เกวียน เท่ากับ 1.5 ตัน) ต่อพื้นที่เก็บเกี่ยว 1 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เก็บเกี่ยว 1 ไร่ มีค่า 59.20 เกวียน โดยมีค่าต่างกันเล็กน้อยระหว่าง 2 สหกรณ์ สำหรับด้านการตลาด สมาชิกสหกรณ์จะจำหน่ายเกลือให้กับพ่อค้าในท้องที่ที่ซื้อขายกันอยู่เป็นประจำ พ่อค้าในท้องที่ที่จะกระจายเกลือทะเลไปให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เกลือเป็นวัตถุดิบ โรงไม้เกลือ พ่อค้าส่ง และพ่อค้าปลีก ในด้านต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน แยกศึกษาออกเป็น 2 กรณี คือกรณีแรกเป็นค่าเฉลี่ยของสมาชิก พบว่า สมาชิกสหกรณ์กรุงเทพจะมีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ย 6,00.23 บาทต่อไร่ ได้รับกำไรสุทธิเฉลี่ย 4,557.79 บาทต่อไร่ ส่วนสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนาเกลือสมุทรสาครมีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ย 4,839.34 บาทต่อไร่ ได้รับกำไรสุทธิเฉลี่ย 5,026.93 บาทต่อไร่ ส่วนกรณีที่สองเป็นการจ้างแรงงานในการผลิตทั้งหมด พบว่าสมาชิกสหกรณ์กรุงเทพจะมีต้นทุนการผลิตทั้งหมด 6,937.78 บาทต่อไร่ ได้รับกำไรสุทธิเฉลี่ย 3,625.24 บาทต่อไร่ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรนาเกลือสมุทรสาครมีต้นทุนการผลิตทั้งหมด 8,834.00 บาทต่อไร่ ได้รับกำไรสุทธิเฉลี่ย 1,032.27 บาทต่อไร่ จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะคือ เกษตรกรผู้ผลิตควรให้ความสำคัญในการผลิตเกลือมากขึ้น เพื่อผลผลิตที่มีคุณภาพดีขึ้น และควรใช้เทคนิคการผลิตที่จะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ (ัญญลักษณ์ เสือสี,

2549) อนึ่ง การศึกษาพลวัตการทำนาเกลือตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของตำบลบ้านบ่อ อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีการศึกษา 10 ประเด็น ดังนี้ 1) พื้นที่ทำนา 2) เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนาเกลือ 3) กระบวนการทำนาเกลือ 4) กรรมสิทธิ์ในที่ดิน 5) ปริมาณที่ดิน 6) แรงงานที่ใช้ในการทำนาเกลือ 7) เงินทุนที่ใช้ในการทำนาเกลือ 8) สภาพภูมิอากาศ 9) ประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนาเกลือ 10) การจัดจำหน่าย สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการทำนาเกลือ สรุปได้ ดังนี้ 1) แรงงานขาดแคลน 2) ราคาเกลือตกต่ำ 3) ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น 4) ความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิต 5) ทัศนคติ (วนิษา เดชะบุญ, 2553) นอกจากนี้ ได้มีการศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินนาเกลือ จังหวัดสมุทรสงคราม พิศุระห์ ได้ว่า การใช้ที่ดินนาเกลือมีแนวโน้มลดลง โดยมีปัจจัยทางกายภาพ คือ การพัฒนาถนนสายหลักในพื้นที่นาเกลือทำให้พื้นที่นาเกลือลดลงเพราะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ถนน มีการเปลี่ยนแปลงใช้พื้นที่นาเกลือสำหรับประกอบธุรกิจด้านพาณิชย์กรรมและโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งผลผลิตเกลือขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้ผลผลิตไม่คงที่ ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม คือ รายได้ไม่แน่นอนและไม่พอเพียงต่อการดำรงชีพ เกษตรกรไม่มีที่นาเป็นของตนเอง ลูกหลานของเกษตรกรไม่สนใจสานต่ออาชีพนี้ (ญาณิศา อัครธัญญา, 2557) รวมทั้งได้มีการศึกษา ทิศทางสังคมกับการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกลือสมุนไพรลาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1) ภัยคุกคามจากการพัฒนาเป็นสาเหตุของการดึงคุณค่าจากเกลือในฐานะของทุนภายในชุมชน มาพัฒนาเป็นสินค้าเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ภายในชุมชนลาดใหญ่ยังมีทุนทางวัฒนธรรมอีกหลายสิ่งที่คุณค่าจากการวิสาหกิจชุมชนยังไม่ได้นำมาพัฒนา 2) ปัจจัยสาเหตุของทุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจ บรรทัดฐานการเกื้อกูลระหว่างกันและกัน และเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ศักยภาพของผู้นำ โครงสร้างเชิงสถาบัน และบรรทัดฐานความพอเพียง 3) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ศักยภาพของผู้นำ โครงสร้างเชิงสถาบัน และบรรทัดฐานความพอเพียง เป็นสาเหตุของการก่อให้เกิดทุนทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่เป็นปฐมนฐานแห่งทุนทางสังคมในการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกลือสมุนไพรลาดใหญ่ (วทิญญู ใจบริสุทธิ์ และจิตสุภา กิตติผดุง, 2564)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาเกลือ พบว่า มีการศึกษาการทำนาเกลือ การเปลี่ยนแปลง การตลาด ล้วนแต่เป็นการศึกษาเพื่อสะท้อนให้สภาพความเป็นจริงของวิถีนาเกลือและเกษตรกรนาเกลือและแสวงหาแนวทางในการปรับตัวให้อยู่รอดในสังคมปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ การปรับตัวของชาวนาเกลือในพื้นที่สองบุรีศรีมหาสมุทรกับความท้าทายเพื่อความอยู่รอดของชาวนาเกลือในยุค AI-Robotics จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง นำมาสู่การศึกษาวิจัยการปรับตัวของชาวนาเกลือในจังหวัดสมุทรสงครามและสมุทรสาคร โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาครให้มีความยั่งยืน ดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจยุค AI-Robotics

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของชาวนาเกลือในจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาครให้มีความยั่งยืน ดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจยุค AI-Robotics

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดแนวทางการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการค้นคว้าเก็บข้อมูลจากสรรพเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา (2) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากนั้นจึงนำผลการศึกษาที่ได้แต่ละส่วนมาผนวกกันในระดับตอนสุดท้าย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth interview) โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือก คือ ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่สองบุรีศรีมหาสมุทร ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงครามและสมุทรสาคร และต้องประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับเกลือ ซึ่งได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน ดังนี้ 1) กลุ่มชาวนาเกลือ ประกอบด้วย ชาวนาเกลือตำบลลาดใหญ่ ตำบลบางแก้ว อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3 คน และชาวนาเกลือตำบลบางโทรัด ตำบลกาหลง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 4 คน 2) กลุ่มพ่อค้าคนกลาง ประกอบด้วย พ่อค้าเรือเกลือตำบลบางโทรัด และตำบลกาหลง อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 3 คน และพ่อค้าคนกลางพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3 คน 3) กลุ่มเจ้าของนาเกลือ พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน 4) กลุ่มช่างซ่อมเรือ พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน 5) กลุ่มปราชญ์นาเกลือ ประกอบด้วย อาจารย์บุญโปรด เจริญฤทธิ์ โรงเรียนคนทำนาเกลือตำบลบางแก้ว อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม และอาจารย์เลอพงษ์ จันทอง โรงเรียนนาเกลือตำบลโคกขาม อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่สำคัญเพื่อช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) สมุดบันทึกข้อมูลในการลงภาคสนาม (Field Notebook) ใช้บันทึกชื่อผู้ให้ข้อมูล สถานที่ทำงาน เพศ อายุ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ เพื่อใช้ในการอ้างอิงและนำข้อมูลที่จดไว้มาวิเคราะห์ต่อไป
- 2) เครื่องบันทึกเสียง (Recorder) ใช้บันทึกเสียงสัมภาษณ์จากการสนทนาระหว่างคณะผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยนำมาใช้ร่วมกับสมุดบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป
- 3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก หรือ แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบคำถามได้อย่างละเอียดเท่าที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการ โดยสัมภาษณ์เพื่อตอบประเด็นที่ต้องการ หาก

ขาดประเด็นใดก็สามารถกระตุ้นคำถามให้ได้ข้อมูลโดยเจาะประเด็นประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของการทำนาเกลือสภาพพื้นที่ การตั้งถิ่นฐานของชุมชน การคมนาคม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกเสียง เพื่อสามารถย้อนกลับมาทบทวนเนื้อหาสัมภาษณ์ได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 ประการคือ ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่สองบุรีศรีมหาสมุทร ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงครามและสมุทรสาคร และต้องประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับเกลือ โดยเลือกแบบเจาะจง เริ่มต้นที่กลุ่มชาวนาเกลือ จากนั้นใช้เทคนิคหิมะแบบบอกต่อ (snowball sampling) ในการระบุผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนถัดไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการถอดเทปที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลอย่างละเอียดชนิดคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค และจัดพิมพ์จำแนกเป็นรายบุคคลสังเคราะห์จากคำตอบโดยการพิจารณาจากความถี่ของคำตอบแต่ละบุคคล หากคำตอบใดมีคำตอบเหมือนกันมากที่สุด ถือว่าเป็นคำตอบที่สำคัญที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการโดยวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมด และทำการจัดกลุ่มตามประเภทคำตอบที่มีความคล้ายคลึงกัน และจัดอันดับประเภทคำตอบที่มีผู้ตอบคล้ายกันมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด แล้วนำข้อมูลทุกด้านมาร้อยเรียงบูรณาการเป็นผลการวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องสมบูรณ์ทุกด้านและครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย (Research Conclusions)

การวิจัยการปรับตัวของชาวนาเกลือในพื้นที่สองบุรีศรีมหาสมุทรกับความท้าทายเพื่อความอยู่รอดของชาวนาเกลือในยุค AI-Robotics โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของชาวนาเกลือและศึกษาแนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาครให้มีความยั่งยืน ดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจยุค AI-Robotics ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. การปรับตัวของชาวนาเกลือในจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาคร

ชาวนาเกลือมีการปรับตัวภายใต้เงื่อนไขทุน 4 ประเภท ได้แก่ ทุนมนุษย์ (Human Capital) ทุนทางสังคม (Social Capital) ทุนธรรมชาติ (Natural Capital) และทุนการเงิน (Financial Capital) โดยชาวนาเกลือสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างกระบวนการปรับตัวอันนำไปสู่การดำรงชีวิตได้ภายใต้ทุนที่มีอยู่ ซึ่งจะมีผลต่อโอกาสในการเลือกวิถีการดำรงชีวิตต่อไป

กลุ่มชาวนาเกลือที่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว ด้วยสถานการณ์ราคาเกลือมีความไม่แน่นอน ชาวนาได้ปรับตัวมาเป็น “ผู้ประกอบการชาวนา” ซึ่งไม่ได้อยู่ในลักษณะที่เป็นเพียงผู้ผลิตเพียงอย่างเดียว แต่ชาวนาเกลือได้ปรับตัวไปตามบริบทของเศรษฐกิจจากผลกระทบของกระแสทุนนิยม มาเป็น “ผู้ประกอบการชาวนาเกลือ” โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง ซึ่งเมื่อเป็นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน หาประโยชน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ หรือแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเกลือเพื่อเพิ่มมูลค่า การสร้างช่องทางการตลาดที่หลากหลาย จากการศึกษาพบว่ากลุ่มชาวนาเกลือพยายามช่วยเหลือตนเองโดยการสร้างช่องทางการตลาดที่สร้างกำไร ซึ่งมี 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การขายปลีกในพื้นที่โดยทางกลุ่มจะขายปลีกให้แก่คนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีทั้งที่ส่งให้และลูกค้ามารับซื้อถึงที่ 2) การขายปลีกนอกพื้นที่เป็นการทำการตลาดเชิงรุกเพื่อขยายฐานลูกค้าใหม่ๆ โดยนำสินค้าไปขายในพื้นที่การจัดแสดงสินค้าตามงานต่างๆ ที่ทางหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น

ชาวนาเกลือ เรียนรู้ว่าปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้เกลือที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญเพราะมีผลต่อราคาของผลผลิตเกลือ การที่จะทำให้ได้เกลือที่มีคุณภาพได้ราคาที่สูงขึ้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการกระบวนการผลิตทั้งหมด ซึ่งได้แก่ การเตรียมนา ถอนหญ้า กำจัดสิ่งสกปรก ปรับดิน และกลั่นน้ำให้แน่นเรียบ จากนั้นก็เปิดน้ำกักเก็บในนาจนมีความเค็มระดับที่เหมาะสม ชาวนาเกลือได้สั่งสมองค์ความรู้ และได้ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่มหรือชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ยังพบความไว้วางใจระหว่างชาวนาเกลือและแรงงานรับจ้างเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนปัญหาหนึ่งของชาวนาเกลือคือ การขาดแคลนแรงงาน แม้ว่าในปัจจุบันการใช้แรงงานในการทำนาเกลือจะเป็นการจ้างแรงงานแต่ผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นเจ้าของนาและผู้รับจ้างยังคงมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ไม่ทอดทิ้งกันเพราะการทำนาเกลือไม่ได้ทำตลอดทั้งปี ดังนั้น แรงงานรับจ้างก็ต้องมีอาชีพอื่นเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตตลอดทั้งปี ดังนั้น เมื่อถึงฤดูทำนาเกลือ ผู้ที่เป็นแรงงานรับจ้างก็ต้องมาช่วย (รับจ้าง) ชาวนาเกลือทำนาจนได้ผลผลิตและเสร็จสิ้นฤดูการทำนาเกลือในปีนั้นๆ เป็นเช่นนี้เรื่อยมาตลอดจนปัจจุบัน

การปรับตัวของชาวนาเกลืออยู่ภายใต้เงื่อนไขการมีอยู่ของ “ทุนธรรมชาติ” ซึ่งมีสภาพพื้นที่ ดินและน้ำที่เหมาะสมกับการทำนาเกลือ ซึ่งยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ ธรรมชาติของชุมชนชาวนาเกลือในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาครจึงเป็นทั้งแหล่งอาหารและแหล่งสร้างรายได้ โดยก่อนที่จะนำน้ำทะเลเข้ามาในนาจะต้องผ่านนาวังหรือวังซึ่งเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติได้แก่ กุ้ง ปู ปลา ซึ่งชาวนาเกลือมักจะนำพันธุ์สัตว์น้ำดังกล่าวมาปล่อย (เลี้ยง) เพื่อเพิ่มปริมาณ ซึ่งมีจำนวนมากสามารถนำมาขายได้เป็นรายได้อีกทางหนึ่งนอกจากผลผลิตจากเกลือ นอกจากนี้ชาวนาเกลือบางรายสามารถพัฒนาพื้นที่นาเกลือของตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นการสร้างความยั่งยืนโดยอาศัยทุนธรรมชาตินั่นเอง

ชาวนาเกลือที่ไม่มีที่นาเป็นของตนเองซึ่งต้องเช่าที่นาในการทำนาเกลือเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากต้นทุนในการทำนาเกลือในปัจจุบันนั้นสูงกว่าแต่ก่อนมาก เช่น ค่าน้ำมัน ค่าแรงงานรับจ้าง ซึ่งหากไม่มีทุนการเงินของตนเอง ก็ต้องไปกู้ยืมจากนายทุนหรือแหล่งทุนอื่น ซึ่งต้องรับภาระดอกเบี้ยเงินกู้ การเป็นสมาชิกสหกรณ์ก็ไม่ได้ช่วยในเรื่องเงินทุน ดังนั้น ชาวนาเกลือจึงต้องขายผลผลิตเกลือให้ได้มากที่สุดเพื่อจะได้มีเงินทุนในการทำนาเกลือในรอบต่อไป ชาวนาเกลือบางรายก็นำเกลือมาจำหน่ายสู่ผู้บริโภคโดยตรงเพื่อให้ได้ราคาที่สูงกว่าการขายให้พ่อค้าคนกลาง

2. แนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาครให้มีความยั่งยืน ดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจยุค AI-Robotics

ชาวนาเกลือแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ 1) ชาวนาเกลือที่เป็นเจ้าของที่นาและยังคงทำนาเกลือด้วยตัวเองหรือคนในครอบครัว ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่นามักจะเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว หรือเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเกลือ 2) ชาวนาเกลือที่เป็นเจ้าของที่แต่ไม่ได้ทำนาเกลือด้วยตัวเอง โดยมีทั้งจ้างคนอื่นทำนาเกลือ โดยแบ่งผลผลิตตามตกลง และให้คนอื่นเช่าที่นาเพื่อทำนาเกลือ ซึ่งมีเพียงไม่กี่รายเช่นเดียวกับกลุ่มแรก และ 3) ชาวนาเกลือที่เป็นผู้เช่าที่ดินนาเกลือเพื่อทำนาเกลือ กลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มใหญ่ของเกษตรกรนาเกลือของทั้งสองจังหวัด เมื่อ

เกิดปัญหาการราคาเกลือตกต่ำชาวนาเกลือกลุ่มนี้มักจะได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะต้นทุนในการผลิตสูง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือให้มีความยั่งยืน ดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจยุค AI-Robotics ตามกลุ่มของชาวนาเกลือ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่มีความคิดก้าวหน้า ยืดหยุ่นและยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อเกิดวิกฤตก็สามารถพลิกสถานการณ์ให้เป็นโอกาสได้ ควรมีพื้นที่หรือเปิดโอกาสให้ชาวนาเกลือกลุ่มนี้ได้แสดงศักยภาพ และเป็นผู้ดำเนินการร่วมกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการปรับเปลี่ยนจากการที่ชาวนาเกลือเป็นเพียงเกษตรกรชาวนาเกลือ สู่การเป็น “ผู้ประกอบการชาวนาเกลือ” ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของชาวนาเกลือโดยใช้ทุนมนุษย์

2. กลุ่มที่มีความคิดในแบบเดิม ๆ คือ ทำนาเกลือและขายผลผลิตเกลือให้กับพ่อค้าคนกลาง เพราะการทำแบบนี้ไม่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเกลือเสร็จก็มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อไม่ต้องเสียเวลาไปกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ อาจจะมีบางกลุ่มที่นำเกลือมาบรรจุถุงแล้ววางขายที่หน้าบ้านหรือริมถนนที่เป็นเส้นทางสัญจรหรือแหล่งท่องเที่ยว ภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการประกันราคาเกลือสมุทร เพื่อสร้างความมั่นใจในการประกอบอาชีพทำนาเกลือ เมื่อมีรายได้ที่แน่นอน ชาวนาเกลือก็จะยังคงรักษาที่นาและทำอาชีพนาเกลือต่อไป

3. กลุ่มที่ต้องก้มหน้ายอมรับชะตากรรมด้วยข้อจำกัดทางพื้นที่ ชาวนาเกลือกลุ่มนี้อยากจะพัฒนาตนเองและชุมชนนาเกลือให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยน แปรรูปผลิตภัณฑ์ เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะ แต่เมื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในชุมชน ก็พบว่าไม่ใช่ทางออก เพราะพื้นที่ที่ชาวนาเกลือกลุ่มนี้อาศัยอยู่นั้นการคมนาคมไม่สะดวก เมื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์แล้วไม่มีตลาดรองรับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ดูแลไม่ทั่วถึง ต้องยอมรับวิถีชาวนาเกลือแบบดั้งเดิม การขายเกลือก็ได้รับราคาต่ำกว่าที่อื่นเพราะเป็นการขายเกลือให้กับพ่อค้าคนกลางที่ใช้เรือในการขนส่ง (ซึ่งพ่อค้าเรือเกลือเองก็มีต้นทุนที่สูงในการมารับซื้อเกลือจากชาวนา) ไม่สามารถขายเกลือให้พ่อค้าที่ใช้รถบรรทุกขนส่งเหมือนชาวนาเกลือที่อยู่ติดถนน พื้นที่ดังกล่าวนี้ก็คือ ตำบลบางโทรัด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่เดียวที่ยังมีอาชีพเรือเกลือหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เพราะพื้นที่นาเกลือตำบลบางโทรัด นั้น ต้องใช้เรือในการขนส่งเกลือเท่านั้น รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ ควรมีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชาวนาเกลือกับเรือชนเกลือ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเพราะเสน่ห์ของการมาเที่ยวนาเกลือที่บางโทรัด ต้องอาศัยจังหวะน้ำขึ้นน้ำลง เพื่อจะได้ชมการขนเกลือทางเรือ ซึ่งเป็นนาเกลือแห่งเดียว ที่ไม่สามารถขนเกลือได้โดยรถยนต์

โดยชาวนาเกลือทั้ง 3 กลุ่มสามารถเข้าถึงทุนทรัพยากรธรรมชาติได้ดี แต่ชาวนาเกลือต้องการเข้าถึงทุนด้านกายภาพ เพราะทรัพยากรด้านกายภาพ ที่มีอยู่นั้นยังไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตเช่น ระบบคมนาคม ขนส่งสินค้า ส่วนการเข้าถึงทุนด้านการเงินยังไม่ทั่วถึง เช่น การอุดหนุนปัจจัยการผลิตไม่ทั่วถึง และการเข้าถึงสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยการปรับตัวของชาวนาเกลือในพื้นที่สองบุรีศรีมหาสมุทรกับความท้าทายเพื่อความอยู่รอดของชาวนาเกลือในยุค AI-Robotics โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชาวนาเกลือจังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาครให้มีความยั่งยืน ดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจยุค AI-Robotics ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ชาวนาเกลือของทั้งสองจังหวัดมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

โดยใช้ประโยชน์จากทุนที่มีทั้งทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ และทุนทางสังคม ด้วยการรวมตัวเป็นกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเกลือ รวมตัวกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจ การใช้ความเข้มแข็งของผู้นำที่สามารถต่อรองราคาเกลือกับพ่อค้าคนกลางได้ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหกรณ์เกลือเพื่อให้สหกรณ์รับซื้อเกลือของชาวบ้าน

2. ชาวนาเกลือได้ปรับตัวไปพร้อม ๆ กับเป้าหมายและวิถีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ใช่การกลับไปสู่เศรษฐกิจแบบยังชีพเหมือนในอดีต แบบเดิมดังเช่นโครงสร้างสังคมชาวนาภายใต้แนวคิด เศรษฐธรรมหรือแนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงศีลธรรม (Scott, 1976 อ้างถึงใน นิธิดา สิริพงษ์ทักษิณ, 2565) ที่อธิบายพฤติกรรมของชาวบ้านในอดีตที่ดำรงอยู่ภายใต้สภาวะความเสี่ยงของสังคมเกษตรกรรมที่ทำการผลิตเพื่อการยังชีพ ซึ่งมักมีความกังวลพื้นฐานว่า ทำอย่างไรจึงจะประกันความอยู่รอดของตนและครอบครัวไว้ได้ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงจากวิถีชีวิตชาวนาเกลือสู่การเป็นผู้ประกอบการชาวนาเกลือเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นกลุ่มที่อยู่ร่วมกับสังคมสมัยใหม่ และเป็นฐานรากในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมชุมชนในอนาคตได้ โดยการนำผลผลิตจากเกลือมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ดอกเกลือ แป้งเกลือจืด การแปรรูปเกลือเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงาม เป็นต้น

3. การที่ชาวนาเกลือบางกลุ่มเลิกทำนาเกลือเพราะมองว่าไม่คุ้มค่า แล้วขายที่ดินให้นายทุนเพื่อใช้ที่ดินในการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย หรือสร้างโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งแนวโน้มของการทำการเกษตรที่เริ่มลดความสำคัญลง เป็นตัวเร่งให้ชาวนาเกลือขายที่นาหรือเกิดกระบวนการเลิกเป็นชาวนาเกลือในที่สุด (Desensitization) (Rigg, 2005 อ้างถึงใน นิธิดา สิริพงษ์ทักษิณ, 2565) จากการศึกษาพบว่า ชาวนาเกลือไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เป็นเส้นตรงที่เหวี่ยงรวมได้ว่า ชาวนาเกลือกำลังจะเลิกเป็นชาวนา (Desensitization) ในทางตรงกันข้ามพบว่าชาวนาเกลือได้พยายามปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินการผลิตต่อไปได้ภายใต้พลวัตการผลิตและตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป โดยได้ผันตัวไปเป็นผู้ประกอบการ โดยมีการสร้างตราสินค้า (Brand) ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และพยายามปรับตัวในการเรียนรู้ ค้นหาวិธีการต่าง ๆ เพื่อหากำไรจากผลผลิต และเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจ

ข้อค้นพบจากการวิจัย

แม้ว่าชาวนาเกลือจะพยายามปรับตัวทุกวิถีทาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปสนับสนุนส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกลือ แต่สิ่งที่ชาวนาเกลือต้องการราคาเกลือที่คุ้มทุนในการทำนาเกลือแต่ละรอบคือ 1,500 บาท ต่อ 1 ตัน นั่นคือสิ่งสำคัญที่ชาวนาเกลือบอกเล่าเพื่อสะท้อนความเป็นจริงที่จะทำให้ชาวนาเกลียวยังคงทำอาชีพนาเกลือต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. หน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีชาวนาเกลือรุ่นใหม่ โดยเจาะจงไปที่เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาภาคปกติ โดยอาจบูรณาการกับโรงเรียนชาวนาเกลือในการออกแบบหลักสูตรชาวนาเกลือรุ่นใหม่กับกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นทางเลือกให้กับทายาทชาวนาเกลือที่สนใจและพร้อมจะสืบทอดอาชีพชาวนาเกลือจากพ่อแม่

2. หน่วยงานภาครัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะในการจัดการเชิงธุรกิจให้กับชาว นานาเกลือ ซึ่งชาวนาเกลือจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาทักษะเพื่อแสวงหาและสร้างช่องทางการตลาด ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นกลายเป็น ส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันจะช่วยให้ชาวนาเกลือมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้นเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรสนับสนุนส่งเสริมเศรษฐกิจตามศักยภาพของชาวนาเกลือ ตั้งแต่การผลิตเพื่อจำหน่าย ตลอดจนถึงส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อผลิตเกลือ เพื่อสร้างรายได้ และสามารถใช้อยู่ประโยชน์จากทรัพยากรเกลือในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้าง ทักษะในการประกอบอาชีพทำนาเกลือให้กับชาวนาเกลือ

2. ควรสนับสนุนส่งเสริมให้นาเกลือที่มีการขนส่งเกลือได้เฉพาะทางเรือเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ของ “ชาวนาเกลือรุ่นใหม่” ที่จะเข้ามาสานต่ออาชีพการทำนาเกลือ เพื่อหาแนวทางในการ ผสมผสานระหว่างองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำนาเกลือ

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการนาเกลือเพื่อความยั่งยืน ในพื้นที่ที่ต้องอาศัยเรือขนเกลือ เนื่องจากมีพื้นที่นาเกลือบาง แห่งรถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ ชาวนาเกลือจึงต้องขายเกลือให้กับพ่อค้าคนกลางที่มีเรือขนเกลือซึ่งต้องขายในราคาที่ต่ำกว่าในพื้นที่ที่มี รถยนต์เข้าถึง

3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของชาวนาเกลือและอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง เมื่อชาวนาเกลือลดลง จะส่งผลต่อผู้ที่ประกอบ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำนาเกลืออย่างไร เช่น พ่อค้าเรือเกลือ อยู่ต่อเรือ (คนเรือ) แรงงานรับจ้าง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2538). สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร 2538 : 7.
- ญาณิศา อุตตรถยา. (2557). ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินนาเกลือ จังหวัดสมุทรสงคราม. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญลักษณ์ เสือสี. (2549). การผลิตและการตลาดเกลือทะเลของสมาชิกสหกรณ์. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2565). การปรับตัวของชาวนาไทยช่วงวิกฤตโควิด-19 ภายใต้พลวัตการผลิตและตลาดข้าวของชุมชน บ้านเขากลาง จังหวัดพัทลุง.วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 18 (2), 1-26.
- ปิ่นฉัตร สินธุสะอาด. (2549). การทำนาเกลือกับการพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้านสาขลาจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่าง พ.ศ. 2450-2549. วารสารวิจัย มสค. 2 (1), 13-22.
- วทัญญู ไชยบริสุทธิ, จิตสุภา กิตติผดุง. (2564). ทูทางสังคมกับการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกลือ สมุนไพรลาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม.วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 9(7), 2949-2962.
- วนิชา เดชะบุญ. (2553). พลวัตนาเกลือ ตำบลบ้านบ่อ อำเภอมือ จังหวัดสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

บทความวิจัย

วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจ

วีรเอียร เขียนมีสุข*, วีระศักดิ์ จินารัตน์ และวีระกิตติ์ เอกอัศววิจิตร

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อีเมล: supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจอย่างไร ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเพื่อรวบรวมความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารองค์กรธุรกิจ จำนวน 420 คน และนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์กร เช่น วัฒนธรรมแบบเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมการตลาด และ วัฒนธรรมเครือข่าย มีอิทธิพลร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถพลวัตที่สัมพันธ์กับสัมพันธภาพร่วมกันที่ $R^2 = .76$ ความคลาดเคลื่อนสะสมร้อยละ 37 กับมีความสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ที่ค่า $F 455.01$ (Sig. 000) ขณะที่ผลทดสอบความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุตามค่า Durbin-Watson ที่ 1.51 นอกจากนี้ ผลวิจัยยังพบว่า วัฒนธรรมตลาดมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลประกอบการธุรกิจร้อยละ 62 รวมถึงความสามารถพลวัตมีอิทธิพลทางตรงต่อผลประกอบการธุรกิจอีกร้อยละ 69 กับมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ค่า $R^2 = .47$ กับ .53 ตามลำดับ ดังนั้น การพัฒนาวัฒนธรรมการตลาดสามารถสร้างความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจ

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร, ความสามารถพลวัต, ผลประกอบการธุรกิจ

Received: June 9, 2024, **Revised:** June 27, 2024, **Accepted:** June 28, 2024

* Corresponding author

THE EFFECT OF CORPORATE CULTURE ON DYNAMIC CAPABILITY AND FIRM PERFORMANCE

Veeratean Keanmeesook, Veerasak Jinarat and Veerakit Akeakarawijit**The Eastern University of Management and Technology**E-mail: supapornth2366@gmail.com***Abstract**

The purpose of this study is to determine how corporate culture effects on dynamic capability and firm performance. Consequently, the researcher used the questionnaires were use to collect for collecting 420 respondents of the companies' administrators. Stepwise multi-regression analysis was used to analyze the data.

The research results revealed that the elements of corporate culture in terms of adhocracy culture, market culture and clan culture influenced significantly and simultaneously at $R^2 = .76$, Std. error = .37, $F = 455.01$ (Sig .000), with Durbin-Watson = 1.51. In addition, the research results also contributed that market culture and dynamic capability influenced directly and simultaneously to firm performance 62% and 69%, at $R^2 = .47$ and .53, respectively. Therefore, market culture development could enhance dynamic capability and firm performance.

Keywords: Corporate Culture, Dynamic Capability, Firm Performance

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานผู้คนและองค์กรทั่วโลก และเป็นที่ปรากฏของคำว่า VUCA ที่หมายถึง สถานการณ์ฉุกเฉินเสมือนในสนามรบ ประกอบด้วย การแพร่ระบาด (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) (Bawany, 2016) ความเปราะบางของโลกท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ความไม่แน่นอนของกฎระเบียบ การเกิดขึ้นของปัญหาใหม่และขั้นตอนควบคุมความคลุมเครือในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้องค์กรธุรกิจต้องการความสามารถพลวัต (Dynamic Capability) ในการเผชิญหน้าความความไม่ปกติทางธุรกิจ (Business Turbulence) ความสามารถพลวัตนี้ ได้แก่ รูปแบบขององค์กรที่ยืดหยุ่น คล่องตัว (Agility) ความคล่องตัวขององค์กร (Organizational Agility) เป็นความสามารถขององค์กร เพื่อความอยู่รอดและทำให้กลับคืนมาด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการเผชิญหน้ากับสิ่งแวดล้อมที่เป็นพลวัต องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องดัดแปลงความสามารถที่เป็นพลวัต (Dynamic Capability) เพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ในสถานการณ์ตลาดใหม่ (Saputra et al., 2021)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีผลต่อภาคธุรกิจ และสังคมในทุกประเทศทั่วโลก อีกทั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการปฏิสัมพันธ์ของคน เนื่องจากต้องปฏิบัติตามวัฏวัณระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) นอกจากนี้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เช่น สื่อสังคม (Social Media) แอปพลิเคชันโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobil Application) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytic) และการแก้ไขโดยพื้นฐานของคลาวด์ (Cloud-based Solution) ได้เพิ่มการเปลี่ยนผ่านของการทำงานระยะไกล (Remote Working) การนำส่งบริการ (Service Delivery) และรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Model) เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Li et al., 2022) เจื่อนไขภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ดังกล่าวเป็นเหตุให้องค์กรธุรกิจ (Firms) ต้องปรับปรุงการพัฒนาและความสามารถดิจิทัล (Digital Capability) เพื่อการยกระดับเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน การพัฒนาเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางธุรกิจ (Business Process) รูปแบบการนำส่งบริการ (Service Delivery Model) จึงต้องใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) (Clauss et al., 2022) ดังนั้น ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ระบบข้อมูล (Information system) จึงถูกใช้ความสามารถที่เป็นพลวัต (Dynamic Capability) เพื่อการดัดแปลง (Adaptiveness) การนวัตกรรม (Innovativeness) และการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี (Digital Transformation) ขององค์กรธุรกิจ (Firm) ความสามารถพลวัตดังกล่าว เป็นความสามารถขององค์กรธุรกิจในการใช้และยกระดับกระบวนการทางธุรกิจใหม่ เปลี่ยนผ่านการปฏิบัติการธุรกิจ (Transform Business Operation) โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Van de Wetering, 2021)

นอกจากนี้ เทคโนโลยีการสื่อสารและข้อมูลได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมพาณิชย์ที่ต้องใช้ระบบดิจิทัล (Digitalization) เพื่อเปลี่ยนผ่านกระบวนการพาณิชย์ เช่น แอปพลิเคชันดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์และเครือข่ายเทคโนโลยี เพื่อนำเสนอการตัดสินใจของตนเองในกระบวนการผลิตและเป็นการสร้างสรรค์คุณค่า รวมทั้งเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรธุรกิจ (Branca et al., 2020) นอกจากนี้ Barney et al. (2001) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การใช้ทรัพยากรพื้นฐานขององค์กรเพื่อสร้างความสามารถพลวัต (Dynamic Capability) ในการพัฒนาความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) เป็นกุญแจสำคัญของธุรกิจ ในการปรับปรุงกลยุทธ์การตัดสินใจ การปฏิบัติการงานประจำ ทักษะ และการพัฒนาความรู้ การจัดการ Anand et al (2009) ได้นำเสนอแนวทางพื้นฐานในการพัฒนาความสามารถพลวัต ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์

(Purposes) เช่น แนวทางองค์กรและวิสัยทัศน์ 2) ความสามารถของบุคคล (People Capability) เช่น การพัฒนาความรู้และการจัดการ และ 3) กระบวนการ (Process) ได้แก่ การปฏิบัติงานประจำวัน

ดังนั้น การจะอยู่รอดและเติบโตในยุคของการเปลี่ยนแปลงต่อไปได้นั้น จะต้องสามารถปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุแห่งการถูกบีบบังคับให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทไปตามระดับของการแข่งขันและการกระจายอำนาจตามที่เทคโนโลยีใหม่จะอำนวย ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวก็จะทำให้สามารถอยู่รอดได้ และในบทความนี้ วัฒนธรรมองค์กรเป็นค่านิยมและความเชื่อร่วมเพื่อทำให้สมาชิกขององค์กรเข้าใจและประพฤติตามมาตรฐานเฉพาะของสังคม ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรอาจแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังต่อไปนี้ 1) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ (Clan Culture) เป็นองค์กรที่มีลักษณะคล้ายครอบครัวที่มีความเป็นมิตรต่อกันและมีความคิดและความเห็นร่วมกันของบรรดาสมาชิก (Cameron & Quinn, 1999) 2) วัฒนธรรมแบบปรับเปลี่ยน (Adhocracy Culture) หมายถึงพลวัตขององค์กรในแง่ของการปรับตัวความยืดหยุ่นและความคิดสร้างสรรค์ในสถานการณ์แน่นอน 3) วัฒนธรรมเน้นสายบังคับบัญชาหรือวัฒนธรรมแบบราชการ (hierarchy) เป็นการแบ่งอำนาจการตัดสินใจอย่างชัดเจนกฎระเบียบและข้อบังคับรวมถึงขั้นตอนความรับผิดชอบเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จมากขึ้น 4) วัฒนธรรมการตลาด (Market Culture) เป็นการให้ความสำคัญกับสถานการณ์ภายนอกและความสามารถขององค์กร การที่จะแข่งขันในตลาดเพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตและการได้ผลกำไร

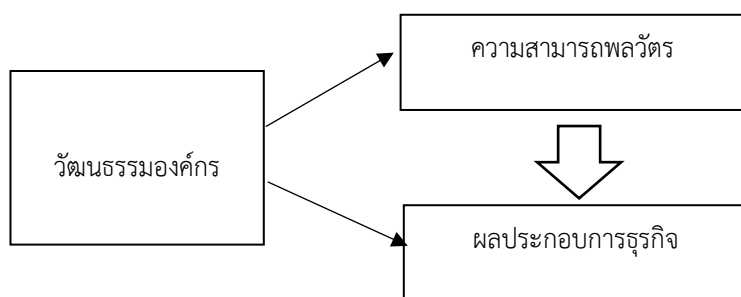
แต่สำหรับ Bayu et al. (2022) ได้สรุปความสามารถพลวัต (Dynamic Capabilities) ว่าเป็นหนึ่งในแนวทางการจัดการกลยุทธ์ (Strategic Management Approach) ของธุรกิจในการสร้างความสามารถของตนเอง ความสามารถพลวัตจึงเป็นทักษะการจัดการระบบภายในของธุรกิจ ได้แก่ ความสามารถด้านความรู้สึกลึก (Singe Abilities) หมายถึง ตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลของการจัดการธุรกิจ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวกับเนื้อหาใหม่ๆ และแหล่งข้อมูลหลายที่มา (Crowdsourcing) ความสามารถในการยึดเหนี่ยว (Seizing Abilities) หมายถึงความสามารถในการใช้เครื่องมือและการฝึกอบรมความสามารถในการเปลี่ยนผ่าน (Transforming Abilities) ได้แก่ การทบทวนผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การรวบรวมการปฏิบัติงานและการจัดการ ขณะเดียวกันที่ Yeow et al (2018) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถพลวัต (Dynamic Capabilities) ประกอบด้วย 1) ความสามารถด้านความรู้สึกดิจิทัล (Digital Capabilities Sensing) หมายถึงความสามารถในการกำหนด (Identify) การพัฒนา (Developing) การพัฒนาร่วม (Co-Developing) การขยาย (Extensive) และการประเมินโอกาสทางเทคโนโลยี (Evaluating Technological Opportunities) ให้เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า 2) ความสามารถในการผูกมัด (Seizing Capabilities) หมายถึงการเคลื่อนย้ายทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการและการกำหนดโอกาสในการสร้างคุณค่าจากการกระทำ 3) ความสามารถในการเปลี่ยนผ่าน (Transforming Capabilities) เป็นการปรับปรุงทรัพยากรให้เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นการปรับเสริม (Synergistic Adjustments) การดัดแปลงใหม่ (Re-Adjustments) และการจัดวางใหม่ (Redeployments) นอกจากนี้ Wang et al (2015) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความสามารถพลวัต (Dynamic Capability) หมายถึงความสามารถที่ต้องการความรู้จากภายนอกโดยการกำหนดโอกาสทางการตลาดและบูรณาการรวมทั้งจัดรูปแบบใหม่ของความรู้ที่มีอยู่และความรู้ใหม่ภายนอก เพื่อสร้างสรรค์ทรัพยากรใหม่และความสามารถให้เป็นไปตามความต้องการของสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจ นอกจากนี้ Wang, et al (2015) ได้แบ่งประเภทความสามารถพลวัตออกเป็น 1) ความสามารถในการซึมซับ (Absorption Capability) หมายถึงความสามารถขององค์กรธุรกิจในการกำหนดและซึมซับความรู้ภายนอก (External Knowledge) และเปลี่ยนผ่าน (Transition) ไปสู่ความรู้ภายใน (Insider Knowledge) 2) ความสามารถในการเปลี่ยนผ่าน (Transformative Capability) หมายถึงความสามารถขององค์กรธุรกิจในการบูรณาการและดัดแปลงความรู้

ภายในที่มีอยู่ในรูปแบบความรู้เชิงทรัพยากรใหม่ เป็นกระบวนการบูรณาการใหม่เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ภายในในรูปแบบของความรู้ใหม่ที่มีคุณค่า (Wang, et al., 2015)

อย่างไรก็ตาม Marsick & Watkins (2003) ให้ความหมายของผลประกอบการธุรกิจ (Firm Performance) หมายถึง โอกาสในระยะของความสมบูรณ์ทางการเงินขององค์กรธุรกิจ (Firm's Financial Health) การคงอยู่ของลูกค้า (Customer Retention) การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) และการดัดแปลงอย่างต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมธุรกิจ ส่วน Ricciardi et al (2016) ได้ใช้ตัวชี้วัดผลประกอบการธุรกิจ ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investments) และเงินสดสำรอง (Cash Reserve) และ Hogan & Coote (2014) ได้แบ่งการวัดผลการประกอบธุรกิจ (Firm Performance) ดังนี้ ผลการประกอบการทางการเงิน (Financial Performance) เช่น การเปรียบเทียบกับคู่แข่งในด้านการกำไรทั้งหมด (Overall Profit) อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Rate) อัตราการเติบโตของยอดขาย (Sales Growth Rate)

ดังนั้น ความมีอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรย่อมแสดงผลกระทบต่อความสามารถพลวัตในการทำผลกำไรหรือขาดทุนขององค์กรธุรกิจทุกประเภทได้

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรที่มีต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง ผู้จัดการ หัวหน้าฝ่าย ผู้บริหาร เจ้าของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะเป็นผู้มีคุณสมบัติพอสำหรับการตอบคำถามสำหรับนำไปใช้ในการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับงานวิจัยนี้ โดยเฉพาะ 1) เป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายเทคโนโลยีขององค์กร 2) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีในองค์กรและการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 3) สมัครใจในการเข้าร่วมกับโครงการวิจัยนี้ และ 4) ยินดีในการให้ข้อมูลแก่

งานวิจัยนี้โดยปราศจากเงื่อนไขและประโยชน์อื่นใด เพื่อให้เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดจากการเก็บข้อมูล (กัญญ์สิริ จันทร์เจริญ, 2554)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่ต้องการศึกษาร้อยละ 50 และมีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 รวมถึงมีอัตราความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 314 และผู้วิจัยเก็บเพิ่มอีก 106 รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาด 420 คน (กัญญ์สิริ จันทร์เจริญ, 2554) ตามสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างต่อไปนี้

$$n = \frac{P(1-p)}{\frac{e^2}{z^2} + \frac{P(1-p)}{N}}$$

โดยที่ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากร
 E = ระดับความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดขึ้น
 Z = ระดับความเชื่อมั่นที่เกิดขึ้น
 P = สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมและนำไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขและใช้ไปเก็บข้อมูล (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถาม แบ่งออกเป็นขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม ร่างแบบสอบถามและตรวจสอบความตรงเบื้องต้น ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1) ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยรวบรวมเอาเอกสารและงานวิจัยทุกประเภทมาใช้ในการวิเคราะห์และสรุปผลมาใช้สำหรับร่างเป็นข้อคำถาม โดยเฉพาะคำสำคัญ และพฤติกรรมสังเกตได้ของแต่ละตัวแปรก่อนนำไปตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง โดยเฉพาะ ลักษณะของข้อคำถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและช่วยให้ได้คำตอบที่ตรงกันกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยต้องนำเอาร่างข้อคำถามไปตรวจสอบความตรงเบื้องต้นก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้จากขั้นตอนที่ 1.1 ไปขอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์วิจัยกับการใช้ภาษาที่สามารถสื่อสารและทำความเข้าใจได้ง่ายแล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยเฉพาะการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างระหว่างข้อสรุปเชิงทฤษฎีกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นตามข้อมูลที่เก็บมาคั่นได้ของงานวิจัยนี้ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2) ขั้นตอนการร่างแบบสอบถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาข้อคำถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุดแล้วไปรวบรวมเป็นแบบสอบถาม และมีลักษณะของแบบสอบถามต่อไปนี้

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราวัดหลายระดับแบ่งออกเป็น 3 ตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับตัวแปรวิจัย ต่อไปนี้

สอบถามความเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) จำนวน 18 ข้อ และเป็นแบบมาตรวัด 5 ตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 โดยมีความหมายกำกับว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง เห็นด้วยมาก และมากที่สุด

สอบถามความเห็นเกี่ยวกับความสามารถพลวัต (Dynamic Capability) จำนวน 19 ข้อและเป็นแบบมาตรวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 กับมีความหมายกำกับว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง เห็นด้วยมาก และมากที่สุด

สอบถามความเห็นเกี่ยวกับผลประกอบการธุรกิจ (Firm Performance) จำนวน 8 ข้อแบบมาตรวัด 7 ระดับตามตัวเลข 1-7 กับมีความหมายกำกับว่า ไม่เห็นด้วยมากที่สุด ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยเล็กน้อย เห็นด้วยน้อย เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง และเห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อแนะนำให้แสดงความเห็นอื่นเพิ่มเติมด้วยวิธีการเขียนลงในช่องว่างที่เตรียมไว้ให้

3) ขั้นตอนการนำไปทดลองใช้งาน เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่นอกเขตพื้นที่ประชากรจำนวน 70 คนและนำกลับมาทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นเพื่อตรงตามมาตรฐานของการทำวิจัย (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการทดสอบต่อไปนี้

3.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยใช้ค่า KMO ตั้งแต่ .80 พิสูจน์ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างกลุ่มตัวแปร และค่า Extraction ตั้งแต่ .50 ตรวจสอบน้ำหนักของแต่ละข้อคำถาม กับค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปทดสอบอำนาจความแปรปรวนของทุกกลุ่มตัวแปร (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

3.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยใช้ค่า Alpha ตั้งแต่ .80 กับค่าความเที่ยงตรงรายข้อตามค่า Corrected item มากกว่า .40 ขึ้นไปพิสูจน์ระดับความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปร (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) และมีผลการทดลองใช้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความตรงแบบสอบถาม

ตัวแปรวิจัย	วัฒนธรรมองค์กร	ความสามารถพลวัต	ผลประกอบการธุรกิจ
Goodness of fit	-	Chi-Square 359.67 Df 134 sig. 000	Chi-Square 92.26 Df 13 sig. 000
KMO	.84	.94	.83
Extraction	.26-.99	.68-.93	.71-.99
Variance	60.80%	72.84%	71.93%
ข้อคำถามที่ปรับปรุง	C3, A12	-	-

จากตารางผลทดสอบพบว่า แบบสอบถามนี้ความตรงสองตัวแปรคือ ความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจ โดยตัวแปรทั้งสองมีค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 และยังมีค่า KMO เท่ากับ .94 และ .83 รวมถึงมีค่า Extraction ระหว่าง .68-.93 กับระหว่าง .71-.99 ตลอดจนมีค่า Variance ร้อยละ 72.84 และร้อยละ 71.93 ซึ่งเป็นค่าสูงกว่าเกณฑ์ทดสอบความตรงที่ได้กำหนดไว้

ส่วนผลทดสอบความตรงแบบสอบถามตัวแปรวัฒนธรรมองค์กรไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามจำนวน 2 ข้อคือ C3 และ A12 แล้วนำไปทดสอบใหม่พบว่า ตัวแปรมีค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

.000 รวมถึงมีค่า KMO มากกว่า .80 คือมีค่าเท่ากับ .85 Extraction .49-.90, Variance 61.99% แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความตรงพอสำหรับนำไปเก็บข้อมูลได้

ขณะเดียวกันผู้วิจัยพบว่า แบบสอบถามนี้มีผลทดสอบความเชื่อมั่นตามค่า Alpha ที่ .89, .96 และ .91 กับมีความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .34-.87 หากแต่ต้องปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ 3, 6, 8 และ 12 เพื่อให้ได้ผลทดสอบความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ประกาศและประชาสัมพันธ์ไปยังพื้นที่ที่ได้รับการจับสลากเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลเพื่อเปิดรับสมัครผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่กับอาสาสมัครในการให้ข้อมูล โดยกำหนดคุณสมบัติที่จำเป็นต่อไปนี้

- 1.1) เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรอุตสาหกรรมและบริการและอยู่ในพื้นที่ได้รับเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล
- 1.2) มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร
- 1.3) มีประสบการณ์ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
- 1.4) สนใจและเต็มใจในการให้ข้อมูลแก่งานวิจัยโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
- 1.5) สามารถให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้โดยไม่ปิดบัง

2) จัดประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัย ตอบข้อสงสัย และแนะนำวิธีการตอบคำถาม รวมไปถึงนัดหมายวันเวลาในการเก็บแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัย นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ชี้แจงเงื่อนไขสำคัญเกี่ยวกับการถอดตัวออกจากกรมีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลประกอบ และไม่ต้องส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยโดยปราศจากความผิดแต่อย่างใด รวมไปถึงผู้วิจัยได้มอบหมายเลขโทรศัพท์ พร้อมทั้ง e-mail สำหรับการติดต่อกับผู้วิจัยโดยตรง

3) ขั้นตอนการติดตามผลการเก็บแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยใช้โทรศัพท์สอบถามผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่เกี่ยวกับปัญหาและการเก็บแบบสอบถามกลับคืน ซึ่งหากพบว่าในพื้นที่ใดมีปัญหาเกี่ยวกับแบบสอบถามผู้วิจัยได้ลงพื้นที่นั้นแก้ไขปัญหาทันที

4) ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยคัดแยกเอาแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับการวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise คัดเอาตัวแปรสำคัญเข้าสมการพยากรณ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

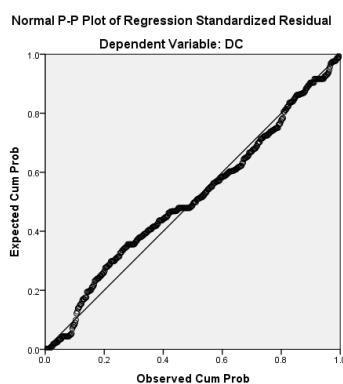
สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบวัฒนธรรมแบบเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความสามารถพลวัตรร้อยละ 41 วัฒนธรรมแบบตลาดมีอิทธิพลร้อยละ 38 และวัฒนธรรมแบบเครือข่ายมีอิทธิพลร้อยละ 13 รวมถึงมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันที่ $R^2 = .76$ ความคลาดเคลื่อนสะสมร้อยละ 37 กับมีความสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ที่ค่า F 455.01 (Sig. 000) ขณะที่ผลทดสอบความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนตัวแปรเหตุตามค่า Durbin-Watson ที่ 1.51 แสดงว่าตัวแปรเหตุมีอิสระต่อกัน ตามตารางแสดงประกอบ ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 อิทธิพลองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กรต่อความสามารถพลวัตร

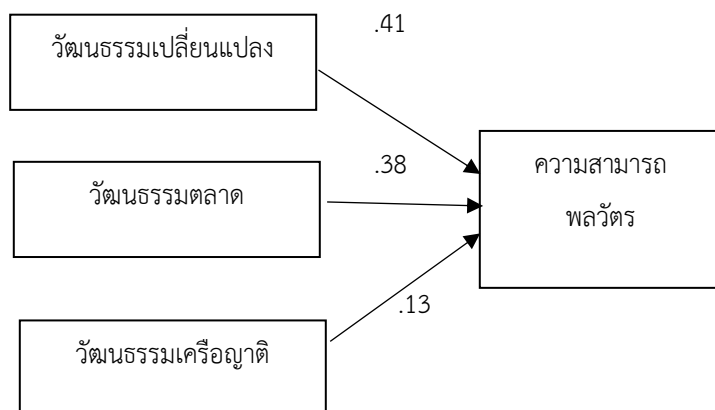
Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity
ค่าคงที่	-	2.93	.004	Tolerance .21-.47
วัฒนธรรมแบบเปลี่ยนแปลง	.41	8.07***	.000	VIF 2.08-4.68
วัฒนธรรมแบบตลาด	.38	8.53***	.000	Collinearity .00-.92
วัฒนธรรมแบบเครือข่าย	.13	4.05***	.000	Durbin-Watson 1.51

P value *** .00

 $R^2 = .76$ Std error .37 F = 455.01 Sig. .000

เมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานไปสร้างสมการพยากรณ์จะได้รูปของสมการต่อไปนี้

ความสามารถพลวัตร = .41 วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง + .38 วัฒนธรรมตลาด + .13 วัฒนธรรมเครือข่าย

ภาพประกอบที่ 2 อิทธิพลพยากรณ์ต่อความสามารถพลวัตร

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความสามารถพลวัตร่วมกับองค์ประกอบวัฒนธรรมตลาดและวัฒนธรรมเครือข่าย โดยวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลมากที่สุดขณะที่วัฒนธรรมเครือข่ายมีอิทธิพลต่อความสามารถพลวัตน้อยที่สุด

ดังนั้น จากผลวิจัยที่สรุปได้นี้มีผลชัดเจนว่าวัฒนธรรมองค์กรมีผลให้เกิดความสามารถพลวัตทั้งที่เกี่ยวกับความสามารถตามความรู้สึก แบบยึดเหนี่ยว แบบเปลี่ยนผ่านและแบบเปลี่ยนร่วมกัน โดยที่รูปวัฒนธรรมที่คงที่เป็นรูปแบบของคุณค่า (Value) สมมุติฐาน (Assumption) แต่เมื่อองค์กรต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายและการดัดแปลงเพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมยังคงช่วยให้องค์กรมีความเป็นปึกแผ่นและดัดแปลง ยึดหยุ่นตามความต้องการ วัฒนธรรมองค์กรมักจะเปลี่ยนตามการคาดการณ์ตลอดเวลา ดังนั้นองค์กรธุรกิจจำเป็นต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมตามสถานการณ์ที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนอย่างกะทันหัน การเข้าร่วมธุรกิจใหม่ทางการตลาด นอกจากนี้ ความสามารถเชิงพลวัตเป็นกรอบคิดด้านกลยุทธ์ (Teece et al., 1997; Teece, 2012) ที่สร้างขึ้นภายใต้ทฤษฎีฐานทรัพยากรมุ่งบูรณาการทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สอดคล้องกับโอกาสในอนาคต แนวคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมไม่ได้คงที่แต่เป็นสภาพแวดล้อมที่ผันแปร องค์กรต้องพัฒนาความสามารถใหม่ เพิ่มหรือลดทรัพยากรใหม่ให้ สอดคล้องกับความผันแปรนั้น (Teece, et al., 1997; ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา, 2016) และที่สำคัญคือจากความผันผวนของสภาพแวดล้อม ที่อาจกลายเป็นความท้าทายหรือโอกาสอยู่เบื้องหน้า การสร้างความอยู่รอดและบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานภายใต้พลวัตของสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บทบาทของการพัฒนาเทคโนโลยี การสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่จึงมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการขับเคลื่อนด้วยแรงงานเป็นฐาน การตอบสนองต่อพลวัตและสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันขององค์กรจำเป็นต้องมีความต่อเนื่องในการถ่ายโอนการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการสู่กิจกรรมเชิงกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น ปรับปรุงประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าให้แก่องค์กร ดังนั้น การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ (EO) เป็นแนวคิดหนึ่งที่นำมาใช้อธิบายกิจกรรมที่สร้างคุณค่าและการเติบโตขององค์กรธุรกิจ (Altinay et al., 2016) องค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ คือองค์กรที่มีส่วนร่วมในผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมทางการตลาด มีการเริ่มต้นทำธุรกิจที่ค่อนข้างเสี่ยงและใช้นวัตกรรมเชิงรุก เพื่อเอาชนะคู่แข่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อความมุ่งมั่นขององค์กรในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ กระทำการเชิงรุก มีความก้าวร้าวในการแข่งขันและความกล้าเสี่ยง (Miller, 1983 ; Miller & Friesen, 1983)

ดังนั้นรูปแบบของวัฒนธรรมองค์กรส่งผลกระทบต่อความสามารถพลวัตที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตขององค์กรธุรกิจ

นอกจากนี้ ผลวิจัยยังพบว่า วัฒนธรรมตลาดมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลประกอบการธุรกิจร้อยละ 62 รวมถึงความสามารถพลวัตมีอิทธิพลทางตรงต่อผลประกอบการธุรกิจอีกร้อยละ 69 กับมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ค่า R^2 .47 กับ .53

จากผลวิจัยที่สรุปได้นี้มีความชัดเจนมากกว่า การพัฒนาวัฒนธรรมตลาดส่งผลดีทั้งต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจ เพราะองค์กรธุรกิจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วที่สร้างสรรค์การแข่งขันในด้านการตลาดมากขึ้นทั่วโลก (Hitt et al., 2001) องค์กรธุรกิจจึงต้องศึกษาวิธีการในการดำเนินธุรกิจที่ต้องใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมดังกล่าวรวมทั้งการตลาดที่เป็นพลวัต (Dynamic Market) เนื่องจากองค์กรธุรกิจกำลังประสบปัญหาในการเจริญเติบโต (Growth) ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) และผลประกอบการธุรกิจ (Firm Performance) ดังนั้นธุรกิจจึงต้องดำเนินงานในตลาดเกิดใหม่ (Emerging Market) โดยการสร้างความสามารถพลวัต (Dynamic Capability) ในลักษณะของความรู้สึก (Sensing) ในโอกาสของธุรกิจใหม่และรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) อย่างไรก็ตาม องค์กรธุรกิจจะต้องสร้างสรรค์

โดยเฉพาะจิตใจของผู้ประกอบการในการผลิตและแนวคิดธุรกิจโดยการนำเสนอสินค้าใหม่และดัดแปลงกระบวนการธุรกิจให้สอดคล้องกับการตลาดที่เกิดขึ้นใหม่ (Mustafa et al., 2022) วัฒนธรรมการตลาด (Market Culture) หมายถึงวิถีธุรกิจเพื่อหวังผล ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) และกำลังการผลิต (Production) (ผู้นำต้องใช้แรงจูงใจอย่างสูงเพื่อหวังผลประกอบการที่สูง เน้นชัยชนะ และความสำเร็จเป็นตัวชี้วัดเป้าหมาย นอกจากนี้ Wang et al (2015) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความสามารถพลวัต (Dynamic Capability) หมายถึงความสามารถที่ต้องการความรู้จากภายนอกโดยการกำหนดโอกาสทางการตลาดและบูรณาการรวมทั้งจัดรูปแบบใหม่ของความรู้ที่มีอยู่และความรู้ใหม่ภายนอก เพื่อสร้างสรรค์ทรัพยากรใหม่และความสามารถในการเป็นไปตามความต้องการของสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจ Wang et al (2015) จึงได้แบ่งประเภทความสามารถพลวัตออกเป็น 1) ความสามารถในการซึมซับ (Absorption Capability) หมายถึงความสามารถขององค์กรธุรกิจในการกำหนดและซึมซับความรู้ภายนอก (External Knowledge) และเปลี่ยนผ่าน (Transition) ไปสู่ความรู้ภายใน (Insider Knowledge) 2) ความสามารถในการเปลี่ยนผ่าน (Transformative Capability) หมายถึงความสามารถขององค์กรธุรกิจในการบูรณาการและดัดแปลงความรู้ภายในที่มีอยู่ในรูปแบบความรู้เชิงทรัพยากรใหม่ เป็นกระบวนการบูรณาการใหม่เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ภายในในรูปแบบของความรู้ใหม่ที่มีคุณค่า (Wang, et al., 2015)

ดังนั้น แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมการตลาดอาจประกอบด้วย ผู้บริหารมีวิธีการทำงานแบบหวังผลความสามารถในการทำกำไร ผู้บริหารเน้นทำผลการผลิตและความสามารถในการแข่งขัน ผู้บริหารใช้วิธีการสร้างแรงจูงใจอย่างสูงกับพนักงานเพื่อหวังผลการประกอบการที่สูง พนักงานมีการทำงานเพื่อชัยชนะและความสำเร็จของเป้าหมายในการทำงาน และผู้บริหารใช้ข้อมูลที่หลากหลายและกำหนดกิจกรรมในการทำงานเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้งาน

จากสิ่งที่ค้นพบของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจทุกประเภทได้นำไปใช้ในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรให้ส่งผลต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบการธุรกิจดังแนวทางต่อไปนี้

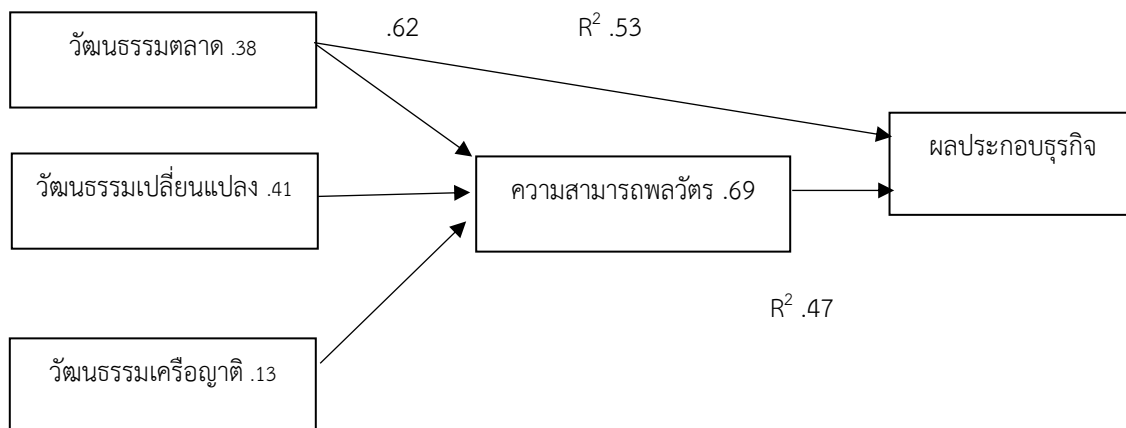
1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมการตลาดอาจประกอบด้วย ผู้บริหารมีวิธีการทำงานแบบหวังผลความสามารถในการทำกำไร ผู้บริหารเน้นทำผลการผลิตและความสามารถในการแข่งขัน ผู้บริหารใช้วิธีการสร้างแรงจูงใจอย่างสูงกับพนักงานเพื่อหวังผลการประกอบการที่สูง พนักงานมีการทำงานเพื่อชัยชนะและความสำเร็จของเป้าหมายในการทำงาน และผู้บริหารใช้ข้อมูลที่หลากหลายและกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยแนะนำให้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงกับความสามารถด้านการเปลี่ยนแปลงในรูปของการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการรวมไปถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงบางส่วนสำหรับนำไปพัฒนาระบบงานในองค์กรธุรกิจเพิ่มเติม

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 3 อิทธิพลวัฒนธรรมตลาดที่มีต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบธุรกิจ

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า วัฒนธรรมตลาดมีอิทธิพลทำนายทั้งความสามารถพลวัตและผลประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะอิทธิพลต่อผลประกอบธุรกิจมากกว่าความสามารถพลวัต และด้วยเหตุนี้ทำให้แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมตลาดมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปปรับใช้ขององค์กรธุรกิจทั้งนี้เพราะเป็นวัฒนธรรมแบบเดียวที่มีผลทั้งต่อความสามารถพลวัตและผลประกอบธุรกิจควบคู่ไปพร้อมกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญสิริ จันทรเจริญ. (2554). *บทที่ 5 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง*, สืบค้นจาก https://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResearchMethodology_2554.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). การกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง Krejcie and Morgan (1970) ในการวิจัยเชิงปริมาณ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 7(2), 112 – 120.
- ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2016). การเรียนรู้ขององค์กรและความสามารถเชิงพลวัตที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน. *WMS Journal of Management Walailak University*. 5(3), 22-34.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- Altinay, L., Madanoglu, M., De Vita, G., Arasli, H., & Ekinci, Y. (2016). The interface between organizational learning capability, entrepreneurial orientation, and SME growth. *Journal of Small Business Management*, 54(3), 871-891.
- Anand, G., Ward, P., Tatikonda, M., Schilling, D.. (2009). *Dynamic capabilities through continuous improvement infrastructure*. *J. Oper. Manag.* 27 (6). 444-461.
- Barney, J., Wright, M., & Ketchen, D.J., (2001). *The resource-based view of the firm: ten years after 1991*. *J. Monag.* 27 (6), 625-641.
- Bawany, S. (2016). Leading change in today's VUCA world. *Leadership Excellence Essentials* 33(2), 31-32.
- Bayu, F., Berhan, E., & Ebinger, F.A (2022). System Dynamics Model for Dynamic Capability Driven Sustainability Management. *J. Open Innov. Technol. Mark. Complex.* 2022, 8, 56.
- Branca, T.A., Formal, B., Colla, V., Murri, M.M., Streppa, E., & Schröder, A.J., (2020). The challenge of digitalization in the steel sector. *Metals* 10 (2), 288.
- Cameron and Quinn's. (1999). Corporate culture. *environmental innovation and financial performance*. 18(1), 1369-1375.
- Clauss, T., Breier, M., Kraus, S., Durst, S., & Mahto, R.V., (2022). Temporary business model innovation-SMEs' innovation response to the Covid-19 crisis. *R&D Manag.* 52(2). 294-312.
- Hitt, M.A., Ireland, R.D., Camp, S.M. & Sexton, D.L. (2001). Strategic entrepreneurship. Entrepreneurial strategies for wealth creation. *Strategic Management Journal*, Vol. 22 Nos 6/7, pp. 479-491.
- Hogan, S.J. & Coote, L.V. (2014). Organizational culture, innovation, and performance: A test of *schein's model*. *J. Bus. Res.* 2014, 67, 1609-1621.
- Li, L., Tong, Y., Wei, L. & Yang, S., (2022). Digital technology-enabled dynamic capabilities and their impacts on firm performance: evidence from the COVID-19 pandemic. *Inf Manag.* 59 (8), 103689.
- Marsick, V.J. & Watkins, K.E. (2003), "Demonstrating the value of an organization's learning culture: the dimensions of the learning organization questionnaire", *Advances in Developing Human Resources*, 5(2), 132-151.

-
- Miller, D. (1983). The Correlates of Entrepreneurship in Three Types of Firms. *Management Science*. 29(7), 770-791.
- Miller, D., & Friesen, P. H. (1983). Strategy-making and environment: the third link. *Strategic management journal*, 4(3), 221-235.
- Mustafa, M.B., Saleem, I., & Dost, M.A. (2022). Strategic entrepreneurship framework for an emerging economy: reconciling dynamic capabilities and entrepreneurial orientation. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*. 14(6), 1244-1264
- Ricciardi, F., Zardini, A. & Rossignoli, C. (2016). *Organizational dynamism and adaptive business model innovation: the triple paradox configuration*. *Journal of Business Research*, 69(11), 5487-5493.
- Saputra, N., Sasanti, N., Alamsjah, F. & Sadelia, F. (2021). Sixth Information Systems International Conference (ISICO 2021) Strategic role of digital capability on business agility during COVID-19 era. 1877-05092021 The Authors. Published by Elsevier B.V. *This is an open access article under the CC BY-NC-ND license* (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>) Peer-review under responsibility of the scientific committee of the Sixth Information Systems International Conference. 10.1016/j.procs.2021.12.147.
- Teece, D. J. (2012). Dynamic Capabilities: Routines versus Entrepreneurial Action. *Journal of Management Studies*, 49(8): 1395-1401.
- Teece, D., Pisano, G., & Shuen, A., (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strat. Manag. J.* 18(7), 509-533.
- van de Wetering, R., 2021. Understanding the impact of enterprise architecture driven dynamic capabilities on agility: a variance and fsQCA study. *Pac. Asia J. Assoc. Inf. Syst.* 13 (4), 2.
- Wang, C.L., Senaratne, C., Rafiq, M. (2015). Success traps, *dynamic capabilities and firm performance*. *Br J Manag* 26(1). 26-44.
- Yeow, A., Soh, C. & Hansen, R. (2018). Aligning with new digital strategy: A dynamic capabilities approach. *J. Strateg. Inf. Syst.* 2018, 27, 43-58.

บทความวิจัย

ความพึงพอใจของกลุ่มผู้โดยสารชาวไทยที่เดินทางอยู่เป็นประจำ
ในการใช้บริการมื้ออาหารบนเครื่องบินโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ธรรมณูญ วิศิษฐ์ศักดิ์* และสุธินี มงคล**

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

อีเมล: Prince_jpn@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้โดยสารที่มีการเดินทางอยู่เป็นประจำในประเด็นการรับบริการอาหารบนเครื่องบินโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้โดยสารชาวไทยที่เป็นสมาชิกระดับสูงของสายการบิน มีการเดินทางในเส้นทางในประเทศและต่างประเทศรวมกันเกิน 50,000 ไมล์ต่อปีหรือเทียบเท่าตามเกณฑ์ของแต่ละสายการบิน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง 20 ท่านจากหลากหลายอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่าร้อยละ 70 ของกลุ่มตัวอย่างรู้สึกพึงพอใจโดยสามารถอภิปรายเหตุผลสนับสนุนออกมาได้เป็น 5 หัวข้อใหญ่ได้แก่ 1.มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม 2.เกิดความภาคภูมิใจในสายการบิน 3.มีความปลอดภัยมากกว่า 4.ไม่ได้มีความคาดหวังกับบริการอื่นนอกเหนือจากการขนส่ง 5.การลดต้นทุนของสายการบินซึ่งอาจนำไปสู่การลดราคาของบัตรโดยสารได้ และร้อยละ 30 ของกลุ่มตัวอย่างรู้สึกไม่พึงพอใจโดยสามารถอภิปรายเหตุผลสนับสนุนออกมาได้เป็น 5 หัวข้อเช่นเดียวกัน ซึ่งได้แก่ 1.ขาดความสะดวกสบายในเรื่องของการใช้งาน 2.ไม่มั่นใจในเรื่องของความสะอาด 3.ไม่มั่นใจว่าจะเป็นการสร้างขยะเพิ่มหรือไม่ 4.เสียภาพลักษณ์ของสายการบิน 5.ไม่เชื่อมั่นในนโยบายการรักษาสิ่งแวดล้อมของสายการบิน ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยได้แก่สายการบินควรพิจารณาเรื่องการสื่อสารและการให้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นนี้อย่างทั่วถึงแก่ผู้โดยสารเพื่อยกระดับความพึงพอใจให้มากขึ้น

คำสำคัญ: ธุรกิจสีเขียว, ความพึงพอใจของผู้โดยสาร, เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, การบริการอาหารบนเครื่องบิน

Received: May 31, 2024, **Revised:** June, 25, 2024, **Accepted:** June, 27, 2024

* Corresponding author

**ผศ. ดร.

THE SATISFACTION OF THAI FREQUENT TRAVELERS OVER THE USE OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY TABLEWARE AND CUTLERY FOR IN-FLIGHT MEAL SERVICES

Tammanoon Wisitsak and Suthinee Mongkol***

School of Business Administration, Sripatum University

E-mail: Prince_jpn@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the satisfaction of the frequent travelers in a topic of the use of environment- friendly tableware and cutlery during the in-flight meal services. The sample group is the elite member of several airlines who have been traveling more than 50,000 miles on both domestic and international flights each year or equivalent, depending on the airline's membership regulations. This is qualitative research. The data was conducted by an in-dept interview from 20 people from various professions.

The result shows 70% of the sample group satisfied the use of environment- friendly tableware and cutlery during the in-flight meal services and can be analyzed into five main supportive reasons including, 1. being part of the campaign, 2. being proud of the airlines they fly with, 3. more safety, 4. no other expectations apart from a transportation service, 5. a cost reduction for the airlines which could lead to a lower cost of ticket price. However, 30% of the sample group disagreed or unsatisfied and the conducted data can be analyzed into five main supportive reasons as well. They are 1. lack of convenience, 2. uncertainty of cleanliness, 3. uncertainty of generating more waste, 4. bad image for the airlines, and finally, 5. uncertainty of airline environmental protection policy. The recommendation from the research includes a proper communication from the airlines to their passengers regarding the environmental issue in order to escalate the clear understanding which can lead to a higher satisfaction from passengers.

Keywords: Green Business, Passenger's Satisfaction, Environment-Friendly, In-flight Meal Service

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมการบินในปัจจุบันเริ่มกลับเข้าสู่ภาวะปกติหลังจากล้นได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิดในช่วงที่ผ่านมา เที่ยวบินจำนวนมหาศาลกลับมาขึ้นบินในแต่ละวันตามความต้องการของผู้โดยสาร ยิ่งมีการเดินทางและมีเที่ยวบินมากขึ้นเท่าไร ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมของโลกย่อมมีมากขึ้นตาม (Almeida, et al., 2018, ถูกอ้างอิงใน Pertiwi and Harmawan (2022)) ในแต่ละครั้งที่เครื่องยนต์ของเครื่องบินขับเคลื่อนจะมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และไนโตรเจนไดออกไซด์ออกมา (Søvde, et al., 2014, Schürmann, et al., 2007, Klapmeyer, et al., 2012, ถูกอ้างอิงใน Yusaf, et al., 2022) ซึ่งก๊าซเหล่านี้ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ อย่างไรก็ตามผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมการบินไม่ได้เกิดขึ้นจากเครื่องยนต์เท่านั้น ยังมาจากกิจกรรมการดำเนินงานและการบริการบนเครื่องบินอีกด้วย ตัวอย่างเช่น การใช้วัสดุสิ้นเปลืองบนเครื่องบินไม่ว่าจะเป็นแก้วน้ำหรืออุปกรณ์การรับประทานอาหาร จาน ชาม มีด ช้อน ส้อม ที่มาจากพลาสติก รวมไปถึงอาหารที่เตรียมไว้แล้วเหลือทิ้งในแต่ละเที่ยวบิน (Yusaf, et al., 2022).

ปี 2015 องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ออกเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า Sustainable Development Goals (SDGs) โดยได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกทั้ง 193 ประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ร่วมกันภายใน 15 ปี โดยมีจุดประสงค์เพื่อยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรโลก ในบทความวิจัยชิ้นนี้ขอยก 5 จาก 17 เป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับมิติด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุดมาแสดงซึ่งได้แก่

1.เป้าหมายที่ 6 “สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน” (Clean Water and Sanitation)

2.เป้าหมายที่ 12 “สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน” (Responsible Consumption and Production)

3.เป้าหมายที่ 13 “ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น” (Climate Action)

4.เป้าหมายที่ 14 “อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Life Below Water)

5.เป้าหมายที่ 15 “ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ” (Life On Land)

โดยเป้าหมายทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ทางองค์การสหประชาชาติมีนโยบายให้ทุกประเทศบนโลกนำไปปฏิบัติร่วมกันให้เป็นวาระแห่งชาติ ไม่ใช่แค่เฉพาะประเทศที่ยากจน เราจึงเห็นการนำ SDGs นี้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรอง ชีวัด สร้างกฎกติกา ไม่ว่าจากภาครัฐและเอกชน ให้หน่วยงานและองค์กรมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันพัฒนาหรือแข่งขันกันเมื่อเห็นสิ่งที่ไม่สมควรหรือขัดต่อการบรรลุเป้าหมาย (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2024)

สายการบินในฐานะที่เป็นผู้สร้างผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมของโลกจึงไม่ได้อยู่นิ่งเฉย มีการผลักดันและสร้างความพยายามในการบริหารจัดการธุรกิจของตนเองให้สอดคล้องกับเป้าหมายเพื่อยกระดับความสมดุลและรักษาสีแวดล้อม นักวิชาการ Konadu et al. (2020), ถูกอ้างอิงใน Amankwah-Amoah (2020) กล่าวไว้ว่า นโยบายการรักษา

สิ่งแวดล้อมและธุรกิจสีเขียว (Green Business Practices) ขององค์กรจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของภาพลักษณ์และชื่อเสียง เช่นเดียวกันกับนักวิชาการ Hacimustafaoğlu (2021) ที่แสดงความเห็นว่า กลุ่มลูกค้าในตลาดธุรกิจสีเขียวกำลังเจริญเติบโต อ้างอิงข้อมูลจาก Durugbo and Amankwah-Amoah, 2019, ถูกอ้างอิงใน Amankwah-Amoah, 2020 เมื่อพูดถึงธุรกิจสีเขียว ในปัจจุบันองค์กรมีการการออกแบบผลิตภัณฑ์ ข้าวของเครื่องใช้ รวมไปถึงขั้นตอนการผลิต ให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทีมวิจัยได้รวบรวมตัวอย่างการนำวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาให้บริการในร้านอาหารของสายการบินในหลากหลายภูมิภาคทั่วโลกมาแสดงในส่วนต่อไป

สายการบินลอตโปลิชแอร์ไลน์ สายการบินแห่งชาติโปแลนด์ มีการใช้ที่คนเครื่องดื่มร้อน ชา กาแฟที่ทำจากไม้ แทนพลาสติก รวมไปถึงของบรรจุอุปกรณ์มาจากวัสดุรีไซเคิลที่ไร้สารตกค้างและมีแผนในอนาคตอันใกล้ที่จะเปลี่ยนแก้วน้ำใส่เครื่องดื่มทุกชนิดเป็นแก้วกระดาษแบบ 100% ซึ่งสามารถย่อยสลายได้ง่ายกว่า (Lot Polish Airlines, 2024)

สายการบินสิงคโปร์แอร์ไลน์ สายการบินแห่งชาติสิงคโปร์ มีการปรับนโยบายสำหรับเที่ยวบินที่มีระยะเวลาการบินต่ำกว่า 3.5 ชั่วโมง เสริมอาหารโดยใช้ภาชนะที่มีความคล้ายคลึงกับกล่องอาหารเบนโตะแบบญี่ปุ่น ซึ่งทำมาจากวัสดุที่ย่อยสลายได้และแปรสภาพกลายเป็นเม็ดกลมเล็กเพื่อนำไปผลิตเชื้อเพลิงจากขยะมูลฝอยในขั้นตอนต่อไป (Karplus, 2022) นอกจากนี้มีการนำอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารที่ทำจากไม้ไผ่มาให้บริการในชั้นประหยัด ซึ่งทั้งวัสดุเหล่านี้จะทำให้น้ำหนักโดยรวมของการบริการอาหารบนเครื่องทั้งหมดลดลงถึงครึ่งหนึ่ง (Wong, 2022)

สายการบินเคแอลเอ็ม รอยัล ดัตช์ แอร์ไลน์ สายการบินแห่งชาติเนเธอร์แลนด์ มีการแจกอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารที่ทำจากไม้บนเที่ยวบินในยุโรปซึ่งมักจะเป็นเที่ยวบินระยะสั้นและใช้สถานที่ทำมาจากพลาสติกประเภทพอลิโพรไพลีน ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าพลาสติกชนิดอื่น นอกจากนี้สายการบินยังรณรงค์ให้ผู้โดยสารเลือกรับประทานเมนูที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อมเนื่องจากเมนูที่ประกอบไปด้วยเนื้อสัตว์จะทำให้สายการบินปล่อยสิ่งแวดลอมและระบบนิเวศมากกว่า (KLM Royal Dutch Airlines, 2024)

สายการบินแควนตัส สายการบินแห่งชาติออสเตรเลีย ได้ยกเลิกการแจกของระหว่างมื้ออาหารที่เป็นของขนาดเล็กหรือกล่องขนาดเล็กส่วนตัวเช่น เนยดำและนมใส่ชากาแฟ รวมไปถึงเปลี่ยนภาชนะในการใส่อาหารที่ทำมาจากต้นอ้อยและอุปกรณ์การรับประทานอาหารที่ทำมาจากแป้งที่ได้มาจากพืช ซึ่งวัสดุเหล่านี้สามารถย่อยสลายได้อย่างเต็มที่ (Dimitrova, 2019)

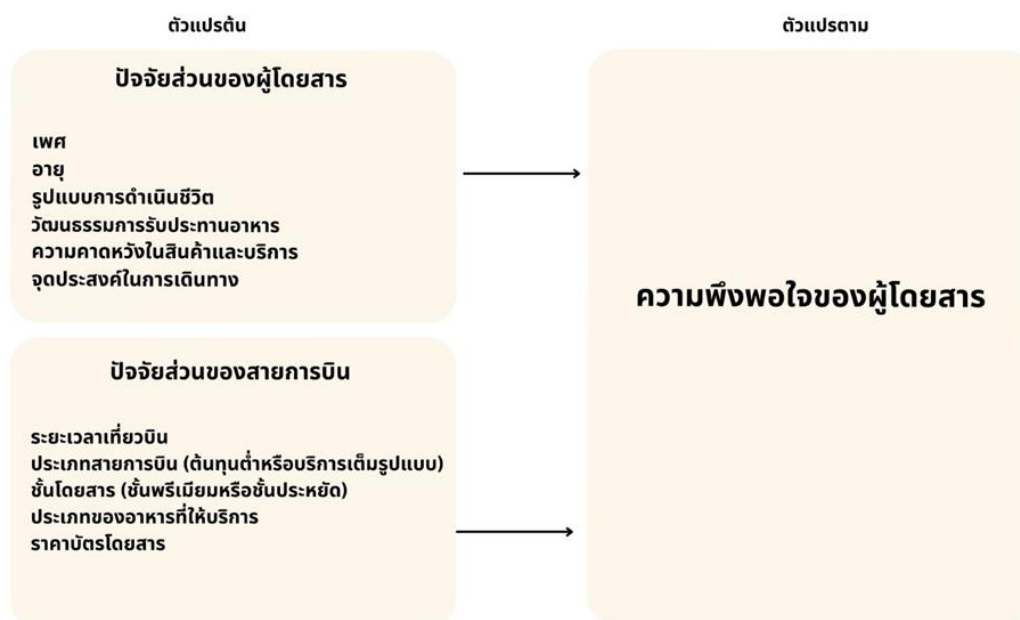
สายการบินไชน่า แอร์ไลน์ สายการบินแห่งชาติไต้หวัน เริ่มมีการแจกอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารที่เรียกว่า “EkoPak” ซึ่งประกอบไปด้วยช้อน ส้อมและมีดที่ทำมาจากวัสดุที่ย่อยสลายได้ ซึ่งทางสายการบินเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำตามกระแสนิยมของโลก แต่เป็นสิ่งที่สายการบินมีความจำเป็นต้องทำและปรับเปลี่ยนเพื่อลดการทำลายสิ่งแวดล้อม (PAC Food PTY LTD, 2023)

อย่างไรก็ตามข้อมูลดังกล่าวไม่ใช่การชี้ให้เห็นความคิดเห็นโดยการเจาะจงผลิตภัณฑ์ของสายการบินใดสายการบินหนึ่งให้แก่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นเพียงข้อมูลประกอบเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพและรู้จักวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการบริการอาหารบนเครื่องบินมากขึ้นเท่านั้น ผลการวิจัยทั้งหมดในบทความนี้มาจากประสบการณ์ในภาพรวมและความคิดเห็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างในการเดินทางที่ผ่านมาของแต่ละท่าน

ถึงแม้ความใส่ใจในระบบนิเวศและการรักษาสีสิ่งแวดล้อมจะเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคมโลก ยังมีการถกเถียงกันอยู่ว่าสิ่งที่สายการบินกำลังทำเพื่อบรรลุเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้นมีข้อดีและข้อเสียต่างกันอย่างไร ทีมวิจัยต้องการศึกษาความคิดเห็นของผู้โดยสาร เน้นเจาะไปที่กลุ่มที่เดินทางอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกระดับสูงของสายการ

บิน ผู้มีความคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบินเป็นอย่างดี โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อทราบถึงความพึงพอใจในการบริการมื้ออาหารบนเครื่องบินโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสายการบิน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาและสำรวจความพึงพอใจของผู้โดยสารในกลุ่มที่มีการเดินทางอยู่เป็นประจำต่อการบริการมื้ออาหารโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสายการบินและนำผลวิจัยไปหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพื่อยกระดับความพึงพอใจให้กับผู้โดยสาร

วิธีวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากชาวไทย 20 ท่าน โดยมีวิธีการคัดเลือกตัวอย่างมาจากสมาชิกของกลุ่มการรวมตัวบนสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางโดยเครื่องบิน ซึ่งมาจากหลากหลายอาชีพเช่น มัคคุเทศก์ แพทย์ อาจารย์ วิศวกร เจ้าหน้าที่บริษัททัวร์ สถาปนิก เจ้าของธุรกิจและพนักงานออฟฟิศทั่วไป อายุระหว่าง 25-45 ปี โดยเป็นการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทุกท่านเป็นผู้ที่มีการเดินทางโดยเครื่องบินอยู่เป็นประจำและรับบริการมื้ออาหารบนเครื่องบินอยู่เสมอกัน นอกจากนี้ทุกท่านจะต้องเป็นสมาชิกระดับสูง (Elite Member) ของสายการบินใดสายการบินหนึ่ง หรือ พันธมิตรการบินใดพันธมิตรหนึ่ง เช่น สมาชิกบัตรทองหรือบัตรแพลทินัมจากโปรแกรม Royal Orchid Plus ของสายการบินไทย จากโปรแกรม Privilege ของสายการบินกาตาร์แอร์เวย์ จากโปรแกรม Enrich ของมาเลเซียแอร์ไลน์ หรือจากโปรแกรม Skywards ของสายการบินเอ

มิเรตส์ เป็นต้น กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างต้องมีการเดินทางโดยเครื่องบินเฉลี่ย 50,000 ไมล์ในรอบ 1 ปีปฏิทินเป็นอย่างต่ำ ซึ่งเป็นกฎที่ใช้กันทั่วไปในการเป็นสมาชิกระดับสูงของสายการบิน กลุ่มตัวอย่างบางท่านเป็นสมาชิกระดับสูงถึง 2 สายการบินขึ้นไป ผลการวิจัยมาจากการสอบถามโดยตรงของกลุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเพื่อธุรกิจหรือการท่องเที่ยวซึ่งคุณสมบัติของสายการบินที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้คือสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ (Full Service Airlines) และเพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดจากข้อมูลที่ได้รับ ทีมผู้วิจัยมีการใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในบทความวิจัยชิ้นนี้อีกด้วย

ระหว่างการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างทุกท่านได้รับการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมไปถึงการแจ้งให้ทราบถึงนโยบายความปลอดภัยของข้อมูล โดยเฉพาะในส่วนของข้อมูลส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง เพศ สถานภาพ สมรส อาชีพการงาน อายุ จะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีการนำมาเผยแพร่ในบทความวิจัยชิ้นนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าวจัดทำผ่านวิธีการวิดีโอคอลของแอปพลิเคชันหรือการโทรศัพท์ หรือการนัดพบพูดคุยกันแบบต่อหน้า ซึ่งใช้เวลาเฉลี่ยต่อท่านประมาณ 20 นาที ระหว่างการสัมภาษณ์ทางผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างอาจมีการยกตัวอย่างหรือมีการพูดถึงชื่อสายการบินเพื่อให้เข้าใจตรงกันและเพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความราบรื่นมากขึ้น แต่จะไม่มีการกล่าวถึงสายการบินนั้นแบบเฉพาะเจาะจง ในบทความวิจัยชิ้นนี้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีหรือข้อมูลในทางลบต่อสายการบินนั้นในสาธารณะ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยพบว่าร้อยละ 70 ของกลุ่มตัวอย่าง (ผู้ถูกสัมภาษณ์ 14 ท่าน) รู้สึกพึงพอใจและร้อยละ 30 (ผู้ถูกสัมภาษณ์ 6 ท่าน) รู้สึกไม่พึงพอใจต่อสายการบินสำหรับการบริการมีอาหารบนเครื่องโดยใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยผลการวิจัยทั้งหมดมาจากคำถามปลายเปิดและทีมผู้วิจัยได้มาสรุปจัดกลุ่มเองดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างที่รู้สึกพึงพอใจได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและสามารถจำแนกได้เป็น 5 หัวข้อใหญ่

1.มีส่วนร่วมในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างรู้สึกดีเมื่อสายการบินมีการนำวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อให้บริการอาหารบนเครื่องเพราะเหมือนได้มีส่วนช่วยหรือเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาสีสิ่งแวดล้อมไปในตัว ซึ่งไม่ใช่เฉพาะบนเครื่องบิน หากแต่เป็นสถานที่อื่นก็จะรู้สึกพึงพอใจเช่นเดียวกัน อ้างอิงจาก Blaszkiewicz (2017) กล่าวว่าไว้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถที่จะสร้างการรับรู้ถึงแบรนด์ ความเชื่อ ความจงรักภักดีและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้โดยสารและองค์กร

2.เกิดความภาคภูมิใจในสายการบิน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นสมาชิกระดับสูงของสายการบิน จึงมีความคุ้นเคยและผูกพัน หากสายการบินที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่มีการผลักดันและปรับใช้นโยบายการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน คร่งครัดและตรงไปตรงมาแบบนี้ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกชื่นชมในองค์กรที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่

3.มีความปลอดภัยมากกว่า เนื่องจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมักผลิตมาเพื่อการใช้เพียงครั้งเดียว เช่น ข้อนไม้ ส้อมไม้ มีดไม้ ซึ่งมีน้ำหนักเบาและไม่ทนทาน จึงหมดความกังวลในเรื่องของความปลอดภัยในกรณีต่างๆที่อาจเกิดขึ้นบนเครื่องบิน เช่น เครื่องตกหลุมอากาศ สภาพอากาศแปรปรวน การใช้งานสำหรับครอบครัวยุคใหม่ที่เดินทางพร้อมเด็กเล็กหรือแม้กระทั่งการจี้เครื่องบิน ซึ่งวัสดุที่ทำจากโลหะน่าจะมีความปลอดภัยน้อยกว่า

4.ไม่ได้มีความคาดหวังกับบริการอื่นๆนอกเหนือจากการขนส่ง ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ที่ต้องเดินทางบ่อย แต่จุดประสงค์หลักในการเข้ารับบริการคือการที่สายการบินสามารถนำผู้โดยสาร ณ จุดหนึ่ง ไปยังอีกจุดหนึ่ง เพราะฉะนั้นหากสายการบินได้รับผิดชอบในส่วนนี้ได้ครบถ้วนแล้ว สิ่งอื่นๆถือว่าเป็นบริการเพิ่มเติม จึงไม่ได้มีความคาดหวังอะไรมากไป

กว่านี้และเนื่องจากต้องเดินทางบ่อย เวลาส่วนใหญ่บนเครื่องบินจึงหมดไปกับการพักผ่อน บางเที่ยวบินไม่ได้รับประทานอาหารเลยด้วยซ้ำ

5.การลดต้นทุนของสายการบิน กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าหากสายการบินใช้วัสดุที่เป็นโลหะหรือวัสดุคงทน มีโอกาสที่ผู้โดยสารบางท่านจะหยิบลงจากเครื่องบินไปใช้งานส่วนตัว ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับสายการบิน เนื่องจากต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาทดแทนเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้การใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะมีต้นทุนที่ถูกกว่าในการผลิต เมื่อสายการบินมีความสามารถในการลดต้นทุน เชื่อว่าจะทำให้ราคาบัตรโดยสารในภาพรวมถูกลงได้เช่นเดียวกัน อีกหนึ่งประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างพูดถึงเกี่ยวกับการลดต้นทุนคือ วัสดุโลหะหรือวัสดุที่มีความคงทนแข็งแรง อาจทำให้น้ำหนักโดยรวมในแต่ละเที่ยวบินสูงขึ้น ซึ่งแน่นอนที่สุดสายการบินจะมีต้นทุนด้านเชื้อเพลิงที่มากขึ้นและสิ่งที่ตามมาคือการปล่อยมลพิษเข้าสู่บรรยากาศไปทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเช่นกันนั่นเอง

กลุ่มตัวอย่างที่รู้สึกไม่พึงพอใจได้ร่วมแสดงเหตุผลและสามารถจำแนกได้เป็น 5 หัวข้อใหญ่

1.ขาดความสะดวกสบายในเรื่องของการใช้งาน เนื่องจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมักผลิตมาเพื่อการใช้งานเพียงครั้งเดียว เช่น ข้อนไม้ ส้อมไม้ มีดไม้ ซึ่งมีน้ำหนักเบาและไม่ทนทาน เมื่อได้รับประทานอาหารบนเครื่องบินมีโอกาสอยู่บ่อยครั้งที่จะชำรุด หักหรือแม้กระทั่งไม่สามารถตัดแบ่งอาหารได้ขาดอย่างง่ายดาย ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้หงุดหงิดกังวลใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่เดินทางบ่อยเพราะฉะนั้นเรื่องความสะดวกสบายเล็กน้อยบนเครื่องบินจึงมีความสำคัญมาก

2.ไม่มั่นใจในเรื่องของความสะอาด เนื่องจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมักผลิตมาเพื่อการใช้งานเพียงครั้งเดียว เช่น ข้อนไม้ ส้อมไม้ มีดไม้ ซึ่งไม่สามารถทำความสะอาดหรือชำระล้างก่อนการใช้งานได้ อาจมีสิ่งปนเปื้อนที่ติดมาจากขั้นตอนการผลิต จึงมีความเห็นว่วัสดุในการรับประทานอาหารที่เป็นโลหะน่าจะมีความสะอาดมากกว่า

3.ไม่มั่นใจว่าจะเป็นการสร้างขยะเพิ่มหรือไม่ เนื่องจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมักผลิตมาเพื่อการใช้งานเพียงครั้งเดียว เช่น ข้อนไม้ ส้อมไม้ มีดไม้ และแก้วน้ำจากวัสดุรีไซเคิล จึงรู้สึกว่าการเพิ่มขยะมากกว่าการใช้งานวัสดุที่เป็นโลหะซึ่งสามารถชำระล้างแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้

4.เสียประสิทธิภาพของสายการบิน ปกติแล้วการเดินทางโดยเครื่องบินมักจะมีราคาสูงกว่าการเดินทางโดยรูปแบบอื่น โดยเฉพาะหากเป็นสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ (Full Service Airlines) กลุ่มตัวอย่างจึงเห็นว่า เพื่อให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของความพรีเมียมในการเดินทางโดยเครื่องบิน สายการบินควรเลือกใช้วัสดุที่มีความคงทน แข็งแรง และสวยงาม มากกว่าการเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการจ่ายค่าบัตรโดยสารในราคาที่สูงมาแล้ว หากเลือกได้ก็อยากจะใช้วัสดุอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารที่ดี มีคุณภาพ โดยให้สายการบินไปใช้วิธีการอื่นในการรักษาสິงแวดล้อมแทน เช่นการเลือกใช้เครื่องบินรุ่นที่มีความทันสมัยเพื่อประหยัดเชื้อเพลิง

5.ไม่เชื่อมั่นในนโยบายการรักษาสิ่งแวดล้อมของสายการบิน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสายการบินกำลังนำประเด็นเรื่องการรักษาสິงแวดล้อมมาใช้เป็นเหตุผลในการลดต้นทุนของผลิตภัณฑ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมบริการให้กับผู้โดยสาร จึงรู้สึกไม่มั่นใจว่าในความเป็นจริงแล้วนโยบายการรักษาสิ่งแวดล้อมของสายการบินเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนหรือไม่ เป็นนโยบายที่จะช่วยรักษโลกได้จริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงข้ออ้างของสายการบินในการลดค่าใช้จ่าย ซึ่งประเด็นนี้อาจถูกเรียกว่าการฟอกเขียว (Greenwashing) กล่าวคือองค์กรกำลังสร้างภาพลักษณ์ของตนเองในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดูดีต่อสังคม ซึ่งอาจไม่ใช่ว่าความจริงหรือมีผลประโยชน์ทางด้านการตลาดแอบแฝง (ทยุต สิริวรการณชัย, 2022) ซึ่งท้ายที่สุด

แล้วการพอกเขียวจะส่งผลเสียให้แก่องค์กรมากกว่าเกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในเรื่องของความน่าเชื่อถือ (Lu, Sheng, Zhou, Shen, & Fang, 2022)

องค์ความรู้ใหม่ (New Body of Knowledge)

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ถึงแม้ว่าจำนวนผู้โดยสารชาวไทยที่เดินทางเป็นประจำและรู้สึกพึงพอใจกับวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการรับประทานอาหารบนเครื่องบินจะมีจำนวนมากกว่า แต่ยังคงมีผู้โดยสารชาวไทยที่เดินทางอยู่เป็นประจำส่วนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยและไม่พึงพอใจ สายการบินในฐานะผู้ส่งมอบการบริการควรที่จะปฏิบัติตามข้อแนะนำดังต่อไปนี้

ในประเด็นเรื่องของความสะอาดสบาย สายการบินอาจพิจารณาตัวแปรต้นที่มีผลเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับการรับประทานอาหารบนเครื่องบินดังต่อไปนี้

1.ระยะเวลาของเที่ยวบิน ผู้โดยสารย่อมต้องการความสะอาดสบายในการรับประทานอาหารบนเที่ยวบินระยะไกลมากกว่าเที่ยวบินระยะสั้นหรือเที่ยวบินระยะกลาง จากข้อมูลที่ Moffitt (2022) นักเขียนคอลัมน์ด้านธุรกิจการบินชาวออสเตรเลียกล่าวไว้ เที่ยวบินระยะสั้นหมายถึงเที่ยวบินที่ดำเนินการบินต่ำกว่า 3 ชั่วโมง เที่ยวบินระยะกลางคือเที่ยวบินที่ใช้เวลาบินตั้งแต่ 3 ชั่วโมงขึ้นไปแต่ไม่ถึง 6 ชั่วโมง และเที่ยวบินระยะไกลคือเที่ยวบินที่ใช้เวลาบินตั้งแต่ 6 ชั่วโมงขึ้นไปจนถึง 12 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้น

2.ประเภทของสายการบิน - ชั้นโดยสาร - ราคาบัตรโดยสาร ผู้โดยสารย่อมมีความคาดหวังสูงต่อสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ (Full Service Airlines) และอาจมีความคาดหวังต่ำกว่าสำหรับสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airlines) รวมไปถึงการคำนึงถึงชั้นโดยสารว่าเป็นระดับพรีเมียมเช่นชั้นหนึ่งและชั้นธุรกิจที่ผู้โดยสารย่อมคาดหวังในเรื่องของความสะอาดสบายมากกว่าเนื่องจากบัตรโดยสารมีราคาสูงกว่าและย่อมมีความคาดหวังต่ำลงไปในระดับชั้นประหยัดซึ่งมักจะมีราคาบัตรโดยสารที่ย่อมเยากว่า

3.ประเภทของอาหาร หากสายการบินเดินทางที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะไม่แข็งแรงคงทน สายการบินควรคำนึงถึงประเภทของอาหารที่ให้บริการบนเครื่อง เช่น เป็นอาหารที่ตัดให้ขาดเป็นคำเล็กได้อย่างง่ายดายไม่ต้องออกแรงมาก เป็นต้น

นอกจากนี้สายการบินควรพิจารณาให้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงกระบวนการผลิต ขั้นตอน แหล่งที่มา รวมไปถึงคุณประโยชน์และข้อดีของการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการรับประทานอาหารให้ผู้โดยสารได้รับทราบโดยทั่วกัน หากเป็นไปได้ควรมีการชี้แจงในทุกเที่ยวบินผ่านแผ่นพับ ใบปลิวหรือผ่านหน้าจอโทรทัศน์ส่วนตัวบนเที่ยวบิน โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความสะอาด เรื่องการสร้างขยะเพิ่มและเรื่องการแสดงความจริงใจในการรักษาสสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลอยู่ หลายสายการบินมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ผ่านเว็บไซต์ของตัวเอง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีที่ดีเช่นเดียวกัน อ้างอิงจากหน้าเว็บไซต์ของสายการบินไอซ์แลนด์แอร์ มีการบอกอย่างละเอียดว่าขยะที่เกิดจากวัสดุอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารบนเครื่องบินจะไม่ถูกนำไปฝังกลบเพื่อสร้างมลพิษแต่จะย่อยสลายได้เองไปตามธรรมชาติ รวมไปถึงมีการอธิบายถึงวัสดุที่นำมาผลิตช้อน ส้อม มีดและไม้จิ้มฟันคือแป้งข้าวโพด ซึ่งจะช่วยลดมลพิษได้มากกว่าการใช้พลาสติกหลายเท่าและจะไม่ก่อให้เกิดควันพิษเมื่อมีการถูกเผา (Iceland Air, 2023) อีกหนึ่งตัวอย่างคือ สายการบินสายการบินเคแอลเอ็ม รอยัล ดัตช์ แอร์ไลน์ ที่มีการอธิบายเรื่องน้ำหนักโดยรวมจากข้าวของเครื่องใช้บนเครื่องบินอย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้โดยสารได้รับทราบว่าสายการบินกำลังทำทุกวิถีทางเพื่อกำจัดน้ำหนักส่วนเกินของข้าวของที่ไม่จำเป็นให้ได้มากที่สุดและหนึ่งในวิธีที่สามารถทำได้คือการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งมีน้ำหนักเบากว่านั่นเอง (KLM Royal Dutch Airlines, 2024) ทางทีม

ผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อผู้โดยสารมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้มากขึ้น ความพึงพอใจในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการรับประทานอาหารบนเครื่องบินก็จะมากขึ้นเช่นเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

ทฤษฎี สิริวรรณการณิษฐ์ (2022). *การฟอกเขียว (Greenwashing)*. สืบค้นจาก

<https://setsustainability.com/libraries/1159/item/-greenwashing#:~:text=Greenwashing%20%0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3%3F,%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A2%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%A2%E0%B8%B7%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A9%E0%B8%B1%E0%B8%97%20%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%99%E2%80%9D>

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2024). *ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs*. สืบค้นจาก <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>

Amankwah-Amoah, J. (2020). Stepping up and stepping out of COVID-19: New challenges for environmental sustainability policies in the global airline industry. *Journal of Cleaner Production*, 271, 123000. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652620330456?via%3Dihub>

Blazkiewicz, S. (2017). *Do Good, Be Great: 5 Competitive Advantages of Corporate Social Responsibility*. GetApp. Retrieved May 14, 2023, from <https://www.getapp.com/resources/advantages-of-corporate-social-responsibility/>

Dimitrova, M. (2019). *7 airport and airline sustainability initiatives that can reduce the impact on the environment*. Retrieved from <https://www.futuretravelexperience.com/2019/07/7-airport-airline-sustainability-initiatives-reduce-environmental-impact/>

Hacimustafaoğlu, V. (2021). *SUSTAINABLE MARKETING PRACTICES IN EUROPEAN AIRLINES (MEF University, Istanbul, Turkey)*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/20.500.11779/1665>

Iceland Air. (2019). *Icelandair introduces eco-friendly, biodegradable cutlery on board flights*. Retrieved from <https://www.icelandair.com/blog/introducing-biodegradable-cutlery/>

Karplus, A. (2022). *Singapore Airlines stays committed to environmental sustainability*. Silverkris. Retrieved May 1, 2023, from <https://www.silverkris.com/airline/news-from-sia/singapore-airlines-stays-committed-to-environmental-sustainability/>

KLM Royal Dutch Airlines. (2024). *Sustainability on board*. Retrieved from <https://www.klm.co.uk/information/sustainability/sustainability-on-board>

- Lot Polish Airlines. (2024). *Biodegradable products | Sustainability | LOT's actions for the environment*. Retrieved from <https://www.lot.com/no/en/explore/about-lot/lot-for-environment/biodegradable-products-on-board-our-airplanes>
- Lu, X., Sheng, T., Zhou, T., Shen, C., & Fang, B. (2022). *How Does Young Consumers' Greenwashing Perception Impact Their Green Purchase Intention in the Fast Fashion Industry? An Analysis from the Perspective of Perceived Risk Theory*. East China Normal University, Shanghai Jiao Tong University, Shanghai, China.
- Moffitt, M. (2022). *What is considered a short-haul, medium-haul and long-haul flight?*. Retrieved from <https://www.pointhacks.com.au/differences-short-medium-long-haul-flights/>
- PAC Food PTY LTD. (2023). *Newsflash: China airlines adopts our EkoPak cutlery!*. Retrieved from <https://pacfood.com.au/newsflash-china-airlines-adopts-our-ecopak-cutlery/>
- Pertiwi, Vidya Imanuari and Harmawan, Bagus Nuari. (2022). Tourism Management Issues and Its Relationship with the Sustainable Development Goals. *Jurnal Borneo Administrator*, 18(1), 51-64.
- Wong, A. (2022). *Love it or hate it: Singapore Airlines' new economy class boxed meals*. Retrieved from <https://milelion.com/2022/06/25/love-it-or-hate-it-singapore-airlines-new-economy-class-boxed-meals/>
- Yusaf, T., Fernandes, L., Abu Talib, A. R., Altarazi, Y. S. M., Alrefae, W., Kadirgama, K., Ramasamy, D., et al. (2022). *Sustainable Aviation—Hydrogen Is the Future*. *Sustainability*, 14(1), 548. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/su14010548>

บทความวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในสังคมจีนปัจจุบันและมุมมองการเปลี่ยนแปลงของชาวจีน

สุชนา หลงเจริญ* และ เบญจวรรณ รักเงิน**

สาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อีเมล: benjawan@aru.ac.th

บทคัดย่อ

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเป็นประเพณีของชาวจีนที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านและเป็นตำนานวีรบุรุษบุคคลสำคัญที่สืบทอดกันมามากกว่า 2000 ปี เทศกาลนี้เป็นหนึ่งในสี่เทศกาลที่สำคัญของประเทศจีน แฝงไว้ด้วยความลึกซึ้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวจีน จนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) กับทาง UNESCO ในปี 2009 และเป็นเทศกาลแรกของจีนที่ได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกอีกด้วย (党建网, 2020) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างจากอดีตจนถึงปัจจุบัน 2) เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน 3) เพื่อศึกษามุมมองของชาวจีนในปัจจุบันที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง การวิจัยการเปลี่ยนแปลงของประเพณีเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในสังคมจีนปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือคือแบบสำรวจปณัย แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่าง และความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในสังคมจีน และทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างชาวจีนที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี แบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบของธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างบางอย่างลดเลือนหายไปตามความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา เทคโนโลยีและสังคม 2) การไหว้บ๊ะจ่างในปัจจุบันแตกต่างจากอดีต ในปัจจุบันชาวจีนส่วนมากไม่ได้ไหว้บ๊ะจ่างเพื่อระลึกถึงบุคคลสำคัญ หรือกระทำการขึ้นเพื่อเซ่นไหว้เทพเจ้า แต่ยังคงปฏิบัติกันเป็นธรรมเนียมสืบทอดต่อมาเนื่องจากเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างแฝงไว้ด้วยภูมิปัญญาการใช้ชีวิตด้านอื่นๆ ด้วย บ๊ะจ่างในปัจจุบันมีรูปร่างและรสชาติที่เปลี่ยนไปจากอดีต มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย ดูแปลกใหม่ 3) ชาวจีนทุกช่วงอายุล้วนมีความเห็นว่าเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบันในระดับมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าพิธีการเซ่นไหว้เพื่อบูชาเทพเจ้ามีให้เห็นน้อยลง แต่ในช่วงเทศกาลดังกล่าวชาวจีนออกท่องเที่ยว หรือกลับบ้านไปอยู่กับครอบครัวมากขึ้น สำหรับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประเพณีไหว้บ๊ะจ่างมีการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการตลาดของสังคมจีนในปัจจุบัน เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปขนมบ๊ะจ่างได้มีรูปแบบที่เปลี่ยนไปโดยมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย มีรูปแบบที่แตกต่างออกไปทั้งในเรื่องวัตถุดิบการทำบ๊ะจ่าง และวิธีการห่อที่ทำให้ดูแปลกใหม่น่าสนใจมากขึ้น หรือสินค้าที่เคยเป็นที่นิยมทำออกมาจำหน่ายในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างอย่างเช่น ลูกอม เนื่องจากกระแสนิยมการแต่งกายย้อนยุค ลูกอมจึงเปลี่ยนจากสินค้าที่ขายได้เพียงช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างมาเป็นสินค้าที่ขายได้ตลอดทั้งปี อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบและกลิ่นให้เข้ากับปัจจุบันมากขึ้นด้วย

คำสำคัญ: บ๊ะจ่าง ประเพณีไหว้บ๊ะจ่าง การเปลี่ยนแปลง

Received: May 16, 2024, Revised: June 26, 2024, Accepted: June 27, 2024

* First author

** Corresponding author

THE TRANSFORMATION OF THE DRAGON BOAT FESTIVAL IN CONTEMPORARY CHINESE SOCIETY AND PERSPECTIVES ON THE CHANGE AMONG THE CHINESE PEOPLE

Suchana Longjaroen and Benjawan Rukngern***

Bachelor of Education(Chinese Teaching), Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Email : benjawan@aru.ac.th

Abstract

The Dragon Boat Festival is a Chinese tradition that is a way of life for the villagers and a legend of important heroes that has been passed down for more than 2000 years. This festival is one of the four important festivals in China. Hidden with the depth of history, culture, and way of life of the Chinese people. It was registered as a World Intangible Cultural Heritage with UNESCO in 2009 and was the first Chinese festival to be registered as a World Heritage Site (党建网, 2020). This research The objectives are 1) to study the changes of the Dragon Boat Festival from the past to the present 2) to compare the changes of the Dragon Boat Festival between the past and the present 3) to study the views of present-day Chinese people on the changes of the festival. Pay respects to the dragon fruit Research on changes in the Dragon Festival tradition in contemporary Chinese society. The researcher used a tool, a multiple choice survey, divided into 3 sections: general information, factors affecting the change of the Dragon Boat Festival tradition. and opinions on changes in the tradition of worshipping dumplings in Chinese society and conducted a survey from a specific sample of Chinese people between the ages of 20-40 years, divided into 4 groups, 25 people per group, totaling 100 people.

The research found that Chinese people of all ages are of the opinion that the Dragon Boat Festival has changed from the past to the present to the greatest degree. It can be seen that the ceremonies for worshipping the gods are less visible. But during this festival, Chinese people travel. or return home to be with family more An important factor that has resulted in the changing of the dragon boat festival tradition is due to the current market environment of Chinese society. As times have changed, bamboo snacks have changed in form and have been adjusted to suit the times. There are different styles in terms of raw materials for making dumplings. and methods of wrapping that make it look new and more interesting Or products that were once popular and sold during the Dragon Boat Festival, such as scented bags. But because of the trend of retro dressing Scented bags thus changed from being a product that could only be sold during the Dragon Boat Festival to being a product that could be sold all year long. It has also developed styles and scents to better suit the present.

Keywords: Dragon Boat Festival, tradition of worshipping Dragon Boat Festival, change

* First author

** Corresponding author

บทนำ (Introduction)

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง ในภาษาจีนกลางใช้ชื่อว่าตวนอู่เจี๋ย (端午节) เนื่องจากเทศกาลนี้ถือกำเนิดขึ้นมาโดยมีตำนานเกี่ยวข้องกับนักกวีคนสำคัญทางประวัติศาสตร์จีน เทศกาลตวนอู่เจี๋ยถือเป็นวันนักกวี (诗人节) (韩鉴堂, 2018) อีกด้วย เทศกาลนี้มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อตามความนิยมของท้องถิ่นต่างๆ อีกมากมาย เช่น ตวนหยางเจี๋ย (端阳节) เทศกาลเรือมังกร (龙舟节) เป็นต้น เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเป็นหนึ่งในสี่เทศกาลที่สำคัญของประเพณีจีน มีต้นกำเนิดมาตั้งแต่สมัยจั้นกั๋ว (战国) เทศกาลนี้เป็นเทศกาลที่รวมไว้ซึ่งวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชาวจีน เรื่องฤดูกาล การดูแลสุขภาพและความปลอดภัยจากสัตว์ร้าย พิธีกรรมการเซ่นไหว้เทพเจ้า การระลึกถึงวีรบุรุษบุคคลสำคัญ และการเฉลิมฉลอง (ถาวร สิกขโกศล, 2557)

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างนั้นมีที่มาจากยุคสมัยใดนั้นมีทฤษฎีต่างๆ มากมาย แต่โดยหลักๆ แล้วแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) มาจากวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งรวมทั้งเรื่องของข้อห้าม การเซ่นไหว้ และ 2) มาจากตำนานบุคคลสำคัญ

1.1 แนวความคิดที่มาจากวิถีชีวิตของชาวบ้าน

แนวคิดทฤษฎีว่าเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างมีที่มาจากวิถีชีวิตของชาวบ้านนั้น จะไม่มีความเกี่ยวข้องกันกับตำนานบุคคลสำคัญต่างๆ แต่จะเป็นเรื่องของวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรม โดยมีทฤษฎีที่เป็นที่กล่าวถึงกันอย่างแพร่หลายดังนี้

1.1.1 บุชาภาพสัญลักษณ์มังกร

แนวคิดนี้เหวินอี้ตั่ว นักวิชาการคนสำคัญของประเทศจีนได้ให้ความเห็นไว้ว่า เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการเซ่นไหว้สัตว์ประจำเผ่าซึ่งก็คือมังกรของชาวจีนยุคโบราณทางแถบตอนกลางไปจนถึงตอนล่างของแม่น้ำฉางเจียง (长江 หรือแม่น้ำแยงซีเกียง) ซึ่งก็คือชาวไป๋เยว่ (百越族) เนื่องจากในวันที่ 5 เดือน 5 ในพื้นที่แถบอู๋เยว่ (เจ้อเจียง เจียงซูในปัจจุบัน) จะมีการเซ่นไหว้มังกรขึ้น โดยมีกิจกรรมที่สำคัญคือกินบ๊ะจ่างและแข่งเรือมังกร ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติเช่นเดียวกับเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง

1.1.2 มาจากเชียวจื่อ (夏至) หนึ่งในสี่สัปดาห์ช่วงฤดูกลางฤดูร้อนของจีน

วันเชียวจื่อ หรือวันครีษมายัน คือวันที่กลางวันยาวนานที่สุดในวันนี้ประเทศจีนจะเห็นดวงอาทิตย์อยู่กลางศีรษะมากที่สุดในช่วงยามอู่ (午 ประมาณ 11.00-13.00 น.) เทศกาลนี้จึงถูกเรียกอีกชื่อว่าเทศกาลตวนหยาง (端阳节) ซึ่งหมายถึงเทศกาลที่ดวงอาทิตย์จะอยู่ตรงกลางศีรษะ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ของดวงอาทิตย์ในวันเชียวจื่อ (ถาวร สิกขโกศล, 2557)

หลิวเต๋อเจียนมีมุมมองว่าเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างไม่ได้มาจากบุคคลสำคัญอย่างขวี่หยวนโดยตรง โดยได้อธิบายเหตุผลไว้ 3 ข้อคือ 1) ในจิงอู่ชู่สือจี้ (荆楚岁时记) บันทึกจีนโบราณในแถบอู๋ ไม่มีการพูดถึงการกินบ๊ะจ่างในวันที่ 5 เดือน 5 แต่มีการพูดถึงธรรมเนียมนี้ในวันเชียวจื่อแทน 2) การแข่งเรือมีบันทึกไว้ใน อี้จู่เป่าเตียน (玉烛宝典) ที่ตู้ไถจิง รวบรวมและเรียบเรียงใหม่จาก หลี่จี้-เยวี่ลิ่ง (礼记·月令) ว่าเป็นการเล่นในช่วงเทศกาลเชียวจื่อ และ 3) การละเล่นบางอย่างไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับขวี่หยวน ยกตัวอย่างเช่น การเก็บยา แข่งหญ้า เป็นต้น (张俊伟, 2014) จากข้อมูลในบันทึกโบราณต่างๆ ที่กล่าวมา เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างจึงน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับช่วงฤดูกลางฤดูร้อนมากกว่าที่จะเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ

1.1.3 มาจากวันอุบาทว์

แนวคิดเรื่องเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างมาจากธรรมชาติวิถีชีวิตยังมีแนวคิดที่ว่ามาจากวันอุบาทว์ (恶日) อีกด้วย กล่าวคือในสมัยก่อนยุคฉิน ผู้คนเชื่อว่า เดือน 5 เป็นเดือนพิษร้าย วันที่ 5 คือวันไม่ดี วันที่ 5 เดือน 5 จึงเป็นวันที่ไม่ดีเป็นที่สุด ว่ากันว่าในวันที่นี้สัตว์ร้ายหรือสิ่งชั่วร้ายจะปรากฏออกมาอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับช่วงฤดูกลางฤดูร้อนของจีนในช่วงดังกล่าวจะเป็นช่วงเวลาในประเทศไทยร้อนอบอ้าว ผู้คนป่วยง่าย สัตว์พิษชุกชุม

1.2 แนวความคิดที่มาจากตำนานบุคคลสำคัญในยุคสมัยต่างๆ

ตำนานของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างแตกต่างกันไปในแต่ละยุค แต่ละพื้นที่ โดยส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์เช่น อู่จื่อชวี (伍子胥) ชวีหยวน (屈原) เฉาเอ๋อ (曹娥) โกวเจี้ยน (勾践) เฉินหลิน (陈临) หม่าหยวน (马援) เป็นต้น โดยตำนานที่เล่ากันอย่างแพร่หลายคือตำนานของอู่จื่อชวี ชวีหยวนและเฉาเอ๋อ โดยมีเรื่องเล่าต่างๆ ดังนี้

1.2.1 ตำนานอู่จื่อชวี

เป็นตำนานที่แพร่หลายในแถบเจียงซูเจ้อเจียง เล่าว่า อู่จื่อชวีเป็นคนรักชาติ แต่ครอบครัวถูกเจ้ารัฐผู้สังหาร ตัวเองต้องหนีไปยังรัฐอู๋ ภายหลังร่วมมือกับเจ้ารัฐอู๋(อู่หวางฟูไช) ดำเนินการแก้แค้นรัฐฉู่เป็นผลสำเร็จ ต่อมาอู่จื่อชวีได้เสนอให้อู่หวางฟูไชการบารัฐเยวให้สิ้นซาก แต่แนวความคิดที่เขาเสนอนี้โหดร้ายเกินไปจึงโดนใส่ร้าย และถูกประหารนำร่างไปโยนทิ้งในแม่น้ำฉางเจียง(长江 หรือที่รู้จักกันในชื่อแม่น้ำแยงซีเกียง) หลังจากนั้นสามปี รัฐอู๋ล่มสลายจากการโจมตีของรัฐเยว อู่หวางฟูไชฆ่าตัวตาย เพื่อรำลึกถึงความจงรักภักดีของอู่จื่อชวี ชาวบ้านจึงตั้งศาลและทำพิธีเซ่นไหว้บวงสรวงในวันที่ 5 เดือน 5 ของทุกปี แต่บางตำนานก็เล่าว่าหลังจากที่อู่จื่อชวีตายก็ได้กลายเป็นวิญญาณแค้นออกอาละวาด ชาวบ้านจึงต้องตั้งศาลและทำพิธีเซ่นไหว้ในวันที่ 5 เดือน 5 ของทุกปี

1.2.2 ตำนานชวีหยวน

ชวีหยวนเป็นขุนนางและนักกวีรัฐฉู่ผู้รักชาติ มีตัวตนในสมัยชุนชิวจ้านกั๋ว (春秋战国) เนื่องจากเป็นคนจงรักภักดี ยอมหักไม่ยอมงอ เห็นผลประโยชน์ของชาติมาเป็นอันดับแรก จึงถูกผู้เสียผลประโยชน์มากมายใส่ร้าย ภายหลังถูกเจ้ารัฐฉู่หมางเหมิน สุดท้ายถูกเนรเทศ ชวีหยวนรู้แน่ว่าบ้านเมืองต้องล่มสลาย ด้วยความรักชาติจึงยอมตายพร้อมกับชาติ ในวันที่ 5 เดือน 5 จึงได้กระโดดน้ำตาย ชาวบ้านรักชวีหยวนมาก กล่าวว่าสัตว์น้ำจะกินร่างชวีหยวน จึงพากันเอาบ๊ะจ่างโยนลงไปให้สัตว์น้ำกิน และทำการระลึกถึงชวีหยวนในวันที่ 5 เดือน 5 ของทุกปี ภายหลังยังถือเอาวันนี้เป็นวันกวีจิน (诗人节) อีกด้วย ตำนานของชวีหยวนมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ แต่โดยภาพรวมแล้วตำนานชวีหยวนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นต้นกำเนิดของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง หากพูดถึงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง ชวีหยวนจะถูกกล่าวถึงเป็นคนแรก ไม่ว่าจะเป็นแบบเรียน หนังสือนิทานสำหรับเด็ก หนังสือเรียนสำหรับนักศึกษาต่างชาติ ล้วนนิยมอ้างอิงตำนานนี้ทั้งสิ้น เหตุที่ตำนานของชวีหยวนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเนื่องจากในสมัยเว่ยจิ้นหนานเป่ยเฉา (魏晋南北朝 หรือที่เรียกเป็นภาษาไทยว่าราชวงศ์เหนือใต้) เป็นช่วงที่บ้านเมืองวุ่นวาย ถูกรุกรานจากชนกลุ่มน้อยอย่างสาหัส เกิดสงครามไม่เว้นวัน เรื่องราวของบุคคลผู้รักชาติ กลายเป็นวีรบุรุษในใจของประชาชน แต่เรื่องราวของชวีหยวนค่อยๆ กลายเป็นเรื่องที่นิยมแพร่หลายมากที่สุด เพราะนอกจากความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์แล้ว บทกวีของชวีหยวนยังสร้างความฮึกเหิม ปลุกใจรักชาติให้กับผู้คนด้วย เรื่องราวของชวีหยวนจึงโดดเด่น ค่อยๆ กลบบุคคลอื่นๆ ไป (马杰, 2017)

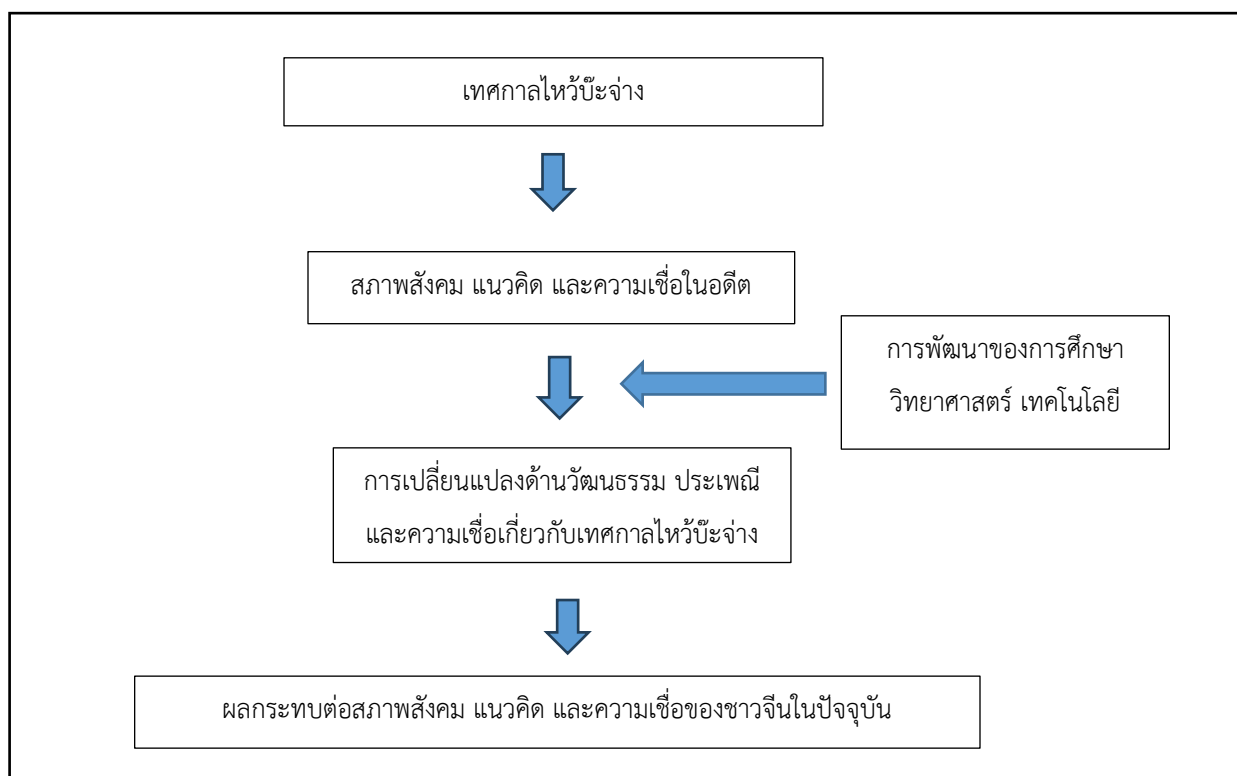
1.2.3 ตำนานเฉาเอ๋อ

ตำนานเฉาเอ๋อเป็นเรื่องที่แพร่หลายในแถบตะวันออกของเจ้อเจียง มาจากศิลาจารึกเฉาเอ๋อ (曹娥碑 ศิลาจารึกโจหงอ) ในสมัยฮั่นตะวันออก เล่าว่า บิดาของเฉาเอ๋อจมน้ำ ผ่านไปหลายวันแต่ศพก็ไม่ลอยขึ้นมา เฉาเอ๋อที่ตอนนั้นอายุเพียงสิบสี่ปี ด้วยใจที่กตัญญู ในวันที่ 5 เดือน 5 ได้กระโดดแม่น้ำเพื่อลงศพบิดา ทว่าเฉาเอ๋อเองก็จมน้ำตายเช่นกัน ในวันที่นางลอยขึ้นมา หลังของนางได้แบกบิดาไว้ด้วย ทางกรจึงได้สร้างศิลาจารึกและเขียนคำสรรเสริญ ทำการระลึกถึงนางทุกวันที่ 5 เดือน 5 ของทุกปี (陈玉岚, 2013)

ภายหลังเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ผู้คนให้ความสำคัญในเชิงระลึกถึงบุคคลสำคัญและการบูชาเทพเจ้าลดลง เปลี่ยนมาในเชิงของการท่องเที่ยว การเฉลิมฉลองมากกว่า แม้หัวใจสำคัญในการจัดกิจกรรมจะเปลี่ยนไป ความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้เทพเจ้าเพื่อขอความแข็งแรง สุขสมบูรณ์ จะเปลี่ยนมาในเชิงการสังสรรค์เฉลิมฉลอง แต่เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเป็นเทศกาล

ที่สำคัญของประเพณีจีน ในเทศกาลนี้แฝงไว้ซึ่งความลึกซึ้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวจีน ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) กับทาง UNESCO ในปี 2009 และเป็นเทศกาลแรกของจีนที่ได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกอีกด้วย (党建网, 2020) เทศกาลนี้จึงเป็นเทศกาลที่น่าสนใจควรค่าแก่การศึกษา ค้นคว้าไม่แพ้เทศกาลอันดับหนึ่งของประเทศจีนอย่างเทศกาลตรุษจีนเลยแม้แต่น้อย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในทิศทางการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตเช่นไร และมุมมองของชาวจีนที่มีต่อเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในปัจจุบัน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างนี้ส่งผลกระทบอย่างไรให้กับสังคมจีนในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษามุมมองของชาวจีนในปัจจุบันที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง

วิธีวิจัย (Research Methodology)

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method)
2. ประชากร ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนชาวจีน ช่วงอายุ 20-40 ปี

3. กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวจีนในช่วงอายุ 20-40 ปี ทั้งชายและหญิง ในพื้นที่จังหวัดทางตอนเหนือ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ชาวจีนในเขตหนานกั๊ว เมืองฮาร์บิน มณฑลเฮยหลงเจียง และเขตหนานไค เมืองเทียนจิน มณฑลเทียนจิน และกลุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่ตอนใต้ของประเทศจีน จากเมืองเฉียวหลัว มณฑลหูหนาน และเมืองชานไถว มณฑลกว่างตง ทั้งหมดรวมจำนวน 100 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

4. เครื่องมือวิจัย คือ แบบสำรวจความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่าง โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสำรวจโดยการศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมา พิธีการเซ่นไหว้ในเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในอดีต แนวคิด ทศนคติ รูปแบบการจัดกิจกรรมเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในปัจจุบันจากเอกสารงานวิจัยในประเทศจีน และข้อมูลข่าวเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง แล้วนำมาสังเคราะห์ออกแบบเป็นแบบสำรวจความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างของชาวจีน โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ คือ เพศ อายุ และพื้นที่ที่อยู่อาศัย 2) สำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่าง และ 3) ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในมุมมองต่างๆ ทั้งหมด 21 ข้อ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

จากข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า เป็นชาวจีนตอนใต้ จำนวน 52 คน และชาวจีนตอนเหนือ 48 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68 และเพศชาย ร้อยละ 32 และในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในสังคมจีน มีการกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 3.01 - 4.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในจีน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในจีน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.01 - 2.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในจีน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในจีน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในจีน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในจีนจากอดีตสู่ปัจจุบัน จำแนกตามช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชาวจีนช่วงอายุ 20 - 25 ปี	2.16	0.55	ปานกลาง
2. ชาวจีนช่วงอายุ 26 - 30 ปี	2.96	1.01	มาก
3. ชาวจีนช่วงอายุ 31 - 35 ปี	3.76	1.66	มากที่สุด
4. ชาวจีนช่วงอายุ 36 - 40 ปี	3.92	1.84	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.20	1.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าภาพรวมของชาวจีนที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในจีนจากอดีตสู่ปัจจุบัน ชาวจีนในช่วงอายุ 31-35 และ 36-40 ปี เห็นว่าประเพณีไหว้บ๊ะจ่างจีนมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบันในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.76$, S.D.=1.66 และ $\bar{x} = 3.92$, S.D.=1.84) และชาวจีนในช่วงอายุ 26-30 ปี เห็นว่าประเพณีไหว้บ๊ะจ่างจีนมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบันในระดับมาก ($\bar{x} = 2.96$, S.D.=1.01) และชาวจีนในช่วงอายุ 20-25 ปี เห็นว่าประเพณีไหว้บ๊ะจ่างจีนมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบันในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.16$, S.D.=0.55) ตามลำดับ โดยชาวจีนที่ร่วมตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า พิธีการเซ่นไหว้เพื่อบูชาเทพเจ้ามีให้เห็นลดน้อยลง มีให้เห็นเพียงในบางพื้นที่เท่านั้น ขณะเดียวกันในช่วงเทศกาลดังกล่าวชาวจีนออกท่องเที่ยว หรือกลับบ้านไปอยู่กับครอบครัวมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากตัวอย่างของเมืองเฉียวหลั่ว (汨罗) มณฑลหูหนาน (湖南) ที่เป็นเมืองต้นกำเนิดเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง ในเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างปี 2023 นับตั้งแต่วันที่ 22-24 มิถุนายน 2023 เมืองแห่งนี้มีนักท่องเที่ยวสะสม 3 วันมากถึง 3.12 ล้านคน ซึ่งเติบโตขึ้นมากคิดเป็น 81.57% (张为,2023)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสินค้าและผลิตภัณฑ์ในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในจีน จำแนกตามกลุ่มอายุ

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชาวจีนช่วงอายุ 20 - 25 ปี	2.88	0.74	มาก
2. ชาวจีนช่วงอายุ 26 - 30 ปี	3.16	1.21	มากที่สุด
3. ชาวจีนช่วงอายุ 31 - 35 ปี	3.48	1.65	มากที่สุด
4. ชาวจีนช่วงอายุ 36 - 40 ปี	2.32	0.42	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.96	1.01	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มชาวจีนช่วงอายุ 26 - 30 ปี และ 31- 35 ปี เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสินค้าและผลิตภัณฑ์ในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมจีนในปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.16$, S.D.=1.21) และ ($\bar{x} = 3.48$, S.D.=1.65) และชาวจีนช่วงอายุ 20 - 25 ปี และ 36 - 40 ปี เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสินค้าและผลิตภัณฑ์ในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมจีนในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.88$, S.D.=0.74) และ ($\bar{x} = 2.32$, S.D.=0.42) ตามลำดับ จากแบบสำรวจชาวจีนล้วนมีความเห็นว่าผลิตภัณฑ์สินค้าในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ยกตัวอย่างเช่น ขนมบ๊ะจ่าง จากยุคสมัยที่เปลี่ยนไปขนมบ๊ะจ่างมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปโดยมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย สร้างสรรค์บ๊ะจ่างในรูปแบบที่แตกต่างออกไปทั้งในเรื่องวัตถุดิบการทำบ๊ะจ่าง และวิธีการห่อที่ทำให้อุณหภูมิใหม่ที่น่าสนใจมากขึ้น หรือสินค้าที่เคยเป็นที่นิยมทำออกมาจำหน่ายเพียงในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างอย่างเช่น ถูหอม แต่เนื่องจากกระแสนิยมการแต่งกายย้อนยุค ถูหอมเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ (中国民营文化产业商会,2022) ถูหอมจึงเปลี่ยนจากสินค้าที่ขายได้เพียงช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างมาเป็นสินค้าที่ขายได้ตลอดทั้งปี อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบและกลิ่นให้เข้ากับปัจจุบันขึ้นไปด้วย (中国民营文化产业商会, 2022)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นชอบต่อกิจกรรมใหม่ในประเพณีไหว้บ๊ะจ่างยุคปัจจุบัน (เช่น การแย่งเงินอั่งเปาผ่านกลุ่มวีแชทครอบครัว หรือการส่งคำอวยพรผ่านแชท เป็นต้น)

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชาวจีนช่วงอายุ 20 - 25 ปี	4.00	0.00	มากที่สุด
2. ชาวจีนช่วงอายุ 26 - 30 ปี	4.00	0.00	มากที่สุด
3. ชาวจีนช่วงอายุ 31 - 35 ปี	3.20	1.00	มาก
4. ชาวจีนช่วงอายุ 36 - 40 ปี	3.04	1.19	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.56	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มชาวจีนช่วงอายุ 20-25 ปี และ 26-30 ปี เห็นชอบต่อกิจกรรมใหม่ในประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในยุคปัจจุบันมากที่สุดเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.00$, S.D.=0.00) และกลุ่มชาวจีนช่วงอายุ 31-35 ปี และ 36-40 ปี เห็นชอบต่อกิจกรรมใหม่ในประเพณีไหว้บ๊ะจ่างในยุคปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.20$, S.D.=1.00) และ ($\bar{x} = 3.04$, S.D.=1.19) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมในประเพณีไหว้บ๊ะจ่างให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์โดยใช้รูปแบบวิถีใหม่เข้ามาแทนที่ขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติเดิม จำแนกตามกลุ่มอายุ

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชาวจีนช่วงอายุ 20 - 25 ปี	3.84	1.32	มากที่สุด
2. ชาวจีนช่วงอายุ 26 - 30 ปี	3.84	1.32	มากที่สุด
3. ชาวจีนช่วงอายุ 31 - 35 ปี	3.00	1.04	มาก
4. ชาวจีนช่วงอายุ 36 - 40 ปี	2.47	0.76	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.29	1.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มชาวจีนช่วงอายุ 20-25 ปี และ 26-30 ปี เห็นชอบต่อการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในประเพณีไหว้บ๊ะจ่างให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์โดยใช้รูปแบบวิถีใหม่เข้ามาแทนที่ขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติเดิม อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{x} = 3.84$, S.D.=1.32) และกลุ่มชาวจีนช่วงอายุ 31-35 ปี เห็นชอบต่อการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในประเพณีไหว้บ๊ะจ่างให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.00$, S.D.=1.04) และกลุ่มชาวจีนช่วงอายุ 36-40 ปี เห็นชอบต่อการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในประเพณีไหว้บ๊ะจ่างให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.47$, S.D.=0.76) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นควรอนุรักษ์สืบทอดประเพณีไหว้บ๊ะจ่างที่เป็นหนึ่งในประเพณีสำคัญของจีน จำแนกตามกลุ่มอายุ

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชาวจีนช่วงอายุ 20-25 ปี	3.67	1.27	มากที่สุด
2. ชาวจีนช่วงอายุ 26-30 ปี	3.52	1.16	มากที่สุด
3. ชาวจีนช่วงอายุ 31-35 ปี	3.98	0.09	มากที่สุด
4. ชาวจีนช่วงอายุ 36-40 ปี	3.92	0.12	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.77	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มชาวจีนทุกช่วงอายุล้วนเห็นควรอนุรักษ์สืบทอดประเพณีไหว้บ๊ะจ่างที่เป็นหนึ่งในประเพณีสำคัญของจีน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.77$, S.D.=0.66) โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าประเพณีไหว้บ๊ะจ่างเป็นหนึ่งในสี่เทศกาลดั้งเดิมของชาวจีน เป็นการก่อกำเนิดปัญหาเพื่อปรับตัวให้ใช้ชีวิตกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและดำรงตนได้ อีกทั้งยังส่งเสริมความรักชาติ และความสามัคคี ดังนั้นเทศกาลนี้จึงเป็นหนึ่งในเทศกาลที่ชาวจีนภาคภูมิใจ และเห็นควรสืบสานอนุรักษ์สืบทอดไป

การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในอดีต	เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในปัจจุบัน
เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในอดีตเดิมเป็นพิธีการเซ่นไหว้เพื่อบูชาเทพเจ้าและระลึกถึงวีรบุรุษ แสดงถึงความรักชาติ ความสามัคคีของคนในชาติ	ปัจจุบันพิธีการเซ่นไหว้เพื่อบูชาเทพเจ้ามีให้เห็นลดน้อยลง มีให้เห็นเพียงในบางพื้นที่เท่านั้น
ในช่วงเทศกาลบ๊ะจ่าง ชาวจีนจะออกท่องเที่ยวเดินชมแสงโคมแสงไฟในเมือง หรืออยู่ทานอาหารกับครอบครัว	ในช่วงเทศกาลดังกล่าวชาวจีนนิยมออกเดินทางท่องเที่ยวหรือกลับบ้านไปอยู่กับครอบครัวมากขึ้น
ผลิตภัณฑ์สินค้าในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเช่น ขนมบ๊ะจ่าง เดิมทำจากข้าวเหนียวใส่น้ำตาลหนุ่ย ห่อด้วยใบจาก	ผลิตภัณฑ์สินค้าในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เช่น ขนมบ๊ะจ่าง มีรูปแบบที่แตกต่างออกไปทั้งในเรื่องวัตถุดิบการทำบ๊ะจ่าง และวิธีการห่อที่ทำให้ดูแปลกใหม่น่าสนใจมากขึ้น
ถุงหอมเป็นสินค้าที่เป็นที่นิยมทำออกมาจำหน่ายในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง	ปัจจุบันกระแสนิยมการแต่งกายย้อนยุค ถุงหอมเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ถุงหอมจึงเปลี่ยนจากสินค้าที่ขายได้เพียงในช่วงเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างมาเป็นสินค้าที่ขายได้ตลอดทั้งปี อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบและกลิ่นให้เข้ากับปัจจุบันมากขึ้นด้วย
ในช่วงเทศกาลบ๊ะจ่าง ชาวจีนไม่มีการแจกซองเปาให้กับลูกหลานในครอบครัว	ปัจจุบันมีการแย่งเงินซองเปาผ่านกลุ่มวีแชทครอบครัว หรือการส่งคำอวยพรผ่านแชทในช่วงเทศกาลบ๊ะจ่าง

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นแค่เฉพาะกับเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเท่านั้น แม้แต่เทศกาลใหญ่อันเป็นเทศกาลประจำชาติจีนอย่างเทศกาลตรุษจีนก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน (นภัสสรณ์, 2562) แม้เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างในประเทศจีน ณ ปัจจุบันนี้ จะไม่ได้เน้นเรื่องการเซ่นไหว้บูชาเทพเจ้า ระลึกถึงวีรชนบุคคลสำคัญอย่างในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทำให้ธรรมเนียมปฏิบัติของประเพณีบางอย่างพบเห็นน้อยลง เช่น การวาดภาพสัตว์พิษทำพิธีแก้เคล็ด (หลีกเบญจพิษ) การประพรมเหล้าสยงหวงตามบริเวณบ้านหรือเขียนเป็นตัวอักษร 王 บนหน้าผากให้กับเด็กๆ เป็นต้น เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเปลี่ยนจากเทศกาลที่เน้นกิจกรรมด้านการเซ่นไหว้ การรำลึกถึงคุณงามความดีของวีรชนผู้ล่วงลับ มาเป็นเทศกาลแห่งการเฉลิมฉลอง การอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาของครอบครัว แม้การเปลี่ยนแปลงของวันไหว้บ๊ะจ่างจะทำให้ประเพณีบางอย่างหายไป แต่ขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสให้กับผู้คนด้วย โดยคำนึงถึงการเฉลิมฉลองของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างที่เปลี่ยนไปได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักๆ 3 ประเด็นดังนี้

1. เปลี่ยนสินค้าท้องถิ่นล้ำสมัยให้กลายเป็นสินค้าแปลกใหม่ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากผู้คนนิยมออกท่องเที่ยวกันมากขึ้น พื้นที่ที่เป็นตำนานของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างจึงเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวมากมาย ยกตัวอย่างเช่นเมืองเฉียวหลัวในเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างปี 2023 มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนเมืองนี้เพิ่มมากขึ้นกว่าที่ผ่านมาถึง 81.57% ส่งผลให้บ๊ะจ่างที่เป็นสินค้าของเมืองมียอดขายเพิ่มมากขึ้น บ๊ะจ่างก็มีการปรับปรุงให้มีไส้และรูปแบบที่หลากหลายน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น กลุ่มผู้บริโภคบ๊ะจ่างสูงขึ้นถึง 82.7% ตลาดบ๊ะจ่างเติบโตขึ้น 15% (新华社, 2023) ซึ่งการเจริญเติบโตของสินค้าท้องถิ่นเช่นนี้ ทำให้สินค้าที่เดิมดูไม่น่าสนใจได้มีการพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยมากขึ้น ในอีกแง่หนึ่งก็เป็นการรักษาสินค้าท้องถิ่นดั้งเดิมไม่ให้เลือนหายไป

2. จากสินค้าที่ขายได้เฉพาะหน้าเทศกาล เปลี่ยนมาขายได้ทั้งปี

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างจะขาดการแขวนห้อยอายุไปไม่ได้ จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการแขวนต้นห้อยเป็นก่าหรือการทำให้เป็นห้อยอายุอัดแท่ง มาเป็นในรูปแบบของถุงหอม เพิ่มเอกลักษณ์ด้วยการทำเป็นรูปบ๊ะจ่าง หรือปักด้ายห้าสีที่เป็นสัญลักษณ์ของเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง ทั้งยังเป็นการเสริมความเป็นสิริมงคล ห้อยอายุก็ได้กลายมาเป็นถุงหอมพกติดตัว หรือถุงหอมแขวนในรถ รวมถึงกระแสนิยมการแต่งกายแบบจีนโบราณที่เป็นที่แพร่หลายในหมู่คนจีนและชาวต่างชาติ ซึ่งการแต่งกายดังกล่าวจะมีถุงหอมเป็นหนึ่งในเครื่องประดับติดตัวทั้งชายและหญิง เอกลักษณ์ที่น่าสนใจนี้จึงทำให้ถุงหอมห้อยอายุเปลี่ยนจากสินค้าที่ขายได้เพียงแค่ช่วงเทศกาล มาเป็นสินค้าที่มียอดขายตลอดทั้งปี ซึ่งสอดคล้องกับแบบสำรวจความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไหว้บ๊ะจ่าง โดยชาวจีนทุกช่วงอายุล้วนมีความเห็นว่าจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปส่งผลกระทบให้ผลิตภัณฑ์ในช่วงเทศกาลเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

3. การแข่งเรือมังกรทางตอนใต้ขยายวัฒนธรรมไปทั้งทางเหนือและตะวันตก

เดิมทีเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเป็นเทศกาลที่นิยมจัดกิจกรรมต่างๆ กันในทางจีนตอนใต้ แต่เนื่องจากปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำที่เกี่ยวพันกับความตายของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวกับประวัติเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ทางใต้มีแม่น้ำอุดมสมบูรณ์กว่าทางเหนือ แต่เนื่องด้วยการผสมผสานและการเผยแพร่ของวัฒนธรรม ทำให้ความนิยมของการแข่งเรือมังกรค่อยๆ ขยายไปยังแถบทางเหนือและตะวันตก ทำให้กลิ่นอายของเทศกาลบ๊ะจ่างในแถบทางพื้นที่ดังกล่าวเข้มข้นตามไปด้วย

แม้การเปลี่ยนไปของยุคสมัย การพัฒนาทางด้านการศึกษา เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อทัศนคติและมุมมองต่อเทศกาลที่สืบทอดต่อกันมาอย่างเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง และเทศกาลดั้งเดิมของจีนอีกหลายๆ เทศกาลด้วยเช่นกัน เช่น สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่เข้ากับยุคสมัยถูก

ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยมองว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้มีผลกระทบแต่ในเชิงลบเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบทางบวกโดยช่วยสร้างโอกาสให้กับชาวจีนที่อยู่ในประเทศในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่ทันสมัยมากขึ้น และเทศกาลนี้ก็ยังคงสืบต่อไปในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ถาวร สิกขโกศล. (2557). *เทศกาลจีนและการเซ็นไหว้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี. (2562). ประเพณีการไหว้ในเทศกาลตรุษจีน ที่มา ความหมาย และการเปลี่ยนแปลง. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 6(1), (383-394).
- 韩鉴堂. (2018). *中国文化*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). 北京 : 北京语言大学出版社.
- 张俊伟. (2014). *解读端午节*. 河南: 河南人民出版社.
- 马杰. (2017). *中国端午节文化在朝鲜半岛和日本的传播及演变*. Retrieved from <http://www.cnki.net>
- 张为. (2023). *龙舟故里 游客嗨翻了*. Retrieved from <http://www.cnki.net>
- 王宜玄. (2023). *从端午产业“三变”看消费市场活力*. Retrieved from [http:// www.gov.cn](http://www.gov.cn)
- 王成. (2017). *端午龙舟何以“北移西扩，赛出江南”*. Retrieved from <http://m.xinhuanet.com>
- 白梦洁. (2020). *端午节话习俗*. 党建网. Retrieved from <https://shorturl.asia/YHPAq>
- 陈玉岚. (2013). *端午节的传说：孝女曹娥救父投江*. Retrieved from <https://shorturl.asia/0ajMi>
- 陕西服装工程学院. (2022). *当端午碰上汉服，享受一场古风古韵的传统文化盛宴吧！*. Retrieved from <https://shorturl.asia/oWfk8>
- 中国民营文化产业商会. (2022). *端午节香囊真香！国风当道，激活传统产业年轻化*. Retrieved from <https://shorturl.asia/S0bk7>

บทความวิจัย

ผลกระทบของแผนการปฏิรูปสีเขียวและมาตรการทางภาษีของสหภาพยุโรป ต่อการส่งออกของไทยไปยังสหภาพยุโรป

สุธินี มงคล* และธรรมบุญ วิศิษฐ์ศักดิ์
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
อีเมล: suthinee.mo@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบของมาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป (CBAM) ต่อการส่งออกเหล็กและเหล็กกล้าของประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรป แผนการปฏิรูปสีเขียวและมาตรการทางภาษีของสหภาพยุโรป (European Green Deal : EGD) เป็นนโยบายของคณะกรรมการยุโรปที่มุ่งส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกับแผนการทำให้ยุโรปเป็นทวีปแรกปลอดคาร์บอนภายในปี ค.ศ. 2050 (พ.ศ. 2593) ซึ่งรวมถึงมาตรการ CBAM ที่จะเรียกเก็บภาษีกับสินค้าที่มีการปล่อยคาร์บอนสูงที่นำเข้ามาในสหภาพยุโรป การวิจัยนี้ (1) ประเมินผลกระทบของ CBAM ต่อการส่งออกเหล็กและเหล็กกล้าของประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรป (2) สำรวจการรับรู้และความพร้อมของบริษัทส่งออกไทยเกี่ยวกับ CBAM (3) เสนอแนวทางนโยบายเพื่อบรรเทาผลกระทบด้านลบและใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เป็นไปได้สำหรับประเทศไทย การศึกษาได้ระบุประเด็นเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของต้นทุนและการสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน การวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับบริษัทส่งออกไทยสิบแห่ง ที่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และชลบุรี

การศึกษาบ่งชี้ว่า ผู้ผลิตไทยควรนำวิธีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อจัดการกับผลกระทบเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังแนะนำว่า ผู้กำหนดนโยบายไทยควรทำให้มั่นใจว่ากฎหมาย CBAM มีการดำเนินการควบคู่กับการสนับสนุนด้านเครื่องมือและเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนเริ่มต้นแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเหล็กและเหล็กกล้าของไทย ผู้ส่งออกต้องนำเอานวัตกรรมและปรับปรุงระบบพลังงานเพื่อให้สินค้ายังคงอยู่ได้ในสหภาพยุโรป ข้อกำหนดทางกฎหมายและระบบการสื่อสารที่เพียงพอกับหน่วยงานส่งออกและสถาบันในสหภาพยุโรป เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการกับ CBAM เพื่อรักษาการเข้าถึงตลาด ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เผยให้เห็นว่าบริษัทไทยมีความกังวลเกี่ยวกับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นและความเสียเปรียบทางการแข่งขัน บริษัทต่างๆ แสดงความต้องการการสนับสนุนด้านเทคนิคและการสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อบรรเทาผลกระทบเหล่านี้

คำสำคัญ: แผนการปฏิรูปสีเขียวและมาตรการทางภาษีของสหภาพยุโรป, มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป, ประเทศผู้ส่งออก – ประเทศไทย, อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าในสหภาพยุโรป, นโยบายด้านสภาพภูมิอากาศ

Received: 9 June, 2024, Revised: 26 June, 2024, Accepted: 27 June, 2024

* Corresponding author

THE IMPACT OF THE EUROPEAN GREEN DEAL ON THAILAND'S EXPORTS TO THE EU

Suthinee Mongkol and Tammanoon Wisitsak*

School of Business Administration, Sripatum University

Email: suthinee.mo@spu.ac.th

Abstract

This research investigates how the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) will impact Thailand's exports of steel and iron to the European Union (EU). The European Green Deal (EGD) is the European Commission's policy that aims to promote a green transition, along with the plan to make Europe the first continent to be climate neutral by 2050. This includes the sought-after Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), which levies tariffs on carbon-importing goods to the EU. This research (1) evaluate how CBAM would affect Thailand's exports of steel and iron to the EU (2) explore the perceptions and preparedness of Thai export firms regarding CBAM (3) provide policy recommendations to mitigate adverse effects and leverage potential opportunities for Thailand. The study identifies concerns regarding cost rise and competitive loss based on semi-structured interviews with ten Thai export firms. The ten companies interviewed are located in various industrial regions of Thailand, including Bangkok, Samut Prakan, and Chonburi.

It has also indicated that Thai manufacturers should embrace environmentally friendly production practices to manage these impacts effectively. The study also suggests that Thai policymakers should ensure that the CBAM legislation is accompanied by viable instrumental and technical support to reduce the initial cost borne by iron and steel traders in Thailand. Exporters must embrace innovations and improve their energy systems so that their products remain relevant in the EU region. Legal specifications and adequate communication systems with exporting entities and EU institutions are essential in managing CBAM provisions to sustain access to the market. The findings from the interviews revealed that Thai firms are concerned about the increased costs and potential competitive disadvantages. The companies expressed the need for technical assistance and clear communication to mitigate these impacts.

Keywords : European Green Deal, Carbon Border Adjustment Mechanism, Exporting country – Thailand, Iron and Steel industry in EU, Climate Policy

* Corresponding author

Introduction

The European Green Deal (EGD) represents a comprehensive approach by the EU on how it intends to coordinate climate change and environmental degradation, aspiring to turn the continent into the first climate-neutral continent in 2050 (Papa et al., 2021). This approach is grand because it avails policies and actions intended to curb greenhouse gas emissions, champion sustainable energy, and advance circular economy. One of the central measures within this approach concerns the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), which will offset carbon seepage by taxing imported goods on their CO₂ emissions. Carbon leakage refers to the mobility of firms or industries to other countries with less stringent emissions reduction measures, hence proven to be a global threat to climate change mitigation. CBAM also contributes to persuading foreign producers to limit the carbon content of their products since they end up paying tax on the included quantity.

The EU's CBAM proposal, a tool designed to safeguard the bloc's internal industries and environment, presents Thailand with threats and opportunities (Magacho et al., 2024). This is even more so when it comes to the iron and steel industries, which have extensive carbon dioxide emissions, and their share in the EU market may become significantly more expensive, which can lead to a loss of competitiveness. It is to be noted that these industries are enormously essential for Thailand both in terms of GDP and employment. Consequently, any changes in the regulations affecting these areas may result in profound shifts in the country's economy. On the other hand, the CBAM could benefit Thailand in the long term as it can prompt the modernization of the country's industrial sector towards more incredible innovation and environmental responsibility.

Over the years, incorporating, sustainable manufacturing strategies has gained more importance in enhancing the economy. The companies' sustainability practices showed an average of 25% higher worth than those that did not practice the same (Harik et al., 2015). In addition, it has been revealed that the P/E ratio of firms committed to sustainability was 15% higher on average within a decade (Penman, 2012). This argument is evidenced by the figures highlighted above, which show that sustainable manufacturing is effective not only from the standpoint of the environment but also from the standpoint of improving business results, which indicates that environmentally friendly activities are cost-effective.

The paper aims to evaluate the impact of CBAM on Thailand's exports of steel and iron to the EU and assess the preparedness of Thai export firms. It is, therefore, important for Thai policymakers and companies to understand and make sense of these when dealing with globalization and the current changes in the global trading system. It is pertinent to understand Thailand exporters' attitudes towards these regulations and their readiness and response to avert potential issues. This research also seeks to establish how the Thai government can assist local industries in responding to these emerging challenges to embrace sustainable development initiatives at the international level.

Research Objectives

The primary objective of this research is to evaluate the impact of CBAM on Thailand's exports of steel and iron to the EU. Additional objectives include assessing the preparedness of Thai export firms and proposing policy recommendations to mitigate adverse effects and leverage potential opportunities.

Theoretical Framework

This paper relies on the two related theories of international trade and environmental economics. It adopts two main perspectives to examine the influences of the European Green Deal and CBAM on Thai exports. The global trade framework provides an understanding of how trading partners interact, the factors that determine the volumes and nature of the trade, and the effects of specific trading policies (Perdana & Vielle, 2022). This theory posits that countries can reap the most benefits by focusing on producing relatively efficient goods. Nonetheless, tensions can be occasioned by trade policies throwing the equilibrium by changing the cost factors of traded products and, hence, export patterns and competitiveness.

Environmental economics concentrates on the effects of economic activity on the environment or the impact of the environment on economic activities. In this field, the idea of 'the polluter pays' supports reshaping prices in the market to include the impact cost that the environment faces. Its introduction, CBAM, meets these principles by applying tariffs to imports according to the emissions associated with their production, thus internalizing the cost of environmental impact. This mechanism seeks to provide equal opportunities to the producers in the EU who are bound by strict emission rules, therefore eliminating carbon leakage and other challenges that could impede overall emissions reduction globally.

Integrating these theoretical perspectives supports how the environmental regulations in one region can influence the trading networks of exporting countries such as Thailand. CBAM can best be viewed as a non-tariff barrier that will shift the playing field in the trade policy. Thus, for the Thai exporters, particularly iron and steel exporters, it means the shift in cost structure caused by carbon intensity. CBAM tariffs are designed to ensure that firms reduce their emissions and that exporters who do not bring their emissions to the required level may face higher levels of competition.

The theory of environmental economics makes it clear that how such policies may offer long-term advantages. When the EU implements carbon tariffs, it pressures international manufacturers to use environmentally friendly techniques when manufacturing their goods, making their production a plus to the environment. It could further translate to acceptable industrial style and method changes for Thailand, mimicking the international fight against climate change.

Literature Review

Research has recently explored the European Green Deal (EGD) and its effects on trade policy and outcomes –literature that only continues to grow as climate policies and their ramifications on the global economy. The European Commission launched the EU Green Deal (EGD) in December 2019 to shift the EU

economy to a net-zero emission economy by 2050 (Bäckstrand, 2022). This entails rules that promote spur emission reductions and encourage investments in green projects and technologies. One of the most discussed issues regarding the EGD is the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), that intends to fight carbon leakage and put EU industries on the same competitive footing with prescriptive carbon standards.

Since CBAM aims to apply a carbon price on imported goods and services for which there is no domestic carbon demand, it can serve as the tool to put a lid on and get a ratio between cost and benefit. It is an approach with benefits, including a level playing field for carbon intensiveness (Jakhar, 2024). This mechanism aims to balance the cost of carbon between domestic products falling under EU carbon pricing and imported products from countries with less ambitious climate policies. As a mechanism to tax carbon leakage, under CBAM, the EU will use a carbon tariff on imports to add the cost of emissions in countries where the standards are considered lax to incentivize foreign producers to strive for responsible production and do it in line with the EU's stringent climate targets.

While CBAM targets industries that contribute significantly to CO₂ emissions, such as iron and steel, it reduces subsidies in those sectors (Mehling & Jakob, 2024). These industries are crucial to many developing countries, particularly Thailand since they account for a portion of the GDP and employment. For instance, the iron and steel segment or products have been revealed to consume a lot of energy and release immense carbon emissions, causing higher costs through the new carbon tariffs. At the same time, its competitiveness in the EU market could be affected. This impact is even more apparent for Thailand because it is an iron and steel exporter to the EU and has restricted access to advanced green technology.

Previous research has indicated that developing nations are also in for more significant issues because of higher carbon intensity levels and limited access to cleaner technology (Perdana & Vielle, 2022). This is the case with many developing countries such as Thailand; their industrial segments must be more effectively established in energy conservation and emissions management methodologies. This creates a technological disadvantage that enables these countries to struggle and spend large amounts to meet international environmental measures such as those in the CBAM.

However, there are also financial and infrastructural factors that could pose a problem and hinder the progress of the development of such technologies. The shift towards a green manufacturing approach is costly due to the need for new technology, manufacturing capital, and human capital. In many developing countries, the biggest challenge is often attracting sufficient funding and developing the proper knowledge and skills. Also, those countries' low-quality or obsolete industrial structures limit their capabilities to accommodate environmentally friendly processes.

The literature also examines the effects of the EGD and the CBAM on global trade, including the larger economies of scale. A general idea of environmental policies is that they can alter trade relations by increasing costs, therefore decreasing the competitiveness of carbon-producing companies and products from countries outside the EU (Cosbey et al., 2021). It may also demand a shift in value chains, with exporters

from developing nations likely to face early pressure to supply the EU market despite changes. Specifically, for Thailand, this entails not simply looking at its direct losses to the iron and steel sector but also the externalities that it will bring to other sectors of the economy as well.

As one of the significant drivers of investment in RE technologies and energy efficiency, CBAM could catalyze innovation and investment in cleaner technologies in the rest of the world as well (Sejdiu, 2023). The enormous concern of exporters for the EU's carbon tariffs will likely provide a powerful incentive for improving technology and adopting new effective technologies with few emissions. The latter has been argued to be capable of furthering other welfare improvements that enhance technology diffusion in reducing greenhouse gas emissions objectives. Thailand could improve its industrial supply-side capability and achieve a sustainable industrialization process if the country participates in this technological change.

Potential disadvantages of compliance with CBAM include increasing exporters' production costs due to regulations that may reduce exporters' profit margins, resulting in unemployment and business closures in sectors vulnerable to CBAM (Magacho et al., 2024). The remaining risk is more trade tension and conflict arising from perceived self-implementation of unfair trade practices since countries outside the EU may perceive CBAM as a protectionism regime. To address these risks, some research advises that the EU source funds to assist developing countries in shifting to cleaner production. It could involve providing funds, technology, and training or boosting capacities to develop these standards. Such measures would assist these countries in acknowledging CBAM and, at the same time, encourage cooperation in mitigating climate change.

This is in line with the fact that aside from the economic and technological concerns, the two policy instruments also face political and social problems. Political pressure is one of the main barriers to achieving the necessary reformation in developing countries' healthcare policies, as policymakers must manage the political context within and beyond their national borders. It involves the regulation of stakeholder concerns for industrial bodies, environmental agencies, and the standard population within the international environment, who may equally have varying outlooks on the cost and utility of global environmental regulation compliance.

Conceptual framework

This conceptual model of this study assumes the EU's Policy for a Green Economy as the independent variable and the European Commission as the independent variable. The dependent variables are the number of steel and iron export from Thailand to the EU, price factor of steel and iron export from Thailand to EU, and the position of Thailand in competition with other countries for the export of steel and iron in the EU market. This framework assists in the understanding of shifts in the European environmental policy, hence its influence on the Thai exporters in steel and iron.

Research Methodology

The research adopts an exploratory design to obtain a specific and in-depth understanding of how much the CBAM has affected Thailand's iron and steel exports to the EU. Qualitative research is used in this study since it is effective when complex issues are to be addressed and understanding the concentrates industry counterparts' attitudes. This approach becomes relevant for expressing the focus on the impact of the approaching changes in the regulations with the export firms.

Selection of Firms

Ten export firms from the Thai iron and steel industry were chosen for the study. The ten companies interviewed are located in various industrial regions of Thailand, including Bangkok, Samut Prakan, and Chonburi. Selection criteria included export intensity, defined as the proportion of total sales attributable to exports, export value to the EU, and level of internationalization. This purposive sampling ensures that this study is unique to only those firms greatly affected by the CBAM and will afford the researcher a paramount chance to deduce much of its effects. This is important to ensure that the firms in the sample provide different insights and that similar characteristics do not influence panelists' responses.

Key Informants

For this study, the target population comprised specialist working for or directly involved in managing the export functions of their companies or in export compliance. The following individuals were chosen for this study because they are most likely to know and be involved in the firm's export operations; thus, the information gathered is credible and current.

Data Collection

Interviews of face-to-face and semi-structured types were conducted with specialists of the selected firms who managed or participated in the export activities of their companies or were responsible for export compliance. Case selection Semi-structured interviews were used as the data collection method since they offer flexibility to ask questions that touch on specific issues of interest in a structured form. Every interview lasted between sixty and ninety minutes and included subjects like: Awareness and understanding of CBAM, the Perceived impact of CBAM on export operations and competitiveness, Preparedness and strategic responses to CBAM, Challenges and barriers to adopting greener production practices, Expectations from the government and industry associations.

Face-to-face or virtual interviews were administered depending on the willingness and accessibility of the participants. All interviews were audio-taped and transcribed; participants' anonymity and confidentiality were maintained for themselves and other participants to avoid compromising the accuracy of the data analysis.

Data Analysis

To perform qualitative analysis, the responses were coded thematically based on the identified guiding themes, subthemes, patterns, and variations. Thematic analysis involves several stages: Thematic analysis involves several stages:

1. Familiarization: Immersion in the data can be achieved by reading and rereading the interview transcripts.
2. Coding: Generating initial codes to categorize significant data features.
3. Theme Development: Collating codes into potential themes and sub-themes.
4. Reviewing Themes: Filtering and validating themes to guarantee they precisely signify the data.
5. Defining and Naming Themes: Evidently clarifying each theme and its scope.
6. Reporting: Synthesizing the findings to construct a coherent narrative.

This approach offers a refined framework that captures different reactions and measures firms have taken concerning CBAM.

Triangulation

Triangulation was used in the study to increase the credibility of the established research findings. To ensure the accuracy of the findings gathered, data triangulation was triangulated, and the data collected through various methods was compared. One strength of the study was the use of interviews, surveys, and documents to ensure to validate claims from participants' views. This approach eliminated biases and gave an extensive view of the research problem. Triangulation in the study was further described, including the sources and methods and the ways through which they provided a stronger foundation for the study.

Validation and Reliability

To ensure the reliability and validity of the findings, several measures were taken:

Triangulation: Comparing the interview data to pinpoint the tendencies and inconsistencies.

Member Checking: To ensure that the assembled codes and themes are accurate and to get some feedback, some participants were consulted and given an overview of the analysis.

Peer Debriefing: Informal conversations with other professionals and practitioners involved in the coding and selection of the themes to minimize the researcher's influence on the final analysis.

Ethical Considerations

Ethical issues formed the basis for foreign policy research right from its inception. The verbal consensus was sought and obtained from all the participants with a clear explanation of the purpose of the research, the duration of the study, and where and how the results would be utilized, and also highlighting their right to withdraw from the study at any time if they wish to do so. To ensure that the findings and

observations made are accurate, anonymity and the respondents' confidence were maintained when conducting the study to ensure that the firms and individuals sampled could not be identified.

Limitations

The limitation of this study is that this research surveyed only ten firms, which may need to give complete pictures of Thailand's whole iron and steel sector. In the same way, the conclusions are industry- and country-specific to some extent, and their applicability to other sectors and countries cannot be assumed. Recommendations for the next study suggest that future work could focus on finding a larger sample size and include quantitative and qualitative data for a richer picture.

Results

A key theme evident from the interviews is that exporters are greatly worried about the cost increase that the new policy of CBAM will implement. All ten firms also stated the impact of carbon tariffs, which financially burden their operations. This denies that it believes they will adversely affect its revenues, and hence, it may need to catch up in maintaining bargain prices in the EU market.

Many firms cited market share and export volume as a cause for concern, given the changing business environment and the impact of the BSE crisis. They stated that they would have no choice but to pass on the costs associated with CBAM to customers, which could lead to EU customers sourcing products from other non-EU regions with or with less regulation on emissions. Such a transformation might potentially cause a decrease in the extent to which many of these firms can compete in the EU – a large market that is very important for many companies.

Due to the adversities prompted by CBAM, some entities are trying to offset their carbon emission rates to negate the effects of carbon levies. However, several constraints often face the translation process implemented in such efforts. Among the key risk areas, the high costs of adopting innovative technologies and practices are a significant concern. Another major challenge is that firms need more technical tools, resources, and experienced human capital to deploy sustainable strategies successfully.

Based on the interviews, the firm must prepare for the new CBAM regulations. Several firms still need to fine-tune their policies on the new policy on the grounds of uncertainty regarding the complexity of the implementation and implications of the policy change. Several firms declared that more specific directions and assistance were required to help them deal with these transformations.

One of the common sentiments that can be identified across the interview process is the lack of sufficient support from the Thai government and industrial associations. BCTs have been compelled to seek government support through subsidies or tax exemptions to help them recover from the expenses incurred in adopting environmentally sustainable technologies. They also look for technical assistance and training that will enable them to improve their ability to promote sustainable practices. Furthermore, there is a need

for a better explanation and direction on how some companies can level up with the new CBAM rules and regulations.

Having considered the threats and challenges organizations face, this section will discuss the strategic responses and adaptation plans concerning the challenges. However, it has been observed that there are still some firms that are in the process of engaging in a strategic planning process to cope with CBAM. Some of these initiatives involve energy management, purchasing less carbon-intensive materials, and attracting more new customers in countries other than the EU. For instance, one organization is sinking millions of shillings into renewable power to light its production plants to lower the overall organization's emission of greenhouse gases. Another firm in the industry is discussing with suppliers to buy materials provided in the market that meet better environmental standards.

Opportunity Cost, per the understanding of many stakeholders, is the cost an organization incurs by taking an action other than what gives the utmost returns; that is, the next best thing it could do if it were not for the chosen action.

Discussion

Based on the analysis of the current research, it can be concluded that Thailand's iron and steel exports have a strong enough potential to face considerable changes due to the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) while opening up specific opportunities simultaneously. This is so since Thai exporters regard the carbon tariffs likely to be set at higher levels as an imposition that enhances costs and erodes profit margins by driving down Thai exports' market share in the already competitive EU market. The decline in competitiveness in the EU suburban countries means that Thai firms should promptly start preparing for the change of regulations.

The first of the trade issues highlighted applies to Thai exporters in that CBAM is a cost-increasing policy measure according to a primary challenge identified in the study. The additional costs passed on by carbon tariffs make Thai iron and steel products less desirable in the EU markets and shift to more lenient partners within the region. It could lead to a great deal of decline in the exporting tones of Thailand to the EU, which ultimately has the potential to destabilize the entire economic system of the sector. Investors should also be concerned about higher costs, which have yet to become apparent to most firms due to their lack of readiness to implement cost-saving measures against these additional costs.

Some firms are already exploring greener production methods, which is encouraging; however, huge hurdles persist. Some of the reasons why large numbers of SMEs need to embrace new technologies and processes fully include the high costs incurred in migrating to new technologies. The problem is that many firms need more financial capital to support extensive sustainability initiatives, including SMEs with significantly less margin for funding sustainable projects. Furthermore, there needs to be more technical skill in setting the standards for using resource-efficient and low-carbon technologies.

CBAM also signals an opportunity for Thailand to adapt and evolve from continuing with business-as-usual towards more eco-friendly manufacturing. More so, through the acquisition of green technologies, Thai firms can prop up their sustainable competitiveness in the long run. Sustainable production is also relevant to the general tendencies on an international level. It can also have potential new market opportunities that would enhance the image of Thai production materials in the foreign market. Some companies may gain competitive advantages if they minimize their environmental impact because of a growing international demand for eco-friendly goods.

A broad range of industry associations still have an essential role regarding the government's importance and responsibility in influencing policies. This highlights the significance of government intervention in this process as a critical transformation focus. This means that firms looking forward to adopting green technologies may need to be subsidized or offered tax exemptions since the initial outlay may be too steep. Therefore, capacitation support, such as training and assistance, is required to enhance firms' capabilities in promoting sustainability. Effective SEC communication and direction on compliance with CBAM regulations can assist firms in implementing acceptable strategies toward the new requirements. BWB The rules require an industry support structure with the backing of government policies and industry associations to ensure firms develop and grow under the new policies at full potential.

Congruence with Research Problem and Objectives: The main research question focused on relating the looming CBAM regulations to the Thai exporters of iron and steel. The study's objective was assess firms' awareness of CBAM, perception of its effects on their business besides the competitiveness and strategies that firms are implementing in readiness for it. These objectives correlate with the findings, whereby the firms have differing knowledge and readiness concerning CBAM. This is more on competitiveness since firms are expected to incur higher costs and may be knocked off market share in the EU. That is why strategic responses include activities to enhance energy efficiency and decrease carbon emission, but there are issues with integrating sustainable changes into the production process.

Congruence with Scope and Research Boundary: In this context, the research was limited to ten firms from the Thai iron and steel industry. These firms were determined and identified according to some developments such as export intensity or internationalization. This purposive sampling ensured the study targeted firms with severe implications from the implementation of CBAM. Within this scope, these findings build relevancy as the selected firms were able to elaborate on several difficulties and critical actions required about CBAM. The fact that the identity of the decision-making firms was diverse also enriched the analysis since it was possible to compare the regional differences in the responses and readiness.

Triangulation and Reliability: With the help of the semi-structured interview, combined with the thematic analysis, the data gathering and analysis method was quite reliable. Comparison review data, member checking and peer debriefing were applied to synthesize the results and increase their reliability

and validity. Since similar patterns have been observed in all the selected firms, it strengthens the findings and conclusions.

Recommendations

Financial Support: The Thai government should follow up on financial incentives to support the firms in its country in adapting to green technology. This may include extending credit at concessionary rates and offering tax exemptions to ease the transition cost of green practices.

Capacity Building: Strong capacity is the key to creating investment capabilities. Government and industry associations should provide technical training sessions and seminars to improve understanding and applied skills in environment-friendly production strategies. This could also be achieved by fostering collaborations with international organizations to establish technology transfer and sharing of innovations.

Infrastructure Development: Transforming manufacturing industries is critical since they must shift industrial capabilities towards low-carbon systems. To this end, both the private and the public sectors have the potential to carry out significant work to create an adequate infrastructure that would include using renewable energy sources and improving the systems to manage waste.

Regulatory Clarity and Guidance: The government needs to be clear on which end-users of steel will be affected by CBAM and to what extent to ensure that they meet their compliance standards. Firms covering the regulations must get detailed guides and frequent information updates to prepare adequately. Creating advisory services or a helpdesk to help particular firms address specific questions is also effective.

Innovation Incentives: As seen in the Temple University example and the R&D grants and innovation competitions, increasing the number of resources dedicated to innovation can stimulate new technologies and methods. The partnership with the academic community and governmental agencies' representatives and cooperation with business companies would lead to positive changes and the development of concrete innovations suitable for the Thai iron and steel market.

New Body of Knowledge

The study adds to the current literature regarding the effects of the CBAM on developing countries' export industries; therefore, this research will focus on Thailand's iron and steel export industry. Altogether, by elucidating the findings of this research concerning the firms' preparedness and strategic actions, it unveils the practical implications and prospects of CBAM that have yet to be explored comprehensively before.

Enhanced Understanding of CBAM Impact: The paper's findings shed light on the Thai firms' perception of CBAM applied to the iron and steel industry notably. It also needs to uncover a range of levels of awareness and preparedness amongst the firms, notifying them of the difficulty in managing new regulations. This understanding increases the depth of knowledge on different international trade regulations and their effect on developing nations.

Strategic Responses to Regulatory Changes: Based on the study, the recent strategic actions that some firms are undertaking due to CBAM have been as follows: increase energy efficiency and green production processes. These findings give meaning to the institutions' measures being put in place early enough to manage the expected effects of CBAM, thereby contributing to the existing literature on sustainability and compliance with environmental standards in the global market.

Challenges in Implementation: The research gives some insights into some of the challenges that firms encounter while adopting CBAM, such as lack of capital, and inadequate technology, among others, which the government and industries should complement. These challenges also create a need for policy support and capacity development for firms to practice better business models, which contributes to enhancing the literature review on policy measures and capacity upgrading in international business environments.

Regional Variations in Responses: The incorporation of firms from various industrial regions of Thailand helps in finding regional differences in firms' responses and readiness levels. Such geographic dispersion enriches the knowledge of how domestic environments affect firms' preparedness to address change in international regulations, which is informative for policymakers and industries.

In conclusion, for Thailand's iron and steel manufacturers exporting to the EU, the European Green Deal and the CBAM may pose threats. This has led to an enormous cost increase and reduced competitiveness, forcing the government and private sector to consider possible corrections. The Effectiveness of Thai Exporters in Coping with the Negative Impacts of These Regulatory Changes and Capturing the Opportunities Thai exporters can avoid the negative implications of these changes and make the most of such advancements in the manufacturing cycle by embracing the concepts of green production and expanding the export markets. It, therefore, directs attention to the need for the industry to have a common front in the journey towards creating a sustainable future.

References

- Bäckstrand, K. (2022). *Towards a Climate-Neutral Union by 2050? The European Green Deal, Climate Law, and Green Recovery*. Routes to a Resilient European Union.
- Cosbey, A., Mehling, M., & Marcu, A. (2021). *CBAM for the EU: A Policy*. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3838167>
- Jakhar, T. C. A. T. R. (2024). Beyond Borders: CBAM's Revolutionary Potential and Challenges in Achieving Carbon Neutrality. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 13(4), 7-16.
- Harik, R., El Hachem, W., Medini, K., & Bernard, A. (2015). Towards a Holistic Sustainability Index for Measuring Sustainability of Manufacturing Companies. *International Journal of Production Research*, 53.

- Penman, S. (2012). *Financial Statement Analysis and Security Valuation* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Magacho, G., Espagne, E., & Godin, A. (2024). Impacts of the CBAM on EU Trade Partners: Consequences for Developing Countries. *Climate Policy*, 24(2), 243-259.
- Mehling, M., & Jakob, M. (2024). Subsidy-Related Aspects of the EU Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). *Journal of World Trade*, 58(3), 361-386.
- Perdana, S., & Vielle, M. (2022). Making the EU Carbon Border Adjustment Mechanism Acceptable and Climate Friendly for Least Developed Countries. *Energy Policy*, 170(1).
- Sejdiu, E. (2023). Decarbonizing The World: Can The EU CBAM Provide the Incentive We Need? *Energy Law Journal*, 44(2), 219–250.